
NAZIONALE
8
22 — G
15
BIBLIOTECA
VITT. EMANUELE
ROMA

M. MARVLI SPALATENSIS DICTORVM FACTORVMQVE MEMORABILIVM

LIBRI SEX.

De bene beatéque viuendi institutione ad normam vitæ Sanctorum vtriusque Testamenti, collecti, atque in ordinem digesti:

Infinitis mendis diligenter repurgati, atque SS. Patrum locis sigillatim appositis insigniti.

Huic æditioni accessit index Rerum & Sententiarum, quam vnquam anteà locupletissimus.

ANTVERPIAE,

Ex officina Aegidij Steelsij. 1584.

CVM PRIVILEGIO.

AD REVERENDOS OMNISQVE ET DOCTRINAE & Religionis Christianæ studiosissimos Patres. Societatis IESV.

VM huius libri studio teneri Societatem vestrã, Patres Doctissimi Religiosissimiq; eiusque lectionẽ in Collegiis vestris iamdiu frequentari, intelligerem : non immeritò sanè plus quàm quatuor his annis excitatus sum & ipse ad eam curã suscipiendam, quò idem liber typis paulò elegantiorib. excusus, & emendatiore lectione exornatus in lucem prodiret, præsertim, cùm vix vlla iam extarent vspiam tam pij atque eruditi Operis exemplaria. Igitur quòd hoc tam vtile, ac studiosis omnibus piisque viris tam diu expetitum negotium non citius expedierim, id turbulentis his temporibus adscribite, quæ nos bellicis tumultibus ac terroribus retardarunt hactenus, & ab inchoando opere sæpius absterruerunt, iamque id inceptum intermittere coegerunt, atque adeò olei operæque sumptum omnem hostili aliquo casu corrupissent ac perdidissent penitùs, nisi Deus ipse manifestò nobis adfuisset, pacémque optatissimam pro sua summa misericordia (si nos modò tanto bono nõ indignos nosipsos præstiterimus) in terras has tandem immisisset.

Itaque & hoc vestro studio, & meo simul animi affectu, & aliis quoque nonnullis causis, videbar ipse mihi prouocatus, & quasi manu ductus, vt hanc nostram in hoc libello recudendo oppellem qualemcunque vestræ quoque cõmendarem Societati. Quam quidem Societatẽ ego summè semper colui, atque ita animo sæpissimè cogitaui, hoc vestrum castissimum piissimúmque Institutum diuinitus planè concessum esse postremis his nostris temporibus, quò sæculi huius nequam mores corruptissimos, fidem infirmissimam ac Religionem deprauatissimã, restituere paulatim, Remque publ. Christianam maxima ex parte iam collapsam, ac tantùm non euersam funditus, denuò restaurare, ac suis quasi humeris

humeris sustentare niteretur: non secus profectò, quã priscis illis temporibus laborãti similiter Ecclesiæ, variisque Schismatum, errorum hæresúmque ac scelerum fluctibus agitatæ, penéque interdum obrutæ, extremásque tunc etiam & morum & fidei iacturas patienti, Dei dono & gratia infinita missi sunt Patres illi omni memoria celeberrimi, qui suo exemplo, studio ac sapiẽtia cælesti authores fuerũt instituendæ omnis disciplinæ Eremiticæ, Monasticę, & cuiuscunque Ordinis Cænobitici. A quibus tanquam à fontibus quibusdam puris ac perrennibus ad totius Ecclesiæ decorem magnopere illustrandum amplificandúmque emanauit tanta vtriusque sexus varietas, & cuiusq; ætatis tãta multitudo in omni perfectæ vitæ castitate, cultuque religioso erudita. In quo quid aliud voluerunt viri illi verè Euangelici, quàm vt certis regulis quasi limitibus quibusdam purior Christiani populi pars continere se posset securius, veriqúe Euangelij vestigiis insistere confidentius, non sermone tantùm ac verbo (quod nostri noui homines faciunt, idque solũ sibi fide sua ficta satis esse falso iactitant) sed spiritu ac virtute bonorum operum, tùm ad suam ipsorum vocationem certam faciendam, ex Principis Apostolorum Petri consilio, tùm ad lumẽ aliquod pietatis ac vitæ sanctioris in domo Dei vniuersis hominibus clarius extollendum. 2. Pet. 1.

Quamobrem cùm nunc, Patres Optimi, aduenerint vestræ vices deseruiendi in templo Dei, tantóque magis, quòd postremi omnium videamini, quãdo & D. Paulus suo etiam tempore putarit, quòd ipsos Deus Apostolos nouissimos 1. Cor. 4. ostendisset, quibus tamen successerunt multi (vt modò di- Matth. 20. ximus) variis diei horis vocati in vineam: debitis sanè ita vobiscum reputare, magnam vobis impositam esse rei bene gerendæ necessitatem, idque pluribus maximisque de causis. Primùm etenim, quãtò venistis serius, tantò maiore alacritate, diligentia atque industria vobis est elaborandũ, quò & aliorum quæcunque murmura leuius sustineatis, & ipsi salario vestro diurno nõ minus digni efficiamini, quàm qui venerunt primi: centuplúmque porrò accipere meriamini, & in hoc seculo, & in futuro. Deinde verò & vos quoque facti estis spectaculum vniuerso mundo, Angelis & homi-

tibus: quò magis vobis prudenter est ambulandum, ac vocationi vestræ incumbendū sedulo, ex quo & mundus scandalizetur minus, & Angeli tum vobis, tum nobis congratulentur magis, atque omnes homines ad suam salutem pacémque cum Deo conciliandam vos missos esse, certius agnoscant, ac palàm confiteantur. Denique (quod tamen imprimis ac præcipuè animaduertendum ac prospiciendū est) si ad correptionem nostram, in quos seculorum fines deuenerunt (ô quātò nunc magis, quàm quo tu tempore, ô Paule Dei vas electissimum, apertissima sententia sic scriptum annis plus mille quingentis iam elapsis pronunciasti) si ad nostram, inquam, correptionem, si ad pœnitentiam mundo prædicandā, si ad scandala præsentis vitæ murmuraque grauissima tollenda, vt ne pereamus omnes ab exterminatore propter scelera & peccata nostra, si denique ad ipsum Domini iam aduentantis diem illum horrēdum, Iudiciumque extremum ac terribilissimum quasi retardādum paululum, vos præmissi sitis, tanquam ad congregandas prius dispersas oues, & reliquias Israël in Catholicæ Matris gremiū colligendas: Videte Patres, per Deum immortalem Superósq; omnes Sanctissimos, quanta, vt dixi, vobis imposita sit necessitas hoc vestrum munus solicitè obeundi, quādoquidem hæc omnia vel bona vel mala ex vestro officio vel bene vel male administrato, & vobis ipsis, & nobis omnibus impendere iam iámque videantur.

1. Cor. 10.

Profectò si omnium temporum historias memoria repetere, si Principum mūdi diras persecutiones, si Schismatum hæresúmque nefanda portenta, si morum maximā deprauationem, si scelerum grauissimorum effrenatam licentiam, si hæc singula suis quæque diuisa locis, ac temporibus olim exorta variis, velimus reputare: atque eadem nunc simul omnia quasi in vnum congesta cumulum, atque adeò supra modum aucta, nos pariter hoc vno tempore, atque vnis iisdémque locis opprimere, seriò animaduertamus: quid nos inde tandem expectemus euentum, aut quem nos nostri seculi futurum exitū, merito formidemus? Si tota ferè Asia & Africa, atque omnis Ecclesia Orientalis olim ipsis Apostolorum fundata manibus, & primitiis Spiritus S. imbuta,

atque

atque ditata donis, propter has ipsas malorum causas defecit tamen paulatim à vera in Deum fide, ac tandem ab Ecclesiæ Catholicæ vnitate penitus auulsa, non in Paganissimum denuò relapsa suum, sed in potestatem Christiani nominis inimicissimam redacta, Tyranni Turcici iugum barbarum, crudele, immane ferēs, deplorato atque adeò desperato, & rerum omnium & animarū damno, iam diu suum casum frustra queritur ac lamentur: quid itidē Europæ nostræ pars reliqua, quid Ecclesia hæc Occidentalis simili expectet modo, non dissimili quidem via & gradu, sed longè magis certis & manifestis vestigiis ad idem ruinæ præcipitium continuò festinans? Si ipsa oliua primitiua tantam ramorum comminutionem passa, tanta Dei seueritate à radice penitus est excisa: quid porrò continget oleastro, vbi à radicali bonitate sua deficiens, non permanserit neque steterit firmiter in ea fide, qua Maiorum radici, & quasi pinguedini Oliuæ bonæ insertus est? Et si (vt ipsemet dixit Seruator) in viridi ligno hæc contingunt: quid demum fiet in arido? Et meritò sanè aridos nos ipsos nunc appellemus, nō tantùm bonorum operum sterilitate exiccatos penitus, sed peccatorum insuper conscientia, ac futurorum inde malorum expectatione & timore arescentes indies, vt ipsius quoque Seruatoris nostri disertis vtar verbis. *Rom.11.* *Luc.23.* *Luc.21.*

Hanc igitur Occidentalem mundi Plagam, hæresum & nequitiarum omnium mole ruentem, & à Catholicæ fidei firmitate (qua hactenus nixa constanter stetit, floruitque) manifestè decidentem, non tam Mahometes aliquis Saracenicus, aut Sultanus Arabicus Persicúsve, vel etiam Tyrannus quispiam Turcicus, vt in Oriente nunc & olim (quanquam nec ab his quoque Grassatoribus vbique tuta est, aut fuit Europa ob remotiorem suam distantiam) sed ipsemet Perditionis filius, ipse ementitus, idémque mendacissimus Messias, ipse planè singularis ille Impostor Antichristus (cuius quidem Antesignani multi, vocati & ipsi Antichristi, & olim sæpè, & nunc iam in mundo extant) videtur occupaturus: eò quòd Temporum vltimorum series, & ipsum omnium nequitiarum fastigium summum, extrema iam omnia quasi vltrò accersere videatur. Nam si in ipso ferè mun- *1.Ioan.2. & 4.*

di exordio propter multam tunc hominũ malitiam, ipsámq; coram Deo corruptam terram, & repletam iniquitate sua, deleuit Deus hominem quem creauit, à facie terræ, vsque ad animantia & volucres cæli: nunc in ipso mundi exitu, cùm nullus videatur superstes Noë iustus atque perfectus in generatione sua, neque Arca vlla amplius fabricanda ad seruandum semen viuentium, sed neque aquarum diluuio res denuò peragenda sit ex promisso Dei: quid restat porrò, completis iam fortè Sodomorum iniquitatibus, & Babylone magna matre fornicationum & abominationũ terræ, inebriata iam sanguine Sanctorum, & sanguine Martyrum Iesu, quò minus ab homine & animantibus, & auibus cæli, etiam vsque ad pisces omnes & monstra maris pertingat Diuina vltio: nullóque alio iam reliquo supplicij genere, quod tantarum impuritatum fœditates ac sordes valeat eluere, extremo sulphuris atque ignis incendio omnia penitus horrendum in modum concrementur?

Genes. 7.
Genes. 9.
Apoc. 17.

Cùm igitur ad hanc Iudiciorum Dei tùm seueritatẽ, tùm accelerationem tantoperè formidandam, permoueant meritò, hinc grauissimæ bellorum & pestium plagæ, quas & oculis & manibus ipsis persentimus quotidie, facileque in iis agnoscimus certissima occidentis mundi signa & præsagia: inde verò non minus, obcæcata atque obdurata tamen hominum corda, charitatis omnis refrictio, philautia maxima & amor huius seculi, tanta superbiæ, blaphemiæ, proditionis, scelerúmque omnium grauissimorum enormitas, vitæ tam parum emendatæ perpetuus cursus, tanta animorum propensio ac docilitas ad nouas & inauditas quasuis dogmatum vanitates hæresesque perdiscendas, Religionis verò orthodoxæ vel retinendæ, vel instaurandæ neglectus tantus, tantúsque adeò contemptus ad intelligendum, prouidendum, & nouissima ista præcauendum: in his nos mediis malorum vndis constitutos & conclusos quodammodo (post Dei solius clementiam, quæ his ipsis quoque diebus ostensa est multis ac miris modis) nulla profectò res alia ita recreat ac consolatur, quàm ea spes & expectatio, quam modò concepimus, Patres chariss. ex industria, diligentia & solicitudine vestra in agro Dominico repurgando

2. Tim. 3.

do etiam hac nouissima diei hora, quanquam & hæc quoque Dei vnius clementia est & summum donum, ac nō solùm vestrî proprium: tametsi ex mera Dei gratia quæcunq; vobis collata sunt dona cœlitus, & Dei dona sunt & vestra, qui sua dona coronat in nobis.

Vos ergo commissum nunc vobis Gregem Domini pro parte vestra custodite sedulò, vos oues & agnos Christi pascite, implete ministerium vestrũ, resuscitate gratiam Dei quæ in vobis est, ac collaborate Euangelio secundùm virtutem Dei qui vos vocauit vocatione sua sancta. Et (quod facitis) prædicate verum Verbum, instate opportunè, importunè arguite, obsecrate, increpate in omni patientia & doctrina. Collegia & Societates vestras bona disciplina institutas, & ab omni specie mali mundas, seuerè conseruatè; vt tùm Dei nomen clarificetur in vobis, ipsiúsque Ecclesia vnica & Catholica ab hæreticæ prauitatis corruptionisque omnis zizaniis expurgetur, bonæque frugis vberrimè prouenturæ locus abundè fiat; tùm vos quo cœpistis cursu, eodem porrò possitis semper pergere, ad vestram propriam, & nostram, & ad ipsius vsque mundi consummationē. Vos estis sal terræ, quale iam aliâs sæpius misit in mundũ Deus ad condiendos hominum mores. Hoc sal nunc bonum est, quod si & ipsum quoque euanuerit, aut insulsum aliquando fuerit: hei nobis miseris quid deinceps superest, quàm vt & vos, & nos proiiciamus foras, & conculcemur ab hominibus, & illo demum omnes rapiamur igne, qui in fine mundi conflagrans ac consumens vniuersa, nunquam pòst moritur, nec extinguitur. Sin verò, (vt admonuit Seruator hominum Iesus) retinueritis hunc salem in vobis, si pacem inter vos habueritis, si odorem bonum vestrorum operum & Deo & mundo præbueritis, si ab instituto & disciplina primi Præceptoris vestri nihil prorsus vnquam deflexeritis, si huius mundi luxum omnem & delicias à vestris tabernaculis procul abdicaueritis, si in omni vitæ puritate & perfectione vosipsos castos & incontaminatos custodieritis, si nullam proficiendi hominibus occasionem prætermiseritis, si denique omnia rectè & prudenter S. Spiritus illustratione docti administraueritis: (vti sanè fecistis hactenus) *Luc.24.*

proculdubio & vos ipſi (tanquam pueri Ieſu Socij ac Secta- tores verè facti) ſapientia & gratia apud Deum & homines indies proficietis, & centuplo adhuc maiora incremēta breuiſſimo temporis ſpacio accipietis, & plures terrarum Principes populique, gratiam & virtutem veſtram admirabundi ſuſpicient, ſuſcipientque & ampliora mundi Regna Eccleſiæ Catholicæ vnitati coniungere ſe feſtinabunt, cunctique mortales Hæreticorum fraudes, vanitates, & ſpurcitias deteſtabuntur magis, & Antichriſti Tyrannis vltima nondū reuelabitur, neque Filius hominis aduentum ſuum ac Iudicium accelerabit adeò, ſed expectabit tantiſper conuerſionē Gentium fratrumque ſuorum cōſummationem, ac tùm denique florebit adhuc denuò vbique terrarum & vna fides, & grex vnus, & vnus Paſtor, in Vna, Sancta, Catholica per vniuerſum Orbem Eccleſia. Quod & vobis nobiſque atque omnibus Chriſti nomen profitentibus bonum fauſtúmque vt ſit, tam opto ex animo, quàm id cunctis ſimul mortalibus neceſſariò expedire, horum temporum ratio & deplorata conditio clariſſimè demonſtrat.

MARCI MARVLI CARMEN DE DOCTRINA

Domini nostri Iesu Christi pendentis in Cruce.

Christianus interrogat : Christus respondet.

SVmme Deus, quare mortales induis artus, Christianus.
Et terras, cœli lapsus ab arce, colis?
Vt per me terrenus homo, quem torserat error, Christus.
Ad cœlum recta disceret ire via.
Quid te, qui semper procul esses crimine ab omni,
Velle pati pœnas compulit atque necem?
Erga ipsum pietas. vt quem sua culpa grauabat,
Lustratum noster ferret in astra cruor.
Quare expansa tibi tenduntur brachia? quare
Consertim iuncti sunt tibi, Christe, pedes?
Hinc illinc quoniam diuersas conuoco Gentes,
Inq; vnam stabili fœdere iungo fidem.
Sed cur demissa pariter ceruice reclinus,
Sic defixa tenes ora, oculosq; solo?

Mortales

Mortales maneo, non inturgescere fastu,
Sed submissa pio colla domare iugo.
Quæ causa est nudi tibi corporis? arida quare
Stat vultu macies, membraq; sicca rigent?
Hoc volo, ne pigeat luxum te spernere mundi,
Atque famem mecum pauperiemq; pati.
Candida, sed graciles cingunt velamina lumbos:
An ne, rogo, quicquam pars quoque tecta monet?
Hinc discas, quòd casta placent mihi corpora, & odi
Si quibus illicitus turpia nudat amor.
Quid colaphi, quid sputa notant, opprobria, flagra,
Spinea serta, Crucis cætera supplicia?
Perferat offensas omnes, non inferat vllas,
Qui super alta cupit sydera pace frui.
Vita breuis, modicus labor, optatißima merces,
Immensum semper perpetuumq; bonum.
Quòd si quem ne summa quidem iam præmia tangunt,
Terreat æterni carceris exilium:
Indomitiq; ignes, indiscussæq; tenebræ,
Semper edax vermis, semper amara lues:
Horrendi gemitus, dolor acer, mœsta querela,
Aßidui luctus, & sine fine malum.
Talia quippe manent, quos desertura voluptas
Nunc tenet, & blandis decipit illecebris,
Diuitias cupidis ostentans, otia pigris,
Mollibus infandæ concubitus Veneris,
Dulce merum, dulces ventri indulgentibus escas,
Inflatis pompas, fortibus exuuias.
His illecta dolis infelix turba, salutis
Immemor, in pœnas perniciemq; ruit.
Nec monitus audit, mea nec vestigia seruat,
Denique iudicium nec timet inde meum.

Iudicium

Iudicium horrendum, tum tandem venerit ille,
Ille dies iræ, turbinis ille dies:
Cum concußi ingens fragor ætheris, aſtra rotatâ
Turbabit rapido, decutietq́ globos:
Sanguinea populos terrebit lampade Luna,
Sol nulla, radios contrahet ille ſuos:
Cuncta trement, totuſq́ ſimul quaſſabitur orbis,
Angelicos videas obſtupuiſſe choros:
Corripiet mundum flammis crepitantibus ignis,
Atque vnus fiet terra fretumq́ rogus:
Mox virtute potens & Maieſtate verendus
Adueniam, & rutila nube ſedebo ſuper.
Circunfuſa aderunt Sanctorum millia multa,
Multa coruſcantum millia ſpirituum.
Extemplo horrificum ſonitum tuba fundet ab alto,
Diffindens terras, tartara & ima ciens.
Nec mora, conſurgent omnes, quos lumine caſſos
Excepit magno magna parens gremio.
Stabit & ante meum rediuiua caterua Tribunal,
Expectans pauido iuſſa tremenda metu.
Nanque indiſcuſſum nihil, occultúmve, laténsve,
Nec quod quis tacitus mente agitarit, erit.
Pro meritis, dabitur merces, ſeu vita perennis,
Seu iam non vlla mors moritura die.
Ergo, agite, ô miſeri, quos nunc malus implicat error,
Dum licet, impliciti ſoluite vincla pedis.
Euigilate, graui ne preſſos lumina ſomno
Occupet extremi temporis atra dies.
Cernite quàm celeri labantur tempora curſu,
Quamq́ fugax nullam ſentiat hora moram.
Felix qui ſemper vitæ benè computat vſum,
Cogitat & fidem iam fore iamq́ ſuum.

REVERENDO IN CHRISTO PATRI HIERONYMO CIPPICO,

Diuini humanique Iuris Consulto,
Canonico & Archidiacono
Metropolitanæ Spalatensis Ecclesiæ dignissimo,
MARCVS Marulus
S. P. D.

VOD fecêre quidam historias euoluendo Gentilium, idem tentare mihi venit in mentem vitas lectitanti Sanctorum, vt scilicet inde exempla traherem virtutum, imitandaque proponerem iis, qui & ipsi sancti esse percupiunt: Cum præsertim natura comparatum sit, vt humanus animus ad duriora subeunda negotia magis moueatur exemplo, quàm institutione atq; præceptis. Quisq; enim ei operi libentius cōfidentiusque sese accingit, quod ab altero factitatum, quā quod suasum agnoscit. Nemo ferè paupertatem, humilitatem, castitatem, vigilias, ieiunia, reliquasque corporis fatigationes, etiamsi omnes homines eam magnificarent, obseruare animum induxisset, si nullus reperiretur, à quo antè obseruata fuissent. Atque aliquis tanto oneri nullius vires sufficere ratus, hortatoribus diceret: Hypocritæ, vt quid humeris meis imponitis, quod ipsi ne digito quidem attingere vultis? Audio monitores, non video operatores: facite ipsi prius quod præcipitis, ne tam difficile factu, quàm videtur putem, & facienti æquè, atque asseritis, profuturum credam: nisi verbis facta respondere in vobis perspexero, non consuli mihi, sed illudi arbitrabor. Hinc quidem satis patet, vir egregie, & in Christo reuerende Hieronyme, quantum debemus illis, qui primi ita eiusmodi virtutes coluerunt, vt cæteris ad easdē capessendas aditum aperirent, suoque exemplo

emplo ostenderent, qua ratione, quibusque artibus veram gloriam sibi parare possent. Neque ea in re ego (vt multi) priscos illos, vel Romanos, vel Græcos, vel alios inanium Deorum cultores valde miror, in quibus nihil perfectū esse potuit, viam veritatis ignorantibus: sed Iudæos primùm, deinde nostros, id est, Christianos, qui soli Deo credentes, neque impossibile factu esse duxerunt, quod ille præciperet, neque implere dubitarunt. Sequantur igitur, qui volent, Catones, Scipiones, Fabritios, Camillos, imitentur Socratem, Pythagoram, Platonē, reliquosque humanæ sapientiæ professores: Nos Patriarcharum, Patrumque & Prophetarū, nos Christi & Apostolorum, nos vtriusque Testamenti Sanctorum gesta, moresque perpendere & æmulari studeamus, vt beatitudinis æternæ præmia, quæ ipsi adepti sunt, adipiscamur. At illos omnino relinquamus, qui omnem industriam ad captandam hominum gloriam, omnemque laborē conferentes, & à vera sapientia aberrantes, in tenebris erroris disperiêre. Iter enim, quod ad beatitudinē tenderet, sibi ipsimet constituere conati sunt, & monstratum ab ipso beatitudinis autore & largitore Deo, non peruiderunt. Ideoque mentis hallucinatione elusi, nequiuerunt eò peruenire quò volebāt. Hi verò, quibus curæ fuit, diuinis potius quàm humanis niti doctrinis, & Philosophiam non terrenā, sed quæ de cælo lapsa est, sequi atque amplecti, in cælum, vnde illa erat, ascenderunt. Neque enim errare poterāt, illo viam docente, qui solus nec fallit, nec fallitur vnquam. Quamobrem ipsam quoque hominum gloriam repudiando fugiendoque compararunt: & longè quidem ampliorem, quā illi qui quæsiêre. Quamuis enim istos popularis auræ venatores magnopere mirata sit vetustas, multò magis nostros nunc vniuersa celebrat Ecclesia, nullo non die in præconiis laudibusque ipsorū occupata, quos in cælestibus habitaculis cum Deo viuere minimè dubitat. Ita fit, vt & illic inter Angelos beati, & hic inter nos magni præclarique habeantur. His Aræ Templaque dicata sunt, horū vbique Imagines erectæ, horum acta dictaque ab omnibus per Orbem prædicantur, ab omnibus extolluntur, horum ossa in terra honorātur, in cælo animæ exultant, horum non sine multo mentis stupore,

tùm vetera, tùm noua narrantur miracula, vtpote omnē naturæ vim atque modum ſupergreſſa. Nam primū quod ad vitæ probitatem ſpectat, quæ tanta vnquā conſtantia, fides, temperantia, animi magnitudo, iuſtitia, manſuetudo, miſericordia, liberalitas in vllis fuit, quāta in iſtis extitit? Nullis tyrannorum ceſsēre minis, vt obedirent Deo, nullis largitionibus corrumpi, nullis voluptatum illecebris deliniri potuerunt: & dum pro veritate ſtarent, horrenda ſupplicia, mortemque ipſam contempſere. Pro illorum, à quibus cędebantur, ſalute Deo ſupplicabāt, ignoſcere quàm vlciſci iniuriam, & aduerſus capitales inimicitias beneficiis certare, quā vindictam appetere, malebāt. Ad hæc alij in Virginitatis, alij in Caſtitatis continentiæque propoſito perpetuò permanſēre. Poſſeſſiones, opulentáque patrimonia, totū deniq; peculium ſuum, vt egeſtati ſubuenirent alienæ, prodegerunt, ſemper luxuriæ pietatem, diuitiis paupertatem pręferentes, vt terrenis expediti rebus, cæleſtes faciliùs capere poſſent. Nulli denique labori pepercerunt, quo ſe Deo inſeruire exiſtimarēt. Proinde tanti apud illum fuēre, vt poteſtatem eis daret curandi omnem languorem, mortuos ad vitam reuocādi, Myſteria intelligendi, futura diuinandi, dæmoniis imperādi, & quæ nemo hominū facere poteſt (niſi cum eo Deus fuerit) faciendi. Taceatur igitur opulentiſſimorū quondā Regum potentia, fortiſſimorumque virorum robur: plus pauperculi noſtri potuerunt. Taceatur Philoſophorū acumen: ſoli ij qui Deo credidēre, veritatem inueſtigarunt. Obmuteſcat vtrorumque gloria: ſplendidiorē perenniorem que, & cuius neque magnitudinem comprehendere, neque longitudinem metiri poſſumus, Chriſti ſerui conſecuti ſunt. Itaque nō temerè ſolos imitādos cunctis proponimus, quos etiam cunctis meritò præferēdos cenſemus. Iſtas igitur noſtras de illis qualeſcunque lucubrationes, ô omnium amicorū meorum optime, omnique honore & amore pariter proſequēdæ, tibi nunc muneri mitto, tibi lubenter offero: tùm quod ſciam, nihil abs te crebrius in manum ſumi ſolere, auidiusq; lectitari, quàm ſcripta illa, quæ ad Dei Sanctorumque eius laudē edita ſunt: tùm quia pro ſumma tua erga me beneuolentia, innumeriſque beneficiis, cumulatiorē tibi gratiam me referre

ferre

re posse non sperem. Leges in iis fortasse quæ sæpè alibi
isti: at plus aliquid oblectationis capies, cū singula sin-
is virtutum generibus non incongruè (vt reor) accom-
data, & quæ apud Autores effusè sparsímque referuntur,
ordinem collecta in compendiumque redacta, ac etiam
confidenter loquar) magis argutulè prolata inspexeris
ue consideraris. Plurimorum quidem actiones, operaque
vnum citantur documentum: genera autem documēto-
n capitulatim digesta tituli indicant. multis in locis idem
etitur exemplum, cùm idem interdum multis conueniat
cognationem, affinitatemque virtutum. Si quid in iis
ponendis, explicandis, differendísve à me erratum depre-
nderis: oro, tuæ incudi redde, tuam limā adhibe, & casti-
ndo poliendoque effice, vt munusculum hoc meum non
n donatore, quàm acceptatore dignum esse videatur. Per
publicum recipiat, per te in aliorū manus venire ne for-
let, per te neque in circo consistere, neque in mediū pro-
e theatrum quicquā dubitet. Nullos liuoris morsus, nul-
n sibilum verebitur, si prius plausum meruerit tuum. Et
s enim reprehendere opus audebit, cui tu summam ma-
m imposueris? Qui & ingenio, & eloquentia præstas, hu-
ni Diuiniq; Iuris scientia excellis, & Ecclesiastica digni-
e nō parum emines, & antiquæ Cippicæ domus claritate
ges, generisque nobilitatem animi virtute superas: quem
ique omnes, summi, medij, infimi, amant, obseruant, ve-
antur. Aut si prorsus nihil vsqueadeò ex omni parte ab-
tum, vt malignorum hominum inuidiam vitare queat,
ædificantibus muros Ierusalem deesse non possit Sana-
ath subsannator: satis mihi erit, hæc quæ à me conscripta
, tibi tuique simillimis non displicuisse. Interim Deum
Dominum nostrum Iesum Christum deprecabor, vt sicut
ctis ad sequendum se opitulatus est, ita ad ipsos imitan-
adsit nobis: quò tandem exantlatis vitæ huius labo-
s, cum iisdem in illo ineffabili Diuinitatis eius recepti
, quietis æternæ fructum capiamus. Vale.

CARMEN HIERONYMI MACARELLI Archipresbyteri Traguriensis.

Marulus hic profert Sanctorum exempla virorum,
Per quæ iter in cælum cuique patere queat.
Attamen ille suos mores, exemplaque vitæ
Non profert, cunctis quæ referenda forent.
Nam quis eo melior? Quis vita sanctior omni?
Cui tantus veræ Relligionis amor?
Denique quisquis eum factis imitabitur, hic se
At Superos recta nouerit ire via.
Dalmatiæ tellus tali se iactet alumno:
Ciue suo antiquum gaudeat aspalatum.

Item, IOAN. Fouleri Bristoliensis in M. MARVLI, Librique ipsius laudem, Carmen.

Maxime, qui veterum narras exempla virorum:
Prouenit ex illo laus tibi magna libro.
Scilicet illa quidem scripsisti facta priorum,
Quæ tulerant mores, seculáque illa tibi.
Hac igitur, Valeri, propria tibi laude fruaris,
Inuideat nemo quod tibi iure datur
Marulus, at nostra (meritò vel Maximus alter)
Longè alio titulo nobile scripsit Opus.
Scilicet ille alios mores & secula vidit,
Téque magis multò hac parte beatus erat.
Quod Deus, Authórque immortalis gratiæ Iesus
Contulit, illud ei demere nemo potest.
Viue igitur cælo, vixisti, Marule, mundo,
Et viues, qui nos tam bene vtrumque doces.
Quid dixi? quod vtrumque doces? tùm viuere cælo,
Tùm mundo? Hoc bene non constat vtrumque simul:
Ast bene qui viuit mundo, sic viuit, vt idem
Cogitet hic viuens, se tamen vsque mori.
Et bene qui mundo viuit, moritúrque, profectò
Non mors prima illi, morsúe secunda nocet.
Sed bene transactam hic vitam, noua vita sequetur,
Vita beata, omni fine, malóque carens.
At tibi, qui mundoque mori, & bene viuere mundo,
Et cælo, hoc vno tradis vtrumque libro:
Et cælo, & mundo viuas, vt laude perenni
Percelebris, dabit hic vnus vtrumque liber.

INDEX CAPITVLORVM.

LIBER I.

LIBER II.

LIBER III.

LIBER IIII.

De veritate

LIBER V.

LIBER VI.

RE-

RERVM ATQVE EXEMPLORVM

INDEX.

₊ 5 Colum

Ledo-

Paulus

Pater-

****

dus

FINIS INDICIS.

REVERENDISSIMO ILLVSTRISSIMOQVE CARDINALI CAROLO Borromæo, Mediolanensi Archiepiscopo, AEgidius Steelsius sempiternam felicitatem.

SI quod vnquam tempus fuit, R.*me* atque Ill.*me* Cardinalis, in quo fidei Catholicæ, Religionisque Orthodoxæ ratio haberi debuit summa cum vigilantia, coniunctisque omnium Ordinum studijs opibusque: hoc sane illud tempus est, ad quod infelici hoc atque calamitoso nostro seculo nunc sumus deuoluti. Siue enim nequissimos hominum mores omni vitæ licentia ac lasciuia diffluentes, siue errorum hæresumque repugnantissimas sectas infinita & veterum & nouorum dogmatum absurditate refertissimas, siue ex vtrisque his malis, tanquam è duabus radicibus exortam totius fidei, & humanæ erga mortales (qua ciuilis huius vitæ ratio omnis & vis potissimùm consistit) & Christianę erga Deum (qua omnis vitæ & pręsentis & futuræ virtus ac religio constat) corruptionem perniciemque manifestam cõsideremus: non, puto, vllo vnquam seculo extitisse illum diem, in quo iustius aut exclamare potuerit Oratorum ille facundiss. ô mores, ô tempora; aut in quo verius scriberet Apostolorum ille dilectissimus, Mundum totum in maligno esse positum.

Itaque sic planè existimandum est, aut adesse nunc in ipsis foribus supremam illam diem, & ineluctabile tempus, in quo adueniens Filius hominis vix vllam in terris sit inuenturus fidem: aut (si quid adhuc superfit interualli, in quo inhibetur Angelis vindicibus, vt ne noceant terræ & mari, quo vsque signentur serui Dei nostri in frontibus eorum, ac compleatur illorum numerus, qui consummandi sunt in terra) tum demum contendendum esse ac summis viribus elaborandum ijs omnibus, qui Angelo Dei cooperari, plagasque imminentes auertere tantisper velint à suis suorumque ceruicibus, vt Remp. Christianam collapsam subleuare, mores deprauatos corrigere, errorum hæresumque occasiones & scandala tollere, fidem & humanam hanc inter ciues, & orthodoxam inter Dei Ecclesiæque filios restaurare ac stabilire, omni cura & industria connitantur.

Igitur cùm in hoc vnum sedulò incumbere teneatur pro modulo quisque suo, quicunque verè Christiani Catholicique viri officio deesse noluerit in hoc tempore tam turbulento, tantaque opportunitate atq; adeò necessitate omnis Superum atque hominum opis, grassante etiã vbique ferè vel bellici furoris rabie, vel diræ pestis contagione non minus vndique sæuiente: quum nullum aliud in promptu esset officij genus,

, in quo ego mea pro condicione ac tenuitate conferre quicquam
em ad ſuſtentandam fabricam hanc Eccleſiæ Occidentalis,non mi-
nunc,quàm Orientalis olim,iiſdemque planè veſtigijs ac gradibus,
am manifeſtã minitantis: imitatus ſum ſaltem viduam illam pau-
ulam in Euangelio,& cùm duo minuta non haberem,at vnum hoc
enuria reliquum mea iamdiu cupiebã mittere in gazophylacium,
uo vno ſi totum nunc victum meũ conſtare ac reſtare dixero,poſt
tam multa ac grauia bellorum,incendiorum,direptionumq; dam-
& incommoda, nihil profectò à vero alienum dicere cuiquam te-
è videri debeo.
Tibi verò, Cardinalis præſtantiſs. qui ſpiritualis huius Gazo-
lacij Theſaurarius quidam iure dici poteris,& qui pro reædificanda
domo nõ modicũ & curæ,& operis,& impendij contuleris in vita
omnemque adeò copiarũ abundantiã profudiſſe diceris & in pau-
bus Chriſti aſſiduè fouendis, & in bonis Lapidibus & donis con-
endis ad reparandum reſtituendumque Templum Dei ornatum,vt
itò & Cardo & Columna quædam firmiſſima totius huius Diuinę
hinæ & ſis, & habearis: hoc munuſculum exhibeo. quod tamen
quo ab Authore profectum,ac prima incude perfectum,tum quàm
a multiplicique materia & ſententiarũ pondere perpolitũ, quanta
de ingenij arte,adiectorumque epiphonematũ grauitate, acumine
pore exornatum, quanto denique pietatis veræ zelo ac omnibus
iciendi ſtudio abſolutum fuerit,reputaueris: non iam munuſculum
uod exiguum aut contemnendum, ſed egregium planè atque ex-
ns Opus exiſtimandum,ac meritò prædicandum erit,& quod non
dicum quid emolumenti ad ſpiritualem hanc pietatis fideique Ca-
icæ ſtructuram videatur allaturum: qua verò ex parte à me non
l honeſtatum,aut potius ſplendori tuo(quamuis non ſatis pro Au-
is merito ac dignitate rei,pro mea tamen facultate,diligenter certè
udioſè)reſtitutum, Patrumque Sanctorum adiectis paſſim autho-
ibus auctum & illuſtratum, & à plurimis mendis vindicatum, ty-
ie elegantioribus quàm vnquam antehac excuſum, luciqueac vſui
muni paulò commodius concinnatum(quanquam hoc totum pro
lo habendum ſit omnino præ eo, quod ipſemet Author effecit
tititque) quantulumcunque tamen eſt, Tuæ, vt dixi, Amplitudini
o, dedicoque: tùm ſanè pro mea animi affectione erga inſignes
ites tuas omnium ſermone & teſtimonio tantopere prædicatas,
pro eo ſtudio ac volũtate, quam ego quoque habeo de Chriſtia-

na

na Rep. bene merendi, Catholicæque imprimis Ecclesiæ inseruiendi, vel vnico hoc minuto, intereà dum maiorem aliquam facultatem præbuerit Deus benignissimus: ita mihi planè persuasum habens, & meum hunc laborem effectum fructumque aliquem felicius consecuturum, & Authoris tam pij doctique studium maiorem vtilitatem omnibus pariturum, quod hæc ipsa cuncta simul dedicata, & quasi consecrata tandem fuerint Nomini quoque tuo. ex quo & multò maior apud posteros commendationis cumulus, & splendidior apud omnes honoris titulus & Authori, & ipsius operi accesserit: tantum abest, vt quisquam malignè suspicetur, vllam inde ipsi iniuriam factam, aut quicquam prorsus derogatū, quòd priori Nuncupationi præfixa sit hęc posterior, dicata quidem Personæ non minus celebri aut illustri, cùm tua sit & fama virtutum celeberrima, & veræ Nobilitatis splendore apud omnes illustrissima.

Hoc ipsum ergo Opus, Cardinalis Amplifs. perinde suscipe, atque si commendatum manibusque tuis traditum exhiberetur ab Authore ipso viuente adhuc (& viuit certè Deo) qui productis his atque in ordinem pulcherrimum digestis Sanctorum exemplis, quibus vita tota nostra institui, & quasi ex integro informari queat, & viuus & mortuus non minus populo Christiano prodesse studuit, quàm Romano olim populo Valerius ille Maximus, quem noster Marcus Marulus (hoc ipso nomine vel Maximi appellatione quoque dignifs.) imitatus est fortè & argumenti genere, & orationis lepore, sed in rei ipsius dignitate atq; præstantia tantum supergressus, quantum æterna illa vita huic nostræ mortali, Diuinaque bona omnia firma & perennia, caducis his ac momentaneis antecellunt. Illam verò æternam vitam bonaque immortalia, propter egregia pietatis ac virtutis opera quæ in hac vita edidisti, Cardinalis Excellentifs. retribuat tibi Dominus in illa die: sed ita demum, vt cursum hic prius consummes tuum, nobisque interim quàm diutissimè concedaris, tùm ad Ecclesiæ Catholicæ tam necessariam nauandam operam, tùm ad bonorum omnium non mediocrem consolationem. Antuerpiæ, Cal. Iunijs. 1584.

M. MARVLI DE

ELIGIOSE PIEQVE VIVENDI INSTITVTIONE PER EXEMPLA EX veteri nouoque Testamento collecta, atque ex optimis Autoribus, D.D. Hieronymo, Gregorio Magno, Eusebio Cæsariensi, Ioan. Cassiano, alijsque qui vitas conscripsêre Sanctorum, Liber Primus.

PROLOGVS.

PERAE pretiū mihi visum est, quædā quæ de diuinis hominibus in Historijs Ecclesiasticis diffusius narrata sunt, carptim collecta breuiter describere, vt propositis euangelicarū virtutum, id est, Christianæ perfectionis emplis, & me desidia adhuc torpentem excitarem, alios excitatos alacresque ne lassescerent, magis anarem: alios verò etiam redderem cautiores, ne netsi boni sanctique sint, facilè de se popularibus ribus credant. Quàm enim periculosa sit humilis Christi seruis mortalium laudatio, tūc planè inligent, cùm relatu legerint, non aliam ob causam osdam reliquisse monasteria, vastasque penetrasse itudines, annosque plurimos feris tantum peruias bitasse terras. Tu igitur, cuius nutu cuncta regun- fautor mihi adsis Deus, dictantem inspires, scrintem adiuues, ingenium, verba, manum, calamum oderare, vt nusquam abeo, quod tibi placitum fue- declinasse argui possim. Tuq; Fili Dei, Deus Chri- ,thentem animumque eorum, qui hæc legent tua tia sic penitus confirmes, vt istos sectatores tuos ulari cupiant pariter & possint, atq; ad tui solius tum inflammati, ijsdem tandem vestigijs ad te perniant quibus illi peruenêre. Sed quoniam ijs, qui te sequi *Marci 10. Luca 14.*

se sequi volunt,dimittenda esse primùm omnia præcepisti: ab illis potißimum, qui ingentioribus se abdicarunt bonis,dicendi initium capiamus , vt & qui pari fortunarum copia perfruuntur, in promptu habeant quos imitentur: & qui tenuiores diuitias possident,possederúntve,eas vel erogare, vel iã erogasse pro tui nominis amore,minus grauari poßint.

De terrenis bonis contemnendis propter Christum Caput. I.

Matthæus Apostolus. IAM PRIMVM vt à quibus Ecclesiæ Christianæ iacta sunt fundamẽta,ab his & operis nostri cudatur exordium.Matthęus publicanus statim vt à Christo vocatus est,teloniũ derelinquens, pecuniosis vectigalibus præposuit Apostolicæ conuersationis nu-

Bartholomæus Apost. ditatem. Bartholomæus quoq; Syriæ regum origine clarus, nõ est dedignatus in piscatorum numero haberi,vt placeret Christo: & cœlestis regni spem animo concipiens,seruire maluit in terra , quàm imperare,& persecutiones pati,quã seculi honoribus perfrui.*Abdias in vita Bartholomæi.*

Apostoli. OMITTO nunc alios huius ordinis viros, non quia in contemnendis rebus minus constantes fuerint,sed quia & ante Apostolatum humiles,inopesq; extitisse apparet,stulta tunc & infirma Deo eligente, vt sapientia fortiaque confunderet.Quamuis verisimum sit eos quoque non minus multa reliquisse, qui sibi nihil reseruauerint. Hinc est,quòd tamen piscatoriam nauim,& quæ resartiebant retia dimittentes, audacter proloquuntur , Ecce dimisimus omnia , & secuti sumus te :quid ergo erit nobis præmij? Et res-

Matth.19. ponsum merentur accipere Domini,dicentis: Amen dico vobis,quod vos qui secuti estis me,in regeneratione cũ sederit Filius hominis in sede maiestatis suæ, sedebitis & vos super sedes duodecim , iudicantes duodecim Tribus Israël: & omnis qui reliquerit domum,vel fratres aut sorores,aut patrem,aut matrem,

t vxorem, aut filios, aut agros propter nomen
eum, centuplum accipiet, & vitam æternam poſ-
ebit.

CVIVS quidem pollicitationis tùm fide certi, *Maria*
n magnitudine accenſi, Maria, Martha, & Lazarus *Magdalena*
n inter ſe partiti eſſent hæreditatem, Mariæque *Martha.*
gdalum oppidum, Marthæ Bethania, Lazaro pars *Lazarus.*
bis Ieruſalem ſorte obueniſſet: omnibus poſt aſcé-
n Domini diſtractis ac diuenditis; pecuniam ad
les Apoſtolorum proiecêre in terrã, vt corda eri-
e poſſent in cœlum, quò Chriſtum iam præceſsiſ-
onſpexerant. Hunc morem ſedulò à fidelibus ea
peſtate obſeruatum Lucas in Apoſtolorum Actis
atur, dicens: Omnes etiam qui credebant erant *Act.*
iter, & habebant omnia communia, poſſeſsiones
ubſtantias vendebant, & diuidebant illa, prout
que opus erat. Et iterum: Multitudinis autem cre-
tium erat cor vnum & anima vna, nec quiſquam
um quæ poſsidebat, aliquid ſuum eſſe dicebat, ſed
t illis omnia communia. Et paulò pòſt: Poſſeſſo-
grorum aut domorum vendentes, afferebant
ia eorum quæ vendebant, & ponebant ante pe-
Apoſtolorum. Diuidebatur autem ſingulis, pro- *Ioſephus*
uique opus erat. Subiungit etiam, Ioſephum *Barſabas.*
abam cognominatum, agrum quem habebat vẽ-
ſe, pecuniamque Apoſtolorum conculcandam
bus appoſuiſſe, vt ſcilicet ea contempta, agrum
llum de Euangelio parare poſſet in quo abſcon-
s eſt theſaurus regni cœlorum. Nunc qui deinde *Matth. 13.*
m veſtigia ſunt ſequuti, ordine referamus.

REGORIVS antequàm Pontifex, vrbis Ro- *Gregorius PP.*
enator erat, neque diuitijs minus, quàm nobili-
potens, in Sicilia ſex monaſteria ſua impenſa
ruxit, Romæ vnum paternas auitasque ædes in
commutans, in quod ſe quoque ipſum conſtã-
, vitamque indigentibus diſpertito; quicquid

 bono-

bonorum reliqui fuerat: ex nobili humilis, ex diuite pauper factus, monachi vitam duxit. donec cõmuni Patrum, populique consensu, ad pontificale culmen vel inuitus meruit promoueri, multò gloriosius à DOMINO promouendus in cœlum, pro cuius amore dilargitus fuerat terrena. *Io. Diacon. in vita Gregor. lib. 1.*

Nicolaus Episcopus. EADEM cupiditate in distribuẽdis opibus ardẽs Nicolaus Myreæ vrbis Episcopus, cùm Pataræ Lyciæ oppido patri matriq; vnicus esset, eique hæreditas satis ampla satisq; cõmoda obuenisset, nihil prius animo agitasse dicitur, quã quo pacto distractis in pauperũ alimenta rebus, expeditius liberiusque soli Deo obsequeretur atque deseruiret. Hinc illud memoratu dignissimum: Quod dum vicinus quidam, vrgente in scelus inopia, prostitutis trium natarum corporibus, victum sibi quærere decreuisset, ille accedens domui eius nocte intempesta, vt eleemosyna in occulto fieret, tantum auri per fenestram iniecit, vt & inde virgines honestè locarentur, & pater ipse in spem sustẽtandi se non iniquam simul deueniret. Nicolao verò, quoniam bona sua prudenter dispensauerat, ecclesiastica credita sunt, & in Episcopum Myreæ diuinitus est electus. Ac post breuissimos vitæ huius labores, ad æternum vocatus est quietem, dicente Domino:

Matth. 25. Euge serue bone & fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, super multa te cõstituam: intra in gaudium domini tui. *Ioan. Diacon. Sur. Tom. 6.*

Abraam Eremita. ABRAAM quoque AEgyptius non minus grandem (iam defessis ætate parentibus) hæreditatẽ mox aditurus, non expectauit, sed vt erat nudus, discedẽs in solitudine sibi cellam constituit. Deinde illis vita defunctis, cùm ad capiendum tantarum opum patrimonium vocaretur, tanti illud fecit, vt loco pedem non efferret. Porrò per procuratorẽ ita egit, ne quid sibi reliquum foret, sed rebus diuenditis, pecunia omnis mendicantium turbæ, viduisq; & pupillis diui-

deretur. Igitur diuitias & cùm non haberet, contempsit, & cùm haberet, ne respexit quidem, sed alteri dilargiendas commisit, maiores diuitias existimans Christi paupertatem. *Effren. in vitis SS.*

HILARION Palestinus (sicut de illo Diuus Hieronymus literis cõmendauit) parentibus defunctis, partẽ substantiæ fratribus, partem pauperibus largitus est, nihil sibi omnino reseruans, Dominicæ sentẽtiæ memor dicẽtis: Qui non renuntiauerit omnibus quæ habet, non potest meus esse discipulus. Erat autem annorum xv. cùm sic nudus & armatus in Christo solitudinem ingressus est, sacco tantum & pelliceo pallio membra coopertus. *Hieron. in vita Hilarion.* *Hilarion Abbas.* *Luce 14.*

BENEDICTVS verò ille Abbas, qui viuẽdi formulas (quas nunc plerunque sequuntur Monachi) scriptas edidit, à parentibus ex Nursia Romam ad excolendũ liberalibus disciplinis ingenium missus, impubis adhuc ac penè puer, altius quàm ea consueuit ætas, diuinitus inspiratus, cogitans literarum studia, Romam ipsàm parentesque deseruit, vixitque solitarius, orationem studijs, Romæ eremum, parentibus præponens Christum. *Gregor. Dialog. 2. cap. 1.* *Benedict. Abbas*

PARI puer admiratione dignus mihi videtur Niuardus Bernardi Clareuallensis frater. Qui postquàm ipsum reliquosque omnes, Cecilino patre, & Aletha matre seque relictis, ad Religionem aspirare videret, maluit abeuntes sequi, quàm paterna in domo hæres ex asse futurus manere. Illi enim proficiscentes, paruulo inter æquales in foro ludenti dixêre: Niuarde frater, nunc te solum totius summa respicit patrimonij: nos nãque ius omne vni tibi cedentes, Christum sequimur. Tunc ipse: Cœlum vos ergo possidebitis, inquit, ego terram? Nihilque moratus post eos adijt monasterium, vt potius cœlestes cũ fratribus, quàm cum parentibus manens, diuitias obtineret terrenas. *vita Bernard. lib. 1. c. 3.* *Niuardus*

SED quid de illis dicam, qui matrimonio copulati effecère, ne coniugatis tam sanctæ conuersationis aditum minus patère putaremus. Germanus Antisiodorensis Burgundiæ Præfectus, ingenuisque artibus apprimè eruditus, pari cum vxore castitatis religionisque suscepto voto, magistratum vltrò deposuit, & tantas opes, quantas ea præditus dignitate habere poterat, pauperibus erogauit, nihilq; sibi quicquàm reliqui fecit, tunica, cuculla, cilicioque contentus, vt lucrifaceret Christum. *Henricus Monach, ad Car. Caluum. & Sur. Tom. 4.*

Germanus

Gallicanus

GALLICANVS quoque Romani dux exercitus postquàm Scythis Dacisque & Thracibus pugna superatis, Constantiam Constantini Augusti filiā coniugem sibi pactam victor accepisset: ab ea conuersus, Christianusque factus, cōtinuo dignitatis abiecit insignia, detrectauit militiam, & quicquid plurimorū annorum stipendia, victoriæque parauerant, repentè sustentaculum fit debilium. Denique sponsam virginē, forma insignem, & quod maius est, Imperatoris filiā relinquens intactam, humilis, pauper, castus, voto se obligauit Religionis. Neque illi tam magnificū fuit hostes vincere, quàm quę assecutus fuerat, honorē, opes, voluptatesque contemnere. Illud enim hominis est, hoc supra hominem. *Teren. in pass. Io. & Pauli.*

Leonardus.

SED nec Leonardus natione Gallus silentio est prætermittendus, qui inter aulicos Regis primo loco habitus, relicta Regia, dilargitisque facultatibus religioni se tradidit, monasticisque sacris initiatus in Aquitaniam est profectus, atque operam prędicationibus dedit, haud dubiè stabiliorem ampliorem que seruitij sui mercedem à cœlesti Domino accepturus, quàm receperat à terreno. *Iacob. Lauuens. Episco. in Legend.*

Lupus Episcopus.

NON minus memoratu dignus, Leonardoque aliquantò maior, siue fortuna spectetur, siue genus,

Lupus Senonum tandem Archiepiscopus nunc occurrit. Siquidem regia stirpe in Gallia ortus, nobilitatem æquauerat diuitijs. Sed dum indeficientem in cœlo thesaurum sibi comparat, eas pia in pauperes largitate libenter effudisse, non tam liberalis, quàm prudentis hominis esse existimauit. *Sur. To. 5.*

Egidius. EGIDIVS Atheniensis & ipse regio genere nobilis dum adhuc sub tutela patris ætatem ageret, mẽdico ægrotanti (quoniam aliud quod daret nõ habẽbat) seipsum despolians, proprium amiculum dedit. Quoquidem ille indutus (tantum donatoris misericordiæ meritum fuit) è vestigio sanus consurrexit. Posteà verò quàm defunctis parentibus liberam suscepit bonorum possessionem, tam prompto animo omnia egenis dispertiuit, vt ea non prius habuerit, quàm donauerit. Sed iam ad eos veniamus, qui non modò priuatis opibus, verùmetiam maximis regnis in terra renuntiantes, digni fuerunt qui cum Christo regnarent in cœlis. *Fulbert. Carnoten.*

Polemus. POLEMVS potentissimus Indorum Rex Bartholomæi Apostoli prædicationibus ad fidem cõuersus, atque baptizatus, relicto Imperio, eidem constanter adhæsit, discipulusque maluit esse Apostoli quàm Indiæ dominus. *Abdias in vita Bartholom.*

Iosaphat. IOSAPHAT quoque Indiæ Rex Auenir regis filius, Barlaam eremitæ salubri persuasu fidẽ amplexus Christi, postquàm omnes qui suæ ditionis erãt baptismatis gratia renouandos diligẽter curasset, cœdificatis vicatim ecclesijs deposuit regnũ, nihilque secũ ferens nisi mundanæ gloriæ contẽptorem animũ, secessit in solitudinẽ. Cùm enim in vrbibus adhuc sine honore esse non posset ab hominũ frequentia procul se habendũ decreuit, iunctusque ipsi Barlaã, vitã traduxit in eremo quẽ dicitur terræ Senair. Itaq; quẽ vrbis instar regia vix capere poterat, angustũ informis speluncæ tenuit habitaculũ: & qui tot populis, totq;

gentibus imperitauerat, vnius homunculi præceptis obediuit. *Dama. lib. de Barlaam & Iosaph.*

Iudocus. AT NON solùm susceptum sceptri honorem deponere propter Christum, sed etiam oblatum refutare, exemplis admonemur. Etenim Iudaellus Brittaniæ Rex cùm monasticam vitam ducere in animo haberet, Iudoco fratri voluit tradere regnum. Ille itidē ad Dei aspirans seruitium, ne quod vltrò offerebatur, vel inuitus suscipere aliquando cogeretur, clam inde profugit, atque ad ripam Alzei fluminis in agro Pontinij constructo, paruo, humilique tugurio solitarius habitauit. I nunc, vana & stulta mortalitas per cædes & parricidia, quære tibi dominatum, quem sanctissimi viri tam vili habuerunt, vt alter deponere vellet, alter recusaret accipere. *Florent. Abb. Rodolph. Agricola in vita Iudoci.*

Feminæ. IN HOC sanctitatis genere, Fœminæ quoque æternæ sibi laudis locum vendicant, eundem affectū, quoniam & eodem impulsæ spiritu, in terrenis rebus contemnendis præ se ferentes.

Euphrasia. EVPHRASIA Romana, genere nobilis, opibus pollens, ætate florens, forma præstans, post mortem viri Antigoni neque rursum cuiquam nubere voluit, licet multum suaderet Theodosius Augustus, neque Romæ manere, quamuis & patria esset & orbis Domina, neque diuitias possidere, tametsi honestissimè posset. Procis repulsam dedit, mare trāsmisit, ad Thebaidem venit, & eo loci consıdens, quicquid secum attulerat facultatum, partim erogauit egenis, partim Ecclesijs, neque aut sibi, aut filiæ paruulæ Euphrasiæ quicquam residui fecit. Quinimò moriens eidem in monasterio manenti sollicitè iniunxit, ne tardaret, quod reliquum Romæ fuerat, simili liberalitate vt distribuatur, curare. *Sur. To. 4. & in vitis Patrum.*

Paula. PAVLA etiam Romana tanta quidem in hac parte ac talis sese offert, vt nōn alio ore satis dignè laudari

ri queat, quàm quo laudata est. Quid enim hube-
is elgantiùsve ab illo vnquam afferri posſitijs, quæ
illa Diuus Hieronymus literis commendauit? Sed
æ ad rem ſpectant quam nunc tractamus, hæc ſunt:
ula, inquit, nobilis genere, ſed nobilior ſanctitate,
tens quondam diuitijs, ſed nunc Chriſti pauperta-
inſignior, Gracchorum ſtirps, ſoboles Scipionum,
uli hæres cuius vocabulum trahit, Martiæ Papy-
è matris Africani vera & germana progenies, Ro-
æ prætulit Bethlehem, & auro tecta fulgentia, in-
rmis luti vilitate mutauit. Poſt hęc diſceſſum eius
vrbe deſcribens, ait: Deſcendit ad portum, fratre,
gnatis, affinibus, & (quod his maius eſt) liberis pro
quentibus, & clementiſsimam matrem vincere
etate cupientibus. Iam carbaſa tendebantur, & re-
orum ductu nauis in altum protrahebatur. Paruu-
s Toxotius ſupplices manus tēdebat in littore. Ruf-
a iam nubilis vt ſuas expectaret nuptias, tacens fle-
ous obſecrabat. Et tamen illa ſiccos oculos tende-
t ad cœlum, pietatem in filios, pietate in Deum ſu-
rans. Neſciebat ſe matrem, vt Chriſti probaret an-
lam. O magni animi fœminam, & tanto virtutum
irum præcone dignam, quantus fuit ipſe Hierony-
is. *Epiſt. Paulæ. Hieron. in Epiſt. Si cuncta.*

PARI, ſ propoſiti, nec minoris conſtantiæ fuiſſe *Elizabeth.*
editur Elizabeth Pannonum regis filia, quæ Lant-
auio Turingiæ Regulo nuptui data, deinde marito
oſolymis peregrè defuncto, ab ijs qui eius Tetrar-
iam hæreditario acceperant, nequiter eiecta male-
e habita, quaſi rem viri ſui diſsipaſſet, quoniam in
ndis eleemoſynis minus parcam fuiſſe dolori erat
aris animis, cùm vix tandem dotalia ab illis extor-
et bona (ea erant duo millia pondo argēti infecti,
ti cælatique) pauperum & peregrinorū ſatis am-
am in Marupre conſtruxit receptaculum. Ibique ijs
militer miniſtrando, quantò ſe inter mortales fe-

cerat viliorem, tantò sublimius inter Sanctos & electos postmodum fuit exaltata. Constantis verò animi haud obscurum argumētum fuit, quòd cùm à patre, vt in Pannoniam rediret, missis nuntijs plurimum sollicitaretur, nunquam acquieuit, malens alienigenarum opprimi iniurijs, quàm suorum illectationibus blandimentísve deliniri. Denique orasse Dominum dicitur vt contemptis omnibus, liberorū etiam, quos propinquis commendarat, abiecta cura, ei soli toto corde, totisque viribus famularetur ac deseruiret: & responsum accepisse, preces suas esse, vt petierat, exauditas. Adeò illi omnia extrema potius pati, quàm à seruitio Christi discedere, certum ac deliberatū erat. *Conrard. Concionator S. Elisabethæ.*

Kunegūdis SI TAMEN relictarum rerum metiri voluerimus magnitudinem, non animum: omnium Christi ancillarum parem, priores partes dabimus Kunegundi Henrici Imperatoris coniugi. Quæ cùm summum dignitatis locum adhuc inter principes fœminas retinere posset, defuncto tamen Henrico, ingressa Ecclesiam, inspectante populo, abiecit imperialia ornamenta, & religionis induit habitum. Maluit enim abiecta viuere in domo Domini, quàm sublimis versari tabernaculis peccatorum. *Sur. Tom. 2.*

De eleēmosynis faciendis. Cap. II.

SED ne nimius sim in huiuscemodi exēplis recensendis, cùm multa prætereà sese offerant: non incommodè nunc ad eleemosynas transitum fecerim, quando & eiusdem generis sint, & ad omnes prorsus spectent, latissimeque pateant: cùm etiam peccatori dictum sit: Peccata tua eleemosynis redime, & iniquitates tuas misericordijs pauperum. Verùm vt in reliquis omnibus, ita & hac in parte tutissimum erit Sanctorum niti exemplis, ne vel in dando manus erret, vel in supputando mens vacillet, vel in largiendo

Daniel. 3.

inani

ani ostentatione elatus animus, liberalitatis amittat
ercedem, dum hominibus magis quàm Deo place-
studet.

NEQVE enim immeritò Cratonem Philosophũ,
m Ephesi contemnendarum opum ederet specta-
lũ, gemmas immodicæ æstimationis contũdentem
ohanne Apostolo reprehensum ferunt. Nam si pie- *Iohannes Apostolus.*
i magis, quàm gloriæ studuisset, nunquam profe-
illas contriuisset, sed potius venditarũ pretio in-
gentibus succurrisset. Quam quidem sententiam &
e posteà est secutus. Lapillis quippe ab Apostolo
lstimæ integritati restitutis, miraculo ad fidẽ Christi
nuersus, quod ad suam ipse iactantiam instituerat,
proximorũ vertit vsum, iam satis edoctus, Sapientiã
ius mundi stultitiam esse apud Deũ. *Ab. in vita Io.*

THOMAS autem Apostolus ad Condophorum *Thomas Apostolus.*
diæ Regem pro Architecto non terreni (vt ille pu-
uit) sed cœlestis ædificij missus, cùm magnam pe-
niæ vim in ædificandæ Regiæ sumptus accepisset,
ofecto in aliam prouinciam rege, argentum omne
uperibus diuisit. Quod vbi innotuit Regi, vinctus
ctus est in carcerem. Interim Gad frater Regis ela-
s, cùm die quarto reuixisset, testatus est, vidisse se in
elo mirabilis structuræ basilicam gemmis auroque
gentẽ, atq; audisse à Thoma Regi conditam, nisi ea
pse fecerit indignũ. Rex itaque rediuiui fratris, cũ
raculo attonitus, tũm verbis permotus, Apostolũ
nculis liberat, Christũ prædicanti credit, & credens
telligit, nõ in terra, sed in cœlo eleemosynis paran-
esse mortalibus habitacula. *Abdias in vita Thom.*

NEC secus quidem sentiens Osualdus Britãniæ *Osualdus,*
x miserorum turbam quotidie ad se in atrium cõ-
entium alere solitus perhibetur; & cùm die quo-
m maior esset mendicantium multitudo, quàm ci-
rum copia, ne eos qui superfuerant vacuos di-
tteret, totidem argenti fragmentis, escaria lance
commi-

comminuta, donauit. Fortè aderant Aidanus Lindifarnensis Episcopus. Et liberalitatem miratus, apprehensam Regis dexteram dum deosculatur, ait: Tam promptam in dando manum senescere prorsus non debere. Hinc aiunt adhuc integram in monumento illibatamque ostēdi, vt quàm meritò id olim ab Episcopo prolatum fuerit, tam certus euentus testis etiā posteris foret, & nemo vnquam dubitaret, ipsius animum fulgere, in cœlo, cuius corporis partem tot iam annos incorruptā permanere cerneret in sepulchro. *Bed. hist. Eccl. Angel. lib. 3. Cap. 6.*

Euphemianus & Aglaë. EVPHEMIANVS quoque Romanus & Aglaë vxor eius, quum diuitijs pollerent, nec prolem vllam habere possent, quotidie positis triclinijs pauperculos domi conuocatos reficiebant, proprijs manibus ministrantes. Quibus pietatis officijs meruerunt parentes fieri sanctissimi viri Alexij. Quo vnico contenti, deinceps continentiam inter se perpetuò seruarunt. Tot igitur fructus produxit eleemosyna, vt sterili partum daret, partui sanctitatem, parentibus castitatem, omnibus paradisum. Talem pietatis cultum ne in Ethnicis quidem sine vitæ æternæ retributione marcescere passa est Diuina clementia. *Metaphrast. in vita Alexij.*

Cornelius, Act. 10. CORNELII namque Italicæ cohortis Centurionis eleemosynæ (vt in Actibus Apostolorum legimus) adscenderant in memoriam in conspectu Dei, atque ad illum adhuc Gentilem, Angelum de cœlo, Simonem Petrum ab Ioppe Cæsaream vsque euocarunt, dignum vtique reddentes, qui cum Angelo colloqueretur, ab Apostolo baptizaretur, à Spiritusancto priusquàm baptizatus sit, visibiliter illustraretur. Adeò vt & qui aderant ex circuncisione fideles, mirati sint, Spiritussancti gratiam etiam in Nationibus esse effusam, & Petrus in veritate se comperisse dixerit, quia non est personarum acceptor Deus, sed in omni

gente,

gente, qui timet Deum & operatur iustitiam, acceptus est illi.

EADEM quidem de causa & beatum Eustachium tradunt ex Gentili Christianum factum, ex Christiano Martyrem immortalitatis palmam assecutum. Cæsaris enim Traiani temporibus Magister equitum super cornibus cerui, quem venando insecutus fuerat, Christum in Cruce fulgentem videre meruit. Qui dum ob ipsius erga inopes beneficia ei se apparuisse diceret, & mysteria veritatis referaret, credentem baptizari iussit: Vt qui charitate iuuerat miseros, fide inter verè felices recipi idoneus foret. *Damascen. lib. 3. de Imag.* *Eustachius.*

IGITVR cùm hæc ita sint, quis mentis compos nõ iam, excussa tenacis auaritiæ compede, ad liberalitatem gradum feret: & de ijs, saltem aliquid quæ suæ supersunt necessitati, aliorũ indulgebit inopię? Zachęus publicanorũ princeps & ipse diues, eodem die, imò eadem hora, qua se bonorum suorũ partem dare dixit pauperibus, oraculum accepit: salutem factam esse domui suæ, seque non iam inter publicanos & peccatores, sed inter Abrahæ filios computari. *Lucæ 19.* *Zachæus.*

AT CONTRA diues ille purpuratus, quia luxuriæ suæ deditus, Lazari pro foribus iacentis nõ respexit ærumnas, impietatis pœnas tulit sepultus in inferno. Et qui dudum panis micas de mensa cadentes, nõ concesserat mendicanti, nec ipse posteà in igne positus, vel vnam aquæ guttulam, quæ linguam refrigeraret, valuit impetrare. Quoniam sine misericordia iudicium fiet illi, qui nõ facit misericordiam. Et qui obturat aurem suam ad clamorem pauperis, & ipse clamabit, & non exaudietur. *Lucæ 19.* *Diues purpuratus.* *Luc. 16.* *Iacob. 2.*

SED non talia Bernardinus ordinis Minorum fecunda gloria, qui cùm parentibus orbatus sub Dianæ materteræ tutela degeret, & vireti adhuc ætate futuræ perfectionis floreret signis, prandiolum suum cum pau- *Bernardinus.*

pauperculis partiri consuesse dicitur. Et dum in panario die quodam vix qui domesticis sufficeret, panis extaret, ac materfamilias mendicanti defectū, qui tunc casu affuit, excusaret: eam Bernardinus tam diu orare non destitit, donec exorauit, id saltem petenti concedi, quod sibi reseruabatur, affirmans semet esurire malle, quàm esurientem non pauisse. *Sur. Tom. 3. fol. 365.*

Dominicus DOMINICVS Hispanus dum Valentiæ bonis artibus perdiscendis operam daret, ciuitas annonæ caritate laborare cœpit. Ille multorum famem miserans, cùm pecuniam non haberet, qua indigentibus pro tempore subueniret, libros vendidit: nec dubitauit literarum studijs studium præponere pietatis. Et quoniam scriptum est: Qui pronus est ad misericordiam, benedicetur: ad tantam deuenit perfectionem, vt Ordinis Fratrum Prædicatorum fieret Author. *Sur. Tom. 4.*

Prouer. 22. NVNC sanctorum Sacerdotum munificentia referatur, vt Ecclesiarum Præpositi, pensionum atque prouentuum, qui vel Episcopatus, vel alio id genus titulo censentur, dispensatores se, non possessores esse, agnoscant.

Syluester PP. SYLVESTER Pontifex, viduarum & orphanorum, reliquorumque Christi pauperum nomina in codicillo seriatim descripta lectitabat, ne quē die vllo *Iacob. 1.* præteriret, cuius miseriam æqua ope non iuuaret, seruans illam religiositatis vitæque mundiciē, de qua Iacobus Apostolus ait: Religio munda & immaculata apud Deum & Patrem, hæc est, Visitare pupillos & viduas in tribulatione eorum, & immaculatum se custodire ab hoc seculo. *Io. Gerson.*

Clemens PP. HOC idem ante eum & Clementem Pontificem factitasse tradūt, sed ita, vt etiam ad lōginquas regiones transmitteret indigentibus subsidia. Neminem ex ijs, quos ad veritatē ab errore conuerterat, passus

est

est mendicare, vt qui se autore iam Christo viuerent, se quoque adiutore famem nō timerent. *Simo.Metaph.*

VERVM ijs vt scientia præstantior Gregorius & dignitate par, ita sanctitate vitæ non inferior, nō contentus vulgi tantùm subuenire inopiæ, omnibus vbique Christi seruis, quantum Romanæ census ecclesiæ suppeditare potuit, necessaria ministrauit, & ministrādo effecit, vt in monasteriis Monachorum cresceret numerus, in solitudine degentibus incommoda solitudinis minus grauia forēt, per Syriam dispersis & in Syna vsque habitantibus Roma nō ita multum abesse, vt abest, videretur. *Io.Diac. lib.2.cap.24.* *Gregorius PP.*

AD eundem etiā, dum adhuc Abbatis officio fungeretur, venisse quēdam atque eleemosynam poposcisse legimus, quòd se naufragium fecisse diceret: & cùm sex nūmos ab eo accepisset, mox reuersum, totidem pari facilitate (tanta erat largitoris benignitas) impetrasse. Perendie deinde rursum accesisse lamentantem, minimum quid præ ijs, quæ in mari amiserat, sibi fuisse emendicatum, proinde ad opem eius implorandam, iterum atque iterum necesse se habere confugere. Tunc murmurante multum dispensatore ac dicente: Iam aliud nihil, quod dari posit, præter argenteam lagunculam in monasterio restare, continuò eam ipsam à Gregorio tradi iussam. *Io.Diac.lib.2. cap.23.* *Idem.*

CAETERVM Gregorius haud multò pōst summus Pontifex designatus, cùm duodecim tantùm peregrinos pauperes, in illis Apostolos Domini veneraturus, inuitari præcepisset, discumbentes intuitus, præstituto numero, vnum superesse animaduertit: & cùm inuitatorem criminis argueret, quòd plures quàm iussus fuerat conuocasset, ille è contrario nequaquam plures esse asseueraret, eos de integro considerare cœpit; atque eum ipsum, quem vt solus videre potuit, ita solus residuum esse adnotarat, subinde *Idem.*

mutari

mutari deprehendit, & modo iuuenis, modo senis speciem vultu præferre: tali ostento attonitus, silentium tantisper tenuit, donec peracto conuiuio seorsum euocatum, quisnam esset interrogauit. Ille se nó hominem, sed Angelum esse respondit, cui aliquando sumpta naufragi forma mendicanti ipse & pecuniam & argéteam lagunculam largitus esset. Cumque subiunxisset, tum demum illum à Deo electum, qui præesse Ecclesiæ post Pelagium Pontificem deberet, è vestigio tenues dilapsus in auras conspectum eius dereliquit. Gregorius igitur quoniam neque sæpius petentis procacitate sic offendi potuit, vt non misereretur, neque monasterij sui tenuitate sic deterreri, vt petenti aliquid nó tribueret, dignissimus iudicatus est, cui vineæ Dei manu plantatæ, & mundi per Christû saluati cura regimenque committeretur. *Io. Dia. in vita Greg. lib. 1. cap. 23.*

Iohannes Patriarcha

NON dissimile benignæ liberalitatis exemplum de Iohanne Alexandrino Patriarcha ab his qui vitam eius conscripsêre, memoratur. Nam (vt aiunt) cùm aliquando mendico sibi obuiam facto sex nummos dispensatorem dare iussisset, ille acceptis diuertit paululùm de via, & progredientium præuertens vestigia, gestu, habituque alium mentitus, alios sex, non quia non agnosceretur, accepit, sed quòd talem nactus fuerat datorem, qui etiam deprehensa dolositate manum poscenti subtrahere nesciret. Et iam tertiò pari astu vso, cùm Patriarcha duplicatam pecuniam numerari præcepisset, succlamare dispensator in malitiam hominis cœpit. Conuersus verò Iohannes: Tace, inquit, fili, nam fortasse hic Dominus noster est Iesus Christus, periculum nostri faciens, an tandem offensi crebris repetitionibus cessabimus misereri. Hic, quia maximè in dando propensi animi erat, cognomento Eleemosynarius dictus fuit. *Leontius Episc. in vitis SS. Patrum.*

IDEM

IDEM pauperes non aliter quàm Dominos suos appellare solitus dicitur. Et cùm à diuite quodam vile ac sordidum grabatuli sui tomentum miserante, plumeam culcitram dono missam accepisset, vbi primum ea substrata cubauit, noctem illam totam insomnem egit, identidem ingemiscens, mollius tunc se iacêre, quam Dominos suos. Cumque illuxisset, culcitram venundari, pecuniam pauperi erogari mandauit, At diues ille ab emptore redemptum iterum misit, precatus ne munus suum vltrà venale haberet, sed eo ipse frui vellet. Verum diuitis preces superabat Patriarchæ in egenos misericordia, neque vllo modo Iohannes tenere se potuit, quin rursum itidem faceret vt prius. Diues autem iam secundo recuperatam eidem referri iussit: videbimus, dicens, vter nostrûm citius defatigabitur, tu vendendo, an ego redimendo. Ille ioculo dicta modesto admodum risu excipiens: Deo gratias ago, inquit, quòd inituri simus certamen diuiti salubre, pauperi commodum, mihi iocundum. Itaque quoties id muneris missum sibi accepit toties vendendum curauit, vt inde Dominis suis, id est Christi pauperibus subuenerit, faciens sibi sacculos qui non veterascunt, thesaurum in deficientem in cœlis, quò fur non appropiat, nec tinia corrumpit. *In vitis Patrum.* *Idem.*

RES etenim, quæcunque in sinu miserorum reconduntur, illuc inferri palam testatus est Pontifex Maximus Vrbanus, à quo cùm Cæciliæ martyris thesauri, quos dispensandos acceperat, quærerentur, quoniam eos iam indigentibus impenderat, ait: Cæciliæ thesauros pauperum manus in cœlum sustulerunt. *In histor. Cæciliæ.* *Vrbanus PP.*

LAVRENTIVS quoque Leuita à Decio tyranno quæstione agitatus, vt argentum indicaret, quod Philippum Philippi Augusti filium olim Ecclesiæ obtulisse constabat, protensa in pauperes manu, quibus iamdudum erogatum erat: Apud hos, inquit, *Laurentius Leuita.*

Philippi argentum depositum seruatur. At Decius sibi proculdubio illudi putauit, quia vbi veræ diuitiæ essent & vera gloria, ignorauit. *Prudent. in Peristeph. & Ambr. Off. lib. 2.*

Soranus Abbas. CVIVS quidem gloriæ cupiditate quondam flagrans Abbas Soranus, Longobardis Italiã vastãtibus, redimere captiuos, & eos, qui amissis rebus prędę superfuerant iuuare nõ destitit, donec latronũ gladijs, Ecclesiæ thesauros ab eo frustra quærentium (quoniã iam nulli erãt) confossus occubuit. Eo corruente, terra tremuit, testata (credo) tã pium hominẽ tam impiè cæsum non oportuisse, nisi ad pietatis mercedem cumulus accederet corona martyrij. *Gregor. Dial. li. 4. c. 22.*

Martinus Episcopus. CELEBRATISSIMVS in hoc laudis genere Martinus, nec à nobis nunc silentio prætermittendus est. Cuius pietatem militis adhuc, an iam Turonensiũ Episcopi, magis mirer, incertus sum. Constantino & Iuliano imperantibus, stipendia faciebat, quãdo bruinæ tempore pauperis nuditatem dimidiatæ chlamydis suæ parte operuit. Et in quiete Christum se in paũpere texisse agnouit, dum eadem illa lacinia indutum cernit, dicentemque audit: Martinus adhuc catechumenus, hac me veste contexit. *Seuer. Sulpitius, circa principium.*

Idem. POSTEA verò Turonensium Episcopus factus, cùm in vestibulo Ecclesiæ offendisset hominem detrita lacerna seminudum, in sacrarium euocato, tunicam quam sub pallio solam habebat, dedit. Allato sibi demum collobio, indutus ac superindutus prodere, reliquisque sacerdotalibus ornamentis, dum sacra peragit, atque inter agendum ambas suppliciter manus ad cœlum tollit, delabentibus lineis manicis brachia nudata ostẽdit. Sed prius quam ea demitteret, amicta apparuérè tegumento ornatus supra modum mirabilis oppidoque stupendi. Vt scilicet miraculo admoniti crederemus, eum qui indigentes vestierit, vestiendum

dū cæleſtis gloriæ lumine, cùm Dominus Ieſus Chriſtus transformabit corpus humilitatis noſtræ, configuratum corpori claritatis ſuæ. *Seuer. Supit.* *Philip. 3.*

SED quid de Paulino Nolanæ vrbis Epiſcopo dicam? qui depopulata Campania VVādalorum excurſionibus cum in redimendis captiuis cuncta conſumpſiſſet, ſeipſum quoque in eléemoſynam tradidit. Profectus enim in Aphricam, vicaria ſeruitute redemit viduæ Nolanæ filium. Olitoremque ſe fecit barbari domini, vt matrem vnici amiſsione conſternatam, eo recuperato conſolaretur. Iactent ſe, qui volunt facultates non modicas in pauperū vſum impendiſſe. Ecce qui omnia impenderat, inuenit pręterea, quemadmodum inops factus, omnium diuitum eleemoſynas ſuperaret. Cæterum miſericordiæ remunerator Deus, virum tanta pietate præditum, non eſt paſſus diutius iugo premi impiorum. Contulit illi prophetiæ ſpiritum, quo afflatus cùm prędixiſſet regem in proximo moriturū, diuinationique reſpondiſſet euentus, tantæ admirationi fuit, vt ſtatim libertatem ſibi acciperet, alijs impetraret. Pro vnius liberatione ſe in ſeruitium obtulit, ſed cum omnibus ſimul qui è Nola abducti fuerant, liberatus, frumento inſuper nauibus impoſito, ad patriam poſtliminio redijt, priſtinæque dignitati honorificentiſsimè fuit reſtitutus. *Aug. de Ciuit. Dei. lib. 10. c. 10. Gregor. Dialog lib. 3. c. 1. Proſper. lib. 2. cap. 9. vit. contempl.* *Paulinus.*

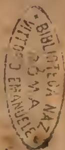
SERAPIONIS quoque Monachi eleemoſynæ haud minori cōmendatione dignæ, ſi donātis tantùm animus perpendatur, non etiā doni magnitudo. Cùm enim nihil præter tunicā, & palliū, & Euangeliorum Codicē haberet, duobus pauperculis obuiam factus, alteri pallium, alteri tunicam dedit, & cùm nudus ſederet, interrogatus quis eum deſpoliaſſet, protento codicello quem manu tenebat: hic, inquit. Iterum alios mendicantes conſpicatus, etiā codicem vēdidit, *Serapion Monachus.*

Mar. 10. Luc. 18. & venditi pretium illis distribuit, dicens à Domno præceptum esse: Vende omnia quæ habes, & da pauperibus. Necdum se istud implesse putauit, donec semetipsum quibusdam Gentilibus vendidit, ita tamen vt ipsos Domino lucraretur. Cumque eos ad Christum conuertisset, pecunia quam acceperat se redemit. Rursum idem Lacedæmoniæ fecisse dicitur, eodẽ successu, conuerso diuite quodam ac principe viro. Post talia charitatis officia in Abbatem electus apud Arsinoën ; decem millium Monachorum pater fieri meruit, & qui omnes præibat pietate, omnibus præesse dignus fuit. *in vitis PP. Palladius hoc refert de Besarione.*

Petrus Telonarius. AEQVE pium virum & Petrum Constantinopolitanum cognomento Telonarium fuisse ferunt, sed tantò maiori admiratione dignum, quantò ante conuersionem vixit nequius. Cùm enim opum copia redundaret, dubitatum est, vtrùm ditior, an auarior esset. Hinc inter mendicos ortum est certamen: vnus profitebatur se ab eo eleemosynam eliciturum, cæteri id omnino fieri posse negabāt. Qui se facturū promiserat, accessit cum multo precum ambitu, & dum hominem auertentem sese vrgere cœpisset, in iram concitauit, ita vt furore ardens repentè arreptum panem (panes autem casu ancilla è fornace domū coctos referebat) in faciem precantis intorqueret, qui cum declinasset ictum, sublato pane discedens, se tādem voti sui compotem factum socijs nuntiauit. Petrus verò postea aduersa valetudine agitatus, cū postremò horis aliquot exanimus iacuisset & reuixisset, narrauit sibi interim visum fuisse, se ante tribunal Dei in cælo sisti, ab alijs accusari, ab alijs defendi, in altera libræ lance peccata quæ commiserat appendi, in altera vnicum panem illum, quem ipse quondam proiecerat iratus. Et cùm exæquatum vtrinque pōdus staret: reuerti, ac pani superaddere aliquid quod præpōderet, si multi reatus supplicia cuperet euadere, sibi iussum

iussum. Itaque cùm conualuisset, quæ cupidè conflauerat, liberaliter cœpit effundere, neminem indigentium opis suæ expertem fieri passus *in vitis Patrū.*

DIE quodam cùm conspexisset hominem attrito lacero que amictum tantùm, non nudum, ad se euocatum veste qua ipse induebatur, donauit. Eam pauper (quia honestior erat, quàm vt personæ suæ conueniret) in forum delatum vendidit. Quamobrem Petrus se indignum ratus, cuius vestibus pauper tegeretur, animo vehementer angi cœpit. Et dum doleret nocte insecuta vestimento illo indutum Christum vidit. Hoc somnio facilè persuasum habens, id Christo dari, quicquid datur inopi, omnia dilargiendo nihil sibi reliqui fecit. Nec sic quidem satiatus, Ierosolymā profectus, venum seipsum dedit, vt haberet quo adhuc aliorum subueniret inopiæ: seruusque factus est hominis, vt seruitutis pretium offerret DEO. Dixi dubitatum aliquando, diuitijs, an auaritia, magis præstaret: nunc adijciam, & hoc incertum esse potuisse, an illis vtrisque maior in eo deinde liberalitas fuerit, si idem liberalitatis qui opum finis fuisset, & non impensis facultatibus necessitati proximorum ipse semet etiam superimpendisset. O verè mutatio dexteræ Excelsi, in vno homine summę cupiditati, summa successit munificentia. Quod si tantum panis cum iniuria datus efficere potuit, quid non efficiet benignè & cum charitate porrectus? *in vitis PP.* *Idem.*

SICVTI porrexisse aliquādo Iudocum legimus. Qui cùm ad fluminis ripam in solitudine sibi domicilium constituisset, vno duntaxat discipulo contentus, partem quartam panis, quem tunc vnicum habebat, mendicāti dedit: mox iterum, & tertiò, & item quartò, diuerso semper ne agnosceretur habitu, petitum reuertenti semper partem largitus, nihil sibi, neque discipulo, nisi certam in Dominō spem dereliquit. Et dum hæsitantem discipulum consolatur ne de victu *Iudocus.*

dubitaret, ei seruiens qui irrationabilia quoq; pascerет animalia, aspiciunt duos lēbos proximæ ripæ applicuisse vectore nullo. Cumq; comperissent omni ciborum genere, quo ipsi vesci solebāt, plenos: Deo gratias egerūt, qui pro vno pane pauperi dato, tā vberem alimentorum copiā sibi sine cunctatione prouidisset. *Rodolph. Agricolæ carmine scripsit vitam Iudoci.*

Sabba Monachus. SIC & Monachus Sabba, dum Hilarionem Abbatem cum trium millium Monachorum comitatu venientem excipiens in vinea sua ad vuas, quæ iam maturæ erant, inuitasset, & omnes earum pasto refocillati essent, vsque adeo multiplicatum inde collegit fructum, vt vinea, quæ integra centum lagenas æstimata fuerat, depasta trecentas redderet. *in vita Hilarion.*

OLIM huiusce rei exempla præmiserat Dominus noster Iesus, iubens Discipulos, vt turbis in deserto epulum darent. Quinque panes & duos pisces, cùm nihil aliud præterea haberent, discumbentibus apposuerunt. Atque vbi omnes pransi ac saturati essent, pro quinque panibus, duodecim cophinos reliquiarum plenos retulēre. Aliás item de appositis septem panibus, & paucis pisciculis, cum multitudinem esurientem satiassent, septem sportas fragmentis, quæ superauerant impleuere. Vt experimento discerēt, nequaquàm fallere eum, qui dixerat: Date, & dabitur vobis mensuram bonam, & confertam, & coagitatem, & superefluentem dabunt in sinum vestrum. *Luc. 6.*

Simon Monachus. HANC grandem vberemque mensuram, non tam in terra, quàm in cœlo nobis repositā esse, non ignorauit Simō monachus Sitionis filius. Qui cùm in cœnobio illo vbi tunc manebat, in vesperum edēdi mos esset, viritimque cibaria fratribus diuiderentur, sæpenumero nihil delibans, cœnulam suam integram seponebat, deinum quàm poterat secretius pauperculis eò ventitantibus offerebat, hebdomadarum interdū inediam passus, vt alijs alimenta præbere posset. Et

cùm

eùm tot dies nihil guſtaret,famem non ſentiebat, dū fami proſpicit aliorum:Spem ſibi certiſsimam extendens ad illud veræ felicitatis pabulum, de quo Pſalmiſta ait:Satiabor cum apparuerit gloria tua, Domine.Sumant hinc documentum ieiunantes, vt ſaltem cibo,quem ſibi interdixerint,pauperes alant:alioqui non ieiunare, ſed impenſæ parcere meritò videbūtur. *Psal.16.*
Euagr.Eccl.Hiſt.lib.4.c.33.

NEC eſt vt cauſetur quis fortunarum ſuarum tenuitatē. Nemo tam pauper eſt,vt pietatem colere nō poſsit. Seruulus mendicus erat, imò mendicorū miſerrimus,ſi tantùm ſortis attendatur malignitas, non etiam animi patientia, qua ſola poterat videri fœlix. Hic(vt Gregorius in Dialogo rēfert) paralyſi reſolutus,cùm ſe prorſus mouere non poſſet,iacebat in carruca ſub porticu Sancti Clementis Romæ,à prætereuntibus victum mendicans. Et cùm eleemoſynis ſuſtentaretur, quicquid in diem ſibi reſidui erat, cæteris offerebat,nihil ſolicitus in craſtinum, ſed quærens regnum Dei,& iuſtitiam eius. Quod quidem facilè eſt adeptus, dum & ſuam calamitatem patienter fert, & miſeretur alienæ.*Greg.Dial.lib.4.c.14.*

FRANCISCVS Ordinis Minorum pater(quibus ſolis tantum poſsidere lex eſt, vt mendicare neceſſe ſit)dum iter ageret,incidit in hominem, cuius veſtimenta diutino vſu detrita, vix pudēda corporis operuerant,& nuditatem eius dolens ſubſtitit,ſuſpirauit, ingemuit.Frater verò, qui illum comitabatur, quid, inquit,ita triſtaris pater? etſi hic indumentis eget; forſan abundat concupiſcentijs.Tunc Franciſcus fraterni erroris nō diſsimulator,ſed corrector,iuſsit protinus vt ille ſua ſe tunica exuens pauperem tegat: & quod de ipſo perperā opinatus fuerat, ab eodem veniā rogeт,ac tandē diſcat, nefas eſſe miſerorum mores ſugillare,indigentiam negligere. Vtinā talem ſubire cogātur mulctā,ne pœnis grauioribus obnoxij ſint, qui *Franciſcus.*

 men-

mendicos ob hoc solum interdum improbitatis arguunt, & increpationibus repellunt, vt quòd eis subuenire nolunt, iudicij esse videatur, non impietatis. Nunc infirmioris sexus haud infirmiora exempla subnectam. *Bonauent. in vita francisci. c. 8.*

Fœminæ. Brigida Abbatissa.

BRIGIDA Abbatissa aliquando simul cum aliquot sororibus curru vehebatur, & occurrens pauperculis lignorum fasces dorso baiulantibus, vt alterius onera portando implerent legem Christi, solui iugales equos iussit, eisque tradi. Oneratis iumentis læti abierunt, ipsa cum suo comitatu in via residens præstolabatur Domini auxilium. Ecce autem eandem viam quidam regulus ingrediens, vbi causam moræ earum intellexit, suis illis equos largitus est. Brigida ergo tantæ pietatis fuit, vt necessitati proximorũ suã posthaberet; tantæ spei, vt nunquam se à Domino deseri timeret. Sic lampadi infundens oleum, id est, virginitatis decus misericordiæ operibus exornans, admissa est ad sponsi nuptias cęlestis celebritatis, ineffabili gaudio semper fruitura. *Bonifac. 9. Sur. Tom. 4.*

Paula.

PAVLAM in largiendo sic profusam fuisse ferunt, vt sibi tandem necesse fuerit, ne rogantibus repulsam daret, pecuniam mutuò accipere, vsuris sese obligare, versuras facere. Prodigalitatis accusata Deum testabatur, se pro illius nomine cuncta agere, & hoc habere voti, vt mendicans ipsa moreretur, & in funere suo alieno syndone inuolueretur. Ego, inquit, si petiero, multos inueniam qui mihi tribuant; mendicãs si à me non acceperit, quæ ei possum etiam de alieno tribuere, & mortuus fuerit, à quo anima eius requiretur? Nulla itaque in pauperes liberalitate satiata, ad egestatem penè vltimam peruenit, sed quantò tunc se fecerat pauperiorem, tantò postea amplioribus locupletata est diuitijs in regno cælorum. *Hieron. in Epitaph. Paulæ.*

ELISABETH nondũ marito Lantgrauio vidua-

ta, ob assiduam in pauperes benignitate, mater eorũ cognominabatur. Sanis vitæ susidia mittebat, afflictos consolabatur, ægrotos visitabat, mortuis funus sua procurabat impensa. Quos in plebe magis inopia oppressos animaduertebat, ex his compatruos, atq; cõmatruas sibi comparabat, vt eis liberius subueniendi causas haberet. Si quando pecunia non suppeteret, vestimenta vendebat. cernens pauperculum quendã nudum efferri, detracto sibi capitis velamine, inuolui iussit cadauer. Quo tempore fame laboratum est, vim magnam frumenti diuisit. Et id quidem absente viro atque inconsulto, vel quia approbaturum speraret, vel quia quod vnius erat, alijs quoque commune esse debere, facilè persuaserat necessitas multorũ. Deniq; cum esset regis Pannonum filia, & Turingiæ domini coniux, nere, texere, suere suis ipsa manibus non est dedignata, vt de laboris sui peculio eleemosynas dare posset. Et de illa ergo non incongruè dici potest: Manum suam misit ad fortia, digiti eius apprehenderunt fusum. Manum suam aperuit inopi, & palmas suas extendit ad pauperem. Fortitudo & decor indumentũ eius, & ridebit in die nouissimo. *Conrard. Minor. Concionator.* *Elizabeth.* *Prou. vlt.*

SED multa dare locupletiorum est, pauca tenuiorum: nec tamen ideo non par meritum, quarũ æqualis affectus. Animum etenim largientis pensat Deus, non donum. Nec quantum oblatum est inspicit, sed de quanto. Vidua paupercula duo æra minuta misit in gazophylacium, & diuitibus præfertur. *Luc. 21.* *Vidua de Euangelio.* *Marc. 12.* *Luc. 21.*

VIDVA etiam illa, cui nihil aliud erat præter pugillum farinæ in hydria, & paululum olei in lecytho, totum id quod habuit petenti Eliæ Prophetæ concedere non dubitauit. Et ex illa die hydria ei farinæ non defecit, nec lecythus olei fuit imminutus, donec pluuiam dedit Dominus super terram. Denique paruulũ filium, quem mors abstulerat, pietas viuum in siuu *Vidua Eliæ Prophetæ hospita.* *3. Reg. 17.*

matris restituit,annuête Domino precibus Prophetę quę illa & cibo pauerat, & fouerat hospitio. 3. *Reg.* 17.

Tabita. PRO Tabita quoque Dorca,nonne pauperũ, quibus illa se benignam præstiterat,obsecrantium voces *Actor.* 9. Apostolum Petrum compulerunt, vt illi iam conclamatæ ad pristinam vitam reditum à Domino impetraret? *Actor.* 9.

Drusiana. NONNE & pro Drusiana egenorum Ephesi turba Iohanni Apostolo occurrens,vt quam illi tunc efferebant,ipse protinus suscitaret,obtinuerunt,dũ vestes ab ea receptas ostentant, dum illa incolumi se nunquàm famem timuisse affirmant? Mulier igitur ad vocem Apostoli à morte veluti à somno exurgens,illum suscepit hospitio, solitaque subsidia paupercułis misit,nunquam pietatis deserens officium, ob quam & ad hãc vitã redire illi licuit,& proficisci ad æternã. *Abdias in vita Ioannis Euang.*

O PRAEGRANDIS eleemosynæ virtus Diuites sanctificat,pauperes beat,peccatores iustificat,iustos glorificat,mortuos suscitat, & immortalitatem mortalibus donat.

SED ne cuiquam tam fructuosum opus tunc demum exercendum differatur,cum aut nihil,aut parũ profuturum sit, documento nobis erit Lucia virgo. *Lucia.* Quæ cùm matrem Euticiam ad erogandas pauperibus facultates hortaretur,illaque diceret, vti vitæ suæ finem expectaret,ipsa postea quod vellet, de opibus suis factura:Non est(inquit)admodũ gratum, ô mater,Deo munus,quod qui offert, ideo offert, quia illius vsum suprema sibi interdicit dies. Da dum sana es,ne si moriens dederis,inuita dedisse arguaris, rem vtique,quam (velis nolis) relinquere cogeris. Victa rationibus Euticia, laudauit filiæ sententiam. Lucia verò iam bonis omnibus ad votum erogatis,cùm dijs *Iacob.* 1. sacrificare compelleretur,ait:Sacrificium Deo acceptissimũ esse,visitare pupillos & viduas in tribulatione

eorum.

eorum. Et quia etiam inter tormenta misericordiæ in egenos comminiscebatur, misericordiæ semper remunerator Deus effecit, vt cum ad lupanar traheretur, loco moueri non posset: cùm vreretur, illæsa inter flammas maneret: cùm iugularetur, morti non cederet, donec ad cœlos itura, vitale viaticum de manu sacerdotis accepit: Corpus videlicet & sanguinem Agni, pro cuius amore sua omnia in eleemosynam, seipsam in sacrificium, tam confidenter, quàm libenter obtulerat. *In Martirol. Sur. Tom. 6.*

De hospitalitate seruanda, Caput. III.

POST eleemosynas, hospitalitas sibi postulat locũ, ex eodem fonte manans charitatis. Nam vt mendicanti porrigere aliquid, misericordiæ opus est: sic peregrinos suscipere hospitio, humanitatis officium. Quæ profectò virtus vel qualiter exercenda, vel quãti apud Deum momenti sit: & Patrum exemplis patet, & aliorum deinceps Sanctorum, quos aut Apostolicus sermo celebrat, aut celebrandos postea censuit Ecclesia.

ABRAAM in valle Mambre ante ostium tabernaculi sedet, ne quis pertranseat, quem ad se diuertere non roget. Tres venire videt, neque donec aduenianc expectat, sed currit obuiam atque adorat, vt hospites non fouendos solùm, sed etiam honorandos scias. Orat ne se prætereant, quasi accepturus, non daturus beneficium. Et primum aquam pedibus parat, vt doceat omnium virtutum fundamentum esse humilitatem. Subcinericios panes, butyrum, & lac, & vitulũ coctum apponit, vt copiosè potius, quàm luxuriosè, hospites pascẽdos esse demõstret. Denique discedẽtes deducit, vt quos benignè accepimus, eosdẽ cũ honore discamus dimittere, ne si incomitati hospitij limen exierint, expulsi magis quã dimissi esse videantur. Nec *Abraam. Gen. 18.*

arbi-

arbitreris, ideo illos ab eo sic acceptos, quia scierit Angelos esse: sed potius quia sic homines acceperit, Angelos quoque accipere meruisse, & tales Angelos, in quibus sub Trinitatis typo Maiestas vnius Dei adoranda facilè appareret. *Genes.18.*

Loth. *Gen.32.* EADEM erga externos obseruatione & Loth Sodomæ vsus, eosdem etiam Angelos hospitio suscipere meruit, licet plures ad Abraam accesserint, quia pater multarum gentium ille; sed Loth non rogasse solùm, verùmetiam compulisse eos, vt ad se diuerterent, dicitur. Itaque alter exoratos statim suscipiendos monet, alter si vlterius recusarint, cogendos suadet, arguens nempe illos, qui sic summis labijs etiam notos interdum inuitant, vt palam sit, ipsos hospitales videri, quàm esse, malle. Loth præterea tanto affectu hospites suos ab iniuria nefandissimorum hominum eripere nixus est, vt duas virgines filias pro illis stuprādas offerret. Sed perturbatus: flagitium flagitio voluit cômutare: nos in illo fidem hospitij imitemur, nó mentis turbationem, ne dum hospes præter modum defenditur, offendatur Deus. Denique Angeli, vt Loth gratiam referrent, illum de consortio eorū, quos pro scelere vltum aduenerant, cum suis simul incolumem eduxerunt. Cumque euerterent Sodomam & Gomorram, sulphure & igne de cælo misso, pepercerūt Segor propter eum, quia illuc confugerat, ne simul cum impijs perderent iustum, & cum aduenarum infestatoribus aduenarum susceptorem. *Genes.19.*

Senex Gabaonita. *Iudic.19.* NON dissimilis hac in re mihi videtur senis illius fuisse fides, qui (vt in Iudicium libro legimus) habitās in Gabaa vrbe Tribus Beniamin, cùm vidisset hospiti suo Leuitæ vim parari ab infrenatæ libidinis viris, loco ipsius filiam eis virginem tradere voluit. Hospes verò ne illi, à quo benignè exceptus fuerat, dedecoris ignominiæque causa existeret, sua, quam secum habebat, coniuge raptoribus satisfecit, qua illi sic abus

abusi sunt, vt extincta reddiderint. Digna imitatu & senis humanitas, & Leuitæ gratitudo, si modum seruet affectus. Sed defugiendum execrandumq; exitiale Gabaonitarum scelus, quo effectum est, vt Tribus Beniamin propè deleta fuerit, vrbes vicique eius incensi, & his qui cædem fuga euaserant, connubia reliquarum Tribuum diu interdicta. Tam magni mali causam præbuit libido paucorum. Ad recentiora veniamus. *Iud.* 19.

ONESIPHORVS Ephesius Discipulos Christi suscipere solitus, sic ab Apostolo Paulo benedicitur, vt dubitandum non sit, quin hospitalitatis officijs æternæ vitæ præmia sibi compararit. Det, inquit, misericordiã Dominus Onesiphori domui, quia sæpe me refrigerauit, & catenam meam non erubuit, sed cùm Romam venisset, solicitè me quæsiuit, & inuenit. Det illi Dominus inuenire misericordiã à Deo in illa die. Et quanta Ephesi ministrauit mihi? O felix igitur Onesiphorus, qui aliquando auditurus est optatissimã vocem illam vocantis Domini, ac dicentis: Veni benedicte Patris mei, posside tibi regnum paratum à constitutione mundi: hospes enim eram, & collegisti me: in carcere eram, & venisti ad me. Amen dico tibi, quicquid fecisti vni de his fratribus meis minimis, mihi fecisti. I. *Timoth.* 1.

Onesiphorus. *1. Tim. 1.* *Matt. 25.* *1. Tim. 1.*

SYLVESTRVM quoq; hospitalitatis præter cætera studiosum fuisse ferunt. Timotheum ab Antiochia venientem presbyterum, & ipse presbyter domi suæ benignissimè suscepit: eundem mox, quia Christum prædicabat, martyrio coronatum condidit ac sepeliuit. Cui enim viuo hospitium præstiterat, mortuum tumuli honore carere non sustinuit. Deinde ad pontificale officium promotus effecit, vt omnibus ad vrbem aduentantibus, apud se hospitãdi ius esset. Ita vt cũ beato Iob iure suo dicere poterat: Foris nõ mãsit peregrin⁹: ostiũ meũ viatori patuit. *In Actis Sylvestri.*

Syluester PP. *Iob. 31.*

GRE-

Gregorius PP. GREGORIVS verò Pontifex non solùm facilem ad se aditum concessit peregrè aduenientibus, sed etiam per fora & compita passim quæsitos inuitauit. Insuper discumbentibus interdum ipsemet ministrauit. Qua humilitate meruit aliquando conuiuam habere Christum. Semel enim inter ministrandũ, dum se paulisper auertisset, conuersus deprehẽdit vnum ex conuescentibus non apparuisse. Quam rẽ vehemẽter secum admiranti, nocte proxima affuit in visu Dominus, dicens: Eo quòd cæteris quidem diebus mẽbra sua hospitio mensáque acceperit, dignum fuisse, qui hesterno acciperet & caput. Palam quippe fieri voluit Saluator noster, qui est Caput nostrũ, seipsum in peregrinis recipi, quos sua membra esse dixit: sibiq; præstitum imputari, quicquid præstaretur illis. Si ergo Iesum suscipere cupimus, aduenas & peregrinos non contemnamus. *Ioan. Diac. in vita Greg. lib. 2. c. 22.*

Gerbonius Episcop. QVOS quidam sub tecto receptos sic tutati sunt, vt eorum salutem sua potiorem haberent. Gerbonius Populonij Episcopus occidi potuit, cogi autẽ, vt hospites proderet, non potuit. Totilæ regis irati minas contempsit, nolens prorsus latebras indicare eorum qui ad se confugerant. Et cùm vrsis ferocissimis obijceretur lacerandus, atque inter illos illæsus versaretur: verecundia regem cœpit, nolle ei parcere, cui feræ beluæ pepercissent, ac protinus hominem dimitti iussit. *Greg. Dial. lib. 3. c. 11.*

Marinus Monachus. AD MARINVM Monachũ paruulo sub tugurio in solitudine habitantẽ, aptum aliquando à venatorijs canibus actum confugisse legimus. Quem ille apud se tamdiu latére permisit, donec ei sine periculo ad sua lustra redeũdi facultas affuit. Cui tantæ curæ fuit tutũ bestiæ præstare hospitiũ: quo eũ studio vel suscepisse homines, vel suscepturũ fuisse putabimus? Certè etiã rationis expers ac syluestre animal humanitatẽ, fidẽque illius quodã naturæ præsagio videtur persensisse, cùm

cùm in tam præsenta periculo sese ei credere, quam syluas fuga petere, maluerit. *in vitis*. 22.

NVNC pauca fœminarum exempla referantur. Neque enim multis conuenit virorum consortiũ, ne dum hospitalitas seruatur, periclitetur pudicitia. *Fæminæ.*

MVLIER Sunamitis transeuntem Elisæum legitur tenuisse, & secum panem comedere compulisse, tam familiariter, vt deinde non pigeret Prophetam ad illam virumque eius frequenter diuertere, eorum consuetudine vti, cum ipsis vnà cibum sumere. Multus hospitis aduentus (putas) restinxerit studium erga se eorum? Minimè quidem, sed magis inflammauit, vt etiam cœnaculum illi construerent, in quo veniẽs requiesceret, & diutius apud se manendi occasionẽ haberet. Quibus meritis precante Elisæo, & filium genuerunt, cum antea steriles extitissent, & eundem cũ decessisset, vitæ restitutum receperunt. 4. Reg. 4. *Sunamitis.* *4. Reg. 4.*

HIS iũgatur Marthæ mira sedulitas: postquam excepit Iesum in domum suam, ministerio intenta, parandique conuiuij solicitudine ardens, nequit facere animo suo satis. Proinde Mariam sororem vti se adiuuet, secumque collaboret, citat. Itaq; quali cura, quátoque affectu hospes honorandus sit, documento nobis est. Nec ideo nos negligẽtiores esse debemus, aduenam aliquem suscipientes, quia seruum, non dominum suscipimus, cùm ipse protestetur ac dicat: Qui susceperit vnum paruulum tamẽ in nomine meo, me suscipit. Et iterum: Quod vni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis. Nec quenquam moueat, quod Maria sedens secus pedes IESV, & verbum illius audiens, optimam partem dicitur elegisse. Non enim propterea hospitalitatem Marthæ improbatã credimus, sed bono melius prælatum, actioni contemplationem. Ad quẽ tamen non potest peruenire; qui non prius iustitiæ exercitationibus labem expiauerit delictorum. Vt tunc demum ad consideranda Dei inuisibilia animus attolla- *Martha.* *Luc. 10.* *Matt. 18.* *Matt. 25.* *Ab actione ad contemplationem ascẽdimus.*

attollatur, cùm liberum se esse persenserit onere peccatorum. *Luc.10.*

Duo discipuli. *Luca 24.* DENIQVE duo illi ex Discipulis in castellum Emaus tendentes, cum Iesu simul eunt, simul fabulabātur, & externum ac peregrinum esse putant, donec compulsum secum manere, & secum recumbere, in fractione panis agnouerunt eum. Sic igitur hospitalitatis officium ad agnitionem Dei nos adducit, vt quem nunc in ænigmate & per speculum videmus, post hæc facie ad faciem, & sicuti est, videre valeamus. *Luc.24.* *1.Cor.13.*

Paulus Apostolus. *Hebr.13.* *Matth.18.* IDCIRCO Paulus Apostolus Hebræis præcipiēs, ait: Charitas fraternitatis maneat in vobis, & hospitalitatem nolite obliuisci. Per hanc enim placuerūt quidam Angelis hospitio receptis. Et Dominus ad Discipulos: Qui recipit vos, me recipit: & qui me recipit, recipit eum qui me misit. Qui recipit Prophetam in nomine Prophetæ, mercedem Prophetæ accipiet: & qui recipit iustum in nomine iusti, mercedem iusti accipiet. Et quicunque potum dederit vni ex minimis istis calicem aquæ frigidæ tantùm in nomine Discipuli, amen dico vobis, non perdet mercedē suam.

De inani gloria fugienda. Caput IIII.

NVNC, quoniam periculum est, ne pijs operationibus inanis gloriæ surrepat appetitio: de ijs dicendum videtur, qui vt iactantiam vitarent, aut occultari magnificè facta voluerunt, aut eorum laudem alijs, non sibi attribuere, ne se existimantes stare, in præcipitium elationis ruerent, & gloriam quærentes hominum, gloriam quæ à Deo est, amitterent.

Iesus Christus. *Matth.9.* HVIVSCE rei documenta exhibere nobis volēs magister ac Dominus noster Iesus Christus, leprosos mundat, cæcos illuminat, infirmos curat, surdo & mutuo aurium linguæque officium instaurat, & tamen singulis ne nemini quicquam dicat iniungit. Archi-

Archisynagogi quoque filiam mortuam suscitaturus, turbam, iuxta cadauer tumultuantem, abscedere præcepit, nec in publico, sed domi vitale operatus est remedium, ne popularem gloriam expetere videretur. Quòd autem multa id genus non ita secretò, sed in conspectu peregerit plurimorem, atque etiam prædicari voluerit, non fuit inconstantiæ volubilitas (nullum vitium in eo, qui Dei sapientia est, cadere potest) sed piæ dispensationis miseratio, quæ diuinæ côuenit bonitati. Non solùm enim illi, qui iã credebant, quomodo ostentationem vitarent, instruendi, sed etiam qui nondum credebant, ad fidem manifestioribus signorum spectaculis conuertendi erant. His dicitur: Si mihi non creditis, operibus credite. Illis: Cauete, ne iustitiam vestram feciatis coram hominibus, vt videamini ab eis. Matt.9. Luc.8. Ioan.10. Matth.6.

SIC & Apostoli dominica vestigia secuti, ad confirmationem prædicatæ fidei, in propatulo quidem miracula operabantur: reuelationes autem visionumque mysteria, nisi necessariò in vulgus proferenda essent, occultabant. Apostoli.

PAVLVS Apostolus cum raptus in paradisum, siue in corpore, siue extra corpus, audisset arcana verba, quæ non licet homini loqui, annos XIIII. item tantam silentio texit, conscientia sua contentus, donec Corinthijs (veritus ne pseudo apostolos sibi vel sui similibus præferrent, aliênati à veritate quam ab ipso didicerant) eam aperuit, palamque fecit. Sed & hanc gloriandi necessitatem insipienciam vocat. Factus sum incipiens, inquit: vos me coëgistis, ego enim à vobis debui commendari. Nihil enim minus feci ab ijs qui sunt supra modum Apostoli, tametsi nihil sum. Quibus sane verbis testatus est, minimè de seloquendum, nisi cum incumbit necessitas. Sed & tunc ita temperand, vt & res dicatur, & euitetur iactatio. 2. Cor. 12. Paulus. 2. Cor. 12.

TALI quidem temperamento vsus Iohannes Iohanes Monachus.

 AEgyp-

AEgyptius monachus, cùm Spiritusancto reuelante multis futuri euentus responsa daret, inferebat, non suis meritis eam reuelationem sibi factã, sed illorum qui rogatum aduenerant. Morbo affectos coram se curationis gratia adduci vetuit, quoniam vltro citroque commeantium agmẽ ostentationi esse potuisset. Oleum eis benedictum mittebat, quo peruncti conualescebãt, atque à lãguoribus liberabãtur. *In vit. P P.*

Antonius Abbas. ANTONIVM quoque Abbatem tradunt Martiniano militũ Præfecto pro filia, quam nequitiæ spiritus possederat, supplicanti respondisse: Ne se opem posceret, cùm & ipse peccator esset. Sed si in Christo confideret, eidem supplicaret, iuxta fidei meritum gratiam ab ipso impetraturus. Credidit Martinianus, & domũ regiens Deũ precatus incunctanter, filiam à dæmonio liberauit, vt prędictum ab Antonio fuerat. Pulchrè igitur vnico responso Antonius tria simul expressit bona, humilitatis obseruationẽ, fidei virtutem, infirmitatis remedium. *Athanas. in vita S. Antonij.*

Moyses Abbas. MOYSES verò Abbas haud dissimulauit, nõ solũ se laudationẽ sui non quęrere, sed etiam detractione delectari. Si quis enim visendi eius studio aduenisset, raro aditus copiam faciebat, tanti se habere, molestissimè ferens. Quamobrem Præsidi quoque prouinciæ spe conueniendi primùm quidem decepto, deinde iterum aduentanti obuiam tandem profectus, cùm interrogaretur, vbinam esset Moyses Abbas (nam fama tantùm ipsi notus erat): quid tibi respondit cum stulto illo ac deliro sene? Denique de semet quasi de alio licẽtius obloquẽdo, discedere hominẽ compulit, non mediocriter mirantem, quòd tam diuersa de illo, quẽ iam secũdo quęsitũ venerat, sibi audire cõtigisset. Qui reuersus ab indigenis, cum quidẽ ipsum Moysen fuisse, à quo eiusmodi responsum accepisset, & magis mirari cœpit, tã gratũ illi esse sui cõtemptũ. *In vit. PP.*

Constãtius Monachus. NON minus se contemni gaudens Constãtius Anchoni-

chaonitanæ Ecclesiæ Monachus, cũ è longinquis partibus quidã (vt ipsum videret) aduenisset, ostensumq́; despexisset, eò quòd statura admodum breui esset, quasi corporis vitium animi virtuti officere posśit: irrisorem suum osculo excepisse dicitur, lætari se affirmans, quòd tandem nactus esset hominem, à quo iure paruipendendus existimaretur. Seruum enim se esse vt habitu pusillum, ita ad ea quæ facto opus erant, ignauum inertemq́ue, ac prorsus inutilem. Nonne satis declarauit, quantum ab humanæ gloriæ concupiscentia procul esset, qui sic exultauit contemptus? *Greg. Dial. lib. 1. cap 5.*

MAGNA quidem hæc Constantij erga calumniãtes patientia, sed nõ minor illa Gregorij Pontificis erga laudantes modestia. Cuidam enim probato viro ipsum attolenti, respondisse fertur: Deum deprecare, frater, vt his, quæ de me prædicas, dignus efficiar, sicuti & tu dignus es, cuius opinio improbari non debeat, sed plerunque euenit, vt ea, quæ de ijs quos amamus, in medium proferimus, maiora vero sint. Itaque quamuis ista commendatione tua longè inferiorem me esse agnoscam, charitati tamen gratias ago. Huiuscemodi responso sapientisśimus Pontifex & laudatori satisfecit, & cùm summo honore præbitus esset, ab humilitate non decesśit. *Ioan. Diac. lib. 4. cap. 61.* *Gregorius*

QVAM autem arduum & difficile sit, non illici quãdoque humanæ laudis affectatione, testis est Apollonius Abbas. Qui cùm annos 40. in deserto solitarius vixisset, iussus voce sibi è cœlo delata iam tandem ad frequentem locum pergere, cœnobium construere, discipulos comparare, tam constanter Dominum rogasse dicitur, ne qua se deinde inter homines versantẽ iactãtiæ aura perstringi fineret: vt nõ aliud olim magis veritus ad eremi latebrã confugisse videatur, nõ ante vitę finẽ fortasse inde discessurus, nisi iusśio intercesśisset diuina, quæ postremò dignum illum iudicauit, vt *Appollonius Abbas.*

consuasor & autor fierit salutis multorem. *in vitis PP.*

Idem. HINC eundem haud parum sæpè Monachis præcipere solitum tradunt, ne quis propterea se ante aliosesse existimaret, quod aliquo miraculi ostento insignitus esset; quandoquidem & Dominus Discipulos suos non ideo gaudere iusserit, quia dæmonibus imperarent, sed quia in libro vitæ æternæ, scripti, censiq́ essent. *in vita Apolionij.* *Luc.10.*

Idem. ITERVM admonebat, siquam aliquis ex illis vel secretæ visionis, vel spiritalis fruitionis dotem à Deo accepisset, nemini nisi necessitate coactus proderet. Alioqui si exinde illum præ cæteris æstimationi haberi contigerit, haud facilè vanæ gloriæ vitio cariturum. *Eccle.9.* Eo autem surrepente, gratiam omnem, quam assecutus fuerat, irritam fore, dicente Scriptura: Qui in vno peccauerit, multa bono perdet. Denique domicilia eorum ob hoc cellas appellari, quòd in his celarentur quæ occulta esse velint.

NEC mirum, aliquem interdũ plausu assentatorũ suorum blanditijsq́ue duci: cùm frater Leonardus etiã cogitationum suarum circunuentus fuisset, nisi maturè, qui eũ periculo eriperet, cõuenisset. Beatum Franciscum asello insidentem ipse pedes comitatus mente voluere cœpit, quantò ante illum quondam ierit generis nobilitate, potentiaque seculari. Franciscus *Franciscus* Spiritusanćto edoctus, vt intellexit gliscentem in præcordijs comitus tumorem, statim desiliens asellum se illi cedere dixit, ipse potius pedibus iter facturus, eò quòd obscuriore loco natus esset. Agnouit ille, insolentis cogitatus culpam penè apertè sibi obijci, & miratus deprehendi potuisse, ad pedes eius suppliciter prouoluitur, seq́ue peccasse confitens, veniam impetrat, cautius deinceps humilitatis propositum seruaturus. *Luc.9.* Aratrum quippe tenens post tergum respexerat, sed magistri opera rursum citò conuersus, aptum

se fecit

fecerit regno Dei. *Bonauent. in vita Francis. c. 11.*

IDEM Frãciscus cũ se inter homines fama sanctitatis efferri percepisset, nequam ex eo voluptate caperet, alteri negotiũ dedit, vt econtrà probris, petulantiaque ipsum incesseret. Et cùm ille rusticanum, idiotam, ignauũ, inutilemque eum appellasset, calũnianti gratias agebat, affirmans verius de se sentire oblocutores suos, quã laudatores, qui opinione decepti, supra id quod esset se æstimarẽt. Itaque quantò ab alijs magis extollébatur, tãtò se gerebat submissius, cauillationib' potius, quàm cõmendatione ingenij morũque suorũ delectatus, Isaiæ memor dicentis: Popule meus, qui te beatum dicunt, ipsi te decipiunt, & viam gressuum tuorum dissipant. *Ibid. c. 6.* *Idem.* *Egidius.* *Isaiæ. 9.*

EGIDIVS Atheniensis quoniam miraculis clarere cœperat, iactationis occasionẽ fugiens, patriam dereliquit, ad eremũ se contulit. Et dum apud Veredenium Eremitam in agro Arelatensi habitaret, sabuloso ac sterili solo, ab ipso terræ cõditore Deo fœcunditatem precibus impetrauit. Mox inde discedens, vastioris solitudinis latebras petijt, ibi quærens domicilio locum, vbi non facilè mortalium de se rumores audire posset. *Fulbertus Carnotens.*

IVDOCVS item fama sanctitatis regumque Britanniæ stirpe iuxtà clarus, dum solitarius habitaret, & signorum, quæ fecerat, rumor multos ad visendum eum à diuersis partibus exemisset, videns in tanta se adeuntium frequentia periclitari humilitatem, in vlteriorem deserti angulum, sedum transtulit, vt tam ab inanis gloriæ cupidine semotus esset, quàm à consuetudine hominum. *Rodolph. Agric. carmine scripsit eius vitam.* *Iudocus*

EVLALIVS quoque Monachus criminis olim suspectus, vt innocentiã probaret, iubẽte Abbate, fiscellã, quã de palmeris folijs ipse texuerat, igni imposuit, atque vbi à flammis eã lædi nõ posse animaduersũ *Eulalius*

est, nō solum omni suspicione fuit absolutus verum etiā ob miraculū venerationi haberi à fratribus cœptus. Cæterum se in celebritate esse indignè ferēs, procul inde secessit in desertum, maluitque in speluncis cum feris habitare, quàm in monasterio ab hominibus honorari, memor dictum esse à Propheta: Saluabuntur qui fugerint ex eis, & erunt in mótibus quasi columbæ conuallium, *in vitis PP.*

Ezech. 7.

Hilarion.

SED quid de Hilarione Abbate dicemus? qui iam sexagenarius cernens circa se tùm monachorū multitudinem, tùm eorum qui sanandi ad eum vndique confluebant, flebat quotidie, & ad seculum redisse se, atque in vita mercedē recepisse, aiebat. Abire cupientem inhibebant. Denique biennio in tali animi solicitudine peracto, cùm postremò comedere nollet, donec discessum impetraret, & iam dies septē nihil gustasset: ne inedia conficeretur, dimissus reliquit Palæstinam. Præterea gloriam semper fugiendo, dum crebrò sedem mutat, Bethilium, Pelusium, Theubaton, Babylonemque peragrauit, deinde Aphroditon, eremum Antonij, rursum Aphoditon, Alexandriā, Osam Brutium, Paretonium, inde Siciliam, & inde Epidaurum, ac post hæc Cyprum. In cuius insulæ vastiore minusque noto angulo cùm sese abdidisset, diu latére nō potuit, miraculis eum vbique prodentibus. Quia tamē viribus partim ætate, partim labore exhaustis, inde iam emigrare illi incōmodum erat, ibidem & fugæ finis, & vitæ fuit. Hunc tantum in ipso honoris cōtemptum præter cętera extollens Hieronymus: Mirētur, inquit, alij signa quæ fecit, mirentur incredibilem abstinentiam, sciētiam, humilitatem: ego nihil ita stupeo, quàm gloriā illum & honorem calcare potuisse, Concurrebant Episcopi, Presbyteri, Clericorum & Monachorum greges, Matronarum quoque Christianarum grandis tentatio, & hinc & inde ex vrbibus & agris vulgus ignobile, sed & potentes viri & Iudices,

vt benedictum ab eo panem vel oleum acciperent. At ille nihil aliud quàm solitudinem meditabatur. *Hieron. in vita Hilarion.*

IN HAC salutarium virtutũ parte fœminas quoque sua laude fraudare non decet. Tabita virgo sacra monasterij magni Thebaidis cùm se omni humilitate deiecisset, insanire putabatur. Verùm quia stultũ Dei sapientius est hominibus: Sancto Pierio Abbati in eremo degenti reuelatum fuit, illius merita suis esse potiora. Proinde ad visendam eam perrexit, & responsa quæ diuinitus acceperat, palam fecit. Ex quo ipsa vt vidit se non iam vt stultam contemni, sed potius vt sanctam honorari, clam discedens, monasterium pariter, honoremque dereliquit, & in solitudine vitam duxit. *Femina Tabita virgo.*

MARIA natione Gallica de vico Niuella Episcopi Leodiensis, ignobilis genere, celebris sanctitate, frequentiam hominum illuc ad se visendam turmatim accurentium molestè ferens, precata est, ostendi sibi locum sanctæ quieti magis opportunũ. Et reuelatione accepta discedens, tridui iter arripuit, nullo labori parcens vt humilitatẽ conseruaret. Peruenitq; quò volebat ad Ecclesiam Sancti Nicolai cognomento Decegnies, & ibidem solitaria cõsedit. Ferunt sacelli illius fores, cum clausæ obseratæque essent, aduentanti sua sponte protinus patuisse, vt vel hinc intelligas, gloriam humanam fugientibus facilè præberi aditum ad gloriam Angelorum. *Iacob. Vitriac. Cardin.* *Maria Gallica.*

EVPHRAXIA etiã Christo dicata, virgo signis in Thebaide diuinitus factis clara, cùm puerum quendã paralyticum, mulieremque phanaticam sanitati restituisset: ne miraculorum magnitudine insolesceret, laboribus cumulum addidit: crebrius vtẽs ieiunijs, vigilijs, precationibus, cæterisque corporis exercitijs, nullum otio tẽpus remittẽs, ne desidiosa aliquãdo cogitaret se alicuius momenti esse, cùm nihili æstimari mallet. *Euphraxia.*

malet. Igitur tametsi à manasterio non recessit, inuenit tamen quemadmodum abesse posset à gloria. Corpus enim castigādo, & in seruitutē redigēdo consentire coëgit spiritui, semper humilitatem affectanti. *In vitis PP.*

De humilitate appetenda. Caput. V.

PLERIQVE verò non solùm à iactantiæ vitio procul abesse studuerūt, sed etiam sic humilitatē sectati sunt, vt penè omnibus seruilijs officijs sese addixerint. Qui nihil detrectātes eorum, quæ vilissima factu putantur, tantò excellentiores in conspectu Dei apparuerunt, quantò inter mortales magis infimi videbantur. Horum nunc exempla percurrere non intempestiuum duco.

Monachi Nitrye. MONACHIS Nitrye morem fuisse constat, præter cætera in peregrinos beneficia, pedes eorum lauare, linteolisque abstergere, illum imitari volentibus, qui Magister & Dominus, discipulorum pedes *Iohan. 13.* lauit: Exemplum, inquiens, dedi vobis, vt quemadmodum ego feci, ita & vos faciatis. *In vit. PP.*

Appollonius Abbas HINC Appollonius abbas ad se magis, quàm ad eos quibus præerat, huiusmodi seruitiū pertinere arbitratus, suis ipse manibus hospitum lauabat pedes, abbatēque se in monēdo dūtaxat corripiēdoque nouerat, præterea omnium minimus erat. *In vit. PP.*

Hor Abbas. HOR etiam abbas eâdem erga peregrinos obseruantia, certo tamen ordine vsus dicitur. Primum cum illis simul suppliciter prouolutus Deū adorare, deinde pedes eorum abluere, postremò ablutis præcepta salutis dare, quasi innuere volens, ijs qui peccatorum sordes pœnitentiæ lauacro mundare cupiunt, necessariam esse pietatem, humilitatem, iustitiam. *In vit. PP.*

Thomas Archiepiscopus. THOMAS Cantuariensis Archiepiscopus quotidie xiij. pauperes domi conuocabat, sedere iussis genu flexus pedes lauabat, discumbentibus ministrabat,

ſtrabat, abeuntes cum dono dimittebat, ſingulos eorum quatuor nummos largitus, ita vt liberalior, an humilior fuerit, non facilè diſcerni queat. Veruntamē ſerui interdum dedignantur mendicis miniſtrare, Archiepiſcopus etiam pedes lauit. *Herbert. de Hoſchan. Sur. Tom. 6.*

GALLICANVS quoque monachus, quem & conſulem, & victorem, & Conſtantini Auguſti generum fuiſſe diximus, omnibus pro Chriſto cōtemptis, tam ardenter in monaſterio ſerui functus eſt officio, quam prius in caſtris Imperatoris ac Ducis. Nec magis olim militaris gloriæ auidus fuit, quàm poſtea humilitatis. Operæpretiū erat videre pauperum lauantem pedes, Monachorū manibus aquas dantē, menſas concinnantem, pauimenta verrentem, & reliqua id genus exercentem, paulò antè tot clientium patronum, tot ſeruorum dominum, tot militum ductorem quot conuire potuit principi viro, Cæſaris genero, Romani exercitus Pręfecto, ſæpe victoria potito, nūquam victo. Tantam ſtatus mutationem nequiſſet efficere fortuna, quantam ille ſua ſponte ſuſcepit, haud ignatus, multò maiorem, certioremque felicitatē eſſe ſeruire Chriſto, quàm dominari mundo. Quoniam (vt Iſaias inquit) à ſeculo nō audierūt, neque auribus perceperūt, oculus nō vidit, Deus abſque te, quæ præparaſti expectātibus te. *Terentian. in Paß. Ioannis & Pauli.* *Gallicanus Monachus.* *Iſaia. 64.*

PACOMIVS Abbas fratribus morbo implicitis aſſedit, non dedignatus miniſtri operam, vt obſequium præſtaret Domino iubēti, ac dicēti: Qui maior eſt veſtrûm, fiat ſicut minor: & qui præceſſor eſt, ſicut miniſtrator. *In vitis P P.* *Pacomius.* *Matth. 20.*

ANTONIVS Abbas nō minus manſueti ingenij vir, Epiſcopis & Presbyteris ſolitus eſt ſubmittere ceruicem, captans ab eis benedictionem. Idcirco benedixit ei Dominus, & cuſtodiuit illum, oſtendit ei faciē ſuam, & miſertus eſt ipſius, conuertit vultū ſuum ad *Antonius Abbas.*

illum,& dedit ei pacem. *Athanas. in vita eiusdem.*

Idem. EVNDEM tradunt spiritu raptum vidisse orbem terrarum quaque versum laqueis oppletum, & cùm mirabūdus quis illos euadere posset, quæsisset, respōsum fuisse, humilitas. Beati igitur humiles, quibus à periculo erutis cōpetere poterit illa Prophetiæ gra-

Psal.123. tiarum actio, dicentis: Benedictus Dominus qui non dedit nos in captionem dentibus eorum. Anima nostra sicut passer erepta est de laqueo venantium. Laqueus contritus est, & nos liberati sumus. Adiutoriū nostrum in nomine Domini. *Athanas. ibidem.*

HINC est quòd Pinifius Abbas (vt liberius humilitatis incumbere operibus posset) diuersa perquisiuit

Pinifius Abbas. loca, in quibus minus notus maneret: ab AEgypto transmigrauit in Thebaidem, & inde ad Palæstinam, semper inter alienos serui fungens officio, donec agnitus cogebatur simul relinquere & locū. Postquam nullibi se diu ignotum futurum vidit, ad suos tandem monachos reuersus, aliam cōseruandæ humiliationis rationē iniјt, vt quò plus honorabatur, eò magis corpus suum ieiunijs, inediaque maceraret. Mallēs fame affligi, quàm ambitione deliniri, & de cibis cogitare, quàm de honoris illecebra. *in vitis PP.*

Gregorius Papa. VERVNTAMEN quid Abbates, Monachósve tantopere miramur? ipse summus Pontifex Gregorius primus se Seruum seruorū Dei appellauit, ac ne dictu id illi, quàm factu, facilius fuisse putes, aduenienti Iohanni Abbati assurrexit, & prior honoris gratia in terram prouolutus est Pontifex, quàm Abbas. Cæteri deinde Maximi Pontifices nomen claturę istius titulū omnes vsurparūnt, opus rari. Omnes se Seruos seruorum Dei dici, pauci esse voluerunt. Igitur Gregorij humilitatem approbasse videntur etiam qui imitari neglexerunt. *Ioan. Diac. lib.2.c.1.*

Petrus Tolenarius. SED quòd ad priuatos attinet, mirabilis in primis humiliatio Petri Tolenarij fuit, qui distractis pro amore

more Christi facultatibus, à Byzantio Ierosolymam petijt, seruumque se venalitium fecit. Et cùm in aliena domo à conseruis maledictis verberibusque afficeretur, gaudebat in contumelijs, nunquam de iniuria sibi illata conquestus: intantum vt de medio calumniatorum suorum nusquam discesserit, nisi cùm Bizantij hospitis iudicio cognitum honorare cœpissent. Denique tunc profugit, cùm coleretur vt liber, non cùm sperneretur vt seruus: humilitati studens, a gloriationibus abhorrens, displicere cupiens hominibus, vt Christi seruum exhiberet. *In vit. P P.*

MARTINVS dum adhuc stipendia faceret, nec tamen tam Cæsari, quàm Christo militaret, præter illud celebratissimum pietatis opus, haud minus celebre præstitit humilitatis exemplum. Vno seruulo cõtentus, eundem vt fratrem dilexit, vt dominum coluit, cœnanti ministrabat, cubitum eunti calceamẽta detrahebat, cæteraque penè omnia mutata cum illo officij vice exercebat, seruus serui factus, vt Christo se seruire probaret, non mundo. Miles erat, necdum baptizatus, sed tantùm catechumenus, & iam perfectionis viam ingressus, Spiritussancti sententiam sequebatur per Salomonem in Prouerbijs prolatam: Melius est humiliari cũ mitibus, quàm diuidere spolia cum superbis. *Seuer. Sulpit. in vita Martini.* *Martinus Episcopus.* *Prou. 16.*

ALEXIVS quoque Euphemiani consularis viri filius, spreta generis nobilitate, Roma decedẽs, Edessam Syriæ vrbẽ venit, & inter alienigenas xvij. annos incognitus mendicauit. At postquam vulgatũ est, vocẽ diuinitus allatam, Alexium mendicum in Ecclesia recipiendũ, videns ibidem miraculũ illud honori sibi futurum, Laodiceam est profectus, à Laodicea Tharsum, à Tharso redijt Romã. In paterna domo pro peregrino pauperculo susceptus, alios xvij. durauit annos in summa reru inopia statuque miserabili, nec ipsis genitoribus suis sese manifestans, ob hoc solum, *Alexius.*

ne

ne agnitum honore afficerent. In exitu vitæ & quis, & quantus esset, apparuit, hoc signis prodigijsque instanter editis, illud chirographo in manu defuncti reperto, ac rei ordinẽ indicante, tunc scilicet, cùm iam superato vanæ ambitionis periculo, secura humilitas ad cœlos properabat, veræ & immortalis gloriæ honore semper fruitura. O beatũ & felicẽ illũ, qui sic se humiliat, vt sic exaltetur. *Simon Metaphr. Sur. Tom. 4.*

Luc. 14.

Feminæ. Elizabeth.

NVNC ancillarum Christi humilitas referatur. Elizabeth & regis Pannonũ filia, & Lantgrauiæ Thuringiæ Principis coniux Deo gratificari cupiens, non alienum à dignitate sua putauit, mendicum quendam infirmum, obsitum, squalidum, olidum, suo recipere sinu, suisque manibus crinem illius pectere, tondere, caput lauare, totum corpus, quantum licuit, à pedore sordibusque vindicare. Multos prætereà eiusdẽ sortis pauperes visitare, benignè consolari, ad patientiam exhortari, cibos porrigere, potum propinare, modis omnibus opẽ ferre, & vlceratorũ plagas cõtrectare, regere, linire, circumligare, & si quando fasciæ deficerent, sui capitis velamẽto obuoluere. Denique defuncto viro Lantgrauio, cùm multorum pauperum capax construxisset habitaculum, semet illis in ministerium dedit. Ibi puerum quendã ventris profluuio laborantem, ipsa in suis vlnis ad exonerãdum aluum, etiam noctu consurgens, pluries portauit. Ibidẽ mulieris leprosæ curam habẽs, omnia illi libenter præstitit, officioseque ministrauit, quæ ipsa per infirmitatem non poterat. Post hæc non est passa se ab ancillis vocari Dominam, sed sororem, & eis aliquò de industria emissis, ipsarũ interim munus vsurpabat, vasa lauãdo, coquinã parando, pauimenta verrendo, vtensilia suis disponendo locis. Cæteraque diligentius exequendo, ancillis etiã se magis infimã fecerat. Nunquã tãta mulier ad tantã humilitatẽ descendisset, nisi prius ardẽtissimæ charitatis feruore medullitus incaluisset. Nihil

quippe

quippe tam paruum aut vile est, vt id se ducat indignum, qui perfectè diligit. *Conrard. Monor. Concion.*

BRIGIDA etiam virgo licet Abbatissam gereret, minorem tamen se ijs quibus præerat, exhibebat. Quasdam in monasterio longa valitudine oppressas, vt saltē squalore leuarentur, lauari iusserat, sed ancillis sororibusque cunctantibus, protinus ipsa accedens lauit, tantumque humilitatis Abbatissæ fuit meritum, vt illæ lotæ è vestigio sanarentur. Tres erant diuersis infirmitatibus laborantes, alia paralytica, alia dæmoniaca, alia verò leprosa. Magnum miraculū fuit, tales lāguores curasse, sed nō minus mira extitit humilitas, sic affectas lauisse. Equidem opinor, parem virtuti datam fuisse gratiam, vt quæ dignata est lauare, ipsa etiam mederi posset. *Sur. Tum. 4.* *Brigida. Abbatissa.*

EVGENIA virgo Philippe Alexādriæ præfecti filia, quoniā parētibus Idolorū culturæ deditis, Christo seruire nō poterat, eos reliquit. Et sexu celato, virorū monasterium ingressa, monachi habitum induit, & se Eugenium vocari fecit. Tandēob animi sapientiā morumq; integritatem in Abbatē electa, hoc primum à Fratribus exegit, vt quamuis dignitate præstaret, permitterēt tamen se interdum officia obire infirmorum, ne per otium insolesceret, presertim in illo Præpositur æ honore constituta. Impetrata igitur venia, aquam portauit, ligna concidit, pauimenta euerrit, cellulam sibi omnium despectißimā elegit. Denique quo feruore concita parentes fugerat, eodem Primatū inter monachos tenens humilitatem coluit, & tandē martyrij palmam meruit obtinere: vt quæ mundi pompā calcauerat, tyrannorum quoque tormenta superaret, & in cælesti gloria humilitatis præmium perfectæ patientiæ merces augeret. *Simeon Metaphrast.* *Eugenia.*

PAVLAE Romanæ (vt Hieronymus refert) maternum genus à Scipionibus Gracchisque, paternum ab Agamemnone potentißimo quondā Græciç rege *Paula.*

erat.

erat. Libros è Toxotio susceperat, qui ab ipso AEnea Julioque trahere originem credebatur: postquã autem contemptis omnibus Christo cœpisset seruire, tanta se humilitate deiecit, vt qui eam videret (videre autem propter nominis celebritatem, multi gestiebant) ipsam esse non crederet, sed ancillarum vltimã: quamuis enim frequentibus virginũ cingeretur choris, veste tamen, voce, habitu, incessu, minima omniũ apparebat. Intellexit profectò sapientissima mulier, hominis nobilitatem non genere, non potentia, sed virtute cõstare. Inter virtutes autem Christianæ professionis nihil esse præstantius humilitate, nihil fructuosius. *Hieron. in Epitaph. Paulæ.*

De Dignitatibus non concupiscendis. Cap. VI.

PROPTEREA quidam sanctissimi viri cùm seculares, tùm Ecclesiasticas dignitates, aut omnino recusarunt, aut inuiti, coactique susceperunt. Sciebant enim, quantò quis altius euectus fuerit, tantò propius periculo esse ne cadat: & si ceciderit, grauiorem ruinam fore. Honoris gradum superbiæ irritamẽtũ, & inanis gloriæ materiam esse nisi ita cautè adeatur, vt is, qui Episcopatũ desiderat (iuxta Apostolum) opus bonũ desideret, non honorem: & labores, non delicias: neq; præesse, sed prodesse cupiens, seruũ se & ministrum hominum constituat, propter Christũ. (*1. Tim. 3.*)

Marcus Euangelista. DIVVS Marcus Euangelista, vt sacerdotio reprobus haberetur, pollicem sibi amputasse dicitur. Veruntamen (vt ait Hieronymus) tantum consentiens fidei prædestinata potuit electio, vt nec sic in opere verbi perderet, quod prius meruerat in genere. Cùm enim ex Leuitis esset, vt Alexandriæ Episcopus fieret, eò compelli dignior fuit, quò magis refugit. *Hieron. in Prolog. ante Marcum.*

Isaac monachus. ISAAC etiam Monachus, cùm resciisset, decerni sibi Presbyteratũ, de Scythia transmigrauit in Ægyptum,

tum, vastæ solitudinis secessum quæritans, vt hominũ effugeret conspectum. Sed qui diuinitus eligebatur, latére non potuit. Cùm enim fratres in Ægyptũ vsq; illum quæsitum profecti essent, & asellus, quem secũ habebant, per desertum fugiens ad speluncam ipsius substitisset, eò insecuti, dum asellum comprehẽdunt, Monachum quem vix inuenire sperauerant, conspiciunt. Quare læti, gratantesque, simul ipsum vt secum redeat hortantur. Igitur cùm se ille muti animalis indicio deprehensum agnouisset, intellexit Dei volũtatẽ, & fratrum votis annuens, ad monasteriũ reuersus, presbyteri officium suscepit. Hic mihi probè obseruasse videtur, quod Apostolus ait: Nec quisquã sumat sibi honorẽ, sed qui vocatur à Deo tanquã Aarõ. Sic & Christus non semetipsum clarificauit, inquit, vt Pontifex fieret, sed qui locutus est ad eũ: Filius meus es tu, ego hodie genui te. Tu es Sacerdos in æternum secundùm ordinem Melchisedech. *in vitis PP.* *Hebr. 5.* *Psal. 2.* *Psal. 109.*

PASTVMIVS quoque Monachus, à Machario Abbate post vitæ huius labores, ad beatitudinis quietem decedente, in locum suum succedere iussus, & fratrum curam habere diu renuit atque recusauit, obnixè affirmans, se Abbatis honore indignum, officij ignarum, solicitationum labori imparẽ. Verùm obedientiæ pressus iugo, flens, tandẽ regendi monasterij munus suscepit. Et quia ex humilitate sibi prorsus diffidebat, à Domino meruit adiuuari, atque ita, vt ei per Angelum suum præcepta, institutionesque dirigeret. Quibus ille fratres sibi commissos instruendo, in omni sanctitatis genere facilè reddebat perfectos. O verè igitur beatus homo, quem tu erudieris Domine, & de lege tua docueris eum. *in vitis Pat.* *Pastumius Monachus.* *Psal. 93.*

ODDO itẽ Cluniacensis Cœnobij Monachus à Benone Abbate proximè successuro suffrectus, cùm fugã pararet, à fratribus cõprehẽsus, coramque adductus, nõ solùm Abbatis compellẽte iussione, verũ etiã *Oddo monachus.*

Episco-

Episcoporum vrgentibus censuris, regimen inuitus accepit. Indignum enim se esse arbitrabatur, qui præesse deberet, cùm se cunctis inferiorem constituisset: sic tamen se gessit, vt multis postea miraculorum signis nobilitatus sit, Deo humilitati eius gratiam conferente. *Ioan. Monach. Sur. Thom. 6.*

Lamon Monachus. AT VERO quoniam quantò dignitas maior, tantò maius in dignitate positi periculum, Lamon Monachus mori præoptauit, quàm Episcopus viuere. Hieropoli electus, nullis suasionibus adduci potuit, vt electioni assentiret. Cumque Theophilus Episcopus fortè ex itinere eôdem loci diuertisset, atque itidem suaderet: quando iam tantæ autoritatis virò apertè refragari difficile erat, diem ad deliberandum impetrauit. Dum autem in solo loco genibus prouolutus, toto eo tempore secretæ precationi intendisset, inuentus est efflasse animam. Hoc ipsum petenti illi diuinitus indultum credi par est. Verenti; vtique si Episcopũ gereret, quæ Episcopi sunt, præstare non posset: aut si præstitisset, ne vel ex hoc in elationem aliquam mentis incidens, illis iam tandem comparandus euaderet, quibus dicitur: Væ vobis qui diligitis primas Cathedras in synagogis, & salutationes in foro. *Matth. 23.*

Goar Monachus. PAR animi humilitas, vel idẽ periculi metus fuisse perhibetur Sancti Goar Monachi in Gallia. Qui à Rege Sigiberto ad Treuerensem Episcopatum vocatus, postquam recusando nihil se proficere videret, triginta dierum manendi in monasterio moram, quasi res suas expediturus, petiit. Interim in cellula sua se includens, Dominum precatus est: Paratũ se ad omnia dura pro illius amore sustinenda, tantùm hoc Episcopalis officij onere ne se grauari sineret. Mox ergo febri correptus, reliquum vitæ in lectulo æger peregit, ne sanus ad Præsulatum cogeretur, quãdoquidem etiam quoduis pati sibi satius putauit. *VVandelbert. Prumiens. Sur. Tom. 4.*

AMMO-

AMMONIVM Originis Didymique discipulum, aurem sibi præcidisse ferunt, ne idoneus Episcopali officio haberetur: & cùm nihilominus ad eam dignitatem suscipiendam ab omnibus vrgeretur, etiam linguam sibi se amputaturum, nisi missum facerent, protestatus est: Tam ergo periculosam rem Episcopatum putauit, vt inde membrorum mutilatione se redimere non dubitaret. *Hist. Tripart. lib.8.c.1. & Pallad. Hist.12.* *Ammonius Monachus.*

HAC ipsa de re non mediocriter solicitus Thomas Cantuariensis Archiepiscopus, vbi primùm dignitatē iniit, continuò inanis gloriæ lasciuientes cogitatus, carnis macerationibus reprimere cœpit, instantius orauit, frequentius ieiunauit, cilicium induit. Qui sic agit, is planè declarat, non se ad Pontificale fastigium sed ad multiplicium laborum aceruum ascēdere, nec de honoris pompa sibi blandiri, sed de tentationum ingruentium pugna, iam anxium æstuare. *Sur. Tom. 6.* *Thomas Archiepiscopus.*

HINC quidem Beatus Leonardus inter aulicos regis Galliarum aliquando primo loco habitus, cùm tandem contempta mundanæ ambitionis luxuria, ad religionem conuersus, Dei seruitio sese addixisset, nec adhuc tamen minoris æstimationis apud regem esset: Episcopatum ab eodem sibi oblatum recusauit. Ac ne deinceps huiusce rei illectatione aliqua tentari capíve posset, quandoquidem & in dignitate periclitatur humilitas, & in diuitijs molestia, inde in Aquitaniam discedens, operam prædicationibus dedit. *Iacob. Ianuens. Epis.* *Leonardus Monachus.*

IN quanto enim salutis suæ discrimine versentur hi, qui cæteris præsunt, venusto admodum exemplo D. Hieronymus docere aggressus: Senex quidam (inquit) eremi cultor, & Spiritusancto plenus, nepotem suum quærentem, vtrum Episcopus electus munus accipere deberet, super disco satis altè à terra erecto diu fecit volutari. Cumque ille postremò casum se timere dixisset, iussit vt descenderet, atque itidē super *Quidam senex.*

D latam

latam mollioris soli planiciem sese agitaret. Ex multa volutatione sudanti ac defesso: Surge (inquit) & iam facere perge, quod tibi tutius factu putas. Itaq; edoctus de præeminentiæ periculo iuuenis, electioni renuntiauit. AEtatis vitio delirasse senem dicere possent improbi cauillatores, nisi rem saluberrimi cōsilij plenam, miracula confirmarent. Constat enim iuuenem illum postea vita defunctum seni apparuisse, & postquam gratias egisset, dixisse: Scio quia nunc essem de numero damnatorum, si fuissem de numero Episcoporum. *Hieron. Regul. monac. c. 15.*

Geminianus. Episcopus. Id ipsum oppidò formidans Geminianus Mutinensis clericus, defuncto Antonio Episcopo, à populo electus fugit. Dum autem latitaret, & quæri dignus fuit, & inueniri. Qui quia inuitus consecratus est, tãtam promeruit gratiam, vt nō solùm Mutinensem Ecclesiam optimè gubernarit, sed etiam miraculorũ fama celebris mundo fuerit. Iouiniani Imperatoris filiam à demonio liberauit. Attila Italiam vastante, suos non repugnando, incolumes seruauit. Ipso enim orãte, hostis apertis portis vrbem mediam percurrens, eã prorsus inoffensam intactamque reliquit. *Sur. Tom. 1. fol. 787. facit huius mentionem.*

Gregorius Papa. Gregorius quoque Pontifex, quàm grauatim Ecclesię gubernandæ subierit onus, hæc res indicio est. Quòd cùm illud palam repudiare sibi integrum non esset inhibente populo, clandestina fuga ab vrbe decedere decreuit, & cum exitum omnem diligenti septum custodia videret, dolio se condi & exportari fecit. Tum proximi motis vastam solitudinem penetrans, antrum quoddam adijt, satis ibi se latêre sperãs. Cæterùm cùm quæreretur, lucida nubes loco incumbens prodidit latentem. Inuentus ergo in sedem, quã fugerat, redijt, non tam ab hominibus, quàm à Deo miraculo testante electus. Vt igitur Deo soli obediret, non vt sibi blãdiretur, ad tantæ rei gubernacula ma-

num

num porrexit. At nunc quibus artibus is honos ambitur, quáve aditur temeritate: dolendú magis, quàm dicendum puto. Sed vt nihil aliud pro vero affirmare ausim, neminem tamen ætas nostra exijs qui eliguntur vidit recusantem. *Ioan. Diac. lib. 1. c. 44.*

ANTEHAC autem & Q. Cælestinus cùm mẽses sex rexisset Ecclesiam, Pontificatum, quem Caroli regis solicitationibus agitatus acceperat, tam libenter deposuit, quam inuitus gerebat. Hin primum degenerantis Curiæ signum apparuit, quoniam tantæ integritatis vir à nemine ne id faceret, interpellatus est, aut cùm fecisset, discessissetque reuocatus, nisi ab eodem (cui ob virtutem charus fuerat) rege: quanquam ille solitariæ vitæ, quam repetebat, captus dulcedine, nullius iam dissuasionibus à proposito moueri potuisset, quoniam nec regis motus est. Id neque improuidè, neque inconsultè factum facilè vel vno argumento probari potest, quòd magis deinde miraculis claruit, quam tunc Pontificatu, & tandem in numero Sanctorum est habitus. Quis adeò mentis impos est, vt proposita sibi optione, non mallet eius priuati habere conuersationem, quàm aliorum in dignitate cõstitutorum honorẽ? in cellula latentis cõsolationem, quàm in Cathedris sedentium potentiam, opes, delicias, luxum? *platina* *Cælestinus PP.*

EXTANT hoc in genere etiam & minorum Põtificum, fortasse non minus imitatione digna exempla. Qui postquàm aliquandiu rectè ac diligẽter rexissent populum, alijs gubernaculo substitutis, tranquillæ contemplationis quieti sese dedidêre. *Episcopi.*

MAIORVS Britannus Dolensis Archiepiscopus, cùm Budocum in sua collocasset Sede, ipse se ad eremum contulit, & solitariam deinceps vitam duxit, tantò factus Deo vicinior, quantò ab vrbanis tumultibus fuit semotior. *Maiorus Archiepisc.*

FECIT idẽ & Iustus Lugdunensis Episcopus, qui *Iustus Episcopus.*

cùm in terra positus vitam egisset cælestem, de solitudine deserti ad paradisi celebritatem euolauit, tugurioli angustias commutans cũ amplitudine cæli. Corpus verò eius ab eremo ad Lugdunum relatum est. Et honore, cui renuntiauerat viuens, non caruit mortuus, exhibitis exequijs, pompáque funerali, non tãtum vt Præsuli, sed etiam vt Sancto *Martyrol. Vsuard. & Sur. Tom. 5.*

Remalchus Episcopus. REMALCHVS quoque Traiectensis Episcopus, postquàm commissum sibi gregem, tum verbi pabulo, tùm vitæ exemplis piè sanctéque annos aliquot nutriuisset, dignitatem officiumque deposuit, & cœnobium ingressus, monachum se fecit ex Episcopo. Vt enim tutius, ita tranquillius sibi futurum iudicauit, obedire quàm imperare, & subiectũ esse, quàm præeminere. Alterum optare, arrogantis est: alterum, se in omnibus submittentis, & veri serui Christi, qui ministrare venit, non ministrari, *Iacob. Placent. de Episc. Leodiens. & Sur. Tom. 5.* *Matth. 10.*

EX HIS iam dictis exemplis, hanc demum summã colligi, atque hoc cõcludi, quis ignorat? vt nemo Primatum appetat, ne humilitatem amittat, nemo oblatum accipiat, nisi inuitus, vt electus & arrogantiam euitet, & ab obedientia non discedat. Quamdiu liceat, recuset, vltrà ne protrahat pertinaciam. Tam enim superbum est, dignitates concupiscere, quàm maiorum iussis omnino parére nolle, & diuinæ reluctari voluntati.

De Auaritia vitanda. Caput VII.

AT VERÒ quia plerique religionis habitũ induũt, non vt Christũ, sed vt pecuniam lucrentur, quibus dicitur: Non potestis Deo seruire, & Mammonæ: *Matth. 6.* eorum auaritiæ Sanctorum continentiam opponamus. Vt qui piè in Domino viuere volent, omni cupiditate deposita, iam hinc discant: Quod gratis acceperint, gratis dare. *Matth. 10.*

ELISAEVS Propheta cùm Naaman Syrum à le- *Eliſæus*
pra curaſſet, nullis precibus moueri potuit, vt dona *Propheta.*
acciperet. At Gihezi miniſter eius cupiditatis ſtimulo *4.Reg.5.*
percitus, currit poſt Naaman, quaſi à magiſtro miſſus
mendaciq́ue procacitate impudenter vſus, argentum
& veſtes ab eo accepit: propterea & lepra, qua Naa-
man fuerat liberatus, adhæſit illi & ſemini eius vſque
in ſempiternum, vt ſaltem ſic punitus diſcat, charita-
tem erga proximum gratuitam eſſe debere, non mer-
cenariam. 4.*Reg.*5.

NAM & de Samuële Propheta in Eccleſiaſtico *Samuel*
ſcriptum legimus, quòd pecunias & vſque ad calcea- *Propheta.*
menta ab omni carne non accepit, & non accuſauit *Eccl.46.*
illum homo. Hoc quidem poſt multas eius inibi enu-
meratas laudes, ideo fortaſſe in fine quaſi in veſtibulo
collocatur, vt ſcias, donorum contemnendorum cu-
ram non ſolùm virtutem eſſe, ſed etiam virtutum ſer-
uatricem atque cuſtodem. Quæ ſi abſceſſerit, cupidi-
tati linquens aditum, irruente vitio diſsipabitur vir-
tutum cœtus. Conturbat quippe domum ſuam (vt
Salomon in Prouerbijs ait) qui ſectatur auaritiã: qui *Prouer. 15.*
autem odit munera, viuet. *Eccl.*46.

HINC etiam Daniel oraculi diuinitus in pariete *Daniel*
deſcripti myſterium expoſiturus regi, dona dignita- *Propheta.*
temq́ue pollicenti ait: Munera tua ſint tibi, & dona *Daniel.5.*
domus tuæ alteri da: Scripturã autem legam tibi Rex,
& interpretationem eius oſtendam tibi. Quod verò
deinde legitur, eũ mox purpura fuiſſe indutum, tor-
que aurea circundatum, poteſtate præditum: argu-
mento eſt, licere aliquando peracto opere oblata re-
cipere, non tamen ex pacto, ſed ex donantis liberali-
tate, neque ad luxuriam, ſed ad neceſsitatem. Conſi-
derandum autem, ſic etiam acceptum munus quantæ
patuit inuidiæ; Nónne tantę, vt acceptorẽ ſuum leo-
nibus obiecerit laniãdum? niſi quòd mitior tunc ſyl-
ueſtrium beluarum extitit feritas, quàm ſemper ma-

lesuadus flagitiosorum hominum liuor. Nec mirum, i Deo volente protectus est, qui vt suos protegeret, honoré munusq; admisit, nō vt sibi indulgeret. *Dan.5.*

SED si hi, qui adhuc sub Legis vmbra versabātur, venalitati sese exponere in excipiendis diuinis nefas esse ducebant quantò eos continentiores esse par est, quos iam choruscante Euangelio in lucem eductos, omnium virtutum decet consummata perfectio? Proponantur nunc igitur Christi Apostoli, vt magis confundantur, qui ne veterum quidem Sanctorum parsimoniam imitari student, luxuriæ potius cupiditatibusque dediti, nomen atque professionem Clericorū habentes, non vitā. Quos per Malachiā arguit Dominus, dicés: Quis est in vobis qui claudat ostia, & incēdat altare meum gratuitò? Non est mihi voluntas in vobis, dicit Dominus exercituum, & munus non suscipiam de manu vestra. Sed iam audiant, quàm moribus eorum diuersa gesserint illi, quorum sectæ se esse autumant.

In Clericos auaros.

Mala.1.

PETRVS & Iohannes missi in Samariam, baptizatis imponebant manus, & accipiebant Spiritum sanctum. Tunc Simon Magus & ipse baptizatus, sed magis ad auaritiam quàm ad fidem corde conuerso, pecuniam Apostolis offerre cœpit, ab eis petés, vt simili euentu, quibus ipse manum imposuisset, Spiritū sanctum acciperét: haud parum lucri se facturum ratus, si hanc potestatē assequi potuisset. Adeò quippe mētem animumque eius excæcauerat malitia, vt nesciret Sacramenta Dei, & venale putaret, quod nec vendi, nec emi potest. Ideoq; meruit audire: Pecunia tua tecum sit in perditionem, quoniam donum Dei existimasti pecunia posſideri. Apostoli ergo non modò præmium non acceperunt, verumetiam offerentis nequitiam acerba execratione prosecuti sunt. *Actor.8.*

Petrus & Iohannes Apostoli, Act.8.

BARTHOLOMAEVS quoq; Apostolus Polemo Indiæ rege offerente sibi camelos argento auroque

Bartholomeus Apostolus,

neratos, eò quod filiam eius ab immundo spiritu liera reddidisset, nihil prorsus accipere voluit, sibi his equaquam opus esse dicens, neque ob hoc se venisse t munera acciperet, sed vt in Christum credentibus iam adipiscendæ salutis monstraret. Hæc res profetò non minus, quàm miraculum sanatæ filiæ, impulit egem, vt Baptisma susciperet, & postremò relicto regno, discipulus Apostoli fieret, qui fuerat Indiæ dominus. *Abdias in vita eius.*

IVDAS etiam Thaddæus cùm Abagarum gẽtis vltra Euphratem positæ regem, graui valetudine laborantem, solo tactu sanitati restituisset, magnam vim rgenti atque auri pro eo sibi oblatam constanter reusauit. Si nostra, inquit, dereliquimus, quomodo accipiemus aliena? Itaque tantum diuitiarum contẽptum, in tam paupere viro rex admiratus, non ita cupidè paulò antè expetiuerat sanitatem, vt tunc Christi suscepit fidem. Neque enim dubitauit, veritatem ab o synceré prædicari, à quo aberat captatio lucri. *bdias in vit. Apost.*

PARI animi magnitudine præditus Cyriacus Martyr, cuius gloriosus exitus VI. Idus Augusti nois celebris habetur, à Roma ad Persas vsque ab Sapore eorum rege euocatus, cùm filiam illius Iobiam dæmoniaca vexatione vindicasset, dona, quibus vel longi itineris labor compensari potuisset, oblata reudiauit. Neque enim pro terreno premio peregrinationem illam susceperat, sed pro cœlesti. Itaque qui mortalis regis gazam contempsit, ab immortali Domino martyrio coronatus, æternam adeptus est beatitudinem. *Sur, Tom. I. pag. 363.* *Cyriacus martyr.*

COSMAS & Damianus germani fratres, medẽdi rte clari, sed pietatis officio clariores, gratuitò curatioñe exercebãt. Et cùm Damianus Palladia matrono morbo liberata, munusculi aliquid ab ea precibus ulsatus, ac penè coactus accepisset, adeò id ægrè *Cosmas & Damianus.*

Cosmas tulit, vt mandasse dicatur, ne eodem tumulo cum fratre componeretur, quandocunque ipsis vita defungi contigisset: nihil tam iniquum existimans, quàm pro labore, qui propter Deum susceptus fuerat, ab homine mercedem quærere. *Sur. Tom. 5.*

Leonardus. EADEM animi constantia Leonardus Sancti Remigij discipulus, quoniam Gallorum regis coniugẽ difficili partu laborantem, medicis iam desperantibus, ipse diuina virtute à periculo liberarat, regi amplissima dona offerenti, haudquaquàm se ijs indigere respondit: proinde neque accipere velle, nihil cuiquã defuturum asserens, quicquid habere necessariũ fuerit, qui omnium opifici libenter seruierit. Cùm ipsa *Matth. 6.* veritas dicat: Quærite primùm regnum Dei, & hæc omnia apponentur vobis. *Iacob. Ianuens.*

Hilarion Abbas. HILARION Abbas, vt in cæteris omnibus, ita hac quoque in parte circunspectus, Orioni, à quo legionem dæmonum Christi virtute propulerat, dona immodica secum allata porrigenti: nónne legisti, ait, quid Gihezi, quid Simon passi sint? quorum alter accepit pretium, alter obtulit, vt ille venderet gratiam Spiritus sancti, hinc mercaretur. Cumque Orió flens diceret: Accipe, & da pauperibus, respondit: Tu melius potes tua distribuere, qui per vrbes ambulas, & nosti pauperes: ego, qui mea reliqui, cur aliena appetam? Multis nomen pauperum occasio auaritiæ est, misericordia verò artem non habet. Nemo melius erogat, quàm qui sibi nihil reseruat. Tristi autem & in terra iacenti, noli (inquit) contristari fili: quod facio pro me, & pro te facio. Si enim hæc accepero, & ego offendam Deum, & ad te legio reuertetur. *Hieron. in vita eiusdem cap. 6.*

Idem. IDEM candidato cuidam Constantini Imperatoris, quem itidem nequitiæ spiritu vexatum sanum fecerat, decem auri libras dono offerenti, hordeaceum porrexit panem, dicens: quòd qui tali cibo aluntur,

on pluris aurum æstiment, quàm lutum. *Ibidem Cap. 8.*

In Sicilia etiam quidam de primoribus viris mor- *Idem.*
o aquæ intercutis, ea ipsa die, qua ad eum venerat,
uratus: cùm postea eidem offerret plurima munera,
udiuit dictum Saluatoris ad discipulos, Gratis ac-
epistis, gratis date. C. 14.

Evgenia virgo (ne fœminarum etiam in re- *Matth. 10.*
itadis muneribus constantiam sileamus) dum sub *Fœminæ. Eugenia.*
ersona Abbatis, sexu dissimulato, virorum præesset
ollegio, Melanciam Alexandriæ nobilem matronã,
uadam desperatissima corporis ægritudine affectã,
Deum precata, & repentè & efficaciter curauit. Et
ùm pro tali beneficio ingentia sibi offerentur dona,
ihil accepit, se Christi paupertatem præferre diui-
js dicens, & pro eius amore ea, quæ cum seculo trã-
unt, contemnendo, ad illas, vbi ipse est, nunquam
eficientes delitias anhelare: quæ quidem vitæ hu-
is incommodis, non opibus comparantur. Et certè
eri non potuit, vt quæ seipsam abnegauerat, ita vt
iam inter viros viuens mulierem se nesciret, quic-
uam præter Christum concupisceret. *Simeon Metaph.*
r. Tom. 6,

Lvcri autem pecuniarumque detestandam cu-
idinem, in ijs qui sacris initiati sunt, si fortè Gihezi
perius à nobis propositum exemplum non satis de-
rret, tanquam vetustate iam obliteratum, audiãtre-
entiora. Cyrillus Ierosolymitanus Episcopus, post
. Hieronymi in Domino dormitionem, ad Augusti- *De auaritia quarundã Monialiũ.*
um scribens tradit, fuisse monasterium quoddam in
hebaidis partibus ducentarum ferè fœminarũ, san-
arum vtique, si non auaritiæ fœditate sanctitatis de-
orem polluissent. Consuetudo pessima apud illas in-
oleuerat, nullam in Collegium admittendi, quæ cer- *Aduertant hæc diligẽter moderni Monast. Rectores.*
um pecuniæ numerum non afferret. Cuidam ex ijs,
uius Deo deuotus animus à tam prophana negotia-
one abhorrebat, apparuit in somnis Hieronymus,

 iubens

iubens vti cæteris pergeret nuntiare, nisi actutũ pœnitentes ab ea exactione destiterint, vltionem à Deo paratam iam ipsarum capitibus imminere. Cumque hæc in conuentu omnium narrata fuissent, ridiculo excepta sunt, existimantibus deliramentum esse muliercul æ aniliter desipientis, nec vera (vt erant) referentis. Altera deinceps & item tertia nocte eadẽ visa rursum coram replicantem, iam odio habitam probris agitantes eiecêre: Deo pro illa disponẽte, ne scilicet Loth cum Sodomis disperiret, iustus cum impijs. Vix etenim mulier septa Monasterij egressa fuerat, cùm monasteriũ ipsum terribili fragore funditus cõcussum reliquas oppressit ruina, vt ex tanto numero, ne vna quidem saltem extremum in mortem anhelitum ducens, post casum illum sit inuenta. Itaque contusis miserabiliter artubus, vna omnes tam paruo temporis momen[illegible] [illegible]nctæ, tunc demũ auaritiæ, cum vi[illegible] [illegible]206. inter Epist. August. c. 8.

In auaritiã. O [illegible] [illegible]tremisceret? quis prauũ an[illegible] [illegible] non commutaret? Scio [illegible] [illegible], esse quosdam, qui etiam [illegible] [illegible]lo segnius insistere cœpto [illegible] [illegible]cupiscentiæ [illegible] [illegible]bus [illegible] Ec- [illegible] [illegible]nt: [illegible] non [illegible] om- [illegible] [illegible]cerdotẽ [illegible] [illegible]ait) exi- [illegible] [illegible]sationẽ [illegible] [illegible]decunque [illegible] [illegible]um (sicut [illegible] [illegible]t sibi idola, [illegible] [illegible]lo credimus) [illegible] malorum om- [illegible] & Dominus in

Exodo

obo præcipit,dicens: Non accipies munera, quæ Exod.23.
cæcant prudentes, & subuertunt verba iustorum.
em in Euangelio; videte,inquit, & cauete ab omni Luce.12.
aritia,quia non in abundantia, cuiusquam vita eius
t exijs quæ possidet.In Ecclesiastico quoq; legimus:
ui aurum diligit,non iustificabitur: lignū offensio- Eccl.31.
s est aurum. Væ illis qui sectantur illud, & omnis
nprudens deperiet in illo. Deperierūt nempe in illo Iosue.7.
chan anathematis reus, Iohel & Abias peruertentes 3.Reg.8.
dicium, Saul victis Amalechitis mandati Dei preua- 1.Reg.15.
cator, Achab cum Iezabele, Nabaoth Iezrahelitæ in- 3.Reg.21.
rfector, & yineæ eius cruentus occupator. Deperijt
illo & Iudas, Domini venditor, & Ananias cum Sa- Matth.27.
hira pretij, quod vouerant, malignus interuersor Act.5.
uid multa? non homines solùm, sed vrbes etiam &
gna auri sacra fames hausit atque cōsumpsit. Ad nos
gredi cupientes de Babylone, figure de Chaldæis, id
l, de consortio eorum, qui satiari diuitijs nequeunt,
mul cum Psalmista nostro clamemus ad Dominum:
omine, inclina cor nostrum in testimonia tua, & nō Psalm. 118.
auaritiam: vt, sicut Isaias dixit: Proijcientes illam,
manus nostras excuciētes ab omni munere. in ex- Isaiæ.33.
elsis habi[illegible]um. Beati enim qui habitant in
omo tu[illegible] in secula seculorum laudabūt te.

[illegible]aupertate seruando.

[illegible]aput. VIII.

[illegible] constantia Sancti, ne Deum offen-
d[illegible]a recusarunt: Nunc quali patientia
vt [illegible]t) paupertatē coluerint, pertracte-
nu[illegible] diræ cupiditati inuratur nota, dum
[illegible]am hi, qui hominibus benefacientes,
[illegible]cedem respuerunt, paruo modicoque
[illegible] sustentarint.

[illegible] Andreas, Iacobus, Iohānes, piscatu sibi Apostoli.
[illegible]ebant, relictis retibus & naui, secuti sunt Matth.19.
Chri-

Christum, & dixerunt: Ecce, dimisimus omnia, & secuti sumus te, Constat igitur eos & ante Apostolatũ fuisse pauperes, & in Apostolatu pauperiores. Eisdem insuper præcipitur, ne quid auri, ne quid argenti possideant, non pecuniam in zonis, non peram in via, nõ duas tunicas, non calceamenta, non virgam habeant. Quid hac vita tenuius? quid hoc angustius statu? Veruntamen quibus rerum copia interdicitur, ijs nosse mysterium Dei datur, ijs curandi, ligandi, soluēdi potestas conceditur, & vt dæmonijs imperent, hominibus euangelizent, Angelis exæquentur, cum Christo regnent, impartitur. Verè ergo Dominus esurientes impleuit bonis, & diuites dimisit inanes, quos eligere contempsit.

Matth. 10. *Luca 1.*

Apostoli. QVOD de ijs dicimus, idem de reliquis Apostolis dicendum, quandoquidem eadem lex omnibus pariter dicta sit, & omnes dominicis mandatis æquè obnoxij fuerint, neque alicui plus alio quicquam habere possideréve, aut aliquo frui, vtíve licuerit. Vnde etiam interrogat illos Dominus, dicens. Quando misi vos sine sacculo, & pera, & calceamentis, nũquid aliquid defuit vobis? Et respondent, nihil. Vt ex hoc etiã intelligas, quantumuis inopi homini nihil vnquã defuturum, cui affuerit Christus.

Luc. 22.

Abraam Eremita. QVID enim defuit Abraæ illi AEgyptio, vasta in solitudine, clausa etiam cellula, demoranti, cui nihil omnino supellectilis erat præter catinum vestemque cilicinam, & rusticum sagum. Sic vsque ad quinquagesimum ætatis suæ annum (qui vitæ vltimus fuit) dicitur perdurasse, ita vt nihil vnquam amplius concupijsset. Bona enim, & ea non modica, in quibus hæreditario absens successerat, egenis delargiri mandauit, ne obolum quidem passus ex his ad se deferri. In summa igitur inopia tam diues fuit, vt nihil appeteret: in summis opibus tam largus, vt omnia donaret, semper diuitijs præferens paupertatem. *Efferen. in vit. Patrum.*

MENAE

MENAE quoque Samnitum prouinciæ Solitario (vt Gregorius tradit) paucula tantùm apum aluearia victum suppeditabant. Eò accedens quidam Longobardus latro, frustraque ne aliena raperet monitus, sacrilegas apibus intulit manus. Sed sicut Isaias ait: Væ qui prædaris, nónne & ipse prædaberis? Continuò sceleris vltor Deus, raptorem tradidit Satanæ, vexarique permisit. Indoluit autem Menas inimici casum. Sciebat enim & inimicos diligere, vt obediret Christo Indoluit ergo, ita vt vellet nec apes habuisse. Et cùm decretum ei fuisset, nihil in vita posside re, nihil quærere: proximi vici beneficio sustentatus est, in diē panē afferentibus, quos ille præceptis imbuebat salutis. *Greg. Dialog. lib. 3. Cap. 26.* *Menas Eremita.* *Isaiæ 33.*

NARRATVR & aliud de illo miraculū, quò facilè cognoscas, pauperis virtutem diuitum potentiæ anteferendam. Sæpe enim syluestres vrsos ferula, qua gradus ambulando firmabat, à suis aluearijs dicitur abegisse. Et qui frequenter venatorum tela contemserant, ferulæ ictum imbelli senis manu molliter vibratæ pertimescebant. Proh facinus indignum, pauperē beluæ fugiunt, & lędere formidant: hominis auaritia quod inuideret inuenit, & quod inuiderat rapuisset, nisi in operibus manuum suarum comprehensus peccator prius pœnas dedisset, quàm cœptum peregisset scelus. Non est autem passus Dominus eam paupertatem ludibrio esse malis, qua boni mercantur sibi diuitias regni cælorum. *Ibidem.* *idem.* *Psal. 9.*

EADEM sanè benignitate Hilarionem quoq; Abbatem à latronum iniuria tutatus est. Hunc adolescētulum in solitudine habitantem, tota nocte quæritantes inuenire nequiuerunt, cum nec locus illis ignotus esset, grassationibus eorum frequēs, nec hominis nuper illuc appulsi sedes. Vt autem illuxit, inuentum de improuiso circumstetére, & mirati, quòd intrepidus expectaret rei euentum: Quid tu hic, inquiunt, adolescens, *Hilarion.*

lescens, si te adorirentur latrones? Nudus latrones nō timet, respondit: At si vitæ aiunt præsens intentaretur periculum? Nec id quidem timet, inquit, qui paratus est mori. Tunc illi stupentes tantam in tam tenera ætate constantiam atq; in Deum fidem, pariterq; noctis errorem reuoluentes, extemplo animos demittunt, propositum mutant, crimen confitentur: & quē vel terrere, vel spoliare venerant, eidem veniam poscentes supplicant, & impetrata, reuerenter discedūt. *Hieron. in vita Hilarion. c. 4.*

Idem. IDEM sanctus ad Siciliam nauigio applicans cum discipulo suo Gazano, nec aliud habens quod pro mercede vectori daret, Euangelium manu sua olim exaratum cœpit offerre. Sed qui accipere rogabatur, cùm nihil eos habere cerneret præter codicem illum & ea quibus tecti erant, oblatum recusauit, neq; deinde quicquam exigere voluit, & inopiam eorū miseratus, omni debito solutos dimisit. O & periculorū victrix paupertas, & libera pensionum! inter rapacissimos latrones securitatem, inter mercenarios nautas inuenisti tibi remissionē. Hi operam gratis præstiterunt: illi terrere non potuerunt, offendere noluerūt. Cui vnquam locupletū hoc contigisset, qui quocunque sese verterint, neq; inuidia, neque insidijs carere possunt. Et dum omnia metuunt, quantum diuitijs, tantum animi solicitudinibus abundant. *Ibid. cap. 14.*

Idem. AT VERO HILARIONI pauperculo tametsi penè nihil esset, cùm tamē nihil appeteret, nihil deerat. In secretiori Siciliæ angulo manēs, succisiuis tēporibus ligna colligebat, vt vēditis vitā sustētaret, ac demū mereretur audire: Labores manuū tuarū quia manducabis: beatus es, & bene tibi erit. Detestabatur autē monachos, qui infidelitatem quandā præ se ferre videbātur, victui prouidētes in futurum, & curā habentes sumptuum, aut indumētorum, aut cæterarū huiusmodi rerum, quę non magni momēti sunt: *Psal. 27.*

quasi

quasi quicquam ex his deesse possit Deo seruiētibus, cùm nequam seculo seruientibus non desit. *Ibidem.*

QVENDAM ergo de fratribus cùm percepisset horculi fructus intentius custodire, & habere aliquātulum nummorum, à consuetudine sua submouit ac repulit. Ille in gratiam reduci cupiens, ciceris virentes scapos dono fratribus misit, quos mensæ appositos solus Hilarion grauiter olere persensit, & in cicere fœtere mittentis auaritiam dixit, statimque totum proijci iussit, ne mutos quidem greges tam fœtidam frugē comesturos clamitans, & fidem fecit euentus. Fasciculo enim illo ante boues in præsepiū proiecto, non modò gustare noluerunt, sed immugientes atq; auersi perfractis stabuli repagulis diffugerunt, præcipitatiore impetu proruendo, quam si stimulis verberibusque agitarentur. Hinc patet, neutiquam esse cōmunicandum, neque cum ijs, qui sua cupidè seruant, neque qui aliena turpiter appetunt, & cupiditatem, tanquam malum virus omnibus quidem, sed præcipuè Christi seruis, vitandam fugiendamque. *Cap. 11.* *Idem.*

QVANTVM autem illā cauerit idem ipse omnis sanctitatis exemplum Hilarion, cum ex his quæ diximus perspicuum sit, tùm ex epistola, quam spiritum Domino redditurus iam octogenarius, ad Hesichium discipulum suum scripsisse fertur. Diuitiarum, inquit, mearum hæres esto. Hæ autem sunt, Euangelium, tunica saccea, cuculla, & palliolum. Qui tantam tenuitatem diuitias suas vocat, satis declarat, quàm à diuitiarum cupiditate semper fuerit alienus. *Cap. 17.* *Idem.*

PORRO Alexius nobilis Romanus clā patre Euphæmiano in Syriā abiēs, intātum adamauit paupertatē, vt gauderet se à seruis patris, qui ad querendum eum missi fuerant, & non agnitum fuisse, vt eleemosyna donatum. Ex his quæ emendicabat in diem viuens, quicquid sibi supererat, alijs impertiebat, nihil solicitus in crastinum. Tali vitæ tenore cum xvij, *Alexius.*

annos

annos in Syria peregiſſet, Romam redijt, & maioris etiam in paupertate conſtantiæ exemplũ domi, quàm foris, dedit. In paternis enim ædibus pro mẽdico ſuſceptus, nec vlli cognitus, nec ipſe ſe prodens, totidem peregit annos. Mortuus poſtremò indicauit, quod viuens celauerat, relicto breui chirographo, quo quis eſſet, quidve egiſſet, deſcriptum continebatur, vt tũc demum ſe manifeſtum faciendo, cùm pro temporali inopia diuitias eſſet recepturus ſempiternas, & patri adhuc orbitatem ſuam lugenti, cauſam præberet cõſolationis, & nobis materiam imitationis. *Simeon Metaph. Sur. Tom. 4.*

Franciſcus. PARI paupertatis voto ardens Minorũ Pater Frãciſcus, & neſcio an etiam magis in propoſito firmus, quandoquidem neque perſecutionibus auerti potuit quin nudus nudum Chriſtũ ſequeretur: Iam primùm Romam profectus, cùm pauperculo cuidam occurriſſet, ſuas cum illius veſtibus permutauit. Quibus indutus, mendicantium turbæ ſe coniunxit, & cum ipſis die illo conſedit, cum ipſis manducauit, ipſis ſeſe exęquari concupiuit. Iam tum tacitus gloriari videbatur, ac ſi diceret: Ego mẽdicus ſum & pauper: Dominus ſolicitus eſt mei. *Bonauent. in vita eius, c. 1.*

Pſal. 39. CVM autem haberet fortaſſe non parum pecuniarum, vt qui ante hac mercaturæ operam dederat, & egenis diſtribueret, idque percrebuiſſet, à patre, cuius pietatem in furorem verterat auaritia, manum ſibi inijci, iniuriamque irrogari æquanimiter tulit, atque eidem quicquid ſibi reliquum vel pecuniæ, vel tegumenti fuit, tam lubẽter ceſsit, quàm auidè petebatur. *Geneſ. 39.* Simulque abdicatione impetrata, & nudus, & lætus abijt: nec minus lętus, quàm olim Ioſeph, cùm de ma- *Marci, 14.* nu adulteræ dominæ relicto euaſit pallio. Nec minus nudus, quàm adoleſcẽs ille, qui reiecta ſyndone, Phariſaicas effugit manus. Nuditatis pudorem libertatis *Pſal. 115.* gaudium ſuperabat, in illam forſan erumpens vocem:

Diripuiſti

ripuisti Domine vincula mea, tibi sacrificabo ho-
m laudis. *Ibidem.*

EXINDE vili tunica contentus, detectisque in-
dens vestigijs, verbum Dei disseminare cœpit, San-
rum Apostolorũ vitam aggressus effingere, sicuti
ditate, ita & prædicandi cura.

DICTV quàm tenuissimo vtebatur, & tamẽ vinci
dolebat, si quis ipsi pauperior apparuisset: pauper-
tem dominam suam vocabat, se non modò paupe-
m constituens, sed etiam pauperum seruum.

DVM cum fratribus posita mensa recumberet, su-
r mensarium lectorẽ de virginis puerperæ in Beth-
em hospitatis angustia mentionem fecisse audiuit,
continuò cõsurgens, humi resedit, atque ait: Nun-
id ego peccator, ego nequam, & inutilis seruus, ad
ensam sedere debeo: cùm Dei Genitrici in diuerso-
locus non fuerit, cùm mundi opifex ac Dominus,
tus sit in stabulo, reclinatus in præsepio? sic dicens,
nem suũ prouolutus in terra cum gemitu comedit.

DENIQVE quemadmodum ipse seruandæ pau-
rtatis inprimis, maximeq; studiosus erat, haud ali-
r etiã fratres suos instituendos curauit, iussus pro-
ij habere nihil, possidere nihil, & quò se submissus
rant, victum mendicando quærere.

INHIENT nunc struendis facultatibus mortales,
totis viribus congregare nitantur diuitias: nisi plus
loriæ Francisco sua cõpararit inopia, quàm vlli vn-
uam regum suum regnum, nisi eius nomẽ etiam re-
ibus ipsis honori habeatur, & hominibus pariter, &
ngelis celebre sit.

In opulentiam & luxum clericorum.

VOS verò Ecclesiæ Antistites, qui villici personam
nduistis, dicẽtis: Fodere non valemus, mẽdicare eru-
escimus: Villici saltem & exemplo facite vobis ami-
os de mãmona iniquitatis, fideliter dispẽsantes quæ
obis commissa sunt, alioqui audituri: Si in alieno in- *Luc. 16.*

E fideles

fideles fuistis, quod vestrũ est, quis dabit vobis? Bona, quæ habet Ecclesia, pauperum sunt: bona verò Sacerdotis, vita æterna. Qui ergo ea quę pauperibus debētur, in suos conuerterit vsus: vitam æternam, quæ sibi propria erat, amittet. Et cùm nec illa secum ferre poterit, quoniam velit nolit relinquenda sunt: nónne egere incipiet? nónne qui dudum mendicare erubescebat, iam etiam illis, qui mendicauerunt, inuidebit?

Luce. 16. & more diuitis purpurati nequaquam verecnndabitur opē poscere ab ijs, quibus, cùm deberet dare neglexit. Tormenta patietur, & nemo miserebitur, sed dicetur ei: Memento quia recepisti bona in vita tua, mendicantes autem mala. Tu nunc cruciaris, illi consolantur.

Episcopi etiam colant paupertatē. IGITVR quisquis Ecclesiastici dispensatoris curam gerit, si metu supplicij liber, & spe præmij securus esse desiderat, agnoscat se pauperis Domini seruum, & paupertatem quam ille coluit, & ipse colat. Pontificali dignitate fulges, non est cur Christi vitam

Luc. 6. imitari non debeas, qui Christi in terra vicem tenes. Non est, inquit, discipulus super magistrum, nec seruus super dominum suum. Sufficit discipulo, vt sit sicut magister eius: & seruo, sicut Dominus eius. Attende itaque cuius magistri discipulus es, cuius domini seruus: nempe illius, quem etiam Prophetæ non

Zachar. 9. nisi pauperem venturum prædixerunt, vt est illud Zachariæ, dicentis: Exulta satis filia Sion, Iubila filia Ierusalem. Ecce rex tuus veniet tibi iustus & saluator: ipse pauper, & ascendens super asinam, & super pul-

Luce 9. lum filium asinæ. Tam autem pauper, tam inops, tam egenus, vt (sicut Euangelicæ veritatis testatur authoritas) non habuerit vbi reclinaret caput suum, non vnde pro se & Apostolo didragmam solueret. Alieno vsus est hospitio, alienis impensis sustentatus, aliena syndone inuolutus, alieno conditus sepulcho: deníque suum habuit nihil, cuius sunt omnia. Quæ-

tis quare tam pauper vixerit in terra, qui tam diues est in cœlo? Quare nisi vt discas, terrena contemnere, & amare cœlestina? Hæc apprehendi non possunt, nisi illa relinquantur. Hinc ipse ait: Vade, quæcunque habes vende, & da pauperibus, & habebis thesaurum in cœlo, & veni sequere me. Qui ergo pauper non fuerit, Christum sequi non poterit. *Matt.19. Marci.10. Lucæ 10.*

PRIMI quidem illum secuti sunt Apostoli, qui & ipsi quàm pauperes fuerint, in principio Capitis huius diximus, Euangelicæ historiæ sequētes fidem. Id si parum est, age modò, citentur etiam Prophetarum vaticinia, vt vtriusque Scripturæ collatis testimonijs, nullus ambiguitati relinquatur locus. Isaias Propheta: Conculcabit, inquit, eam (hoc est Ierusalem) pes pauperis, gressus egenorum. Rursus idem: Pauperes homines in sancto Israel exultabunt. Sanctificabunt Sanctum Iacob, & Deum Israel prædicabunt. Item Ieremias: Ecce ego mittam piscatores multos, dicit Dominus, & piscabuntur eos. Sophonias quoque ait: Derelinquam in medio tuo populum pauperum & egenum, & superabunt in nomine Domini, dicit Dominus. Quæ quidem omnia de ipsis Domini Apostolis fuisse significata, expositorum nostrûm assertio consentit. Igitur si Ecclesiæ Christianæ fundatores atque ædificatores iam ab initio pauperes & egeni à Deo optimo Maximo electi sunt, quid est quod te pudeat pugeátve, pauperem esse, qui operi illorum præpositus es minister & custos? *Apostoli. Isaiæ 26. Ibid. 29. Ierem. 16. Soph. 3.*

RESPICIENDVM est, & qui vas electionis Paulus ea de re decernat, diligenter attēdendum. Habentes, inquit, alimenta & quibus tegamur, his contenti simus. Nam qui volunt diuites fieri, incidunt in tentationem & laqueum diaboli, & desideria multa inutilia, & nociua, quæ mergunt homines in interitū, & perditionem. Radix enim omnium malorum est cupiditas. *Paulus Apostolus. 1. Tim. 6.*

IDCIRCO sanctissimi viri habẽtes tantùm, sine quibus hic viui non potest, nihil præterea quæsierũt, & illi (quibus res erat) eis, quibus non erat, erogabant. Multa id genus exẽpla posuimus, cùm de eleemosynis tractaremus, & nunc repetere superuacaneũ est. Iohannes tamen Alexandrinus Patriarcha (à quo pauperes dominos diximus appellatos) non est silentio prætermittendus. Cùm enim ex hac vita migraret, haud parum lætatus fuisse dicitur, dum gratias Deo ageret, quòd morienti sibi nihil superesset præter vnum nummum, sed ex hunc statim indigenti dari præcepisse. Annuum quippe illi Patrarchatus vectigal annuæ in egenos eleemosynæ erant, nihil sibi reseruanti præter Christum. Neque enim quicquam aliud suum esse aiebat, asserens ideo Sacerdotibus neque possessionem, neque partem, neque hæreditatẽ, inter reliquas Tribus datam, quoniam pars, & hæreditas, & possessio eorum esset Dominus. Vę ergo vobis (vt Amos Propheta ait) qui opulenti estis in Sion, & confiditis in monte Samariæ, optimates capita populorum, ingredientes pompaticè domum Israël. Talibus & per Ezechielem comminatur Dominus, dicens: Væ Pastoribus Israël, qui pascebant semetipsos: nonne greges à pastoribus pascuntur? Lac comedebatis, & lanis operiebamini, & quod crassum erat occidebatis: gregem autem meum non pascebatis. Vbicunque autem væ positum est in Scripturis, pœnam æternam obnuntiat delinquenti, quod tanto magis cauendum est, quantò quis maiori dignitate officioque præcellit. Scriptum est enim: Iudicium durissimum in eos, qui præsunt, fiet. Potentes potenter tormenta patientur, fortioribus fortior instat cruciatio. *Leontius Episc. in vit. Patrum.*

Iohannes patriarcha. *Num. 18.* *In opulentiam Episcoporum.* *Amos. 6.* *Ezech. 34.* *Sapien. 6.*

Faminæ. SED dum nos auaritiæ ardorem extinguere cupimus paupertatis commendatione, penè modum excessit oratio. Ne tamen & fœminæ sua laudatione

hac

hac quoque in parte fraudentur, vno duntaxat exemplo eam coucludamus, iam ad reliquas tractationes generatim processuri.

ELIZABETH regis Pannonum filia, Lodouicoque Lantgrauio Turingiæ Principi matrimonio iuncta, non ignara dictum à Propheta: Si diuitiæ affluant, nolite cor apponere? cum inter opes luxumque potentiæ secularis versaretur, paupertatem animo affectabat. Interdum domi sola cum ancilla manens, vilissimum sumebat amictum, totamque sese ad paupercularum morem componebat, dicens haud alio ornatus genere vsuram, si quando tādem dignatus fuerit pius & misericors Dominus, expeditius viuendi copiam sibi concedere. Ad hæc quoties ad Ecclesiam audiendæ Euangelium prædicationis gratia accedebat, non nisi inter infimas fœminarum sibi deligebat considendi locum. Vt iam aperte concupiscere videretur, se de illarum numero fieri, quarum tam libenter inibat consortium. Defuncto itaque viro, omnia quæ habere potuit, indigentibus dedit, parumque putauit, fortunas tantùm pro Christo impendisse, nisi amore illius etiam seipsam addiceret seruitio miserorum. Igitur postquam constructo diuersorio, non modicam egenorum ægrotantium turbam coëgisset, ministram se eorum fecit. Cumque à patre in Pannoniam reuocaretur, noluit eò ire, talem vitam præponens regno. Hinc, vbi ea postremò in Sanctorum gloriam recepta, miraculorum patuit indicijs, apparuit verum esse quod Propheta ait: Quia melius est modicum iusto, super diuitias peccatorum multas. Et verissimum quod à Domino dicitur: Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cœlorum. Væ autem diuitibus, qui habent consolationem suam. Argentum eorum, & aurum eorum non valebit liberare eos in die furoris Domini, dicit Dominus: *Conrad. in vita Elizabeth.*

Elizabeth.

Psal. 61.

Psal. 36.

Matth. 5.

Soph. 1.

De Vita solitaria.
Caput. IX.

DIXIMVS de obseruatione paupertatis: nunc de his dicemus, qui vt liberius cœlestium contemplationi vacarent, innocentiusque sese haberent, delinquendi occasione sublata, relictis vrbibus in solitudine victitarunt: habentes iam olim propositi, huius duces, Eliam in Torrente Carith prope Iordanẽ à Coruis nutritũ, Elizeum in monte Carmeli cum Prophetarũ choro habitantẽ, Filios Rechab sub tentorijs demorãte, & incertis sedibus vagos, Iohannem denique Baptistam in Ennon iuxta Salim iam Baptismi mysteria auspicantem, & eos, qui ad se confluerent, nunc arguentem, nunc docentem. Erat enim vox clamantis in deserto: Dirigite viam Domini, rectas facite semitas eius. Et quoniam hos omnes, quò magis à consuetudine mortalium semoti erant, eò familiarius Dei colloquijs reuelationibusque vsos, nemo dubitat: multi deinde ex Christianis eorum exemplis incensi, solitariæ vitæ conuersationem inière.

Elias, 3. Reg. 17. Elizæus Propheta. Sancti filij Rechab. Iohannes Baptista. Iohan. 1.

QVORVM primus Paulus Thebeus apud inferiorem Thebaidam, cùm Decij & Valeriani persecutionem fugeret, sedecim annorum adolescens, solus deserta petijt. Et inuenta in montis radicibus saxea spelunca, quam iuxta molliter fluens riuulus terram irrogabat, & effusis desuper ramorum vmbraculis palma Solis defendebat ardores, captus amœnitate loci, vbi latère concupierat, habitare cœpit: intantum, vt cùm centum & tredecim vixisset annos, nusquam inde decesserit, hominẽ nunquam viderit, præterquam die vitæ supremo Antonium, à quo & humatus fuit. Palmæ primo fructibus nutritus est, deinde

Paulus primus Eremita.

deinde per annos LX. dimidiati panis fragmentum singulis diebus comedit, coruo alite homini ministrante. Neque aliud quàm aquam bibit: Indumento de palmarum folijs contextu nuditatem operuit. Hoc tenore vitæ in Dei seruitio tamdiu perdurans, non effugisse mihi videtur martyrium, sed protraxisse, & qui diei vnius mortem non tulerit, mortem annorum septem & nonaginta tulisse. Tanto quippe tempore hic perpetuus eremi cultor, humanis aspectibus semper inuisus, quotidianis corporis mortificationibus sese afficere, vt in æternum cum Christo viueret, non cessauit. *Hieron. Epist. de vita Pauli.*

ANTONIVS verò XXXV. annorum erat, quando eremum adijt, multas dæmonum insidias, insuper & verbera passus, à proposito deterrentium: Cùm scirent, se in solitudine vincendos, qui in frequentia solerent esse victores. Superatis igitur eorum machinationibus, montem conscendens, in quodam castello ab hominibus deserto se inclusit, vbi pane tantùm & aqua sustentatus, cùm iam viginti peregisset annos, sex eductus, & Abbas ordinatus, obstructis monasterij foribus manere cœpit, ita vt multasse latebram videretur, non deseruisse. Cùm tamen multi varijs morbis laborantes eò ventitarent, & sani reuerterentur, cresceretque in dies confluentium numerus: gloriam fugiens, procul in vlteriorem deserti partem solus abijt, & in loco ab Angelo sibi monstrato concedit, vbi etiam sementem fecit, & oluscula coluit, fratrum labori parcens, ne sibi necessaria deferendo fatigarentur, cùm tridui iter ab eis distaret. Ibidem vltimum Deo spiritum reddidit, cùm centum & quinqne vixisset annos, miraculis ac virtutibus clarus. *Athanas. in vita eius.* *Antonius Abbas.*

NON alienum videtur de hoc Antonij habitaculo verba Hieronymi apponere, in Hilarionis Abbatis vita sic dicentis: Saxeus & sublimis mons per *Habitaculum S. Antonij Abbas.*

mille circiter passus ad radices suas aquas exprimit, quarum alias arenæ ebibunt, aliæ ad inferiora delapsæ paulatim riuum efficiunt. Super quem ex vtraque ripa palmæ innumerabiles, multum loco & amenitatis, & cómodi tribuunt. De Hilarione deinde loqués, cùm post obitum Antonij discipulos eius visendi gratia adisset: Videres, inquit, senem huc atque illuc cum discipulis Beati Antonij Isaac & Pelusiano discurrere. Hic, aiebant, psallere, hìc orare, hìc operari, hic fessus residere solitus erat: has vites, has arbusculas ipse plantauit. Illam areolam manibus suis ipse composuit. Hanc piscinam ad irrigandum hortulum multo sudore fabricatus est: istum sarculum ad fodiendam terrā plurimis annis habuit. Iacebat in stratu eius Hilarion, & quasi calens adhuc cubile deosculabatur. Erat autē cellula non plus mensuræ per quadrum tenens, quàm homo dormiens extendi poterat. Præterea in sublimi montis vertice, quasi per cochleam ascendentibus, & arduæ valde, duæ eiusdem mensuræ cellulæ visebantur, in quibus venientium frequentiam, & discipulorum suorum contubernium fugiens, moratus est. Verùm hæc in viuo excisæ saxo, ostia tantùm adita habebant. His quidem verbis Diuus Hieronimus (vt mihi videtur) non solùm loci formam atque naturam pulchrè expediteque descripsit, verumetiam elegāter effinxit, enucleateque expresſit, quantus in illis Dei seruis intimi amoris feruor accendebatur, dum singula circunspectando, sic penitus Antonij memoria cómouentur, tanquam præsentem cernerent, non tanquam desiderarent absentem. Vsqueadeò ille efficax atque admirandum sanctitatis exemplum fuit. *Hieron. in vita Hilarion.*

Hilarion, Abbas. PORRO ipse Hilarion, viuente adhuc Antonio, xv. annos natus, cùm visendi eius cupiditate flagraret, ad eremum est profectus. Vt autem eum vidit, repentè mutato habitu non antè discessit, quàm vitæ

eius

eius ordinem morumque præstantia edidicisset. Deinde frequentiam ventitantium non ferens, cũ quibusdam monachis ad patriam rediјt, & postquã defunctis parentibus omnem hæreditatem partim fratribus, partim pauperibus distribuisset, solitudinem, quæ in septimo milliario à Maioma Gazæ emporio, per littus euntibus AEgyptum ad leuam flectitur, ingressus est. Sacco tantum membra coopertus, & pelliceum habens ependyten, quem beatus Antonius proficiscenti dederat, sagumque rusticum: vasta & terribili eremo fruebatur, nunquam in eodem loco mansitans, ne latronum patêret iniuriæ. Sed & dæmonum ibi multas variasque terrificationes constanter tolerauit. Multas tentationes, multas eorundem euasit insidias. A sextodecimo vsque ad vicesimum suæ ætatis annum, æstus, & pluuias iunco & carice texto tuguriũculo, declinauit. A vicesimo vsque ad tricesimum primum cellula vsus dicitur, cuius latitudo pedum quatuor erat, altitudo quinque, longitudo paululò protensior quàm eius corpusculũ patiebatur, vt sicut Hieronymus ait, sepulchrum potius quàm domum, crederes. Profectò qui talibus delectantur habitaculis, etiamsi tacuerint, clamare cum Apostolo mihi videntur: Non habemus hîc ciuitatem manentem, sed futuram inquirimus. *Hieron. Ibidem. Sur. Tom. 5.* *Hebr. 13.*

HONOPHRIVS quoque Monachus cùm Hermopoli in monasterio sese aliquamdiu exercuisset, quasi è ludo ad certamen progredi cupiens, ad quãdam vastissimam AEgypti eremum solus abijt, & in ea annos LX, hominibus prorsus incognitus permãsit. Consumptis autem quæ secum tulerat indumentis, superiorem corporis partem barba & capillis, inferiorem, vbi plus pudoris inest, arborum folijs, virgultisque contexerat, annos xxx. non alio pabulo vsus est, quàm quod arbores herbæque syluestres *Honophrius.*

dabant. Totidem pane se & aqua frigida sustentauit. Hunc tandem humaniorem victum sibi ab Angelo, à quo etiam Eucharistiam dominico quoque die accipere solitus erat, suppeditatum ferunt. Pasnutius Abbas, qui vitam eius Græco sermone scriptam edidit, dum desertum illud peragraret, eodem die quo in eú incidit, cum viuo collocutus est, & defunctum sepeliuit. Non est enim passus Dominus, serui sui, tantæ sanctitudinis viri, neque corpusculum dimitti inhumatum, neque conuersationem posteros latére: Illi prouidit tumulum, nobis virtutis exemplum. *in vitis. P P.*

Iohannes Eremita. IOHANNES AEgyptius Anachoreta, cuius responsis Theodosium Principem (in suis aduersus barbaros expeditionibus) vsum accepimus, habitauit in ea Thebaidis eremo, quæ adiacet oppido Lyco, Spelunca eius in prærupti montis vertice, ascensu difficili, adituque obstructo erat, ita vt nemo ad eum ingressus sit à quadragesimo vsque ad nonagesimum ætatis suæ annum. Per fenestram aduenientibus præcepta salutis dabat. Eisque extrinsecus, vbi commodè requiescerent, hospitiolum fecerat. Ipse intus solus (si tamen solus dici potest, cum quo Deus est) morabatur, finem expectans vitæ, vt vitam, quæ finem non habet, inchoaret: ea spe lætus forsan etiam decantabat: Singulariter sum ego, donec transeam: transiturus vtique ad consortium Angelorum, qui se à consortio secluserat hominum. *in vit. P P.*

Psal. 140.

Theon. THEONEM etiam intra suam cellulam clausum habitasse apud Thebaidam non procul ab vrbe, atque etiam porrectæ de fenestra manus tactu infirmos curasse, sed tamen noctibus ad eremum progredi solitum tradunt. De Domino quoque Lucas ita ait: Erat diebus docens in templo, noctibus morabatur in monte qui vocatur Olíueti. Discamus igitur & Domini & serui exemplo, locum tempusque seruare: *Luca 21.*

aliud,

aliud,quo iuuetur proximus:aliud,quo Deus adoretur.*in vitis P P.*

APOLONIVS Abbas,vt ætatis primitias Domino consecraret xv.annos natus eremum adijt,in finibus Hermopolis apud Thebaidam . Quadragesimo secessionis suæ anno,propius vrbem redire diuinitus iussus,discipulos congregauit. Iam enim dignum se fecerat, per quem & cæteri immortalitatis præmia consequerentur.*in vit. P P.* *Apolonius*

ELIAS Monachus in finibus ciuitatis Athineos (quæ quondam Thebaidis Metropolis fuit) annos LXX.in vastissima solitudine perdurauit. Erat desertum horroris plenum,semita,quæ ad ipsum ducebat, angusta scrupeaque,& inuentu etiam difficilis.Antrũ quoque,quod inhabitabat,tetrum atque horrens, ac statim propiùs accedentibus nescio quid terroris incutiens.Hunc se ibi vidisse Diuus Hieronymus testatur,iam centum & decem annorum senem. Ferebatur autem interdum etiam futura prædicere, euentu haud incerto:Vt super eo quoque Eliæ Prophetæ spiritum requieuisse dicerent, cuius & nomen sortitus fuerat,& secutus propositum,Deo in solitudine seruiendo.*Hist.Tripart. lib.8.c.1.* *Elias Monachus.*

RARISSIMVM est quod de Iohanne quodã relatum legimus . Dicitur enim cùm primùm ad eremum secessisset , tribus continuis annis sub cuiusdã saxi rupe stans semper orasse , nunquam resedisse, tantum somni cepisse quantum rectus capere potuit, cibum quoque non alium gustasse quàm Dominicis duntaxat diebus,Eucharistiæ Sacramentũ à sacerdote sibi delatũ.Denique de pedibus,quòd tamdiu immobiles perstiterint,fluxisse saniem aiunt,O beatum virum,qui tantã gratiam cõsecutus est, vt hæc agere vellet: beatiorem , vt posset ! Non immeritò igitur post hæc Angelum Domini aduenisse dicunt, vlcera eius tactu curasse , labia sapientiæ spiritalis fonte *Iohannes Eremita.*

per-

perfudisse', & vt deinceps cæteros fratres per eremũ visitando instituere ac docere pergeret, simul iussisse. Dignus quippe magisterio iudicatus est, cuius vel solus conspectus potuit esse non paruum hortamẽtum, aspera quæque pro Christo subeundi atque perferẽdi. Dicerem equidem talia nemini factu posśibilia esse, si quicquàm impośsibile esset credentibus. *In vit. PP.*

Simon Monachus. NEQVE tameń (vt mihi videtur) minus stupendę vitæ speciem præbuit Simon Susotionis filius. Hic annum tantùm cum fratribus in monasterio Antiochiæ conuersatus, ad desertum abijt, annos tres in spelunca clausus permansit. Sed hoc ei commune cũ multis: illud autem proprium & peculiare, quòd deinde super columnas dicitur habitasse, quarum altiśsimam cubitorum xxx. fuisse ferunt. In vna eum perstitisse annos IIII. in alia xij. in alia rursum xij. in alia iterum IIII. & in illa postremò, quæ procerrima erat, vsque ad obitum vitæ, xvj. Eas pro pulpitis habuisse satis probabiliter videri potest, quandoquidẽ multi ex gentibus rei nouitate exciti ad videndum illum confluebant, & ab idolis ad Christum prædicationibus ipsius conuertebantur. Vtcunque tamen sit procùldubio durum atque difficile, & quod nemo vel ante eum fecerit, vel postea imitatus sit. *Euagr. Hist. Eccl. lib. 4. c. 33.*

Arsenius. QVANTI autem profectus sit, quantæque vtilitatis Christi seruis ipsa solitariæ vitæ obseruatio, locupletiśsimus testis est Arsenius. Etenim antequàm religionem inijsset, rogasse dicitur sibi à Domino reuelari, qua se potiśsimùm ratione saluare posset: & responsum accepisse, vti consortia hominum, præcipueque secularium declinaret. Factus verò monachus, inter precandum rursus vocem audiuit dicẽtis. Arseni, fuge, tace, quiesce, vt scilicet deuitet, fuga, frequentiam: taciturnitate, iactantiam: quiete, fluxarum atque

atque fragilium rerum solicitudinem. Proinde secedens in partes Syriæ, eo loci qui Troen dicitur, sedit solitarius annos XL. Deinde in deserto vastiore vltra Babylonem, Memphin versus, annos decem: postea ad Canopum Alexãdriæ, annos tres. Rursum in Troe annos duos. Sicque peracto vitę cursu, nonagenarius terram reliquit, & ad Dominum migrauit, bonis cælestibus semper fruiturus. *Metaphrast. & Sur. Tom. 4.*

IDEM cùm Theophilus Alexandriæ Archiepiscopus, quodam nobili Alexandrino ciue comitatus, ad eum non multò procul à Canopo habitantem venisset, rogatus ab eis sermonem, dixit se facturũ, si modò quicquid præciperet seruare vellent. Sponsione autem facta: Præcipio, inquit, vt vbicunque Arsenium morari audieritis, illuc ne accedatis. Alia quoque die cum ab eodem Põtifice, per nuntium, vt sibi adeundi copiam concederet, solicitaretur: Si veneris ait, & quod petis concedam, & loco cedam. Itaque Theophilus mutauit aditionis propositum, ne ille longiùs discedendo mutaret habitaculi locum. Grata enim ei erat in sua diœcesi talis ac tanti viri mansio, cuius merita sibi quoque adiumento esse credebat, ad cõciliandam gratiam apud Deum. *Metaphrast. & in vit. PP* *Idem.*

QVAMOBREM autem Arsenius se ab vllo hominum adiri ægrè pateretur, breui responso declarauit. Id enim à Marco Abbate interrogatus: Cum Deo & hominibus simul se omnino esse non posse, dixit. Vsqueadeò vel modica alicuius interpellatione, à diuinæ contemplationis dulcedine se auocari, indignè ferebat. Quamuis enim adhuc in terris esset, iure suo tamen cum Apostolo dicere poterat: Conuersatio nostra in cælis est. *Ibidem.* *idem.*

HINC illud est, quod Sanctus Iudocus non dubitarit eremi angustias præponere Britanniæ regno, malueritque in deserto Christo seruire, quàm in patria Britannis imperare. Inde fugitans, ad Alzeum fluuium *Philip. S. iudocus.*

fluuium agri Pontini peruenit. Et cùm ibidem sedem sibi ponere vellet, ab Hymeone regionis Tetrarcha prohibitus est. Sed neque ideo propositi pœnitẽs, dũ ad vlterioris solitudinis loca pergit, ab eo ipso, a quo pulsus fuerat, reuocatus rediit atque etiam ope illius adiutus, in qua cœperat ripa gurgustiolum compegit, & cum vnico discipulo solitarius habitauit. Vis nosse quantum in ea solitudine manens profecerit? Pro terreno & caduco regno quod contempserat, cæleste & æternum accepit quod concupierat. *Florẽt. Abb. & Rodolph. Agric.*

Hieronymus de laude eremitarum. QVID mirum igitur, si & ipse aliquando vastæ solitudinis, nunc Paradisi incola Hieronymus, dum Heliodorum inuitat, sic demum illam laudibus efferat, dicens: O desertum Christi vernans! O solitudo, in qua illi nascũtur lapides, de quibus (in Apocalypsi) ciuitas magni regis construitur. O eremus familiarius Deo gaudens! Quid agis, frater, in seculo, qui maiores mundo? Quamdiu te tectorũ vmbræ præmunt? Quamdiu fumosarũ vrbiũ carcer includit? Crede mihi, nescio quid plus lucis aspicio. Libet sarcina corporis abiecta, ad purum ætheris volare fulgorẽ. Paupertatem times? sed beatos pauperes Christus appellat. Labore terreris? nemo athleta sine sudore coronatur. *Matth. 5.* De cibo cogitas? sed fides famẽ non timet. Supra nudã metuis humũ exesa ieiuniis mẽbra collidere? sed Dominus tecum iacet. Squallida capitis horret inculta cæsaries? sed caput tuum Christus est. Infinita eremi vastitas terret? Sed tu Paradisum mente deambula. Quotiescunque illuc mente conscenderis, toties in eremo non eris. Scabra sine balneis attrahitur cutis: sed qui in Christo semel lotus est, non habet necesse iterum lauare. *Iohan. 13.* Et breuiter ad cuncta audias Apostolum respondentem: Non sunt condignæ, *Rom. 8.* inquit, passiones huius seculi ad superuenturam gloriam quæ reuelabitur in nobis. Delicatus es, frater, si

&c hic vis gaudere cum seculo, & postea regnare cũ Christo. Beatus seruus, quem Dominus inuenerit vigilantem. *Hieron. Epist. ad Heliodorum.* *Lucæ. 12.*

IPSE verò Hieronymus in illa, in qua hæc scripsit, eremo, in illa, inquam (vt ipse ait) vasta solitudine, quæ solis exusta adoribus horridum monachis præstabat habitaculum, annos quatuor moratus est, Scorpionum tãtùm & ferarum socius, sacco vestitus, humi cubans, aquam frigidam bibens, & cibis crudis vtens, coctumq; comedere luxuriæ deputans, carnis lasciuientis pugnas hebdomadarum interdum inedia vincens. Et tamen inter has tãtas corporis fatigationes, adeò spiritu exultabat, vt diceret: Oppidũ mihi carcer, solitudo paradisus est. Post hæc cùm ad Bethlehem accessisset, & constructo monasterio cũ fratribus habitaret, flens fateri solebat, se iam nõ esse eum qui fuerat: adeò in solitudine sibi melius fuisse existimauit. Post labores, inquit, & lachrymas, & cælo inhærentes oculos, nonnunquam mihi videbar agminibus interesse Angelorum, & lætus gaudensque cãtabam: Post te in odorem vnguentorum tuorum curemus. *Hieron. Epist. 22. ad Eustoch.* *Hieronymus.* *Cant. 1.*

HAVD equidem dubitauerim, quin pari consolatione perfrui solitus sit etiam Martius ille, quẽ Gregorius in Marsico Campaniæ monte vitã duxisse tradit. Etenim tanti solitudinem fecit, vt nequando vlla vel rerum difficultate, vel dæmonum molestia superatus inde recederet, ad ferream catenam, quam saxo affixerat, vix solubili compede ipse se deuinxerit. Attamen Beatus Benedictus Abbas vbi id resciuit, volens vt iugis in deserto commoratio cõstantiæ potius viri, quàm ferreis nexibus ascribi posset, protinus nũtium ad eum misit, inquiens: Si seruus Dei es, non te teneat catena ferrea, sed catena Christi. Quã obrẽ ille vincula quidem deposuit, sed tamen speluncam ingressus, aditu obstruso habitare cœpit. Deinde etiã *Martius Eremita.*

discipulos

discipulos aliquot secum adunauit, multisque præterea miraculis nobilitatus est, atque inter Sãctos habitus. Nunc spatia metitur Paradisi, qui tam angustè habitauit in terris. *Gregor. Dial. lib. 3. c. 16.*

Anachoretæ. FVISSE etiam quoddã monachorum genus legimus, qui per diuersa solitudinum loca errantes ac vagi, sedibus semper incertis, ne ab hominibus conueniri possent, peregrinabantur. Hos quia procul secedebant, Anachoretas appellatos. Alios ex illis pane & sale ad deserta secum delato victitasse, alios verò herbas tantùm & radices pro cibis habuisse. Tanta vitæ asperitas intolerabilis prorsus videretur, nisi etiã intolerabilia, tolerabilia fecisset Dei amor, & Dei timor. *Isidor. de Off. Eccl. lib. 2. c. 15.*

Fœminæ. SVBIICIAMVS aliquot etiam infirmioris sexus exempla, vt appareat, fœminas quoque habere de Sanctarum collegio duces, quas ad eremum sequi secundùm diuinæ gratiæ donum, aut optent tantùm, aut simul & possint.

Maria Magdalena. MARIA Magdalena omnia peccata sibi dimissa esse iam pridem audierat, optimam partem, quæ non auferretur ab ea, Domino attestante, se elegisse cognouerat, resurgentem Dominum prima videre meruerat, pro amore illius omnia cõtempserat. Denique apud Massiliam Galliæ vrbem inanium Deorum simulachra, Christi prædicatione iam prostrauerat, salutiferæque Crucis vexillum erexerat, necdum tamẽ se fecisse satis putauit, donec solitudinis angustijs, carnem suam aliquando delicti ream, macerasset afflixissetque. Annos itaque triginta nulli hominum visa, nulli cognita vixit in deserto, non humano cibo, sed Angelicis fomentis assiduè sustentata, vt ex hoc intelligas, Angelorum ministeria promereri, quisquis propter Deum declinauerit hominum cõsortia. Die verò obitus sui imminente sacram communionẽ de manu Maximini Episcopi accepit, ne sine illo ad cælum

Lucæ 10. Marci 16. Iohan. 20.

lum ascenderet, cui in terra toto corde, totis viribus seruierat, fidem ipsius in vrbibus prædicando, gloriā in solitudine meditando. *Iacob. de Vorag. Episc. Ianuen.*

MARIA AEgyptiaca cùm corpus suum vulgaret, viuens mortua erat. Sed qui venit quærere quod perierat, & non iustos, sed peccatores vocare ad pœnitentiam, ipse tandem cordis eius domum ingressus, ait: Puella, tibi dico, surge. Et confestim surrexit, quæ diu iacuerat in impudicitiæ cœno. Surrexit, vt Iesum, quem in delicijs amiserat, in amaritudine animæ suæ quæreret. Cùm enim de Alexandria Ierosolymā venisset, non potuit Templum Dei ingredi. Vique inuisibili inhibita, subsistit in limine, miratur, stupet, erubescit, & pedem inuita refert. Vbi recognouit, sacro aditu se indignam, quòd prophanis vitæ obscœnitatibus esset polluta: nequiter actæ ætatis pœnitudine grauiter angi animo cœpit, & lachrymas effudit, decernens ibi turpitudini finem imponere, vbi Dei erga se indignationem cœperat experiri. Rursumque tentato ingressu, liberè absque impedimēto introiuit. Mox ante Crucem Domini suppliciter prostrata, tam diu flere non destitit, donec audiuit, si saluti suæ consultum vellet, Iordanem transiret. Trāsmisso ergo Iordane desertum penetrauit, iam aliam vitam, alios mores sequēs, quàm quos ad eam vsque diem non deseruerat. Iam primùm caput illud, quod sæpè margaritis & auro ornauerat, cœli obiecit iniuriæ, nullo tecto contenta, crines quos frequenter calamistro intortos crispauerat, cùm desecuisset, pedibus conculcandos proiecit. Faciem, quam pluries cerussa, & purpurisso fucauerat, lachrymis rigauit, & solis excoxit ardoribus. Pectus, quod fasciolis papillarum tumorem cohibentibus astringere consueuerat, pugnis diuerberauit. Totum denique corpus, quod prius omni voluptatum genere diffluxerat, extenuauit ieiunijs, vexauit vigilijs, fatigauit laboribus, salicitauit assiduitate

Maria AEgyptiaca. *Lucæ 19.* *Marci 2.* *Matth. 9.* *Mar. 5.* *Luc. 8.*

orationum, deuenustauit nuditate, oppressit inopia. Sic penitus immutatam post quadragesimum conuersionis suæ annum, Zozimas Abbas (dum forte per desertum illud solus incideret) vidit, deprehenditque orantem procul à terra subleuari, trans flumen euntē super aquas siccis vestigijs ambulare. Ad tantam perfectionem eremi cultrix deuenit, tam disperdita vrbiū cultrix. *In vitis PP.*

Periculum vitæ solitariæ. *Eccl. 4.* VERVM ne quis solitariæ vitæ affectione incautus, in laqueū incidat diaboli, cùm scriptū sit: Væ soli, quia cum ceciderit, nō habet subleuantē: Antè præparet domi viatica virtutū, qui vult diu vagari peregrè foris. Exerceatur prius in simulachro pugnæ, qui ad singulare certamē callidissimi hostis cupit prodire. Hoc cōgrediendi genus veteranos desiderat, non tyrones. De ludo monasteriorū Hieronymus noster inquit. Volumus huiuscemodi egredi milites, quos eremi dura rudimēta nō terreāt, qui specimē cōuersationis suæ multo tempore dederint, qui omnium fuerint minimi, vt primi omnium fierent, quos nec esuries aliquādo, nec saturitas superauit, qui paupertate lætātur. Quorū habitus, sermo, vultus, incessus, doctrina virtutum est, qui nesciūt secundū quosdā ineptos homines, dæmonū pugnantiū cōtra se portenta cōfingere, vt apud imperitos & viles homines miraculū sui faciāt, & exinde lucra sectentur. Qui ergo talis erit, qualē hic Ecclesiæ nostræ Plato loquenter explicuit, huic solitudo non periculum, sed periculorū effugiū erit, & puppis diu in alto iactatæ portus, & animi soli Deo vacantis quies, & locus mirrha, stactæ, casia, omnibus sanctimoniæ aromatibus fragrans, mannæ inuisibilis rore perfusus, sanctiq; Spiritus lumine illustratus, noctes quoque lucidas habens, & iam quidam in terra paradisus. *Hieron. ad Heliodorū.*

De Vigilijs, & Somno & Stratu. Cap. X.

QVONIAM verò siue quis in solitudine solus, siue cum multis in monasterio, vitam ducere con-

ſtituerit, in primis eniti debet, ne ſomnolentiæ deditus, ad ea quæ religioſè obeunda ſunt ſegniter exurgens, ignaua cunctatione obtorpeſcat: qua cura, quo ſtudio, ſacras vigilias obſeruarint, qualibus etiā ſtratis vſi ſint, ac quàm minimum ſopori indulſerint hi, quos veniens Dominus inuenit vigilantes, hinc iam perſcrutemur. *Lucæ 12.*

TRADITVM eſt, in ea eremo, cui Euagrius Abbas præfuit, fuiſſe monachos, qui ſedendo ſomnum caperent, non iacendo, magis repugnātes ſopori, quàm dormientes. Hi profectò iure ſuo dicere poterant: Omnes nos filij lucis & filij diei ſumus, non noctis, neque tenebrarum. Igitur non dormiamus ſicut cæteri, ſed vigilemus & ſobrij ſimus. *Eremitæ.* *1. Theſſ. 5.*

BEATVM Hilarionem, Hieronymus refert, ſuper nuda humo ſtratuque iunceo vſque ad mortē cubitaſſe. Sciebat enim eos, qui exquiſitioribus culcitris per luxum vtūtur, Prophetæ verbis deuoueri, dū ait: Væ vobis, qui dormitis in lectis eburneis, & laſciuitis in ſtratis veſtris. *Hieron. in vita eius, c. 3.* *Hilarion.* *Amos 6.*

PASTVMIO quoque, quādiu in eremo moratus eſt, nudū, atque interdum ſparſis ex induſtria ſcrupulis aſperatum ſolum lectus fuit. Quid hoc eſt, niſi nolle vnquā ita reſoluto corpore obdormiſcere, vt mens ad Deum non vigilet? Hinc ſanè & Iſaias Propheta ſemper cum Deo eſſe anhelans ait: Anima mea deſiderauitte in nocte, ſed & ſpiritu meo in præcordijs meis de manæ vigilabo ad te. *in vit. PP.* *Paſtumius.* *Iſaiæ. 26.*

HONOPHRIO verò neque tectum vllum, neque certus quietis locus fuit. Ibi ſomnus erat, vbi per deſertum vaganti nox occurriſſet. Sed & ipſa quoq; nox peruigilio magis quàm dormitione peragebatur vt illud ſeruaret à Propheta dictum: In noctibus extollite manus veſtras in ſancta, & benedicite Dominum. *In vit. PP.* *Honophrius* *Pſal. 133.*

ARSENIVS tam breui quidem ſomno naturæ *Arſenius.*

fecit, vt etiam dicere solitus sit: Monacho satis esse, si horam vnam dormierit. Surrepenti somno obnxè repugnans, illum improbum seruū appellabat, quoniam non vocatus sese ingereret, & inuitum traheret ad quiescendum. Sabbatis omnibus hoc diligentissimè obseruauit, vt cum occidente Sole orare cœpisset, non nisi ex oriente cessaret. Itaque semper sic cum somno pugnauit, vt sabbatorum noctibus nihil ei cederet, alijs tam parum, vt etiam naturam vicisse videretur. *Metaphrast & Sur. Tom. 4.*

Hieronymus. BEATVS Hieronymus ad Eustochium virginem scribens, dum quibus in eremo corporis fatigationibus contra vrbanarum voluptatum cogitationē cōtenderit, enarrat, de ipsa etiam cubandi austeritate mentionem faciens: Si quando, inquit, repugnantem sommus imminens oppressisset, nuda humo vix ossa hærentia collidebam. Et quisquam securum se arbitratur, si vel in stratis paleis, vel vili tomento cubitauerit, vel plusculum, quàm cōpellit necessitas, quieti indulserit? Non potest resistere diabolo, qui facilè superatur à somno. *Hieron. ad Eustoch.*

Martinus Eiscopus. PROPTEREA quidem Martinus quoque Turonensis Episcopus (sicuti de illo Eusebius ad Seuerum scribens testatus est) substrato humi cilicio cubans, frangebat somni mollitiem lectuli rigore. Itaq; nunquam tam altè consopitus est, vt sentire non posset furē illum, qui perfosso pariete pedetentim ingrediēs expilat stertentium domos. Diabolus enim semper vigilat, vt eos, qui non vigilant, perdat, perimat, & mactet. *Seuer. Sulp. Dial. 2.*

Idem. IDEM sanctissimus Præsul, cùm in monasterio quodā suæ diœcesis reuerenter susceptus, hora quiescēdi cellā ingrederetur, cubili paulo apparatiùs instructo offensus, stragula, paleasq; euertit, & in nudis tabulis (sicut vestitus erat) sese collocauit. Iamq; delibutis leni sopore membris quiescebat, cùm stramēta,

quæ eiecerat, igni ſuccenſa iacentem excitauerunt. Illicò exurgens ac trepidans cùm cellæ exitum, per quem effugeret, fumo omnia inuoluente, non inueniſſet, ad orationē ſe vertit. Mox flammæ vis illa omnis extincta, fumuſque conſumptus illæſum reliquerunt. Et impletum eſt in eo illud Prophetæ dictum: Probaſti cor meum Domine, & viſitaſti nocte: igne me examinaſti, & non eſt inuenta in me iniquitas. Potuit quidem illi quieſcenti turbare ſomnum repētinus ardor, nocere non potuit: quoniam qui ſic dormiunt, Dominus pro eis vigilat. *Ibid.* *Pſal.* 19.

BERNARDVS Abbas & ipſe præcipuus vigiliarum obſeruator, dum ad eas capeſſendas alios hortatur, dicere ſolebat: Dormientem monachum Deo mortuum eſſe, nec ſibi, nec vlli vtilem. Huic ſentētiæ ſi contrariam apponere voluerimus, dicendum erit. Vigilantem monachum Deo viuere, nec non & ſibi, & alijs vſui eſſe. Iam ex hac oppoſitæ inter ſe diuerſitatis comparatione nemo ignorare poterit, niſi qui animo magis quàm oculis dormitauerit, quantū vigilia ſopori præſtet: quantum hæc iuuet, quantum ille officiat: quàm altera appetenda, alter fugiēdus ſit. *In vita Bernardi lib. 1, c. 4.* *Bernardus Abbas.*

IDEM quoque conuerſationis eorū quibus præerat, non ſegnis ſpeculator, ſi quem ex fratribus aliquando ſtertentem perſenſiſſet, parum religioſè illú dormire aiebat, modum, modeſtiamq; ab eis exigens, ſicuti cæteris in rebus, ita etiam in dormiendo. Quòd ſi breuis etiam ſomni ronchus viris religioſis vitio datur: quomodo non dabitur nimia dormitio? Cui quantumcunque temporis indultum fuerit, tantum à ſpiritualium actionum exercitatione computabitur ceſſatum. Scriptum autem eſt: Manè ſemina ſemē tuum, & veſpere ne ceſſet manus tua. *Ibidem.* *Idem.* *Eccl.* 11.

GERMANVS Antiſiodorēſis Epiſcopus, lectulū ſuum cilicio ſaccoq; & cinere ſtrauit, vt non lectū, ſed *Germanus Epiſcopus.*

luctum,& doloris potius, quàm quietis locum diceres. Insuper ipse quoque (vt in vita eius scriptum legitur) sic iacens identidem suspirare ingemiscereque audiebatur, ita vt cùm parumper iacuisset (ad nocturnas enim ceremonias celebrandas primus exurgebat) multò minus dormisse putaretur, quàm prius quàm iacuerat. O te felicem, Germane, qui in cinere dormiens, in vitam euigilasti sempiternam, ascendés ad illud Christi Beatorumque omnium immensum, inæstimabile, cœleste diuinumque contubernium! Quàm exigui temporis labor, quàm ingentis iocunditatis tibi peperit quietem? *Hericius Monach. in vita Germani ad Car. Cal, Sur. Tom.*

Vincentius Prædicator AD quam perueniendi cupiditate incensus non mediocre Ordinis Prædicatorum ornamentum Vincentius, diem penè totum sermonibus ad populum faciendis, noctem multam obsecrationibus lectionibusque, partem eius minimam somno dicitur impendisse. Cubitasse auté, cũ durius, sarmẽtis substratis: cum mollius, paleis: cũ honestius, sacco. *Sur. To. 6.*

Petrus Prædicator. PETRVS quoque eiusdẽ & ordinis & sanctitatis vir, dum etiã ipse interdiu prædicando excubat, & noctu deprecando, psallendo, legendoque vigilat, ad martyrij vsque palmam peruenit, & quia per omnia sanctorum Apostolorum vitam expresserat, ad eorũ prouectus est & gloriam. *Antonin. Hist. part. 3.*

Bernardinus. BERNARDINVS verò nec ideo illis (mea quidẽ sententia) minor, quia de collegio Minorum fuit, etiã antequã religionem profiteretur, religiosi vitã vixit. Quodque ad rẽ pertinet, tunc quoque ad offerendũ Deo laudis sacrificiũ noctu cõsurgens, ne quiete occuparetur, contẽptis lecti stratis, super pauimẽto vestitus iacère cõsueuerat. Cum hoc vigiliarum præludio ad monasterium venit, tantò deinde minus somno cõcessurus, quantò perfectius viuendi subibat institutum. Et quoniam sacris initiatus omni sanctitatis genere

genere præcelluit, etiam vigilantiſsimum fuiſſe nemo dubitat. Quod ergo noctu didicerat vigilando, hoc die alios docuit prædicando. Multoſque qui peccatorum oppreſsi veterno, in morte dormiebát, excitauit in ſalutem. Dederat enim Dominus verbum euangelizanti, dederát voci illius vocem virtutis. Niſi ſomni ſemper parciſsimus fuiſſet, nunquam tantum in Dei ſeruitio profeciſſet. *Anton. Hiſt. part.* *Pſalm. 67.*

PROPONAMVS & fœminis quæ ſequantur exempla, quibus attendentes, ſomnolentiæ grauedinem poſsint diſcutere. *Fœminæ.*

PAVLA illa Romana, quæ ſummam generis nobilitatem ſuperauit vitæ ſanctitate, in grauiſsima etiã febre (vt Hieronymus inquit) mollia lectuli ſtrata nõ habuit, ſed ſuper duriſsimam humum in ſtragulis cilicinis quieſcebat, ſi tamen illa quies dicenda eſt, quæ iugibus penè orationibus dies noctéſque iungebat, illud implens de Pſalterio: Lauabo per ſingulas noctes lectum meum, lachrymis meis ſtratum meum rigabo. *Hieron. de laudib. Paulæ.* *Paula.* *Pſal. 6.*

IDEM autor Aſellæ virginis ſanctitatẽ efferẽs laudibus, ait: *Vnius cellulæ clauſa anguſtijs, latitudine* Paradiſi fruebatur: idem terræ ſolum & orationis locus extitit & quietis. *Hieron. Epiſt. ad Aſellam.* *Aſella virgo.*

LEGIMVS etiã in monaſterio illo Thebaidis, in quo Euphraxia Virgo ſummis effulſit virtutibus, moris fuiſſe, in terra cilicino ſtragullo tecta cubitare, ac quoties aliqua ſororum minus pudici ſomnij præſtigijs ludificatam ſe cognouiſſet, Abbatiſſæ confiteri & quantum viſa diſplicerent, cinere ſtratis inſperſo teſtari. Quis igitur dubitat, quin ijs, quæ ſomniatum crimen vt commiſſum dolebant, dormitio ipſa multò plus ſolicitudinis attulerit, quàm quietis? ſemper verentibus, ne quam eiuſmodi ſomnorinam ſpeciem menti obuerſari contingat. Præter hæc autem Euphraxia, cùm quicquam tale per quietem paſſa *Virgines Deodicatæ.* *Euphraxia*

fuisset, biduanis, triduanisq; ieiunijs sese macerabat vt in cinere iacens, etiam cùm obdormiuisset, cibo potius quàm abominationes somniaret. *In vit. P P. in vita Euphraxiæ.*

Othilia Abbatissa. NON tamen minori curæ Othiliæ virgini vigilias fuisse accepimus. Cui quamuis Monasterij in quodã Bauariæ monte siti præposita esset, pro stragulo vrsina pellis, pro puluillo saxum erat. Solebat enim, vti in cæteris religiosæ conuersationis laboribus, ita & in hac parte grauius onus sibi ipsi, quàm alijs, quibus præerat, virginibus imponere. Super vrsi autem pelle cubans, magisque vigiliç, quàm somno indulgens, conculcauit vrsum illum, quem Dauid typum gerens
1. Reg. 17. CHRISTI, scribitur interfecisse, & de quo per Ieremiam dicitur: Vrsus insidians factus est mihi. *Thren. 3.* Lapidem verò çapiti supponens, placuit lapidi illi, qui *Ephes. 3.* factus est in caput anguli, qui fecit vtraq; vnum, cui nunc inseparabiliter iuncta, & ipsum, quocunque ierit, sequens concinit canticum nouum, quod in A-
Apocal. 14. pocalypsi nemo potest dicere, nisi fuerit virgo. Virginitas autem ipsa in tantis quidem versatur periculis, vt nequando corrumpatur, custodiri à vigilantibus raro potest, à somnolentis nunquam. *Iacob. de Vor. Epis. Ianuens.*

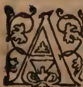
Exhortatio VOS igitur, siue virgines, siue viduæ, quæcunque estis quibus castitatis & sanctimoniç amor inest, quçque integritatem mentis ac corporis obseruare proponitis, iam suscipite tale vigilandi studium, si talem à Deo consequi exoptatis mercedem. Præparate lã-
Matth. 25. pades vestras, vt cùm Sponsi aduentum media nocte repentè irruens clamor nuntiauerit, promptum vobis sit obuiam illi procedere, cum illo ad nuptias introire, per illum supernæ cælestisq; celebritatis gaudijs perpetuò frui. At contrà cauete maximè & enitimini, ne quando in illam fatuarum virginum sortem concedatis, quæ veniente Sponso dormitauerunt & dor-

dormierunt, seriusque quàm oportuit excitatæ, tunc demum oleum emere volebant, cùm peractis nundinis iam nemo esset qui venderet. Extinctis iam lãpadibus in tenebris remanentes, aditu beatitudinis indignæ, somnolentiæ suæ pœnas dederunt. Vigilate itaque, ait Saluator noster, quia nescitis quando Dominus domus veniet: serò, an media nocte, an gallicantu, an manè: ne cum venerit repentè, inueniat vos dormientes. Præcipuè autem noctibus vigilandum esse etiam Prophetæ exemplo admonemur, qui in Psalmis ait: Memor fui in nocte nominis tui, Domine: & custodiui legem tuam. Media nocte surgebam ad confitendum tibi. In noctibus extollite manus vestras in sancta, & benedicite Dominum. Isaias quoque: Anima mea, inquit, desiderauit te in nocte. Et item Ieremias: Consurge, lauda in nocte, in principio vigiliarum effunde sicut aquam cor tuum in conspectu Domini: leua ad eum manus pro anima paruulorum tuorum. Quid multa? Ipsum noctis silentium, quiesque actionum, ad contemplanda cælestia, ad preces Deo offerendas, nos hortantur, vt scilicet à terra prorsus abstracti, atque mundo ipso altius mente sublati, soli iungamur Deo.

Marc. 13. *Psalm. 118.* *Psalm. 133.* *Isaiæ. 26.* *Thren. 2.*

LIBER SECVNDVS

De cura & modo orandi. *Cap. I.*

AGE igitur, hinc iam sanctarum precum exempla perscrutemur, deinceps etiam contemplationis altitudinem ostensuri, qua diuini homines in terra degentes, mente cœlos permeabant. Hi verò quãtũ orandi studio dediti fuerint, vel quàm efficaciter

orarint, vel quantas inter orandum diaboli molestias tolerarint, si quem considerare non piguerit, nec imitari fortasse pigebit. Quandoquidem nihil est, quod petenti salubre futurum sit, vt illud non impetret oratio, dicente Domino: Petite, & dabitur vobis: quærite, & inuenietis: pulsate, & aperietur vobis. Omnis enim, qui petit, accipit: & qui quærit, inuenit, & pulsanti aperietur.

Matth. 7.

Moyses. *Deuter. 9.*

D v x Israëlitici populi Moyses, quàm olim solicitè pro eorum delictis Domino supplicarit, ipse confitetur, dicens: Et iacui coram Domino xl. diebus ac noctibus, quibus eum suppliciter deprecabar, ne deleret vos, vt fuerat comminatus. Vtinam nos nostris peccatis tam impensè atque perseueranter veniam posceremus, quàm ille alienis. *Deu. 9.*

Dauid Rex. *Psalm. 118.*

S E P T I E S in die laudē Domino dicēs, ipse sanctus Propheta Dauid, septem Canonicarū Horarum, quas nunc seruat Ecclesia, orandi documentum reliquit. Quali autem quantóve mentis affectu orauerit, testatur, dicens: Deprecatus sum faciem tuam ex toto corde meo. Et item: Clamaui in toto corde: exaudi me, Domine. In corde ad Dominum clamant, qui ardenter orant: non qui tantùm vocibus obstrepunt, & quod labijs volutant, mente non concipiunt.

Salomō Rex *Sapient. 8.*

P O S T illum Salomon omnium Iudææ regum sapientissimus, in eo libro (si modò illius liber est) qui Sapientiæ inscribitur: Adij, inquit, Dominum & deprecatus sum illum, & dixi ex totis præcordijs meis. Ex toto quippe corde rogandus est, qui ex toto corde præcipitur diligendus. Negligenter autem orantes, & eum à quo aliquid petunt, parum reuereri, & id, quod petunt, non satis magnipendere arguuntur, ideoque nec impetrant. Reprobatur enim eiusmodi rogator, dicente Domino in Apocalypsi: Quia trepidus es, & nec frigidus, nec calidus, incipiam te euomere ex ore meo.

Apocal. 3.

VIR

VIR desideriorum Daniel ingressus cœnaculum, *Daniel.*
id est, superiorem partem ædium, apertis fenestris cõ *Daniel.6.*
tra Ierusalem, ter in die statutis horis genua sua flexisse, & adorasse Deum suum dicitur. Hinc tu quoties orare volueris, domum Dei ingressus, mente cælum conscendẽ, apertisque fenestris, puræ, synceræque intentionis Spiritui sancto ad cor tuum aditum para, & semper ad cœlestem Ierusalem animo cõuersus terrena contemne, ac die vno ter genua flectens, Trinitatem Personarum, Vnitatemque substantiæ in Deo crede, confitere, adora. *Daniel.6.*

TOBIAS cum lachrymis orasse perhibetur, & *Tobias pa-*
cùm casu quodam oculos amisisset, ab Angelo Ra- *ter.*
phaële de cælo in terras misso, meruit curari, adeò in- *Tobiæ.2.*
ter orandum illi fleuisse profuit. *Tob.2.* *Tobias fi-*

TOBIAE autem filio eius, etiam nuptiarum cele- *lius.*
britatem sacris precationibus placuit initiari. Cum Sara enim vxore sua, priusquàm copulæ coniugali operam darent, tres noctes totas in cubiculo simul orando consumpserunt. Inde illa, quæ primo statim
concubitu iam septẽm extulerat viros, cum hoc po- *Tob.8.*
stremo diu feliciter vixit. *Tob.8.*

POST hæc quoque & pater à cæcitate, & filius ab *Idem pater*
internecione liberati, vt pro beneficio gratias agerẽt *& filius.*
vterque in faciem se prosternenentes, per horas tres
benedixerunt Deum. Et cùm exurrexissent (vt ait *Tob.12.*
Scriptura) narrauerunt omnia mirabilia eius, vt scias, peractis etiam precibus, à laudibus Creatoris non esse cessandum. Præterea orationes eorum corã Deo ab Angelo oblatas fuisse legimus, ne quid precemur, nisi quod Angelorum relatione dignum sit, quodque Dei aures delectet audire. *Tob.12.*

DELECTAT autẽ illũ, quicquid de Scripturarũ *Quibus ver*
fontibus haustũ orando effundimus, quod Prophe- *bis orandũ.*
tæ, quod Apostoli nobis tradiderunt, sed præcipuẽ *Iesus Chri-*
quod Dominus noster Iesus Christus. Ipse enim est *stus.*

Patris verbum, ipse Filius suus dilectus, in quo sibi bene complacuit, ipsum audiamus.

Matth.6. SIC, inquit, orabitis: Pater noster, qui es in cœlis. *Coloss.3.* Si Pater in cœlis, filij quæ sursum sunt quærant: quæ sursum sunt sapiant, non quæ super terram. *Orato Dominica.* Sanctificetur nomen tuum. Ita, ne quid à nobis existimetur sanctius. Adueniat regnum tuum. Ne in nobis regnet peccatum. Fiat voluntas tua sicut in cœlo & in terra. Quoniam qui facit voluntatem tuam, manet in æternum. Panem nostrum supersubstantialem vel quotidianum da nobis hodie. Panem qui de cælo descendit. Nostrum, quia pro nobis oblatus est. Supersubstantialem, quia omnibus substantijs, omnibus præeminet creaturis. Vel quotidianum: quia Christus Iesus heri & hodie, ipse & in secula. Da nobis hodie. Da semper, ne vnquã separemur ab eo: quoties enim separamur, toties deficimus in via. Et dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris, vt cùm ignouerimus in nos peccantibus, tu nobis ignoscas quicquid peccauimus tibi. Et ne nos inducas in tentationem, id est, ne patiaris nos tentari supra id quod possumus, sed facias cum tentatione prouentum, vt possumus sustinere. Sed libera nos à malo, vt tãdem sine timore de manu inimicorum nostrorum liberati, seruiamus tibi, in sanctitate & iu-*Luc.1.* stitia coram te, omnibus diebus nostris, Amen.

Iesus Christus. VERVNTAMEN idem Saluator noster ac Dominus, sicuti nos orare docuit, ita etiam ante orationem *Fides Spes.* vt piè nos præparemus, iubet: fidem, spem, charitatẽ *Matth.21.* exigens à nobis. Fidem ibi: Omnia quæcunque pe-*Luc.12.* tieritis in oratione credentes, accipietis. Spem ibi: Nolite timere, pusillus grex, quia complacuit Patri *Charitas.* vestro dare vobis regnum. Charitatem ibi: Cum sta-*Marc.11.* bitis ad orandum, dimittite si quid habetis aduersus *Humilitas Orantis.* aliquem.

QVO deinde corporis gestu, quáue humilitate oran-

orandum esset, suo sæpè exemplo monstrauit: Dum (sicut veritatis Scriptores retulerunt) nunc procidẽs in faciem, nunc positis genibus, nunc eleuatis in cœlum oculis obsecrat Patrem.

LOCVM quoque orantibus aptum designauit, vel dicens? Domus mea, domus orationis vocabitur. Vel monẽs: Cum oraueris, intra in cubiculum tuum, & clauso ostio ora Patrem tuum in abscondito. Vel faciens: Quando dimissa turba ascendit in montem solus orare. *Locus. Matth.21. Matth.6. Matth.14.*

TEMPVS etiam orandi præscripsit, & vespertinũ, Vespere facto orans in monte: & nocturnum, pernoctans in oratione: & antelucanum, valde diluculo surgens, & in desertum locum secedens vt ibi oret: & penè continuum, dicens: Vigilate omni tempore orantes. *Tempus. Matth.14. Luc.6. Marc 1. Luc.21.*

ASSIDVITATE denique in orando opus esse, tùm verbis docuit, tùm exẽplo significauit. Dormentibus Apostolis, ipse vigilans iterum & tertiò, eundẽ repetendo sermonem orasse dicitur. Et vt Lucas ait: Factus in agonia prolixius orabat, ne scilicet aliter egisse videretur, quàm præcepisse. Præceperat autem similitudinem afferens, ac dicens: Si quis nocte intempesta ad amici pulsans fores perseueret, ipsa poscendi improbitate coget illum de stratu suo surgere, & panes quos petierat, sibi mutuò dare. Parabolam etiam proponẽs Iudicis Deum hominesque contemnentis, qui viduæ quotidie interpellantis victus tædio, eam ad aduersarij sui calumnia tandem decreuit vindicare: Audite, inquit, quid Iudex iniquitatis dicit; Deus autem non faciet vindictam electorum suorum clamantium ad se die ac nocte, & patientiam habebit in illis? Non vindictã intelligas contra inimicos, quos diligere iubemur, sed contra tentationes, quibus resistere nemo valet, nisi Domini ope auxilioque adiutus fuerit. Quãdiu ergo cum his nobis colluctãdum *Perseuerãtia Matth.26. Marc.14. Luc.22. Luc.11. Luc.18.*

est.

est, tandiu & orandum. Neque huic sententiæ illam contrariam putemus, quam idem salutis nostræ autor ac doctor protulit, dicens: Orantes autē nolite multum loqui, sicut Ethnici faciunt. Ethnici enim, id est, gentiles longas orationes orabāt, orandi affectū non habebant. Itaque non multum orari prohibuit: sed eos, qui labijs multum, corde parum orant, imitari. Ideoque subiunxit: Nolite vos assimilari eis.

Matth.6.

Apostoli.

Siquidem & Apostoli, postquàm ille deuicta morte ad cœlos vnde venerat redijt, in Ierusalem reuersi, cùm cœnaculum ascendissent (vt Lucas in Actis eorum testatur) perseuerantes erant vnanimiter in oratione cum mulieribus, & Maria matre Iesu, & fratribus eius. Inde refert, Spiritum sanctum aduenisse, domum vbi erant sedentes repleuisse, supra singulos eorum linguas tanquam ignis apparuisse, vt intelligas, pes[e]ueranti ac iugi oratione Spiritusancti gratiā conciliari sole. *Act.1.& 2.*

Actu.1. *Actu.2.*

Petrus apostolus Iohannes apostolus. *Actu.3.* *Eccl.35.*

Petrvs & Iohannes ascendebant in templum ad horam orationis nonam, & languido ante vestibulum mendicānti pro eleemosyna sanitatem dederunt. Itaque documento nobis sunt, ne soli orationi vacantes, misericordiæ in egenos obliuiscamur. Scriptum est enim: Non apparebis ante conspectum Domini vacuus.

Pharisæus superbus. Publicanus humilis.

Arrogantiam quoque in orando fugiendam, humilitèmque sequendam, hinc Pharisæus, hinc Publicanus monent, alter insolenter sese efferens, & inani iactatione cæteris præponens, reprobatur: Alter verò cœlum intueri non ausus, sed in terram pronus pugnis pectus verberans, redijt (vt veritas ait) iustificatus præ illo. Quia omnis qui se exaltat, humiliabitur: & qui se humiliat, exaltabitur. Oratio humiliantis se (vt Ecclesiasticus inquit) nubes penetrabit. *Luce 18.*

Luc.18. *Eccl.35.*

Paulus apostolus.

Hinc ipse vas electionis Paulus in Apostolorum

Gestis vbique memoratur, positis genibus preces Domino obtulisse. Bartholomæum quoque centies in die, & centies in nocte flexisse genua, dum orationes iteraret, ferũt. Iacobo Alphæi vtrunque genu, in modum Camelorum, procumbẽdi assiduitate, occaluisse. Quòd si sic orarunt, qui iam Spiritussancti igne excocti omni purius auro renitebant: quid nos facere oportet, qui peccatis peccata cumulantes, quotidie diuinam in nos indignationem prouocamus? Submissius supplicare debet, qui grauius delinquit. *Bartholomæus apostolus. Iacob apost.*

PORRO Bartholomæum imitatus Apollonius Abbas, & ipse centenis genu flexionibus, die noctuque precationes repetijsse perhibetur. In repetenda assiduitas, in genu flectendo laudem meretur humilitas. *In vit. PP.* *Apollonius abbas. Orationem frequẽs repetitio.*

ANTONIVS Abbas, & ipse nõ nisi submissis genibus orans, sæpè diem noctem que peregisse dicitur precatione perpetua. Nescio quod maius miraculum, an illo corporis gestu tamdiu immotum perstitisse, an tam continenter orasse? Vtrunque sanè difficile, sed timor gehennæ, & amor Christi omnem vincunt difficultatem. *Athanas. in vita S. Antonij.* *Antonius Abbas.*

PASTVMIVS quoque Abbas vsqueadeò orandi studio ducebatur, vt nulla corporis debilitas animi debilitatem coërceret: aduersa valetudine pressus, cùm delectulo surgere non valeret, iacens orabat. Iam languor vehemens expeditius loquẽdi ademerat facultatem, & tacitus labiorum motus etiam tum illum orare testabatur. Denique discedens anima non prius orationem, quàm corpus reliquit. Orantem adhuc Angeli exceperunt, & ad cœlum tollentes Domino obtulerunt, vt semper lætari possit, eam se beatitudinem impetrâsse, quam semper petierat. *In vitis PP.* *Pastumius Abbas.*

MOYSEN etiam Abbatem noctem pene totam orando peruigilare solitum ferũt, ac dum oraret, recto corpore patentibusque oculis ne sopori succũberet, persti- *Moyses Abbas.*

perstitisse. Sic superasse Dæmonum tendiculas atque dolos, qui sopitum voluptuosis phantasmatum imaginibus ad illicita prouocabant. Experimento ergo didicit, quanti momēti illud Domini præceptum sit: Vigilate, & orate, ne intretis in tentationem. *Tripart. Hist. lib. 8. c. 1.*

Matth. 26.

Iohannes Abbas.

STANTEM atque orantem & Iohannem Abbatem in superioris Thebaidis eremo, sub quadam cauæ rupis fornice, annos treis perseuerasse legimus, nunquam procubuisse, ne minus orare, quàm vellet, cogeretur, quoniam cubanti citius obreperet somnus. Quietis mollitiem standi frangebat labor, stādi laborem leuabat auiditas deprecandi. Miraculum auxit toto eo tempore nihil gustans, præterquam Dominicis diebus sacrosanctam Eucharistiæ communionem: quæ illi simul & animæ cibus, & sustentamētum corporis erat. *Pallad. Hist. 61.*

Sisinnius.

PAR obsecrandi cura Sisinnium Elpidij Abbatis discipulum commendat. Qui cùm annos septem sub illius institutionibus fuisset conuersatus, tandem discedens, & in quodam satis grandi lapideo monumēto se occludens, per triennium semper rectus orasse dicitur, neque interim aut sedisse, aut iacuisse; aut inde pedem extulisse. Quid prius mirer nescio, angustè habitantem? an immobiliter stantem? an continenter orantem? Cuncta quidem dura, factuque difficilia, nisi quòd corporis lassitudinem animus Deo intentus minus sentire potuit. Qui enim tā perseueranter orauit, is in cœlo magis quàm in sepulchro fuit. *Pal. Hist. 109.*

Paulus Abbas.

PAVLVS in finibus Aphricæ quingentorum monachorum quondam pater, nullo vitæ suæ die quicquam prius egit, quàm trecentas orationes genibus prouolutus Domino obtulisset, quas, calculos in sinū ingerendo, numerabat. Atque hi multò felicius in sinum iactati sunt, quàm illi in sitellam, quibus in Senatu decerni magistratus solent: alteris terrenus honor quę-

Orationum numeratio.

nór quæritur, alteris Paulus cæleſtem gloriam eſt adeptus.*Hiſt.tripart.lib.8.c.1 Pallad.Hiſt.23.*

ISAAC Syrus tunc quidem monachus, deinde etiam ipſe Abbas, poſtquam Spoletũ Piceni oppidum appuliſſet, presbyteros rogauit, vt ibidẽ orandi, quãdiu vellet, copiam ſibi concederent, nec ſineret interim oranti quenquam impedimento eſſe. Ea re impetrata, dies treis continuos, & totidem noctes genibus innixus orauit. Hoc quidam hypocriſis vitio deputãs, eò proceſsit demẽtiæ, vt poſt verborũ inſultationẽ etiam colaphum illi incuteret. Sed quoniã parata ſunt deriſoribus iudicia, & mallei percutientes ſtultorum corporibus: repentè maligno arreptus ſpiritũ, vexari cœpit. At Iſaac pietatis memor, iniuriæ immemor, percuſſorem ſuum precatione à ſupplicio liberauit. Offenſamque omnem tunc remiſit cùm accepit, & eodem die remiſſam beneficio rependit, vt addito benignæ patientiæ cultu, triduanæ orationis huberior fructus fieret.*Greg.Dial.lib.3.c.14.* *Iſaac Monachus.* *Prouer.19.*

ARSENIVM Abbatẽ (ſicuti alibi iã diximus) hũc morẽ habuiſſe ſatis conſtat, vt vnoquoq; Sabbati die ſubmiſsis genibus à veſpere vſque manè orationem protelaret, facie ſemper ad orientẽ verſa, illũ adorãs orientem, de quo per Prophetam dicitur: Ecce vir, oriens nomen eius.*Metaphr. & Sur.Tom.4.* *Arſenius Abbas.* *Zach.6.*

SED ne quando (vt vſu venire ſolet) inter orandũ ſopore correpti dimidiatas relinquamus preces: Stephani presbyteri Cõſtantinopolitani exemplum nos hortatur. Qui cùm totũ Pſalteriũ ſingulis noctibus perlegere moris haberet, atque aliquãdo citius, quàm conſueuerat, conſopitus ipſum ſemilectum dimiſiſſet monitus eſt à Petro Apoſtolo in ſomnis, vti ſurgeret, & cœptum opus intentius perficere curaret. Quæ res argumento eſt, non niſi peractis finitiſque orationibus dandum eſſe quieti locum.*Nicephor.lib 22.* *Stephanus Presbyter.*

NE quando etiã à Miſſarum auditione, orante tũc *Martinus Monachus.*

pro nobis Sacerdote, res aliqua non ita necessaria nos abducat, meminisse debemus, quòd quidam à Martino Bituricensi Monacho vocatus, vti die Dominico Missam vnà secum audiret, nondum finita, ne tardius negotio tunc vrgenti occurreret, abire voluit. Sed ascenso equo frustraque calcaribus fatigato, vbi bestiã vt inde se moueret compellere nequiuit, semetipsum reprehendens desilijt, & Missam perfectè integreque audiuit. Atque eodem equo statim, quò optabat, est auectus. Et in tempore domum reuersus, rei gerendę occasionem non amisit, sed promptiorem expeditionem remque, quasi præuenisset, habuit.

Iohannes Patriarcha

HAC eadem in re Iohannis Patriarchæ Alexãdrini inprimis laudanda est solertia, qua populum, audito Euangelio, mox ab Ecclesia delabi solitum curauit continere. Et ipse enim intermissa celebratione sequi egredientes cœpit, dicens: Vbi oues, ibi & pastorem adesse oportere. Hoc modo redargutis pudorem iniecit, ita vt nunquam postea prius ab altari discederent, quàm Sacerdos peracto Sacrificio benedictionem daret. *Leontius Epis. in vitis P P.*

Bonifacius Episcopus.

ASSIDVVS autem deprecandi labor etiã Bonifacium Episcopum ad cælum, imò supra cælum, ad Dei vsque conspectum exaltauit, quotidie duplicatu laudis sacrificium Domino offerentẽ. Monasticas enim Canonicasque precationes simul iungens, alteras Episcopus factus assumpsit, alteras iãpridẽ Monachum professus non deseruit. Ad inferiorẽ Mysiã perueniẽs primus Christum prædicauit, Rhutenorum regem baptizauit, martyrio coronatus est. *Apud Surium.*

Martinus Episcopus.

MARTINVS verò Turonensis Episcopus ne tunc quidem, cùm quicquam operis manibus exerceret, linguam ab oratione cohibebat, effecitque, vt illud Apostoli præceptum (Sine intermissione orate) illi etiam, qui simpliciter dictum intelligunt, à se planè seruatum non negent. *Seuer. Sulp.*

1. Thessal. 5.

IDEM

IDEM Sanctus diem obiturus extremum, frigescentibus membris iam immotus iacebat, labia tamẽ mouebantur. Denique orare nõn destitit, donec subitò lumine circumfusus reddidit spiritum. Dum ergo moriendo orat, & orando moritur, mortis tenebras non sensit. *idem in vita Martini.* *Idem.*

SERVATIO autem Traiectensi Episcopo oranti, igneus supra verticem radius apparuit, qui mox in sublime euolans, cælum petijt, testatus (vt mihi videtur) in ignis specie, orationum eius feruorẽ: in splẽdore, vitæ puritatem, in ascensu, meritorum altitudinem. *Gregor. Turon. li. 2. c. 13.* *Seruatius Episcopus.*

PHILIBERTI quoque Abbatis apud Rothomagum (Galliarum vrbem) in Ecclesia deprecantis oculi velut duo sydera, fulgere visi sunt, vt ex hoc cognoscas, humiliter intenteque deprecantium mentis oculos Spiritussancti fulgore illuminari, ne vnquam obdormiant in morte, ne quando dicat inimicus eorum: Præualui aduersus eos. *Sur. Tom. 4.* *Philibertus Abbas.* *Psalm. 12.*

NVNC vt alter etiam sexus sua habeat exẽpla, fœminarum in orando studia breuiter explicemus. *Fœminæ.*

ANNA Elcanæ vxor ita ardenter orauit ad Dominũ, vt temulẽta putaretur. Heli Sacerdoti sibi ebrietatẽ exprobranti, nihil turbata respondit Vinum, & omne quod inebriare potest, non bibi, sed effudi animam meam in conspectu Domini. Et tunc quidẽ homo faciem tantùm videns deceptus est, sed scrutator cordis & renum Deus compunctionem considerauit orantis, & misertus quod rogabatur cõcessit, vt quæ propter sterilitatem cõtemnebatur, propter partum multis matribus honorabilior appareret, edito Samuele Sacerdote simul & Propheta. 1. Reg. 1. *Anna Elcanæ.* *1. Reg. 1.*

SARA Raguelis filia in superiori cubiculo se reclũdẽs, dies treis in oratione perseuerauit, cibi ac potus expers. Qua solicitudine à Domino meruit obtinere ne priorum virorum interfectrix crederetur. Tobia *Sara Tobiæ.* *Tob. 3.*

viro seruato, cum hoc vnico felici admodum matrimonio iuncta, ad decrepitam vsque ætatem vixit sine querela. *Tob. 3.*

Iudith. *Iudith. 9.* PORRO Iudith oratoriũ ingressa, cilicio induta, cinere cõspersa, in terram prostrata Domino supplicauit, & sola meruit Iudæam vniuersam die vno ab Assyriorũ oppresione liberare. Ausa enim facinus omnibus seculis memorandum, inter tot armatorũ millia Holophernẽ ducem sua occidit manu. Quo cæso, reliqui metu perculsi in fugam conuersi sunt. Si sic orauerimus, sternetur Satanas, vitia recedent, malarum tentationum nexus dissoluentur. *Iudith. 9.*

Anna vidua filia Phanuel. *Luc. 2.* ANNAM viduã in Euãgelio legimus de tẽplo nusquã discedentẽ, ieiunijs & obsecrationibus nocte ac die seruientem, & eodẽ in Templo vidisse Iesum, viso credidisse, creditum prophetando prædicasse. Tot illi simul attulit bona, nec sola viduitatis castitas, nec solum corporis ieiunium, sed, vtrique accedens etiam asidua deuotæ mentis obsecratio. *Luc. 2.*

Maria virgo. VERVNTAMEN, ne cõtinenter orãdo defatigatus quandoq; cõcidat animi vigor, & cogitationibus diffluat atq; dilabatur, rectè Maiores nostri horas diuiserunt, alias orationi, alias actioni, alias verò lectioni. Hinc quidam tradunt, Virginẽ Beatã, postquã à parentibus in templo cultui diuino fuit dedicata, à manè ad horam tertiã, precibus; à tertia ad nonam, manuũ labori; tũ sumpto cibo à nona ad vesperã, Scripturarũ meditationi operam dare consueuisse. His vicissitudinũ succesionibus Deo seruiẽs, in tantũ se à vitio alienam, & virtutibus refertam præstitit, vt sola eligi mereretur, quæ Deũ & hominẽ pareret, & virgo permaneret. Sic illa igitur sacris virginibus, sicuti est humilitatis integritatisque & cæterarũ virtutum, ita & bene dispensandi temporis exemplum, vt scilicet nec semper orent, nec semper operentur, nec semper legant, & tamen semper hæc omnia, ne quis vnquã

ſit otio locus. Quoniam multam malitiam (vt Eccle- *Eccle.33.*
ſiaſticus inquit) docuit otioſitas.

IN orando autem fidem, patientiam, humilitatem; *Mulier Cha*
neceſſaria eſſe, etiam Chananææ mulieris monſtrauit *nanea.*
euentus: à Domino ſanari poſſe filiam credidit, & de- *Matth. 15.*
ſpecta ſupplicare nõ deſtitit, & canibus cõparata non modò nõ contradixit, ſed etiam ad catellorũ vilitatẽ ſe ſubmiſit. Quamobrem audire meruit: O mulier, magna eſt fides tua, fiat tibi ſicut vis. Sic & tu, quàmuis multũ aliquid diuque petitum, nondũ acceperis: petere tamen adhuc ne ceſſes. Ideo dare differt Dominus, vt perſeueranter inſtanti cumulatius tribuat.

MARTHA centies per diem, & centies per noctẽ, *Martha.*
ſubmittere genua ſolitam ferunt, dũ illum ſupra cœlos regnantem adorat, quem in terris morantem ſuſcepiſſe hoſpitio, beneficij loco habuit, nõ iam minus in ſupplicando ſolicita, quàm olim fuerat in miniſtrando. *Petrus de Natal.*

HVIVSCEMODI ſolicitudinis æquè mirandũ *Traſilla.*
exemplum in Gregorij Pontificis Dialogo relatum legimus. Ipſe enim teſtatur in vita Traſillæ virginis amitæ ſuæ, cùm vita defunctam lauare vellent, genibus cubitiſque concretam callorum duritiem apparuiſſe: Palamque factum exanimi iam corporis indicio, quanta illi adhuc viuenti ſanctarum precum cura ſtudiumque fuerit. Sic conſeruatur Virginitas, ſic ad cæleſtis thalamum Sponſi peruenitur. *Dialog. lib. 4. c. 16. & Homil. 38. in Euangel.*

SED neque cõiugatis, quò minus orationi animũ *Elizabeth.*
intendant, maritalem thorum impedimento eſſe, Elizabeth Lantgrauij Turingiæ Principis vxor, ſuo oſtendit exemplo. Impetrata enim à viro noctis continẽtia, ad orationẽ ſecedebat, ſuper pauimentum diſtento tapetulo cubitans, ne mollius iacenti, altior ſomnus horas interciperet orandi. Vir quoq; ſanctitudine, illius delectatus, ad ea quæ Dei ſunt, magis

magiſque inflammabatur. Inde & quod petitus erat, facilius cõcedere, & ipſemet impenſius orare. Diceres eos identidem recordari illud ab Apoſtolo præceptum: Nolite fraudare inuicem, niſi fortè ex conſenſu ad tempus, vt vacetis orationi: ita ambo eiuſmodi curæ pariter incumbentes, ſpiritui magis, quàm carni ſeruiebant. Sed illa deinde viduitate facta liberior, tantò ſoli Deo intenta orauit ardentius, quantò à rebus familiaribus iam aliena vixit expeditus. *Conr. in vita Elizabeth.*

1. Cor. 7.

De Orationis virtute.
Cap. II.

Abraam. Geneſ. 20.

HACTENVS de ſtudio modoq; orandi, nunc de orationis vi ac potentia dicemus. Abraã orante, Abimelech Geraræ Regis vxor atq; ancillæ, cùm antè ſteriles eſſent, prolẽ diu optatam ſuſceperunt, & matrum nomine lætatæ ſunt. Et nos ſi dignè deprecati fuerimus Dominum, gratia eius repleti, exuberabimus prole virtutum. *Gen* 20.

Moyſes. Exodi, 10.

PLAGAE AEgypti Moyſe intercedente ceſſabãt, multiplicabantur autem & ingraueſcebant, quoties Pharao ad cordis ſui duritiam peruerſitatemque redibat: & oratione auerti mala intelligas, & obſtinatione augeri. *Exod.* 10.

Idem. Exod. 17.

IDEM dum populus Iſraëliticus Ieſu duce cõtra Amalechitas decertarent, ſtans in vertice collis orabat, Cùm que manus in cœlum tolleret, vincebant Iſraëlitæ: cùm remitteret, ſuperabantur. Perſeuerandum enim eſt, vt vincas, Nam & ipſe deinde non laſſatis manibus vſque ad occubitum Solis orans, ſuorũ gladijs terga præbuit hoſtium. Ad hæc Dei irã, quoties ille populi flagitijs ac ſcelere prouocatus excandeſcebat, deprecando placuit. Mariam ſororem lepra perfuſam mundauit, peſtilentiam in diffidentes graſſaturam inhibuit. In ſeditionem verſos omnes pariter

cum

eum Dathan & Abiron repentinus terrę hiatus absorbuisset, nisi ipse reliquæ multitudini veniam orando impetrasset. *Exod.17. Num.12.14.16.*

RVRSVS cùm in illum & Aarō turbę insurgentes incendio diuinitus excitato disperirent, eius monitu Aaron obtulit thymiama, processit in mediū, & cùm orasset, flamma substitit, internecio cessauit.

POSTREMÒ cùm in deserto in Deum murmurantes, passim serpentium ictibus sternerentur, supplicante pro eis Moyse, Deus placatus æneum serpē- *Num.11.*
tem in ligno suspendi præcepit, quem percussi dum aspicerent, sanabâtur. Percussum quippe erat humanum genus antiqui serpentis mortifera seductione, sed Deo miserante Christum in ligno pendenté vidit & remedium accepit salutis. Num.11.

AD ORATIONEM Eliæ Prophetæ annos tres *Elias propher.*
& menses sex non pluerat super terram, donec rursum orauit, & cœlum dedit pluuiam, & terra fructū *3.reg.17.*
suum. Sareptanæ viduæ, quæ illum famis tempore *& 18.*
hospitio susceperat, hydria farinæ non defecit, nec lecythus olei fuit imminutus, & quæ fame moritura erat, hospitis beneficio vixit. Insuper filium suum defunctum, ipsius precatione vitæ restitutum, accepit. Eodem Propheta inuocante, ignis de cœlo lapsus quinquaginta & quinquaginta viros, alios post alios, ab Ochozia rege ad ipsum comprehendendum missos, consumpsit. Inuocauit autem ille, non vt se *4.Reg.1.*
vindicaret, sed vt Dei veri immensam expauescendamque potentiam, contra præuaricatores, qui eo relicto Beelzebub Deum Acharō adorabant, ostéderet. Post hæc Iordanē transiturus, comitâte se Elisæo, pallio percussit flumen, & diuisis aquis per siccū alueí tramitem, ambo ad ripam vlteriorem peruenere. Eodemque rursum pallio Elisæus, cùm solus reuerte- *4.Reg.2.*
retur, eandem expertus est virtuté. Quòd si tanta vis in Prophetæ pallio erat, quâtò maior in oratione eius

Qua etiam rimatus est secreta cæli, & præuidit futura, & viuens atque sentiens è mortalium consortio ad Paradisi loca transferri meruit. *In Lib. Reg.*

4. Reg. 4. ELISAEVS Propheta apud Ierichontem aquas potantibus noxias, cùm orasset, salubres fecit, terræ sterilitatem fœcunditate mutauit. Ascendens in Bethel, pueris sibi illudentibus male imprecatus est, non vt suam, sed Dei iniuriam vlcisceretur, qui statim ab vrsis laniati pœnas dederunt. In Samaria mulieris viduæ inopiam miseratus, modico oleo non modica vasa impleuit, ita vt illa eo vendito & à creditore se redimeret, & victum, qui satis esset, sibi filijsq; pararet. In ciuitate Suna mulieri hospitæ infœcundæ ac sterili, vt viro suo filium pareret, à Domino impetrauit. Et eundem puerum postea exanimum ad vitã reuocauit. Reuersus in Galgala, pulmentum amarissimum in dulce conuertit. Panibus viginti hordeaceis viros

4. Reg. 5. 6. & 13. centum satiauit, & superfuit. Naam Syrum à lepra curauit. Securis ferrum in Iordanem delapsum enatare fecit. Obsessus in Dothaim, aduersarijs subita cæcitate percussis, liberatus est. Super ossa eius, defuncti proiectum cadauer statim reuixit, vt vel hinc facilè disci posit, quantæ ille virtutis fuerit viuens, qui mortuus alteri mortuo vitam dedit. *Ibidem.*

Iosue. QVID mirum autem, quòd Sanctorum quandoque vel meritis cedant, vel inuocationibus pareant terrena corpora, cùm ijsdem ad obsequendum inclinentur etiam cœlestia? Iosue orante, Sol & Luna im-

Iosue 10. moti steterunt, donec ipse vlcisceretur se de inimicis suis. Non fuit (inquit Scriptura) antè & postea tam longa dies, obediente Domino voci hominis, & pugnantè pro Israël. *Iosue. 10.*

Ioachã rex. PORRò de inimicorum potestate atq; iniuria oratione liberari posse, Ioacham quoque regis Israël ex-

4. Reg. 13. emplo apparet. Qui cùm suos, eò quòd se idolorum cultura polluerant, in ditionem Syrorum redactos
vidisset,

vidisset, ad Dominum conuersus pro ipsis deprecatus est, & à seruitutis iugo misericorditer ereptos recepit. 4. *Reg.* 13.

EZECHIA rege Iuda deprecante, cùm in extremo rerum periculo esset constitutus, nocte vna Angelus Domini percussit in castris Sennacherib centū octaginta quinque millia Assyriorum. Sicque eum, quem arma nequiuerant, oratio seruauit. Hinc nos, quoties siue occultis, siue manifestis dæmonum oppugnationibus infestabimur, à Domino auxiliū imploremus, & tunc cadent à latere nostro mille, & decem millia à dextris nostris: ad nos autem non appropinquabunt. 4. *Reg.* 19. *Ezechias rex.* *4. Reg. 19.* *Psalm. 90.*

SED neque illud nunc de Ezechia silentio est prętermittendum, quòd aduersa valetudine grauiter affectus cùm Isaia prophetante se iamiam decessurum audisset, facie ad parietem versa, multis cum lachrymis Deum rogando, & vitæ longius spatium, & corporis impetrarit sanitatem. Nónne magnum hoc & admirabile, vt pœnitentis oratio mutet Dei sententiam, & quem Deus ipse morti iam addixerat, eum rursus ne ægrotare quidem permittat? 4. *Reg.* 20. *Idem.* *4. Reg. 20.* *4. Reg. 20.*

CERTE non paruam orationis vim & in Asa rege Iudæ belli euentus ostendit. Cū exigua enim manu obuiam procedens Zaræ AEthiopum regi, cuius exercitus decies centum millium hominum armatorum, & trecentorum curruum erat, inuocauit Dominum, & repentè lymphatico quodam pauore cōterriti AEthiopes terga veterunt. Persequenteq; eos Asa à Maresa vsque Gerara, ad internecionem cæsi sunt. Quia Domino cædente, sicut in secundo Paralipomenon libro scriptum legimus, contriti sunt, & exercitu illius prӕliante. 2. *Paral.* 14. *Asa rex.* *2. Paral. 14.*

AEQVAE sanè, sed aliquantò mirabilius, & Iosaphat regi diuinus propitiatus est fauor. Nam cùm innumera pęnè multitudo Moab & Ammō & Idumæorum *Iosaphat rex.* *2. Paral. 20.*

rum venissent contra Iudam, proximeque Ierosolymam castram etati fuissent, Iosaphat metu perculsus, nihil aliud nisi Deũ deprecari, indictoque ieiunio, se & sua illi impensius cõmendare. Denique vrbẽ egressus, gladium non eduxit, nec pugnam inijt, & hostes mutuis inter se vulneribus ante eum cõciderunt. Iudæorumq; tunc labor nõ in vincẽdo, sed inspoliando fuit, cùm prædem propè mœnia iacẽtem vix per triduum præ magnitudine auferre quiuerint. 2. *Para.* 20.

Iudas Machabæus. INDE quoque Machabæi orationes, magis quàm arma, de hostibus triumpharunt. Sæpè enim peracta prece solius Dei auxilio fretus, ad bellum egrediens parna manu ingentes copias vicit. Cum tribus millibus virorum penè inermium, Gorgiæ exercitũ quinque millium peditũ, & mille equitum, nec minus armis, quàm viris munitũ, ad Ammaum fudit, fugauitque, & tribus millibus eorum cæsis, victor est reuersus. Iterum cum decem millium manu profectus in Bethoron, Lysiam superauit, cuius copiæ erant sexaginta millia peditum electorum, & quinque millia equitum. *1. Machab. 7.* Rursum in Bethoron nõ plus quàm tria millia bellatorum secum habens, cum validissimo Nicanoris exercitu, sicuti confidenter, ita & feliciter confiixit. Ea siquidem pugna aduersariorum castra fuere euersa. Nicanor interfectus, reliqui fugientes à persequentibus cæsi. Has tantas victorias Hebræis olim attulêre, non Iudæ pauci milites, sed Iudæ Deo gratæ preces. *1. Machab. 7.*

ETSI adeò magnificum esse existimatur, hostes vincere, spolijs inimicorum ditari: quanto magnificentiùs præstabiliusque est, animi magis quàm corporis bonis excellere? Sed & hæc quidem à Deo petentibus dari, Sapientiæ liber testatur, vbi scriptum est: *Sapien. 7.* Optaui, & datus est mihi sensus, & inuocaui, & venit in me Spiritus sapientiæ, & præposui illã regnis & sedibus, & diuitias nihil esse dixi in comparatione

illius,

illius. Iacobus verò Apostolus idem astruens, etiam qualiter petere debeamus docet, cum ait: Si quis vestrûm indiget sapientia, postulet à Deo, qui dat omnibus affluenter, & non improperat, & dabitur ei; postulet autem in fide, nihil hæsitans. *Iacob.1.*

ALIIS quidem Prophetis Christi ventura reuelata fuere mysteria: Danieli verò etiam annorum numerus, vsque in diem ipsum quo nasci debuit, indicatus est, fortasse quia solicitior cæteris, ac submisior ad orandum processerat. Posui, inquit, faciem meam ad Dominum Deum meum, rogare & deprecari in ieiunijs, sacco & cinere. Denique oranti apparens Gabriel Angelus, egressum se dixit, vt doceret illum. Ab exordio precum tuarum, inquit, egressus est sermo: ego autem veni, vt indicarem tibi. Is igitur gratiam recipiet cumulatiorem, qui deuotius rogarit. *Dani.9.* *Daniel Propheta.* *Daniel.*

IONAM Prophetam de ventre ceti ad Dominum Deum suum clamasse legimus, & die tertia Domini iussu à pisce in aridam vomitu effusum. Grande profectò miraculum, tùm quòd deglûtitus tamdiu intra aluum vixerit, tùm quòd eiectus nusquam vt læderetur impegerit. Vtrunque tamen hominis precibus, ab eo qui omnia potest, datum. *Ionæ.3.* *Ionas Propheta.* *Ionæ.2.*

ET si his, qui sub seruitute legis erant, tanta ac talia concessa sunt: quid eorum precibus non concessum dicemus, quibus sub Euangelio dies illuxit libertatis, de quibus in Psal. dicitur: Pro patribus tuis nati sunt tibi filij: constitues eos principes super omnem terram. Memores erunt nominis tui, Domine, in omni generatione & generatione. Propterea populi confitebuntur tibi in æternum, & in seculum seculi. *Psalm.44.*

Ex his Apostolus Petrus (cui regni cœlorum claues datæ sunt, ligandi atque soluendi ius tributū, cura commissa Ecclesiæ Dei) claudo eleemosynā petenti, sanitatem dedit. Æneam peralysi laborantē currauit. *Petrus Apostolus.* *Matth.16.*

Dorcam

Dorcam mortuam vitæ restituit. Denique vmbram illius contigisse ægrotantibus saluti fuit. *Act.* 3.9 & 5.

Idem. PORRO idem in carcere positus, catenis duabus vinctus, à militibus custoditus, orãte pro eo Ecclesia, ab Angelo de cælo misso liberatus est. *Actor.* 12.

Andreas Apostolus. ANDREAM fratrem eius ferunt, cuidam, cui Nicolao nomen fuit, qui toto vitæ tempore libidinibus deditus, ab his discedere, cùm etiam vellet, non poterat: deprecando continentiam à Domino impetrasse, & illum pœnitentia ductum, castitatẽ deinceps perpetuò custodisse. Plerique elata corpora oratione ad vitam reuocarunt: Andreas animam diu in peccatis mortuam suscitauit. *Abdias in vit. Apost.*

Bartholomæus apost. BARTHOLOMAEI Apostoli oratio obsessos à dæmonibus liberauit, Polemi Indię regis filiam lunaticam mentis compotem fecit. *Abdias.*

Iacobus maior apostolus. IACOBVS Zebedæi filius, dum Herodis Agrippæ iussu decollandus duceretur, paralyticum in via iacentẽ saluti restituit. Et cùm spiculatoris gladius ceruici suę immineret, necis proprię oblitus, pro alterius sanitate orauit. Vtrunque autẽ vera charitas faciebat, vt & proximi misereretur, & pro Christo mori non timeret. *Abdias.*

Iohannes apostolus. IOHANNES frater eius (quem Iesus amasse plurimum dicitur) cùm à pathmo Ephesum reuerteretur, Drusianam defunctam ab ipso feretro, quo ad sepeliendum portabatur, sanam surgere, ac domum redire fecit. Virgulta in aurũ, littorales lapillos in gemmas mutauit. Ac ne diuitijs illi opus fuisse putes, eadem rursum pristinæ naturæ formæque restituit. Dianæ Ephesinæ templum funditus euertit, præsentaneũ venenum inoffense hausit, eodemque haustu enectos ad vitam reuocauit. *Abdias.*

Thomas apostolus. THOMAE Didymi deprecatio, Sinticæ oculis captæ visum redintegrauit, Idola lapsu præcipiti in puluerem redegit, vt ostenderęt, simulachra gentium

opera esse manuum hominum. *Abdias.*

AD MATTHAEI Apostoli inuocationē, Egippi AEthiopum regis filius, qui fuerat mortuus, exurrexit viuus, mortique pariter & diabolo ereptus, Christo viuere cœpit, contemptis idolis Baptismum suscipiens ac Deo credens. *Abdias.* *Matthaeus apost.*

IVDAS Thadæus Abagarum Medorum regem ab elephantię morbo liberauit, credentem baptizauit, corpus vitio, animum erroribus expians atq; emundans. *Eusebius.* *Iudas Thadaeus, apost.*

PAVLVS vas Spiritusancto plenum Elimam magnum fideles ludificātem cæcitate damnauit ad tempus, vt quandiu mentis oculos non haberet, nec corporis habere posset. Claudum à natiuitate sanauit. Spiritum phitonicum à muliere expulit. Euticum vitæ. Publij patrem sanitati restituit. Sudaria & semicinctia à corpore eius ad ægrotos delata morbo liberabant, immundosque spiritus ab obsessis expellebant. Ipse à vipera percussus nihil sensit læsionis. Et cùm Philippus in carcere, vnà cum Syla Discipulo, compedibus vincti tenerentur, nocteque intempesta Deo laudes concinerent, terra quatitur, carceris ostia aperiuntur, vincula soluuntur. Postremò à magistratu, cuius iussu in carcerem coniecti fuerant, liberi dimittuntur. *Act. 13. & 16.* *Paulus Apostolus.* *Act. 13.* *Act. 16.*

BARNABAS Apostolus Cypri aliquandiu commoratus, morbo affectos, Euangelio Matthei manu scripto tangens curauit, eum precatus, cuius religionem astruebat curando. *Abdias.* *Barnabas apost.*

HAEC quidem & alia huiuscemodi multa operandi facultatem Discipulis suis concesserat Dominus. Sed ne miraculorum autor ignoraretur, à Deo ea petere credentes voluit. Quodcunque petieritis, inquit, Patrem in nomine meo, hoc faciam, vt glorificetur Pater in Filio. Et iterum: Quodcunque volueritis, petetis: & fiet vobis. Et quid mirū, quòd sic ad nos *Iesus Christus.* *Iohan. 14. & 15.*

Filius,

Filius, si sic etiã ad Filium Pater? Postula à me, inquit, *Psal. 2.* & dabo tibi gentes hæreditatem tuam, & possessionem tuam terminos terræ. Hinc illum in Euangelio non semel orantem legimus, quandoque tamen propria potestate vtentem: vt nec solum hominẽ, nec solum Deum credas, sed Deum & hominem vnũ Christum Iesum, doctorem ac Saluatorem nostrum.

QVI tamen vt in Discipulis, ita & in illis, qui postea fuere, Sanctis mirabilis apperens, eadem benignitate votis precibusque eorum semper fauit, & quicquid petierant, indulsit.

Ammõ abb. AMMONIS AEgyptij Abbatis oratio immanem atque terribilem draconem, & qui iumenta hominesque enecaret, per medium crepare cõpulit, puerumque pestifero illius afflatu interemptum suscitauit: alteri vitam, alteri mortem dedit, Quoniam qui nocet, morte dignus est: cui nocetur, miseratione.

Rophilus & Mercurialis. ROPHILVS quoque Popiliensis, & Mercurialis Liuensis ambo Episcopi, draconem æque pecori atque hominibus infestum, stolis suis nõ repugnantem, sed quasi mansuefactum ligauerunt, ac post se trahentes in puteum altitudinis immensæ, nũquam inde exiturum deiecêre. Literæ ibidem in lapide incisæ factum hoc indicant, & adhuc exstantes legentibus fidẽ faciunt.

Seuerinus abbas. SEVERINVS in Pannoniæ finibus Abbas, cùm Phouianum oppidum Danubio adiacens fame laboraret, eò quòd concreto frigoribus fluuio frumentariæ naues iter agere nequibant, oratione glaciem soluit, & vectoribus nauigationem aperiens, periclitanti oppido incunctanter subuẽnit, ita vt repentè ingentem inopiam, ingens copia secuta sit. *De hoc fortè Sur. Tom. 1.*

Idem. IDEM, quoniam Cuculli castelli agrum locustarũ agmina deuestabant, iussit omnes loci incolas vnà secum ad Ecclesiam pergere. Dumque ibi simul orarẽt,

omnis

omnis illa locustarum tempestas inde sublata fugã fecit. Ac ne casu aliquo discessisse viderentur, pars earũ non minima in cuiusdam agro resedit, qui cum aliis ad orandum non venerat. Tantumque homini illi obfuit non orasse, quantum cæteros orasse iuuit.

BOMVALDVS Abbas (qui Ordinis Camaldulẽsis fuit autor) cùm à Parentio Liburniæ oppido soluẽs nauigaret, & nauis magnis fluctibus iactaretur, omnesque qui cum eo erant de salute desperarent, pelagi ventorumque sæuitiam oratione placuit, illum vtique deprecatus, qui ventis & mari imperat, & obediunt ei. *Pet. Damianus. Sur. Tom. 4.* *Romualdus Abbas* *Matth. 8.*

GERMANVS quoque Antisiodorensis Episcopus, Britanniam versus ad hæreses extirpandas cõtendens, vnà cum Lupo Episcopo Trecasino, dum nauis qua vehebantur, vndis impetu ruentibus, illisa tantũ non operiretur, manus ambas in cœlum sustulit atque orauit. Et continuò ponentibus ventis æquatum salum, trãquillum illis præbuit iter, cursuque, quò volebãt, satis prosperè peruenêre. *Henric. Monach. ad Carol. Caluum.* *Germanus Episcopus*

FANTINVS Syracusanus, cum Messanæ à Stradiconæ Præfecto ad Martyrium quæreretur, Angeliq; monitu solus nauiculam ascendens fugeret, iã propè erat, vt ab insequẽtibus caperetur, quando Deũ precatus, Myoparonem illorũ stare fecit, ita vt neque velo, neque remis vltrà impelli posset. Sicque aduersariis pro se relictis, Dei quem inuocauit ope periculum euadens, Rhegium vsque delatus est. *Apud Aloysium.* *Fantinus.*

IDEM Tabritanam Calabriæ ciuitatem accedens, cùm Balzanio, diuite quidem viro, sed gentili, pro seruo se locasset, vt haberet quo aliorum inopie subueniret: & superbus dominus equos, quos illi pascẽdos cõmiserat, strigosiores cernẽs, furore cõcitatus ipsum persequi cœpisset, nec ei vsque ad fugam iter pateret: *Idem.*

Deum

Deum rogauit, & Motabrum flumen, quo includebatur virga percutiens diuisit, atque per siccum alueum transiens, persequentis iram rursum iungentibus se aquis, euasit. Persecutor autem præ stupore iam placatus obsecrauit hominem; vt se quoque eodem modo transire faceret, percussoque iterum fluuio, idem secutum est miraculum. Tunc cognita Christi virtute Balzanius credidit, & simul cum multis Baptisma suscepit. Sicque Fantinus orando mortis periculum effugit, & ijs, quos effugerat, vitam quam non habebant dedit, Moysen nobis AEgyptios fugientem exhibens, nisi quòd tunc Pharao iustè submersus periit, Balzanius verò misericorditer seruatus vixit. Iam enim Filius hominis venerat vt saluet, non vt iudicet mundũ. *Ibidem.*

Exod. 14.

Iohan. 3.

Faro.

AEQVE admirandum facinus & Faronis Maldensis Episcopi fuit. Etenim submersam in flumine simul cum vectoribus nauim, miseratus, cùm in ripa se prosternẽs Deum orasset, ab imo fundo in summas aquas enatare fecit, saluis omnibus qui in ea erant. Tale quid & Apostolo euenisse credimus, qui ad Corinthios scribens ait: Ter naufragium feci, nocte & die in profundo maris fui. *Fulcuinus Scholast. & Sur. Tom. 5.*

2. Cor. 11.

SED neque de illis nunc silendum, qui orando bonarum artium sciẽtias, quibus operam nunquam impenderant, perceperunt. Hor montis Nitriæ Abbas literas non didicerat, & oblato sibi libello, cùm orasset legere cœpit, neque minus doctrinæ illi vnius aut alterius horæ oratio contulit, quàm alijs multorum annorum studium. *in vitis PP.*

Hor. Abbas

QVAM autem efficaciter Hor ipse pro sua eruditione orauit, tam pro aliena Magnus Basilius Episcopus. Etenim Effrem Syriæ solitario Græci sermonis vsum à Deo precibus impretrauit, cùm ille antehac non nisi Syram linguam, in qua natus erat, habuisset. Impletum est in his illud credentium signum: Linguis

Basilius Episcopus.

Marc. 16.

guis loquentur nouis. *in vitis PP. & Amphiloch. in vita Basilij.*

THOMAS Aquinas Christianæ disciplinæ egregius Philosophus, quoties aut ad legendum accederet, aut disputationem iniret, aut scriptionem aliquã diuinæ tractationis assumeret, semper prius orare solitus fertur: Nihil rectè auspicari, nihil agi ratus, sine Maiestatis Diuinæ inuocatione, cuius donũ est, quicquid bene feceris, bene dixeris, bene cogitaueris. *Anto. Pizamanus, & alij. Sur. To. 2.* *Thomas Prædicator*

IDEM sacra Prophetarum Vaticinia legẽs, incidit in locum explicatu difficillimum. Oranti ergo, Petrus & Paulus Apostoli in visu affuerunt, & sensum Scripturæ, quam percipere non poterat aperuerunt. Hanc rem ab ipso adhuc viuente se audiuisse Reginaldus frater post obitum eius testatus est. Per orationem igitur, declaratio quoque sermonum tuorum Domine, illuminat, & intellectum dat paruulis. *Ibidem.* *Idem.* *Psal. 118.*

PRAETEREA defunctorum animas, quæ nondũ ita ad purum expiatæ sunt, vt cœlo dignæ habeãtur, viuentium orationibus iuuari, non solùm Ecclesiæ traditione, sed etiam reuelationibus exemplisq; Sanctorum constat. Benedictus octauus Pontifex Maximus, postquàm vita defunctus est, apparuit Iohanni Portuensi Episcopo, seque ne æternis pœnis addiceretur, Odilonis Cluniacensis Abbatis intercessionibus consecutum dixit, & tantummodo temporariæ afflictioni, donec vitæ maculas diluat, deputatum. Id vbi resciuit Abbas, pro illo solicitius orauit, simulque monachis, vt pariter orarent, iniunxit: & ecce non multò pòst, idem Benedictus ingenti fulgore renitẽs visus est primùm Eldeberto monacho, deinde ipsi Odiloni, cui & gratias egit, asserens se suis fratrumque eius precationibus, à pœnis Purgatorij ad beatitudinis quietem translatum. *Petr. Damianus. Sur. Tom. 1.* *Oratio pro defunctis.* *Benedictus Papa.* *Odilo Abbas.*

Idem. HIC idem sanctus Abbas diuinitus monitus, solennes pro mortuis precationes die Festū omnium Sanctorum proximè sequenti fiendas instituit, primusque celebrauit. *Ibidem Antonin. part. 2. t. 15. c. 15.*

Arnulphus Episcopus. ARNVLPHVS Turonensis Episcopus, cuiusdam nuper defuncti animam à dæmonibus ad gehennam tradi vidit, & procidens diuinam clementiam, vt eius misereretur, implorauit. Tum demum reddito corpori spiritu surrexit, qui fuerat mortuus, ac se precibus Arnulphi seruatum palam est testatus. *Gregor. Turonens.*

Malach. Episc. MALACHIAS Ceneroth Hiberniæ vrbis Episcopus, cuius vitam describit Bernardus Abbas, quotidiè pro sorore sua defuncta missale Sacrificiū Domino offerebat. Cumque magnis quibusdam occupationibus impeditus offerre intermisisset, illa per noctem quiescenti apparens, conquesta est, iā triginta dierum inediam se sustinere (tantum autem temporis ab oblatione Missæ cessatum erat) proinde petēs, vt ipse tandem necessitati suæ subueniret. Quo visu ille admonitus, easdem pro sorore supplicationes nullo non die celebrans, iterum ipsam vidit, & primùm quidem in limine Ecclesiæ stare, deinde Ecclesiam ingredi, postremò altari proximam Albatorum quorundam choro iungi. Quo indicio patuit, ipsam fraternarū precum assiduitate, multò celerius, quàm suis meritis purgatā, ad consortiū peruenisse Beatorū. Oratio ergo pro defunctis, quemadmodū & cætera pietatis opera, cibus eorum est, quo refocillati agilius illuc se trāsferunt, vbi (vt Ieremias ait) erūt quasi hortus irriguus, & vltrà nō esuriēt. *S. Bernard. Sur. Tom. 6.* *Ierem. 31.*

Oratio pro correctione Steph. Abbas. SED sicuti mortuis vt purgentur, ita etiā viuis vt corrigantur, suffragari solet oratio iustorum. Stephanus Abbas ordinis Grandimontensis institutor, dum montis Moreti (qui est in Aquitania) solitudinem incoleret, pro milite quodam, vt flagitium in quo obsti-

obstinatior videbatur dimitteret, orauit. Hinc ille, qui neque iam ab eo desistere se posse, neque, si posset, velle dixerat, repentè mutatus, peccatum suum fleuit, vitamque correxit.

LVPI Senonum Archiepiscopi oratio, quosdam ex clericis mulierum libidinibus deditos, ad continentiam adduxit. Quosque dudum meretricius amor graui odio inter se dissidere fecerat, eos illo orante conscientiæ stimulus ad pœnitentiam, pœnitentia ad castitatis studium egit. Conuersis igitur veniamque petentibus, tam facilè Præsulis pietas indulsit, quàm ardenter vt conuerterentur orauerat. *Sur. Tom. 5.* *Lupus Episcopus.*

ECONTRA Geraldus castitatis cultor præcipuus ab ea desciuisset, si tentatus ad orationem non confugisset. Cùm enim & generis nobilitate, & diuitijs polleret, atque in cuiusdam villici serui sui filiam oculos coniecisset, forma eius captus, an se illi venereo amore iungeret, deliberare secum cœpit; diu voluptas cum honestate contendit, & tandem vicit. Decreuit puellam domi suæ conuenire, sed prius, quàm id fecisset, orauit. Vbi verò peracta oratione illam adijt, vsqueadeò sibi deformis apparuit, vt parentibus eius hanc ipsam esse, quam adamauerat, vix crederet. Itaque intactam relinquens, ad se redijt, & turpis propositi pœnitens, filiam dote, patrem libertate donauit, ac deinceps vixit cautius. Postremò Monachus factus, meruit in catalogum redigi Sanctorum. At si tunc non orasset, cecidisset: si cecidisset, fortasse nec Monachus, nec Sanctus fuisset. *Geraldus monachus.*

ANSELMVS Episcopus cùm fratrem quendam ex languore morti iam proximum, pauitare atque horrore concuti animaduertisset, causam rogauit, & ille respondens, duos ibi Lupos adesse dixit, rabida toruitate terribiles, minaciterq; ringentes, & inde se timere ne dilanietur ab eis. Tũc Episcopus pro ipso *Ansel. Episcopus.*

Dominum orauit, ac post orationē eodem fratre referente audiuit, feras illas bestias discessisse, fugatas flamma ex ore orantis in fulguris morem promicante. Hoc demum remedio frater pauoris molestia liberatus, ac securior factus, ad Dominum migrauit. Quæ res documento est, tunc maximè nobis opus esse precibus Sanctorū, cum è vita discedimus, nullo tempore acrius in nos insurgente dæmonum pugna. *Ediner. Angelus. Sur. Tom. 2.*

Sauinianus martyr. NEC solùm dæmones, sed quandoque etiam homines cum orantibus congredi non ausos legimus, Sauinianum martyrem, multos ad fidem Christi à gētilitatis errore miraculorum operationibus conuertentem, Aurelianus Imperator comprehendi iusserat: sed qui missi fuerant, orantē inuenientes, timuerunt ei manus inferre. Alij deinde missi, cùm similiter orantem offendissent, & ipsi animis concidentes, nec vim irrogare ausi, deprecari hominem cœperunt, vti secum ad Cæsarem pergeret. Exoratus perrexit, & martyrium passus est. Profectò etiam Imperatorem, sicuti & Imperatoris ministros, sola oratione terrere poterat miles Christi, sed pro Christo martyriū pati gloriosius existimauit, quàm terrori esse inimicis. *Martyrol. Vsuardi.*

Albinus Episcopus. CRIMINATIONIBVS quoque circumuētos oratione liberari posse, monstrauit Albinus Andegauensis Episcopus, qui quosdam tenebricosi carceris tristi squalore obsitos cernens, fleuit. Et cùm Præsidē, vt dimitterentur, exorare nullo modo potuisset, Deū pro illis precatus est. Fatiscenteque carceris muro omnes euaserunt, Deo Deique seruo gratias agentes, cuius precibus homo restitit, & lapides paruerunt. *Fortunat. & Sur. Tom. 2.*

Magnobonus Episcopus. MAGNO bonus eiusdem loci Episcopus, & ipse similiter ijs, qui in ergastulis & vinculis detinebantur, liberationem à magistratu frustrà contendit, à

Deo

Deo autem facilè impetrauit. Nam dum ipse ante aram suppliciter prouolutus deprecatur, claustra laxantur, compedes ferrei franguntur, & qui vincti erant, liberi euadunt. Itaque quos durus magis, quàm iustus, Iudex perdere cogitabat, misericordis hominis oratio seruauit. *Vsuardi Martyrol.*

SED neque Lupi Trecensis Episcopi orantis virtutem tacebimus. Attila ciuitatē eius obsidione cinxerat, cùm ille Deum precatus portas aperiri, hostem admitti iussit. Ingressi, omnia exemplo euersuri putabantur: rectà pertransierunt, ac veluti per solitudinem iter facientes, nihil prorsus hostiliter egêre, nūquam armata manus minus nocuit suis, quàm tūc isti alienis. Quid multa? Lupus lupis omnibus rapaciorem tyrannū, non bellando, sed Deo supplicando à se repulit procul, & spe prædæ frustratus est. *Turonens. de gloria Confess. lib. 27. 28. & alij Sur. Tom. 4.* *Lupus Episcopus.*

VANA est ergo sententia dicentium: Non votis, neque supplicijs muliebribus auxilia Deorū parātur: vigilando, agendo, bene consulendo prosperè omnia cedunt. Nisi enim Dominus custodierit ciuitatē, frustrà vigilant qui custodiunt eam. Quod etiā Aniani Aureliensis Episcopi exemplo probari potest. Hic etiam Gothis Aurelium obsidentibus, vnà cum suis Clericis de muro ipso Sanctos & Sanctas omnes inuocans, Litanias decantabat. Sacerdos autem vnus ex captiuis, quem ne captiuitatis quidem iugum à procacitate oris coërcere poterat, cùm fortè in acie vrbi proxima versaretur, vocem intendens, vt ab omnibus audiri posset: Cassa, inquit, spe duceris, ô Aniane, si verbis abigi posse aduersarios credis: eædem precationes validioribus etiam vrbibus nihil profuerunt. His dictis corruit exanimus, nec vltrà quicquā est prolocutus. Posthæc barbaris oppidum inuadentibus, tanta vis aquæ de cœlo cecidit, vt coacti sint dimissa oppugnatione in castra se recipere. Sic mise- *Ita ferè sentiūt nostrorū temporū Hæretici.* *Psalm. 126.* *Anianus Episc.*

ricors & iustus Dominus simul & orantibus affuit, & orationum virtuti detrahentis vltus est scelus.
Gregor.Turon.Hist.lib.2.c.7.& Sidonius lib.8.Epist.penult.

Si quis igitur, quò facilius Dei gratiam conciliet, de Sanctorum cœtu deligere sibi patronos optauerit, vtatur quibus volet, id est, siue illis, quos præcipuos putat, siue illis, quibus hoc priuatim à Domino indultũ legimus, vt aduersos casus eorũ, qui se inuocauerint, aut imminentes repellant, aut incidentes leuent. Huiusce autẽ prærogatiuæ hi sunt. Honophrius monachus, cuius in vastissima AEgypti eremo defuncti animã ab Angelis ad cœlum ferri vidit Pafnutius Abbas. Decẽ millia Martyrum, qui apud Alexandriã pro Christo omnia penè Christi tormenta sibi ab impijs illata cõstanter sustinuerunt. Niceta Martyr Maximiani Nicomediæ regis filius, qui & supplicijs, & patri, à quo ea passus est, superstes, populum antè in idolis mortuũ docendo, reuiuiscere in Christo fecit. Venerãdus Martyr Trecasij passus, qui de fide ab Angelo meruit instrui, & à Christo ad fluuium Sequanã sibi apparente baptizari, cuius interfecti sanguis interfectori suo Cæsari Aureliano illitus, vt beneficium referret pro iniuria, oculum amissum reparauit. Veneranda Virgo & Martyr, quæ in Gallia Christũ prædicando multos vnà secum ad palmam adduxit Martyrij, Antonino Imperatore Ecclesiam persequente. Catharina Virgo & Martyr, per quam Dei sapientia mundi sapientes vicit, & cuius corpus de Alexandria, vbi pro Christo passa est, ad montem Syna Angelicis manibus translatum dicunt, vt nemo dubitet, eam multum posse in cœlo, quæ sic honorata est in terris.
Simon Metaphr.Sur.Tom.6.

Honophri⁹ Sur.Tho.3. *Decẽ millia Martyrum.* *Niceta Mart. Metaphr.& Sur.Tom.5.* *Venerandus Mart. Hist. Fran.lib.2. c.13.* *Veneranda.* *Catharina.*

Maria. *B. Virginis Oratio & inuocatio.*

Sed profectò inter Sanctos Sanctasque omnes, vt primũ apud Deũ locũ obtinet, ita prior inuocari debet Regina cœli gratia plena, benedicta in mulieribus, Maria Virgo, Maria simul & mater, cuius immaculatus

culatus & intactus venter Spiritusancto repletus e- *Heretici moderni quàm sunt alieni ab hac fide.*
didit Saluatorem mundi. Nihil certiùs speratur, largius tribuitur, tutius conseruatur, quàm quod ipsa pro nobis popofcerit Filium. An quicquam maternis precibus non gratificaturum credimus, quem cum Deo Patre legem, quę matres honorari iubet, sanxisse scimus?

NVNC ne à proposito discessisse videar, quantum *Fœminæ.* fœminæ quoq; orationum vi efficere potuerint, breuiter exponam, quibus nihil obstitit sexus fragilior, quin par cum viris meritum, & æquam mirabilium faciendorum potestatem adipiscerentur.

ANNA Elcanæ cõiunx diutinæ sterilitatis oppro- *Anna Elcanæ.* brium, cùm Deum orasset, fœcunditate compensauit. *1. Reg. 1.* Genuit primò Samuelem, genuit deinde filios tres, duasque filias. Phenenna verò altera Elcabæ vxor, consorti suæ semper infensa, post susceptos liberos parere desijt, & in idem vitium, quod illi petulanter obijcere consueuerat, ipsa incidit. Denique sterilis peperit plurimos, & quæ multos habebat filios, infirmata est. Vltio enim superbiam, orationem sequitur gratia. 1. *Reg.* 2. *1. Reg. 2.*

IVDITH in humilitate cordis Deum precata, tã- *Iudith.* tum audaciæ concepit, vt à Bethulia ad hostes, qui eã *Iudith. 12.* obsederant, egressa inter tot millia militum armatorũ Holophernem ducem, qui iã Ciliciã, Mesopotamiam, Syriamque deuicerat, ipsa & sola, & inermis, & mulier interimeret, interempti caput abscinderet, abscissum secum in vrbem ad suos referret. Iam seruitutis iugum Israëlitarum imminebat ceruicibus: omnes simul vno die vna Iudith liberauit. Nunquã tantum facinus perpetrare potuisset, nisi priùs perpetrandi facultatem à Domino precibus obtinuisset. *Iudith. 12.*

QVID de Susanna dicam, quæ Iudicum sententia *Susanna.* morti iam addicta, exclamauit ad Dominum, & *Daniel. 13.* Dominus exaudiuit vocem ipsius. Spiritum quippe

Danielis pueri suscitauit, qui malignos accusatores falsitatis conuictos talionem subire compulit, plebe illos ijsdem, ipsis lapidibus obruente, quos in Susannam apprehenderat. Duo erant, senes erant, Presbyteri erant, numerus, ætas, dignitas verbis fecerat fidē. Nisi inuocatus præstò affuisset qui manifestat occulta cordium, pudicitia infamiam, innocentia necem passa fuisset. *Daniel.* 13.

Barbara. ET in Barbara quidem virgine, vt constans Sanctæ Trinitatis confessio, ita efficax fuit pro necessitate deprecatio. Dum enim infidelem & iratum fugeret patrem, & fugam prærupti montis crepido inhiberet: orauit Dominum, ac protinus illo, in quo hæserat, saxo in aduersam paris altitudinis partem se inclinante euasit, neque tamen tanto miraculo inclinatus est impius pater, vt vel sic elapsam quærere cessaret. Proh nefas! Pater persequitur, saxa miserantur, & ad inuocationem Christi montes mollescunt: hominis infidelitas obduratur. *Simon. Metaphrast. Sur. To.* 6.

Radegūdis. AD RADEGVNDIS Clotarij Gallorum Regis vxoris, sed magis Christi Ancillę orationem, ferreæ pedicæ eorum, qui in vinculis publicis erant, contritæ sunt, illi absoluti. Sic & nos orare oportet, vt peccatorum nostrorum nexibus liberemur, & liberati Deo gratias agamus, dicentes: Dirupisti, Domine, vincula nostra, tibi sacrificabimus hostiam laudis. *Psalm.* 117. *Fortun. in vita eius. Greg. Tur. li.* 9. *c.* 39. *Sur. Tom.* 4.

Elizabet. vidua. ELIZABETH vidua, & ipsa quidem Regia progenies, sed melius regnans cum Christo, pro iuuene quodam seculi vanitatibus dedito orasse dicitur, qui continuò nouum induens hominem, seculi huius amorem in amorem conuertit Christi, religionisque suscepto voto, Ordinem Fratrum Minorum subijt. Et ingenuè confessus est, se illa orante ita intimis flagrasse præcordijs, vt ardori remedium nullum inuenerit, donec vitam mutare decreuit. Ad eius ergo

orationem Dominus ignem misit in terram: & quid voluit, nisi vt accendatur? *Iacob. Montan. Spirens. Conrad. Concion. sur. 6.* *Luc. 12.*

THEODORA Romana Sisinij coniunx, à Clemente Pontifice conuersa, & ob hoc à viro infideli odio habita, pro conuersione eius orauit, & exaudita est. Petrus Apostolus oranti apparens, Sisiniũ precibus eius à Domino concessum nuntiauit. Hinc demum deposito errore Sisinius, Christianitatem accepit, & vir infidelis per mulierem fidelẽ saluatus fuit. Non illum suasionibus, non argumentis est aggressa, ne peruicacis animi hominem, dum lenire nititur, grauius irritaret. Tacita Dominum rogauit, & lupus in agnum mutatus est, factaque sunt praua in directa, & aspera in vias planas. *In gestis Alexandri, P P.* *Theodora.* *1. Corin. 7.* *Isaiæ. 40.*

QVID mirum autem, tantum virium inesse orationibus Sanctorum, cùm hæ vsque ad illius solum auresque perueniant, qui quodcunque vult, facit in cœlo & in terra? Angelus ad Tobiam: Ego, inquit, obtuli orationem tuam Domino. Et in Apocal. dicitur: Ascendit fumus incensorum de orationibus Sãctorum de manu Angeli coram Deo. Sancti orant, Angeli ministrant, Deus dat gratiam; qui facit mirabilia solus: & cuius potentiam, sapientiam, bonitatem admirari licet, comprehendere non licet. *Orationes ab Angelis offeruntur Deo.* *Tobiæ. 12.* *Apocal. 8.* *Psal. 133.*

De Tentationibus tempore orationis. *Caput III.*

QVONIAM verò orationes arma sunt, quibus presternitur omne diaboli robur, idcirco maligni spiritus interdum orantibus nobis impedimenta struunt, vt vel torpeamus pertæsi, vel territi obmutescamus, vel vagis cogitationibus abducti, verba quæ pensiculatè ruminanda sunt, cõtemptim effugiamus, similes ebrijs, qui sæpè multa quidem loquuntur, nec tamẽ quid loquantur satis sciũt.

Detegamus nũc huiuſmodi inimici dolos atque inſidias, Sanctorumque in cauendo induſtriam ſimul cõſideremus, vt hos imitando, illos, qui neminem niſi volentem vincunt, floccifacere atque contemptui habere poſsimus.

Sulpitius Epiſcopus. SVLPITIVS Bituricenſis Epiſcopus, dum nocturnis precibus imcumberet, horrẽdos circa ſe ſtrepitus, vocesque terribiles audiuit, neque tamen aut loco ceſsit, aut orare deſijt, donec ſedatus eſt tumultus. Qui enim confidit in Domino, ſicut mons Sion, non commouebitur inæternum: par terrori erit, atq; dicet: Si conſiſtant aduerſum me caſtra, non timebit cor meum. Si exurgat aduerſum me prælium, in hoc ego ſperabo. *Sur. Tom. 1.*

Pſal. 124. *Pſalm. 26.*

Maximus monachus. QVIS Sulpitium terrere volebant, ijdem Maximũ monachum (qui poſtea Rhegienſis Epiſcopus fuit) ſeducere conati ſunt. Nam cùm noctu ad littus proceſsiſſet vt oraret (Monaſterium enim non procul à mari erat) vidit nauem applicuiſſe, à qua deſcendentes nautæ, ipſum reuerenter adierunt, atque laudibus attollere cœperunt, quòd ſcilicet fama eius vſque ad Syriæ fines perueniſſet, quodque multi eum videre deſiderarent, quòd denique ſi illò proficiſci vellet, ſaluti plurimis foret, & ſi modò ſecum ire diſponeret, ſe iam in rem paratos eſſe, pro lucro habituros, ſi talẽ virum vehere ſibi contigiſſet. His inanis gloriæ officijs diaboli calliditas nitebatur ſubuertere hominis mentem, vt qui in orando humilitatem imitabatur Publicani pectus percutientis, iam tandem imitaretur iactantiam Phariſæi ſeſe arroganter efferentis. Attamen Maximus antiqui hoſtis captioſas tendiculas circunſpecto ſagacique animo percipiens, poſitis in litore genibus, ſicut propoſuerat, orauit. Et ſtatim auerſi ſunt erubeſcentes, qui dixerunt illi, Euge, euge.

Pſal. 69. Diſcamus eius exemplo cauere adulantium adopertos delinificis ſermonibus dolos, melléque circumlita

Jita venena, cùm etiam Salomon præcipiat, dicens: *Prouer.1.*
Fili mi, si te lactauerint peccatores, ne acquiescas eis.
Dinamius Patritius in vita eius. & Greg. Turõ. de glor. Conf. c. 83.

LAVNOMARO Abbati Carnotensi noctu orãci, lucernam ter à dæmonio extinctam fuisse ferunt, & ter ab Angelo rursum accensam. Non enim passus est Dominus, illum derídituli gratia in tenebris derelinqui, qui orando seruiebat luci. Quoniam Deus lux est, & tenebræ in eo non sunt vllæ. Quid tunc solatij, quid gaudij cepisse Launomarum dixerim? cùm pro se, contra nequitiæ spiritum, stare Dominum videret. Potuit lætus concinere Dauidicum illud: Quoniam tu illuminas lucernam meam, Domine: Deus meus, illumina tenebras meas. In te eripiar à tentatione, & in Deo meo transgrediar murum. *Sur. Tom 1.* *Launomarus Abbas.* *1. Iohan. 1.* *Psalm. 17.*

LEONARDO Corbiacensi monacho oranti, serpens à pedibus in sinum vsque sursum versus reptauit, quem quidem ille vsque adeò nihil expauit, vt immobilis permaneret, donec precum finem fecit. Quinetiam peractis precibus, vltrò sese pestiferæ bestiæ ingerebat, dicens: ne facere differret, quicquid faciendi facultatis aduersus ipsum à Domino accepisset. Sed illa sicuti orantem non terruit, sic etiam omnia pati paratum minimè læsit. Quotusquisque vel viso tantùm iuxta se serpente, non continuò trepidus exiluisset? At Leonardus etiam intra gremium illabẽtem contempsit. Cur ita? nisi quia verum est, quod in Prouerbijs Salomon ait: Fugit impius, nemine persequente. Iustus autem quasi Deo confidens, absque terrore erit. *Leonardus monachus.* *Prouer. 28.*

SERPENS autem ille antiquus, qui fraudulẽtis, perniciosisque suasionibus seducere mortales non cessat, neutiquam decipere potuit humillimum precatorem, fidissimumque Dei seruum Franciscum. Qui cùm die quodam prolixius oraret, audiuit clamantem: Francisce, pœnitẽtibus ignoscit Deus, nõ se *Franciscus.*

tam

tam pertinaci fatigatione conficientibus. Agnouit in verbis dolos,& ſicut cœperat, orando perſeuerauit, atque etiam ad perferẽdos pro Chriſto labores magis exarſit. Sciebat enim, inimici conſilia ſemper eò ſpectare, vt fallant, nunquam vt doceant, ſcriptumque eſſe: Ne deſideres de cibis eius,in quo eſt panis mendacij. *S. Bonauent. in vita eius. c. 5.*

Prouer. 22.

Idem. RVRSVM tamen humani generis perpetui hoſtes, quoniam fraudulenta inductione nihil profecerant,terrificationibus aggredi illũ decernunt. Dumq; ipſe nocte quadam precationi operam daret, ſuper tectum domus immaniter ſtrepere,atque horribiliter mugire cœperunt. At ille intrepidus exurgens:En adſum,inquit,nequiſsimi ſpiritus,venite,exercete in me quicquid vobis permiſſum eſt. Quòd ſi corpus hoc verberibus affeceritis, quid aliud quàm vindicabitis me de aduerſario meo? His dictis confuſi diſceſſerũt. Ille ad preces Deo perſoluẽdas redijt, nullis tentationibus cedens,ſed fiduciam habẽs in Domino ſemper.

Idem. CAETERVM neque ſic ſuperata Satanæ improbitas conquieſcere potuit, iterumque oranti illi plus etiam moleſtiæ intulit tacita ſuggeſtione, quàm intulerat manifeſta infeſtatione. Intimo nanque medullarum titillatu,cogitationem ei libidinis excitauit,atque ille intermiſſa precatione repentè exurgens, violentum mentis motũ dura corporis flagellatione repreſsit,venarumque caleſcentium pruritum,ſemet in gelida niue nudum proſternens, extinxit. Hoc enim eſt genus illud quod non eijcitur,niſi per orationem & ieiunium. *Ibidem.*

Marc. 9.

Agathon Abbas. HIS iam dictis exemplis Agathonis Abbatis ſententia probari poteſt,qui interrogatus: Cuinam ſpiritualium actionum plus laboris ineſſet: Precationi, reſpondit. Quoniam precationis tempore, ipſe nequam ſpiritus plurimum nobis negotij exhibet, nunc apertè oppugnans,nunc occultè inſidians, modiſque

omnibus

omnibus enitens, vt confundat deprecantium mentes atque conturbet, haud ignarus, quanti apud Deũ momenti sit constans, continua, perseuerans humiliter orantis intentio. *In vitis PP.*

De Contemplatione. Lib. Cap. IIII.

SATIS hæc de oratione: nunc res ipsa poscere videtur, vt gradum faciamus ad contemplationem. Prius enim orandum, deinde contemplandum, vt cùm gratiam impetrauerimus, tunc demùm in cubiculum introducamur Regis, iam tacito mentis obtutu consideraturi Maiestatem gloriæ illius, cuius potentia nihil potentius, sapientia nihil sapientius, bonitate nihil melius, æternitate nihil prius, nihil posterius, neque esse, neque excogitari potest.

HVIVSCE modi meditationum altitudine absorpti, quidam ita obstupescunt, vt sensibus corporis alienati (quòd Græci Extasin vocant) mortui magis quàm viui videantur. Sed interim animus cælestium visione fruitur, diuini luminis dulcedine pascitur, reuelationes quandoque accipit Mysteriorum Dei. *Extasis vnde.*

SIC credimus Abraham, Isaac, Iacob, cum Deo collocutos, futurorum notitiam recepisse: Moysen etiam, præteritorum. Is enim mũdum à Deo in principio creatum verè didicit, & omnibus palam fecit. Sic præthereà Dauid versu oracula cecinisse, de quibus gloriatur, dicens: Incerta & occulta sapientiæ tuæ manifestasti mihi. Sic deniquè Isaiam, Ieremiam, Ezechielem, cæterosque Prophetas omnia in spiritu hausisse, quæ quondam ad populum nunc prospera, nunc aduersa vaticinantes effuderunt. Semper enim de Deo cogitãtes, digni habiti sunt, qui cum Deo etiam sermones miscerent, & (vt ait Scriptura) facie ad faciem loquerentur. Latiùs contemplationis eorum *Abraam Isaac Iacob Moyses Dauid. Psal. 50. Prophetæ omnes. Exod. 33.*

typicæ

typicæ visiones reuelationesq́; modo à nobis enarrari possent, nisi omnibus satis notæ forent, & ab ijs, qui sub lege erant, ad eos, qui sub Euangelio fuerunt, nostra festinaret oratio.

Petrus Apostolus. Actor. 10. De Simone Petro in Actis Apostolorum traditum legimus, quòd cùm in cœnaculum circa horam sextā oratū ascendisset, cecidit super eum mentis excessus, & vidit cœlum apertum, & inde vas quatuor initijs submitti, immundis animalibus plenum, sed quæ à Deo mūdata diceretur. Ex quo significatū est, gētiles quoque, qui planè immundi errorum inquinatione erant, per fidem Euangelicæ veritatis mundandos, & Ecclesiæ gremio excipiendos esse, sicuti & Iudæos. Quoniam nō est, inquit, personarum acceptor Deus, sed in omni gente, qui timet eum & operatur iustitiam, acceptus est illi. *Actu. 10.*

Paulus Apostolus. 2. Cor. 12. Rom. 11. PAVLVS Apostolus raptus vsque ad tertium cœlum, vtrùm in corpore, an extra corpus, nescit, Deus scit, audiuit arcana verba, quæ nō licet homini loqui. Hinc demum in illam prorupit vocem: O altitudo diuitiarum sapiētiæ & scientiæ Dei, quàm incomprehensibilia sunt iudicia eius, & inuestigabiles viæ eius? Quis enim cognouit sensum Domini, aut quis consiliarius eius fuit? aut quis prior dedit illi, & retribuetur ei? Quoniam ex ipso, & per ipsum, & in ipso sunt omnia: ipsi gloria in secula, Amen. *2. Cor. 11.*

Iohannes Apostolus. Apocal. 1. IOHANNES Apostolus: Fui, inquit, in spiritu Dominica die: & audiui, & vidi, ea vtique quæ in Apocal. commemorat. Quorum præstantiam Diuus Hieronymus admirans, ait: Apocalypsis Iohannis tot habet Sacramenta, quot verba. Parum dixi, in verbis singulis multiplices latent intelligētiæ, & pro meritò voluminis laus omnis inferior est. *Apocal. 1.*

APOSTOLICI quoque viri cœlum ipsum animo transcendentes, & viderunt, & prædicauerunt multa non mediocri admiratione digna. *Antonius Abbas.* Antonius Abbas

Abbas, dum ſeculi voluptatum malignas illlectationes ſecum conſiderat, totum terrarum orbem laqueis refertum vidiſſe dicitur. Quæ res nónne apertè nobis indicat, in quantis verſemur vitæ periculis, qui quotidie inter mortiferarum cupiditatum tam multiplices pedicas, veſtigia figimus? Quòd ſi ijs nolumus implicari, meditanda ſunt cœleſtia, relinquenda terrena, cõtemplationis alis ad ſuperna euolandum, inferiora dimittenda atque contemnẽda. Qui ſic agunt, ſecuri ſunt. Et de illis in Prouerbijs dicitur: Fruſtra iacitur rete ante oculos pennatorum. *Athanaſ. in vita eius.* *Prouerb. I.*

BONITIVS Aruernenſis Epiſcopus, dum noctu in Eccleſia meditationibus inuigilat diuinis, ecce pulchram vt Luna, electam vt Sol, Beatam Virginem Mariam virgineis choris comitatam ad ſe venire videt, iuſſus miſſam celebrat, indumentum miri candoris ab ipſa Dei Genitrice ſibi oblatũ accipit. Viſio abijt: ille ad ſe reuerſus, in ſomnium fuiſſe putabat, donec idipſum indumentum iuxta ſe iacére conſpexit, quod adhuc extare dicitur, & cernentibus rei fidẽ facere, nemine deprehendẽte neque lini, neque texturæ genus. Magnũ fuit tale munus accepiſſe, ſed maius tali ſpectaculo interfuiſſe, & eius viſionis dulcedinẽ, qua nũc fruitur in cœlo, guſtare cœpiſſe in terra. *Sur. Tom. I.* *Bonitius Epiſcopus.*

ROMVALDVS Abbas ordinis Camaldulenſis autor, cùm ad Sutrij montis monaſterium deueniſſet, & ibidẽ Miſſam celebraret, aliquãdiu in extaſi raptus ſtetit. Poſthæc Pſalmorũ effici meruit expoſitor, quorum paulò antè ne lector quidẽ ſatis idoneus fuerat. Dum enim ipſum Dei verbum (quod tunc manibus contrectabat) intentius conſiderat, ſanctorũ verborum percipere meruit anagogen, latentemq́ue ſub litera ſenſum. Plurimorum annorum ſtudium ad tantum diuinæ eruditionis profectum nunquam illum extuliſſet, ad quantum die vna Chriſti perduxit contemplatio.. *Pet. Damian. Anton. part. 2. tit. 15. c. 15.* *Romualdus Abbas.*

Augustinus Episcopus. AVGVSTINVS Hipponensis Episcopus, Philosophiæ Christianæ assertor egregius, dũ Sanctæ Trinitatis mysterium solus in cubiculo sedens contemplatur, ita se à seipso abscesserat, vt à muliere, quæ illũ quadam de re consulere vehementer cupiebat, sæpius interpellatus, nihil respõderet, imò ne respiceret quidem. Mulier denique quia se contemptam putauit, abijt tristis. Postero autem die cùm eum in Ecclesia Missam Celebrantem audiret, in spiritu rapta vidit de Trinitate disputantem, atque audiuit idcirco se illum die hesterno frustrà quidẽ adisse, quòd eiusmodi medidatione occupatus, ipsam neque videre, neque omnino sentire potuisset. Ac proinde ne redire dubitaret, Redijt, & quod petierat consilium, sine cũctatione accepit. Maiorique deinde reuerentiæ habere hominem cœpit, quam antè habuerat, cùm talia de illo sibi videre contigisset. Quid igitur mirum, si tam copiosè tamque argutè de Trinitate scripserit, qui mente sic abstracta Trinitatis Sacramentum fuerat contemplatus? sed nec contemplãdo tantùm apprehendisset, piè prius ac iustè viuendo dignus euasisset. Vitæ sanctitate meritum sibi compareт, qui vult contemplatione proficere. Scriptum est enim: Homini Eccl. 2. bono in conspectu suo dedit Deus sapientiã, & scientiam, & lætitiam. *Possidius & alij, Sur. Tom. 4.*

Hieronymus. QVA quidem bonitate præditus Diuus Hieronymus, meruit etiam ipse spiritalis contemplationis ingentem & ineffabilem haurire dulcedinem. In eo quippe libro, quem de Virginitate seruanda edidit: Post multas, inquit, lachrymas, post cœlo inhærentes oculos, nonnunquam videbar mihi interesse agminibus Angelorum, & lætus gaudensque cantabam: Post Cant. 1. te in odorem vnguentorum tuorum curremus. Et ad Virgines Deo dicatas scribens, ait: Experto itaq; seni deuotè consulenti credite, filiæ, si semel gustastis quã Psalm. 117. dulcis est Dominus, ad quem accedentes lapidem viuum.

tuum,ab hominibus quidem reprobatum, à Deo autem electum,poteritis ab eo illud audire: Venite, & ostendam vobis omne bonum,& tunc ostendit vobis talia,qualia non nisi mentes assuetæ norunt.Scio quid loquor,charissimæ.Nam vt meam insipientiã loquar, ego homúculus sic abiectus, sic vilis in domo Domini,adhuc viuens in corpore, Angelorum sæpe choris interfui,de corporeis per hebdómadas sustentationibus & nutrimentis nihil sentiens, diuinæ visionis intuitu.Post multorum fortè dierum spatia præscius futurorum,redditus corpori flebam. Quid ibi manens felicitatis habebam, quid inenarrabilis delectationis sentiebã,testis est ipsa Trinitas,quã cernebam,nescio quo intuitu. Testes sunt & ipsi beati spiritus qui aderant,testis est etiam conscientia mea, qui tantis bonis ipse fruebar, quot & qualia nescit proferre mollities corporis mei. Denique subiungit,dicens: Non potest ad tantæ contemplationis dulcedinẽ cor secularibus plenũ negotijs aspirare, sed oporret vt seculo moriatur, vt soli Deo per tantas meditationes & desideria supernis inhæreat. Vnde granum frumenti cadens in terram,nisi mortuum fuerit, semper sic solum manet vt cecidit: quod si moritur,fructum plurimum affert. *Epist. ad Eustochium.*

Exod. 33.

Iohan. 12.

THOMAM Aquinátem Catholicæ veritatis locupletissimum dissertorem, dum de Deo diu multumq; cogitat,à solo attolli, & altitudine ferè cubitali in aërea pendére visum ferunt. Neque deinde tantæ contẽplationis fructum dissimulare potuisse, vultu prodente iocunditatem, quam intima conceperant præcordia.Extasi autem tam profunda rapi solitum,vt interdum candelã accensam tenens, ea demum ad manum vsque consumpta,flammæ calorem non senserit. Quem prorsus non sensisse, ijs etiam, quid id factum non viderũt,fidem facere poterant nõ pauca in manu ipsius ac digitis adustionis vestigia. Qualia ergo illa

Thomas Aquinas.

aut quantæ delectationis fuisse dixerimus, quibus occupatus animus non aduertebat corporis tormenta, vel ad quæ sese mens erigēs, carnis quoq; pondus secū trahere videbatur, dum supinum stare, & humū non contingere cogit. *Anton. Pizaman. & alij. Sur. Tom. 2.*

Bernardus Abbas. NEC in Bernardo Clareuallensi Abbate non satis clarum signū mentis in cælo versantis fuit, quòd cùm aliquando equum ascēdens fratres Carthusiensis inuisere perrexisset, & Præpositus eorum ephippio nimis decoro illum vsum arguisset: quærere à comitibus cœpit, quale equi sui ephippium esset: neq; enim aut insiliendo, aut desiliendo, aut etiam insidēdo animum aduerterat quale foret. Iterū prope ripam Lausanensis lacus diei iter fecerat: Cumque iam occaso Sole ad hospitium diuertisset, & fratres, qui eum comitabantur, inter se de lacu ipso verba iactarent, rogauit vbi lacus ille fuisset. Postquàm audiuit, miratus est, seque eum penitus non vidisse asseruit. Nec tamē mirum videri debet, si rem oculi cernere non potuerint, cui animus non attenderit, qui sæpius quidem cum Deo, quàm cum hominibus erat. *In vita Bernardi, lib. 3, c. 1. Sur. Tom. 4.*

Benedictus Abbas. AEQVE altę contemplationis indicium in Benedicto Abbate mirabilis visus præbuit. Nocte intempesta cœlum per fenestram intuens Deum adorabat, quando lumen vidit, quo nox ipsa ita resplenduit, vt cū die posset contēdere. Mox totum mundū conspexit arctè atq; angustè constipatum perexiguæ pilæ instar. Cælū quippe intuēs, supra cælū mente euectus est, & per creaturæ considerationē, ad Creatorē vsque peruenit. Illius ergo lucē, quam animo agitauerat, oculis vidit, & in illius luce tanquam in speculo mundum vniuersum. Sed ideo quidē tam paruū, quoniam tanquam momentū stateræ (vt scriptura ait) sic est ante *Sapient. 11.* Deum orbis terrarum, & tanquam gutta roris antelucani, qui descendit in terram. *Greg. Dial. lib. 2. c. 35.*

SED

SED quid nunc de te, Pater Francisce dicā? Quantum tibi quoque adhuc in terra degenti tua contulit contemplatio? Vidisti fulgentem Saluatoris nostri Crucē, vidisti sanctum Seraph, à quo Seraphicus dici meruisti. Inde tibi singulari quodam priuilegio Dominicæ crucifixionis cicatrices corporaliter vendicasti, vt cuius paupertatem, mansuetudinem, humilitatem fueras imitatus, eius etiam Sacratissimę Passionis signa in manibus, in latere, in pedibus referres, & cùm Paulo gloriari posses, dicens: Christo confixus sum Cruci: Viuo autem, iam nō ego, viuit verò in me Christus. Mihi autem absit gloriari, nisi in Cruce Domini nostri Iesu Christi, per quem mihi mundus crucifixus est, & ego mundo. Ego enim stigmata Domini Iesu in corpore meo porto. O felicem seruum, cui Dominus quinque tradidit talēta, vt quibus ille perditum redemit mundum, hic labentem repararet Ecclesiam. *In vita Franc. ca. 13.* *Franciscus.* *Galat. 2.* *Galat. 6.* *Matth. 25.*

NVNC quæ fœminis in meditādo miracula contigêre, vt instituti nostri ordo seruetur, referamus. *Fœminæ.*

MARIAM Magdalenam, cùm in solitudine ætatem ageret, statutis diei horis supra cælum ab Angelis vectatam tradunt: quòd si (vt aiunt) in corpore, cùm Apostolus de se dubitet: quanti illā meriti fuisse dixerim? Mirarer post hæc mori potuisse, si non eodē die semper ad terras relatam dicerent. Tantillum temporis in illis æternitatis locis morabatur, quantum cōpetere poterat mortali. Interim ergo, etiā corpori proxima, illi inhærebat, quē mēte atq; animo nūquam admittebat: adeò assidua Dei meditatio prius carnem ipsius cœlo dignam fecerat, quàm terrena labe liberam. Et si tantus fuit Mariæ in deserto contemplantis fructus, quanta est nunc in Paradiso cum Christo regnātis gloria? Iam ibi perpetuò habitat, vbi quondam vel vnius horæ momento mansisse felicitatis fuit. *Maria Magdalena.*

Siluest. Prieras, & alij, Sur. Tom. 4.

Maria AEgyptiaca. MARIAM quoque AEgyptiacam, quæ Vrbanæ luxuriæ mollitiem eremi asperitate fregit, Zozimas Abbas orantẽ corpore supra terrã suspenso altitudine fermè cubitali vidit. Itaque quantum olim per corporis turpitudinẽ in profundum perditionis corruerat, tantum posteà per mentis cõtemplationem, necdum sarcina carnis deposita, extolli meruit, dum oraret. Quàm malè cum illa actum erat cùm delitijs difflueret, tam deinde bene, cùm respicere cœpit, & in sensu cogitare circumspectionem Dei. *In vit. PP.*

Elizabeth vidua. ELIZABETH Pannonum regis filila, cuius sæpe mentionem fecimus, dum se supra se tollens cœlestia meditatur, in extasim abibat, & mẽte cernebat, quod oculi peruidere non possunt: quod ne tum quidem, cùm ad se redisset, dissimulare poterat, tantam etiam tacita facies hilaritatem præferebat. Eadem cùm aliquando nimio labore fatigata lassaque resedisset, oculis in cœlum intentis, fronte modò iocunda, modò tristi apparuit. Et confessa est, se in nubibus vidisse Iesum, qui nunc se ostendens lætam reddebat, nunc tegens, mœstam. Denique ipsum sibi dixisse: Bono animo esto, filia: ego tecum sum. Et se respondisse: Ita Domine, tu mecum, atque ego tecum. Magnum profecto diuinæ liberalitatis beneficium, vt homo Deum alloquatur; maius, vt alloquentem audiat; maximum, vt vnà cum illo sit. Et tamen quoties eum contemplamur nihil in fide hæsitantes, quoties eius amore desiderioque inardescimus, toties cordi nostro insidet. Et verè nobiscum, atque adeò intra nos est, dicẽte Apostolo: Qui adhæret Domino, vnus spiritus est. *Conrad. Concion. Elizabeth.* *1. Corint. 6.*

Elizabeth virgo. HINC etiam Elizabeth virgo egregium Comagiensis monasterij decus, cùm sese cælestium cõtemplationi penitus dedidisset, obstupefactus interdum corporis membris ac sensibus, diu veluti exanimis iacebat. Inde illi non pauca quæ futura erant, diuinitus

reuelata

reuelata fuisse perhibent, solitamque Beatæ Virginis frui colloquijs. Librum etiam, qui Viarum Dei dicitur, Angelo dictante ab ea scriptũ. Cùm hæc ita sint, nónne Paradisum habuit in terris, quoniam mente semper in cœlis fuit?

CLARA Virgo Beati Francisci præceptis imbuta, dignaque tanto magistro discipula, pridie quàm Natalis Domini veniret, ægrotauit, nec licuit illi cum reliquis sororibus ad agendas sacræ noctis precationes pergere. Veruntamen aduersa valetudo corpus impedire potuit, animum non potuit, & ancilla Christi affuit in spiritu, vbi in carne adesse nequibat. Reuersis quippe sororibus, quicquid inter absentes actum dictumque esset, ordine retulit, & mirantibus adiunxit: Sibi tunc ibidem loci, vbi absens cum ipsis fuit, Iesum puerum qua hora quondam nasci voluit, apparuisse. Iesum ergo deuotè contemplata, cùm in lectulo iaceret, omnia quæ procul in Oratorio agerentur, perspiciebat. Et quod ne ipsæ quidem, quæ illò conuenerant, videre meruit. *Sur, Tom. 4.* *Clara.*

ALIAS etiam, à die Cœnę Domini, vsque ad Sabbatum sanctum, corporeorũ sensuum vsu subtracto, quasi mortua permãsit. Sed interim toto animi vigore in Deum trãslato, omnia Dominicæ Passionis Mysteria ijsdem horis, eodẽ ordine geri cernebat, quo gesta nouerat. Vbi autẽ corpori fuit reddita, haud amplius quã vnius horæ spatio se dormisse putauit. Ex quo facilè percipi potest, quàm illi gratũ erat huiusce dormitionis spectaculum. Breue enim videri solet omne quod delectat. Delectabat autem eam, non Christum pati videre, sed videndo compati Christo. *Ibidem.* *Eadem.*

NOS quoque Sanctos pro virili parte imitati, abiecta atque contempta terrenarũ rerum cura, ad cœlestium meditationem accingamur. Pensemus quàm potens sit, à quo condita sunt omnia, quàm sapiens, qui gubernat vniuersa, quàm bonus per quem cuncta *Exhortatio ad contemplationem, eiusque fructus.*

quæ vbique sunt conseruantur, ac in sua natura permanét, quàm magnificus sit, cui semper adsistit cælestis militiæ innumerabilis exercitus, Angeli, Archangeli, Throni, Virtutes, Potestates, Dominationes, Cherubin, & Seraphin, & omnis Beatorum Spirituũ concio gloriosa. Quem vigintiquatuor Seniores in facie suas cadentes adorant. Et cuius Maiestatem venerantur centum quadraginta quatuor milia signatorum ex omni Tribu filiorum Israël, & illa omnis generis omniumque populorum turba, quam in Apocalypsi dinumerare nemo potest. Hunc omnis spiritus laudat, omnis lingua cõfitetur, huic omnia famulantur elementa, huius nutui cuncta etiam inanimata & omni prorsus sensu carentia, absque vlla tardatione parent. Cùm igitur talem ac tantum cogitauerimus, qualis quantusque nec verbis explicari, nec cogitatione posit comprehendi, semper Dauidicum illud occurrat: Seruite Domino in timore, & exultate ei cum tremore.

Apocal. 4. & 7. *Psal. 150.* *Rom. 14.* *Psal. 2.*

Dei beneficia, *Genes. 1.* *Psal. 8.* *Hebr. 9.*

Ad hæc, multum quidem nobis conferre poterit suorum erga nos beneficiorum asiduа iugisque meditatio. Ad imaginem & similitudinem suam nos fecit, cœlum, terram, mare vsui nostro subdidit. Patrarchas, Prophetas, leges, cæteraque multa egregia sanè & admiranda, quæ in veteri Testamento continentur, quibus & in viam iustitiæ, & agnitionem sui plenius dirigeremur, nobis indulsit. Postremò cùm omne hominum genus primorum parentum culpa sub maledicto deperiret, ita vt neque Lex ipsa quenquam iustificare posset, misertus nostri expandit pietatis sinum, Filiumque suum vnigenitum nobis misit, qui non vitulorum, aut hircorum, sed proprio sanguine nos redemit, & filios fecit lucis, qui fuimus tenebrarum. Erat enim Deus in Christo, mundum reconcilians sibi. Pro nobis Christus Dominus formam assumpsit serui, Discipulorũ pedes lauit, paupertatem, inopiam-

inopiamq; sustinuit, persecutiones tulit, labores suscepit, omnia aduersa atque aspera tolerauit, ieiunauit, esuriuit, sitiuit, peruigilauit, fleuit, à suis proditur, ab impijs comprehenditur, & ligatur, alapis cæditur, conspuitur, irridetur, flagellis verberatur, spinis coronatur, arundine percutitur, manibus pedibusque Cruci affigitur, felle aceto diluto sitiens potatur, lãcea vulneratur. Denique occiditur ac sepelitur, Deus pro hominibus, Dominus pro seruis, Iustus pro peccatoribus. Quæ quidem omnia tam patienter excepit, vt & accusatus taceret, & pendens pro crucifixoribus suis oraret. Nos quoque ista tam grauia, tamq; acerba quotidie secũ recensentes, quæ pijssimo Domino pro nobis subire libuit, vicissim enitamur, pro nomine illius, quæcunque voluptatis & otij & arrogantiæ esse videntur, euitare: dura autem laboriosaque & humilia semper sectari. Ne fortè cùm ille ad iudicandum mundum venerit, ipsi nulla præ nobis ferentes vitæ eius insignia, audiamus: Amen dico vobis, nescio vos: discedite à me omnes qui operamini iniquitatem. Denique vt breuiter concludam: Dominus noster pro nobis mortuus est, & resurrexit. Cõmori Domino nostro nos oportet in humilitate, si cum illo cupimus consurgere in gloria.

Iohan. 1.

Perquam elegans oratio.

Matth. 25.

De Scripturarum lectione. Caput V.

HIs & alijs huiuscemodi meditationibus eò cõmodiùs vtemur, quò diligentius lectioni Scripturarum incubuerimus. Ad quam accedere, si quando fastidierit animus, excitandus erit ijs, quæ modò referemus, Sanctorum exemplis, vt eorum legendi studium secutus, fructum quoque percipere, quem illi perceperunt, mereatur.

HILARION Abbas in omni sanctitatis genere memorandus, Scripturas diuinas (vt inquit Hieronymus)

Hilarion Abbas.

ronymus) post orationes & Psalmos, quasi Deo præsente, recitabat. Quæ enim per Prophetas & Apostolos, dictante Spiritusancto, prolata nouerat, ea non irreuerenter, nec inconsideratè, neque omnino ineptè legenda iudicauit. *Hieron. in vita eius. cap 3.*

Basilius Magnus. BASILIVS ille magnus, cùm primitus mundanę philosophiæ studijs plurimum delectaretur, vbi deinde scientiæ spiritalis dulcedinem gustare cœpit, illa contempsit, & huic soli totum se dedit. Sunt qui eum dicāt panis ac vini vsum sibi interdixisse, donec Mysteriorum intelligentiam plenius perciperet. Parum erat secularem sapientiam diuinæ postposuisse: duo præcipua vitæ humanæ sustentamenta panem & vinum à se abdicauit, dum cibos colligit vitæ æternæ. Quorum suauitatem Propheta quoque admiratur, *Psal. 118.* dicens: Quam dulcia faucibus meis eloquia tua, Domine? super mel ori meo. *Sur, Tom. 1.*

Hieronymus Presbyter. DIVVS Hieronymus vanitatē seculi fugiens, Roma relicta, Ierosolymam petijt, & cùm nec adhuc se tenere posset, quin Gentilium libros, præcipueque Ciceronis auidius legeret, fatetur in quiete sibi visum fuisse, se ad superni Iudicis tribunal in cœlū trahi, accusari, verberibus affici, quòd Ciceronianū dicerent esse, non Christianum. Denique cum iuramēto dimissum, ne vnquam posthac alios, præterquàm diuinos codices præ manibus haberet: tanto deinde studio legisse diuina, quanto antè mortalia non legerat. Itaque latentium sub velamento mysteriorū dulcore iam tandem plenius hausto exclamauit, dicens: *1. Cor. 6.* Quæ pars fideli cum infideli? quæ cōmunicatio luci ad tenebras? quis cōsensus Christo cum Belial? Quid facit cum Psalterio, Horatius? cum Euangelijs, Maro? cum Apostolo, Cicero? Demum ait: Non debemus bibere simul calicem Christi, & calicem dæmoniorum. Eadem sentire, si quem non mouet admonentis autoritas, moueant saltem patientis flagella, quæ ille experre-

experrectus, cùm & vibices in corpore apparerent, & discedente somno dolor non discederet, intellexit non soporis fuisse, sed punitionis. *Hieron. Epist. ad Eustochium.*

AVGVSTINVS dum inter Dialecticorum sophismata Christum quæreret, hæresi se implicauerat Manichæorum. Tandem Pauli Apostoli epistolas euoluens, reperit scriptum: Induimini Dominum Iesum Christum. Ac statim discussis erroris tenebris, aspicere cœpit lucem veritatis, cõsuluitque Ambrosium Episcopum, quid primùm de Scripturis legere deberet, quò iam confidentius Catholicæ fidei posset adhærere. Et audiuit, Isaiam sibi legendum esse, vtpote qui ea, quæ in Christo cõtigerint, explicatius prophetarit, & gentium vocationem annis multis pòst futuram quasi præsentem, viderit. Denique ab Ambrosio baptizatus, Diuinos codices perlegendo, non solùm fidelis, sed etiam Ecclesiæ Doctor præstantissimus euasit, cuius paulò antè, dum seculari tantùm scientiæ studeret, fuerat oppugnator. Contra Ecclesiam cum Manichæo consurrexerat: pro ea mox decertans, & ipsum, & reliquos omnes hæreticos facilè conuicit. Scripturas igitur Catholicas legant, qui puræ synceræque veritatis luce cupiunt illustrari, dicente Propheta: Lucerna pedibus meis Domine, verbum tuum, & lumen semitis meis. *Aug. Confess. lib. 8. ca. 12.*

Augustinus Episcopus. *Rom. 13.* *Psalm. 118.*

THOMAE verò Aquinati vaticinia Prophetarum legenti, vt alibi diximus, cùm in locum obscuriorem incidisset, hæreretque velut in salebra, atque adeò intelligentiam efflagitaret, Petrus & Paulus Apostoli apparuerunt, & quod quærebatur exponentes, satis ei fecêre. Id quoties legentibus nobis vsu venerit, doctiores consulamus, vel Thomæ exemplo, à Deo erudiri instruique precemur: nec interim Scripturam ab Ecclesiæ institutione dissentire putemus, sed nos non

Thomas Aquinas.

ronymus)post orationes & Psalmos, quasi Deo præsente, recitabat. Quæ enim per Prophetas & Apostolos, dictante Spiritusancto, prolata nouerat, ea non irreuerenter, nec inconsideratè, neque omnino ineptè legenda iudicauit. *Hieron. in vita eius. cap 3.*

Basilius Magnus, BASILIVS ille magnus, cùm primitus mundanę philosophiæ studijs plurimum delectaretur, vbi deinde scientiæ spiritalis dulcedinem gustare cœpit, illa contempsit, & huic soli totum se dedit. Sunt qui eum dicāt panis ac vini vsum sibi interdixisse, donec Mysteriorum intelligentiam plenius perciperet. Parum erat secularem sapientiam diuinæ postposuisse: duo præcipua vitæ humanæ sustentamenta panem & vinum à se abdicauit, dum cibos colligit vitæ æternæ. Quorum suauitatem Propheta quoque admiratur,
Psal. 118. dicens: Quam dulcia faucibus meis eloquia tua, Domine? super mel ori meo. *Sur, Tom. 1.*

Hieronymus Presbyter, DIVVS Hieronymus vanitatē seculi fugiens, Roma relicta, Ierosolymam petijt, & cùm nec adhuc se tenere posset, quin Gentilium libros, præcipueque Ciceronis auidius legeret, fatetur in quiete sibi visum fuisse, se ad superni Iudicis tribunal in cœlū trahi, accusari, verberibus affici, quòd Ciceronianū dicerent esse, non Christianum. Denique cum iuramēto dimissum, ne vnquam posthac alios, præterquàm diuinos codices præ manibus haberet: tanto deinde studio legisse diuina, quanto antè mortalia non legerat. Itaque latentium sub velamento mysteriorū dulcore iam tandem plenius hausto exclamauit, dicens:
1. Cor. 6. Quæ pars fideli cum infideli? quæ cōmunicatio luci ad tenebras? quis cōsensus Christo cum Belial? Quid facit cum Psalterio, Horatius? cum Euangelijs, Maro? cum Apostolo, Cicero? Demum ait: Non debemus bibere simul calicem Christi, & calicem dæmoniorum. Eadem sentire, si quem non mouet admonentis autoritas, moueant saltem patientis flagella, quæ ille experre-

experrectus, cùm & vibices in corpore apparerent, & discedente somno dolor non discederet, intellexit non soporis fuisse, sed punitionis. *Hieron. Epist. ad Eustochium.*

AVGVSTINVS dum inter Dialecticorum sophismata Christum quæreret, hæresi se implicauerat Manichæorum. Tandem Pauli Apostoli epistolas euoluens, reperit scriptum: Induimini Dominum Iesum Christum. Ac statim discussis erroris tenebris, aspicere cœpit lucem veritatis, cōsuluitque Ambrosium Episcopum, quid primùm de Scripturis legere deberet, quò iam confidentius Catholicæ fidei posset adhærere. Et audiuit, Isaiam sibi legendum esse, vtpote qui ea, quæ in Christo cōtigerint, explicatius prophetarit, & gentium vocationem annis multis pòst futuram quasi præsentem, viderit. Denique ab Ambrosio baptizatus, Diuinos codices perlegendo, non solùm fidelis, sed etiam Ecclesiæ Doctor præstantissimus euasit, cuius paulò antè, dum seculari tantùm scientiæ studeret, fuerat oppugnator. Contra Ecclesiam cum Manichæo consurrexerat: pro ea mox decertans, & ipsum, & reliquos omnes hæreticos facilè conuicit. Scripturas igitur Catholicas legant, qui puræ syncerǽque veritatis luce cupiunt illustrari, dicente Propheta: Lucerna pedibus meis Domine, verbum tuum, & lumen semitis meis. *Aug. Confess. lib. 8. ca. 12.* *Augustinus Episcopus. Rom. 13.* *Psalm. 118.*

THOMAE verò Aquinati vaticinia Prophetarum legenti, vt alibi diximus, cùm in locum obscuriorem incidisset, hæreretque velut in salebra, atque adeò intelligentiam efflagitaret, Petrus & Paulus Apostoli apparuerunt, & quod quærebatur exponentes, satis ei fecêre. Id quoties legentibus nobis vsu venerit, doctiores consulamus, vel Thomæ exemplo, à Deo erudiri instruique precemur: nec interim Scripturam ab Ecclesiæ institutione dissentire putemus, sed nos non *Thomas Aquinas.*

Quàm lōgè aliter faciūt nostri temporis heretici? intelligere. Et sanè melius est, aliquid non intelligere, quàm malè intelligendo errare. *Anton. Pizam. Sur. Tom. 2.*

IDEM sanctus ita solerti studio lectitasse Scripturas perhibetur, vt interdum neque propiùs astantes viderit, neque interpellantes, audierit, sensibus omnibus cum mente simul vni lectioni intētis. Hinc est, quòd ad confirmationem fidelium, infideliumq; cōfutationem, tales nobis Commentarios reliquit, vt nihil in Ecclesia quicquam scrupuli sit, nihil nodi, quod non explanatū in illis absolutumque inuenies.
Psal. 118. Marc. 13. Declaratio sermonum eius illuminat, & intellectum dat paruulis. Et ipse verè Scriba doctus in regno cœlorū, proferens de thesauro suo noua & vetera. *Ibidē.*

Bernardus Abbas. BERNARDVM Abbatem, cuius non inelegans ingenium, neque mediocrem doctrinam testantur, Opuscula ipsa quæ edidit, nullo magistro vsum aiūt, sed sola legendi orandique assiduitate mysticos de Scripturis sensus elicuisse. Vt legeret, intelligendi cupiditas fecit: vt intelligeret, oratio impetrauit: vt autem impetraret, quid nisi vitæ sanctitas promeruit? Sic cupiat, sic oret, sic viuat, qui sic intelligere, Spiritusancto docente, desiderat. *In vita Bernard. Sur. Tom. 4.*

Bernardinus. BERNARDINVS, cuius prædicationibus Fratrum Minorum collegium creuit, primùm quidē Pōtificij Iuris disciplinis operam dedit: postquàm autem ad Theologiam animum applicuit, ei studio se prorsus totum tradidit, adeoque ipsum delectauit de Deo sermo, vt mox relicto seculo, Religionem sit ingressus. Itaque Iuris peritia virum quidem bonum constituit, sed Theologiæ ratio etiam perfectum reddit.
Matth. 16. Marc. 8. Altera neminem offendere docet, altera semetipsum quoq; abnegare, & Crucem tollere, & Christū sequi omnibus suadet, multisque persuadet. *Sur. Tom. 3.*

Stephanus Presbyter. SACRARVM literarum studiosissimum etiā Stephanum

phanum presbyterum Constantinopolitanum fuisse accipimus. Qui quoniam omni vitæ perfectione præstantissimus fuit, videtur quicquid legerat, opere impleſſe. Vt ſe probaret, non viam, de qua ſemen verbi Dei ab auibus aufertur: nō petroſam, in qua areſcit: non ſpinas, in quibus ſuffocatur, ſed terram illā bonam, in quam cùm ceciderit, fructum affert virtutū. *Niceph. lib. 21. & Zonar. in Copron.* *Matth. 13. Lucæ 8.*

EQVITIVS Valeriæ vrbis monaſterij Abbas, ne qua die deeſſet quod legeret, quocunque ibat, ſcorteas manticas libris refertas ſecum deferebat, neq; illi oneris huius moleſta erat grauitas, dum lectionis ſacræ compenſatur vtilitas. Sic nec militem ſtrenuū ferrea lorica, caſsis, enſiſque grauant, quæ ſibi ſaluti fore ſperat. Vtque ijs munitus in certamen prodire, & confidenter cum hoſte congredi ſolet, ita qui ſeſe lectionibus diuinis libenter inſtruit, omnia diaboli machinamenta facilè contēnit. *Greg. Dial. lib. 1. c. 5.* *Equitius Abbas.*

ANTONIVS monaſterij olim à Beato Gregorio Romæ conſtructi monachus non (vt multi) captioſam, argutamque ſcientiam in legendo perquiſiuit, ſed piè viuendi doctrinam, cordis compunctionem, pœnitentiæ lachrymas. Illis duntaxat lectionibus occupabatur, vnde tales fructus poſſet carpere: multò malens effici ſanctus, quàm variarum quæſtionū diſſertatione eruditus, cùm ſcriptū ſit: Melior eſt indoctus timens Deum, quàm doctus tranſgrediens legē. *Gregor. Dial. lib. 4. c. 47.* *Antonius monachus.* *Eccl. 18.*

GERVASIVS & Prothaſius gemelli fratres, qui ſe vno partu editos, non magis formæ, quàm morū ſimilitudine cōprobabant, cùm perſecutionem fugiētes, annos decem domi latuiſſent, toto eo tempore nihil aliud quàm oraſſe atque legiſſe narrantur. Quātæ autem hoc vitæ inſtitutum perfectionis eſſet, diaboli inuidia patuit. Qui in idolo loquens dum conſuleretur, non ſe prius reſponſa daturum dixit, quàm *Geruaſius & Prothaſius.*

Geruaſius

Geruasius Prothasiusque sibi thura adolerent. Sed qui legendo fidem, orando constantiam perceperāt, occidi potuerunt, cogi autem vt Christum negarent, non potuerunt. Itaque inimici malignitas atque doli in contrarium cessére: quos perdere cupiebat, martyrij corona honestatos vidit. Armis enim, quæ de manibus illorum eripere cogitauerat, ipse victus succubuit, hoc est, oratione & lectione. *Ambros. Epist. 85. Metaphr. & alij. Sur. Tom. 3.*

Seruulus. SERVVLVS, mendicus, & æger, & literarum ignarus, Ecclesiastica opuscula ex eleemosynis cōparauerat, alijs quidem legenda, quoties lectorē nactus fuisset: sibi verò auscultanda atq; ediscenda. Audiendi assiduitas reddidit eruditum, vt in alijs memoriter prædicaret, quæ ipse legere nesciebat. Quò magis illi arguendi sunt, qui literatura imbuti, proficere negligunt, & legendi laborem refugientes, otio sese ignauiæque corrumpendos tradunt. Inde fit, vt ad omnem fortunæ ictum pauidi imbecillesque sint. At Seruulus noster mundi calamitates ridens, inopiam diuitijs, ægritudinem sanitati præferebat. Quia lectiones audiendo didicerat: Vsque in tempus sustinebit patiens, & posteà redditio iocunditatis. *Greg. 4. Dial. c. 14. & Homil. 15. Euang.*

Eccl. 1.

Eadmūdus Episcopus. QVAM verò grata acceptaque Deo sit sanctæ lectionis cura, miraculorum quoq; testimonijs probari potest. Eadmundus Cantuariensis Archiepiscopus dum Bibliam legit, soporatur, candela ardens super paginas delapsa ipsa consumitur, sed librum inoffensum relinquit. Flamma ceras deuorauit, chartam non adussit, verita literas delere, quas Dominus extare, vt perlegerentur, voluit. *Abbo Floriacen. Sur. To. 6.*

Idem. IDEM cùm aliquando inter legendum obdormisset, mox expergiscens, lucernam extinctam reperit, & legendi sibi occasionem sublatam dolens, Sanctam Virginem inuocauit, lucernaque repetè illuxit. Hinc

Hinc ille legendo quod cœperat prosecutus est, cùm prius Deo & Deiparæ Virgini gratias egisset, quòd sic fauerent ijs, qui sacris lucubrationibus libenter inuigilant, *Ibidem.*

SED ne fœminas quidem ab hoc studij genere alienas fuisse monstrabimus. Traditum est, hanc ipsam (cuius modò mentionem fecimus) Sanctam Dei Genitricem Virginemque Mariam, ab hora diei nona vsque ad Occubitum Solis lectionibus veteris Instrumenti sese exercuisse, vt scias huic rei tempus certum decerni oportere, sicuti & orationi cæterisque huiusmodi negotijs. Nam vt arborũ fructus, qui statutis diebus proueniunt, paulatim aucti dulcescunt, qui autem præcoces vel serotini, id est, non suo tempore apparent, sæpe decidui sunt, & prius corrumpuntur, quàm ad maturitatem peruenerint: Ita religiosæ actiones, ordine seruato, iuuant: confuso, tædium sui faciunt, & plerunque mentis affectum languere cogunt. *Fœminæ.* *Virgo Dei Genitrix Maria.*

EI curæ nocturnum tempus Syluia Ruffini Alexãdriæ Præfecti soror dedicauerat, quam quidem eloquentissimam fuisse aiunt, & cùm in eremo Thebaidis vitam duceret, fama sanctitatis plurimũ claruisse. In solitudine ergo inuenerat, quemadmodum sola non esset, eorum propè consuetudine ac familiaritate vtens, quorum in Deum pietatem lectitando considerabat, considerando æmulabatur, æmulando æquabat. *Pallad. Hist.* 142. *Syluaniam legit Palladius.*

CAECILIA Romana Patritij quidẽ generis virgo, sed fidei claritate superans genus, dicitur Euangelicum codicem nunquam à se dimisisse, & si quò illi eundem esset, in sinu repositum secum tulisse, colloquijs eius in Scripturis assiduè fruens, quem gestabat in præcordijs. Sic castitatem conseruauit, sic ad Martyrij palmam peruenit, tormentorumque acerbitatem forti animo pertulit, dum ad Christum festinat, *Cæcilia.*

nat, cuius dulcedine quotidie aliquid de illo legens capta fuerat. *Metaphr. Sur. Tom. 6.*

Marcella vidua. DE Marcella verò vidua nobili ac sancta fœmina Hieronymus sic ait: Diuinarum Scripturarum ardor incredibilis ei semper cantabat: In corde meo abscōdi eloquia tua, vt non peccem tibi. Et illud de beato viro: In Lege Domini voluntas eius, & in lege eius meditabitur die ac nocte: Meditationem Legis non in replicando, quæ scripta sunt (vt Iudæorum existimant Pharisæi) sed in opere intelligens, iuxta illud Apostolicum: Siue comeditis, siue bibitis, siue quid agitis, omnia in gloriam Domini faciētes: Et Prophetæ verba dicentis: A mandatis tuis intellexi, vt postquàm mandata complesset, tunc se sciret mereri intelligentiam Scripturarum. Quod & alibi legimus, quia cœpit Iesus facere, & docere. Erubescit enim quamuis præclara doctrina, quam propria reprehendit conscientia, frustraque eius lingua prædicat paupertatem & docet eleēmosynas, qui Crœsi diuitijs tumet, viliq́ue opertus pallio, pugnat contra tineas vestium sericarum. Hæc ille. *Hieron. Epist. ad Marcellam.*

Psalm. 118. *Psalm. 1.* *1. Cor. 10.* *Psal. 118.* *Actor. 1.*

Hieronymus. ad Furiam. SED idem & ad Furiam viduam scribens: post Scripturas sanctas, inquit, doctorum hominum tractatus lege, eorum duntaxat, quorum fides nota est. Non necesse habes aurum in luto quærere: multis margaritis diuenditis, vnam redime margaritam. *Hieron. Epist. ad Furiam.*

Matth. 13.

In eos qui fabularum magis, quàm veritatis lectione delectātur. ILLI igitur haud immeritò reprehendendi sunt, qui gentiliū Poëtarum nænijs figmentisq́ue deliniti, ne respicere quidē ad Scripturas sacras volunt. Delegerunt sibi magistros (vt Apostolus ait) prurientes auribus, & à veritate quidē auditum auerterunt, ad fabulas autem conuersi sunt: & tamen eò impudentiæ processêre, vt se doctos putent, cùm mēdacia didicerint. Sed esto, eruditorum famam consecuti sint, apud

2. Tim. 4.

apud omnes magnæ æstimationis habeantur, ab omnibus vbique prædicentur. Nunquid vita defunctis, cùm ad inferos descenderint, inter tormenta horribilesque cruciatus, vacabit post se relictæ laudis nūtios audire? & non magis magisque affligentur earū rerum recordatione, quibus effectum est, vt ad tam miserandæ sortis perpetuam infelicitatem deuoluerentur? Quam tunc vellent, animarum suarum saluti, non inani gloriæ cōparandæ, operā impendisse, cùm iam pro cantu personatus fletus, & pro cithara dentiū stridor, cùm iam pro iocis & lusibus & risu prement tenebræ, torrebit ignis, rodet vermis, nunquam conquiescent dira atque horrenda supplicia. Hic fructus, hæc merces operis eorum erit, qui poësim præponunt Euangelio, id est, Barrabam Christo. Nō me quidem fugit, quosdam Sanctorum multa etiā versibus lusisse, sed quæ ad Christianum dogma pertineāt non quæ sapiant gentilitatem. Procul est ab ore eorum Saturnus, Iupiter & Mars, cæteraque non numina, sed portēta, quæ Christianæ religionis assertores vt adorarēt, nullis minis, nullo vnquā supplicio compelli potuerunt. Nobis, si quos aliquādo vel Poëticę fabulositatis, vel mūdanę sapiētię libros euoluere cupido incesserit, enitendū erit, vt inutili delectatione penitus seclusa, id solùm exquiratur, quod piæ institutionis disciplinā iuuare possit. Itaq; secernēda erit à voluptate continentia, à lasciuia honestas, ab omni vitio virtus. *Zizania paleæque leues in fasciculos colligendæ ad comburendū, triticū verò in horreū, ad salubrioris vitæ vsum recondendū.* Neque tamen his contenti, Domini nostri sermones, in quibus perfectę consummatæque iustitiæ certissima documenta sunt, die vllo vel legere, vel audire prætermittamus. Quoties ab ijs discedimus, toties periclitamur, ne in sempiternæ perditionis barathrū corruamus. Horrēt verba, iacet oratio. Sed si maturè discutiantur,

Euangelia, aliaque sacra Scripta

tiantur, nihil est eorum præstantia sublimius, autoritate grauius, traditione verius, præceptione iustius, sensu suauius, pollicitatione felicius. Abest quidem nimis compti eloquij lenocinium, & elaboratæ dictionis ornatus, quoniam sua synceritate satis nitida veritas non indiguit fuco alieno. Et quod æquè ad omnes pertinebat, communi sermone triuialibusque verbis exponendum fuit. Alioquin alij non intelligerent, alijs autem daretur calumniæ locus, qua credentium numerum argutę potius facundiæ, quàm rectæ fidei ascribere conarentur.

De fide vnius Dei contra Gentiles. Caput VI.

QVAM ipsam fidem nos peropportunè nũc more nostro exemplis astruere pergemus, ne quis in scrupulum aliquem incidat infidelitatis, cùm nusquã plus periculi sit. Impossibile enim est (vt Apostolus ait) sine fide placere Deo. *Hebr. 11.*

Abraam Pater. PER hanc autem primùm placuit pater noster Abraam. Cùm enim promissiones seminis sui, id est, Christi, in quo benedicendæ omnes nationes erant, accepisset, sic de illo scriptum legimus: Credidit Abraam Deo, & reputatum est ei ad iustitiam. Non est autem scriptum tantùm propter ipsum, inquit Apostolus, quia reputatum est illi ad iustitiã, sed & propter nos, quibus reputabitur, credentibus in eum, qui suscitauit Iesum Christum Dominum nostrũ à mortuis, qui traditus est propter delicta nostra, & resurrexit propter iustificationem nostram. *Gen. 15.* *Genes. 15.* *Rom. 14.*

Moyses AD HAEC fidei veritatem sæpissimè apertissimeq; ostendit errantium pertinax contentio. Moysi signa & miracula diuinitus operanti, cùm diu restitissent Pharaonis malefici incantatores, victi tandem confitentur, dicentes: Digitus Dei est hic. Pharao, qui credere noluit, perijt. Fidelibus verò mare ipsum, discussis *Exod. 8.* *Ibid. 14.*

cussis aquis vt illæsi euaderent, siccum præbuit iter, fideique virtutem etiam insensibilia senserunt, Pharaonis duritia non admisit. In aquis maris Pharao, in aquis Baptismi diabolus interijt: credentes verò saluti sunt. *Exod.8.*

ELIAS quoque Propheta cum prophetis idoli Baal contendens, coram Achab rege in monte Carmeli, vt eos qui auersi erant reuocaret, ita conuenit, vti duos boues in frustra concisos, super geminam lignorum struem separatim componerent, offerentes holocausta pro se quisque Deo suo. Et cuius Deus ignem mitteret ad perficiendum sacrificium, is esset omnium Deus, alijs Dijs repudiatis. Sacerdotibus ergo Baal & Prophetis nomen Dei sui, à manè vsque ad meridiem frustra inuocantibus, vbi ad Eliam sors inuocandi peruenit, struxit altare de lapidibus, fossa circundedit, ligna cum carnibus superposuit, omnia aquis perfundi, donec fossa impleretur, iussit. Et cùm Deum Abraam & Isaac, & Israël inuocasset, illicò ignis è cœlo delapsus carnes, ligna, lapides, aquãque, & omnem fossæ limum hausit atque absumpsit. Quo miraculo commotus populus, & in Deum verum credidit, & Eliæ seruo eius obediuit, mactans Prophetas Baal, Deo volente vt qui mortiferum idolorum cultum alijs persuaserant, impietatis crimen morte luerent. Et quoniam propter illorum flagitium atque scelus diutina siccitate (annos enim tres, & menses sex non pluerat) omnia in agris exaruerant, orante Elia Dominus dedit pluuiam, & terra protulit fructum. Fides restaurauit, quod vastauerat perfidia. 3. *Reg.18.*

Elias Propheta.

3. Reg.18.

De fide Christi contra Iudæos. *Caput VII.*

CREDERE deinde in Iesum Christum Dei filiũ, Patribus promissum, nobis datum, & quicquid

de illo Apoſtolica autoritate ſancitum firmatumque eſſe nouimus, quàm certum atque indubitatum ſit, cùm veterum Prophetarum iam impleta vaticinia, tùm quotidiana penè miracula, tùm etiam itidem, vt ſuprà, multorum in diuerſum agentes, eiectæ tamē exploſæque ſententiæ docent.

Stephanus Prothomartyr. Act. 6.

PRIMVS ergo Religionis noſtræ propugnator Stephanus, cùm ſigna & prodigia faceret in populo, infidelium in ſe inuidiam concitauit. Conſpirant omnes de ſynagoga Libertinorum, Cyrenēſium, Alexādrinorum, Cilicum, & Aſiaticorum, vt inita cum illo diſputatione, fidem ab eo prædicatam, quoquo modo poſsint, ſugillent. Nec tamen reſiſtere potuerunt ſapientiæ & ſpiritui qui in Sācto loquebatur, & dū pudet tam multos ab vno ſuperatos, innocentem blaſphemiæ aduerſus Moyſen inſimulant. Poſtremò quē argumentis vincere non poterant, vi opprimunt, & lapidibus obruentes enecant. Tantum autem profecerunt, vt niſi ſic egiſſent, minus patuiſſet, eos de fide diſceptando ſuccubuiſſe. Obſtinatorum enim eſt, cū ratione nequeunt, malignitate contendere. Sed ſi fidelis cœlos ad ſe ſuſcipiendum apertos vidit, quis dubitat, quin infidelibus ad eos diglutiendos aperiatur infernus? *Actor. 6.*

Petrus Apoſt. Act. 2.

NEC tamen omnes vſqueadeò obfirmato niſu repugnarunt, vt non quàmplurimi eorum victos ſe faterentur, veritatique concederent. Nam (vt Lucas de Apoſtolorum geſtis ſcribens teſtatur) Petro Ieroſolymis Chriſtum euangelizante, die vno tria millia hominum baptizati ſunt: Et quidem in tanta fidei vnitate, vt omnia inter eos communia haberentur. Altero etiam die, eorum qui Chriſto credidêre, quinque millium numerus fuit: indies præterea creſcēte multitudine, de ſynagoga ad Eccleſiam, de circunciſione ad Baptiſma ſalutis confluentium. *Actor. 2. &c.*

SED dicet aliquis veritatis calūniator, facilè fuiſſe rudem

rudem plebeculam verbis decipere, ſuaſione ſupplãtare. Quid Paulus in Lege doctiſsimus, qui prius ſpirans minarũ & cædis in Chriſti diſcipulos erat, nónne mox conuerſus eorum, quos perſequebatur, factus eſt ſocius, collega, coapoſtolus? nónne ſynagogas ingreſſus prædicauit, quòd Ieſus eſſet Chriſtus Dei filius? Denique qui prius in gratiam Iudæorum vinciebat Chriſtianos, idem deinde pro Chriſtianis confundebat Iudæos qui Damaſci erant. Qui, cùm quod reſponderent non habuiſſent, in necem illius coniurarunt. Sed qui iam apertis mentis oculis Chriſtum aſpiciebat, nullis minis, ne illum prædicaret, coërceri poterat, atque in ipſum, qui vita eſt credens, mortem non pertimeſcebat. *Actor.9.* *Paulus Act.9.*

CONTENDIT cũ illis & Syluester Pontifex, ſed ita felici ſucceſſu, vt ſuperatos baptizaret. Hic primus Romanum Imperium Chriſto ſubdidit, Conſtantino Cæſare in fidem recepto. Cõſtantini verò mater Helena, cùm eſſet in Bithynia, vt conuerſionem filij audiuit, eidẽ ſcripſit, ſe quidem gaudere, quòd idola vana reliquerit, ſed moleſtè ferrè, quòd hominẽ crucifixũ adorare maluerit, quàm Deũ Iudæorũ. Poſtremò cùm vtra eorum vera eſſet opinio, diſceptatione dirimi placuiſſet, Helena Romam rediens, Phariſæorum Scribas in Lege peritos ſecum aduexit, ex his duodecim præſtantiſsimos delegit vni Syluestro aduerſaturos. Cauſæ cognitio alienæ ſectæ viris defertur, ne iudiciũ ſuſpectũ foret. i. gẽtilibus Philoſophus Cratoni Zenophiloq́; Quibus tandẽ Syluestri rationes approbantibus, ventũ eſt ad experientiam miraculorum. Iudæus Zambri magicis incantationibus, taurum ferociſsimum repentè corrui mortuũ fecit, ſed eundem Syluester Chriſtũ ſuum precatus, & viuũ & manſuetum reddidit, quod ille efficere nequibat, vtpotè mortis, non vitæ, ſcientiam tenens. Omnes ergo ſe victos fatentes, ipſi Syluestro conſenſere, & *Sylueſter Papa.*

Iesum quem modò calumniati fuerant, sanctè colere atque adorare cœperunt. Impletum est illud Isaiæ vaticinium dicentis: Venient ad te curui filij eorum qui humiliauerunt te, & adorabunt vestigia pedum tuorum qui detrahebant tibi. *Pontifical. c. 34. Metaphr. & alij Sur. Tom. 6. Mart. Vsuardi.*

Isaiæ 60.

Cōstātinus. Augustus. CONSTANTINVS præterea Christiano nomini templa posuit, dona contulit, vrbem, oppida, agros cessit. Quod idem Propheta præuiderat futurum, sic olim ad nostram hanc nouam Ierusalem loquens: AEdificabunt filij peregrinorum muros tuos, & reges eorum ministrabunt tibi. Et iterum: Suges lac gentium, & mammilla regum lactaberis. Tūc primum quidem Roma ipsa Ecclesiæ iugum vltrò suscepit, multò felicius iam Christo seruiens, quàm quondam orbi terrarum imperitans. *Euseb. de vit. Constant. lib. 4.*

Isaiæ 60.

Basilius Magnus. BASILIVS Magnus eò quidem maior, quòd iam desperatæ pertinaciæ virum, euidentissimi tandem experimenti argumento ad credulitatem egit. Cùm enim morbo grauiter affectum Ioseph Iudæus medicus adiens, deprehensis mortis signis, eum vesperi illius diei decessurum, dixisset: Quid, inquit, si & alterum diem superuixero? se ille tunc Christianum fore, cùm id contigisset, respondit. Igitur Basilius nō vitæ suæ in terris producendæ, sed salutis proximi cupidus, orando à Domino impetrauit exitus dilationē. Maneque hora tertia sanus de lectulo consurgens, ad Ecclesiam venit, ac Iudæum tanto miraculo stupentem baptizauit. Et quem sæpè antehac testimonijs conuictum Scripturarum flectere nequiuerat, fidei tandem virtute molliuit. Mox deinde ad stratum suū rediens, ex templo expirauit: Ita vt dubium non sit: quin hora illa, qua prædictum erat, fuerit moriturus, nisi mortis suæ mora vitam medico esset allatura. *Amphiloch. in vita Basilij.*

IOSEPHI huius cæterorumque conuersionem minus mirabitur, qui animum attenderit, quòd Iohannes Damascenus Mesuæ Iudæi filius Iudæorum omnium doctissimus, Hebraicis, Græcisque literis æquè eruditus, nemine cogente, contulerit sese ad Christianitatem. Nunquid nesciuit Legem? Ignorauit Prophetas? Non intellexit Psalmos? Imò quia ista omnia percalluit, ideo credidit in eum, quem in ijs scriptum reperit, ipso dicente: Scrutamini Scripturas: illæ sunt, quæ testimonium perhibent de me. Et iterum: Si crederetis Moysi, crederetis forsitan & mihi. De me enim ille scripsit. Signanter (vt mihi videtur) dixit forsitan. Sciebat enim, quosdam ex illis futuros, qui etiam Moysi credentes, magis eligerent obstinatione sua perire, quàm Christum à Moyse & Prophetis præmonstratum confitendo suscipere, & per eum saluari. Neque enim est aliud nomen sub cœlo datum hominibus (vt Petrus Apostolus ait) in quo oporteat nos saluos fieri. *Iohan. Patriarch. in vita eius.*

Iohannes Damascenus. *Iohan. 5.* *Act. 3.*

De fide Christi contra Gentiles. *Caput VIII.*

VICIMVS Iudæos: nunc vertenda est acies aduersus gentilium fatuitatem, quorum Dij dæmonia erant.

BARTHOLOMAEO Apostolo in partibus Indiæ Templum ingresso, idolum Astaroch desijt responsa dare, atque obmutuit. Demum iussu Apostoli se non Deum, sed diabolum, esse seductorem hominum, confiteri cœpit, vt cùm sibi cultum diuinũ exhibuerint, secum simul ad inferna corruãt. Tunc sursum iubente Apostolo simulachrũ in pluerẽ redigitur, teterrimus dæmon catenis circumligatus visibiliter apparet, omnibusque palam fit, quàm peruersa hactenus fuerit eorum religio. Ille, magno & horrẽdi

Bartholomæus Apostolus.

edito vlulatu, è medio abijt, populus conuertitur, Templum Deo vero dedicatur, Polemus rex baptisatus, relicto regno Apostolum sequitur, vt in paupertate Christum adoret, qui in diuitijs & potentatu adorauerat diabolum. *Abdias.*

Iohannes Apost. EPHESII quoque fidem à Iohanne Apostolo prædicatam recepturi, vt eam signis approbaret, petierunt. Qui Christi nomine inuocato, vetustũ Dianæ Templum ruere fecit, vt in qua illi plus confidebant, minus pro ipsis valere intelligerent: quandoquidem semetipsam Dea defendere nequibat. Aristodemus verò templi Antistes adhuc incredulus, aliud etiam experimenti genus perquisiuit. Venenum propinat, quo dudum capitis reos necauerat. Id acceptũ Apostolus hausit inoffensè. Et impletum est, quod *Marc. vlt.* Dominus noster de credẽtibus prædixerat: Et si mortiferum quid biberint, non eis nocebit. Ipsos insuper, qui necati fuerant, ad vitam reuocauit. Tunc demum Aristodemus, & qui spectaculo aderat Consul, reliquumque vulgus, derelicta idolorum superstitione, ad salutis lauacrum confugerunt. Et Apostoli iussu per omnem Asiam euersis Deorum simulachris, Crucis vexillum erexêre, cùm iam compertum haberẽt, verbum Crucis pereuntibus quidem stultitiam, his *1. Cor. 3.* autem, qui salui fiunt, Dei virtutem esse. *Abdias.*

Pergẽtinus & Laurẽtinus fratres. ARETII verò Tiburtius Præfectus, Pergentinũ & Laurentinum fratres, ne Christum prædicarent, suasionibus primùm blanditijsque lactat. Vbi id parũ successit, comprehẽsos fustibus verberari iubet; verberantium brachia aruerunt. In carcere conclusis cibum denegat, ab Angelo aliti sunt. Eductos super cãdentes prunas ambulare nudis pedibus cogit: vt super arenam, ierunt illæsi. Allato Iouis simulachro vt adorarent, minaciter hortatur: Illis autem Iesum inuocantibus, æneus Iupiter in puluerem solutus perijt. Parum nempe fuerat Tiburtij sæuitiam immanitatemque

tatemque calcasse, nisi & Deos eius cõtriuissent. Multi gentiles, cùm illos Dijs suis fortiores vidissent, ad Christum conuersi sunt. At impijssimus tyrannus capite eos postremò cædi iussit, nullo tamen manifestiore indicio victum se ostendens, viuere permissurus quos occidit, si vicisset. *Sur. Tom. 3.*

AVGVSTINVS præterea Anglorum Episcopus, à Gregorio Pontifice (vt Beda tradit) in Britanniã missus, cùm Iesum Dei filium asseruisset, Edilbertũ regẽ, magnamque Procerum eius partem credentes baptizauit. Cæterùm multis adhuc religioni refragantibus, cum idolorum Pontificibus cõtendit. Qui quoniam satis firmam rationem, qua causam suam tueri possent, non habebant: miraculis certare decernunt, atque oculis captum quendã in mediũ producũt, nescientes minus veri se videre, quàm ille lucis; pro eo, vt visum reciperet, supplicarunt Dijs, quasi verò lapides preces possent audire, & non etiã ipsi cæci, insuper & surdi, & muti essent. Cùm ergo cura laborq; eorum omnis incassum recidisset, Augustinus Christum suum deprecatus, sine cũctatione hominem sanũ reddidit, & reliquam plebem eo signo conuertit, Britanniam totam eripiẽs diabolo, & subijciẽs Christo. Tunc terra illa inculta (iuxta Ezechielẽ) facta est vt hortus voluptatis, iam exuberans fructibus salutis. *Beda. Hist. lib. 1. cap. 25. 26.* *Augustinus Anglorum Episcopus.* *Ezech. 36.*

QVID de Mutio Abbate dicemus, Qui dum esset gentilis, natura ferox, & latrocinijs deditus, ita vt etiã Sanctorum delubra expoliando prophanaret, vidit tandem in quiete virum forma habituque augustiore quàm humano, comminantem sibi necem, nisi protinus à flagitijs sacrilegióque se submoueret. Cúmque pauore perculsus repentè euigilasset, nihil moratus ad Ecclesiam confugit, & baptismate suscepto eremum petijt. Tantæque sanctitatis fama breui illustratus est, vt aliquando iter faciens, Solem stare *Mutius Abbas.* *Iosue 10. 1. Paral. 4.*

 (sicuti de

(ſicuti de Ioſue & Ezechia legimus) feciſſe feratur. Iactent ſe Gentiles Romani orbem ſubegiſſe terrarũ, virtute ac robore ante omnes ſemper ſtetiſſe: Sideribus imperare, non niſi fidelium fuit. *In vitis, PP.*

Fidei virtus præualuit. PRAETER hæc etiam licet populus Romanus omnes reliquas nationes ſuo ſubiecerit imperio, latéque dominatus ſit, fidem tamen Chriſtianam euertere (cùm maximè conaretur) non potuit. Cædes paſſim in Chriſtianos ſæua atque horrenda peragebatur, ſed interdum & ij, qui eos cædebant, repentè mutati conuertebantur, & iam credentes in Martyrum numero cenſeri gaudebant. Ita vnius ſupplicium conuerſionis multorum cauſa erat. Videbant enim ſigna inde ſequi, pro quibus vitam hanc deſeri, non graue videbatur, ſed iucundum. Aut ſi nihil viderint (vt quidam calumniati ſunt) maius profectò miraculum eſt, nullo apparente miraculo, ſimplici nudóque ſermoni crediſſe mundum, & ipſos quoque Romanos Imperatores ijs tandem ceſsiſſe, quos diſperdere decreuerant. Qui cùm omnium potentiſsimi eſſent, totis viribus perſequebantur pauperculos homines, inermes, nudos, non repugnantes, ſed occidi pro Chriſto cupientes. Et ecce perſequendo, torquẽdo, occidendo victi ſunt. Quam enim religionem Dijs ſuis obſequendo delere nitebantur, eandem cõtempta inanium Deorum cultura vltrò ſuſceperunt. Neque illis rubori fuit fidem Chriſti palam profiteri, quam palam oppugnantes expugnare nunquam potuerunt. Reliquum eſt, vt tanto triumpho læti ac geſtientes concinamus: Omnes Dij gentium dæmonia: *Pſalm. 25.* Dominus autem cœlos fecit.

De fide Chriſti contra Magos. *Caput IX.*

AT quoniam non defuerunt, qui Chriſticolarum ſupra humanam naturam virtutem, Magicæ arti deputarent,

deputarent,operæpretium eſt referre,qualiter ab his Magi quoque ipſi confutati ſunt,vt appareat,nõ fuiſſe maleficia, quibus etiam maleficiorum magiſtri ſuccubuerunt.

MAGORVM igitur princeps Simon,Samaritanos præſtigijs dementabat, & eò temeritatis proruperat, vt ſe Dei virtutem magnam diceret. At cùm Philippus Diaconus illò acceſsiſſet, & Euangelium Chriſti miraculorum operationibus confirmaſſet: Samaria verbum Dei accepiſſe dicitur, & ad Baptiſmũ ſimul veniſſe. Nónne ideo, quia maiora quædam certioráque in Diſcipulo Domini deprehendit, quàm deprehenderat in Mago? Qui vbi ſe Philippo longè inferiorem vidit,& ipſe credere ſe dixit,baptizari voluit,nõ fidei ardore, ſed operum, quæ ipſe facere nequibat, cupiditate:ratus,recepto baptiſmate, ſe etiam æquè grandia admirandáque facturum. *Actor.8.* *Simon Magus.* *Act.8.*

VENIT deinde Petrus,& cùm baptizatis manum impoſuiſſet, acceperunt Spiritumſanctum. Hinc Simon offerre pecuniam cœpit,petens ſibi poteſtatem dari Spiritumſanctum conferendi cui vellet. Nunquid igitur Magus Apoſtolus? Cui Simon ſupplicat, & ſe quidem non habere,quod ille habebat,auidius poſcendo manifeſtat.Pecuniam autem offert, ſperãs ſi petita obtineat,multum ſe inde lucri facturum.Sed qui ſpiritalia credentibus gratuitò erogabat, maledixit procacis hominis peruerſam nequitiam, qua ille donum Dei pecunia parandum putauit. Qualis ergo arbor,talis & fructus eius. In malefico infirmitas & auaritia,in Chriſti ſeruo virtus & pecuniarũ contemptio. *Ibidem.* *Petrus Apoſt.* *Act.8.*

POSTHAEC Simõ(vt quidã Scriptores aſſeruerunt) de Samaria Romam vnà cum ſuis maleficijs ſe tranſtulit.Et cùm eodem loci Petrus & Paulus adueniſſent, cum ipſis coram Nerone miraculis certauit. Denique ſe relictis terris cœlum petiturum dicens, à

ſpiritibus immundis in aëra ferebatur, iamque ferè omnes Simonem verè Deum eſſe acclamabant. Tunc in tanto errantium periculo, Apoſtoli minimè cunctandum rati, ſpiritibus in nomine Chriſti præceperunt, vt illum dimitterent. Itaque dæmonum auxilio deſtitutus, præceps ad terram corruit, ac repentino eliſu extinctus, qualis ipſe Deus eſſet oſtendit. Dignus certè qui ſic interiret, ne illi, quos maleficis incantationibus deluſerat, pernicioſa credulitate perirent. *Egeſip. de excid. Hieroſ. lib. 3. c. 2.*

Paulus Apoſtolus. PAVLVS Apoſtolus cùm Paphum applicuiſſet, Barrieum Elymam Magum, qui Paulum Cypri Proconſulem à fide auertere moliebatur, cæcitate damnauit, vt nec Solem hunc ſuper iuſtos & ſuper iniuſtos orientem poſſet aſpicere, qui tam auerſus abibat à Sole iuſtitiæ. Proconſul autem Apoſtolum ſecutus, Magum contempſit, nec in illo veritatis lumen eſſe iudicauit, qui oculorum lumen amittere dignus fuit, ſed in illo, qui dum veritatem doceret, eum, qui veritati repugnabat, in tenebris reliquit. *Actor. 17.*

Iacobus Maior Apoſtolus. PHILETES quoque Hermogenis Magi diſcipulus, cum Iacobo Maiore de fide certamen inijt, victus autem credidit, & ad Magiſtrum ſuum reuerſus: Magus abieram, inquit, redeo Chriſtianus. Indignatus Hermogenes, Philetem vbi conſtiterat incantationibus fixit, ita vt ſe loco mouere non poſſet. Tũc Apoſtolus ſudariolum ſuum miſit, cuius tactu liberatus Philetes, diſcipulum diaboli relinquens, adhæſit Diſcipulo Chriſti. Rurſum tamen Hermogenes imperat ſpiritibus, vt extemplo ambos coram ſe vinctos ſiſterent. Sed in foueam quam fecit, ipſe incidit. Profectò enim ſpiritus ne tangere quidẽ Dei ſeruos potuerũt. Supra illos in aëra pendentes, fremebant ac lamentabantur, quòd ab Hermogene miſſi vt eos ligarent, ipſi igneis catenis ligati ibidem detinerentur. Expediti tandem, & Apoſtolo, quàm Mago, obſequentio-

res facti, Hermogenem ipsum vinculis complicatum in medium adducunt, nihil prætereà ei mali inferre iussi. Qui deinde libertati redditus, ab Apostoli latere discedere non audebat, ne quid grauius à dæmonibus pateretur, donec baculo eius accepto, abijt securus, plus iam confidens Apostoli ligno, quàm veneficijs suis. Conuersus igitur maleficæ artis libros flammis tradidit, & se fidei Christi: satis expertus, nihil ea, neque verius, neque fortius, mortalibus datũ. *Euseb. Eccl. Hist. lib. 2. c. 8. Isidor. de Patrib. c. 73.*

AD Taurinum Aurelianensem Episcopum, Magos Cambisem & Zamrim cũ discipulis irruisse legimus, vt eum interimerent: quoniam cum viuente cõtendere, neque dictis, neque factis poterant. Illo autẽ sese Crucis signo muniente, diuinitus inhibitos ne propius accederent, & ob id magis furore concitatos, sibimetipsis mortem consciuisse. Confer nunc cũ Magorum vanitate Crucis virtutem. Illa sibi seruientes occidit, hæc à cædis periculo liberauit. Quam rẽ etiã maleficorum discipuli considerantes, Christiani facti sunt, & Sãctum, quem capitali odio persecuti fuerãt, reuereri cœperunt. *Vincent. in Spec. lib. 10. c. 78. 79.* *Taurinus Episcopus.*

CYPRIANVS Damascenus primùm quidẽ Magus & Gentilis, deinde verò Episcopus Christique Martyr. Cùm enim totis maleficorũ viribus Iustinam virginẽ in amorem Aglai iuuenis, qui eam deperibat, pellicere molitus fuisset: & dæmones re infecta reuersi, nullum sibi in ipsam peccandi locũ relictũ dixissent, eò quòd Crucis munimina Christiana fœmina castitatẽ suã protegeret: continuò relictis dæmonijs, Christianorum religionẽ sequi decreuit. Baptizatus ergo tantũ fide & sanctitate profecit, vt ad Episcopatũ promoueri meruerit & martyrio coronari. Idem igitur, qui Magus fœminam vincere nullo modo potuit, Christianus factus tyrãnorum tormẽta facilè superauit. *Greg. Nazianz. in Orat. Hieron. in 3. Iona. & alij.* *Cyprianus Damascenus.*

De fide

De fide Christi contra Philosophos.
Caput X.

SVBIVGATIS Magis, congredi nunc cum Philosophis pergamus, vt & hi discat, quia quod stultum est Dei, sapientius est hominibus, & quod infirmum est Dei, fortius est hominibus.

Paulus Apostolus. Dionysius Areopagita. DIONYSIVS Areopagita, cùm Apostoli Pauli prædicationes audisset, & ea, quæ sibi iam similia veri videbantur, credere adhuc dubitaret, verbis fidem se habiturũ dixit, si Paulus cæco, qui fortè aderat, Christi inuocatione visum restituisset. Tunc ille: Ne me, inquit, magico carmine vsum, Dionysi, suspicari possis, tute ipse accedens cœco illi iube, vt videat in nomine Domine Iesu Christi. Id vbi peregisset prospero euentu, protinus Areopagum reliquit, atque Apostolum secutus, & ipse Christum predicare gentibus cœpit, tanta constantia, vt sæuientes tyrannos nihil timere, & mori pro Christo cuperet, quandoquidem illi ratio iam constabat: Beatos esse mortuos, qui in *Apocal.14.* Domino moriuntur. *Metaphrast. & alij, Sur. Tom. 5.*

Basilius Magnus. BASILIVS ille Magnus, cùm esset gentilis, & bonarum artium apprimè eruditus, inter conflictantes Philosophorum sententias nihil certi asserentium nutabat, donec ab Athenis transiens in AEgyptum, explorato Philosophiæ nostræ sensu, Christo credere cœpit. Inde reuersus Eubolum Præceptorem suum de ratione veræ sapientiæ disputando superauit, & ad Domini Dei nostri cultum conuertit. Reperit ergo Basilius in Ecclesia, quod in Academia nõ poterat reperire, & discipulos docuit, quod nõ didicerat à magistro. Dum autem vterque Ierosolymis à Maximino Episcopo baptizaretur, circũfusos luminæ viderũt qui aderant, eaque res indicio fuit, eos antehac veri ignoratione in tenebris fuisse. *Amphiloch. in vita Basilij.*

CONSTANTINVS Imperator, ob Christi cultum,

tum quoniã nouã religionem in Rempublicam Romanam inducere piaculare videbatur, à Philosophis redargutus, diem constituit, quo cum Christianis ad rem inter se contentione discutiendam conuenirẽt, vt hi qui probabiliora in medium attulerint, cæteris sequendi autores fierent. Id agebatur Bizantij. Aderat Alexander Episcopus, mundanæ quidem sapientiæ non satis gnarus, sed morum sanctitate præstans. Is cùm disputarent, vni ex Philosophis dicere paranti, in nomine Christi silentium imperauit. Cumque ille veluti elinguis, ne verbum quidem proloqui potuisset, manum Alexandro dedit, victum se confitens: reliqui miraculo conuersi, sepositis altercationibus, volentes fidem receperunt, acsi & ipsi Dominum audissent dicentem: Si mihi non creditis, operibus credite. *Euseb. in vita Constant.*

Alexander Episcopus. *Iohan. 10.*

MAXENTIVS quoque Imperator, cùm esset Alexandriæ, & Christianos ad sacrificandum Dijs cogeret, Catharinam virginem, ne eximium formæ eius decorem sæuiendo deformaret, à fide Christi Philosophorum suasionibus auerti cupiebat. Igitur ex omnibus prouinciæ oppidis quinquaginta sapientissimos deligi curauit, qui illam respondere paratã impugnarent. Ferunt ita tunc locutam, vt omnium animos in stuporem versos tandem ad credulitatem induxerit. Immanissimus tyrannus credentium ceruicibus cum gladio imminebat, illi verò maluerunt iugulum præbere ferienti, quàm cognitæ iam & perceptæ contradicere veritati: ea & certissima & saluberrima esse, quæ à virgine didicerant, affirmantes. Vna ergo ancilla Christi disputando vicit, quos tota Platonis Academia vincere non potuisset. *Metaphrast. & Sur.*

Catharina

De fide Christi contra Hæreticos. Caput XI.

DEVICTIS etiam mundanæ ſapientiæ profeſſoribus reliquũ eſt, vt cum Hæreticis confligamus. Qui ſuperſeminantes zizania in medio tritici, ſubuertere Scripturas conati ſunt, ſenſum deprauare, veritatem polluere, ſectas impijſsimi erroris, pernicioſiſſimæque doctrinæ inducere.

Alexander Epiſcopus. ALEXANDER Epiſcopus Cõſtantinopolitanus Conſtantini Auguſti temporibus, cùm Arrium Hæreſiarcham publicè argueret, ac proinde orta plurimorum vtriuſque partis contentione, ſedari tumultus nõ poſſet, Dominum orauit, ne Eccleſiæ ſuæ Catholicæ fidem impijs ludibrio eſſe pateretur. Vix ipſe preces finierat, cùm Arrius dyſenteriæ morbo laborare cœpit. Et dũ citam torminibus aluum exonerare vellet, inteſtinis profluentibus expirauit. Reliquos obmuteſcere fecit timor, atque illum, quem prima Nicena Synodus damnauerat, etiam Dei Iudicio damnatum omnibus palam fuit. *Hiſt. Trip. lib. 3, c. 10.*

Olympius Arrianus. MATTHAEVS quoque Palmerius Florentinus in ſuo Chronicõ libro teſtatur: Olympium quendam Arrianum Epiſcopum quingenteſimo decimo Dominicæ humanitatis anno, dum apud Carthaginem in balneis lauãs ſanctam Trinitatem ſacrilego ore laceſſiſſet, tribus igneis iaculis ab Angelo viſibiliter percuſſum conflagraſſe. Rectè quidem tot ictibus ſceleſtus ille interijt, quot in Deo Perſonas offenderat, quarum Trinitatem vnius eſſe ſubſtantiæ vnus percuſſor, iuxta fidei noſtræ confeſsionem declarauit. *Platina in vita Anaſtaſij 2.*

Iohannes Chryſoſtomus. VERVM Dominus noſter, vt fidei veritatẽ oſtenderet, ſicuti ſæpe ab impijs hæreticis prauitatis pœnas exegit, ita ab eorundem inſidijs tutatus eſt ſeruos ſuos, Iohannes Chryſoſtomus Epiſcopus Bizantinus, quoniam Gainæ militiæ magiſtro volenti in Diœceſi ipſius Eccleſiam ponere Arrianorũ, obnixè reſtitit, ab illo capitali odio petitus, Dei beneficio protectus eſt.

Gainas enim iræ impatiens, quibusdam ex militibus suis negotium dederat, vt domum, in qua Iohannes erat, noctu aggressi incenderent, atque ipsum, si fortè flammas euasisset, ferro perimerent. Qui vbi domui appropinquassent, visis circa eam Angelorum copijs, territi fugam petierunt. Iterũ nocte insequenti missi eadem visione repelluntur, & re infecta ad Gainam redeunt. Postremò ipse Gainas ratus Episcopum cõductitios habere, qui sibi præsidio essent, cum validiore militum manu ad eum inuadendum profectus est, sed & ipse simili modo perterrefactus, celerius abijt quàm venerat. Et quoniam putauit ciuitatẽ cum Iohanne stare, furore percitus, perrexit in Thraciam, coëgit exercitum, & reuersus deuastabat Byzantinũ agrum, etiam vrbi proxima incursans. Arcadius verò Imperator molestiam hanc absque hominum cæde auertere cupiens, cùm ad illum placandum legationem destinare vellet, Iohannem vltrò se offerentem misit. Eius aduentu Gainas consternatus humi procidit, & ab eo, quem interempturus putabatur, veniam supplex petijt. Tum præda restituta amouit exercitũ, matureque recessit, tam deinde fauens Christianis, quàm antea fauerat impietati, perfidiæque Arrianæ. *Metaphr. & alij. Sur. Tom. 1.*

BASILIVS etiam Episcopus verè colũna ignis (vt cuidam visum fuit) calore æstuans charitatis, non est veritus Valentem Imperatorem increpitare, quòd Ecclesiam quandam, quæ Christianorum iuris erat, tradidisset Arrianis. Sublatis iurgijs, eò deducta est res, vt fidei periculum facerent. Clauserunt Ecclesiæ fores, decernentes vt ad quorum precationem per se patefierent, illis eius possessio cederet. Arriani dies treis perpetuis supplicationibus in cassum orarunt. Basilius verò postquàm precatus est, leui bacillo portas tetigit, dicens: Attollite portas, Principes, vestras, & eleuamini portæ æternales, & introibit Rex gloriæ.

Basilius Magnus.

Psalm. 23.

gloriæ. Et ſtatim ac ſi vocem iubentis ſenſu aurium, quas non habebant, percepiſſent, ſic obſecundanter paruerunt. Idcirco nemine refragante, Eccleſia adiudicatur Chriſtianis, & plerique etiam Arrianorũ relicta hæreſi, fidelibus ſeſe iunxêre, quòd ſolis illis apertum eſſe cœli aditum dicerent, ad quorum inuocationem ſic aperiri Eccleſiæ aditum viderant. *Amphiloch. in vita Baſilij.*

Copres Presbyter. SED mira profectò extitit pertinacia nonnullorũ, qui ne ſigna quidẽ videntes conuerti voluerunt. Copres Presbyter eremi Thebaidis cultor, cùm quendã de grege Manichæorum prauitatis ſuæ contagione alios corrumpentem, cohibere nullo modo poſſet, aduocata populi concione, pyram extrui iuſsit, proponens vt qui ipſorum duorum ignem ingreſſus aduri nequiret, ei fidem omnes probatam haberent. Manichæus timidum animal Copretem prius rẽ experiri petijt. Copres autem in Domino confidens, ſine cunctatione in flammas irrupit, ac qualis intrauerat, talis exijt, non nidoris, non caloris moleſtiã ſenſit. Dubitantem poſthæc Manichæum, auertẽtemque ſeſe, hi qui ſpectaculo aderant, vi corripientes in ignẽ impegerunt. Ardoris impatiens Copretis opem implorauit, & ab illo exemptus periculum euaſit. Sed tamen cuius virtutem & tentando cognouit, & inuocando confeſſus eſt, & euadendo ſenſit, eius credulitatem ſequi noluit: tanta iam mentem illius præoccupauerat inſania, tantus furor. Itaque in malo perſeuerans theſaurizauit ſibi iram in die iræ. *Pallad. Lauſ. Hiſt.* 54.

Auguſtinus Epiſcopus. AT non ita Eccleſiæ Sanctæ illuſtrator Auguſtinus, qui in initio eadem hæreſi pollutus, cùm Ambroſium prædicantem audiſſet, perſpexit errorem in quo erat, atque abiecit: & tandem omnis expers ambiguitatis, Chriſti ſuſcepit fidem, iuxta traditionem Catholicæ religioſitatis; non ſigna requiſiuit, non experi-

experimenta tentauit, audiendo tantùm agnouit veritatem, & de tenebris venit ad lucem. Denique eandem sectam illam, quam reliquit, nemo posteà fortius impugnauit, nemo acrius est persecutus. Peruersissima impietas, cuius assertione tutam se putabat, eius confutationum telis confossa periJt. *Conf. li. 5. c. 14.*

EVTICIANAE verò prauitatis error, quã Chalcedonensis Synodus damnauerat, etiam tunc manifestò apparuit, cùm Anastasius Augustus, vt ab eo discederet, summi Pontificis Hormisdæ denuntiationibus monitus, sed obtemperare negligens atque contemnens, fulmine ictus pœnas dedit. Reliqui ne idẽ paterentur, Catholicæ fidei adhærentes, ab eodem Pontifice in Ecclesiam recepti sunt. Non enim dubitarunt, eam religionem esse verissimã, pro qua Deus ipse sic depugnaret, vt neque Imperatoribus aduersus eam niti impunè esset. *Platina in vit. Hormisdæ. P P.* *Hormisda PP.*

SVMMVS quoque Pontifex Agapetus Constantinopolim profectus, cùm Iustinianum Augustum adisset, verbis aliquot vltro citróque habitis, deprehẽdit illum in hanc ipsam Euticetis hæresim incidisse, atque ait: Putâram me cum Iustiniano loqui, nõ cum Diocletiano: apertè ostendens, quanta esset erroris huius malignitas, ob quam solam mitissimum Principem sæuissimo Christianorum persecutori duxit comparandum. Veruntamen cùm aliquandiu inter eos fuisset disputatum, Augustus tandem Pontificis sententiæ cedens, Catholicum se fecit. Porrò Antonium Episcopum de eadem prauitate publicè conuictum, improbè tamen in flagitio persistentem, & ab Agapeto depositum, in exilium egit, suffecto in locũ suum sancto ac fideli viro Menna, Sicque sapientissimus Princeps cùm fidei nostræ synceritatem paulò plenius didicisset, vsqueadeò approbauit, vt & ipse correctus crederet, & credere renuentem puniret. *Platina in vita Agapeti. P P.* *Agapetus PP.*

Hieronymus. MAGNVM ea etiam res indubitatæ fidei testimonium fuit, quam Cyrillus coram se Ierosolymis ita actam tradit. Post Diui Hieronymi obitum, Hæresiarcha quidam Sabinianus opusculum execrandi dogmatis à se confectum, quó errori suo adscisceret autoritatem, à Hieronymo editum asseuerabat. Eú autem falsitatis palàm arguens Syluanus Nazarensis Episcopus, proposuit conditionem, vt nisi librũ illum die crastino ipse Hieronymus ostento manifesto reprobasset, tum se pœnam capitalem subiturum. Sin econtrà, idem supplicij pro mendacio Sabinianus referret. Qui cùm tale miraculum nunquam euenturum timeret, sed magis speraret, Syluani exitio suã sententiam firmam fore, accepit conditionem. Dies præstituta venit, ad Ecclesiam frequentes conueniunt, signum nullum apparet. Syluanus ex pacto ad supplicium poscitur, præbet ceruicem, mori pro veritate paratus. Sed præsto illi fuit Hieronymus, cunctisque cernentibus, tenuit spiculatoris manum iam ad feriendum erectam. Mox ad hæreticum conuersus, acerrimè illum increpuit, doli & fallaciæ accusans. Abijt visio, & maius secutum est miraculum: Sabiniani caput, nemine percutiente, ab humeris auulsum in terram procidit. Denique qui aderant Orthodoxi, pro victoria, quam paulòantè desperauerant, Deo & Diuo Hieronymo gratias egerunt. Reliqui ad Syluanum confugientes, illius fidei sese dedidêre. Et perniciosissimus error (qui iam latè manare cœperat) vnà cum suo autore extinctus defecit. *August. Epist. 206. c. 4.*

Cũ Hæreticis nõ communicandũ. Iohannes Apostolus. CVM eiusmodi hominibus ne communicandum quidem, duorum exemplo docebimus: Iohannis Apostoli, & discipuli eius Polycarpi. Iohannem Eusebius Ecclesiasticæ Historiæ Scriptor tradit, dum Ephesi moram traheret, balnea ingressum, viso ibi Cherinto hæretico, statim retulisse pedem, & ad

suos conuersum dixisse: Fugiamus hinc, ne balnea nos ruina opprimant, in quibus Cherintus lauat veritatis inimicus. *Hist. Eccl. lib. 4. cap. 14. Ieren. cont. hær. lib. 3. c. 3.*

POLYCARPUS autem Martioni aliquando obuiam factus, quærentique an se agnosceret: Agnosco, inquit, primogenitum Satanæ agnosco; atque auersus ab eo pertransijt. *Ibidem.* *Polycarpus*

SIC etenim & Paulus Apostolus ad Titum scribens, monet ac dicit: Hereticum hominem post vnam & secundam correptionem deuita, sciens quia subuersus est qui eiusmodi est, & delinquit, cùm sit proprio iudicio condemnatus. Et ipse Iohannes Epistola secunda: Si quis, inquit, venit ad vos, & hanc doctrinam non affert, nolite recipere eum in domum, nec Aue ei dixeritis: qui enim dicit illi Aue, communicat operibus eius malignis. Et in Apocalypsi: Angelus, id est, Episcopus Pergami Ecclesiæ arguitur, non quòd fidem negarit, fidelis enim erat: sed quòd prope se habeat tenentes doctrinam Balaam, doctrinam Nicolaitarum. Quòd si cohabitare cum illis crimini est datum, quantò grauius peccant, qui familiaritate & consuetudine eorum vtuntur. *Paulus Apost. Titum. 3. Iohannes Apost. 2. Iohan. 1. Apocal. 2.*

FACESSANT igitur à nobis in vestimentis ouiũ lupi rapaces, Dominico semper insidiantes gregi. Recedant spinæ & tribuli, de quibus nec ficus nec vua colligi possunt. Procul absit hæreticæ insaniæ fermentum, ne purissima orthodoxæ fidei massa corrumpatur. Caueantur vulpium foueæ, & volucrum nidi, in quibus Christus non habet vbi reclinet caput suum. Quos & Apostolus cauendos rursum præcipit, dicens: Obseruetis eos, qui dissensiones & offendicula præter doctrinam, quam vos didicistis, faciunt, & declinate ab illis. *Contra Hæreticos. Luca 9. Rom. 16.*

De spe Diuinæ misericordiæ Caput. XII.

a Iohan. 3.

POSTQVAM auté & de istis sicuti de cæteris omnibus triumphauimus, hæc est enim victoria quæ vincit mundum, fides nostra: rectè nunc de spei virtute disseremus, vt bonum quod maximum cũ Deo esse credimus, etiam sperare discamus.

VTILITER sperat, qui nec adeò misericordiæ Dei confidit, vt iustitiam non timeat: nec adeò iustitiam timet, vt misericordiæ diffidat. Itaque semper attendendum est, ne ad proxima Spei vitia imprudenter delabamur. Ea sunt desperatio & Præsumptio. Qui desperant, non satis perpendunt diuinæ misericordiæ magnitudinem, & conscij delictorum, antè se damnant, quàm damnantur. Qui præsumunt, iustitiæ seueritatem obliuiscuntur, & dum nihil timent, licétius peccant. Neque hi præsumerent, neque illi desperarent, si meminisse voluissent, quòd iustus pariter & misericors sit Dominus, quòd simul & sontes puniat, & pœnitentibus ignoscat.

Desperatio & Præsumptio.

Desperatio Cain. Genes. 2.

IMPIVS Cain, inuidia stimulante, fraternæ cædis cruore sceleratas polluit manus. Credimus tamen eum maledictionis pœnam vitare potuisse, si pœnitens Dei misericordiam implorasset: execrabilior factus est post reatum fratricidij, dicens: Maior est iniquitas mea, quàm vt veniam merear. Illos autem, qui vitijs suis fauentes præsumptione labuntur, Ecclesiasticus arguit, dicens: Ne dixeris, peccaui: & quid mihi accidit triste? Altissimus enim est patiens redditor. De propitiato peccato noli esse sine metu, neque adijcias peccatum super peccatum: & ne dicas, Miseratio Domini magna est, multitudinis peccatorũ meorũ miserebitur. Misericordia enim & ira ab illo citò proximat, & in peccatores respicit ira illi⁹. *Gen. 4.*

Præsumptio

Eccl. 5.

Spes.

NOS igitur errorem istorũ refugientes, eos sequamur, qui vel grauissimè lapsi, sic sese (dũ flagitij pœnitet)

nitet)erexêre,vt ſpem recuperandę gratiæ non amitterét,& quod ſperârunt, Deo indulgẽte adepti ſunt. *Dauid rex.*

DAVID adulterij homicidijque crimine nequiter corruerat, ſed per Nathan Prophetam reprehenſus:Peccaui,inquit,Domino. Dixitque Nathan:Dominus quoque tranſtulit peccatum tuum, non morieris,Peccatum confitendo doluit, & de miſericordia Dei non diffidit. Idcirco non eſt ſpe deceptus: tunc veniam impetrauit, cùm commiſſa ingemuit. Sed ſi Dauid ſic cecidit, nemo cõtinentiũ ſe arbitretur ſecurum: rurſum ſi idem tanti reatus dãnatione abſolutus eſt, nemo delinquentiũ deſperet.2.*Reg*.12. *2.Reg.12.*

MANASSES Regum omnium, qui Ieroſolymis regnarunt ſceleratiſsimus,ſtellas adorauit, aras Baalim erexit,in Templo Dei idolum poſuit,ſomnia obſeruauit,auguria ſectatus eſt, ſuper hæc ſanguinẽ innoxium fudit, interficiens Prophetas, Iſaiam ſerra medium ſecans. Cumque ob hæc flagitia Dominus tradidiſſet eum in manus Principũ Aſſyriorum, ferróque vinctus ductus eſſet in Babylonem, anguſtijs compellentibus agnouit peccatum, egit pœnitentiam,orauit,exauditus eſt,Deoque propitio redijt Ieruſalem,& recuperauit regnum,atque in alium mutatus,idolis ſublatis, prophanata expiauit, & vnum Deum Iſraël impensè coluit. Quis igitur veniam deſperet, ſi Manaſſes inuenit? Aut quis adeò peſsimis moribus viuit,vt euadere bonus non póſsit, ſi ille euaſit?1.*Paral*.33. *Manaſſes rex.* *1.Paral.33.*

NINIVITAE cùm Iona prophetante vrbis excidium imminere didiciſſent,peccatorum,ob quæ id paſſuri erant,pœnitentiam agentes, dixerunt: Quis ſcit,ſi conuertatur,& ignoſcat Deus, & reuertatur à furore iræ ſuæ,& nõ peribimus? Grandis fiducia, in ipſo diuinæ vltionis procinctu ſperare miſericordiã, ſed fruſtra quidẽ ſperaſſent,niſi vitijs finem ſtatuiſſent Quod ſperauerant,pœnitendo obtinuerunt,dicente *Niniuitæ.* *Ionæ.3.*

Scriptura: Et vidit Deus opera eorum, quia cõuersi sunt de via sua mala, & misertus est super malitiam quam locutus fuerat vt faceret eis, & non fecit. Ea igitur spes impetrandæ salutis non fallitur, quam vitæ correctio comitatur. *Ione.3.*

Latro in Cruce. EVANGELII tẽpora percurramus. Cuius spem non incitat atque accendit latro in Cruce pœnitens? Quam quidem Crucem, si nihil mali commisisset, si nemo cogeret, sua ipse sponte hac mercede ascendere debuit, vt à Domino audiret vocem illam, qua nihil iucundius: Hodie mecum eris in Paradiso. *Luce.23.* Ob latrocinia noxæ deditus, mortique addictus, dum moriens dignum se supplicio confitetur, dũ in Christum credit, dum iuxta se pendentem deprecatur, transiuit de morte ad vitam, de Cruce ad Paradisum. O diuinæ clementiæ immẽsitas! quàm seræ conuersioni, quàm grandem tribuisti mercedem. *Luc.23.*

Matthæus Apost. Marc.2. Luce.5. Zachæus Pubicalnus SED neq; de illis quidẽ desperandum est, quos in omne vitium egit cumulandarum opũ immoderata libido, & impudẽs exigendi fœnoris cupiditas, Matthæus de Telonio ad Apostolatũ vocatus est, Zachæus Publicanorũ princeps, & ipse diues, Saluatorẽ mundi hospitio suscipere meruit. Vterque igitur cùm vsuras reliquissent, lucrati sunt regna cœlorum. Talem quæstũ facere solent, qui conuersi spem suã de terrenis diuitijs in Deum transferunt, cœlestium diuitiarum æternæque beatitudinis largitorem. *Marc.2. Lu.5.*

NEQVE enim Nouatianorum impietati adhibẽda est fides, qui aiunt ijs, qui post Baptismi lustrationem peccati maculam contraxerunt, gratiæ recuperandæ non esse locum. *Petrus Apost.* Petrus de piscatore Apostolus, iam carni & sanguini Domini communicauerat, iam speciali priuilegio cum Iacobo & Iohanne eiusdem Domini gloriam in monte viderat: Iam Iesum Dei filium confessus fuerat, & tamen Dominicæ passionis tempore, dum homines timet, Deum negauit.

At

At quoniam post negationem amare fleuit, non solùm quod peccando amiserat, pœnitendo iterum est assecutus, sed etiam omnium Princeps factus, claues regni Ecclesiæque gubernandæ potestatem accepit. Benignissimus Dominus plus contulit eius pœnitétiæ, quàm contulerat innocentiæ, pristinis beneficijs cumulum faciens tam excellentis Præpositurae honorem. *Matth. 26, Marc. 14, Lucæ 22.*

Iudas Scarioth. AT econtrà Iudas de culmine ipso Apostolatus in baratrum inferni infeliciter corruit. Non vtique, quia Dominum vendidit, sed quia, eo vendito, magis de flagitio doluit, quàm de venia sperauit. Peccaui, inquit, tradens sanguinem iustum. Conueniens pœnitentiæ, si sibi humiliter ignosci postulasset, & non sceleri scelus addens, ad laqueum prius, quàm ad Dominum confugisset. Nunquid proditori suo non dimisisset, qui dimitti crucifixoribus suis rogauit? Nunquid se vendenti non pepercisset, qui lancea latus suum fodienti sic pepercit, vt coronam indulgeret Martyrij? *Matth. 26. 27.*

Paulus Apostolus. SED quis prætereà desperet, quamuis impius, & crudelis, & omni immanitate præditus, si Paulus Christiani nominis persecutor, factus est Christi Apostolus? si vas iræ conuersum est in vas electionis? si is, qui infensissimus fuerat Ecclesię hostis, repètè euasit constantissimus eiusdē Ecclesiæ propugnator? *Act. 9.* Sed dices: Ille in via vocatus est, & vt se corrigeret, penè coactus est. Quid tu, quoties peccatorū conscientia cōpungeris, nónne vocaris? Quoties aduersitate aliqua solicitaris, nónne cogeris? Quid ergò auerteris? quid reluctaris? Ille increpitus statim obediuit, & tu quæso, ne obdurescas. Ille cùm in terrā cecidisset, iussus est surgere & ciuitatē ingredi, vt ibi audiat quid se oporteat facere: & tu terrenarum cupiditatum malignitate subuersus, iam tandem surge, & ingredere ciuitatem mandatorū Dei, vt ibi discas quid te facere,

quid fugere oporteat, vt salutem tibi parare possis. Illi Ananias manum imponens, visum, quem cadendo amiserat, restituit. Ananias interpretatur donum gratiæ Domini. Hoc donum tibi manum imponet cõferens virtutem, vt in spe confirmeris, & visum recipias, quem peccando perdidisti. Non visum carnis, neque oculorum, sed, quo Deus videtur, mentis & intellectus: vt demum cum ipso Paulo gloriari queas,

1.Cor.15. dicens: Gratia Dei sum id quod sum, & gratia eius in me vacua non fuit, sed gratia eius in me manet semper. *Actor,9.*

Dauid Monachus, Avdi & aliud id genus exemplum. Dauid quidam in finibus Hermopolis grassatorum princeps, cùm diu exercendis latrocinijs operam impendisset, tandem pœnitudine pulsatus ad monasterium venit, monachusque factus, Deo in humilitate seruiuit. Et cùm post aliquot dierum pœnitentiam, dimissa sibi esse peccata quæ commiserat, Angelo referẽte accepisset, multitudinis eorum conscius dubitauit an vera audiret. Ob incredulitatem linguæ officio caruit. Sed cùm vehementer doleret, quòd solitas Deo laudes ore impedito concinere non posset, vocis vsum ad eam duntaxat rem recuperauit, ad cætera mutus permansit. Sperauit ille quidem futuram aliquando delictorum veniam, sed spem eius præcessit Dei clemẽtia. Et vt præcessisse crederetur, non credentẽ puniuit, vt scias quia non est ponere numerum, neque finem misericordiarum eius.

Moyses Abbas. Moysen quoq; Abbatem Isodori Abbatis apud Thebaidem discipulum, natione AEthiopem, singularis sanctitatis ac patientiæ virum, latronem anteà fuisse memorant, multorum spolijs cædibusque infamem. Igitur compunctus ad mentem redijt, misericordiam Domini orando & pœnitendo quæsiuit, sperando assecutus est. Et qui aliquando de latronum numero fuerat, in Sanctorũ censum redigi meruit,

ruit. Sic AEthiops mutauit pellẽ suam,& pardus varietates suas.Sic lupus rapax conuersus est in agnum. *Pallad.Laus.Hist.*23. *Ierem.*13.

NVLLVM execrabilius crimen, quàm post agnitam perceptamq́ue veritatem à fide decidere.At etiã inde reditum patêre ad spem salutis certissimam,non solùm Petri exemplo, sed etiam aliorum satis edocemur. Iacobus Martyr à præfectis membrorum nodis Denodatus dictus, cùm esset fidelis fidelibusq́ue ortus parentibus, atque inter Regis Persarum aulicos primo loco haberetur, gentili Domino gratificari cupiens,eò prolapsus est,vt idolum adoraret. Deinde à matre per literas increpitus,culpam agnouit, animo resipuit, pœnitentiam egit, honores quibus fruebatur contempsit.Regem nihil veritus,idola eius detestatus est, & se Christianum esse palam asseruit, tam constanter,vt articulatim dilaniatus non formidaret supplicia,sed appetere videretur. AEternæ denique felicitatis bona, quibus præuaricando se indignum fecerat,diuina clementia suffragante martyrio suo redemit.Bonum est ergo (vt Propheta ait)confidere in Domino,quàm confidere in homine.Bonum est sperare in Domino, quàm sperare in principibus. *Iacob.de Vorag,Episc.Ianuens.* *Iacobus Denodatus.* *Psalm.*117.

SI quis verò delinquendi assuetudine ita duratus est,vt per se omnino corrigi non possit,non ideo desperet,sed senem illum Nicolaum imitetur: qui cùm libidinibus ætatem consumeret, & neque anni ad finem vitæ vergẽtes, finem turpitudini facere possent, Andreæ Apostolo supplicauit, vti pro se Deum obsecraret.Se enim sceleris conscientia ne orare quidẽ satis audere. Precibus ergo Apostoli placatus Dominus,veniam indulsit,& ille correctus, peracta semestri pœnitentia, hinc decedens misericorditer in fine saluatus est. Exemplum nobis reliquit, vt si quando spes vitæ emendandæ veniæve impetrandæ, ob pec- *Nicolaus senex.*

candi vſum difficilior cōtigerit,ad eorū,quiDeo placent,confugiamus auxilia. Noſtris enim flagitijs irritata Diuinitas,Sanctorum meritis, qui pro nobis orauerint,facilius mitigabitur , & ad miſerandū citius conuertetur. *Abdias in vita S. Andreæ.*

FVERE prætereà qui non modo verbis,ſed etiam ſcriptionibus Chriſtianitati renuntiantes, diabolo ſe dedere non dubitauerant, poſthæc tamen cùm pœnitentiam egiſſent, gratiam à qua deciderant recuperarūt. Ieroſolymis Proterij principis viri ſeruus Phanias,filiæ eius amore captus, quoniam potiundæ ſpes nulla eſſet,Magos conſuluit. Exciti maligni ſpiritus, eam illi vxorem fore dixerunt, ſi ipſe ſe diaboli ſeruū adſcripſerit, contempto Chriſto. Conditione aſſentiens,chirographum dedit, & nuptias cum ea, quam adamauerat,inijt. Poſthæc deprehendit mulier, nihil prorſus Chriſtiani moris ineſſe viro, non orare , non ad Eccleſiam ire,non Crucis ſignum facere. Denique cauſam ab eo curioſius ſciſcitans, plenè didicit, & anxia remedium quærens , Baſilio Epiſcopo rem detulit. Tunc accerſitum Phaniam Baſilius hortatur, vt reuerti vellet , vnde per præuaricationem receſſerat, & credere, & confidere in Domino : conuerſum ſecum domi retinuit,ac pro illo orauit. Et poſt XL. dierum ieiunium , multaſque intereà Satanæ inſultationes eduxit , vt purgatum reconciliaret Eccleſiæ. Ibi frequenti Clero,plebeq́ue vrbis aſtante , voces terribiles auditæ,frementium ac lamentantium dæmonū aduerſus Baſilium,quaſi raptorem alieni ſerui.Sed eo iubente,etiam chirographum inuiti reſtituunt. Quo diſciſſo,apparuit deletum eſſe Phaniæ crimen. Ita per mulierem fidelem,vir infidelis ſaluatus eſt,& qui deſperauerat, Epiſcopi opera ad ſpem redijt ſolutis. *In vitis PP. in vita Baſilij. Sur.Tom.1.*

Phanias.

1.Cor.7.

Theophilus Archidiaconus.

THEOPHILVS quoque Ciliciæ Archidiaconus ab Epiſcopo officio motus, chirographū confecerat, quo

quo Deum, Matremque Dei abnegare se, & diaboli subijci seruituti dixit, promittente diabolo se factu-rum, vt ipse in locum suum gradumque restituatur. Restitutus demùm animaduertit, quãtum sceleris flagitijque commisisset, & animo conflictatus, lachrymas fudit, & veniam orauit. Die quadragesimo dormormienti Virgo Dei Mater, cuius opem inuocauerat, apparens dimissum ei peccatum nuntiauit. Somno excitatus, chirographum suum iuxta iacentem reperit. Ea re lætus, & peccatum suum, & Dei erga se misericotdiam cunctis audientibus publicè enarrauit. Die tertio vita defunctus, etiam miraculis claruit. Quòd si tanti criminis reus ad tantã beatitudinẽ peruenit: profectò nemo perit, nisi qui pœnitere nõ vult: nemo condẽnatur, nisi qui desperat. *Metaphr. Sur. Tom. 1.*

NVNC nequid desit, quò spem nostram minus intra nos labascere patiamur, in fœminas etiam Domini miserationes considerabimus. *Fœminæ.*

MVLIAERI in adulterio deprehẽsæ pepercit, iniungens tamen ei ne amplius peccaret: vt intelligas, tunc nos rectè veniam sperare, cùm desinimus peccare. Malignis autem in illam frementibus iniecit ruborem, propria eis exprobrans delicta, qui accusatũ venerant aliena. Et hi sanè vnus post alium abierunt, sicut aduenerant, nequitia & impietate pleni. Illa verò perstitit, donec condonato reatu dimissa est. Perseuerare enim sperando debemus, nec vllo expectationis tædio affecti deficere, dicente Apostolo: Christi domus sumus nos, si fiduciam & gloriam spei vsq; ad finem firmam retineamus. Quamdiu ergo speramus in Christo, habitat in nobis Christus: procul est ab ijs qui desperant. *Iohan. 8.* *Mulier in adulterio deprehensa.* *Hebr. 7.*

MARIAM Magdalenam ob impudentis lasciuiæ crimen, cæterorumque vitiorum infamiã cognomẽto peccatricem dixêre, & tamen cùm sese pœnitendo Domino submisisset, dimittuntur ei peccata multa, *Maria Magdalena.* *Lucæ. 7.*

quoniam

Marc.16. Luce.10. Rom.8. quoniam dilexit multũ, & quæ diu serua fuerat peccati, meruit effici Discipula Christi, eiusque Resurrectionẽ videre prima, atque audire: Maria optimam partem elegit, quæ nõ auferetur ab ea. Sic vbi abundauerat peccatum, superabundauit misericordia, & in pœnitente omni spe maior spei merces fuit. *Luce.7.*

Maria AEgyptiaca. MARIA AEgyptiaca meretricio quæstu diu infamis, cùm aditu etiam Ecclesiæ indignam se diuinitùs eo prohibita cognouisset, post lachrymas eremique labores, ad tantam vitæ perfectionem deuenit, vt orans in terra terram nõ tangeret, & Iordanem transiens super aquas ambularet. Ad Dominum migratura à sanctissimo viro Zozima sacrosanctam Communionem accepit, à leonibus sepulturam, cùm scrobem in terra carptim vnguibus excauassent, Sanctæ corpusculi capacem. Vsqueadeò Dominus conuersam exaltauit, quàm peccantem ne in templum quidẽ intrare permiserat, tam erga pœnitentem misericors, quàm erga delinquentem iustus, *In vitis PP.*

Maria neptis Eremitæ Abraã. MARIA Abraam Eremitæ ex fratre neptis, virginitatis seruandæ voto, ipsum ad desertum secuta, eodem cum illo cõtubernio annos septẽ vsa, piè sanctéque vixerat, clausis semper ianuis, nusquam inde discedens. Sed quid tam clausum, quò diaboli non penetret inuidia? Iam vigesimum ætatis agebat annum, cùm inimici dolis suggestionibusque subuersa, iuueni cuidam eò ventitanti consentiens, in turpis luxuriæ foueam corruit. Sceleris cõscientia, veniam desperauit, solitudinem reliquit, proximam ingressa ciuitatẽ, pristinas virtutes vitijs æquauit, permisit libidini frenos, & quæ diu virginitatem accuratissimè seruauerat, prostibuli obruta est spurcitijs. Postquàm verò ab ipso Abraam sene, vehementer de eius perditione solicito, diu quæsita, & tandem inuenta, illo hortante ad montem redijt, sanctitatis meritum, quod peccando amiserat, pœnitendo recuperauit. Sic perdita ouis

boni Paſtoris humeris reportata, lupi fauces effugit, & electo tandem dominico gregi meruit computari. Nunquam in Deo vana ſpes pœnitentis fuit. *Ephren. in vitis PP.*

PELAGIA Antiochena, cùm & diuitijs & corporis facie multum emineret, luxuriæ ac libidini dedita, vſqueadeò frontem fregerat, vt gloriaretur, nullam ſe neque ornatiorem, neque laſciuiorem, in publicum procedere. At vbi Nonij Heliopoleos Epiſcopi prædicationes audiuit, recognouit errorem ſuum, penitusq́ue immutata, ornatũ omnẽ abiecit, & quicquid habebat opum, pauperibus erogauit, atque impudicitijs finem ſtatuens, in monte Oliueti tuguriolũ ſibi poſuit, tum ne quis in ſolitudine manenti fœminæ inſidiari in animũ induceret, ſexu celato Pelagium ſe nominari fecit. Tantumq́ue deinde vitæ ſanctitate excelluit, vt de pelago vitiorum facta diceretur pelagus virtutum, amariſsimas Mara aquas in dulcens cõuertens. *In vitis PP.* *Pelagia.*

THAIS etiã AEgyptia meretrix, crebris Paſnutij Abbatis admonitionibus ad pœnitentiam conuerſa, facultates, quas non modicas corporis vulgatione parauerat, conſtructa pyra in ignem coniecit, & de proſtibulo, vbi diu diabolo ſeruierat, ad monaſteriũ tranſiens ſeruiuit Chriſto. Poſt triennem eius clauſuram, Paulo Antonij Abbatis diſcipulo reuelatũ eſt, dimiſſa eſſe à Domino Thaidi peccata. Itaque à Paſnutio de cellæ carcere educta, cùm dies quindecim ſuperuixiſſet, migrauit ad Paradiſum, & conſortio inſerta eſt Angelorum. Talis beatitudo eos manet, qui vitam corrigunt, & ſpem ſuam in ſola Dei miſericordia ſemper collocant. *In vitis PP.* *Thais.*

HAEC eſt enim de qua Dauid in Pſalmis gaudet, ob quam Domino benedicit, quam admiratur, in qua ſperat. Exultabo, inquit, & lætabor in miſericordia tua. Quoniam reſpexiſti humilitatem meam, ſaluaſti *Pſalm. 30.*

de necessitatibus animam meam. Nec conclusisti me
Psalm.102. in manibus inimici. Et in alio Psalmo: Benedic anima mea Domino, & noli obliuisci omnes retributiones eius. Qui propitiatur omnibus iniquitatibus tuis, qui sanat omnes infirmitates tuas. Qui redimit de interitu vitam tuam, qui coronat te in misericordia &
Ibidem. miserationibus. Et paulò post: Misericors & miserator Dominus, longanimus & multum misericors. Non in perpetuũ irasceretur, neque inæternũ comminabitur. Non secũdùm peccata nostra fecit nobis, neque secundùm iniquitates nostras retribuit nobis. Quoniam secundùm altitudinem cœli à terra, corroborauit misericordiam suam super timẽtes se. Quantum distat ortus ab occidente, longè fecit à nobis iniquitates nostras. Quomodo miseretur pater filiorũ,
Psal.144. misertus est Dominus super timentes se. Et rursum in alio Psalmo: Miserator & misericors Dominus, patiẽs & multum misericors. Suauis Dominus vniuersis, & miserationes eius super omnia opera eius. Et iterum:
Ibidem. Alleuat Dominus omnes qui corruunt, & erigit om-
Psalm.145. nes elisos. Oculi omnium in te sperant Domine: & tu das escam illorum in tempore opportuno. Aperis tu manum tuam, & imples omni animal benedictione. Et rursum idem alibi: Dominus, inquit, soluit compeditos, Dominus illuminat cæcos, Dominus erigit
Psalm.129. elisos. Et item alibi: Si iniquitates obseruaueris, Domine: Domine, quis sustinebit? Quia apud te propitiatio est, & propter legem tuam sustinui te, Domine. Sustinuit anima mea in verbo eius, sperauit anima mea in Domino. A custodia matutina vsque ad noctem, speret Israël in Domino. Quia apud Dominum misericordia, & copiosa apud eum redemptio. Et ipse redimet Israël ex omnibus iniquitatibus eius. Philo etiam sapientiæ spiritu plenus: Misereris om-
Sapien.11. nium, inquit, quia omnia potes, & dissimulas peccata hominum propter pœnitentiam. Diligis enim

omnia quæ ſunt, & nihil eorum odiſti quæ feciſti. Et paulò poſt: Parcis autem omnibus, quoniã tua ſunt, Domine, qui amas animas. Et per Iſaiam Dominus ipſe ad populum fidelem ait: Nunquid obliuiſci poteſt mulier infantẽ ſuum, vt non miſereatur filio vteri ſui? Etſi illa oblita fuerit, ego non obliuiſcar tui. Ecce in manibus meis deſcripſi te, muri tui coram oculis meis ſemper. Et per Iezechielem: Nolo mortem moriẽtis, dicit Dominus Deus: reuertimini, & viuite. Item in Euangelio: Non veni, inquit, vocare iuſtos, ſed peccatores ad pœnitentiam. Et item: Non eſt voluntas ante Patrem veſtrum qui in cœlis eſt, vt pereat vnus de puſillis iſtis. Venit, inquit, Filius hominis quærere & ſaluum facere quod perierat. Et alibi de ſe teſtatur, & ait: Ego ſum Paſtor bonus, Bonus Paſtor animam ſuam dat pro ouibus ſuis. Hinc Apoſtolus Paulus: Si Deus pro nobis, inquit, quis contra nos? Qui etiam proprio filio ſuo non pepercit, ſed pro nobis omnibus tradidit illum. Hinc idem alibi Patrem miſericordiarum & Deum totius conſolationis eum appellat. Et rurſum alio loco dicit: Cùm autem benignitas & humanitas apparuit Saluatoris noſtri Dei, non ex operibus iuſtitiæ quæ fecimus nos, ſed ſecundùm ſuam miſericordiam ſaluos nos fecit, per lauacrum regenerationis & renouationis Spiritusſancti, quem effudit in nos abundè per Ieſum Chriſtum Saluatorem noſtrum, vt iuſtificati gratia ipſius, hæredes ſimus ſecundùm ſpem vitæ æternæ. Has tantas ac tales Domini noſtri erga nos miſerationes ſi quis rectè ſecum reputet, nemo grauius delinquit, quàm qui poſt delictum à ſpe impetrandæ veniæ decidit, & plus ſe peccaſſe, quàm quod à Deo dimitti poſsit, exiſtimat: tanquam ſi vllum ſit tam magnum peccatum, tam immane crimen, quod non condonare poſsit, & velit, & ſoleat Deus pœnitenti.

Ibidem. *Iſai.29.* *Iezech.11.* *Lucæ.5.* *Matth.13.* *Lucæ.19.* *Iohan.10.* *Rom.8.* *2.Cor.1.* *Titum.3.*

LIBER TERTIVS.

De Charitate erga Deum.
Caput I.

HARITAS, quoniam & tertia in ordine harum, de quibus modò diximus, ab Apostolo ponitur, & de tribus maior ipsa prædicatur, ideo satis congruum arbitror, vt tertij nunc voluminis principium teneat, & quasi in arce collocata consistat. Quæ virtus cùm talis sit, vt sine ea cæteræ nihil sint: neminem ignorare volumus, de ipsa simul tractari, vbicunque de aliqua à nobis tractetur. Quædam tamen, quæ illi magis propria censui, conabor hoc loco referre, & Sãctorum exemplis (primo quatenus Deus diligẽdus sit, deinde proximus, postremò inimicus) digerendo explicare.

DEVM toto corde, tota anima, totis viribus iubemur diligere. Quod vtique ita fit, vt sola erga eum dilectio omnes alias superet dilectiones. Super omnia enim amandus est autor ipse omnium atque conseruator. Nulla res vnquã cordi nostro sic inhærere debet, vt eius causa ille, qui est causa omniũ, minus honoretur, minus colatur. Despiciantur opes, deserantur parentes, repudietur vxor, abijciantur liberi, perferantur supplicia, vita ista effundatur, nihil denique vel non agendum, vel non sustinẽdum putetur, quod ab homine agi sustinerique possit, dummodo soli pareatur Deo, soli semper deseruiatur.

Abraam. Genes. 22. ABRAAE vnicus filius erat Isaac, & cùm vnicè illum amaret, manibus proprijs mactare voluit, vt obediret Deo. Pluris fecit mandatum Dei, quàm vnici vitam, neque se crudelem esse, si sanguinem filij effudisset, existimauit, sed pientissimum, si (eo effuso) iussioni

sioni paruisset diuinæ. Promissionem acceperat de Isaac, dicente Domino: Dabo tibi filium cui benedicturus sum, eritque in nationes, & Reges populorũ orientur ex eo. Et tamen de quo tanta sibi promittebantur, mox eundem impuberem adhuc iubetur immolare. Cuius hic non titubasset fides, quis non dubitasset, ne illo sublato irritum fiat oraculum? At verò Abraam & pollicenti credidit, & iubenti obediuit; & certissimo tandem euentu quod promissum fuerat, accepit. *Genes. 22.* *Genes. 17.*

HELI Sacerdos nimia in filios indulgentia malè agentes remissè molliterque corripiẽs, Deum offenderat; & tamen cùm illos tam tenera amplexaretur pietate, à Philisthijm interfectos audiens, satis æquo animo tulit. Postquàm autem & Arcam Domini simul captam fuisse intellexit, impatiens doloris, de sede corruit. Et quia nonagenarius iam erat, eo lapsu collisus expirauit, ostendens quantò sibi grauius erat præsentia Domini, quàm arca exhibebat, quàm liberis (quamuis charissimis) orbari. *1. Reg. 4.* *Heli Sacerdos* *1. Reg. 4.*

QVANTVM de Arcæ amissione doluit Heli, tantum de eius reductione à Philistinis restitutæ letatus est Dauid. Nam cùm Rex esset, & rerum gestarum gloria omnibus qui in Iudæa regnauerant præferretur, non erubuit, dum Arca à Leuitis portatur, omni Regiæ dignitatis ornatu deposito, & ephod lineo sumpto, pedester incedere, saltare, ludere, & quasi vnus è plebe iocunditatis gesticulationibus vti, donec illa in vrbem inuecta, sub tabernaculo, quod ipse tetenderat, venerabiliter collocaretur: Ex quanta autẽ in Deum pietate, quantóque amore ea Regis exultatio proueniret, Michol vxoris suæ pœna testatur, quæ quoniam scurrilis leuitatis illum arguerat, Deo vlciscente perpetuæ sterilitatis damnum tulit. *2. Reg. 6.* *Dauid Rex.* *2. Reg. 6.*

IDEM posthæc anxiè secum queri cœpit, se in ædibus habitare cedrinis, Arcam verò Testamenti Dei *Dauid.* *1. Reg. 7.*

manere sub pellibus, quibus tabernaculum tectum erat. Hinc iam in animum inducens, constituere Téplum Domino, sacrisque illius magis decenter reponendis dedicare, Regiam cessisset, nisi multò magnificentius habitaculum ijs quàm sibi faciendum decreuisset, & quidem tale, quale deinde à filio suo Salomone legimus ædificatum, cuius opulentiæ amplitudinisque gloria, apud posteros vix fidem inuenisset, si eam humanæ tantùm, non etiam diuinæ Scripturæ monumenta retulissent Sed mirentur alij opus, nos animi Deo deuoti affectum pensemus, qui mea quidem sententia maior in Dauid, quàm in Salomone fuit. Multa quippe posteà populo populiq; Principibus indulsit Dominus, & propter seruum suum Dauid, ea se indulsisse protestatus est. Vt quia ipse Deum plus cæteris dilexerat, plus etiam à Deo dilectus nosceretur. Quòd autem Salomon potius quàm ille, vt Templum Domino construere electus sit, non tam meritum, quàm mysterium fuisse constat. 1. Reg. 7.

Tres pueri. PERFECTAE charitatis cultum & in pueris illis in Babylonem adductis viguisse, quis negauerit? quádo captiuitatis necessitatem, in qua erant, superare potuerunt, nunquam Religionis suæ obseruationem deserétes. *Daniel. 1.* Leguminibus & frigida aqua nutriri, quàm dapibus regijs, ne cibo lege vetito incestarentur, maluêre. Statuamque auream adorare iussi, mori præoptarunt, quàm fidem præuaricari. Hinc in fornacem septuplo quàm solitum erat accensam, missos flamma nô adussit. Illæsi inter igneos globos, laudes Deo côcinebant, & idem ardor, qui illis intra fornacé ignouit, raptim exhalans eos qui foris aderant, regis ministros corripuit atq; consumpsit. Motus tanto miraculo Rex, nô iam statuam à se erectam, sed Deú Israël adorandum, edicto iussit. Sic constans ac vera pietas, captiuos Rege ipso, à quo capti fuerát, fortiores reddidit, & in igne positos periculi expertes fecit, parcente

cente illis incendio, & in suos sæuiente autores, quos peremit. *Daniel.1.*

ELEAZARVS Scriba, Antiocho Epiphane fideles persequente, vt suillã carnẽ gustaret, compelli (quoniam illegitimum erat) nullo modo potuit, sed neque pro illa suppositam aliam, qua vesci licebat, vt sumeret exorari, volentibus amicis ea simulatione ipsum subtrahere neci, vtque cæteris constantis animi, perpetuæque in Deum obseruãtiæ exemplum fieret, extrema pati maluit, quàm quicquam prophani aut agere, aut omnino egisse videri. Itaque corpus carnifici crudelibus pœnis conficiendum tradidit, vt spiritũ absque labe commissi pariter suspectique sceleris cõseruatum Deo offerret. 2. *Machab.6.* *Eleazarus.* *2.Macb.6.*

MACHABAEI quoque septem fratres, neq; ingentibus Regis promissis corrupti sunt, neque minis territi: ad perferenda fortiter supplicia mater hortatrix aderat, & magis ipsa animo torquebatur, verens ne tormentis victi contra Dei Legem aliquid agere inclinarentur. Sed & illi feliciter cõsumpti, plus Deũ quàm semet diligendum documento fuere: & mater, sic amando filios, vt eos quocunque mortis genere affici mallet, quàm peccare. Ac ne in se quàm in liberos indulgentiorem fuisse putes, quos ad necem præmiserat, continuò sequi voluit. Et id quidem tantò lubentius, quantò iam de eorum erga Deũ fide magis fuit secura. Non supplicia reputabat, sed an Deum amarent gloriosam experientiam, multaque charitate ardens, probari tam se quàm filios pœnis acerbioribus gestiebat. O dignam talibus filijs parentem! O dignos tali parente filios! Vtrique pari animi cõstantia ostenderunt, quàm omni morte fortior esset sola Dei dilectio. 2. *Machab.7.* *Machabæi fratres.* *2.Macb.7.*

HIC est ignis ille, quẽ Dominus noster Iesus venit mittere in terram, & quid volo, inquit, nisi vt ardeat? Videamus ergo qualiter in illis arserit, qui ipsum *Apostoli.*

Petrus. *Luca 5.* Iesum Dei Filium esse, certa atque indubitata fide credidère. Simon Petrus in illius amorē semper propensissimus, cùm totius noctis piscationem casso labore peregisset, ipso tandem in nauiculam suscepto ac iubente, laxauit rete, & tantam vim piscium traxit, vt attonitus indignum se talis Domini præsentia iudicaret: Et genibus simul prouolutus diceret: Exi à me, Domine, quia homo peccator sum. Profectò qui sic humiliabatur, iam diligere cœperat. Hinc & subleuari meruit, ne timeret, quòd deinde non pisces, sed homines esset capturus. Quibus verbis ita allectus est, vt quem modò exire à se volebat, mox euntem sequi maturaret, & quidem relictis omnibus, vt iam palam esset, nihil se præter Christum appetere, nihil habere velle. *Luc. 5.*

Idem. ITERVM cùm nauigantes Discipuli Dominum super mare gradientem conspexissent, & an ipse esset ambigerent: Petrus reliquis feruentior: Domine, inquit, si tu es, iube me venire super aquas: non ambulare super aquas petijt, sed venire, quàm primùm amplecti illum, non miracula facere, cupiens. Nauis *Iohan. 21.* velo remoque satis properè obuiam agebatur, sed amantis cupiditate tardior erat. Annuente Domino, succinctus prosilijt, super vndas cucurrit, mox crebrescentibus ventis, commotoque mari pauefactus, dubitauit, & cùm ob hanc animi hæsitationem mergi cœpisset, clamasse dicitur: Domine, saluū me fac. Arguitur itaque quia timuit, sed saluatur, quia eius ope etiam saluari posse credidit, cuius virtute super mare incessit. Vt dubitaret, fragilitas compulit: vt inuocaret, fides iussit: vt periculum euaderet, charitas impetrauit *Iohan. 21.*

Idem. *Iohan. 6.* IDEM cùm quibusdā ex Discipulis durus ille sermo Domini videretur: Nisi manducaueritis carnem Filij hominis, & sanguinem eius biberitis, non habebitis vitam in vobis: ideoque post sensum suum abeuntes

beuntes ab ipso desciuissent, reliquos duodecim interrogante Domino, an & ipsi abire vellent, pro omnibus respondit: Domine, ad quem ibimus? verba vitæ æternæ habes. Et nos credimus & cognouimus, quia tu es Christus filius Dei. Sic considerabat etiam tum Petrus Dominũ, vt nihil eum sine ratione dicere, nihil facere arbitraretur: sic eidem adhæserat, vt si etiã reliqui omnes dilapsi fuissent, ipse solus nõ recessisset. Cæterùm & se, & illos nõ modò nusquã recessuros, verumetiã minimè dubios esse, quin ipse Filius Dei sit, affirmat, vt scilicet discas, Neminẽ posse perfectè diligere, qui non plenè crediderit. *Iohan.6.*

P O S T H A E C prædicente Domino ea quę propediem Ierosolymis passurus esset, ait: Absit à te Domine, non erit tibi hoc. Vide quali amoris ardore flagrabat, quem in omnibus verissimum esse nequaquam dubitat, ab eodem id solùm patienter audire non poterat, quod ipsi valde indecens & abominabile esse, nondum mysterium intelligens, existimabat. Absit à te, Domine, imprudenter optat: sed error hic ex affectu, prouenit charitatis. Increpatur ergo vt ab errore resipiscat, non vt à charitate discedat, imò vt correctus perfectius diligat. *Mat.16.* *Idem. Matth.16. Marc.8.*

I N D E & in monte, cùm reliqui fulgentis Domini splendore stupefacti mutire non auderent, primus prorupit in vocem: Domine, bonum est nos hic esse. Non attendebat loci solitudinem, non deserti incommoditatem, non rupium asperitatem, ibi sibi optimum esse censuit, vbicunque cum illo vnà esse contigisset. Si vis, faciamus hìc tria tabernacula, tibi vnũ, Moysi vnum, & Heliæ vnum. Cur etiam sibi vnum non poposcit? quia eodem cum Iesu contubernio vti, & nullo prorsus intercepto ab eo seiungi velle, consilium erat. Semper oculis illum coram intueri cupiebat, quem semel animo complexus fuerat. *Matth.17. Marc.9.* *Idem. Matth.17. Marc.9.*

Idem. TVNC quoque separari ab eo pertimuit, cùm ille Discipulorum pedes loturus sibi obnixè renitẽti minaretur ac diceret: Nisi lauero te, non habebis partẽ mecum. *Iohan.13.* Hoc vt audiuit, protinus se totum eius exponens voluntati respondit: Domine, non tantùm pedes, sed & manus & caput. Modò dixerat, non lauabis mihi pedes in æternum, & tam citò mutauit sententiam, quàm citò illam Domino minus placere intellexit. Vtrobique tamen summi amoris argumentũ, cùm & reuerentiam præ se tulerit renuendo, & permittendo obsequij solicitudinem, virtus ne quam ob causam consuetudine eius, qua sibi nihil dulcius, neque suauius erat, carere cogeretur. *Iohan.13.*

Idem. *Iohan.13.* QVID illud, cùm audisset quòd vnus ex Discipulis conspiraturus esset aduersus Dominum suum, & à Iohanne quæreret, quis ille esset? quo eũ animo quæsisse crederemus? nonne in ipsum protinus irruendi, ipsum membratim discerpendi, & in frusta concidẽdi, laniandique, si cognouisset? quandoquidem nec armatorum cohortem timuit, vnum ex illis gladio feriens, dum pro Domino, cui iam manus iniecerãt, furibundus contempto vitę periculo decertat, plures inuasurus, nisi Dominus inhibuisset. *Matth.26.* Tunc gladium vaginæ reddidit, cùm is, cui etiam ligato parendum erat, iussit.

Idem. *Iohan.13.* ILLVD etiam obiter consideremus, quantæ pietatis quantæque teneritudinis fuit, cùm Dominum audisset dicentem: Quo ego vado, vos non potestis venire, solus percũctatur & interrogat: Domine, quò vadis? & quare non possum te modò sequi? animam meam pro te ponam. Omnia quidem præsumere cogebat amor, sed imbecillitas non omnia potuit præstare. Iam ad supplicium raptum à longè sequitur, nec in atrium ingredi audet, sed foris ante ostiũ præstolatur, & ab alijs introductus accedit ad ignẽ, quoniam surrepente formidine frigescebat charitas. Denique inter-

interrogatus, se nosse illum negat, pro quo paulò antè ne vitæ quidē suæ parsurū, si res ita postulasset, dixerat. Cessit tunc sanè timori amor, vt pateret quanta esset humana fragilitas, vbi auxilium subtrahitur diuinum. Sed & si cessit, non tamen recessit. Rursum se ille colligens, cùm in ipsum respexisset Iesus, vsque adeò timuisse doluit, vt dolore mors leuior fuisset. Haud igitur minoris dilectionis testimoniū præbuit viuus dum crimen luget, quàm præbuisset mortuus, si Dominum omnino non negasset. Proinde etiā post reatum, his quoque qui nihil tale commiserant, præferri meruit, omnium Princeps constitutus, quia omnibus plus dilexit. *Iohan. 21.*

PERSEQVAMVR & illa intimi amoris signa, quæ post Resurrectionem Saluatoris in eo apparuisse Euangelica veritas docet. *Idem.* Cùm igitur singulari cultu atque obseruantia Dominum vsque ad Crucem prosecutus fuisset, mortuum quoque ac sepultum quærere non cessauit. *Iohan. 20.* Cucurrit vnà cum Iohanne ad monumentum, vt citius cęteris videret illum, quem cæteris ardentius amabat. Præcurrit quidem Iohannes, sed antè introiuit in monumentum Petrus, corpore tardior, sed amore aliquantò feruentior. *Iohan. 20.*

ITA & cùm piscationem facerent, Dominum ipsos de littore alloquentem, prior agnouit Iohannes, sed ad eum prior venit Petrus. *Idem. Iohan. 21.* Sic quippe traditū est: Simon Petrus cùm audisset, quia Dominus est, tunica succinxit se (erat nudus) & misit se in mare; alij autem Discipuli nauigio venerunt, non enim longè erant à terra. Non patitur moras charitas, tametsi propè littus erāt, haud quaquam distulit Petrus, quin ipsum nauiculæ cursum suo præueniret, dum ad Dominum properat. Non petijt nunc vt super aquas ambularet, quia & id petere tardatio videbatur: & cum [illegible] velle agere aliquid, q̄ sine eo perfici potest,

 Deum

Deum tentare est. Itaque vado, quò volebat, peruenit, reliqui deinde applicuêre. Tum demum iubente Domino afferri de piscibus quos ceperant, primus ascendisse dicitur, & traxisse rete in terram magnis piscibus plenum. Qui enim impensius amat, solicitius paret. Magnisque affluit virtutibus, qui perfectè eum colit. Et cùm tanti essent, inquit, non est scissum rete. Non enim rumpi nexus possunt, quos verus innodauit amor, neque virtutum aceruus dissipari poterit, si in sinum congestus fuerit charitatis. *Iohan.21.*

Ibidem. ILLVM ergo Dominus, cui plus inesse erga se pietatis nouerat, dignum iudicauit, quem ad Ecclesiæ gubernacula sedere faceret. Ter interrogato, & ter respondenti quòd ipsum amaret, oues suas vltrò cōmittit. Quòd autem tertiò interrogatus Petrus contristatur, iam ne quid vt antè imprudenter temereq; præsumpserit dubitat, & idcirco consideratius respōdet: Domine, tu nosti omnia, tu scis quia amo té. Aliâs multum pollicitus, tam nihil præstitit, vt etiam veritatem abnegaret: modò nihil promittere ausus tantum exhibuit, vt post persecutiones, verbera, carcerē, catenas quæ pertulit, etiam crucifigi pro nomine illius non recusarit. Hinc apparet, nihil eo esse imbecillius, qui in se confidit: neque fortius, qui in Deo. In Deo confidens Neronem contempsit, qui in se confidens, expauerat ancillam. *Ibidem.*

Paulus Apostolus. Actor.21. DE Paulo quoque Apostolo in Actis legimus, cùm esset Tyri, ab Agabo Propheta, & à Spiritusancto fuisse prædictum, quòd vincula tribulationesque passurus Ierosolymis esset: ipse tamen eodem spiritu cōfirmatus, illò proficisci nequaquam dubitauit, nihil supplicia veritus, dum prædicat Iesum. Lugentibus Discipulis, & magistrum indulgentissimum pariter ac doctissimum à proposito deterrentibus: Quid facitis, inquit, flentes & affligentes cor meum? Ego autem non solùm alligari, sed & mori in Ierusalē paratus

tus ſum propter nomen Domini Ieſu. Iuit, in inſidias incidit, comprehenditur, ligatur, cæditur, torquetur. Et tamen cùm ei fandi copiam feciſſent, tortores ſuos in viam ſalutis dirigere moliebatur, non pro ſe ſolicitus, vt vel ſic acceptus dimitteretur, ſed pro illis, ne errantes in æternum perirent, pro iniuria referens beneficium, pro malo bonum. Non enim langueſcit odium ſuſtinens charitas, ſed accenditur, ſi vera fuerit. *Actor 21.*

HINC idem ad Romanos à Corintho ſcribens, clamat. Quis nos ſeparabit à charitate Chriſti? Tribulatio, an anguſtia, an fames, an nuditas, an periculum, an perſecutio, an gladius? ſicut ſcriptũ eſt: Quia propter te mortificamur tota die, & æſtimati ſumus ſicut oues occiſionis. Sed in his omnibus ſuperamus propter eum qui dilexit nos. Certus ſum enim, quia neque mors, neque vita, neque Angeli, neque Principatus, neque Virtutes, neque inſtantia, neque futura, neque fortitudo, neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia poterit nos ſeparare à charitate Dei, quæ eſt in Chriſto Ieſu Domino noſtro. *Rom. 8.* *Pſalm. 43.*

HINC etiam à Roma ad Philippenſes ſcribens: In omni fiducia, inquit, ſicut ſemper & nunc magnificabitur Chriſtus in corpore meo, ſiue per vitam, ſiue per mortem. Mihi enim viuere Chriſtus eſt, & mori lucrum. Et rurſum: Quæ mihi fuerunt lucra, hæc arbitratus ſum propter Chriſtum detriméta. Verumtamen exiſtimo omnia detrimentum eſſe, propter eminentem ſcientiam Ieſu Chriſti Domini mei, propter quẽ omnia detrimẽtum feci, & arbitror vt ſtercora, vt Chriſtum lucrifaciam, vt & inueniar in illo, non habens meã iuſtitiam quæ ex Lege eſt, ſed illam quæ ex fide eſt, Chriſti Ieſu. Ad hæc & Corinthios hortatur, dicens: Siue manducatis, ſiue bibitis, vel aliud quid facitis, omnia in gloriam Dei facite. Et de ijs qui Deũ amant, ad Rom. ait: Scimus quia diligen- *Ibidem.* *Philip. 3.* *1. Cor. 10.*

Roma.8. tibus Deū omnia cooperātur in bonū, ijs qui secundùm propositū vocati sunt sancti. Et de ijs, qui negli-
1.Cor.16. gunt, ad Corinthios: Si quis nō amat Dominum nostrum Iesum Christū, sit anathema maranatha, quod Syrū esse aiunt, & sonare, Dominus venit: vt sit sensus: Eum in aduētu Iudicis, à fidelium consortio separandum, qui à Christi charitate inuentus fuerat alienus.

CHARITATEM autem Dei habet, quisquis ea
1.Iohan.5. quæ ab illo præcepta sunt, ante omnia exequi studet. Iohannes Apostolus: Hæc est charitas Dei, inquit, vt mandata eius custodiamus, ac ne quid excuses, subiungit: Et mandata eius grauia nō sunt. Idem alibi: Et
2.Iohan. 1. hæc est charitas, vt ambulemus secūdùm mādata eius. Ipse quoque Dominus in Euangelio: Si diligitis me, inquit, mandata mea seruate. Et iterū: Qui habet mā-
Iohan.14. data mea, & seruat ea, ille est, qui diligit me: qui autē diligit me, diligetur à Patre meo, & ego diligā eum, & manifestabo ei meipsum. Et rursum: Si quis diligit me, sermonē meū seruabit, & Pater meus diliget eū, & ad eum veniemus, & mansionē apud eū faciemus.

QVANTA verò, vel quàm necessaria sit charitas virtus, Paulus plenissimè declarat illa Epistola, quam primam ad Corinthios scribit, affirmans vni charitati omnes inesse virtutes, & omnes prorsus virtutes nihil esse, si hæc vna defuerit. Cuius quidē sententiæ verba, quoniam non solùm discenda, sed etiam ediscenda sunt, operæpretium erit hîc apponere.

1 Cor.13 Si linguis hominum, inquit, loquar, & Angelorum, charitatem autem non habeam, factus sum velut æs sonans, aut cymbalū tinniens. Et si habuero Prophetiam, & nouerim mysteria omnia & omnem scientiā: Et si habuero omnem fidem, ita vt montes transferā: charitatem autem non habuero, nihil sum. Et si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, & si tradidero corpus meum ita vt ardeā: charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest. Charitas

patiens

patiens est, benigna est. Charitas non æmulatur, non agit perperam, non inflatur, non est ambitiosa, non querit quæ sua sunt, non irritatur, nó cogitat malum, non gaudet super iniquitate, congaudet autem veritati. Omnia suffert, omnia credit, omnia sperat, omnia sustinet. Charitas nunquã excidit, siue Prophetiæ euacuabuntur, siue linguæ cessabunt, siue scientia destruetur. Ex parte enim cognoscimus, & ex parte prophetamus. Cùm auté venerit quod perfectum est, euacuabitur quod ex parte est. Cùm essem paruulus, loquebar vt paruulus, sapiebam vt paruulus, cogitabam vt paruulus. Quando autem factus sum vir, euacuaui quæ erant paruuli. Videmus nunc per speculú in ænigmate, tunc autem facie ad faciem. Nunc cognosco ex parte, tunc autem cognoscam sicut & cognitus sum. Nunc autem manent, fides, spes, charitas, tria hæc: Maior autem horum est charitas.

HAEC charitas Sanctos tuos, Domine, non modo diuitiarum, dignitatumque secularium atque honorum, verùmetiam vitæ lucis huius cótemptores fecit. Nullis Tyrannorum minis supplicijsve absterreri potuerunt, ne nomen vbique palam prædicarent atque extollerent. Petrus, Andreas, Philippus crucifigi non recusarunt. Iacobus & Paulus capite truncari. Iacobus alter de pinna Templi deijci, & fullonis fuste mactari. Iohannes in bullientis olei dolium nudus demitti. Thomas & Matthæus lanceis confodi. Stephanus lapidibus obrui. Matthias securi percuti. Simon & Iudas irruenti sacrilegorum impetu elidi atque obteri. Reliqui omnes Discipuli diuersis tormentorum generibus absumi ac perimi. Quid post illos de tot millibus Martyrum dicam? Dulcia illis torméta erant, per quæ ad te ascendere, tecum iungi properabant. Nihil illis formidini, nihil timori esse poterat, quoniam perfecta charitas foras mittit timorem. Vehementiores pœnas expetierunt, vt maioris erga te amoris

Apostoli.

Martyres.

amoris testimonium redderent. Sed nulla tam vehemens à persecutoribus excogitari potuit, vt æquaret patientium affectum: grauiora tolerare parati erant, quàm nouerat inferre rabies inimici in ipsos debacchantis.

Fœminæ. *Maria Magdalena.* SED de fœminarum in Deum pietatem omnino prætérijsse videamur, vnius exemplo cōtenti erimus, pietaté deinceps proximis debitam prosecuturi. Maria Magdalena mundi dilectione in dilectionem Domini commutata, soli illi placere cupiens, venit in domum Pharisæi vbi ipsi recubuerat, humique prostrata pedes eius osculari cœpit, lachrymis rigare, capillo tergere, vnguentis perfundere: & quoniam charitas operit multitudinem peccatorum, continuò de illa dictum est: Remittútur ei peccata multa, quia dilexit multum. *Luc. 7.*

Luc. 7.

1. Pet. 4.

Eadem. *Matth. 26.* ITERVM in domo Simonis leprosi eiusdem Domini caput vnxisse refertur vnguēto pretioso. Impetrata quippe delictorum venia altius promouetur, & quæ pedes vnxerat, iam digna sit quæ vngat & caput. Sic paulatim progrediendo, ab infimis ad summa vsq; peruenitur. *Marc. 14.*

Eadem. IMMENSI amoris indicium & illud fuit, cùm Martha soror eius Dominum accipiens hospitio, parandi conuiuij cura distringeretur, illa audiendi verbi dulcedine delinita, nullis eisdem germanæ cōpellationibus auelli potuit, vt ab eo parumper secedens, ipsam in ministrādo iuuare vellet. Ideoque optimam parté elegisse dicitur, quæ non auferetur ab ea. Charitas enim nunquam excidit. *Luc. 10.*

Luc. 10. *1. Cor. 13.*

Eadem. *Iohan. 20.* SED vt alia omittam, quis dignè explicare, nedum laudare queat, iam sepulto Domino animi eius solicitudinem, assiduumque angorem? Comparauit aromata, ante lucem ad monumentum venit, & non inuento corpore recurrit ad Discipulos: Tulerunt, inquit, Dominum de monumento, & nescimus vbi posuerunt

fuerunt eum. Rursum reuertitur, identidemque super vacuum sepulchrum inclinata prospectat, perquirit, plorat: recedunt Discipuli, permanet illa. Qua perseuerantia atque inquietudine tandem obtinuit, vt Domini à morte resurgentis gloriam prima videret, prima crederet, prima cæteris nuntiaret. *Iohan. 20.*

De Charitate erga proximum.
Caput II.

QVONIAM verò neque Deum diligere probatur, quisquis non dilexerit proximum suum: discamus Sanctorum exemplis, ipsi quoque proximi, id est, omnes homines (omnium enim vnus pater est Deus) quali amore quantoque animi affectu prosequendi sint.

IONATHAE erga Dauid amicitiam, non imminuit Saulis patris indignatio, sed auxit. Pater sæpe vitæ Dauid insidiatus est, semper filius detexit insidias patris, frequeuter iratum placauit, & à persecutione amici auertit. Cumque die festo Neomeniæ in celebri conuiuio requireretur, excusauit eius absentiam, & patris odium in illum concitatum in se penè excepit, lancea ab eo petitus, sed à Deo protectus. Exurgés ergo ne gustatis quidem solennibus epulis, latebras adijt Dauid, eumque monuit, vt fuga sibi saluté quæreret. Denique (vt Scriptura testatur) diligebat Ionathas Dauid sicut animam suam, intantum de salute eius solicitus, vt potius patrem Regem sibi infensum sustineret, quàm illum desereret. Documentum est, non oportere parentũ aliorúmve dissidijs aut insultationibus nos moueri, vt ab officio discedamus quod proximis debemus. Scriptũ enim est: Noli fieri pro amico inimicus proximo. *Ionathas. 1. Reg. 18. 19. & 20.* *Eccl. 5.*

DAVID Regis erga populũ charitas, cùm in multis, tùm in eo præcipuè apparuit, quòd postquàm ob *Dauid.*

illegi-

illegitimam simul & arrogantē plebium enumerationem puniendus, ex tribus malis vnū optare cogere-
2.Reg.24. tur: neque famem in terrā suā, neque cædem suorū ab inimicis inferendam elegerit, cùm sibi & frumenti satis suppetere posset, vt Regi, & multorū armis tectus,
1.Paral.21. necem minus ipse timere, elegit autē communē tam sibi, quàm reliquis omnibus metū, pestilentiam, imò quā in se potius qui deliquerat, quàm in alijs desæuituram speraret. At vbi vidit, se prętermisso, populum vastari cædiq;, Angelo percutiente, exclamat: Ego sum qui peccaui, ego iniquè egi: isti qui oues sunt, quid fecerunt? Vertatur, obsecro, manus tua contra me, & contra domum patris mei. Qua pietate diuinā placauit iram, sibique & ijs qui superfuerant veniā impetrauit, tam iustus in pœna eligenda, quàm promptus in perferenda. Sed cùm neque populus à culpa credatur alienus, ipse corporis, ille animi dolorē passus est, minus doliturus, si soli pati contigisset. 2.Reg.24.

Abdias. ABDIAS Iezabele impia Prophetas interficiente, centū ex eis speluncis abditos pauisse dicitur. Nō pepercit impensæ tot homines pascendo, & magnū vitæ suæ adijt discrimen eos occultando, quibus cùm sibi
3.Reg.18. vnà moriendum esse non dubitaret, si deprehensi fuissent. Quamobrem & ipse diuinatione donatus, quarto loco censetur in catalogo duodecim Prophetarū.
Matt.10. Qui enim Prophetam accipit in nomine Prophetæ, mercedem Prophetæ accipiet. 3.Reg.18.

Tobias. TOBIAE charitatem Babylonica captiuitas proba
Tobia.1. tiorem fecit. Quippe in eadem necessitate constitūtis quoquo modo potuit, opitulari nō cessauit, nunc verbis consolando, nunc rebus iuuando, & eos qui ab impijs hominibus cædebantur, sepeliendo. Hinc cùm & ipse regis Sennacherib iussu necandus perquireretur, Deo fauento vnà cum suis periculum effugit. Posteà Rege filiorum manu interempto reuersus, omnia quæ sibi sublata fuerant recuperauit: ne benefaciendi

materia deesset, cui non deerat animus. Pius ergo in medio inimicorum seruari meruit: crudelis autem nec inter filios tutus fuit. *Tob.1.*

ET Beati Iob pietatis opera percensentur, dum ad eum dicitur: Ecce docuisti multos, & manus lassas roborasti, vacillantes confirmauerunt sermones tui, & genua trementia confortasti. Cur ergo post hæc ærumnis concutitur, calamitatibus premitur, ad extremam redigitur miseriam? Cur? nisi, vt aurum igne probatur, sic is qui prosperis in rebus semper continentissimus fuerat, etiam in aduersis eiusdem integritatis esse noscatur? Post probationem à malis liberatus, duplicia recipit, temporale vtique & æternum bonum, ne ignores multò maximam esse pietatis mercedem. *Iob.4.* *Iob.* *Iob.4.*

ABDEMELECH AEthiops Eunuchus Sedechiæ Regis seruus, Ieremiam ab ijs, qui verà audire nõ poterant, in cœnoso lacu ignominiosè deiectum miseratus, cùm Regẽ pro illo exorasset, solus eduxit. Inde qui Prophetam malè habuerant, in hostium potestatẽ deuenerũt, è quibus alij interfecti, alij in Babylonem captiui ducti sunt. Ad ipsum autem Abdemelech per Prophetam dicitur: Liberabo te in Die illa, ait Dominus, & non tradêris in manus virorum, quos tu formidas. Sed eruens liberabo te, & gladio non cades, sed erit tibi anima tua in salutem, quia in me habuisti fiduciã, ait Dominus. O grande charitatis meritum: Capitur, quatitur, vastatur, funditus euertitur Ierusalem, & inter tot gladios furentium inimicorum is, qui proximum ab iniuria liberauerat, diuina virtute protectus liber expersque periculi fuit, *Iere.38. & 39.* *Abdemelech.* *Ierem.38.* *Ibidem.39.* *Christus.*

MVLTA quidem id genus exempla de veteri Testamento adduci in medium possent, nisi plura noui modò sese ingererent referenda. Iam primum Christi erga nos charitas effecit, vt nisi proximos nostros dilexerimus, non iniusti solum, sed etiam ingrati simus.

Si enim Dei Filius pro hominibus homo factus est, si formā serui accepit, si mori voluit: quāta ingratitudo est, nos tantillum gratiæ illi referre nolle, vt eos diligamusquos ipse sic amauit? Profectò indignus est beneficio Redemptoris, qui communis redemptionis aspernatur consortem, & inter feras beluas computandus, dum ita exuit humanitatē, vt hominem contemnat, quem iuuare conditio, genus, natura, Deus hortātur. Ne malos quidē odisse debemus, sed modis quibus commodius fieri potest, vt corrigātur, curare.

Iohannes Apost. IOHANNES Apostolus, cūm iuuētem, quē baptizatum peregrè proficiscens, Episcopi cuiusdam fidei commiserat custodiendum, discessisse atque in solitudine cum multis latrocinia exercere audisset, vehemēti dolore affectus est, incusauitque Episcopi negligentiam in eiusmodi deposito seruando, nec cunctatus conscenso equo ad grassatorū latibula abijt solus, periculi immemor, dum perditam ouem vestigat inter lupos. Eo viso, iuuenis commissi conscientia verecūndatus, fugere cœpit, Iohannes insequi, cōsecutusque eum, blanditijs, promissisque allicit, & ad spē veniæ animat, se pro illo rationem redditurum, modò pœnitere, ac secum redire ne detrectaret. Itaque reuersum sic instituit, vt lucraretur Christo. Nobis documento est; nulli labori parcendum, vt proximum perniciosis vitæ erroribus implicatum expediamus ad salutem. Alioquin cōtempsisse arguemur, quem sicut nosipsos diligere iussi fuimus. *Euseb. Hist. Eccl. lib. 3. c. 17.*

HOC loco non omittendæ videntur Sancti huius de odio charitateque sententiæ, quò accuratius, enixiusque hanc sequamur, illud euitemus. *1. Iohan. 2.* Qui dicit, inquit, se in luce esse, & fratrem suum odit, in tenebris est vsque adhuc. Qui diligit fratrem suum, in lumine manet, & scandalum in eo non est. Qui autem odit fratrem suum, in tenebris est, & in tenebris ambulat, & nescit quò eat, quia tenebræ occæcauerunt oculos

eius.

eius. Nos scimus, quoniam translati sumus de morte ad vitam, quoniam diligimus fratres. Qui nō diligit, manet in morte. Omnis qui odit fratrem suum, homicida est. Et scitis, quoniam omnis homicida nō habet vitam æternam in se manentem. In hoc cognouimus charitatem Dei, quoniam ille animam suam pro nobis posuit, & nos debemus pro fratribus animas ponere. Qui habuerit substantiam huius mundi, & viderit fratrem suum necesse habere, & clauserit viscera sua ab eo, quomodo charitas Dei manet in eo? Filioli mei, nō diligamus verbo neque lingua, sed opere & veritate. Charissimi, diligamus nos inuicem, quia charitas ex Deo est. Et omnis qui diligit, ex Deo natus est, & cognoscit Deum. Qui non diligit, non nouit Deum, quoniā Deus charitas est. Deus charitas est, & qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo. Si quis dixerit, quoniam diligo Deum, & fratrem suum oderit, mendax est. Qui enim non diligit fratrem suum quem videt, Deum quem non videt, quomodo potest diligere? Et hoc mandatum habemus à Deo, vt qui diligit Deum, diligat & fratrem suum.

1. Iohan. 3.

1. Iohan. 4.

PAVLVS quoque Apostolus, qualem erga proximos charitatem haberet, ostēdit ad Rom. dicens: Optabam ego ipse anathema esse à Christo pro fratribus meis. Et ad Corinth. In cordibus nostris estis, ad commoriendnm & ad conuiuendum. Et ad Philip. Testis mihi est Deus, quomodo cupiam omnes vos esse in visceribus Iesu Christi. Et ad Thessal. Facti sumus paruuli in medio vestrûm: tanquam si nutrix foueat filios suos, ita desiderantes vos cupidè, volebamus tradere vobis, non solùm Euangelium Dei, sed etiam animas nostras, quoniam charissimi nobis facti estis. Rursum ad Corinthios: Cùm liber essem, inquit, ex omnibus omniū me seruū feci, vt plures lucrifacerē, & fact° sum Iudæis tanquam Iudæus, vt Iudæos lucrarer, ijs qui sub Lege sunt, quasi sub Lege essem, cùm ipse non

Paulus Apostolus.
Rom. 9.
2. Cor. 7.
Philip. 1.
1. Thess. 2.
1. Cor. 9.

essem sub Lege, vt eos qui sub Lege erãt lucrifacerẽ.
Ibid. 10. Omnibus omnia factus, vt omnes facerẽ saluos. Idem denique ait: Ego per omnia omnibus placeo, non quærens quod mihi vtile est, sed quod multis, vt salui fiant.

PRAETEREA charitatis proximi præcepta no-
Rom. 13. bis insinuans: Qui diligit proximum, inquit, Legem impleuit. Nam non adulterabis, non occides, non furaberis, non falsum testimonium dices, non concupisces, & si quod est aliud mandatum, in hoc verbo instauratur: Diliges proximum tuum sicut teipsum. Dilectio proximi malum non operatur. Plenitudo ergo Legis est dilectio. Rursum alibi: Omnis enim Lex in
Galat. 5. vno sermone impletur. Diliges proximum tuum sicut teipsum. Quòd si inuicem mordetis & comeditis, videte ne inuicem cõsumamini. Alibi quoque ait: Estote
Ephes. 5. te imitatores Dei sicut filij charissimi. Et ambulate in dilectione, sicut & Christus dilexit nos, & tradidit semetipsum pro nobis oblationem & hostiam Deo, in
Heb. 13. odorem suauitatis. Iterum alibi: Mementote, inquit, vinctorum tanquam simul vincti, & laborantium tãquam & ipsi in corpore morantes. Atque alibi breui-
Gal. 6. ter omnia comprehendens, ait: Alter alterius onera portate, & sic adimplebitis Legem Christi.

Apostoli & eorum sectatores. APOSTOLORVM postremò omnium, & eorũ qui illos secuti sunt, vnum hoc charitatis propositum fuit, neque rerum præsentium, neque quietis, neque vitæ mortalis vllam habere rationem, dum consulitur spiritali saluti proximorum.

Serapion. SERAPION Abbas oppidum quoddam infidelium ingressus, cùm publicè prædicantem in medio pellerent, venundare sese illis cœpit in seruum, vt saltem cum dominis priuatim colloquendi potestatẽ haberet. Vbi verò frequẽti assiduaq; suasione, illũ cui seruiebat credentem, de Idolorũ seruitute in fidei Christi libertate vendicasset, reddito ei pretio ad aliũ trãsibat.
Hoc

Hoc gentiles erudiendi genere etiam Lacedæmone & Athenis vsum dicunt. Itaque non recusauit venalis mancipij vilitatem Abbas, vt alios à pernicie liberaret erroris. *Pallad. Laus. Hist. 83.*

MAGNA & Abraam Eremitæ in neptem charitas, quam secum in solitudine commorãtem, Deo seruire, & virginitatem custodire docebat assiduis monitis, quotidianaque adhortatione. Sed illa tandem à iuuene quodam solicitata, cùm sceleri consensisset, patrui sanctissimi viri conspectum ferre non valens, clã discessit, & de venia desperans, impudicitiæ se dedit. Quid ageret amissa oue, pastor iam senex nesciebat, & tamen quiescere præ dolore non poterat. Denique eremum relinquere, tegumentum ne agnosceretur mutare, vrbes quas fugerat intrare, nihil intentatum relinquere, donec illam inuenisset, decreuit. Hoc igitur consilio vsus, quæsitam inuenit; inuentam conuertit, conuersam secum reduxit, & tanto labore recuperatam, diligentius custodiuit, ita vt illa salutem, de cuius spe deciderat, pœnitendo acquisierit. Quòd si ipse delinquentem neglexisset, nunquam fortasse illa à delictis resipuisset. Sed nescit torpere charitas, quousque subleuet corruentem. *Ephrem. in vit. PP.*

Abraam Eremita.

PAVLINVS Nolæ vrbis Episcopus (sicuti alio loco de ipso diximus) viduæ cuiusdam filiũ, in Africa apud Vandalos captiuum, cùm pecunia nõ suppeteret, vicaria seruitute redemit, mulieris orbitatem miseratus: simul ne ille iuuenis, dũ superbis dominis seruit, eorum ritus secutus, seruire inciperet diabolo, maluit vitã suam quàm proximi animam periclitari. *Aug. de Ciuit. Dei, lib. 10. c. 10. & suprà pag. 181.*

Paulinus Episcopus.

ANTIDIVS Turonensis Episcopus, Cacodæmonẽ lætum ac gestientẽ videns, quòd Zozimum Summum Pontificem septennio solicitatum, tandem ad stuprum committendum se impulisse diceret: haud

Antidius Episcopus.

cunctandum ratus, ille præcepit, vti se eadem celeritate, qua venerat, Romam perferret. Die altero Pontificem adijt, relatisque quæ de illo dæmon iactauerat, ruborem ei pauoremque iniecit, & confitentem protinus ad pœnitentiam conuertit, eodemque vectore vsus, diei spatio ad Turonem redijt. Timuisset sese dæmoni credere, nisi proximi charitas forasmisisset timorem. Cuius quidem charitatis merito effectū est, vt is qui Papam corruere fecerat, Episcopo obediret. *Antidium habet Martyrol. Vsuard. Iunij 25.*

Pacomius Monachus. PACOMIUS Monachus animaduertens proximi vici colonos, rerum ignaros à cultu abesse diuino, & tantummodo in pascendis pecoribus studium protrahere, vehementer indoluit, nihilque moratus, eremum dereliquit, & inter illos tuguriolum sibi constituit. Neque prius ad solitudinis locum redijt, quàm illos edocuisset Deum honorare, Christo credere, piè atque innocenter viuere. Fugerat frequentiam, sed fugientem reuocauit charitas: Veluti qui maris periculum euadens, iam in portu atque in tuto se recepit, tum si quos naufragari respexerit, rursum committit se fluctibus, vt in alto laborantibus opem ferat, suæ ipse quieti salutem præponens aliorum. *In vitis PP.*

Vitalius Monachus. VITALII etiam Monachi in vrbe Alexandrina mira admodum charitatis opera extitêre. Prostibula adibat fœminarum, & cum ea quę impudentiore lasciuia diffluere videbatur, noctem pactus pretium offerebat. Admissus autem in aliquo fornicis angulo, procumbens deprecando peruigilabat, donec illucesceret dies. Factū admirans mulier, cogebatur interim tacita intra se cogitare, non iam quantum lucri fecisset, sed quantum turpiter viuendo Deum offendisset. Itaque multæ ab eo hoc modo conuersæ, vitam correxêre. Ipse verò peruersa hominum opinione iactatus, quoniā circa lupanaria frequens erat, palāque

repre-

reprehensus patienter tolerabat, cùm plus vtilitatis ex correctione alieni delicti caperet, quàm ex sua infamia damni. *In vitis PP.*

PANVFIVS quoque Abbas, qua ratione Thaidē nobile scortum ab impudicitia auerteret, excogitauit. Cùm enim ab ea secretiorem congrediendi locū poposcisset, & in abditissimū postremæ domus cubiculum ductus, ibi etiam ne ab aliquo conspiceretur, vehementer se vereri diceret: Ne dubita, inquit illa, nemo hic te iam videre præter Deum potest. Captata occasione Abbas int errogauit, an Deū esse crederet quem latêre nihil possit, tum qui bonis præmia, & malis proponat pœnas. Annuenti subiunxit: Cùm hoc non ignores, nónne infelicissima es, quæ propter breuissimi temporis voluptatem, & te, & omnes quibus tui copiam facis, perditum eas, cruciatibusque æternis depntes? Scelerum conscia mulier statim in lachrymas prorupit, ac deinceps lasciuiam carnis frenans ieiunijs, orationumque fatigationibus domans, pudicè sanctequè vixit. Itaque neque ipse Panufius timuit in se suspicionis notam, dum in alios timet reatus pœnam. *In vitis PP.* *Panufius Abbas.*

BERNARDINVS antequàm Minorum Religionem profiteretur, vitam imitabatur in omni charitatis negotio assiduam. Senæ pestilentia laborabāt: plerique contagiosam morbi vim timētes, vrbe excesserant, & illi quoque qui resedissent cum ea familia, in qua æger erat, commercium habere formidabāt. Solus Bernardinus sic destitutis, necessarium præstare ministerium decreuit. Duodecim iuuenibus persuadet, vt secū infirmis seruiendo, Christo seruiant: cum hoc comitatu domos laborantium ingredi, sanos cōsolari, ægrotis mederi, indigentibus victū, defunctis sepulturam prouidere, sed ante omnia curare, vt cōfessi, contritique, quicquid euentus ferret, expectarent. Magis verebatur, nequid decedētibus officeret *Bernardinus.*

ad beatitudinem consequendam, quàm ne sibi ad vitā propagandam. Cæterùm tantæ pietatis vir in tā præsenti periculo sanus atque incolumis meruit conseruari, dignusque effici, qui multò magis postea prodesset hominibus prædicando, quàm tunc profuerat ministrando. *Sur. Tom 3.*

Sanctulus Abbas. SANCTVLVS Nursiæ Prouinciæ Abbas, cùm sibi pecunia non suppetisset, qua Diaconum suum à Longobardis latronibus captum redimeret, aliā longè difficiliorem redimendi rationem inijt, & vt sibi cum illo colloqui, diesque aliquot vnà esse liceret, rogauit. Qui rogabantur, hac lege concesserunt, vt si Diaconus effugisset, tunc Abbas qui per ætatem effugere non poterat, capite puniretur. At ille pro Diacono mori paratus, fugam persuadet, eumque noctu emittit. Qua de causa ad necem petitus, præbuit ceruicem. Cæterùm iam ad feriendum elatam videns spiculatoris manum, protinus exclamat: Sancte Iohānes, tene illam. Immota mansit, & rigentibus neruis deflecti nequiuit. Reliqui miraculo territi, Abbatem liberum fecere. Qui mox rogatus, malè affectam manum oratione curauit. Multiplicia dona certatim offerebant, venerantes iam quem dudum occidere voluerant; nihil illi accipere libuit præter captiuos, qui omnes libertati redditi, cùm ei gratias egissent, abiêre. Itaque Sanctulus Abbas dum se morti opponere pro vnius salute non dubitat, vnà cum multis meruit seruari, Deo id tribuente hominis pietati. *Greg. Dial. lib. 3. c. 37.*

Carpus. CARPVS Pauli Apostoli Discipulus (sicuti de illo Dionysius ad Theophilum scribens testatus est) cùm fidelem quendam ab infideli subuersum cerneret, præ dolore languere cœpit. Cùmque vt conuerterentur orare debuisset, vt ambo è vita decederent optauit: veritus, ne alterius suasu, alterius exemplo, alij corrumperentur. Vidit autem in quiete illos in fornacem

ardentem,

ardentem, à spiritibus immundis trahi, violenterque impelli, & cùm eo spectaculo delectari cœpisset, aspexit Christum cum Angelis è cœlo delabi in terrã, ipsosque ab ignis periculo ereptum accedere. A quo & audiuit, iterum paratum se pro peccatoribus pati. Hac visione admonitus, pro vtriusque conuersione Domino supplicauit, & quos anteà mori concupierat, demum in fide viuificatos recepit. Hinc discimus, neminem appetere debere delinquentium pœnas, sed pœnitentiam, orandumque esse etiam pro incredulis & iniquis. Sic est enim amplectenda Religionis fides, vt non deseratur proximi charitas. *Dionys. Areopag. Epist. 8.*

NVNC ne alterius etiam sexus pium in proximos amorẽ silentio prætermittamus, idem amor nos hortatur, vt scilicet & legentes vberiorem referant fructum, & sanctæ Fœminæ sua laude, quantum in nobis est, minus fraudentur. *Fœminæ.*

CATHARINA Virgo duodeviginti annos nata, cùm Maxentij Alexandriæ Præsidis edictum audisset, in quo referebatur, gladio in illos animaduerti placere, qui die præstituta Templum ingressi, Deos non adorassent: in medium prorupit & Præsidem ipsum nomine compellans, atque insaniæ palam arguens, Christum crucifixum adorandum esse asseuerauit, inanium autem Deorum simulachra contemptui habenda, simul cum ijs qui adorant ea. Non est verita sæuissimo insultare tyranno, vbi proximorum periclitari vidit fidem. Corporis mortem contempsit, ne fideles suppliciorum metu perterriti, in mortem ruerent infidelitatis. *Metaphrast.* *Catharina.*

ANASTASIA Romana infideli quidẽ viro tradita, sed tantùm Christo iũcta, cùm Patricij generis esset, prætulit nobilitatis altitudini, charitatis humilitatem. Quippe vilibus induta ne agnosceretur, Martyrum carceres inuisebat, vincula exosculabatur, ad *Anastasia.*

patientiam exhortationibus animabat. His officijs digna euasit, quæ & ipsa coronam referret Martyrij. *Suidas apud Sur. Tom. 6.*

Maria Decegnies. MARIA Decegnies cognomento dicta, de pago Niuella Episcopatus Leodij, ipsa vitæ sanctitate maritum pellexerat, vt castitatem seruaret. Ambo ergo Christo, non mundo, seruientes, lepræ morbo affectis ministerium impendisse dicũtur. Non languoris deformitas, non tabes, non sanies fœculenta, non morbi euitanda contagio, obstitit charitati. Miserabilior ægrotantium facies, ministrantium curam magis accendebat. Nunc cum Christo regnant in cœlis, qui leprosis ministrarunt in terra; pro breui labore præmia consecuti sunt beatitudinis æternæ. *Iacob Vitriac. Card. Sur. Tom. 3.*

Bona Virgo BONA Virgo in finibus AEgypti, in sanctarũ Virginum cœnobio Deo seruiens, dum vnam inter illas quam præcipuè dilexerat, ex graui valetudine iá mor ti proximam miseratur, orauit Dominum, vt cum ea simul diem obiret, perpetuaque morientis fieret comes. Vt orauerat, impetrauit, ambæ eodem die vita defunctæ sunt, ambæ vno sepulchro conditæ. O inseparabile pij amoris vinculum, quod ne mortis quidẽ soluere licuit. Simul cœlum petierunt, quæ simul in terra Christo seruierant, vt conuiuere, sic etiam cõmori exoptantes.

Theodora Virgo. CHARITATE inter se contenderunt apud Antiochiam Theodora Virgo, & quidam miles. Illa ob Christi confessionem ab infidelibus in prostibulum truditur: Miles ignotus eam primus adiens, persuadet vt mutatis secum indumentis, virili habitu euadens, Virginitatem intactã cõseruet. Cumq; ipse cũ muliebri veste deprehensus pro virgine ad suppliciũ traheretur, non sustinuit illa, vt cuius ope pudicitiam tutata fuerat, ei necis causa fieret: palam proclamat, se esse ei pœnæ addictam, non ipsum: econtrà ille, imò se

se Iudicis sententia damnatum, non illam. Diu certarunt, vterque alterum sua morte redimere cupiẽtes. At verò quoniam Christum confitentibus, mori viuere erat, Deo disponente, ambo simul capitis obtrũcatione, gloriosum Martyrium peregerunt, ne eos tyranni gladius separaret, quos iunxerat amor Christi. *Ambros. lib. 2. de Virg. Sur. Tom. 2.*

De Charitate erga inimicos.
Caput III.

SED quoniam qui ait: Dilige proximum tuum sicut teipsum, idem deinde dixit: Diligite inimicos vestros, & benefacite ijs qui oderunt vos: hanc quoque dilectionis partem prosequamur, vt Sanctorum exemplis discamus, nulli malum pro malo reddere, ne malè agenti pares simus, & quæ ab alijs facta reprehendimus, eadem ipsi faciamus. Tempore, non opere differunt, inferens & vindicans iniuriam.

IOSEPH ingentem fratrum inuidiam, ingenti rependit beneficio: occidere eum voluerunt, in cisternam deiecerunt, Ismaëlitis vendiderunt. At ille cùm deinde Pharaonis Præpositus esset, & fames septẽnis premere cœpisset terram, venientes in AEgyptũ cõuiuio excepit, frumento & pecunia iuuit, singulos exosculatus est, iniuriam omnem remisit. Ac ne sequẽtibus annis, qui quinque donec septennium perageretur restabant, fame confecti perirent, vt ad se in AEgyptum cum patre totaque familia transmigrarent, curauit. Permissuque regis terram, in qua commodè habitarent, dedit. Quid multa? Qui sibi innocenti necem seruitutemque intentauerant, eos, cùm victûs penuria laborarent, benignè suscepit, opiparè aluit, largè beneficijs affecit. *Ioseph. Genes. 37. Ibid. 43. Genes. 45.*

MOYSES pro Maria sorore Deũ orauit, & à lepra curatam reddidit, quam petulanter in se oblocutam *Moyses Num. 12.*

nouerat,& ob hoc quidem lepra perfusam. Dimittere illam Dei iudicio volũtatique licebat, sed ipse pietate victus, vt morbo eo liberaretur, precibus impetrauit. *Num.* 12.

Idem. IDEM à populo, quē de seruitute AEgyptia liberatum, in terram lacte & melle manantem, id est, bonis omnibus affluentem, perducere tanto labore, tantoque vitæ periculo moliebatur, sæpè murmuratione lacessitus est, sæpe furore impetitus, & ad Tabernaculum fugere coactus. Et tamen tali ac tanta ingratitudine nũquam sic commotus est, vt benefacere cessaret. Prostratus pro illis orauit, Deum placauit, Manna de cœlo, aquam de petra, dum deserta peragrant, ad esum potumque eis impetrauit, Legem digito Dei scriptam dedit: de inimicis victoriam à Domino exorauit, ducem qui eos in terram promissionis inferret, reliquit. Si nihil in illum vnquā deliquissent, sed semper iussis omnibus fuissent obsequuti, magis pro ipsis solicitus esse non potuisset.

Dauid Propheta. DAVID quoque Saulis Regis capitale in se odiũ, beneficijs æquauit. Saul enim virtuti eius laudibusq; inuidens, & lancea præsentem appetierat, & fugientem armis persequebatur. At ille persecutorem suum *1. Reg. 18.* bis absque sui periculo interimere potuit, si voluisset. *Ibid. 24.* Semel in spelunca vbi ipse latebat diuertentem, cum *Ibid. 26.* chlamidis laciniam non sentienti abscidit, Iterum sub tentorio, cum noctu iuxta caput dormientis, scyphũ hastamque sustulit, & nulli custodũ visus ad suos redijt. His quidem argumentis ostendere volens, quantũ deferret regi etiam iniquo, cùm ab illo declinare mallet, quàm hostiliter persequentē lædere. Denique à Philistæis cæsum luxit, & cædis eius nuntiũ, qui ex vulnere morientem, vt doloribus liberaret ab ipso rogatus, insuper percusserat, occidi iussit, vt reliqui discerent, manũ continere à Christo Domini. Benedixit autē illis, qui mortui cadauer mandauerant sepulturæ.

pulturæ. Ad hæc illos, qui pòst Isboſeth Saulis filium doloſe interfecerant, licet ipſe de regni ſucceſsione ſecum contendiſſet, vlciſci iuſsit, tam in aliorũ offenſores iuſtus, quàm in ſuos pius.

QVIDAM ex Prophetis, cùm veniſſet Bethel, Ieroboã Iſraël regem idolo ſacrificãtem increpuit, aduerſa illi prophetans familiæque eius. Iratus Ieroboã extendit manum iubens apprehendi hominem, & continuò areſactam retrahere nequibat. Vir Dei autẽ miſertus, pro illa manu quam in ſui iniuriam extenſam mouerat, Dominum rogauit, priſtinæque ſanitati protinus reſtituit. Facillimè quippe diuina exoratur pietas, ab exercente pietatem. 3. *Reg.* 15. *Propheta* *2. Reg. 15.*

QVID de Diſcipulis Martyribusque Chriſti dicã? qui etiam in eos, à quibus grauiſsima paſsi ſunt ſupplicia, beneuolentiam, benignitatemque præ ſe tulère. Stephanus pro illis, à quibus falſo accuſatus, iniquè damnatus, crudeliter lapidum ictibus impetebatur, genibus prouolutus orauit, ne ipſis hoc ad peccatum imputaretur, quod ſibi cedere ſciebat ad gloriam. *Actor.* 7. *Martyres* *Stephanus Protomartyr.*

IACOBVM quoque Apoſtolum Alphæi filium, tũc cùm de pinna Templi lapidum ictibus deturbaretur, ac deturbatus inſuper fullonis fuſte cæderetur, oraſſe accepimus, illis ignoſci poſtulantem, à quibus iniuſtè necabatur. Sæuiendo impij efficere nequiuerunt, vt pius in ſe ſæuientibus, bene optare deſiſteret. *Euſeb. lib.* 2. *c.* 23. *Iacobus Minor Apoſtolus.*

VENVSTIANVS Tuſciæ Præſes, Sabinum Aſsiſij Epiſcopum, cum duobus Diaconis Exuperantio & Marcello, ob Chriſtianitatem cõprehendi fecerat, & in carcerẽ trudi. Hos ambos diuerſis pœnis excruciatos interfecit, illi vtranque abſcidit manum. Mox ipſe graui oculorum dolore vexatus, ab eodem remedium popoſcit, cui iam tot intulerat mala. Atque ille veluti beneficijs obſtrictus, & nulla affectus iniuria, *Sabinus Epiſcopus.*

liben-

libêter accessit, diligenter orauit, efficaciter sanauit, sanando insuper hominem, ex infideli Christianum fecit. Maius bonum pro malo reddere non potuit, quàm vt inimicum suum diligendo Deum amicũ faceret, & eum pro Christo ad patiẽtiam suppliciorum animaret, à quo ipse pertulerat supplicia. *Beda & Ado. Sur. Tom. 6.*

Pergentius & Laurẽtinus. PERGENTIVS & Laurẽtinus fratres, sub Decio Cæsare Aretij Martyrium passi, cùm fustigarentur, & verberantium brachia repentè obriguissent, vt illi sanitatem recuperarent orarunt: inimicorum potius, quàm suæ pœnæ remedium exquirentes. *Sur. Tom. 3.*

Iohãnes & Paulus. IOHANNES & Paulus, Iuliano Apostata imperante, Romæ passi sunt. Eorum corpora humi defossa Terentiani militum Præfecti (cuius manu cæsi erãt) filium ad tumulum ipsorum adductum, à dæmoniaca vexatione liberum reddidêre. Hinc patet, quales erga alios vixerint, qui hos à quibus necati sunt, etiã mortui dilexerũnt. *Terentianus, Sur. Tom. 3.*

Christophorus. CHRISTOPHORVS Martyr, à Dago Lyciæ Rege passus, cùm post multa tormentorũ genera, stipiti alligatus, tandem sagittis appeteretur, atque earum vna reflexo mirabiliter ictu Regis oculum cõfixisset, vulneris remedium monstrauit. Rex itaque decollati Martyris cruore oculo illito sanatus est, & conuersus cadauer eius sepulturæ honore affecit, cuius vitam extinxerat: Tunc demum considerans Christi virtutem, cùm expertus est erga se Martyris charitatem. *Rugger. Fulden. Sur. Tom. 4.*

Nazarius & Celsus. NAZARIVM & Celsum Martyres, ij qui in mare suffocandos de naui iactauerant, cùm orta statim tempestate, periclitari cœpissent, eosque super vndas ambulantes conspexissent, vt sibi subuenirent, suppliciter petiêre. Illis ergo in nauẽ reuersis, atque orantibus, resederunt fluctus, posuerunt venti, periculum omne sublatum est. Sancti igitur tantum beneficij re-

culerunt

tulerunt, quantum iniuriç acceperant, curantes ne illi mergerentur, à quibus ipsi submersi fuerant. Accessit beneficio cumulus, quoniam sic à mortis periculo liberatos, etiam quomodo in æternum beati viuerent, docuerunt. *Ambros. Serm. 92. Ado, & alij.*

HAEC in Martyrio charitas, illa citra Martyrium. Spiridion Cypri Episcopus, fures nocturnos domi deprehésos, cùm multis vt eiusmodi scelere abstinerent admonuisset, nō solùm impunitos, sed etiam veruece, quem furatum venerant, donatos dimisit. *Metaphrast. & alij. Sur. Tom. 6.* *Spiridion Episcopus.*

FELICIS quoque Monachi in furem benignitas, à Gregorio in primo Dialogi sui libro, commendatur. Cùm enim hortuli curam gereret, ac subinde illum expoliari animaduertisset, serpenti præcepit, vt aditum custodiret, neminem læderet. Proh nephas, serpentes famulos Christi reuerentur, homines infestant. Fur adueniens, in primo statim ingressu viso serpente, pauidus retulit pedem, quo vepribus altè implicato, ipse in caput corruens, pronus pependit, donec superuenit Felix. Qui pendentem miseratus confestim deposuit, & oleribus abūdè collatis, amicè hortatus est, ne per scelus quæreret, quod innocenter se largiente habere posset, quoties petitum venisset. Magis forsan impensæ parceret Felix, si illum furari permisisset: sed à furandi peccato rem copiosius impartiendo auertere hominis animum, satius existimauit. *Gregor. Dial. lib. 1. c. 3.* *Felix Monachus.*

TALIS in furem & Odo Cluniacensis Cœnobij Abbas fuit. Illum enim, qui sibi equum noctu subducere attentauerat, eoque conscenso, neque discedere cùm vellet, neque omnino descendere quiuerat, manè compertum benignè ac perhumanè corripuit, & ad pœnitentiam criminis adduxit. Data etiam stipe veluti equi mercenarium custodem, nō tanquam deprahensum abactorem, dimittendū curauit. *Sur. Tom. 6.* *Odo Abbas.*

Amos Eremita. AMOS quoque Aegyptius, dum in eremo manêret panem, quo in diem vesci solebat, furto subtraherent homines impurissimi, duas serpentes cellæ custodiæ apposuit, quarum afflatu illi, cùm furandi animo propius accessissent, semineces consedêre, eos tamen superueniens Christi seruus, manu quenque prehensans erexit, & criminis blanditer arguens, ad pœnitétiam inflãmauit, atque ita amplexus est, vt ex furibus monachos faceret. Nunquid se suppilari doluit, qui suppilatoribus suis tã se benignũ præstitit? Nõ vt vlcisceretur inimicos, custodiã serpẽtibus mãdauerat, sed vt deprehensos à flagitijs auerteret, & iungeret Christo.

Maxentius Abbas. NON minus æquo animo quidam latronum violentiam tolerarunt, quàm hi dolos furum. Clodoueo Rege aduersus Gothos arma mouente, quidã ex militibus prædę cupiditate Maxentij Abbatis Pictauiensis Monasterium inuaserunt, & cùm vnus Abbatem sacrilegio (vt poterat) renitentem ferire vellet, manum cùm gladio sublatam demittere nequiuit, reliqui nescio qua stupiditate mentis correpti, immobiles constitêre. At Maxentius immanitatis, violentiæque eorum oblitus, pœnam miserari cœpit, & precatione liberos ab ægritudine reddidit. Qui deinceps inferre illi iniuriam & timuerũt castigati, & erubuerunt beneficio victi. *Sur. Tom. 3.*

Elphegus Archiepiscopus. ELPHEGVS Cantuariensis Archiepiscopus Romam versus pergens, cùm in vrbem Ausoniam diuertisset, omnibus quæ secum habebat exutus vrbeque eiectus fuisse dicitur. At cùm Deo vlciscente Sancti iniuriam, repẽtino tecta incendio conflagrare cœpissent, reuocatus oratione, flammas extinxit. Quo miraculo malignitas hominũ in munificentiam versa, plurima offerebat dona: ipse verò nihil accepit præter ea, quæ sibi modò per vim erepta fuerant, vt gratuitò potius inimicos suos, quàm mercede diligere videretur. *Osbernus Monach. Sur. Tom. 2.*

IDEM Deo supplicando, & panem benedictum morbo affectis porrigendo, pestilentiam sedauit, in ipsos tantùm Cantuariæ occupatores grassantem, qui ab Ethelredo Rege secedentes, cum pyratis societate, in vrbem hostiliter irruperant, magnam ciuiũ partem sustulerant, Monachos interfecerãt, Templum incenderant, sibi graue vulnus inflixerant, & carcere teterrimo constrictum menses septem incarcerauerant. Omnes Dei vltione deleti fuissent, nisi Elphegus intercesśisset, ipsis etiam benefacere cupiens, à quibus tot mala se suósque passos sciret. *Ibidem.* *Idem.*

MAVRO Abbati, qui Beato Benedicto in gubernatione successerat, monasteriũ in agro Andegauensi construenti, quidam ex operarijs inter se blaterantes detrahere licentius cœperunt, idipsum monasterij opus nõ pietati Religioniq́ue eius, sed hypocrisi, simulatæque sanctitati deputando. Proinde Satanæ traditi, vnus qui criminis causa & caput fuerat, instanter expirauit, reliqui mirabiliter à dæmonio vexati sunt. Mauro autem pro illis cum lachrymis deprecante, & mortuus reuixit, & qui nequitiæ spiritu agitabantur liberati sunt. Non enim solet ad indignationem detractione moueri, quisquis etiam laudari cotẽnit. *Sigebert, Gembl. & alij. Sur. Tom. 1.* *Maurus Abbas.*

HINC etiam Apollonius Mõnachus & Martyr, cùm in carcere detineretur, & Philemon choraules omnibus eum opprobrijs oneraret, suspirans: Fili, inquit, misereatur tui Deus, & nihil horũ quæ modò in me obloquendo effudisti, reputet ad peccatum. His verbis ille corde compunctus, & fidẽquam persequebatur suscepit, & non recusauit martyrium. *Appollonius Martyr.*

VITALIVS Alexandrinus Monachus, hominem à quo alapam acceperat, statim à dæmone arreptum ac volutatim humi iactatum, dum pro illo orasset, omni prorsus molestia impediuit. Tam facilis exauditio nonne apertè declarat, quanti apud Deũ monumen- *Vitalius Monachus.*

numenti sit erga inimicos charitas. *In vitis PP.*

Isaac Abb. ISAAC quoque Abbas eum à quo alapa percussus fuerat, cùm ob hoc à dæmonio vexaretur, superincumbens pœna liberauit. Idē ijs qui noctu in hortum suū furtim irrepserant, & nec auferre quicquam, nec inde discedere potuerant, manè inuentos de proposito quidem corripuit, sed quasi hospites prandio excepit, & collectis hortuli fructibus quos furatum venerant, donauit, atque abeuntes deduxit. *Gregor. Dial. lib. 3. c. 14.*

Iohānes Eleemosynarius. MEMORABILIS admodum & Iohannis eleemosynarij Episcopi contra iniuriam gratia. Conquerenti nepoti de villico conuitiatore, respondit se ita in eum vindicaturum, vt nemo nō miraturus sit. Accersitumque villicum anneis pensionibus liberum fecit; docens hoc exemplo nepotem, iniuriam hominum haud secus vindicandam esse, ab ijs præsertim, qui Deo, non sibi placere student. *Leontius. Metaphrast. & alij. Sur. Tom. 1.*

Idem. IDEM cùm à quodam medico, pro data eleemosyna contumeliam recepisset, clericos in eum insurgentes cohibuit, se in causa esse asserens, quòd petenti minus quàm indiguerat impendisset. Illoque accito, omnem quam habebat pecuniam coram effudit, vt quanta sibi opus esset, suo arbitrio sublatam ferret. Alius ab ingrato data repetijsset, ille cōtumeliam passus, datis etiam superaddendum existimauit. *Ibidem.*

Iohannes Damascenus. IOHANNES Damascenus pro eo, cuius occulta calliditate perfidiæ in Theodosium Imperatorem innocens damnatus dexteram amiserat manum, diu intercessit, ne in dolo deprehensus capite puniretur. Imperator admiratus hominis patientiam, ipsum pro quo rogabatur interfici vetuit, sed tamen ne tantum scelus omnino impunitum abiret, in exilium ablegari iussit, Sanctum honore affecit: Scribæ illi officium, in quo anteà fuerat restituens, cùm eidē manus quoque

redinte-

redintegrata Beatæ Virginis beneficio fuisset. Quis acceptam remittere iniuriam arduum putabit, si tantæ offensionis odium tanta repensum est animi benignitate? *Ioban. Patriar. & alij.*

SAMSON Dolensis Archiepiscopus eum, qui sibi veneni poculum propinauerat, spiritu immundo oppressum miseratus, Deo supplicando sanitati restituit, ad pœnitentiam hortatus est, veniam indulsit, viuere illum inæternum cupiens, qui sibi per insidias molitus fuerat necem. Sic neque venena incautè sumpta nocere ipsi potuerunt, qui sibi antidotum iam præparauerat perfectæ charitatis. *Baldricus & alij.* *Samson Archiepiscopus.*

HVNC quidem & fœmineis in pectoribus flagrantem charitatis ardorem nequiuerunt extinguere aliena odia. *Fœminæ.*

CHRISTINA Virgo & Martyr, pro fide ac veritate horrendos constanter perpessa est cruciatus. Cùm autem etiam serpentes in eã missi fuissent, sed mordere omnino nollent, veneficum, à quo ad mordendum irritabantur, inuadentes, rabidis ictibus, multaque veneni vi statim interimunt. At Christina sui ipsa carnificis vicem dolens, Christum precata, & serpentes in fugam conuertit, & ab eis peremptũ ad vitam reuocauit, & eundem iam credentẽ ad certam beatitudinis spem erexit. *Vincent. Spec. lib. 12. c. 86. & alij. Sur. Tom. 4.* *Christina Virgo.*

ANATOLIAM etiam Virginem angusto carcere vnà cum terribili serpente conclusam, nec tamen ab eo læsam, cùm tandem consumptam putarent, carcerisque ostium reserassent, serpens inde erumpens, Audacem, à quo immissus fuerat, morsu apprehensum, sinuosoque spirarum volumine colligatum, humi deijcit moribundum. Mox autem ipsius Virginis oratione serpens procul effugatur, & Audax sanus erigitur. Christianorum enim conuenit pietati, eos, *Anatolia Virgo.*

à quibus offensi sunt, defendere pro viribus ac tueri, nec ab vno lædi permittere. *Aldhelm. lib. de Virginib. Sur. Tom. 4.*

Potamiena Virgo. POTAMIENA Virgo Alexandriæ passa, Basilidi Præfecto, à quo omnia penè tormentorum genera in suo exceperat corpore pro Christi nomine, pôstquàm ad Dominum cum palma migrasset Martyrij, per visum apparuit, & coronam quam ei à Domino impetrauerat, si credere vellet, ostendit. Credidit ille, & per Martyrium æternitatis gloriam consecutus est. Tantæ curæ fuit Virgini eum, per quem torta interfectaque fuerat, saluum beatumque facere. *Pallad. Laus. Hist. 3.*

Veneranda Virgo. VENERANDA quoque Virgo, dum pro Christo multis magnisque afficeretur supplicijs, & nunc humi dispaßis manibus, pedibusque diuaricatis extẽta, neruis bubalis cæderetur, nunc sic resupinata grandi lapide ventri aduoluto premeretur, nunc in cacabũ sulphure, pice, oleo plenum demersa, subiectis ignibus coqueretur; eius, cuius iussu talia patiebatur, pro pius astantis oculum bulloris aspergine cæcatũ, terra saliua diluta liniens reparauit, & ipsum tandem patientia sua superatum Christo credere compulit. Quis conuitium, contumeliam, maledictum nõ æquo animo feret, si pro tam grauibus tormentis tam magnũ redditum est beneficium?

Dariæ Virgo. DARIAE Virginis integritatem ab infidelibus ad prostibulum tractæ leo de cauea fugiens, atque illi adsistens, tutatus est. Qui eam vitiandi animo adire ausi fuerant, ipsos inuadens, in primo statim limine strauit, nihilque prætereà mali intulit, ipsa Virgine sic iubente, vt essent quos ad fidem pœnitentiamque conuerteret, non qui in erroris tenebris vitæq; nequitia disperirent. Parci igitur illis iussit, qui sibi ereptũ venerant rem omnibus diuitijs, atque etiã vita ipsa pretiosiorem virginitatem. Neque enim Virginitas illi ad beati-

beatitudinem consequendam satis fuisset, si abfuisset pietas.

PARIS exempli & Agnetis Virginis erga inimicũ dilectio. Eum quippe, qui ipsam stuprare moliebatur, à diabolo necatũ vitæ restituit. Vitæ restitutus Christum confiteri palã cœpit. Illa ergo orante, is qui pudicitiam ipsius inquinare conatus fuerat, duo præcipua retulit bona: vitam, qua adhuc in terris viueret: & fidem, qua supra cælum æternitatem consequi posset. *Amb. Ser. 90. & alij. Sur. Tom. 1.* Agnes Virgo.

EVGENIA Virgo Philippi Alexandriæ Præfecti filia, sub virili habitu sexum dissimulans, inter Monachos religiosè versata, & iam digna cui monasterij gubernacula committerentur: Melanciæ tandem matronæ, quam ad illicitos amplexus prouocantem cõtempserat, accusatione capitis rea constituitur. Accusationis summa erat, Eugenium Abbatem domi suæ sibi vim inferre voluisse. At illa cùm se non iam Eugenium, sed Eugeniam esse, vt infamiam purgaret, prodere vellet, prius accusatrici suę ignosci petijt. Deinde coram Patre (cuius iudicio neci iam addicta erat) pectus suum detegendo, detexit fallacis mulieris impium commentum. Simul cuius ipsa filia esset, indicauit. Sic omni prorsus periculo probroque sese expediuit, antè tamen venia impetrata illi, cuius tam mendaci ac tam fœda delatione in tãta inciderat mala. *In vitis PP.* Eugenia Virgo.

AT etiam in Monasterijs aliquando locum sibi vendicat inuidia. Euphraxia Deo dicata Virgo ob humilitatem frequenter sese vilibus occupabat officijs. Quædam autem inter sorores non satis linguę temperans, illam carpere & simulatæ sanctitati facta dictaq; eius ascribere palam ausa, cùm ab Abbatissa punienda decerneretur, eiusdem quam lacessierat intercessione liberatur. Euphraxia enim & ante ipsam se suppliciter prosternens, quasi quę læsisset, non Euphraxia Virgo.

quaſi quæ læſa fuiſſet, veniā ſibi petijt, & ante Abbatiſſam illi impetrauit. *In vitis PP. & Sur. Tom. 2.*

Othilia Virgo. OTHILIAM Virginem pater occidere in animo habebat, ſolo corporis vitio offenſus, quia cæca nata fuerat. Mater autem periculo ſubtractam Monaſterio tradidit. Hinc ipſa virtutibus proficiens, defectumque oculorum mentis perſpicacitate ſupplens, pro eo patre, quem ſibi tā indignè capitali odio infenſum nouerat, feruenter orando effecit, vt & viuens pœnitētiam delicti ageret, & defunctus Purgatorij pœnas cum Paradiſi delicijs commutaret. Ipſa verò corporei quoque viſus vſum à Deo accipere meruit, quem non acceperat à parentibus. *Iacob. de Vorag.*

Exod. 23. HOC quidem charitatis genus tùm veteri, tùm noua Lege præcipitur nobis obſeruandum. In Exodo dicitur: Si occurreris boui inimici tui aut aſino erranti, reduc ad eum. Si videris aſinum odientis te iacēre ſub onere, non pertranſibis, ſed ſubleuabis cum eo. *Prouer. 24.* Et in Prouerbijs legimus: Cùm ceciderit inimicus tuus, ne gaudeas, & in ruina eius ne exultet cor tuum, ne fortè videat Dominus, & diſpliceat ei, & auferet ab eo iram ſuam. *Ibid. 23.* Et iterum: Si eſurierit inimicus tuus, ciba illum ſi ſitit, da ei aquam bibere. Prunas enim congregabis ſuper caput eius, & Dominus reddet tibi. *Luce 6. Matth 5.* In Euangelio quoque ipſe Dominus ait: Diligite inimicos veſtros, benefacite ijs qui oderunt vos. *Luca. 6.* Benedicite maledicentibus vobis, & orate pro calumniantibus vos. Iterum: Diligite, inquit, inimicos veſtros, benefacite, & mutuum date, nihil inde ſperantes, & erit merces veſtra multa, & eritis filij altiſsimi, quia ipſe benignus eſt ſuper ingratos & malos. *Christus.* Quod autem verbis præcepit, exemplo præſtitit. Proditori quippe ſuo Corporis & Sanguinis ſui Sacramentum obtulit, pedes lauit, oſculum non negauit. Illis etiam, à quibus Cruci affigebatur, veniam dari petijt: *Luce. 23.* Pater, inquit, ignoſce eis, quia

quia nesciunt quid faciunt. Si tam clemens erga tantam sæuitiam Dominus, quomodo seruus eius erit, qui vindictam expetierit? Aut quomodo Christiano nomine censeri merebitur, qui in diligendis inimicis Christum imitari contempserit? Omnibus mandatum est benefacere omnibus, si fieri potest: sin minus, bene optare. Ita tamen, vt homo semper ametur, malignitas hominis nunquam. Omnis enim malignitas diaboli seruitus est, homo autem Dei opus est, & quidem ad imaginem & similitudinem autoris sui factum. *Sapien.2. Eccl.17.*

De Officio Doctoris Euangelici. Cap. IIII.

SED profectò inter omnes omnium charitates, ea præcipua est habenda, qua alius alij non tam ista temporalia & caduca bona, quàm illa æterna atque perpetua optare, & quantum in illo est, prouidere ac procurare debet. Enitendum igitur erit ijs maximè, qui diuinarum rerum scientia præstant, ignaros instruere, timidos animare, desides vrgere, omnes denique ad capessendas virtutes, quibus verę felicitatis præmia comparantur, sedulò exhortari. Huiusce rei exempla more nostro ab ijs, quos Deó placuisse nouimus, petamus.

MOYSES & Aaron Dei iussu diriguntur, vt populum suum de Pharaonis iugo ereptum ab AEgypti finibus educant, & populus ipse sacrificium sibi offerat in deserto, & sic terram ingrediatur promissionis. Doctoris igitur partes erunt, peccatores ad pœnitentiam compellere, de diaboli seruitute in libertatem gratiæ vendicare, & de terrenis secularibusque negotijs ad cœlestium meditationem iugiter excitare: Vt quam beatitudinem animo contemplati fuerint, pietatis iustitiæque operibus parare sibi nitantur. *Exod.5.* *Moyses. Aaron. Exód.5.*

Isaias Proph. *Isaie.6.* ISAIAS Propheta cùm se ab Angelo carbonis de altari sumpti tactu purgatū animaduertisset, & Dominus diceret, quem mittam, & quis ibit ex nobis? vltrò se obtulit, dicens: Ego sum, mitte me. Quod vsurpare nequaquam ausus fuisset, nisi se prius à delictorum inquinatione prorsus expiatum excoctumq; agnouisset. Carere enim debet omni vitio, qui aliorū prauitatem paratus est corrigere, vt auditores non tam verbis ad emendationem vitæ prouocet, quàm *Prouer.20* exemplo. Labia enim iusti (vt in Prouerbijs dicitur) erudiunt plurimos. *Isaie.6.*

Idem. *Isaie.40.* VNDE alibi ad eundem dicitur: Super montē excelsum ascende tu qui euāgelizas Sion, vt scilicet culmen sanctitatis piè viuendo inscendat, qui prædicationis munus assumit. Exalta in fortitudine vocē tuā qui euangelizas Ierusalem. Nempe vt, & qui propè sunt, & qui longè, audiant. Exalta & noli timere, ne timendo illis adulari incipias, quos debes increpare, & sublato cauterio, dum lædere autem formidas, la-*Deut.14.* tens sub ea malum suppurare permittas. Ideo nanque præceptum est, non coquas hœdum in lacte matris suæ, id est, peccantibus ne blandiaris.

RVRSVM dicitur illi: Clama, ne cesses, quasi tu-*Isaie.58.* ba exalta vocem tuam, & annuntia populo meo scelera eorum, & domui Iacob peccata eorum. Proinde qui in Ecclesia declamant, apertè, perseueranter, audacter suo fungantur officio: Ita tamen malefacta omnium detestando, vt semper veniæ spem propo-*Ionæ.4.* nant pœnitentibus. Quia Deus clemens & misericors est, patiens & multæ miserationis, & ignoscens super malitia.

Ieremias Propheta. *Ierem.1.* IEREMIAS immaturam ætatē excusans clamat: a, a, a, Domine Deus, ecce nescio loqui, quia puer ego sum. Noli, inquit Dominus, dicere, quia puer sum, quoniam ad omnia quæ mittam te ibis, & vniuersa quæcunque mandauero tibi, loquêris. Ne timeas à

facie

facie eorum, quia ego tecum sum, vt eruam te. Denique misit, inquit, Dominus manum suam, & tetigit os meum, & dixit: Ecce dedi verba mea in ore tuo, ecce constitui te hodie super gentes, & regna, vt euellas & destruas, & disperdas, & dissipes, & ædifices, & plantes. Si quis igitur ad prædicationis opus diuinitus eligitur, nulli rei diffidat, nihil trepidet, omnia aderunt cui aderit Deus. Disce tamen, omne Doctoris studium eò spectare debere, vt euellat & destruat hominum vitia, plantet autem & ædificet virtutes. *Ierem.1.*

IEZECHIEL etiam Dominus liberè vaticinandi præstitit audaciam, dicens: Tu ergo, fili hominis, ne timeas eos, neque sermones eorũ metuas. Et rursum: Verba eorum ne timeas, & vultus eorũ ne formides. Ad hæc datur illi pro cibo volumẽ intus & foris scriptum. Etenim prædicator & exteriorem Scripturæ historiã, in exemplum auditorum, proferre debet; & interiorem mysticumq; sensum, qui sub ea latet, cùm res postulauerit, non tacere. Cuius quidem disciplinę scientiam si assecutus fuerit, & ipse dicere cum Iezechiele poterit: Comedi illud, & factũ est in ore meo sicut mel dulce. Vel cum Dauid: Quàm dulcia faucibus meis eloquia tua? super mel ori meo. *Iezechiel Propheta. Iezech.2. Psal.118.*

AC nequando vel intempestiua ætas prædicandi minuat autoritatem in eis qui diuinitus inspirantur, Danielis adhuc infantis spiritum suscitatum legimus, & puero iudicante damnatos senes. Spiritus enim vbi vult spirat, cordaque hominum, non annos metitur, quibus lumen sapientiæ suæ infundat. Et interdum quidem vt virtutem suam ostendat, ex ore infantium & lactentium perfecit laudem. *Dan.13.* *Daniel Propheta. Daniel.13. Iohan.3. Psalm.8.*

IONAS ad Niniuitas prophetare iubetur, & fugit. Quàm autem inconsideratè diuinæ reluctatus volũtati sit, casus ostendit. Nauigat, tempestate con- *Ionas Propheta. Ionæ.3.*

cutitur, in mare prçcipitatur, à pisce deglutitur. Sed citò pœnitens liberatur, moremque Domino gerens prædicat. Et Niniue quæ mox subuertenda erat, auditis Prophetæ verbis, pœnitentiam egit, Deum placauit, seruata est. Quid hoc exéplo discitur, nisi tam dignum diuina vltione Doctorem, qui dissimulat populi crimina cùm ad prædicandum mittitur, quàm populum qui ab his auerti negligit, cùm redarguentem audierit. Neque enim tantam calamitatem Niniuitæ tunc effugissent, si Ionæ minas contempsissent. *Ionæ.1,*

Iohannes Baptista. IOHANNIS quoque Baptistæ vox clamantis in deserto, pulchrè nobis modum formamque prædicādi videtur exhibuisse. Vitia primùm omnium acriter increpanda, maximeque eorum quos in ijs obstinatiores cernimus, docuit, Pharisçis insultans, ac dicēs: *Matth. 3. Luc. 3,* Genimina viperarum, quis demonstrabit vobis fugere à ventura ira? Remedium deinde ne desperent, continuò ingerendum ostendit, dum subiungens ait: Facite ergo fructum dignum pœnitentiæ. Postremò proponendum iustis prçmium, impijs pœnā, dicens: Congregabit triticum in horreum, paleas autē comburet igni inextinguibili. His etiam qui talia docent, neminem timendum declarauit, corripiendo Herodem regem, vincula, carcerem, necem perferre satius sibi existimans, quàm illicitum illius coniugiū adulatione obtegere, & præceptorum Dei immemorem se præberç. *Matth, 5. Luc, 3,*

Christus. Matth, 13. POST Iohannem autem cœpit prædicare, ipse olim prædicatus, semperque prædicandus, mundi Saluator ac Dominus. Lex enim & Prophetæ vsque ad Iohannem, exinde Euangelium Christi, & hactenus quidem terrenorū præmium bonorum, nunc iā cœlestis regni æterna promittitur pœnitētibus beatitudo. *Matth, 3,* Pœnitentiam, inquit, agite, appropinquabit enim regnum Dei. Nec certè prius Iesus prædicare cœpisse dici-

dicitur, quàm tẽtatus famem viciſſet in deſerto, auaritiam in monte, vanam gloriam in Templo. Qua in re oſtendere voluit, qualem prius eſſe oporteat, qui diuini verbi paſsim diſſeminandi curam aggregi decernit. *Matt.3.*

HINC iam reliquarum nationum ſaluti conſulẽs, Diſcipulos aſſciſsit ſibi, vt habeat quos diſcedens, doctrinæ ſuæ per orbẽ propagãdæ relinquat magiſtros, vtque is qui docet, alijs etiam docendi diſciplinam impendere diſcat. Circuit totam Galilæam, vt doctoribus poſt ſe futuris, vrbes, caſtella, vicos peragrandi ſolicitudinem inſinuet. Docet in Synagogis, vt illi ibi magis verba facere ſtudeât, vbi pluribus prodeſſe poſſint. Prædicat Euangelium regni Dei, ne quid aliud in Eccleſia prædicandum inani iactatione præſumant. Cùm Diſcipulos docet, aſcẽdit in montem: cùm turbas, deſcendit in planum, vt meminerint, perfectioribus, excellẽtioria vitæ præcepta dari oportêre: imbecillioribus leuiora, lac paruulis, ſolidum iam adultis cibum.

INFIDELIBVS verò his duntaxat, qui audire veritatem concupierint, Religionis noſtræ quæque creditu faciliora primùm inſinuanda ſunt, non ſtatim Myſteria ingerenda: Ne ſanctum detur canibus, & margaritæ mittãtur ante porcos, & cõculcent eas pedibus, contemnentes quicquid capere non poſſunt. Audiuimus quẽdam Sacerdotalis ordinis virum, cùm ipſo præſente inter Mahometanos quoſdam de Deo mentio incidiſſet, & multa vltrò citroque iactata fuiſſent, tandem dixiſſe: Deum ipſum ſæpè à ſe manibus contrectatum, ſæpè ore hauſtum. Quod & ſi verum dixerit, inconſultè tamen apud Sacramenti ignaros, atque adeò incautè, vt illi non modò non crederent, ſed etiam ipſum quaſi blaſphemũ vlciſci vellent. Denique parum abfuit, quin eidem quod ſequitur tunc contingeret, & canes conuerſi dirumpant vos. Cuius

Cum infidelibus cautè loquendum.

Nota.

cutitur, in mare prçcipitatur, à pisce deglutitur. Sed citò pœnitens liberatur, moremque Domino gerens prædicat. Et Niniue quæ mox subuertenda erat, auditis Prophetæ verbis, pœnitentiam egit, Deum placauit, seruata est. Quid hoc exẽplo discitur, nisi tam dignum diuina vltione Doctorem, qui dissimulat populi crimina cùm ad prædicandum mittitur, quàm populum qui ab his auerti negligit, cùm redarguentem audierit. Neque enim tantam calamitatem Niniuitæ tunc effugissent, si Ionæ minas contempsissent. *Ionæ.1.*

Iohannes Baptista. IOHANNIS quoque Baptistæ vox clamantis in deserto, pulchrè nobis modum formamque prædicãdi videtur exhibuisse. Vitia primùm omnium acriter increpanda, maximeque eorum quos in ijs obstinatiores cernimus, docuit, Phariseis insultans, ac dicẽs: *Matth.3. Luce.3.* Genimina viperarum, quis demonstrabit vobis fugere à ventura ira? Remedium deinde ne desperent, continuò ingerendum ostendit, dum subiungens ait: Facite ergo fructum dignum pœnitentiæ. Postremò proponendum iustis prçmium, impijs pœnã, dicens: Congregabit triticum in horreum, paleas autẽ comburet igni inextinguibili. His etiam qui talia docent, neminem timendum declarauit, corripiendo Herodem regem, vincula, carcerem, necem perferre satius sibi existimans, quàm illicitum illius coniugiũ adulatione obtegere, & præceptorum Dei immemorem se præberę. *Matth,5. Luc,3.*

Christus. Matth,13. POST Iohannem autem cœpit prædicare, ipse olim prædicatus, semperque prædicandus, mundi Saluator ac Dominus. Lex enim & Prophetæ vsque ad Iohannem, exinde Euangelium Christi, & hactenus quidem terrenorũ præmium bonorum, nunc iã cœlestis regni æterna promittitur pœnitẽtibus beatitu- *Matth,3.* do. Pœnitentiam, inquit, agite, appropinquabit enim regnum Dei. Nec certè prius Iesus prædicare cœpisse dici-

dicitur, quàm tẽtatus famem vicisset in deserto, auaritiam in monte, vanam gloriam in Templo. Quain re ostendere voluit, qualem prius esse oporteat, qui diuini verbi pasim disseminandi curam aggregi decernit. *Matt.3.*

HINC iam reliquarum nationum saluti consulẽs, Discipulos asciscit sibi, vt habeat quos discedens, doctrinæ suæ per orbẽ propagãdæ relinquat magistros, vtque is qui docet, alijs etiam docendi disciplinam impendere discat. Circuit totam Galilæam, vt doctoribus post se futuris, vrbes, castella, vicos peragrandi solicitudinem insinuet. Docet in Synagogis, vt illi ibi magis verba facere studeãt, vbi pluribus prodesse possint. Prædicat Euangelium regni Dei, ne quid aliud in Ecclesia prædicandum inani iactatione præsumant. Cùm Discipulos docet, ascẽdit in montem: cùm turbas, descendit in planum, vt meminerint, perfectioribus, excellẽtioria vitæ præcepta dari oportêre: imbecillioribus leuiora, lac paruulis, solidum iam adultis cibum.

INFIDELIBVS verò his duntaxat, qui audire veritatem concupierint, Religionis nostræ quæque creditu faciliora primùm insinuanda sunt, non statim Mysteria ingerenda: Ne sanctum detur canibus, & margaritæ mittãtur ante porcos, & cõculcent eas pedibus, contemnentes quicquid capere non possunt. Audiuimus quẽdam Sacerdotalis ordinis virum, cùm ipso præsente inter Mahometanos quosdam de Deo mentio incidisset, & multa vltrò citroque iactata fuissent, tandem dixisse: Deum ipsum sæpè à se manibus contrectatum, sæpè ore haustum. Quod & si verum dixerit, inconsultè tamen apud Sacramenti ignaros, atque adeò incautè, vt illi non modò non crederent, sed etiam ipsum quasi blasphemũ vlcisci vellent. Denique parum abfuit, quin eidem quod sequitur tunc contingeret, & canes conuersi dirumpant vos. Cuius

Cum infidelibus cautè loquendum.

Nota.

Prouerb.13. quidem periculi nō ignarus Salomon: Qui custodit, inquit, os suum, custodit animam suam: qui autem inconsideratus est ad loquendum, sentiet mala.

Donū prædicandi. PRAEDICANDI autem donum ne quis leue putaret, non nisi precibus proponitur impetrandum. *Matt.9.* Rogate, inquit, Dominum messis, vt mittat operarios in messem suam. Cæterùm ne quis lucri, & non tantùm hominum causa prædicationis opus sibi vendicet, ait: Gratis accepistis, gratis date. *Luc.10.* At verò ne in *Prædicatio gratuita.* quærendis vitæ necessarijs rebus occupatus, animus docendi studium remitteret: Dignus est operarius, inquit, cibo suo. Vt scilicet quibus seminant spiritalia, ab ijs sibi corporalia metant, non plura tamen, quàm præsens necessitas poposcerit, ne prædicationem, quæ gratuita esse debet, venalem faciant.

Apud quem manere debeat prædicator. PRAECIPIT quoq; Dominus ac monet, vt huiusce professionis viri, ciuitatē ingressi, apud dignos maneant, ne scilicet integritati autoritatique eorum quicquam deroget turpis hospitij nota, & in suspicionem incidant qua linguam honestiorem, quàm vitam habere existimentur. *Matt.10.*

Prædicatoris non deperit meritū propter obstinationem auditorum. PRAETEREA licet illi, qui in auditorio conueniunt, parum aut nihil omnino profecerint: non tamen ei qui docet, præmium supprimitur laboris, dicente Domino: Si ibi fuerit filius pacis, requiescet super eum pax vestra: sin minus, ad vos reuertetur. Neque enim inuitantium gratia perire debet, si ad conuiuium inuitati, venire fastidierint. *Luc.10.*

In obstinatos. *Marc.10.* *Luc.9.* *Matt.10.* QVI autē vsqueadeò inueterata animi peruicacia obdurant, vt pijs hortatibus mollescere prorsus nequeant, eos Dominus anathemate videtur execrari, dicens: Quicunque nō receperit vos, neque audierit sermones vestros, exeuntes foras de domo vel ciuitate, excutite puluerē de pedibus vestris. Minis quoque horrendis exterret, subiungens: Amē dico vobis tolerabilius erit terræ Sodomorum & Gomorrhæorū in die

in die iudicij, quàm illi ciuitati. Inexcusabilior procul dubio erit, quisquis prędicationes audiens, emendari, corrigique neglexerit, quàm qui omnino nō audierit, casu aliquo impeditus. Seruus enim qui cognouit voluntatem Domini sui & non fecit, plagis vapulabit multis. Qui autem non cognouit, & fecit digna plagis, vapulabit paucis. *Luc.12*

POSTREMO ipsos Doctores cautè incedere, ne dolis hæresum capiantur, simplicitatem custodire, ne ad hypocrysim malitiamque declinent, iubet, dicens: Estote prudentes sicut serpentes. Serpente enim minus prudens Adam, à serpente deceptus est. Et simplices sicut columbæ. Ne scilicet sanctiores videri, quàm esse, malint. Nam & Spirituisancto ideo fortasse in columbæ specie interdum apparere libuit, vt ad imitandum auiculæ illius puritatem nos inuitaret. Profectò qui tales extiterint, non immeritò iam audire poterunt: Nolite cogitare quomodo aut quid loquamini; dabitur enim vobis in illa hora quid loquamini. Non enim vos estis qui loquimini, sed Spiritus Patris vestri qui loquitur in vobis. Itaque nihil neque præmeditando, neque in pronuntiando laborabunt, quibus affatim omnia, quoties vsus fuerit, diuina benignitas suppeditabit. *Matth.10.* *Prædicator sit prudens & simplex. Matt.10.*

DE Apostolis ita traditum est: Varijs linguis loqui cœperunt, prout Spiritussanctus dabat eloqui illis. Hoc ideo sanè, quia diuersis gentibus fidei Christianę Mysteria prodi iam vulgariq; oportebat, & diu errātibus viam aperiri salutis. Hinc tu quoque si vnam alterámve ciuitatem ad Deum sanctius atque syncerius colendum conuerteris, nondum te existimes fecisse satis, donec datur facultas, etiam ad reliquos instruendos proficisci. Pij sanè ac boni medici est, plurimis curatis, alios insuper qui curatione indigent perquirere, & opportuna omnibus remedia conferre. *Actor.2.* *Apostoli. Actor.2.*

LEGIMVS Petro Ierosolymis primum verba ad populum *Petrus Apostolus.*

populum faciente, die vno tria millia hominum baptizata fuisse, indies quoque credentium creuisse numerum. Sed & alio deinde die, quinque millia superioribus addita. Cùm autem Petrus gentiles quoque Domini iugo subijciēdos, per visū cognouisset, Cornelium Centurionem, & qui cum illo domi erãt, credētes baptizauit. Qui ergo paulò antè vna tantùm atque altera prædicatione tam multos cōuerterat, idem etiã paucos nō contēpsit, ita vt neque itineris laborē ab Ioppe Cæsareã vsq; euocatus recusaret. Illi igitur qui in magna etiã auditorū frequētia, non suã gloriã, sed alienū profectū quærunt, tunc quoque cùm rariores cōuenerint, docere non erubescūt. *Acto.2.4. & 10.*

Paulus Apostolus & Barnabas. Actor.13. PAVLVS segregatus in Euãgelium Dei, cum collega suo Barnaba, peragrãt oppida Iudææ, in Synagogis prædicantes. Inuidentibus verò Iudæis, & ad cōuitia furenti rabie prorumpentibus, dixerunt: Vobis oportebat primùm loqui verbum Dei, sed quoniã repellitis illud, & indignos vos iudicatis æternæ vitæ, ecce conuertimur ad Gentes. Relinquendi ergo sunt qui peruersa obstinatione durati, à peccãdi proposito diuelli nullo modo possunt: Ne dum in sterili solo sementem iacimus, fœcundæ interim glebæ nullo subactæ aratro, fructu vberiore fraudentur. In summa, quicunque Ecclesiã audire noluerit, sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus. Nemo saluatur inuitus. *Actor.13.*

Actor.16. IDEM hi (vt Lucas inquit) prohibiti sunt à Spiritusancto loqui verbū in Asia. Quæ res documēto est, non passim omnibus Euangelizare nos debere, & ijs præsertim, quos Euangelium ipsum contemptui habituros, nō ambigimus. Ne & hi exinde grauioribus pœnis obnoxij sint, & nos sanctū dedisse canibus arguamur. Vnde & Salomon in Prouerb. ait: Qui erudit *Prouer.9.* derisorē, ipse iniuriam sibi facit, & qui arguit impiū, sibi maculã generat. Noli arguere derisorē, ne oderit te: argue sapientem, & diliget te.

RVRSVM illis libentiſsimè docendi operam debemus exhibere, à quibus vltrò inuitamur. Iam enim ſe inſtitutionibus noſtris pro ſua virili obſecuturos polliceri videntur, dum inuitant. Hinc eſt quòd Paulus tranſire maturauit in Macedoniam, cùm vir Macedo in viſu apparens ei, ſuppliciter popoſcit, vt eò veniens ipſos adiuuaret. Non petit auxilium, qui non agnoſcit periculum. Quis autem petit, niſi is qui periculo liberari cupit? *Actor.* 16. *Paulus Apoſtolus.*

MVLTIS tandem vrbibus regionibusque docendo peragratis, Paulus contulit ſe Athenas, diſſeruitque cum Epicuræis & Stoicis, palam oſtendens, quantò præſtaret eorũ Philoſophiæ diſciplina Chriſti. Quanta autem vel argumentorum vi diſputarit, vel miraculorũ operatione illa quæ dixerat approbarit, Dyoniſius Areopagita indicio eſt, factus Apoſtoli diſcipulus, qui magiſter fuerat Philoſophorũ. *Act.* 17. *Idem. Actor.* 17.

RELICTIS Athenis venit Corinthũ, & Aquilæ Priſcillæque hoſpitio vſus artem ſchœnofactoriã cum illis factitaſſe dicitur: Sabbatis verò in Synagoga diſputationes exercuiſſe. Hinc ipſemet quidẽ ad Corin. ſcribens: Laboramus, inquit, operantes manibus noſtris. Et ad Theſſal. Non inquieti fuimus inter vos, neque gratis panem manducauimus ab aliquo, ſed in labore & fatigatione nocte & die operantes, ne quem veſtrûm grauaremus, non quaſi non habuerimus poteſtatem, ſed vt noſmetipſos formam daremus vobis ad imitandum nos. Nam cùm eſſemus apud vos, hoc denũtiabamus vobis, quoniã ſi quis nõ vult operari, nec manducet. Nemo igitur Euangelio ſeruiens, aſsiduè ſibi de Euangelio viuendũ putet: Et quod prædicationi ſupereſt temporis, otio conterat. Ne & petendis eleëmoſynis crebrius inſiſtens, non petere, ſed exigere videatur, & corporis quieti indulgens, ad ſocordiam paulatim deuolutus, à labore quoque ſpiritualium actionum animo obtorpeſcat. *Actor.* 18. *Idem. Act.* 18. *1. Cor.* 4. *1. Theſſ.* 3.

PETRVS

Apostolus. PETRVS & Paulus postremò Romæ ad Martyriū vsque prædicando perseuerarunt. Reliqui etiam Apostoli dimissa Iudæa, in diuersas prouincias Idolorum cultores ad Religionem Christi conuersuri dispergun tur. Andreas Achaiam, Philippus Scythiam, Bartholomæus Lycaoniam, Iacobus Zebedæi Hispaniā, Iohannes Ephesum, Thomas Parthiam, Hyrcaniamque & Indiam, Matthæus Macedoniam & AEthiopiā, Iacobus Alphæi Iorosolymam, Iudas Thaddæus Mediā, Mesopotamiam, Pontum, & cum Simone fratre Persidem, in sortem prædicationis accepêre: nulli labori parcentes, nullum vitæ discrimen deuitātes, dū communi omniū saluti consultū volunt. Neque Tyrannorum minis, neque supplicijs deterriti sunt, ne Christi nomen vbiq; circunferrent. Sic in omnem terrā exiuit sonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum. Sic habitātibus in regione vmbræ mortis lux orta est eis. Meritò igitur illi sedebunt super Thronos cū Christo iudicantes, qui nunquam conquierunt Christum annuntiantes. *In Act. Apost.*

Psal. 18.

Ambrosius Episcopus. INTER Apostolicos autem viros Ambrosius Episcopus eruditione, ingenio, ac diligentia Dei verbum prædicando ita præstitit, vt facilè persuasum sit, non cōmentum fuisse, quod de illo quondā iactatum constat, ob os scilicet eius in cunis iacentis volitasse apū examen, stridulo tinnitu eloquij futuri suauitatē portendens. Hic Aurelium Augustinum Manichæa hæresi tabescentē, suis prædicationibus purgauit, sanumque reddidit. Qui iam Catholicæ fidei disciplinis eruditus, omnium tandem hæreticorū dogmata certissimis destruxit argumentis, nostraque confirmauit, obscura quæque in Scripturis declarauit, & ab ijs quæ dubia erant ambiguitatē sustulit. Religiosis viuēdi præcepta dedit, nemo in differendo acutius vidit, nemo melius explicauit. Quid multa? vnū tunc hominem conuertit Ambrosius, sed in vno homine totū penè terrarū orbē

August. Cōfess. li. 5. ca. 14.

doctrinæ

doctrinæ illius radiis illustrandum recepit. Quia nim docti fuerint, fulgebunt quasi splendor firmamenti, & qui ad iustitiam erudiunt multos, quasi stellæ in perpetuas æternitates. *Paulinus, Isidor. & alij, Sur. Tom. 6.* *Daniel. 12.*

ABBATEM Antonium aliquando ad hæreticos conuincendos, relicta solitudine, Alexandriam venisse legimus, Intermisit ergo eremi quietem, dum ad bellum egreditur contra illos pugnaturus, à quibus Catholicæ fidei murus quatiebatur. Accesserunt quidam Philosophi quasi rusticano homini & literaturæ ignaro illusuri. Verùm vbi loquentem audissent, demirati verborum vim, sententiarumque grauitatem, veritati ab eo prædicatæ adhæserunt, & cuius corporis habitũ paulò antè subsannauerant, scientiam amplexi sunt Christo credentes. Nesciebant vtique sub terra latêre aurum, & interdum sub vili panno habitare sapientiã. *Athanas. in vita Antonij.* *Antonius Abbas.*

REGVLVS Episcopus Ioannis Apostoli discipulus in Gallia cœlestis frumenti granum oppidatim disseminat, & plurimis baptizatis fructũ vberrimũ in horreis Ecclesiæ recondendum cogit. Cæterùm cùm apud quendam vicum in magna virorum ac mulierũ celebritate suggestum concionaturus ascendisset, ranarum è proximo lacu coaxãtium strepitu præpediebatur, ne commodè audiri posset. Igitur vt silerent imperauit, atque ex illo etiamnũ lacum illum ranis quidem refertum, sed nullam earum vocalem esse asseuerant. Quid mirum, si homines eius doctrinam secuti sint, cuius iussis irrationale animal obediuit? Ranæ obmutuerunt, & homines confiteri Christũ cœperũt. *Regulus Episcopus.*

PATRITIVS Episcopus in partibus Prouinciæ Scotię, Christi fidem euãgelizasse primus dicitur. Qui cùm per Hiberniã iter faceret, & se prædicationibus nihil proficere videret, Deum precatus est, vti ostento aliquo hominum illorum duritiem commolliret, quo ab erroribus iam tandem resipiscerent, & ad *Patri. Epis.*

Religio-

Religionem veram conuerterentur. Diuinitus admonitus, humi circulum designauit, atque inibi terra penitus subsidēte, hiatus ingens apparuit, magnumque omnibus incussit terrorem, ne in profundū acti poenas iam incredulitatis darēt. Hunc hiatum adhuc extare ferunt, & occulto quodam sinuosoque meatu ad nescio quæ purgatorij loca deducere. Id vtrùm verum sit, scire nihil nostra refert. Credimus enim Purgatorium animarum alicubi esse, etiamsi ibi non sit, magisque illud nunc cōsiderare expedit, quanta hic Sanctus humanæ salutis cupiditate flagrabat, cui non satis fuit verbis docuisse, nisi etiam miraculorum terrificationibus, quod docuerat, credere cogeret vel inuitos. *Bedas Tom. 3. Sur, Tom. 2.*

Specus S. Patricij.

Dictum sapienter.

Aldebertus Episcopus.

ALDEBERTVS verò Pragæ Episcopus, cùm effrenem & indomitam plebem nullis prædicationum solicitationibus ad modestius viuendi rationem redigere potuisset, Episcopatum reliquit, & Summi Pontificis permissu ad Cœnobium Cassini montis perueniens, Monachum se fecit. Pertimuit eo fungi officio, postquàm sibi commissos meliores efficere nequiuisset, ne quæsisse videretur quæ sua sunt, non quæ Iesu Christi, id est, suum honorem, nō aliorum profectum. *Crom. lib. 3. Sur. Tom. 2.*

In Episcopos prædicationis officium exercere nolentes.

COGITENT nunc quàm rectè agant, qui sibi creditum gregem pabulo prędicationis pascere negligunt, & se pastores profitentur: si is, qui quotidianis exercitationibus sese fatigabat, non solùm parere nolentes dimisit, sed etiam dignitati renuntiandum censuit. Quòd si is, qui tanta animi solicitudine vocisque contentione in monendo vsus fuerat, ob incorrigibilem tamen plebis peruersitatem locum tenere Pontificis dubitarit: quātò magis timere debet lucerna sub modio posita, sal fatuum, canis mutus non valens latrare? cui Dominus per Prophetam comminatur, dicens: Speculatorem te dedi domui Israël: Si dicente

Iezech. 3.
Iezech. 33.

me ad impium, morte morieris, non annuntiaueris ei, neque locutus fueris, vt auertatur à via sua impia & viuat: ipse impius in iniquitate sua morietur, sanguinem autem eius de manu tua requiram. Ob hoc quidē & Propheta contremuit, dicens: Væ mihi, quià tacui. Et Apostolus: Væ mihi est, inquit, si non euangelizauero.

IVVENALIS natione Apher, arte Medicus, ordine Presbyter, cùm à Pontifice Romano, vt Narniēsi infideli populo Christum euangelizaret, ius potestatemque sibi concedi petisset, Episcopus eorum constitutus, illò se contulit. Multisque ibi Catholica credulitate prædicando confirmatis, quendam de obstinatorum numero, cui præter cæteros error veritate charior erat, sibi infensissimum habuit. Qui comprehensum (postquàm vt carnem idolo immolatam gustaret, cogere verbis non potuisset) viribus aggreditur. Cultellum ori admouet, strictoque dētium dirimere ordines molitur, viam facturus cibo intra fauces respuentis indendo. At multò secus quàm cogitarat euenit. Repentè enim quadam lymphatæ mētis insania correptus, cuspide in se versa, ipse sibi iugulū ferit, & ad pedes eius quem inuaserat, exanimis corruit. Sic tutatus est Dominus pij Doctoris disertum guttur, vt hic, qui illud per vim polluere attentauerat, suum confoderet, & sua sibimet manu mortē cōsciseret. Eo cadente, reliqui omnes, qui in pari infidelitate diu iacuerant, per fidem sese erexēre Christi, & vnius increduli pœna, multis credēdi causam præbuit. *Greg. Hom. 37. Euang.*

Isaiæ. 6.
1. Cor. 9.
Iuuenalis Episcopus.

SERVATIVM Traiectensem Episcopū hac Spiritussancti gratia dotatum fuisse ferunt, vt prædicantem audientes alienigenæ, diuersæque nationes, vnaquæque sua lingua locutum putarent, nihil non intelligentes, quod ab illo esset prolatum. Adhæc tot miraculis claruisse dicitur, ita purè sanctéq; vixisse, vt

Seruatius Episcopus.

prædicatione, virtute, moribus ad perfectionem Apostolorum proximè accessisse videatur. Igitur vitæ sanctimonia præstet oportet, qui præstare cupit prædicandi doctrina, operationeque signorum. *Greg. Turon. lib. 2. c. 5. & alij. Sur. Tom. 3.*

Iuo Presbyter. IVONI Presbytero ad prędicādum eunti fluuius non modico incremento ponti superessusus viam incluserat, mox in sese collectus ac subsidens, velut veritus tam salubrem operam remorari, transitum præbuit, rursumque pontem operuit aquis. Huic simili miraculo olim Leuitis arcam ferentibus Iordanis ad fontem reuersus aridum cessit iter, sed qui illos secuti sunt, in terram promissionis peruenerunt, qui verò Iuonem, in cœlum ascenderunt: alterum Legi, alterum Euangelio datum. *Sur. Tom. 3.*

Eadmūdus Episcopus. EADMVNDVS Cantuariensis Archiepiscopus, cùm in Gallia apud Vigorniam vrbem sub diuo prædicaret, & populus imminentem supra se atræ nubis contractionem cernens, pluuiam timeret, dilabique sub tecta pararet: ne dubitarent præcepit, & imbri ne verbum Domini impediret, iussit. Magna vis aquarū circa eos, qui ad audiendum conuenerant, in terram defluxit, nullum tamen ex tanto hominum numero attigit. Et pauor pariter ac pudor omnes cepit, nolle illius præceptis obedire, cui insensibile elementum paruisset. Itaque nōn sine melioris vitæ proposito, finita prædicatione abierunt multi, dum commissa deflerent, lachrymis madidi, pluuia nemo. *Osbertus, Abbo Floriacens. & alij. Sur. Tom. 6.*

Dominicus DOMINICVM Ordinis Prædicatorum futurū Institutorem, pręsagijs quibusdam antè monstratum fuit. Mater eo fœcunda catellum se peperisse somniauit, qui faculam mordicus arreptam præferens, mundum incendere videbatur. Eodem iam nato, cuidam nō ignobili matronæ visum est, stellam fronti eius insedisse, cuius fulgore perinde ac solaribus radijs totus terrarum

terrarum orbis lucescebat. Breui ergo effectum est, vt ab eo plurima euangelizantium turba per omnes ferè prouincias nationesque diffunderetur, passimq; discurreret. Sic ille ardētis prædicationis facibus mūdum succendit, sic doctrinæ spiritalis luce illustrauit. *Constant. Vrbeuet. Ioan. Garzo. & alij. Sur. Tom. 4.*

EIVS itaque collegij vir nominatissimus Vincentius tantum prędicatione valuit, vt in Hispania quinque millia Iudæorum ad Christum dicatur conuertisse, in Mauritania octo millia Saracænorum, in vrbe quoque Granata docuit infideles, donec à Rege eiectus ad suos rediјt inuitus. Italiam etiam Galliamque prædicando peragrauit, nec labore victus, nec periculo deterritus, dum ad æternæ salutis beatitudinē adipiscēdam omnes inuitat; illud in Psalmo Prophetæ promissum implens: Docebo iniquos vias tuas, & impij ad te conuertentur. *Pet. Ransf. & alij. Sur. Tom. 2.* *Vincētius.* *Psalm. 50.*

MINORVM verò Pater Franciscus, etiā illud executus videtur: Ite in mundum vniuersum, & prædicate Euangelium omni creaturę. Sic enim hominibus prædicauit, vt mundū repleret Monasterijs: sic auibus vt ad audiendum dociles, intentæque silentium tenerent, ac se manu ab eo contrectari non formidarent. Illos vt piè religioseque viuerent, hortatus est: has tācùm vt Creatorem suum laudarent, cuius beneficio pennas haberent ad volatum, vocem ad cantum, fructus terræ absque omni vel serendi vel metendi labore ad alimentum vitæque sustentationem. Quo hūc amoris studio eos, quos ad fruendam beatitudinem genitos nouerat, docuisse dixerim, si etiam irrationabilia, quantū illis conueniret, monere non neglexit? *Bonauent. c. 12.* *Franciscus.* *Matth. vlt.*

IDEM apud castellum Gallinarium prædicās, hirundinibus multiplici garritu obstrepentibus silentium imperauit, nullaque deinde, quamdiu ipse verba fecit, ne minimum quidem sonum aut susurrum *Idem.*

edidit. Et quisquam tam impudens est, vt dubitet, Spiritumsanctum per os eius locutum, cùm etiā bestię interdum, præter naturæ suę vsum, quod locutus est intellexerint, & quod iusserit, obediendo peregerint? *Idem.c.8.*

Antonius. Abbas. ANTONIVS Hispanus, huius Ordinis vir sanctitate percelebris, cùm apud Forum-Iulij moram traheret, prædicare verbum Dei iussus, imperitiam excusabat, nunquam anteà eiusmodi declamationibus vsus. Veruntamen iusioni Maiorum obtemperans, talem fecit sermonem, qualis exercitatissimo tribui potuisset. Exinde prædicationibus operam dare cœpit. Cumque aliquando de Cruce Domini nostri Iesu Christi verba faceret, Patrem Franciscum, qui viuus adhuc alia in Prouincia longè sepositus degebat, prope astare in aëre vidit, nutu confirmātem omnia quæ ab ipso dicebantur. Ad tam sublime euangelizandi munus non nisi per humilioris gradum ascendit, hoc est, dum se eo indignum reputat, & tamen quod iubebatur, obediendo experiri non recusat, sed & tunc confitens ac dicens: Doctrina mea non est mea, sed *Iohan.7.* eius qui misit me. *Ibidem.cap.4.*

Ber. Abbas. DE Bernardo Clareuallensi Abbate traditum est, quòd mater eum editura, antè in quiete vidit se catellum in vtero latrantem habere. Id interpretatum est, eam diuini verbi pręconem egregium parituram. Quam sanè interpretationem minimè falsam fuisse, euentus docuit. Quanti enim hic Sanctus in dicendo ingenij industrięque fuerit, quantę in exhortādo virtutis, ipsa scripta eius quę in manibus habentur, indicio sunt, quæ quoties legimus, toties dicere occur- *Prouerb.10* rit: Argentum electum lingua iusti. *In vita Bernardi. Sur. Tom.4.*

Idem. HIC cùm aliquādo inter pręedicandū sibijpsi placere cœpisset, ad inanem gloriā occulta suggestione illici se animaduertens, aduersus dæmonem protinus

inclamauit: Neque per te, maligne spiritus, prædicationem hanc inchoaui, neque per te finiam. Hoc repetens & arrogantiam cauit, & conseruauit humilitatem. Ex quo satis patet, quantum illi reprehendendi sint, qui suis prædicationibus inanem tantùm laudationis humanę fucum captant, seque doctos dici malunt, quàm docere: quandoquidem disciplinis nõ ita necessarijs occupantur, dũ docent, dilatantes phylacteria sua, & magnificantes fimbrias, ita sanè, vt qui audiunt mirentur magis, quàm discant. *Ibidem.* *Matth. 23.*

ISTOS & Stephani Anachoretæ arguit exemplũ. Qui cùm aliquando illiteratus ac rudis haberetur, tãtũ in Mareotidis eremo manẽs profecerat, vt neminẽ ad eum, discendi aliquid gratia, accessisse ferant, quin idem discedens, se satis edoctũ diceret. Mira illi Scripturarum intelligentia inerat, Deo ijs præcipuè Mysteriorum suorum abdita reserante, qui non tam se multa scire, quàm alios docere, vt salui fiant, charitatis studio exardescunt. *Hist. Trip. lib. 8. c. 1.* *Stephanus Anachoreta.*

EQVITIVS apud Valeriam vrbem Abbas, postquàm scalpello sibi quandam linguæ rubiginem ab Angelo leuari vidit, ab eodem iussus est ad prędicandum egredi. Diuersa igitur peragrauit loca, passim Euangelium prædicans, ac se sacrisque codicibus iumento impositis iter faciens. Accusatus autem, quòd nulla Apostolicæ Sedis autoritate prædicationis officium exerceret, Romam citatur. Et dum eò proficisci pararet, interim Pontifex per somnium exterritus, rursum illi ne venire fatigaretur, per nuntios iussit, simulque opus quod cœperat, facere pergeret, quandoquidem id faciendi facultatem non ab hominibus, sed à Deo accepisset. Spiritalis enim (vt Apostolus inquit) omnia iudicat, ipse à nemine iudicatur. *Greg. Dialog. lib. 1. c. 4.* *Equitius. Abbas.* *1. Cor. 2.*

HOC docendi genus Apostoli sententia interdictum fœminis est. Mulieres, inquit, in Ecclesijs taceãt. *Fœminæ.*

1. Cor. 14. Non enim permittitur eis loqui, sed subditas esse, sicut & Lex dicit: Si quid auté volunt discere, domi viros suos interrogent. Turpe est enim mulieri loqui in Ecclesia. Mariæ tamen Magdalenæ prædicatione Massilia Euangelium recepit Christi, & Marthæ sororis eius Rhodani accolæ. Decuit solas Apostolatus fungi officio, vt, quæ cũ Christo & viuẽte & resurgẽte conuersatæ fuerãt, quicquid de illo vel oculis conspexissent, vel ab illo auribus excepissent, fide certiore testarentur. Siquidem & ijs iure suo dicere licebat: Non possumus, quæ vidimus & audiuimus, non loqui. *Sur. Tom. 4.*

Maria Magdalena & Martha soror.

Actor. 4.

Prædicator solicitus. *2. Tim. 4.* QVALI verò diligentia, quantoq; studio in docẽdo vti debeat Catholicæ professor disciplinæ, Paulus Apostolus ostẽdit, dum Timothæũ hortatur, dicens: Prædica verbum, insta, opportunè, importunè, argue, obsecra, increpa, in omni patientia & doctrina. Eundẽ quoque in loquẽdo cautũ circũspectumq; esse oportère, monstrauit, cùm ait: Formã habe sanorũ verborum quæ à me audisti, in fide & dilectione in Christo Iesu. Et paulò pòst: Noli, inquit, cõtendere verbis. Ad nihil enim vtile est, nisi ad subuersionẽ audientium. Solicitè autẽ cura teipsum probabilẽ exhibere Deo, operarium inconfusibilẽ, rectè tractantẽ verbum veritatis, prophana autẽ & inaniloquia deuita. Multum enim proficiunt ad impietatẽ, & sermo eorũ vt cancer serpit. Et iterum ait: Stultas & sine disciplina quæstiones deuita, sciens quia generant lites. Ad Titum etiam: Loquere, inquit, quæ decent sanã doctrinam. Sic & Dominus noster Iesus Discipulis suis, vt Euangelium regni Dei prædicarent mandauit, non inanes Poëtarum fabellas, non rerum nihil ad institutionem vitæ pertinentium inutiles vestigationes, nõ captiosa sophismatum argumenta, quibus occupatus animus confunditur magis quàm eruditur.

Prædicator cautus. *2. Tim. 1. & 2.*

Titum 2.

PRAETEREA modum modestiamque in corripiendo

piendo seruandā idem præcipit, dicens: Seniorem ne increpaueris, sed obsecra vt patrē, iuuenes vt fratres, anus vt matres, iuuenculas vt sorores, in omni castitate. Sic & Galatas admonet, cùm ait: Si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos qui spiritales estis, huiusmodi instruite in spiritu lenitatis, considerans teipsum, ne & tu tenteris. Illos tamen qui plus nimio duri vidētur, & delinquēdi assuetudine iam occaluerunt, acrius incrependos esse, cùm Iohānis Baptistæ, tùm Saluatoris nostri exemplo edocemur. Dum enim Pharisæos palam arguerent, alter illos viperarū progeniem appellauit, alter hypocritas generationemq; peruersam & adulteram dixit. Et cùm in flagitijs obstinatiores esse vidisset, diaboli, nō Abrahæ filios nuncupauit. Ferrum enim ferreis malleis procuditur, cera autem (quoniam tenellæ naturæ sit) manibus formatur. Hinc Paulus Corinthios per Epistolam interrogans: Quid, inquit, vultis, in virga veniam ad vos, an in charitate & spiritu mansuetudinis? Denotare vtique volens, quòd si adhuc in errore perseuerarent, quo subuersos fuisse resciverat, virga iam, nō mansuetudine, opus esse in castigando.

1. Tim. 3. *Qualiter corripiendi peccatores.* Galat. 6. Matth. 3. Ibid. 12. & 16. 1. Cor. 4.

DOCTOREM enim procul ab omni assentatione esse decet, quod idem significauit, cùm de se diceret: Si hominibus placerem, Christi seruus nō essem. Alibi quoque ait: Ita loquimur, non quasi hominibus placentes, sed Deo, qui probat corda nostra. Neque enim aliquando fuimus in sermone adulationis, sicut scitis, Deus testis est: nec quærētes ab hominibus gloriam, neque à vobis, neque ab alijs. Qua in re non est prætermittēda Salomonis sententia, dicentis: Qui dicunt impio, iustus es, maledicēt ei populi, & detestabuntur eos Tribus. Qui arguunt eū, laudabūtur, & super eos veniet benedictio. Et iterum: Homo, inquit, qui blandis fictisque sermonibus loquitur amico suo, rete expādit gressibus eius. Adulator enim nō coërcet

Galat. 1. 1. Thess. 2. Prouer. 24. Ibid. 29.

 malos,

malos, dum palpat, sed licentiores efficit. Hoc vitio facilè carebit, qui omnibus rebus ante tulerit veritatẽ,
Psal.118. & cum Psalmista dicere potuit: Loquebar de testimonijs tuis in conspectu Regum, & non cõfundebar. Sic
Elias. etiam Elias Propheta Achab Regi irato ac dicenti: Tu
1.Reg.18. ne es ille, qui conturbas Israël? audacter respondit: Nõ ego turbaui Israël, sed tu & domus patris tui, qui reli-
4.Reg.1. quistis mandata Domini, & secuti estis Baalim. Idem quoque Ochoziam Regem, qui ipsum comprehẽdere quæsierat, vltrò adijt, & eo morbo quo affectus iacebat, eò quòd de recuperanda valetudine Deum Ac-
Azarias. caron consultum miserat, periturum prædixit. Azarias etiam Sacerdos Oziæ Regi super altare Thymiamatis incensum adolenti, reclamauit restititque intrepidè, & quasi sacrilegio pollutum eijcere de Templo Domini non dubitauit. Tam ergo hi sanctissimi viri ab omni simulatione, dissimulationeque alieni fuerunt, quàm Reges illi ab æquo honestoq́; Quorũ quidem potentiam, dum quicquam accusandi esse viderentur, haud
Matt.10. formidabãt. Perinde acsi & ipsi cum Apostolis audissent: Nolite timere eos qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere.

Quantum prosint boni Prædicatores. QVANTVM porrò expediat mortalibus, cum supersunt illis boni doctique Prædicatores, quantúmue obest cùm desunt, Niniue seruata, Sodoma & Gomorrha euersæ docent. Illa Iona prophetante pœnitentiã egit, hæ absq; Doctore in omne scelus præcipites iêre, Deoque vlciscente ad internecionẽ redactæ sunt, im-
Prouer.29. plentes illud Salomonis oraculũ: Cùm Propheta defecerit, dissipabitur populus. Et vt ad nostra veniam: Petro prædicãte cecidit Spiritussanctus super omnes
Actor.10. qui audiebant verbum. Paulo autem absente, & inter Corinthios, quos ad Christum conuerterat, schisma oritur, & Galatæ à Pseudapostolis tentãtur. Huc accedit, quòd qui prædicatores acceperint, Christum accepisse, & qui eiecerint, eiecisse probantur. Et quid

hæc

hac re peius, quid illa melius?

SED & illud obiter animaduertendum, non omnibus prædicandi officium côuenire. Diu disce quod doceas, cùm à Salomone præceptum sit: Præpara foris opus tuum, & diligenter exerce agrum tuum, & posteà ædifices domum tuam: Et Iacobus Apostolus non inconsultè moneat, dicens: Nolite plures magistri fieri, fratres mei, scientes quoniam maius iudiciû sumitis. In multis enim offendimus omnes. Si quis in verbo non offendit, hic perfectus est vir. Docti igitur in populo docebût plurimos, vt in Daniele legimus. Et vt in Euangelio: Scriba doctus in regno cœlorum profert de thesauro suo noua & vetera. Quamobrê ad Apostolos quoque dicitur: Sedete in ciuitate quoadvsque induamini virtute ex alto: Ne quis diuinæ ac cœlestis prædicationis onus assumere sibi ausit, donec vires roburque conceperit, ad sustinendum illud Spiritussancti ope atque dono, & sacrarum cognitione Scripturarum. Tum demum præparato domi conuiuio, in publicum prodeat, & ad exitum viarum confidenter procedat, multos inuitet, laxet retia in capturam, seminet semen suum, & veræ Catholicæq; scientiæ sale omnia condiat. Sed tamen calceamenta habeat in pedibus, ne terram attingat, vt tota eius cô uersatio in cœlis sit. Quod alijs præcipit, prius ipse præstet: quia qui fecerit & docuerit sic, hic magnus vocabitur in regno cœlorum. Qui verò aliter prædicant, ac viuunt, & ab eo quod ore præcipiunt factis atque animo dissident, ijs dicitur: Væ vobis Legisperitis, qui oneratis homines oneribus, quæ portare nô possunt, & ipsi vno digito vestro non tangitis sarcinas. Tales quidem etiam indigni, qui legem Dei prædicent, habentur, dicente Propheta: Peccatori dixit Deus, quare tu enarras iustitias meas, & assumis testamentum meum per os tuum? quasi diceret: Nolo te quisquam audiat, quàmuis bene prædicantem, ne

Non omnibus prædicandi officium conuenit. *Prouer. 24.* *Iacob. 5.* *Daniel. 11.* *Matth. 13.* *Matth. 5.* *Lucæ 11.* *Psalm. 49.*

fortè sequatur malè viuentem. Sin verò aliqui ex eo tantùm quòd peritia ingenioque non nihil polleant, prædicare aliquando arroganter præsumpserint, viã veritatis docentes: tunc ijs qui audiũt salubriter profectò consulitur, vt magis disciplinæ eorũ, quàm vitæ
Matth. 23. rationem habeant, dicente Domino: Quæ dicũt facite, secundùm autem opera illorum nolite facere, dicunt enim & non faciũt. Nemo autẽ efficacius ad bene beateq; viuendũ instruit, quàm cuius facta dictaque consentiunt, cuius nõ minus vita, quàm os prædicat.
Iohan. 4. Et hic quidem est qui magnus vocabitur in regno cœlorum. Hic, inquam, est qui mercedẽ accipit, & congregat fructum in vitam æternam, vt qui seminat simul gaudeat & qui metit. Quòd si beatus est qui iustè pieque vixerit, quantò beatior qui simul & docuerit? vt non sibi soli, verumetiam alijs saluti sit.

De Sacerdotibus honorandis. Cap. V.

QVAE ad Euãgelicæ institutionis Doctorem spectarent, hactenus diximus nunc quantum honoris Sacerdotali dignitati deferri debeat, explicemus.
Melchisedec. PRIMVS in Scripturis diuinis Melchisedec Sacerdos memoratur, qui panem & vinum obtulerit
Genes. 24. Deo, & cui Abraam Patriarcha decimas dederit, quique etiam Rex Salem extiterit. Sed dum Rex tãtùm erat, non illi licuit Sacrificium ministrare, non decimas exigere. Sacerdos etiam factus est, vt potestate præcederet Reges, & sanctitate Deo proximior fieret. *Genes. 24.*
Aaron. AD hæc si quis vestes & ornamenta Aaron Pontificis & filiorũ eius Sacerdotum in Exodo consideret, inueniet in eis creaturarum omnium typum, & hoc quidẽ quantum ad allegoriam pertinet. Quantũ verò ad tropologicum sensum, virtutum cunctarũ imaginem. Et si anagogen contemplari voluerit; figuram Christi. In fronte nomẽ Dei ineffabile sculptũ in auro

rutilat, quia caput Christi Deus est, & caput Ecclesiæ Christus. Oleo sanctificationis consecrantur, vt eundem significent, de quo & prædictũ est: Vnxit te Deus Deus tuus oleo lætitiæ præ consortibus tuis. Et si tãta Pontifici ac Sacerdotibus Dei tribuuntur, vt mundũ totum, virtutesque omnes contineant, & simul mundi virtutumque Dominum nobis exhibeãt: quis non eos ante cunctos mortales qui in terra sunt, ponẽdos arbitretur? quis vel sola officij autoritate non omnibus magis reuerendos existimet? Soli Pontifici Sancta sanctorum ingredi licet, soli Sacerdotalibus in altari Deo ministrare, solis pãnes propositiones sumere, & pro populo supplicare. Cedat omnis terrena potestas: nihil in Sacerdotis potestate conspicimus, quod non cœlo dignum sit. *Exod.* 28. *&c.* *Exod.* 28. *Psalm.* 44.

HINC sanè est, quòd emissarij Saulis Regis iussi interimere Sacerdotes Nobe, eò quòd Dauid (quẽ ipse Rex persequebatur) suscepissent, non sint ausi manũ eis inferre. Adera Rex, in facinus vrgebat, cunctantibus iratus minabatur. At illi immoti fixique stetère: adeò ipsimet occidi, si sors ita ferrẽt, quàm occidere Dei ministros malebant. Serui denique morte contempta, prætulerunt furentis Domini iussioni reuerentiam Sacerdotum. Doeg verò Idumæus, cui nulla religio, nullus Dei metus erat, nec Sacerdotũ quidem eius cruore manus suas fœdare timuit, nec distulit pios coram impio Rege iugulare, vt illi morem gereret. Doeg interpretatur mortuus, ne nescias, morte æterna damnandũ esse, quisquis tã excellẽtis Ordinis viris iniuriã irrogare nõ perhorret. Ac ne tã immane flagitiũ vel Sauli, vel ipsi Doeg impunè cessisse existimes, ambo simul cũ in Gelboë Philisthinos fugerẽt, iusto Dei iudicio proprijs mucronib⁹ incubuerũt, semet interficiẽtes, qui Sacerdotes interfecerant. 1. *Reg.* 22. *&* 13. *Sacerdotes Nobe.* 1. *Reg.* 31

SED si tantæ æstimationis fuit Sacerdotium Legis: quantò maiori esse debet Sacerdotium Euangelij, *Sacerdotiũ nouæ Legis.*

quod

quod non iam pecudum neque vitulorum, sed Christi sanguine consecratum est?

Anacletus Pontifex. ANACLETI Pontificis epistolam extare ferunt, qua præcipitur, summum ac præcipuum honorem Presbyteris à fidelibus deferendum. Non solùm igitur Presbyterum offendit, qui dignè non honorat: sed etiam Pontificis edictum negligit atque cõtemnit: & cum gemini criminis reus existat, alteras irreuerẽtiæ, alteras inobedientiæ pœnas dabit, si modò pœnitentiam non egerit, & correctus tantò deinde Ministros Dei coluerit submisius, quantò erga eosdem insolentius se gesserat peruersus. *Con. 2. Matiscon. Can. 15.*

Constantinus Imperator. A Constantino quoque Imperatore Legem editã tradunt, qua decernat, plus honoris deberi homini in Sacerdotali dignitate cõstituto, quàm vlli alij vel Domino, vel Regi: certum enim esse, in illis honorari Christum, qui vicem Christi in terra gererent: non in illis, qui imperarent terræ. Solis autẽ Apostolis, quorum locum Sacerdotes tenẽt, à Domino dictum esse: *Matt. 10.* Qui vos recipit, me recipit: & qui me recipit, recipit eum qui me misit, *Gratian. Distinct. 9.*

Martinus Episcopus. IVRE igitur Martinus Turonensis Episcopus à Valentiniano Imperatore inuitatus, cùm multis Principibus viris vnà recumbentibus primus poculum accepisset, in quo circunferendo (sicuti tunc mos erat) honoris ratio ducebatur: eo gustato, Presbytero suo post se hauriendum porrexit, neminem ex omni illo conuiuarum numero digniorem decernens, cui secundum honoris locum daret, ne ipsum quidem Valentinianum Augustum. *Seuer. Sulpit. Sur. Tom. 6.*

Idem. IDEM Valentinianus, cùm aliquando adeunti se Martino non assurrexisset, atque etiam rem quandam petenti, subiratus repulsam daret: statim flãma à solo sursum versus emicante, assurrexit inuitus, & miraculo perterritus petita cõcessit, multoque deinde honore afficere Episcopos pariter & Presbyteros cœpit:

Liquidò

Liquidò iam perſpiciens, terrenam dignitatẽ diuinæ cedere debere, & Sacerdotio præditos æquum eſſe etiam ab Imperatoribus honorari. *Ibidem.*

PROPTEREA quidẽ & Theodoſius Auguſtus, quoniam iratus in Theſſalonicenſes ſuprà quàm quod iuſtum æquumq́ue eſſet, animaduerti fecerat, Mediolani ab Ambroſio Epiſcopo Eccleſię aditu prohibitus, palamq́ue reprehenſus, patienti animo pertulit, & commiſſum confitens pœnitentiam egit. Vide quanta eſt Sacerdotis autoritas, qui tanto Principi publicè inſultare non dubitauit, & cui tantus Princeps, populo inſpectante, cedere non erubuit. *Hiſt. Trip. lib. 9. c. 36.* *Ambroſius Epiſcopus.*

IDEM cùm Paſchali quodam die Eccleſiam ingreſſus intra chorum conſediſſet, audiuit, non eum locum purpuratorum eſſe, ſed Sacerdotum: iubentique Ambroſio vt inde ſuſcitatus recederet, odediuit. Poſt hæc Conſtantinopoli ad Eccleſiam veniens, vt in choro ſeſſum accederet, à Patriarcha inuitatus, nequaquam acquieuit, magis Ambroſij ſententiam ſequens atque approbans, qui ne Imperatores quidem Sacerdotum confeſsione ſatis dignos iudicauit. *Ibidem.*

ANTONIVS AEgyptius Abbas, virtutibus & miraculis vbiq; clarus, ipſos Presbyteros ac Sacerdotes in ſumma veneratione dicitur habuiſſe, ſolituſq́ue eiſdẽ caput ſubmittere, benedictionẽ ſibi captare, & pro magno beneficio ducere, ſi accepiſſet. Profectò tam ſanctus vir haud quaquam tanti Sacerdotalem benedictionem feciſſet, niſi per eam ſanctiorem ſe fore cognouiſſet. Benedici à Sacerdote voluit, vt benedici mereretur à Deo, non in illa ſola vitæ ſuæ integritate cõfidens, verùmetiam aliundè ſpiritalia ſibi ſubſidia comparans. Nam & palmes ille in Euangelio, quàmuis fructuoſus atque fœcundus, adhuc tamen purgatur, vt fructus plus afferat, & prouentu indies lætiore copioſius exuberet. *Athanaſ. in vita Anton.* *Antonius Abbas.*

FRATRVM quoque minorum inſtitutor ac Pater *Franciſcus.*

Franciſ-

Franciſcus, licet omni ſanctitatis genere præſtiterit, nõ minimum in hoc laudatur, quòd maximo ſemper honore Sacerdotes proſecutus ſit. Dicere ſolitum tradũt, ſi cui Sanctorũ è cœlo in terram delapſo, & cum illo ſimul Sacerdoti fortè occurriſſet: prius ſe Sacerdotis manibus oſculum daturum, deinde reuerentiã facturum Sancto. Plus quidem ſe debere illi ſignificans, à quo miniſtrante ſacratiſsimum Chriſti Corpus acciperet, quàm illi quẽ iã cũ Chriſto regnare noſcet. Quãta autẽ res eſſet Sacerdotiũ, in eo oſtẽdit, quod ſe indignũ illo iudicans, nunquam promoueri paſſus ſit, ſoloq; Diaconatus officio contentus quoad vixit, fuit. Cogitẽt nũc Sacerdotes, qualis eos deceat perfectio, ſi Franciſcus ſuam nõ ſufficere credidit. *Bonauent. c. 4.*

Iohãnes PP. IOHANNES primus, qui Hormiſdæ in ſummo Pontificatu ſucceſsit, Conſtantinopolim verſus pergens, cùm Corinthũ diuertiſſet, equum ei à quo commodatum acceperat, reſtituit. Hoc equo, quòd inter manus manſuetior eſſet, vti ſolebat vxor eius qui cõmodauerat. Poſt hæc verò cùm illa inſcendere vellet, ferocire equus ac veluti effrenis & indomitus circumagere ſeſe, nec omnino pati, vt cuius dorſo Pontifex iam ſediſſet, mulier ſederet. Cuius rei non mediocris admiratio tùm ipſam, tùm virum cœpit, ſeque illo equo deinceps indignos iudicãtes, eum Pontifici, cui prius commodato conceſſerant, muneri obtulerunt. Docuit iumentum quod homo ignorabat, non ſolùm Eccleſię Antiſtitis perſonam eſſe honorandam, ſed etiam locum in quo conſtiterit, atque adeò ſedem ipſam in qua ſe aliquando collocarit. *Greg. Dial. li. 3. c. 2.*

Marcellinus Epiſcopus. MARCELLINVS Anconæ vrbis Epiſcopus, cùm podagræ morbo fractus ac debilitatus incedere pedes non poſſet, geſtari ſe iuſsit, & contra incendiũ, quo vrbs ipſa conflagrabat, deponi. Mira res, ad illum vſque flamma perueniens retrocedere cœpit, paulatimque vaneſcens ſæuire deſijt, & ſopita defecit.

Quòd

Quòd si ignis, id est, animale elementum Sacerdotij virtutem sensit atque refugit, quis tam impudés est, vt eandem reuereri, eidemque sese inclinare subijcereque contemnat? *Greg.Dial.lib.1.c.6.*

PROFERAMVS in mediū alterius quoque sexus huic præceptioni congruens exemplum. Mariam AEgyptiacam Zozimas Abbas in deserto orantem, corpore supra terram attolli vidit, supra aquas Iordanis ambulantem non mergi, & stupefactus congenuare ante illam reuerentiæ gratia voluit. At mulier Sacerdotalem ab ipso dignitatem animaduertens, non permisit: sed è contrà honorem, quo se indignam censuit, ei detulit. Maius quiddam existimans Sacerdotem esse, quàm miracula facere, imò omnibus miraculis mirabilius iudicans, ex pane & vino Corpus & Sanguinem Christi conficere, quod solis Sacerdotibus est datum. *In vitis PP.* *Femine. Maria AEgyptiaca. Zozimas Abbas.*

AD hæc ligandi soluendique potestas eis tribuitur, prædicationis officium, gubernandæque Ecclesiæ regimen cómmittitur, & vt credentes expiationis lauacro, cæterisque diuini instituti Sacramentis, ad cœlestem beatitudinem adipiscendam idoneos reddant, mandatur. Ipsi sunt sal terræ, ipsi lux mundi, ipsi ciuitas supra montem ædificata, ipsi lucerna super candelabrum posita, & lucens omnibus qui in domo Dei sunt. Ipsi ab Apostolo dicuntur genus electum, regale Sacerdotium, gens sancta, populus acquisitionis. Denique stellarum Angelorumque vocabula in Apocalypsi promerentur. Et in Psal. audiunt: Sacerdotes eius induam salutari, & sancti eius exultatione exultabunt. Hæc sunt igitur quæ sanctus Propheta Dauid suspiciés & admirás, clamat: Mihi auté nimis honorificati sunt amici tui Deus, nimis confortatus est Principatus eorum. Hæc & nos certè mouere debent, vt illos præcipua & singulari quadam veneratione afficientes, quicquid honoris, quicquid officij in eos cótulerimus, *Sacerdotij laus. Matth.5. 1.Pet.2. Apocal.1. Psalm.131. Psalm.138.*

tulerimus, in Deum contulisse arbitremur, Deo præstitisse.

Quàm perfectus esse debeat Sacerdos.

CAETERVM & Sacerdotes ipsi videant, vt quãtum autoritate atque honore reliquos mortales antecesserint, tantum & virtutibus præstent. Cui multũ donatum est, multum ab eo exigetur. Quòd si ijs, qui semel in anno sacrosanctam Communionem de manu Sacerdotis accipiunt, vt se prius probent, præcipitur, & sic de Pane illo edant & de Calice bibant: quãtò magis debet probari viuereque syncerius is, qui quotidie ad Altare Dei accedit, & tam mirabile stupendumque Sacramentum verbis conficit, manibus contrectat, ore sumit, & sumendum quandoque alijs porrigit? Castum igitur mente & corpore, præ omnibus pium, humilitate multa submissum, patientia firmum, puritate mundum, sanctitate perfectum, omni denique virtutum odore præter cæteros fragrantem esse oportet Sacerdotem, vt ei animo consentiat, cui corpore sic adhærere præsumit. Si enim castitatem illius consideres, virgo est & Virginis filius. Si humilitatem, formam serui accepit cùm esset Deus. Si patiẽtiam, opprobria, contumelias, verbera, necem sustinuit, vt nos saluaret. Si puritatem, peccatum non fecit, & non est inuentus dolus in ore eius. Si sanctitatem, Sanctus Sanctorum est, gratia & veritate plenus. Si perfectionem, nec augeri in illo, nec minui potest. Hic quippe ille est vnigenitus Dei filius, per quẽ omnia facta sunt, & sine quo factũ est nihil, Alpha & O, principium & finis, Christus Iesus, cuius nomẽ super omne nomẽ, cui omne genu flectitur, cœlestiũ, terrestrium, & infernorum, in quem Angeli prospicere desiderant. Quem cum Patre & Spiritusancto simplicẽ inseparabilemque substantiam tremunt Archangeli, reuerentur Dominationes, venerantur Potestates, adorant Virtutes, Cherubin & Seraphin confitentur, omnis spiritus laudat. Ineffabile verbum, incircunscripta

1. Cor. 11.

Christus.

ſcripta Deitas, incomprehenſibilis Maieſtas, ſub viſibili iſta palpabiliq́ue ſpecie ad te è cœlo dignatur deſcendere; ô Sacerdos. Cogita, perpende, examina, quē te exhibere debeas, ne talis ac tantus Dominus à te inuitatus, ad te veniens, in te inueniat quod ipſum offendat.

De Pace colenda.
Cap. VI.

DIXIMVS de Sacerdotali dignitate honoranda; nunc de pace colenda obſeruandaq́ue dicemus. Nam neque Sacerdotem Pontificēmve ſatis honorare videtur, qui quod ab ipſo inter Miſſarum ſolennia ſacra quotidie præcipitur, negligit atque contemnit. Pontifex autem ab Altari ad populum conuerſus dicere ſolet: Pax vobis: hac nempe precatione nobis innuens, vt cum proximis pacem habeamus, ſi Deo reconciliari cupimus.

ISAAC Patriarcha (vt in Geneſi legimus) Gerare apud Abimelech Palæſtinorum Regem cōſidés, cùm multa rerum hominumq; copia auctus fuiſſet, in inuidiam incidit. Eiectus ergo abijt, & ſemper vbi tranquillius viuere poſſet quærens, in Berſabee ſibi poſuit ſedem. At cùm idem Abimelech potentiam eius formidans quem offenderat, vltrò amicitiam petitum veniſſet, ipſe oblitus iniuriæ, quod petebatur facilè ceſsit, initoq́ue inter ſe fœdere, ac pace iureiurando firmata, hoſpitium conuiuiumq́ue illi & omnibus qui cum illo erant, indulſit. Vlciſci offenſorem ſuum poterat viribus iam ſuperior, ſed ſicut expellenti nō repugnauit, ita amicitiam petenti annuit. Et quò ſibi magis obnoxium faceret, ad epulas inuitauit lautè opipareq́ue inſtructas: in tantum pacis concordiæq́ue amator fuit. *Geneſ.26.* *Iſaac Patriarcha. Geneſ.26.*

DAVID quoque Saulem regem ſe vbique hoſtiliter perſequentem, fuga declinabat, & cùm poſſet *David. 1.Reg.24. & 26.*

 lædere,

lædere, noluit. Chlamidis eius oram latenter abſcidit, haſtam & ſcyphum ſecus caput dormientis poſitum abſtulit, vt ea res fidem faceret, ideò ſe parcere vitæ perſecutoris, vt eſſet cum quo tandem placato in gratiam rediret. Itaq; beneficio Dauid victa eſt Saulis inuidia; pacem inter ſe iniêre. Dauid tamen Saulis inconſtantiæ non ignarus, ne præſentia ſua illum turbaret, in Palæſtinam ad Achim Gethæorum Regem ſe tranſtulit, habitauitque in Siceleg vrbe, donec Saule hoſtium armis cæſo, rediens illi ſucceſsit in regno, cuius odium placare, quàm vlciſci, maluerat. Sic ergo Dei benignitas ac fauor pacis patientiæque exaltauit cultorem. 1. *Reg*. 24. & 26.

Idem. VERVM quoniam ipſe Dauid in negotijs militaribus aſsiduè verſatus, hoſtium cruore manus fœdauerat, prohibitus eſt ædificare Templum Domino: *1. Paral. 22.* Salomon autem iuſſus, vt qui ſemper pacificus & belli abſtinens fuit. Nunquid igitur peccati arguitur Dauid, qui Deo fauente proſtrauerit inimicos? Minimè quidem, ſed tamen ideo ædificatio Templi illi interdicitur, vt omnibus conſtet, quanti apud Deum momenti ſit perpetua in homine pacis obſeruatio, imperturbataque tranquillitas. 1. *Paral*. 22.

Ezecchias Rex. 4. Reg. 20. Iſaiæ. 39. EZECHIAS Rex Iuda, cùm reſpōſum accepiſſet, theſauros quos Babylonijs gloriæ cupiditate oſtētauerat, ijſdem futuros prædam, delicti cōſcius: Bonus eſt, inquit, ſermo Domini: ſit tantùm pax & veritas in diebus meis. Non negauit iuſtum eſſe Dei aduerſum ſe iudicium, ſed mala differri precatus eſt, non ob hoc, ne theſauros, ſed ne theſauris chariorem pacē amitteret. Et quoniam pro pace, non pro diuitijs orauit, quoad vixit poſteà hoſtem non vidit, Deo in poſteros calamitatem illam quam interminatus fuerat transferente, vt monſtraret, præponendam eſſe opibus pace. 4. *Reg*. 20.

CERTE ipſe æterni Patris coæternus Filius, non prius

prius de homine nasci voluit, quàm totus terrarum orbis positis bellis pacem ageret. Cur ita, nisi vt pacē & concordiam sibi gratissima esse significaret? Tunc & Angeli lætantes cecinerūt: Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Ipse insuper Discipulis suis, cùm eos ad insinuandā gentibus veritatē mitteret, præcepit, vt quamcunque domum ingrederentur, statim in primo aditu pacem offerrēt, pacem domui illi, pacem habitantibus in ea. Et ad Crucem iturus, hanc hæreditario illis dimittere voluit, dicens: Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis. Nō quomodo mundus dat, ego do vobis. Mūdana enim pax vtilitatem respicit, diuina charitatem. Hanc etiam à Deo poscere nos instruit, dum pro omnibus in se credituris Patri supplicat, vt sicut ipse cū Patre vnum sunt, ita & hi in ipsis vnum sint. Nō possunt vnū esse in Christo, qui non vnanimiter adhærēt vni Christo, vt vnius capitis membra esse mereantur. Non est pax impijs, ait Dominus. Et in Euangelio legimus, non alio erga Discipulos salutationis genere eum fuisse vsum, quàm vt diceret: Pax vobis. Tunc quoque cùm post Resurrectionē insufflaret eis: Pax vobis, inquit: Accipite Spiritum sanctum. Nimirum vt doceret, illum, qui Spiritus sancti charismata vellet promereri, prius cum proximis suis concordem æquanimemque esse oportēre. Vnde Apostolus: Idem sapite, inquit, pacem habete, & Deus pacis & dilectionis erit vobiscum. Et Dominus ipse ait: Si duo ex vobis consenserint super terram, de omni re quamcunque petierint, fiet illis à Patre meo qui in cœlis est. Vbi enim sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum. O inæstimabilis beatæ concordiæ merces. Quid enim maius dari potuit hominibus inter se consentientibus, quàm vt quicquid petunt impetrent, & Christus illis semper præsens, semper medius sit?

Christus. *Lucæ 2.* *Lucæ 9.* *Iohan. 14.* *Isaiæ. 40.* *2. Cor. 13.* *Matth. 18.*

TALIS pax in Apostolis, in Discipulis, in Martyribus, in Confessoribus Christi fuit. Non potuit eã discindere Tyrannorum sæuitia, non voluptatum illecebra conuertere, non perpetuum diaboli odium supplantare. Omnes discordiarum machinationes sola pax in arce veræ fidei collocata superauit. Haud illi pacem nunc haberent in cœlo, si eã habere desijssent in terra: idem velle, & idem nolle, supernæ beatitudinis dignos fecit. Concordia enim hæc atque consensio veritatis, non erroris fuit.

Vbaldus Episcopus. QVI eiusmodi pacis tranquillitate delectari solẽt, non in se tantùm, sed in alijs etiam mentem irritatione aliqua alienatam allicere ac mollire modis omnibus conantur. Vbaldus Eugubinæ vrbis Episcopus, cùm ciues suos in seditionem versos, verbis placare non potuisset, & iam ad arma esset concursum: inermis inter tela strictosque mucrones irrumpẽs, humi prono corpore sese prostrauit, nec exsurrexit, donec illi saucium iacẽre rati, mutua odia in vnius miserationem conuertissent. Iacens diremit pugnam, quam stãs nequiuerat inhibere. Audacem autem & periculi impauidum fecerat ipse pacis amor. *Idem.* Idẽ Fredericũ Imperatorem Eugubinis infensum iratumque, & ob id graue æris vectigal acceptis obsidibus imperantẽ, suppliciter adiens placuit, ita vt ille & pecuniam remitteret, & obsides restitueret, & ipsum vbi multo honore affecisset, discedentem deduci iuberet. Sicque pastor bonus in tanta ouiũ suarum trepidatione nunquam conquieuit, donec securas redderet, factus eis vix speratæ pacis impetrator simul & nuntius. *Steph. Cremon. Sur. Tom. 3.*

Iuo Presbyter. IVO quoque Presbyter, cùm multis miraculis, tùm imprimis pietatis operibus clarus, dolens quendam cum matre non leui odio dissidere, postquàm reconciliare nulla prorsus ratione quiuit, Missale pro eis Sacrificium obtulit Deo. Exinde nemine iam solicitante,

citante, solo diuino instinctu ita animis resipuêre, vt & hic filium se agnosceret, & illa matrem. Documento est, vt quos exhortando ad concordiam reuocare non possumus, reuocemus pro eis deprecando, quādoquidem non hominum, sed Dei donum est pax. *Sur. Tom. 3.*

PAFNVTIO Abbati in solitudine vitam agenti reuelatum est, quendam Heracleę illius regionis vrbe sibi vitæ meritis esse parem; & quærens, inuenit, eum quidem & vxorem, & filios habere, sed post secundam susceptam prolem, castitatem cum ipsa seruare, iustitiæ studere, pietatem colere, & hoc præcipuè moris habere, vt si quos inter se odio distractos cognouisset, continuò in gratiam reducere niteretur. Non fuisset (vt opinor) ciuis iste tam religioso solitario cōparandus, nisi hoc sibi virtutis genus adsciuisset, quo ille procul ab hominibus manens vti nō poterat. Assidua quippe cura in reconciliandis aliorum animis indignationibusque leniendis vrbanum hominem dignum fecit, qui sanctis eremi cultoribus esset æquandus. *Pallad. Hist. 64.* *Pafuntius Abbas.*

NON immeritò igitur Agathon Abbas gloriatus est, se nunquam cepisse somnum, nisi prius & suam aduersum alios, & aliorum aduersum se indignationem placando sopiret: implens illud breue quidē, sed multæ perfectionis præceptum: Diuerte à malo, & fac bonum: inquire pacem, & persequere eam. Eundem dicere solitum accepimus, Iracundos Deo atque hominibus odio esse. Sicut enim humilitas pacem conseruat, ita iracundia concitat lites, concordiam dissipat. *In vitis. PP.* *Agathon Abbas.* *Psalm. 33.*

HINC & Iohannes Monasterij in Scythi positi, cùm ad Pesium Anachoritam visendum venisset, & ab eo quæreret, quantum in solitudine per annos xl. quibus in ea permanserat, profecisset, isque referret, quòd sol omnia collustrans nunquam se conspexerit *Ioan. Abb.*

manducantem: nec me iratum: respondit: haud minoris meriti existimans non irasci, quàm corpus quotidianis tenuare ieiunijs, inediaq; atterere. *In vitis.PP.*

Pastor Abbas. Matth. 5. PASTOR de Scythi Abbas, interrogatus super illud Euangelij: Qui irascitur fratri suo sine causa, solā iustæ iræ causam definiuit, separationem à Deo: cæteris quamlibet magnis iniurijs acceptis qui irascitur, eum sine causa irasci. Igitur cùm offensis lacessimur, meminisse debemus, nos non habere indignationis causam, sed patientiæ. Ita fiet, vt pacem etiam cū inimicis habeamus. Non est enim cur illis irascamur, *Lucæ 6.* quos diligere, & pro quibus orare iubemur. Diligite, inquit Dominus, inimicos vestros, & benefacite ijs qui oderunt vos, & orate pro persequentibus vos.

Beno Abb. CVIVS quidem præcepti Benonem deserti Thebaidis Abbatem non immemorem fuisse cōstat, cùm nunquam visus sit iratus. Qui nemini irascitur, nónne semper in pace versatur? Profectò tametsi persecutiones sustinet, fatigantur persecutores odij stimulis agitati: ille omnia æquanimiter ferens, in spe præmij cœlestis conquièscit, dicente Domino: Mihi vindictā, & ego retribuam. *Pallad. Hist. 49.*

Rom. 12. SECVLARIS quoque potentiæ in pace conseruanda studium æternę beatitudinis præmio est repēsum. *Edgarus Rex.* Edgaro enim Britannici regni diadema suscipiēte, Dunstanus Cantuariansis Archiepiscopus, sibi diuinitus prædictum audiuit, pacem Britanniæ futurā, quàmdiu ille viueret. Igitur annos xvj. quibus regnauit, omnia in summa quiete tranquillitateque fuêre. Perpetuo quippe amicitiæ fœdere vicinos Reges sibi deuinxerat, piratas mari, prędones terra submouerat, in feras etiā prædæ auidas seuęrus, à Guidualo Galdensium Rege tributū exegit, annis singulis Lupos xxx. venatione captos. Id seruatū, donec illud bestiarum genus assiduis cædibus defecit. Nihil esse in regni finibus passus est, quod à pacis quiete foret alie-
num

num. Tantus ergo pacifici ſtatus amor ipſum vſque ad quietem euexit ſempiternam,& ad cœleſtis regni gloriam ſublatum inter Sanctos collocauit. Húc imitentur terrarum Principes,& illorũ qui turbas cient, ferocitatem coërceant, bonos ſibi concilient, malos perſequantur, bello nihil aliud quàm pacem quærãt, ſi Deo pacis placere, & ab eo pro talibus factis, poſt terreni regni ſucceſſum, ſupernæ quoque felicitatis recipere mercedem exoptant. *Osbertus & alij in vita Dunſtani. Sur. Tom. 3.*

Est prætereà pacis genus, quæ conſpiratio ſiue coniuratio dicitur, mala hęc & deteſtanda, odiumq; potius eligendum, quàm conſentiendum ijs, à quibus in ſocietatem ſortemque flagitij vocamur. Talis pax filios Iacob in Ioſeph fratris necem concordes fecerat, niſi quòd Ruben Deo inſpirante, in ciſternã deijciendum cenſuit, & Iudas Iſmaëlitis vendendũ. Vixit ille Dei beneficio, qui fratrum malignitate perierat. At quantò melius erat talem inter ſe dirimere cõcordiam, quàm tanto ſceleri conſentire? Hæc eſt illa pax de qua Saluator ait: Non veni pacem mittere in terrã, ſed gladium: quo ſcilicet talis pax ſcindi, diſtrahi, ſepararique deberet. *Geneſ. 37.* *Pax mala.* *Matth. 10.*

De Herode quoque & Pilato in Euangelio legimus, quòd adinuicé inimici erant, & facti ſunt amici, vt Ieſum perderent. Sic facinoroſos homines par perpetrandi mali voluntas coniunxit, quos alienauerat odium. Minus nocentes fuiſſent, ſi in priſtinis ſimultatibus perſeueraſſent. Non debet eſſe reconciliationis cauſa conſenſio mali, ſed boni. *Lucæ. 23.* *Herodes & Pilatus.*

Est & illa pax oppido quàm fugienda, qua obregitur dolus, ſub qua latẽt inſidię, fraudesq; de improuiſo erupturæ cubant. Nemo plus nocet, quàm qui ſimulat ſe profuturũ: perſonã amici malignus induit, vt incautos ducat in foueam. Lactat blanditijs, adulatione palpat, promiſsis allicit, omni palam permul- *Pax ſimulata.*

cet officio,& occultè gladium acuit,quo iugulet. De talibus per Ieremiam dicitur: Impij insidiantes quasi aucupes laqueos ponentes,& pedicas ad capiendum viros. Sicut decipula plena auibus, sic domus eorum plena dolo. His Dauid Spiritusancto plenus imprecatur, dicens: Qui loquuntur pacem cum proximo suo, mala autem in cordibus eorum. Da illis secundùm opera eorum, & secundùm nequitiam adinuentionum ipsorum. Idem ab ijs circumueniri formidans, orat Dominum, & ait: Ab homine iniquo & doloso erue me. Et iterùm: Custodi me à laqueo quem statuerunt mihi, & à scandalis operantium iniquitatem. Sed profectò sicut malum est ab huiusmodi hominibus irretiri capíque, ita pessimum eos velle imitari. Nam qui decipitur, imprudens est: qui decipit, iniustus: alter miserationem, alter meretur pœnam.

Ierem.5. *Psalm.27.* *Psalm.42.* *Psalm.141.*

IGITVR quò vtrunque facilius deuitetur, pauca adhuc id genus exempla subnectam. Licet enim nobis propositum sit de virtutibus tractare, expedit tamen interdum & vitij mentionem interseruisse. Abner filium Ner, qui (vt in Regum libro legimus) principibus Israël persuaserat, vt eiecto Isboseth Saulis filio, Regem sibi acciperent Dauid in Hebron regnantem: cùm ob hoc ipsum negotium illuc venisset, seq; ipsi Dauid fœdere iunxisset, & re peracta iam discederet, Ioab Dauidici ductor exercitus ad colloquium reuocatum interemit. Quid hac perfidia nequius? vt Regis seruus Regis amicũ amicitiæ simulatione supplantet atque occidat? & duplicis criminis reum se constituat, capitalis fraudis in Abner, summæ ingratitudinis in Dauid. 2.Reg.3.

2.Reg.3. *Ioab perfidia in Abner.*

IDEM Amasæ collegæ suo cùm obuiam occurrisset: Salue mi frater, inquiens, faciem ad osculum applicuit, sicam ad latus, vnóque ictu miserum nihil timentem confecit, ob hoc solum, ne militaris gloriæ

Idem in Amasam. 2.Reg.20.

ſecum particeps eſſet. Illi inuidit laudem, ſibi perpetuam perfidiæ comparauit notam, minus in hoſtem, quàm in ſociũ ferox. Meritò poſteà & ipſe à Salomone Rege occidi iuſſus, malignæ impietatis pœnas dedit. 2. *Reg.* 20.

GODOLIAS per Nabuchodonoſor Regem (ſicut in Ieremia habetur) reliquijs terræ Iudææ Præfectus, Iſmaëlem Nathaniæ filium à Bahali Ammonitarum Rege ad ſe in Maſphath miſſum, cum multis qui cum illo venerant, vt ſocium & amicum domi perquàm lautè acceperat, pro chariſsimo habuerat, ab ijs quibus ſuſpectus erat, lædi prohibuerat. Ille tamen contra tot beneficia (ſicuti iam animo propoſitum habebat) incautum cum omnibus ferè qui in Maſphath erant, Iudæis ac Babylonijs ſimul trucidauit, vrbeque potitus eſt. Quod bellum quoque hac pace plus habuit crudelitatis: ſi pax dici debeat, qua nihil aliud niſi nocendi quæſita eſt occaſio. *Ierem.* 41. *4. Reg. 25. Iſmaël in Godoliam.*

NONDVM fama tam nefandi facinoris percrebuerat, & idem Iſmaël inde digreſſus octoginta viros de Sichem, Silo & Samaria, Ieroſolymam verſus ad offerenda in Templo dona petentes, vt ad Godoliam diuerterent, blandè amiceque hortatus eſt. Nota erat Godoliæ hoſpitalitas, quamobrem facilè quò volebat perſuadet, in vrbemque perductos interimit? Sicque nequiſsimus hic impoſtor ore pacem præferebat, corde meditabatur carnificinam. Nihil nocere potuiſſet, ſi quicquam ſe interim nociturum oſtendiſſet. Non difficulter cauetur periculum, ſi patet: neque inimicus, ſi minatur. *Ibid.* *Ierem. 41.*

ANTIOCHVS quoque Eupator (vt in Machabæorum libro traditum eſt) cùm Silon arcem loci natura munitam vi expugnare non potuiſſet, dolo aggreſſus eſt. Obſeſsis pacem iurat, obſidionem ſoluit. Sed intra mœnia receptus, omnia funditus euerti iubet, non minus hoſtiliter agens, quàm ſi iratus repètè *1. Mach. 6. Antiochi dolus in Iudæos.*

cum armis irrupisset. Quos igitur obsidio domare non poterat, simulata pax vicit. 1.*Machab.* 6.

1.Mach.7. Alcimi in Asidaeos.

ALCIMVS Sacerdos cum pessimis ex Israël ad Demetrium Asiæ Regem defecerat, Et coacto exercitu cũ Bachide Regis Præfecto, venerat cõtra Iudam. Tũc Asidæis, qui de stirpe Israël erãt, amicũ se ostendens, iurauit nihil se mali illis illaturum. Sic deceptos atque euocatos cùm comprehẽdisset, LX. ex ipsis die vna neci dedit. Nescio infelicius, ac inconsultius confisos dixerim. Non enim erat cur crederent Sacerdoti etiam iuranti, quem aduersariorum partes secutum non ignorabant. Quomodo enim periurare homini timeret, qui apostatare à Deo non pertimuit. 1.*Machab.*7.

Triphon in Ionathan, & in Regẽ suum. 1.Mach.13.

TRIPHON Antiochi adolescentis Syriæ Regis Præpositus, dominandi cupidine incensus, Ionathæ Israël duci socioque & amico Regis, quem sibi impedimento fore spectabat, quàmprimum imponere deliberat. Ad ipsum venit in Bethsan, dona offert, Ptolemaidam ei se traditurum spondet, vtque eò secum pergere mutaret, persuadet, cùm non aliam ob causam se illũ adisse diceret. Ingressus vnà cum ea in vrbem, claudi portas, ipsum comprehendi, reliquos qui cum illo venerãt, ad vnum cædi fecit. Acceptis deinde centum talentis & duobus Ionathæ filijs, quæ vt ipsum dimitteret poposcerat, nequaquam dimisit, sed simul cum filijs interimi iussit. Antiochũ deinde Dominum suum, dum cõfabulando cum illo iunctis lateribus incederet, transfigit, ac regnum occupat. Habeatur sanè cum talibus pax, si vlli vnquã plus obfuit Triphon, quàm ijs qui sese illi credidère. 1.*Machab.*13.

Ptolomæus in Simonẽ liberosq́ue eius. 1.Mach.16.

PTOLEMAEVS Abobi filius Præfectus Ierichò, Simonem Machabæum, filiosq́ue eius Matthathiam & Iudam hospitio suscepit, honore affecit, multoq; luxu apparatum conuiuium dedit. Cęterùm cùm pasti potique essent, crapula grauatos, ac semisomnes cum

armatis

armatis subsessoribus repentè inuasit, oppressit, occidit, mensas eorum cruore fœdans, quos tam benignè conuitauerat. Haud alia pax villici esse solet cum porcis, quos ideo saginat vt mactet. Nostra interest, taliũ hominũ & cauere dolos, & mores execrari, ac prorsus neque decipi, neque decipere velle. Aut si alterũ necesse fuerit, pati mala, quàm inferre, satius iudicemus. Sustinendo autem, non vindicando iniuriam, pax paratur. 1.*Mach*.16.

VT ergo vera synceraque pace vti fruique possimus, magno atque constanti animo contemnamus insolentium hominum contumelias, probra, maledicta, memores à Salomone sapiētissimo præceptũ esse: Ne respondeas stulto iuxta stultitiam suam, ne efficiaris ei similis. Rixas & odiosas verborum concertationes abijciamus, quia alius quoque Sapiens ait: Abstine te à lite, & minues peccata. Vbi autem zelus & contentio (vt Iacobus Apostolus inquit) ibi inconstantia, & omne opus prauum. Paulus etiam ad Titum scribens, ait: Stultas & sine disciplina quæstiones deuita, sciens quia generant litem. Seruum autem Domini non oportet litigare, sed mansuetum esse ad omnes. Rursum Salomon: Honor est homini, inquit, qui separat se à cōtentione, omnes autē stulti miscentur contumelijs. Et iterũ: Ne contēdas cũ pessimis, ne æmuleris impios. Et alibi scriptũ est: Nō litiges cũ homine linguato, & nō strues in ignē illi⁹ ligna. Profectò qui pungentes altercationũ aculeos nō cauerit, præceps agatur necesse est in perpetuam inquietudinem mentis pariter & corporis. Et hoc quoque Salomonis sententia astruemus: Vir sapiens, inquit, si cum stulto contenderit, siue irascatur, siue irrideat, non inueniet requiem. Modis omnibus igitur enitamur, vt à velitationibus ac iurgijs alieni pacem tranquillitatemque possideamus, vel Apostolo hortāte, qui ait: Obsecro vos, fratres, per nomen Domini nostri Iesu Christi, vt idipsum

Prouer.26. *Eccl*.28. *Iacob*. 3. *Titum*.3. *Prouer*. 20. *Prouer*.24. *Eccl*.8. 1.*Cor*.1.

idipsum dicatis omnes, & nõ sint in vobis schismata. Mala est luxuria, mala auaritia, mala ventris ingluuies, malum otium, sed tamen vnumquodq; crimen sua blanditur voluptate; sola discordia nihil in se habet quo delectet. Gignit inuidiam, cõcitat iram, prorumpit ad conuitia, non temperet manibus. Hinc cædes, hinc exilium, domorũ orbitas, vrbium excidia, regnorum desolatio. Vnde rectè quidam: Concordia, inquit, paruæ res crescunt, discordia maximæ dilabuntur. Sed & veritas (quæ falli omnino nõ potest) ait: Omne regnum contra se diuisum, desolabitur. Et omnis ciuitas vel domus diuisa contra se, non stabit. At verò in pace omnia læta, iucunda, suauia sunt. Si quid aduersi incidit, pax eleuat mœrorem: si prosperi quid contingit, pace gaudium augetur. Hanc itaq; eleganter definiuit Augustinus, dicens: Pax est serenitas mentis, tranquillitas animi, simplicitas cordis, amoris vinculum, consortiũ charitatis: Nec poterit, inquit, ad hæreditatem Domini peruenire, qui testamentum pacis noluerit obseruare. Nec potest cõcordiam habere cum Christo, qui discors voluerit esse cum Christiano. Concordes auté erimus, si dabimus operã, ne ab iis quæ à Domino nobis præcepta sunt, discedamus, dicente Dauid: Pax multa diligentibus Legem tuã, Domine, & nõ est illis scandalum. Et per alium Prophetam populo Israël dicitur: Si in via Dei ambulasses, habitasses vtique in pace super terram.

Salust. Matth. 12. [Psal]m. 118. [Bar]uch 3.

De Consortio habendo fugiendoque. Caput VII.

QVONIAM verò in via Dei ambulare volentibus nobis, id est, piè & innocenter viuere multũ interest nosse, quorũ cõsuetudine cõsortioque vti debeamus: hoc nunc docere aggrediemur, cõmemorantes tùm eorũ, qui malè sibi hac in parte consuluerunt ruinã, tùm eorum qui bene, vtilitaté atque profectũ.

IAM

IAM primi hominum quoniam callidiſsimi ſerpẽtis colloquio vſi ſunt, virulentis mortiferisq́ue eius ſuaſionibus ſolicitati, à mandato Dei deſciuerunt, & amiſſa Paradiſi amœnitate, ad huius vitæ miſerias redacti ſunt. Hinc diſcitur, nequaquam miſcendos eſſe ſermones cum iis qui ſoli ſibi videntur ſapientes, & dedignati cum multis quæ vera ſunt ſentire, captioſis argumentorum ſophiſmatibus peruertere fidelium ſimplicitatem moliuntur. *Geneſ.3.* *Adam & Eua. Geneſ.3.*

FOEMINARVM quoque vti familiaritate quis tutò poterit: ſi earũ aſpectus atque conuerſatio Samſonem fortiſsimum compulit ad necem, Dauid ſanctiſsimum ad adulterij homicidijq́ue crimen, Salomonem ſapientiſsimum ad ſimulacrorum cultũ? Ideo ipſe in Prouerbiis vociferatur & clamat: Longè fac ab ea viam tuam, & ne appropinques foribus domus eius. Nemo veriùs iudicat periculum, quàm qui expertus eſt damnum. *Iud.16.2.Reg.11.3.Reg.21.* *Samſon. Dauid. Salomon. Prouerb.5.*

TOBIAS cùm filium ſuũ in Mediam mittere vellet: Perge nunc, inquit, & inquire tibi aliquem fidelem virum qui eat tecum. Quem ille inuentum, percunctatus eſt vnde eſſet, & an viam quæ in Mediam ducit, ſciret. Huius exemplo eos nobis comites admittere debemus, quorum nota eſt fides, & compos veri ſcientia, nequando errore aliorum ſeducti, ab itinere deuiemus virtutum. *Tob.3.* *Tobias. Tobiæ 3.*

IOSAPHAT Rex Iuda, licet rectè vixiſſe prædicetur coram Domino, quia tamen amicitia illi interceſſerat cum Ochozia Rege, Iſraël omnium peſsimo, per Prophetam arguitur, & claſsis quam cũ ipſo communem habebat, priuſquàm in Tharſis quò miſſa fuerat, perueniſſet, naufragio perijt. Rurſum alias naues communicatis impenſis ædificare ab Ochozia tentatus, renuit: iam damno ſatis edoctus, ne innocentem quidem ſecurum eſſe, cum perditis hominibus commercium habentem. *3.Reg.22.* *Ioſaphat. Ochozias. 3.Reg.22.*

MAGOS

Magi. Matth. 2. MAGOS ab Oriente ad Christum in Bethlehem natum Stella perduxit, sed tamen cùm interim ad Herodem Ierosolymam diuertissent, latuit illicò, subtraxitque sese obtutibus eorum. Cùm verò inde discessissent, rursum comparuit, & vsque ad locum quo ibant fideliter præcessit. Quid est hoc? nisi quia caligat in nobis rectæ rationis lumen, quamdiu illis iungimur, quos nebulæ præmunt vitiorum. Tunc nitescit & exoritur, cum his relictis ad quærendũ Deum conuertimur. 1. Iohan. 1. Quoniam Deus lux est, & tenebræ in eo non sunt vllæ.

Petrus Apo. Matth. 26. PETRVS ipse Apostolus, Christi amore inter omnes ardentissimus, tunc quidem refrixit, cùm atrium Caiphæ ingressus, impiorum hominum se implicuit colloquiis, compulsusque est negare se illum nosse, quem paulò antè Dei viuentis filium confessus fuerat. 1. Cor. 15. Corrumpunt itaque (vt Paulus ait) bonos mores confabulationes pessimæ. Eccl. 13. Et qui tangit picem, inquinabitur ab ea. Matth. 26.

Christus. Matth. 8. IDCIRCO Dominus noster petenti Discipulo, vt abiens parentaret patri, non permisit, ne infidelium cognatorum, quos affore funeri necesse erat, consortio macularetur: Sine, inquit, mortui sepeliant mortuos suos, tu me sequere. Luca 9. Quia scilicet ego vita sum, mecum viue, & dimitte mortuos, ne fortè & ipse simul moriaris.

AB iis etiam qui hæresi aliqua deprauati sunt, vt declinemus, ipsa Sanctorum exempla nos monent. Iohannes Apostolus. Iohannes Apostolus balnea cũ Discipulis ingrediens, vt eos qui illò cõueniunt, Euangelium doceret, vidit inter lauantes Cherintum hæreticum, atque inde relato statim gradu ad suos conuersus: Fugiamus hinc, ait, ne balnea nos opprimant ruina, in quibus Cherintus lauat veritatis inimicus. Adeò nõ fidem solùm, sed etiam vitam periclitari cum hæreticis conuersantium existimauit. Euseb. l. 4. c. 14. Iren. lib. 3. c. 3.

POLI-

POLYCARPVS quoque eius discipulus Marcioni hæretico fortè occurrēs, cùm ab eo an se agnosceret interrogaretur, respondisse dicitur: Agnosco, agnosco diaboli primogenitū. Itaque docet, haud molliter cum huiuscemodi hominibus loquendum esse, si quādo loqui necesse fuerit. Cur enim dissimulemus, eosdam nos habere inimicos, quos Dei esse nouerimus tantò maiore odio dignos, quantò dolosius Catholicæ insidiantur veritati? Amplius aliquid dicam: etiam cum fidelibus mundana tractantibus, religioso viro periculosa est conuersatio. *Ibidem.* *Polycarpus discipulus.*

ANTONIVM Abbatem Alexandrinum dicere solitum ferunt: Non expedire Christi seruis, eorum qui seculo seruiunt domos frequentare, aut consuetudine vti. Sicuti enim pisces de aqua eductos continuò languescere & emori solere, ita Monachum extra cœnobij septa vagantem, si quicquam confabulationi vacuerit alienorum, ad cordis tepiditatem redigi, & circa spiritalia exercenda effici tardiorem. *Athanas. in vita Anthonij.* *Antonius Abbas.*

HINC sanè est, quòd plerique cum feris bestijs in solitudine viuere sibi satius duxerunt, ne in cœtu hominum mentem, quam in sola Dei contemplationem fixam & locatam habere vellent, diuersis cogitationibus diffundere atque distrahere cogerentur. Ob hoc sanè Arsenius, cur tantopere accessum hominum deuitaret cùm interrogaretur, non posse se cum Deo simul & hominibus esse aiebat. *In vitis PP.* *Arsenius.*

CAPITON itidem rogatus respondit, vereri se, ne ex hoc imbecillior ad sustinēdos inimici impetus redderetur, quo cùm adhuc sibi superesse certamen sciret. Alterū ergo contemplandi amor, alterum peccandi timor ab humano submouerat cōsortio: nunc vterque consortio fruitur Angelorum: *In vitis PP.* *Capiton.* *Paulus primus Eremita.*

PAVLVS primus inter Christianos Eremi cultor, annos septem & nonaginta, Honophrius septuaginta *Honophrius Eremita.*

homi-

hominibus inuisi incognitique fuêre. Ac postremò ne incogniti essent, tunc visi sunt, cùm de solitudine terrena ad celebritatem cœlestem transferendi erant, Domino nobis prospiciente, vt eorum exemplo ad virtutes capessendas, viamque perfectionis confidenter aggrediendam, magis accenderemur. *Metaphrast. & in vitis PP.*

Franciscus. QVIS autem perfectionem vitæ professus in ædibus Magnatum securè versari poterit, si seraphicus Franciscus eam ob causam diuino permissu dæmonũ verbera passus sit? Apud Leonem sanctę Crucis Cardinalem dies aliquot moratus, pœnam sustinuit, & culpam agnouit, illicoque discessit, atque ad Monasterium rediens, rem quæ sibi contigerat, vt cæteri cauerent, indicauit. Ouis quippe quæ de ouili egreditur, lupi morsibus patet. *Bonauent. Cap. 6.*

Antonius Hilarion. SED profectò sicuti secularium, & potentiũ consortium ijs, qui seculo renuntiarunt fugiendum est, ita omnibus Sanctorum quærenda familiaritas, quos vel vidisse incitamentum virtutis est. Hilarion visendi Antonij cupiditate ardens, eremum adijt, ac statim vt illum vidit, habitũ mutauit, Religionis propositum suscepit, duobus ferè mensibus apud eum mãsit, contemplans ordinem vitæ eius, morumque grauitatem, quàm creber in oratione, quàm humilis in suscipiendis fratribus, seuerus in corripiendis, alacer in exhortandis: & vt continentiam cibique eius asperitatem nulla vnquam infirmitas frãgeret, His imbutus exemplis in solitudinem secessit, tantaque præstitit sanctitate, vt vbique latebras quęritans, nusquam latêre potuerit, miraculis eum semper prodentibus, vsqueadeò quidem adisse aliquando Antonium, & cum Antonio fuisse iuuit. Hoc ita vsu venire & Propheta testatur, *Psalm. 17.* dicẽs: Cum sancto sanctus eris, & cum electo electus eris, & cũ peruerso peruerteris. *Hiero. in vita Hilar. c. 1.*

Bernardus & soror eius. SIC sanè & Bernardi Abbatis soror (vt etiam & hoc

hoc loco de fœminis aliquid dicamus) dum fratrem visitat, mundum contempsit. Ornata multo cũ factu, ad monasteriũ venerat, aditu interdicta est. Causa cur repelleretur cognita, lugens pro foribus stetit. Et peccaui, inquit, sed pro peccatoribus Christus mortuus est: Si delinquentem despicis, ne despicias corrigi volentem. Admissa audiuit quantæ vanitatis esset ille ornatus, quo caro mox in terram cessura, & in putredinem resoluenda, comitur decoraturque. Tunc domũ rediens, impetrata à viro cui tradita erat coniugij solutione, Religioni sese addixit. Ac tantò deinde Deo seruire cœpit humilius, quantò ambitiosius antè seruierat mundo. Magnum profectò fuit, virentis adhuc ætatis & liberalis formæ fœminæ tam citò contempsisse vestem sericam, inaures, monilia, armillas, mytras, vittas, reticula, crepitulum, discerniculum, speculum, strophea, annulos, gemmas, Margaritas, vniones, aureaque segmenta, & cum vnguentis labaciariscos, multaque alia muliebris insania fomenta. Sed longè maius fuit, iuuenem reliquisse maritum, nuptialisque tholi illecebras, & omnẽ carnis lasciuiam seposuisse. Cuncta hæc fecit illa, postquàm locuta est cum fratre. Vis etenim inesse solet confabulationi Sanctorũ, quæ interdum (quamuis dura) peccatorum corda frangit, macerat, emollit, ac prorsus à vanitatibus resipiscere cogit. *In vita Bernardi. lib. 1. ca. 7.*

CONFIRMEMVS nunc diuinarum Scripturarũ autoritate hoc quod exemplis monstrauimus. *Scripturarũ sententiæ.*

CAVENDVM est ab iis qui linguis suis dolosè agunt, & venenum aspidũ sub labiis eorum. Talis enim auersans Propheta ac repellens, clamat: Declinate à me maligni, & scrutabor mandata Dei mei. *Maligni.* *Psal. 118.*

NEC cum fœminis conuersandũ est, cùm scriptũ sit: In medio mulierum noli commorari. De vestimẽtis enim procedit tinea, & à muliere iniquitas viri. Et alibi dicitur: Auerte faciem tuam à muliere compta, *Fœminæ.* *Eccle. 42.* *Eccle. 9.*

& ne circunſpicias ſpeciem alienam. Propter ſpeciem mulieris multi perierunt, & ex hoc cõcupiſcentia quaſi ignis exardeſcit. Et rurſum: Cùm aliena muliere ne ſedeas omnino, nec accumbas cum ea ſuper cubitum.

Detractores. SED neque illorum cõſuetudine vtendum eſt, qui malignis ſuggillationibus lacerant famã aliorum. Antiſtes enim ſapientiæ Salomon in Prouerbijs ait: *Prouer. 4.* Remoue à te os prauum, & detrahentia labia ſint procul à te.

ILLI quoque nobis valdè declinandi ſunt, quorũ *Iracundi.* ad iram procliue ingenium, quiq; leuiſsimis de cauſis excandeſcere ac ringi ſolent. Idem quippe Salomon: *Prouer. 22.* Noli, inquit, amicus eſſe homini iracundo, neque ambules cum viro furioſo, ne forte diſcas ſemitas eius, & ſumas ſcandalum animæ tuæ.

Superbi. NEQVE cum ſuperbis eſſe communicandũ, quia dicitur: Qui cõmunicauerit ſuperbo, induet ſuperbiam. *Eccle. 13.*

Stulti. *Eccle. 22.* NEQVE cum rationis impote ac deliro: Ait enim Scriptura: Cùm ſtulto ne multũ loquaris, & cum inſenſato ne abieris.

Iocoſi. NEQVE cũ ijs qui ſemper iocis cachinniſq; indulgent, ſcurrilique leuitate iugiter delectantur. Quandoquidẽ Ieremias Propheta gloriatur, dicens: Nõ ſedi cum cõcilio ludentium. Et Salomon ipſe dicit: Riſum reputaui errorem, & gaudio dixi, quia fruſtrà deciperis. Et iterum: Cor, inquit ſapientium vbi triſtitia eſt, & cor ſtultorum vbi lætitia. *Iere. 15. Eccl. 2.* *Ibidem.*

Infideles. AB infidelium præter ea cõſortio nos amoliri oportet, qui ad Eccleſiam conuerti neglexerint, Apoſtolo dicente: Nolite iugum ducere cum infidelibus. Quæ enim participatio iuſtitiæ cum iniquitate? aut quæ ſocietas luci ad tenebras? quæ conuentio Chriſti ad Belial? aut quæ pars fideli cum infideli? quis conſenſus Templo Dei cum idolis? Et Dominus in Euangelio: *Matth. 10.* *Heretici.* in

in viam gentium, inquit, ne abieritis.

EADEM quidem ratione neque ijs, qui hæresi aliqua deprauati sunt, familiariter vtendum erit. Nam 2.Thess.3. hoc quoque Paulus Apostolus admonet, & hortatur, dicens: Subtrahatis vos ab omni fratre ambulante inordinatè, & non secundùm traditionem quam acceperunt à nobis. Et ad Titum ait: Hæreticum hominem post vnam & secundam correptionem deuita. Iohannes quoque Apostolus: Si quis venit ad vos, inquit, & hanc doctrinam non affert, nolite recipere eum in domum, nec Aue ei dixeritis: qui enim dicit illi Aue, cõmunicat operibus eius malignis. Titum, 3. 2.Iohan.1.

POSTREMO ab omnium illorum conuersatione secedendum est, qui vitijs assueti pertinaciter obdurant, corrigique & emendari omnino nolunt. Præceptum quippe Domini est: Qui neque Ecclesiam audire voluerit, sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus. Et ij quidem sunt qui nihil præ se neque Christiani præter nomen, neque hominis præter figuram gerunt. Cum quibus vnà accumbere Paulus vetat dicens: Si is, qui frater nominatur inter vos, est fornicator, aut auarus, aut idolis seruiens, aut maledicus, aut ebriosus, aut rapax, cum huiusmodi nec cibum sumite. De ijs & in Prouerbijs dicitur: Ne æmuleris viros malos, nec desideres esse cum eis, quia rapinas meditatur mens eorum, & fraudes labia eorum loquuntur. Hi sunt membra illa quæ scandalizant, & idcirco abscindi proijciq; iubentur, vt potius sine illis vitam ingrediamur æternam, quã simul cum illis mittamur in gehennam ignis inextinguibilis. Discedite igitur à nobis omnes qui operamini iniquitatem. Modicum fermentum totam massam corrumpit. Nihil tam perniciosum est, quàm societas hominum perditorum. His itaque cautè sapienterque repudiatis, ad illos conuerti, illis inhærere, ab illorum latere nunquam (si fieri potest) discedere nos decet, quorum vox, gestus, incessus, habitus In malitia obstinati. Matth.18. 1.Cor.5. Prouer.24. Marc.9. Psalm.6. 1.Cor.5.

Eccl. 37. norma virtutum est. Cum viro sancto assiduus esto, quemcunque cognoueris obseruantem timorē Dei. Quia scilicet nihil æquè proficit ad bene beateque viuendum, ac optimi cuiusque accessibus identidem copulari.

De Vestitu cultuque corporis. *Cap. VIII.*

REIECTIS iam tandem reclamatisque malorum hominum consortijs, postquàm collegio nos intulimus bonorum, vti dignè cum illis versari possimus: videamus quo indumentorum genere, qualíve corporis cultu vsi sint, vt eodem & ipsi vtamur, ne-
Matth.22. quando cū rubore audiamus: Amice, quomodo huc intrasti non habens vestem nuptialem? Sed profectò qui spiritalibus virtutum indumentis animam suam tegere & ornare student, non opus habent corporis indumentis, nisi quantum naturæ necessitas requi-
Adam & Eua. rit. Adam & Eua in Paradiso nudi erant. Tunc illis parandæ vestis cura irrepsit, cùm propter mandati transgressionem inde eiecti, terram colere, hoc est, terrenis occupari negotijs cœperunt. Sed ne tunc quidem vsqueadeò conditionis humanæ obliti sunt, vt carnem iam morti obnoxiam, luxuriosè vestiendam putarent; consuerunt folia ficus, & fecerunt sibi perizomata, tunicis denique pelliceis contenti vixerunt. *Genes.3.*

Iohannes Baptista. IOHANNES Baptista, quo non surrexit maior inter natos mulierum, de pilis camelorum vestem
Matth.11. contextam, & pelliceam zonā circa lumbos habuisse dicitur. Et de illo ad turbam Dominus: Quid existis, ait, in desertum videre? hominem mollibus vestitū? Ecce qui mollibus vestiuntur, in domibus regū sunt. Aspera vtique vestis & cilicina, cōtinentioris vitæ indicium est; mollis & delicata, lasciuioris. Et vt habitacula quoque de moribus hominum nonnihil attestari

ſtari cognoſcas, deſertum prælatum eſt aulis Regum. In his nanque voluptatis mundanæ mancipia verſari ſolent, in illo Chriſti ſerui. *Matth.11.*

APOSTOLIS in Euangelio iuſſum legimus, ne ſoliciti eſſent, in perquirendis quibus operirentur, ſed confiderent in eo qui lilia, id eſt, momentaneã creaturam tam eximio veſtit candore, multò magis veſtiturum ipſos, quos ad imaginem ſuam rationis capaces, æternæque vitæ deſtinatos condiderit: Quærite, inquit, primum regnum Dei & iuſtitiam eius, & hæc omnia adijcientur vobis. *Matth.6.*

VERVNTAMEN quia modicum quid terrenæ opis adiumentique ſufficere debet ei, cui multa repoſita ſunt in regno cœlorũ, ijſdem iuſſum eſt, ne duas tunicas habeant; non vt ſimplici tunica contenti ſint, ſi frigoris intemperies non patitur, ſed ne metu futurorum aliam induant, aliam reſeruent. Superflui itaque amictus ſolicitudo reprimitur, nõ neceſſarij cura.

IN calceatu quoque ſandalijs tantùm vſos cõſtat, quæ in Actorum libro alio nomine caligæ appellantur. Quod ſanè calceamenti genus nõ operit pedem, ſed ſicut expoſitores dicũt, ſuffulcit. Igitur ne calcearium ſaltem paulò cupidiùs nobis expetendum duceremus, exemplo oſtenderũt, ſatis eſſe, ſi ea pars pedis tecta ſit, quæ terram terit, nuda relicta quæ cœlũ ſpectat. Rectè enim & religiosè incedentẽ cœlo patêre, non terræ decet; Deo, non hominibus. *Actor.12.*

HINC ipſi Apoſtolorum Principi Petro nihil amplius tegumenti fuiſſe creditur, præter tunicã & pallium, nihil aliud calceamenti præter caligas. Illud in Clementis libro relatum dicunt, hoc in Apoſtolicis Actis legimus, dicente ad eum Angelo: Præcingere, & calcea te caligas tuas. Rideant hanc tenuitatem, qui ignorant, Eccleſiam, ab ipſo fundatã, olim in paupertate gloriantẽ, poſtquã cumulari diuitijs cœperit, virtutibus decreuiſſe. Nemo diuitũ nũc ægrotos verbo *Petrus Apoſt.* *Actor.12.*

sanat: tunc autē sem inudi Pontifices, etiam mortuos reuiuiscere fecerunt. *Clemens in Recogn.*

Bartholomæus. BARTHOLOMAEVM quoq; Apostolum colobio albo, pallioloque purpureo & sandalijs vsum, memoriæ proditum est, sed hoc miraculi adijcitur, quòd quinque & viginti annos vestimenta eius nec sordes vllas, nec vetustatem contraxerint, nec sandalia subtrita sint. Veruntamen hunc etiam communis nuditas piscatoribus parem fecerat, nisi purpureus color Regiæ stirpis insignē fuisset: sed hic ideò reseruatus est, vt indicio foret, quanta ille reliquerit vt Christum sequeretur. *Abdias.*

Iacob. Apost. IACOBVS Iustus, frater Domini ob formæ similitudinē appellatus, & vt Egesippus ait, ab vtero matris suæ sanctus, non laneum, sed lineum habuit amiculum: adhæc, quod ad corporis cultum pertinet, nunquam attonsus est, nec oleo vnctus, nec balneo vsus. Sic indutus, sic obsitus, etiā apud Iudæos in tanta veneratione fuit, vt soli permissum sit Sancta sanctorum intrare, & Deo laudis sacrificium pro populo offerre. *Egesip. lib. 5. Euseb. Histor. Eccl. lib. 2. cap. 23.*

Iohannes Apostolus. IOHANNEM etiam Apostolum sola syndone amictum Ierosolymis aliquando incessisse, ex Euangelio constat, quoniam dum à Iudæis apprehenderetur, ea relicta nudus effugisse dicitur. Nudi ergo nudum Christum sequamur, ne ab aduersarijs comprehendamur. *Beda in 14. Marci.*

Augustinus Episcopus. AVRELIVS Augustinus Episcopus, veste non magis compta magísve ambitiosa, quàm illi quibus præerat, vti voluit. Si quis excultiorem sibi dono offerret, acceptam venum iubebat dari, vt pecuniā inde exactam cum alijs communicaret, quandoquidē vestis ipsa communis esse non posset. Itaque Clericis suis dignitate præstitit, habitu atque vestitu par fuit. *Sermone de vita Cleric.*

Bernardus Abbas. BERNARDVM Abbatē veste quidem satis vili, sed

ſed minimè ſqualenti vſum memoriæ proditum eſt: Ac etiam dicere ſolitum, tunicam ſordibus obſoletã, teſtem deſidiæ atque ſocordiæ eſſe: Et eius immunditiem interdum ad hypocriſim ſpectare, qua inanis gloria, dum videatur contemni, quæritur. Cùm ergo etiam cilicio ſub veſte latenti carnem attereret, vbi id reſcitum eſt, & ipſum depoſuit. Nec vnquam deinde aſperius indumentum, quàm cæteri fratres ferre voluit, ne fortè illis præſtare ſanctitate videretur, quorũ ſe ipſe minimum reputaret. *In vita Bernard.*

STEPHANO Abbati Grandimontenſis Ordinis autori, qui in Moreto Aquitaniæ monte vitam ſolitariam duxit, tametſi rudis modicusque amictus fuerit, hoc tamen admirationem auget, quòd ſub eodem & æſtiuos calores, & brumæ frigus pertulerit, nunquã quicquam panni ſibi vel addens, vel demens. Vtranq; profectò diuerſorum temporum moleſtiam leuáre poſſet ſolertia, niſi vtranque tolerare mallet in Deum charitas. *Stephanus Abbas.*

APOLLONIVS apud Thebaidam in finibus Hermopolis, collobio ſtuppeo, quod lebithen vocabant, operiebatur, neque tamen vllum capitium habuit, ſed lineo linteolo collum caputq; obuoluebat. Et hoc magis mirandum, quòd cùm quadraginta annos in deſerto manens peregerit, eius tegmina neque vſu cõſumpta, neq; vetuſtate labefacta ferãtur: vt inde facilè appareat, quanti apud Deũ ſit humilis habítus, & abſque vlla ſimulatione contẽptus. *In vitis PP.* *Apollonius Eremita.*

PAVLVS primus Eremita, cùm nihil haberet, niſi quod inculta ſolitudo ſuppeditare poterat, tunica de palmæ folijs contexta nuditatẽ texit. Et qua ille veſte in neceſsitate vſus eſt, hanc ipſam Antonius cùm defunctum ſepeliſſet, habuit in delicijs, non niſi feſtis ſolennibus eam induens, quam etiam Diuus Hieronymus plurimi faciens: Si mihi, inquit, Dominus optionem daret, multò magis eligerem tunicã Pauli cũ *Paulus primus Eremita.*

meritis eius, quàm Regũ purpuram cum regnis suis; *Hier. de vita Pauli.*

Iohannes, Andreas, Thaddæus, Philippus, Eremitæ.

PALMEIS quidem tegminibus, & illi quatuor in vastißima Aegypti eremo à Pafnutio inuenti, Iohannes, Andreas, Thaddæus & Philippus amicti erant. Hunc tamen tam syluestrem vestitũ haud multo tempore pòst, cum veste immortalitatis commutarunt. Tantò nunc felicius cœlesti lumine illustrantur, quãtò anteà perusta solis ardoribus cute contemptius squalebant. *In vitis PP.*

Serapion Abb.

SERAPIONEM Abbatem primitus quidam sola tunica simplicique palliolo contentum, deinde his etiam carere pietas compulit, quippe seipsum despolians pauperes cõtexit. Nec erubuit nudus incedere, dum nuditatem miseratur alienam. *In vitis* PP.

Timotheus Eremita.

TIMOTHEO quoque in Aegypti solitudine degenti, ea duntaxat corporis pars non fuisse nuda perhibetur, quam barba comaque nunquam tonsæ contexerant. Et hunc Pafnutius inter bestias incedentem cùm vidisset, syluestre magis quàm humanum animal ratus, expauit: mox cùm loquẽtem attendisset, agnouit Dei seruum, simulque didicit, satis indutum esse, qui cum Christo nudus esset. *In vitis* PP.

Onophrius Eremita.

ONOPHRIVS itidem nudus in vlteriori deserto ab eodem Pafnutio repertus, verenda tantummodo folijs arborum operuerat. Consumptis enim vestibus quæ secum attulerat, alia deinde quàm quę natura dabat, non quæsiuit. Cumque vita functus esset, sanctam animulam eius visibili specie ab Angelis in cœlũ ferri visam tradunt. Et quisquam nostrũm paululum vsu detritos ferre dedignabitur pannos, cùm nudi etiam ab Angelis honorentur. *In vitis* PP.

Hilarion Abbas.

HILARIONEM Abbatem accepimus, nihil aliud quo corpus suum operiret habuisse, præter saccum ac pelliceum ependitem rusticumque sagum. Capillum semel in anno Paschæ die totondisse, nũquam lauisse,

quòd

quòd superuacaneum esse diceret, mũditias in cilicio quærere, neque tunicam alteram sumpsisse, nisi cùm prior penitus discissa esset. *Hier. in vita eius. cap. 3.*

DIVO quoque Hieronymo saccea tunica erat. Hãc Eusebius discipulus eo defuncto accepit, honoriq́ue habuit, tactu eius valetudinarios curans, & ad vitam mortuos reuocans. Cuius, quæso, Regum auro gemmisq́ue refulgens, aut cocco purpuraq́ue rubens vestimentum, tantæ vnquam virtutis fuit, quantæ Sancti huius saccus iste cilicinus? *Aug. Epist. 206. c. 2.* *Hieronymus Abbas*

NEQVE te, Pater Francisce, hoc loco præteribo, cuius tegendo corpori tunica vna, & ea sanè crassi admodum fili impolitæq́ue texturæ satis fuit, quã pro cingulo præcinxerat funis nodo astrictus, vbi cõmittebatur, non fibula: caput & ceruix cuculla velabantur, pedes prorsus nudi erant, nisi fortè ligneis soccu-lis veluti sandalijs, ne terram contingerent suffulti. Quem morem nunc à professoribus Institutionis tuæ seruari videmus. Multis tunc habitus iste ludubrio erat, nunc per orbem celebratur. Sed quàm tu sapienter cuidam nuditatem hanc tuam hyemis tempore calumnianti, ac petenti, vt guttulam sibi sudoris venderes; eam te Christo, non hominibus, vendere respõdisti? O felix ille sic irrisæ nuditatis sudor, quem tu soli Christo dedicãs, mercatus es regna cœlorum. *Bonauent. in vit. eius.* *Franciscus.*

PAVCVLA nunc fœminarum exempla proferam, quibus ipsa vestium vtilitas pro ornatu fuit. Elizabeth Pannonum regis filia & Christi ancilla, quàm poterat abiectiore amictu se velabat. Scissuras alterius interdum coloris panno assuto, quò vilior appareret, resarciebat. Itaque vna de grege mendicantium videbatur, contemniq́ue gaudebat, vt humilitatem conseruaret. Maluit ergo sic pannosa sicq́ue despecta in xenodochio pauperculis morbo affectis ministrare, quàm in Regis patris aula, cùm amisso marito *Fœminæ. Elizabeth vidua.*

ab eo in Pannoniam accerſiretur, ſericis auroque renitere atque omnibus venerationi eſſe. Christo enim placere volebat, non mundo. *Conrad. Concionat. Elizabeth.*

Tora Virgo. TORAM Deo dicatam Virginem in Monaſterio Thebaidis memorant, nunquam noua tunica, aut nouo melote, aut nouis calceis vſam; ſemper alijs ſororibus recentia ceſsiſſe, & ab ijſdem ſibi ſumpſiſſe vetuſtiora tritioraque, vt quantò cæteras forma præſtabat (erat enim omnium pulcherrima) tantò inconcinniore magisq; inepto habitu ſe deuenuſtaret. Neque enim ignorabat, animi, non corporis, decore Sponſam Chriſti excellere debere, vt cœleſti thalamo digna ſit. *In vitis PP.*

Maria Aegyptiaca. MARIA Aegyptiaca turpis aliquando voluptatis quæſtui dedita, omni ornamentorum genere ſeſe decorabat, nec à pigmentis fucoque abſtinens, vt placeret viris. At poſtquàm cōuerſa Chriſto ſeruire cœpit, tantæ illi veſtitus nullus curæ fuit, vt eo conſumpto, quem ſecum ad eremum tulerat, nuda in ſolitudine viueret. Et quia ſine tecto degebat, æſtus, pluuiasque corpore nulla in parte velato excipiens, nigritiem quandam cutis ſitumque cōtraxerat, ſed iam non paucis miraculis clarebat. Vide ergo, quantum interfuit inter ornatum illum, & nuditatem iſtam. Ille impudicitiæ fomes fuerat, iſte meritum præbuit mirandæ ſanctitatis. *In vitis PP.*

1. Tim. 2. QVID eſt autem, quòd Paulus Apoſtolus ad Timotheum ſcribens, velle ſe dicat, vt mulieres orent in habitu ornato? Nunquid in ſericis aut purpura eas orare præcipit? Minimè quidem. Quippe qui habitum iſtum conti[illegible]ò temperauit, ſubiungens: cum verecundia & ſobrietate ornantes ſe: vt ſcilicet verecundia luxum declinet, & modum ſeruet ſobrietas. Non in tortis crinibus, inquit, aut auro, aut margaritis, vel veſte pretioſa, ſed quod decet mulieres,

lieres, promittentes pietatem per opera bona. Et si mulier citra modestiam ornare se & componere prohibetur, quæ coniugio excusare posset ornatum, ne incomptior displiceat viro: quantò minus ornari debet Virgo, quæ sese totam dedicauit soli illi, de quo dictum est: Erit iustitia cingulum lumborum eius, *Isaie 11.* & fides cinctorium eius. Et in Psalmo: Indutus est *Psalm. 92.* Dominus fortitudinem, & præcinxit se virtute. Qualia ergo Sponsi ornamenta, talia sint & Sponsæ: iustitia, fides, fortitudo, cæteræque virtutes: non aurum, non gemmæ, non sericum, non purpura. Nam & Pe- *1. Pet. 3.* trus Apostolus: Sit, inquit, non extrinsecus capillatura, aut circundatio auri, aut indumētum vestimentorumque cultus, sed qui absconditus est cordis homo in incorruptibilitate quieti & modesti spiritus, qui est in conspectu Dei locuples. Alium ergo quàm spiritalem cultum atque ornatum quærentibus, quid Dominus per Prophetam minetur, operæpretium est audire. Dixit Dominus Deus, inquit: Pro eo quòd *Isaie 3.* eleuatæ sunt filiæ Sion, & ambulauerūt extento collo, & nutibus oculorum ibant, & plaudebant, & ambulabant, & pedibus suis composito gradu incedebant, decaluauit Dominus verticem filiarum Sion, & Dominus crinem earum nudabit, In die illa auferet Dominus ornamentum calceamentorum, & lunulas, & torques, & monilia, & armillas, & mitras, & discriminalia, & periscelidas, & murenulas, & olfactoriola, & inaures, & annulos, & gemmas in fronte pendentes, & mutatoria, & palliola, & linteamina, & acus, & specula, & syndones, & vittas, & theristra, & erit pro suaui odore fœtor, & pro zona funiculus, & pro crispanti crine caluitium, & pro fascia pectorali cilicium. Per alium quoque Prophetam dicitur: Cùm *Ierem. 4.* vestieris te coccino, cùm ornata fueris monili aureo, & pinxeris stibio oculos tuos, frustra componeris; contempserunt te amatores tui, animā tuam quærēt.

Et

Et vt breuiter discamus, quantum obsit elegans pretiosumque vestimentum, aut quantum prosit humile & despectum: Diues ille, qui purpura & bysso induebatur, sepultus est in inferno: Mendicus autem Lazarus, qui nihil penè quo indueretur habebat, ab Angelis sublatus, & in Abrahæ sinu collocatus. Tantaque repentè facta est rerum statusque commutatio, vt & temporalibus delicijs æterna succederent supplicia, & temporali miseriæ æterna beatitudo.

Luca, 16.

De operibus manu exercendis.
Caput IX.

HACTENVS de vestitu, cultuque corporis nostri: nunc ne idem corpus inertiæ se dedat, otioque corrumpatur, de exercitijs eius ac labore dicendum videtur. Sequenda est quidem illa Hieronymi sententia, maximeque obseruanda: Fac aliquid operis semper, vt te semper diabolus inueniat occupatum.

Apostoli.

NON fuit satis Apostolis, tantùm spiritalia curare negotia, prædicare, orare, legere: si quid supererat téporis, manuum labori impendebant. Lucas Euangelista in Actis Apostolorum testatur, Paulum Apostolum cùm Corinthi apud Aquilam & Priscillam hospitaretur, Sabbatis quidem in Synagoga disputare solitum, reliquis verò diebus artem schenofactoriam exercuisse. *Acto.*18.

*Actor.*18. *Paulus Apostolus.*

ET ipsemet in Epistola ad Corinthios ab Epheso scribés, ait: Laboramus operá tes manibus nostris. In Epistola quoque ab Athenis ad Thessalonicéses missa: Nó inquieti, inquit, fuimus inter vos, neq; gratis pané manducauimus ab aliquo, sed in labore & fatigatione nocte & die operantes, ne quem vestrûm grauaremus, non quasi non habuerimus potestatem, sed vt nosmetipsos formam daremus vobis ad imitandum nos. Nã cùm essemus apud vos, hoc denuntiabamus vobis,

1.*Cor.*4. 2.*Thess.*3.

vobis, quoniam si quis nõ vult operari, nec mãducet. Rursumque in Actis, ad maiores natu Ecclesiæ quæ Ephesi erat loquens, ait: Argentum & aurum, aut vestem nullius cõcupiui, sicut ipsi scitis, quoniam ad ea quæ mihi opus erant, & ijs qui mecum sunt, ministrauerunt manus istæ. Omnia ostendi vobis, quoniam sic laborantes oportet suscipere infirmos, ac meminisse verbi Domini Iesu, quoniam ipse dixit: Beatius est magis dare, quàm accipere. His verbis monstrauit, etiam Episcopos huiusmodi labori vacare quãdoque debere, vt habeant vnde alijs largiantur, nedum vnde ipsi viuant. Pauperculis olim Episcopis hoc iure præceptum fuisse, dicet aliquis: nunc autem opulentis, vt quid necesse est laborare? At ijs etiam, sed alia tamen laborandi causa erit, ne scilicet in multa (vt fit) rerum copia lasciuire illos, & voluptatibus diffluere, otium cogat. In desiderijs enim est (vt Salomon ait) omnis otiosus. Actor. 20. Episcopi. Notate.

AB Haymone quoque Cantuariensi Archidiacono de Paulo traditum est, quòd à gallicinio vsque ad horam quintam operi manuum, & inde vsque ad horam vespertinam faciendis ad populum sermonibus vacare solitus sit: residuum verò temporis impertierit cibo, somno, precationi. Ita nullam horam illi præterisse immunem, expertemq; laboris, nisi quam edendi dormiendique necessitas interpellarit. Sed in his omnibus ita eum se gessisse credimus, vt mentẽ nunquam non Deo intentam habuerit. Illudque quod alijs præceperat, prior ipse impleuerit: Sine intermissione orate. Sic ergo nobis opus aliquod faciendum erit, vt dum manus artificio occupatur, animus ipse interim oret, & in cœlestium meditatione iugiter versetur. *Haymo. in 2. Cor. 11.* Idem.

PETRVM, & Thomam, & Iacobũ, & Iohannem, post susceptum etiam Apostolatus officium, piscatione se exercuisse, quinimò iubẽte Domino laxasse rete, Iohan. 21. Apostoli. Petrus. Thomas. Iacobus. Iohannes.

in Euan-

in Euangelio legimus. Quis tale opus reprehendere audeat, si Dominus iubēdo approbauit? Iam de eleēmosynis eorum quos docebant, viuere licebat, iam dignus erat operarius mercede sua: & tamē crebriùs ad tendenda retia, quàm ad accipienda munera manum porrigebant, vt non auaritiæ, sed honesti laboris exemplo essent. *Iohan. 21.*

Lucas Euāgelista. LVCAM etiam Euangelistām arte picturæ animū spiritalibus negotijs fatigatum remittere cōsueisse accepimus. Romæ duæ imagines visuntur, altera Christi in Sancta sanctorum, altera Beatæ Mariæ Virginis in Ecclesia quæ Sanctæ Mariæ Maioris dicitur: eas ab ipso pictas ferunt, similitudinem exprimentes eorum quorum nomini dedicatæ sunt. Cōstantinopoli etiam extare eiusdē Virginis effigiem pictam constat, quam ab eodem delineatam ac fabrefactam fama celebrat. Hoc exercitij genere si quis vti voluerit, illud tātummodo pingendum fingedúmve sibi meminerit, quod ad virtutem capessendam prouocet spectatores, non quod ad vitia inani oblectatione posit illicere. Hoc enim opus Diaboli est: illud, Christiani. *Niceph. lib. 2. cap. 34. & lib. 2. c. 34. & alij.*

Antonius Abbas. ANTONIVS Abbas hominū ad se confluentium frequentia inquietatus, relicto Monasterio vlteriorē Eremum perijt, ac ne fratres victum ipsi deferendo vexarentur (tridui enim itinere ab eis distabat) terram coluit, sementemque fecit, & oluscula plantauit, vt etiam ijs, qui inuisendi gratia eò accessissent, ad cōuescendum satis esset. Si quid insuper otij suppeteret, sportulas de palmarum folijs texebat, vt suo potius labore, quàm alieno impendio, sibi necessaria in solitudine compararet. *Athanas. in vit. Antonij.*

Iohannes Abbas. EOS autem qui nihil agendo, nihil sibi defuturum sperant, præsumptione falli, Iohannis Abbatis monstrabimus exemplo. Huic in Scythiotica eremo ætatē agenti, incidit in animo, vt diuinæ contemplationi

absque

absque aliquã corporis operatione cibíve cura, iam quasi Angelus Dei vacaret. Itaque cellam deserens, per vastam solitudinem euagari cœpit, sed die tandem septimo fame vrgente, cùm iam vesper esset, rediјt, & cùm cellæ fores occlusas offendisset, contubernalem suum quem ibi reliquerat, vt sibi aperiret inuocauit, se Iohannem esse contestans. At ille: Nequaquam, inquit, nam Iohannes in Angelum mutatus est, nec cibo illi opus est, nec cum hominibus commorari necessarium. Tali exprobratione taxatum dimisit, passus eum nocte illa sub diuo ante ianuã iacêre. Manè verò cõcesso aditu, cùm longa inedia lassum refecisset, fraterna charitate monuit, debere se hominẽ meminisse, materialibus adhuc escis nutriendũ, vt sufficere posſit actioni spiritali: proinde laborem Monachis communem ne detrectaret. Eo enim non solùm corpore opportuna facilè parari, sed etiam animũ ipsum recreari solere, vt semper quasi nouus ad agẽdas Deo gratias, laudesque persoluẽdas, redire cum alacritate festinet. Correctus igitur Iohannes, diuina deinceps negotia fabrilis operis vicisſitudine impẽssus est executus, & quantum sua præsumptione lapsus fuerat, tantum consilio alieno vsus profecit. *In vitis PP. Iacob. de Vorag.*

IOHANNES alius Abbas, qui in Thebaidis Eremo vitam duxit, singulis Dominicis diebus pane ab Angelo delato se sustentasse perhibetur: cæteris verò diebus fiscellas texendo victum sibi parauisse. Quòd si & alijs diebus, quemadmodum Dominico, feriandum esset: quotidie Angelus cibum illi attulisset. Quo tempore non attulit, id minimè otio conterendũ esse iudicauit. *In vitis PP.* *Iohannes Abbas.*

SERAPIONIS Abbatis Monachos ita iŋstitutos fuisse accepimus, vt manuum mercede sibi in diem alimenta conquirerent. Eosdem cùm in agris tempestiua mesſis esset, operã locare, & quicquid stipis inde *Serápion Monachus.*

exegissent, totum indigentibus (hisque maximè qui vinculis publicis arctati erant) erogare atque distribuere consueuisse. Sic illi ne minimam quidē partem desidiæ dabant. Præcipueque largiendo, cùm quicquam sibi superesset, pietatem excolebāt, sed nec minus humilitatem, cùm seruiles operas non dedignarentur. Vno igitur labore, trium virtutū fructū colligebant, solertiæ, pietatis, humilitatis. *Pallad. Hist. 76.*

Hilarius Abb. MANVVM etiam labôre victitasse fertur Hilarius Abbas in monte Emiliæ commoratus, atque ibidem suis impensis Ecclesiam construxisse. Cùm ergo corpus exercendo animæ integritatē conseruârit, & tandem cœlestem beatitudinem consecutus sit, apparet *Eccl. 40.* verissimū esse illud in Ecclesiastico scriptum: Vita sibi sufficientis operarij condulcabitur, & in ea inuenies thesaurum. *Hist. Trip. lib. 6. c. 12.*

Vando Abbas. VANDO Abbas in finibus Galliæ Monasterij Fontanellæ, quod ipse ædificauerat, cum Guidone nepote Deo seruiēs, postquàm egere cœpisset, à Batylda Regina diuinitus monita plaustrum cibarijs onustū accepit. Sed deinceps de operibus manuum victui suo necessaria suppeditauit. Quòd si is, qui dum penuria premeretur, Dei erga se benignitatem expertus fuerat, manualem laborem non detrectauit, ne tentare videretur benefactorem suum in eo exigendo, quod ipse sibi præstare posset: vis tu necessitati tuæ nō succurrere laborando, cùm possis? quasi dignus qui ab Angelis, non ab hominibus pascaris? At ob hoc ipsum te indignū statuis, quòd præsumptione vtaris, teque marcescere otio sinas.

Venerius Abbas. QVOD quidem cauens Venerius Abbas, dum solitarius in Palmaria insula, qui à continenti Lunensis oppidi octo millia passibus abest, vitam durè admodum aspereque ageret, diu herbis pomisque syluestribus sustentatus: tandem ad agriculturā se accinxit, tanto Domini fauore, vt vnum sacculum hordeique

modicum

modicum habens, die vno humum proscideTit, semen sparserit, messem secuerit. Quo miraculo & hominis necessitati cõsultum est, & palàm factum, quàm istud exercitij genus Deo esset gratum. Nisi enim illi perplacuisset, nunquam tam præcoqua fruge, tam repentino prouentu laborantis curam compensasset. Hinc illud est in Ecclesiastico dictum: Nõ oderis laboriosa opera, & rusticationem ab Altissimo creatam. *Eccl. 7.*

STEPHANVS Anachoreta in Mareotide regione, sanctitate vitæ & miraculis clarus, quãuis herniæ morbo (quem Græci Hydrocelam appellant) laboraret; non tamen intermittebat, quin certa diei hora de palmarum folijs funiculos intorqueret, maiorem morbum existimans otiositatem. *Histor. Trip. lib. 8. ca.* *Stephanus Solitarius.*

DANIELI AEgyptio Abbati & Presbytero in Scythiotico Monasterio degenti, sicuti facere aliquid operis post spiritales labores libuit: ita ea quæ confecerat, ad vicum aliquem deferendo vẽditare rubori non fuit. Pretium omne pauperibus dilargiebatur, eleẽmosynas de proprijs laboribus impendens, conperta ratione, qua & minimè otiosus, & maximè pius esset: vtque dignus appareret, cuius exemplo cæteri viuerent, miraculis nobilitatus est. *In vitis PP.* *Daniel Abbas.*

NVNQVAM autem magis patet vanis cogitationibus mens nostra, quàm cum otio corpus ipsum indulget. Et hoc quidẽ Antonij exemplo probare possumus. Qui quondam solitudinis tædio affectus, cùm dubius animi æstuaret, clamare cœpit: Saluari cupio, Domine, & ecce cogitationes meæ mihi aduersantur. Mox vbi de cella prodijt, conspexit hominem monachali habitu succinctũ, nunc calathos texentem, nunc ad orandum procumbentem. Et dum rem tacitus miratur, ab eodẽ tandem audiuit: Sic & tu age, Antoni, sic enim agendo saluaberis. Cumque id loquentem statim non cõparuisse animaduerteret, Angelum Dei fuisse intellexit. Ac deinde operũ orationumque vices *Anton. Abbas.*

monitu eius diligenter seruans, ad tantam perfectionem conscendit, vt nemo illis temporibus, vel Abbatum, vel Monachorum, Anachoretarumque maiori admirationi fuerit. *Athanas. in vit. Ant.*

Arsenius. ARSENIVM Abbaté, dum opus faceret, lachrymas effundere solitum, Scriptores tradunt. Quæ res indicio est, longè aliud illũ cogitasse, quàm quod manibus fabricaret. Manus quidem labori intentæ erant, sed mens diuinis meditationibus assueta, ad Deum tollebatur, & eius desiderio accensa à fletu temperare non poterat. O cœlestem virum, qui etiam inter laborandum futuræ beatitudinis dulcedinem degustabat. *Metaphrast.*

Phyloronius Presbyter. PHYLORONIVS Presbyter, dum in quodam Gallicię monte multa se abstinentia fatigaret, nõ minus manuum operatione exercebatur. Inde illi suppetere potuerunt longinquę peregrinationis impensæ, Romam Ierosolymamq; ititanti. Et quoniam nunquam neque ieiunij angustijs, neque manuum, neque pedũ inquietudine defatigatus est; sempiternæ quietis indicibili bono perfrui meruit, Martyrum coronam adeptus, non quòd Martyrium passus esset, sed quòd pares martyrio pro Christo susceperit labores.

Archebius Monachus. DE Archebio Cassianus refert, quòd dum adhuc in cœnobio cum fratribus versaretur, laborem, quo ibi omnes suis horis exercebantur, sibi duplicádo pro matre creditori satisfecerit, cùm ipsa ob inopiam soluendo non esset. At neque patrem, neque matrem agnouerat, dum Religionem profiteretur: tunc verò matrem se habere intellexit, cùm illam egestate liteque coarctari vidit, vt ei scilicet qui parentes honorare iussit, obediret, cuius amore & ipsam reliquerat & patrem. Archebius igitur præceptum Domini seruauit, matri oppressæ subueniendo: otio locum non dedit, laborem super dolorem cumulando: Religionis cultum non intermisit, in Monasterio permanẽdo:

& cha-

& charitatis opus auxit, miserendo calamitati alienæ. *Cass. de gastri. cap. 38.*

DEINDE solitariorum institutum secutus, cùm in insula Nili vitam duceret, Casſiano eò aduenienti, atque ibidem inter Anachoretas residere cupienti, cellam cum supellectili dono obtulit, se inde transmigrare velle dicens. Post paucos autem dies reuersus, alteram multo labore sibi construxit. Sed mox & illam simul cum instrumento pari simulatione alijs eò appulsis concesſit, & iam tertiam (vt ipse Casſianus tradit) sibi ponere moliebatur, hanc etiam daturus si habitatorem inueniſſet. Tali itaque liberalitate ad seruitium Dei aduenas inuitabat, tali commento ne recusarent circumueniebat, tali denique labore perniciosam otij mollitiem excutere atque [illegible] gere lætus alacerque solebat. Non sensit laboris tædium, dum opus exercet pietatis. *Ibid. cap. 37.* *Idem.*

CVM Pacomio Abbate in quodam Thebaidis monasterio mille quingenti Monachi erant, omnes manibus sibi victum comparãtes, ita vt etiam extra Monasterium pauperibus alimoniæ subsidia mitterent. Plurima inter eos artificum opera, & præcipuè quidem exercendi corporis gratia, cudebãtur, vt edomita asſiduis fatigationibus caro disceret seruire spiritui. Manus enim fortium (vt Salomon inquit) dominabitur: quæ autem remiſſa est, tributis seruiet. *In vitis PP.* *Pacomij Abb. Monachi.* *Prouerb. 12.*

SIQVIDEM & Paulus Abbas, in AEgypti eremo (cui Porphyrio nomen est) consideus, cùm sibi ad victum hortulus, quem ipse fecerat, & palmarum ferax Regio satis essent: quotidie tamen aliquot horis palmæ texturæ operam impendebat. Ea verò quæ texuerat, annis singulis concremabat. Septima enim & eo amplius mansione ab hominum habitaculis remoto, neque dare illa cuiquam, neq; vendere promptũ erat. Quotidianus igitur labor non nisi fugiendi otij causa insumebatur. Quòd si desidiæ torporiq; se dedidiſſet, *Paulus Abbas.*

nec in deserto solus permanere, nec ad perfectionem sanctitudinis peruenire potuisset. Multam enim malitiam docuit otiositas. *Cassian.lib.10.cap.24.*

Eccl.33.

Hieronymus de monachis AEgypti.

DIVVS Hieronymus ad Virgines scribens: Hoc vnum, inquit, apud omnes obseruationis præcipuum est, & celebre per AEgyptum, vt neminem nisi obedientem & humilem ad omnes labores perficiendos & opera suscipiant. Quatenus domita caro, ex grauedine, cogitationibus vanis & voluptatibus non vacet ex otio. Teneatis firmissimè, quòd omnis concupiscentiæ & immunditiæ atque peccati mater est otiositas. *Hieron.ad Eustach.*

Simeon Monachus.

IDCIRCO Simeoni Monacho ex Italiæ partibus in illam Nili insulam (cuius paulò antè mentionem fecimus) sese conferenti, cùm nullam artem calleret, præter Latinæ literæ (cuius illic vsus nullus erat) scriptionem, à quodam Seniorum prouisum est ne otiosus esset. Finxit enim pijssimus simulator, habere se fratrem in Italica cohorte militantem, latinis literis instructum, & Simeonem petijt, vti sibi Apostolicum Pauli codicem latinè conscriberet, fratri mittendum, quo ille legendo animi virtutibus proficere posset. Sub tali prætextu & ipsum adscribendi exercitiũ excitauit, & quasi mercedis loco cuncta eius victui necessaria obtulit, veritus ne vel propter rei inopiã, vel otij copiam, nouus homo illis in locis diutius perdurare nequiret. Quantæ ergo vtilitatis est, post spiritales actiones aliqua manuum operatio, si per eam in proposito bene beateq; viuendi perseueretur? quantæ necessitatis, si sine illa coli habitariq; solitudo non possit? *Cassian.lib.5.cap.39.*

Syluanus Abbas.

APVD Syluanum Abbatem in Scythiotico cœnobio quidam hospitatus, cùm fratres eius multum manibus laborãtes vidisset, eam solicitudinem quasi rem superfluam cauillatus: Maria, inquit, optimam partem elegit, sedens secus pedes Domini, & audiens verbum illius.

Lucæ 10.

illius. Post hęc cùm hora cœnę ex industria ipsum nō vocassent: vbi cœnatum est, miranti ac quærenti cur ita se prætermisissent? Abbas respondit, ratos fuisse, ipsi qui se totum spiritalem profiteretur cibo potuq; minimè opus esse. Tunc demum illo errorem confitente subiunxit: Scias igitur, Mariam etiam Marthæ ministerio indigere, auxilioque iuuari. *In vitis PP.*

OB hoc quidem & Dorotheus in desertis AEgypti Abbas, minimo somno indulgens, noctis quoq; partem operi manuum dabat. Tunc nempè sportulas cōtexere solitus, interdiu autem lapides conuehere & cellas ædificare, quas ibi habitare volentibus (vt modo de Archebio diximus) vltrò offerebat. Sportulis autem diuenditis, pretium omne indigentibus donabat. Itaque semper laborando, semperque laborata alijs largiendo, & otium declinauit, & pietatem coluit. *Hist. Trip. lib. 8. cap. 1.* *Dorotheus Abbas.*

ALTERIUS nūc sexus in hoc exercitationis genere solertiam expediamus. Ferunt ipsam beatā Virginem (quæ & virgines castitate, & matres partu superauit) dum adhuc in Tēplo seruiret, à summo mane vsque ad horam tertiam precationes extēdisse, à tertia ad nonam lanificio sese occupasse. Inde demum sumpto modico cibo, vsque ad occubitum Solis lectitasse Scripturas, & in earum meditatione pernoctasse. Hac itaq; vitæ institutione ad tantam morum sanctitudinem deuenit, vt sola præ omnibus eligi meruerit, quæ & Saluatorem mundi pareret, & post partum Virgo permaneret. Quòd si hæc, quæ sine peccato cōcepta, omnis prorsus peccati semper expers fuerit, id temporis quod orationi lectioniqúe supererat, manuum labore sibi transigendum duxit: quomodo te in ignauia otij mollitudine quandoque desidentem, securam arbitraris, ô Virgo, quam in peccatis genui' mater, quam quotidie interius cogitationes, exter' proni ad vitia sensus; impugnant? Crede mihi, ' *Feminæ. Maria mater Domini.*

effugit decipulas diaboli, quisquis laborem fugit. *Metaphrast. & alij.*

Euphraxia Virgo.

HVIVSCE quidem sententiæ non ignara illa Monasterij Thebaidis antistita, quę Euphraxiæ Deo sacratæ Virgini & adhuc puellæ, præter domesticos, id est, communes cum alijs labores, hoc iniunxit, vt quotidie magnum lapidum aceruum de loco ad locum transferret, & translatos rursum restitueret. Quamuis enim ieiunijs vigilijsque haud parũ illam fatigari cerneret, timebat tamen, nę si quicquã paulò remissius egisset, aliqua residens iuuenili in corpore turpis cogitationis scintillula incendium excitaret peccati. Eam autem sopiri vel etiam extingui posse hoc exercitationis additamento sperabat. Neque ipsam spes fefellit, quandoquidẽ satis constat, Euphraxiam virginem inter Sorores virtutę atque integritate præstitisse. *In vitis PP.*

Elizabeth Regis filia.

HAEC sanè exercendi corporis cura etiam cõiugatas honestauit, Lantgrauij Turingiæ Principis vxor Elizabeth, & eadem Pannonum Regis filia (cuius nó semel mentionem fecimus) cùm multis ante viduitatem opibus polleret: nequando per otium luxu difflueret, ancillarum officia vsurpabat, lanam linumq; carpendo, nendo, texendo, suendo, cæteraque id genus opera conficiendo, se plurimũ fatigabat. Sic pudicitiam conseruauit, sic humilitatem custodiuit, sic ipsa Euãgelicę perfectionis insignia, quibus post obitum mariti abundè eluxit, comparauit. Etenim ad illam veræ beatitatis quietẽ perueniri non potest, nisi per vitæ præsentis frequentes assiduosque labores. *Conrad. Conc. Elizab.*

Hieronymus ad Demetriadem.

AC ne plura huiuscemodi exempla enarrãdo modum excedat oratio, libet in fine capitis huius apponere verba Diui Hieronymi ad Demetriadem Virginem accuratè admodum eleganterque scribẽtis: Statue, inquit, quot horis sanctam Scripturam ediscere

debeas,

debeas, quanto tempore legere, non ad laborem, sed ad delectationem & instructionem animæ. Cumque hæc finieris spatia, & frequenter te ad figenda genua solicitudo animæ suscitauerit: habeto lanam semper in manibus, vel staminis pollice fila deducito, vel ad torquenda subtegmina in alueolis fusi vertātur, aliarumque neta aut in globum collige, aut texenda cōpone, quę texta sunt respice, quæ errata reprehende, quæ facienda constitue. Si tantis operum varietatibus fueris occupata, nunquam dies tibi longi erunt, sed quàmuis æstiuis tendantur solibus, breues videbuntur, in quibus aliquid operis prætermissum non est. Hæc obseruans, & teipsam saluabis & alias, erisque magistra sanctæ conuersationis, multarumque castitatem lucrum tuum facies: Scriptura dicente: In desiderijs est omnis anima otiosi. Nec idcirco tibi ab opere cessandum est, quia Deo propitio nulla re indiges: sed ideò cum omnibus laborandum est, vt per occasionem operis nihil aliud cogites, nisi quod ad Domini pertinet seruitutem. *Hieron. ad Demet. circa finem.*

De corporis Castigatione per flagella. Caput. X.

AT quoniam contra lasciuientis carnis petulantiā, nec ipsa interdum operum occupatio satis sufficit: alijs insuper castigationibus eam coërcendam esse, Sanctorum exempla, quæ modò proponemus, docent.

PAVLVS Apostolus castigat corpus suum, & in seruitutem redigit, ne fortè cum alijs prædicauerit, ipse reprobus inueniatur. Adhæc Angelus Satanæ colaphizat eum, ne reuelationum magnitudine extollatur. Et si illi, qui vas electionis erat, in quo Spiritus-sanctus habitabat, non fuit satis, peregrinando prędicandoque fatigari, & vbiq; sæuictibus persecutionis *Paulus Apostolus.* *2. Cor. 12.*

procellis iactari atque concuti, sed ad domandos corporis sensus, aculeosque cupidinum retundendos, verberum quoque ictibus quati affligique oportuit: quis tutum se putauit, & non proprij corporis imperio se subditum iri timebit, si in eo castigando non æquè solicitus fuerit? *2. Cor. 12.*

Thomas Archiepiscopus. THOMAS Cantuariensis Archiepiscopus tunicã & femoralia poplitum tenus cilicina sub vestimentis gestauit. Quippe indignum se qui Ecclesiæ præesset, arbitratus est, nisi & mẽbris suis præesse posset. Membra igitur tegminis asperitate contrita sibi subijcere studuit, nequando ipse illis subiectus appetitum illorum sequi cogeretur, non suum. *Sur. Tom. 6.*

Maiorus Episcopus. MAIORVS quoque in Insula Britanniæ Sarinæ Episcopus, qui Episcopali dignitati solitudinis præposuit humilitatẽ, spretis honoribus, eremũ penetrans, præter incredibilem cibi potusque abstinentiá, semper cilicio est vsus. Et quia virgo fuerat, virginitati inimicam indumentorum mollitiem declinauit. Qui enim mollibus vestiuntur, in domibus Regum sunt. *Matth. 11.*

Eadmũdus Archiepiscopus. EADEM cilicij gestatio Eadmundum Cantuariensem Archiepiscopum commendat, & hoc plus adijcitur, quòd Quadragesimæ diebus pro cilicio loricam plumbo contextam induere solitus sit. Itaque nõ duritia solùm cilicini tegminis, verùm etiam plumbei grauitate carnis concupiscentiam frenans, & ipse virginitatem perpetuò incorruptam seruauit. *Abbo Floriac, & alij, Sur. Tom. 6.*

Medericus Abbas. MEDERICI verò Eduensis Abbatis cilicium, alijs etiam aduersus immundas tentationes remedio fuit. Monachus quidã libidinosæ cogitationis iam stimulos ferre non valens, cùm illud induisset, nequam spiritu confestim recedente, in castitatis puritate perseuerauit.

Lodouicus Rex. QVINTO Lodouico Galliarum Regi, multò plus contulit interius cilicium, quàm purpura exterior.

Hæc

Hæc terreni regni insigne erat, illud cœlestis aditum prębuit. Ad cilicij quippe squalorem respiciens Deus, non ad purpuræ luxuriam, Christianissimo Regi & temporale regnum tutatus est, & æternum indulsit. *Bonifac, 8. Sur. Tom. 4.*

MACHARIVS Alexandrinus Abbas, cùm corporis affectibus paulò improbius vrgeri se videret, saccum sabulo repletum vix homini portabile onus, per eremum incedens humeris bajulauit. Theosebio fortè obuiā factus, & quid ageret interrogatus: quòd vexatorem suum vexaret, respondit. Nisi ergo corpus nostrum fatigatione aliqua agitauerimus, periclitabitur animæ fortitudo. Quandoquidem naturali quodam instinctu duo ista sibi inuicem aduersantur, & alterius vis alterius debilitate constat. *Pallad, Laus. Hist. 20.* *Macharius Abbas.*

DIVVS Hieronymus in eo libello quem ad Virgines Deo sacratas conscripsit, vidisse se in eremo affirmat vnum ex Monachis, qui à seniore iussus prægrandem lapidem iam octo annos bis in die per tria ferè miliaria gestauerat in scapulis, ita alacri animo, vt intermedio tempore semper noua sibi iniungi opera vltrò Patrem rogaret. Haud irritus hic videbitur labor, si cōsiderabimus quanti fructus sit, cùm obedire Patribus, tùm otiositatem fugere. *Hier. ad Virg.* *Hieronymus de quodam Monacho.*

SI quis autē ipsius Hieronymi in legendo scribendoque laborem consideret, dicet: quomodo sic occupato animo vlla turpis cogitatio potuit irrepere? Tum si ad Eustochium Virginem scribenti atque confitenti crediderit: (Memini me, inquit, clamantem diem crebrò iunxisse cum nocte, nec prius à pectoris cessasse verberibus, quàm rediret Domino increpante tranquillitas) planè intelliget, etiam inter labores cogitationum tentationi esse locum, easque cùm labor nequit repellere, flagellis ac verberibus excutiendas, & semper auxilium diuinæ miserationis implorandum. *Hieronymus.*

randum. Neque enim ex nobis sufficimus (vt Apostolus inquit) sed omnis sufficientia nostra ex Deo est. *Hier. ad Eustoch.*

2. Cor. 3.

Bonifacius Archiepiscopus.

ILLVD quoque macerandi corporis genus, quòd à Bonifacio Mysiæ inferioris Archiepiscopo seruatũ legimus, non est silentio prætermittendum. Ferunt enim cùm ad illas gentes Christum Euangelizaturus proficisceretur, equitãtibus ijs qui cum illo erant, ipsum medio brumæ tempore sine equo nudis pedibus incessisse. Et cùm ad montium asperiora itinera peruenissent, equum conscendisse, sed tamen calceamenta minimè induisse, ita vt sæuiente hyeme, & niue quæ pedibus inciderat gelascente, plantas de stapede amouere nequiuerit, donec aqua feruente superinfusa glacies solueretur. Hanc in illo algoris patientiam imitentur, qui bullientem in medullis libidinis æstum cupiunt extinguere. Frigescente enim corpore, facilè & ipsa frigebit Venus.

Hospitius Monachus.

IDCIRCO fortasse & Hospitius apud Nuceriam solitarius (vt Paulus, qui Longobardorum Historiam scripsit, refert) ferro solido lumbos nudos præcinxerat, vt scilicet eam corporis partem magis attereret, vnde magis voluptatis motũ exurgere solere sciret. Virtus enim eius in lumbis eius, & fortitudo illius in vmbilico ventris eius. *Paul. Diacon. in Hist. Longobard.*

Iob 40.

Phyloronius Presbyter.

PHYLORONIVS item Presbyter intra saxeam speluncam inclusus, & ferreis nexibus manus pedesque reuinctus vixisse perhibetur, vt carcerem simul vinculaque perferret. Hic extremo vitæ die confessus est, nullum à se temporis momentum, quo non de Deo aliquid cogitaret, prætermissum. Dũ igitur corpus voluntaria castigatione premeretur, spiritus ipse terrenis affectibus liber, semper cœlestia meditabatur. *Pallad. Laus. Hist. 113.*

Martinus seu Martius

MARTINVS in Marsico Campaniæ mõte solitarius

rius manens, vt euagandi facultaté sibi surriperet, catena saxo affixa pedem vinxerat. Et cùm diu angustiã hanc libenter pertulisset, Benedicto Abbate id demũ rescienté, iubenteque ne cõmitteret, vt catena ferrea potius quàm catena Christi ibi illũ fixum teneret: statim quidẽ nodos dissoluit, sed nunquam inde longiùs discessit, quàm discedere vinctus poterat. Durũ profectò & difficile fuit, hominem veluti rabidũ canem ferreis vinculis constrictũ permanere, sed multò difficilius, compede soluto longius abeundi voluntatem semper tenere ligatam: vtranque autem difficultatem superauit amor Christi. *Gregor, Dial. lib. 3. cap. 16.*

IOHANNEM Monachum sub caua montis rupe annos treis rectum perstitisse tradunt, talique corporis gestu, & cibum & somnum cepisse. Et diutina tandem immobilique statione tibias imas intumuisse, vlceraque fecisse. Quid hac patientia intolerabilius, si quicquã intolerabile est, quo beatitudinis ęternæ prȩmia compensantur. Ac ne dubites, Iohannem nunc in cœlesti gloria esse cum Angelis, Angeli ministerio pedum eius languor in terra curatus est. *In vitis PP.* *Iohannes Monachus.*

PACOMIVS Abbas per dumeta & obducta sentibus loca nudis vestigijs deambulabat, vt voluptatis aculeos spinarum aculeis quasi clauum clauo expungeret. Cruentatis quidem pedibus ad cellam suam redibat, sed superata tentatione magis de victoria, quàm de vulneribus dolens. De talibus Propheta Dauid cecinit, dicens: Euntes ibant & flebant mittentes semina sua. Venientes autẽ venient cum exultatione, portantes manipulos suos. *In vitis PP.* *Pacomius Abbas.* *Psalm. 125.*

SIMEONEM Monachum accepimus, dum apud puteum aquam hauriret, fune de situla soluto, nudum corpus multo volumine circunduxisse, vesteque superiniecta vincula illa nullo conscio operuisse. Sed cùm tandem penetrãtibus nodis exesa, & iam suppurata caro fœtore secretum prodidisset: Abbatis iussu funem *Simeon Monachus.*

funem detractũ, ipſum de Monaſterio pulſum fuiſſe, quoniam id facinus magis animi ſtultitiæ, quàm deuotioni imputabatur. Pulſum autem abijſſe in ſolitudinem. Et cùm ab eodem Abbate nocturnis terrificationibus per viſum agitato reuocãdus quæreretur, in ciſterna ſicca inuentum, atque ad Monaſterium reductum, oſtendit Deus, quanti talem in illo vitę auſteritatem faceret, ſine cunctatione diſponendo, vt ab his ipſis honoraretur qui expulerunt. *Euag. Hiſt. Eccl. lib. 4. c. 33.*

Franciſcus. PATER etiam Minorum Franciſcus, quàm in ſe durus extiterit, cùm ſæpe aliàs, tùm illo potiſsimùm tempore monſtrauit, quando connubij cogitationibus eum impugnari contigit. Sibimet enim iratus, proiectis repente indumentis, & fune quo præcinctus fuerat arrepto, durè admodum ſeſe diuerberauit. Cæterùm vbi verbera parum profeciſſent (vſqueadeò vehemens tentatio erat) extra Monaſteriũ prorumpẽs, in altam niuem (ſicut nudus erat) ſe deiecit, diuque volutauit. Ac deinde ex illa compactas hominum effigies identidem toto corpore aſtringens, ipſe ſe alloquebatur, increpandoque dicebat: En tibi, Frãciſce, vxor, en tibi liberi: aut veſti illos ne ſic algeat, aut dimitte omnia, & vni Domino ſerui. Sic ille tandem carnis petulantiam domuit flagellis, & libidinis incendium gelidas niues nudo amplexans pectore extinxit. *Bonauent. c. 5.*

Fœminæ. Elizabeth Vidua. IN hoc virtutis genere muliebris quoque ſexus laude ſua non eſt fraudãdus. Elizabeth Turingiæ Ducis coniux, Regia progenies, cùm incolumi ſoſpiteq́; adhuc marito Chriſtum induiſſet, in ſecretiori cubiculo cum ancillis concluſa, vti ſe flagellorũ ictibus onerarent iubebat. Ita ſubmitti ſeſe, & humilitate deijci didicit, experiendo, an patienter ferret verbera ancillarum ſuarum tam clari generis fœmina. *Conrad. Concion.*

ILLA quoque Elizabeth Deo dicata Virgo, quam in Comagiensi latentem Monasterio, fama virtutum mũdo prodidit, & ipsa statutis horis quotidie flagello se cædebat, vt carne mortificata Christo viueret: non immemor, quòd ipse etiam pro nobis perpeti flagella voluit, flagellisque atrociora. *Esbertus Monach.* *Elizabeth Virgo.*

MARIA Decegnies Virgo, inuita à parentibus viro tradita, cùm præter quotidiana ieiunia crebrasque precationes etiam flagris acriter se distringeret, monuit maritum, vt communi vtriusque voto castitatem seruarent. Naufragium fecerat Virginitas matrimonij commissa fluctibus, sed dum tabulæ innititur ieiunij, orationis, castigationis, illçsa intactaque ad portum enatauit salutis. *Iacob. Vitriar. Sur. Tom 3.* *Maria Decegnies.*

RADEGVNDIS Clotharij Gallorum Regis vxor, sub pretiosis & delicatis vestibus vile & asperum cilicium tulit. Sicque omnem penitùs venereæ voluptatis motum de suo excussit corpore, vt tandiu à viro precibus contenderit, donec impetrarit vinculi coniugalis dissolutionem castitatis obligatione, quod fortasse non petisset, nisi prius carnē cilicio domuisset. Carne igitur spiritui subiecta, præponere cœpit Christum marito: Monasterium, Regno. *Sur. To. 4.* *Radegũdis Regina.*

QVID de Cæcilia Virgine dicam? quæ Valeriano desponsata, ne ipso quidem nuptiarum die ciliciolũ suum dimisit. Exteriùs noua nupta auro textis fulgebat vestibus, interiùs Christi ancilla cilicio squalebat. Cumque Fescinini concinerentur, & musici generis perstreperent instrumenta: illa tacita Virginitatē ipsi, cui se prius desponderat, Deo commendabat. Deus igitur per Angelum suum eam ita tutatus est, vt integram inuiolatamque seruarit, Martyrio coronarit, & pro cilicio luce induerit immortalitatis. *Ado. in Martyrol.* *Cæcilia Virgo.*

SARA in Scythi Virginum Præposita, cùm ad fluminis ripam posito Monasterio annos LX. habitasset, haud *Sara Abbatiss.*

haud sustinuit, vt aliquando aspicere per fenestram vellet leniter præterlabentes aquas, pratíve adiacentis amœnitatem, ne ex eo aspectu aliquid caperet voluptatis. Nescio an cilicio vsa sit, vel flagellis; sed affirmare ausim, tantam hanc oculorum continentiam difficiliùs obseruari posse, quàm ciliciũ flagellaque tolerari. Huius exemplo constanter depugnandum est cum sensuum nostrorum affectibus, qui ab illicitis, nedũ à vanis, auerti nullo modo possunt, nisi subdatur & laboribus corpus, & animus Deo. *Petr. de Natalib.*

Modus seruandus.

CAETERVM corpus ipsum ita affligendo moderari debemus, vt rationi pareat, non vt occidat. Sicut & paulò durior seruus, non vt dispereat puniri debet, sed vt mitior submisiorque fiat; & Domini sui imperium magis prompto exequi maturet famulatu. Certè nauis ipsa, si supra modum oneretur, subsidet, & fundum maris citiùs continget, quàm littus: & si infra modum, ad omnem flatum instabili alueo alternaque laterum iactatione dum vacillat, periclitabitur. Et si lasciuienti iumento plus oneris quàm ferre præualet imponatur, in itinere corruet: sin minus, contra stimulum calcitrabit. Tentandę sunt igitur examinandęque vires, & æquandum cum viribus pondus, quod ferentem neque grauitate opprimat, neque leuitate licentiùs insolescere sinat.

LIBER

LIBER QVARTVS.

De Corporis castigatione per Ieiunium. Caput I.

VARTVM nunc operis huius volumen, Domino adiuuante, inchoabimus: sed ne præcedentem materiã nimis citò reliquisse videamur, adhuc de ipsa corporis castigatione quod restat loqui pergemus. Et primùm quidem illam, quæ ieiunijs constat, explicare aggrediemur: Vt qui volent hac quoque in parte Sanctorum vitam speculari, cibi potusque abstinentia ritè seruata, ad illud tandem spiritale à Deo electum ieiunium, quod est vitiorum derelictio assumptioque virtutum, faciliùs peruenire poßint. Vt scilicet, esurientes & sitientes iustitiam, cum his ipsis, quos sibi proposuerint imitandos, æternæ beatitudinis pabulo saturentur.

QVANTAE enim virtutis, quantæque apud Deũ æstimationis ieiunium semper fuerit, & vetus Scriptura indicat, & noua. Moyses in monte XL. dies & totidem noctes nihil gustans, facie ad faciem cũ Deo loquitur, & Legem digito eius in tabulis lapideis cõscriptam accipit, quibus ob populi culpam confractis, rursum ieiunans, & Domini indignationem placauit, & Legem recuperauit. *Exod. 24.* *Moyses Exod. 34.*

HINC in Leuitico præcipitur filijs Israël, vt septimi mensis diem decimam celebrem habentes, ieiunio affligant animas suas vsque ad vesperum, pro satisfactione vtique peccati, quod vitulum adorando commiserant, vnde dies Expiationum dicitur: & in memoriam, quia Moysi ieiunio ac precibus exoratus. *Dies Explationis vel Propitiationis. Leuit. 23.*

Domi-

Dominus, veniam illis indulserat, vnde idem etiam dies, dies Propitiationis nuncupatur. Ieiunio igitur & Dei vindicta reprimitur, & commissa purgantur.

Elias Propheta. 3. Reg. 19. 4. Reg. 2. ELIAS Propheta post subcinericij panis esum & aquæ potum, cùm dies XL. ieiunus ambulasset, peruenit vsque ad montem Dei Oreb, atque idem igneo curru sublatus, transuectus est in Paradisum. Si illic satiari cupimus, hic ieiunemus. 3. *Reg.* 19.

Samuel Propheta. 1. Reg. 7. SAMVELIS deprecationes ac simul populi ieiunium respiciens Deus, Philistinorum in Masphath exercitum in ipsos iam irruentem repenti fragore tonitruque perterruit, & in fugam conuertit. Si sic stat pro ieiunantibus & orantibus Dominus, quis à tentationibus superatur, nisi qui neutrum diligẽter exequitur? 1. *Reg.* 7.

Saul Rex. 1. Reg. 14. SAVLVS item Regis edictum obseruans populus Israël, quo die nihil comedit, ingentes Philistinorum copias, quas paulò antè metu perculsus fugerat, fugientes persecutus est à Machmis vsque in Hailon, multisque interfectis prȩda potitus est. Inermis erat, & ieiunio se muniens armatos vicit. Quippe neminẽ ex Israëlitis arma tunc habuisse asserit Scriptura, præter Saulem & Ionatham. Non ergo armis, sed ieiunij virtute præualuerunt. Et cùm vix decem milliũ numerum implerent, aduersariorum autem exercitus essent triginta curruum, sex Equitum, reliquum vulgus sicut arena: fauente Domino multitudo cessit paucitati, armatura nuditati, saturitas ieiunio. 1 *Reg.* 14.

Iosaphat Rex. 2. Paral. 20 IOSAPHAT etiam Iudæ Regem legimus ieiuniũ cunctis quibus præerat indixisse, cum Moab & Ammon & Idumæi innumera penè multitudo contra illum venientes, mutuis inter se vulneribus concidêre, & qui cibo vacui erant, non tentato pugnæ periculo, repleti sunt spolijs inimicorum. 2. *Paral.* 20.

Achab Rex. ACHAB Rex scelere quondam quàm regno insignior, impietatis suæ pœnam sacco & ieiunio humiliatus,

liatus, distulit in posteros. Illo defuncto, Ochozias filius cecidit per cancellos cœnaculi, & mortuus est. Ioram filius à Iehu sagitta percussus, periit. Iezabelem vxorem vi de fenestra præcipitatam, equorum vngulæ contriuerunt, contritam dilacerauerunt frustatim canes, reliqui Lxx. filij in Samaria occisi sunt. Et qui in Iezrael de domo eius erant, omnes Iehu regnante interempti; & omne prorsus genus Achab internecione sublatum. Tantá suorum ruinam, tam miserabile spectaculum vidisset ipse, (sicuti per Prophetam intermi natus fuerat Dominus) nisi ieiunasset, ieiunauit, & vsque ad tertium regni successorem ea familiæ dilata est clades. 3.Reg. 21. 4.Reg. 1. 4.Reg. 9. 4.Reg. 10.

PECCAVERAT Dauid, & peccatum confitens à Nathan Propheta audierat: Trãstulit à te Deus, peccatum tuum, & post hæc tamen infirmata sunt, inquit, in ieiunio genua mea. Sed cuius genua infirma ieiunio erant, eius in Deo spes firma fuit. Vnde ait: In te, Domine, speraui: non confundar in æternum. 2.Reg. 12. Dauid Propheta 2.Reg. 12. Psalm. 30.

DANIELI ieiunanti diuina reuelantur mysteria, & dies à sole iustitiæ illuminandus præfinito hebdomadarum, numero pãditur. In lacum leonum missus, per dies sex nihil comedit, & inter ferocissimas bestias mãsit illæsus. Cumque esuriret, Abacuc Propheta per Angelum Domini de Iudæa trãslatus in Babylonem, apposuit illi pulmentum quod messoribus coxerat, & refocillatus est. Ieiunus igitur Daniel sacramenta discit, leonum ferociam domat, prãdium diuinitus missum accipit. Denique de fouea in quã proiectus fuerat liberatur. Et qui Deum Israël prædicanti nõ crediderant, saluato credidêre, mirantes & cõfitentes, verũ timendumque esse Deum Danielis. Dan. 6. & 14. Daniel Propheta. Daniel. 6. Daniel. 14.

At verò Prophetes ille de Ierusalem veniens in Bethel, cùm alterius fraude mendacioque deceptus fregisset ieiunium, à leone (quod animalis genus ieiu- Propheta

nanti Danieli pepercerat) suffocatus perijt. Qui tamē dum ieiunium seruabat, manum Ieroboam Regis, ipsum ferire volentis, arescere fecerat, & arefactā cùm illum pœnituisset, rursum sanitati restituerat. Tanta itaque ieiunantis virtus fuit, quanta soluentis ieiuniū imbecillitas. Nam quem irati Regis potentia lædere non potuit, vnius bestiæ vis interemit. *3. Reg. 13.*

Christus. *Matth. 4.* NVNC nostra percurramus. Quadraginta dies ieiunauit Saluator noster, & à diabolo tentatus, ostendit quomodo insidias eius euitare, & virtutem possimus vincere, dum ieiunando vincit. Quamobrem in hoc pugnæ genere non est nobis viribus corporis opus ad vincendum, sed magis imbecillitas, ne in illo *Esaiæ 54.* diabolus fomitem inueniat, qué concupiscentię igne succendat. Hic est enim faber sufflans in igne prunas, & proferens vas in opus suum. *Matth. 4.*

Idem. *Lucæ 9.* ATQVE idem Dominus noster, cùm in monte transformatus totus Diuinitatis suæ luce resplēduisset, Moysen & Eliam iuxta se apparere fecit, quia & ipsi aliquando quadragenarij ieiunij obseruatores extiterant, vt ex hoc nobis insinuaret, eos qui libenter ieiunauerint, suo glorioso consortio esse dignos. *Luc. 9.*

Idem. QVID est autem quòd cùm Discipulis orandi rationem tradidisset, continuò ieiunandi documenta ingessit: nisi quia illa demum fortis & efficax est deprecatio, quam cibi comitatur abstinentia? Hoc enim duplici telo validiora inimici machinamenta demoliri ac dirui posse monstrauit, cùm de nequissimo spiritu effugando diceret: Hoc genus non eijcitur, nisi *Matth. 17.* per orationem & ieiunium.

Idem. NE autem abstinentię bono abutamur ad iactantiam, & virtutem in vitium commutemus, ait: Cùm ieiunatis, nolite fieri, sicut hypocritæ, tristes. Et vt *Matth. 6.* potius sub aliquo iocunditatis velo lateat alios corporis nostri maceratio: Tu, inquit, cum ieiunas, vnge

capue

caput tuum, & faciem tuam laua, ne videaris hominibus ieiunans, sed Patri tuo qui est in absconso, & Pater tuus qui videt in absconso, reddet tibi. Palæstinorum ista mollities erat, cùm festum agerent, caput vnguentis delibutum, & lotam præferre faciem. Nō ista facienda, dum ieiunatur, præcipit Dominus: sed metaphora vtitur, per quā lætare & gaudere iubet, vt hypocritarum simulatæ sanctitatis tristitiam arguat. Vis igitur omnia prorsus, quæ hîc mandantur, implere? Hoc quod ieiunas, quod abstines, totum Deo, nihil ostentationi offeras.

POST Dominum Iesum primi inter Christianos Apostoli ieiunio vsi sunt. Ipse enim (vt in Euangelio legimus) cùm in Matthæi domo accubuisset, quibusdā interrogantibus, quare discipuli eius, sicut Iohannes & Pharisæorum, non ieiunarent, respondit: Nunquid possunt filij nuptiarum, quàmdiu sponsus cū illis est, ieiunare? Venient autem dies, cùm auferetur ab eis sponsus, & tunc ieiunabūt in illis diebus. Peracta igitur spiritalis connubij celebritate, Passionis ac Resurrectionis tempus aduenit, & sublatus est ab iis Sponsus. Exinde illius desiderio vehementer solicitati, ieiunare, & esuritione se afficere cœpêre, nec vnquam ab his abstinentiæ angustiis recesserunt, donec in cœlesti thalamo rursum eidem, quem tam ardenter desiderauerant, feliciter iuncti sunt: Vbi nunc ieiuniorum famem, quam hîc haud multū sustinuerunt, æterni perpetuique conuiuij refectione compensant. *Apostoli.* *Marci.2.*

APOSTOLICVM autem virum Nicolaum Mirex vrbis Episcopum ferunt infantulū adhuc in cunabulis vagientē, & fasciarum inuolucris colligatū, cùm nutricis huberibus admoueretur, quarta & sexta quaque feria non nisi semel sugere lac voluisse. Mira profectò res, nondū ad buas papasq; peruenerat, hoc est, potus cibique vsum, & iam ieiunia obseruabat. Sed si adulti sanctitudinē considerauerimus, nō erit mirum *Nicolaus Episcopus.*

quòd talis ac tanti hominis etiam infantia mirabilis fuerit. *Ioan. Diacon. Sur. Tom. 6.*

Sisinius Episcopus. IDEM miraculum vel portentum potius de Sisinio Thaunensi Episcopo refertur. Scilicet ipsum quoque cûm editus lacte genitricis suæ aleretur, quarta & sexta feria tantummodò semel tenelluli oris labella huberibus admouere consueuisse. Cùm autem & hunc multa animi sanctitate præstitisse manifestũ sit, cur non speremus, eum sanctum ac beatum euasurum, quisquis vel integræ iam ætatis vitam ab hac ieiuniorum obseruatione auspicabitur? *Sur. Tom. 3.*

Maiorus Episcopus. EOSDEM quartæ & sextæ feriæ dies Maiorus Sargiensis Episcopus, ita ieiunio suo consecrauit, vt in illis prorsus nihil degustaret. Alijs verò diebus pane hórdeaceo victitabat. Vis nosse quantum illi sic ieiunasse profuerit? Virginitatem perpetuò seruauit.

Eadmũdus Archiepiscopus. EADMVNDVS Cantuariensis Archiepiscopus, ipse quoque Virginitatis coronam adeptus est: lasciuiam carnis domans ieiunijs, feria sexta sicco pane tantùm & aqua frigida semper est vsus. Nunquam illi curæ fuit, vt pasceret corpus, sed vt sustentaret. *Eccl. 15.* Propereà quidem cibauit illum Dominus pane vitæ & intellectus, & aqua sapientiæ salutaris potauit illum. Fuit enim Doctor egregius, disciplinis diuinis apprimè eruditus, multis prætereà miraculis clarus. *Osbertus & alij. Sur. Tom. 6.*

Bonifacius Archiepiscopus. BONIFACIO Martyri Misiæ Archiepiscopo, quotidiana ieiunia pro delicijs erant, atque vt ad ineadiam per biduum quatriduumq; protelaret, Dominicis tantùm diebus quintisque ferijs cibum capiés. Cùm tamen docendo gentiles, per Misiam iter faceret, viæ ac frigoris asperitate fatigatus, ita temperauit ieiunium, vt quotidie dimidio panis & aquæ poculo vires reficeret. Et quoniam neq; equo vehi voluit, sed pedes ire, detractis etiam calceamentis (vt alibi diximus) magis mirandũ existimo, tanto labori talé ac tã

modicā cœnulam sufficere potuisse, quàm quòd sine illo tot dierum quot dictum est, inediā tolerarit. Tali vitæ tenore cucurrit ad Martyriū. Et alij quidē Martyres vnam martyrij coronam receperunt; hic duas, ieiunij martyrium sanguinis martyrio copulando.

IVONEM Presbyterum & ipsum solicitū inprimis abstinentiæ cultorem, omnia ab Ecclesia indicta ieiunia sola panis & aquæ refectione obseruare solitum legimus, vt plus aliquid faceret quàm quod præceptum fuerat, & alimenti tenuitas obedientiæ cumulus esset: aliàs etiam abstemium fuisse, & nunquā vel modico vino vsum. *Sur, Tom, 3.* *Iuo Presbyter.*

DE Antonio quoque AEgyptio Abbate memoriæ proditum est, quòd semel in die hora vespertina panem cum sale comederit, & aquam frigidam biberit: & cùm perseuerantiùs ieiunaret, nunc bidui, nunc tridui inediam passus sit. Tum quòd eam rem illi inuidens diabolus, aliquando sumpta monachi forma apparuit, cibos porrexit, & vt aliquid sumeret, nec se fame confici permitteret, exhortatus sit, quòd tandē deprehensa fraude Antonius Crucis signo se munierit, & ille euanuerit. Ex quibus facilè apparet, quàm magno emolumento nobis ieiunium sit, cùm tanta molestiæ diabolo sit: & ieiunantes tentari posse, superari non posse. *Athanas, in vit. Anton.* *Anton. Abbas.*

SAMSONIS quoque Dolensis Archiepiscopi ieiunia fuêre, modò biduo, modo triduo transacto, modò post hebdomadam cibum sumere: Toto verò Quadragesimę tempore, bis aut ad summum ter, parcissimo victu lassum & effœtum viribus corpus recreare. *Baldric, scripsit eius vitam.* *Samson Archiepiscopus.*

SEVERVS Abbas natione Syrus, Dominico quoque die manè sacram Communionem, vesperi panē vnicum sumebat; altero cibo animam alens, altero corpus sustentans. Reliquis autem diebus cibo pariter ac potu vacuus perdurabat. *Seuerus Abbas.*

Medericus Abbas. HOC idem & à Mederico Abbate apud Heduam Galliæ vrbem obseruatũm, legimus.

Elpidius Abbas. ELPIDIVS etiã Abbas genere Cappadox, cùm desertum quoddam incoleret, & squalentis antri angusto carcere se occlusisset, tantùm bis in hebdomada, id est, Dominicis, & quartæ Feriæ diebus vesci solitus dicitur. *Pallad Laus, Hist.* 106.

Mutius Abbas. MVTIVM item Abbatem in solitudine singulis Dominicis, singulo pane diuinitus sibi allato nutritũ accepimus, alijs verò diebus absque cibo ieiunũ permansisse. *In vitis.* PP.

Quatuor Eremitæ. ILLOS quatuor, quos Pafnutius Abbas in remotissima AEgypti Eremo commorantes reperit, Iohãnem, Andream, Thaddæum & Philippum, hebdomadarum continuata ieiunia Dominicis diebus soluere solitos ferunt: Angelo tunc iuxta eorũm numerum panes deferente, & in aduentu Pafnutij quintum panem additum fuisse dicunt. Nec sanè mirum videri debet, quòd quidam sanctissimi homines in solitudine de cœlo receperint alimenta, cùm etiã præuaricator populus manna in deserto nutritus sit. *In vitis.* PP.

Stephanus Presbyter. ILLVD ego maiore admiratione dignum reor, quod de Stephano Presbytero Cõstantinopolitano traditũ est, quòd scilicet nõdum editus ieiunia colere cœperit. Nam (vt aiunt) mater eo grauida, non vinum, non carnem, non lacticinia gustare poterat: & si gustasset, præ nausea euomebat. Post hæc ipse iam natus, cùm huberibus applicaretur, sugere matrem nisi ieiunantẽ nolebat. Tali ostento significatũ est, quantæ ille abstinentiæ obseruator mox futurus esset. Vbi enim cũ ætate creuit virtus, in Tẽplo Beati Petri Apostoli clausuram subiens, herbas cũ sale coctas absque alio condimẽto semper vesperi comedebat. Deinde Presbyter factus, pristino victui salem ademit, & ne hoc quidem tã fatuo cibo quotidie vti voluit, sed aut semel, aut bis tantùm in hebdomada eum sumere, aut

ad Dominicum vſq; diem inediam proferre. Poſtremò cùm in ſolitudinem ſeceſsiſſet, herbis crudis paſcebatur, à cocto abſtinebat, & monachum profeſſus, cùm à ſeniore iuberetur modico vino vti propter ſtomachum, vnicam vini guttulam in vrceum aquæ plenum inſtillare cœpit, vt & obediret, & aquam tamen nihilo penè quàm antè ſapidiorem biberet. Pauculas etiam ficus feſtiuis duntaxat diebus in cibo habuit, neque hoc quidem ſua ſponte, ſed obedientiæ iure. Hic igitur iā ab initio in parentis viſceribus à Deo electus, prædeſtinatus & ſanctificatus, quàm magna res eſſet ieiuniū oſtendit, cùm ipſam matrē ad id cōpellendo, tùm ſemet vſq; in finē eo incredibiliter macerando, id eſt, à duodevigeſimo vſque ad ſeptuageſimū tertium ętatis ſuæ annum, tunc demum paſcuis cœleſtibus ſatiatus eſt, tantò quidem vberiùs, quantò hic vixerat abſtinentius. *Nicepħ. lib. 22. rerum Rom.*

SANCTO Liberali, cuius oſſa Taruiſij poſita honorantur, vitæ merito de cœlo cōceſſum fuit, (omne enim donum perfectum deſurſum eſt) vti Dominico quoque die percepta ſpiritali alimonia Corporis & Sanguinis Chriſti ſine vllo alio cibo, reliquum tēpus perduraret. Itaque quod ad animæ ſalutem ſumptum erat, illius virtute etiam caro ſuſtentabatur. *Liberalis.* *Iacob. 1.*

IOHANNES quoque Abbas in Thebaidis Eremo, quem ſub rupe quadam manētem toto triennio nunquam ſediſſe diximus, ipſam ſacroſanctam Communionem Dominicis diebus à Sacerdote ſibi delatam ſumens, nihil aliud guſtabat: hoc illi & Sacramentum, & victus fuit. *Pallad. Lauſ. Hiſt. 61.* *Iohannes Abbas.*

APELLES itē AEgyptius faber ferrarius, vt Chriſto ſeruiret, eremum penetrans, quemadmodū ferrū malleis, ita ſemet cudere cœpit ieiunijs, atque à Deo omni morum ſanctitudine limatus & expolitus euaſit: vt etiam ipſe nihil vnquam deſtugaret, præterquā *Apelles Monachus.*

Dominicis diebus panem illum qui de cœlo descendit, quem qui dignè manducauerit, non esuriet in æternum. *In vitis PP.*

Ephesius Monachus.

EPESIVM Anachoretā annos quadraginta, quos in Scythiotica eremo peregit, Sol nō vidit māducantem. Nunquam enim ante vesperum quicquam gustauit. *In vitis.* PP.

Hilarion. Abbas.

DIVVS Hieronymus testatur etiam, Hilarionem Abbatem nunquā ante Solis occasum, nec festis diebus, nec in grauissima valetudine soluisse ieiunium, cùm tamen duro admodum parcissimoque victu vsum dicat, herbarum syluestrium, hordeaceique panis, & non coctæ, sed aqua frigida maceratæ lentis, ita vt ei aliquando caligarent oculi, corpus scabredine rigeret, & tunc oleū pro remedio in cibatu addidisse. Denique à sexagesimotertio, vsque ad octogesimum ætatis suæ annum, cùm pane quoque abstineret, sorbitiunculis ex farina & holere comminuto sustentatum fuisse, donec reddito spiritu conuiuij cœlestis perpetua & ineffabili dulcedine, quam semper appetierat, satiari cœpit. *Hieron. in vita eius, cap. 3.*

Hieronymus Presbyter.

DE se quoque ipse Hieronymus ad Eustochiū Virginem scribens, loquitur ac dicit: Repugnantē spiritui carnem hebdomadarum inedia subiugabam. Nō tacuit quod olim in Eremo secretius egerat, vt illam quam docebat suopte exemplo magis moueret: & tamen confitetur, cogitationum in corde lasciuientium illecebris, vix interdum se resistere potuisse. Pallebant, inquit, ora ieiunijs, & mens desiderijs æstuabat in frigido corpore, & ante hominem suum iam carne præmortua, sola libidinum incendia bulliebāt. Et ipsi nos tutos putabimus, si diem vnum aut alterū in hebdomada ieiunauerimus? Nescio an etiam ieiunium dici debeat, quod consequentis diei obruit repletio, cuius famem succedens exuperat saturitas. *Ad Eustoch. circa finem.*

SYL-

SYLVANVS Abbas in deserto Scythi ieiunij die vna cum Zacharia discipulo iter faciens, ad quoddam Monasterium diuertit, & humaniter acceptus manducauit. Cùm autem discessissent, discipulum in via reprehēdit, quòd eo potu ieiunium ante tempus soluisset. Et cùm ille tunc se ambos iam soluisse ieiunium diceret, cùm in Monasterio comedissent: Minimè, inquit, nam illud non ieiunij solutio, sed charitatis cōmunicatio fuit. Itaque existimauit, absque ieiunij detrimento posse aliquid prægustari in sodalitio exterorum, id est, cùm aut ipse alios hospitio susciperet, aut ab alijs susciperetur. Quem morē apud Aegypti Monachos celebrem fuisse, autor est Cassianus: Ita tamē, vt illam prægustationem districtiore posteà ieiunio compensarent, vsque adeò neque charitatem dimittere, neque abstinentiæ quicquam derogare volebāt. *In vitis* PP. *Syluanus Abbas.* *Cassian. lib. 5. cap. 26.*

ODILO Cluniacensis Abbas Quadragesimale ieiunium solicitiùs obseruans, cùm panem cinere aspersum comedisset, aquam potui poposcit: qua accepta, & statim in vinum mutata, ministrum increpuit, quòd vinum pro aqua sibi attulisset. Illoque admirante, & rursum de fonte haustā afferente, idem secutum est miraculum. Vbi tandem agnouit Dei voluntatem, timuit recusare quod ab ipso offerebatur, & asperiorem cibum molliore poculo temperauit. *Petr. Damian. Sur. Tom. I.* *Odilo Abb.*

GREGORIVS Pontifex ingenio ac sanctitate æquè clarus, dum adhuc monasticam vitam ageret, aduersa implicitus valetudine, ieiunium Quadragesimale seruare non poterat. Adueniente verò Sabbati sancti die, flens Eleutherium Abbatē rogauit, vti precibus à Domino tantillū sibi virium impetraret, quod satis esse ad eam saltem tam celebrem diem ieiunio excolendam. Quo orante tantum concepit vigoris, vt etiam in alterum diem inediam facilè producere *Gregorius Papa.*

posset, si voluisset. Sic quidem ipsemet in tertio Dialogi sui libro testatũ reliquit. Quo exemplo apertè admonemur, vt si qua res ad seruandum ieiunium nobis impedimento fuerit, non negligamus, imò vt ab ea expediamur, votis precationibusque Dominum solicitemus. Petenti dabitur, & pulsanti aperietur. *In vit. Greg. lib. 1. cap. 8.*

Feminæ. NVNC fœminis, si quẽ fortè viros imitari piget, fœminarũ proponamus exempla. *Anna Elcanæ.* Anna Elcanæ vxor, non capit cibum, sed luget & orat, & sterilitatem ab *1. Reg. 1.* æmula exprobratam Domino miserante fœcunditate compensat, mœroreque in gaudium verso, concinit, *Ibidem 2.* dicens: Exultauit cor meum in Domino, & exaltatum est cornu meum in Deo meo. Vinũ & quod inebriare potest nunquam bibit, & bibentibus vinũ hilarior efficitur, dum prolis generositate lætatur. *1. Reg. 1. & 2.*

Sara Tobiæ. SARA Raguelis filia septem iam maritis, antequàm ab eis tangeretur, viduata, octauum Tobiam triduano ieiunio seruauit incolumem. Cumque coniugũ suorum interfectrix diceretur, omni penitus probro, dum ieiunasset & orasset, meruit liberari. Ipse denique Asmodeus dæmon, qui ipsos septem viros interemerat, vnius mulieris victus ieiunio religatur in deserto, amittitque nocendi facultatem, qui habuerat occidendi. *In libro Tobiæ.*

Iudith vidua. IEIVNABAT Iudith omnibus diebus vitæ suæ, & Assyriorum exercitu fit fortior. Ozoias Bethuliæ princeps & qui cum illo erant, iam se suaque dedere hosti decreuerant, quem illa interemit. Itaque quos arma à seruitutis iugo defendere non valebant, vnius fœminæ ieiunio & orationibus munitæ virtus liberauit. *In lib. Iudith.*

Anna Phanuelis filia. ANNA Phanuelis filia quotidianis ieiuniis & obsecrationibus ad prophetandi culmen peruenit, Puerum Iesum, quem Simeon Sacerdos in vlnas acceperat, ipsa superueniens adorat, & Redemptorem Israël confite-

confitetur Spiritu sancto plena: quia cibo vacua, abstinendo & orando intellexit, quod Scribæ & Pharisæi legendo non perceperunt. *Luc. 2.*

ASELLAM Virginem Hieronymus laudibus efferens: Ieiunium, inquit, pro ludo habuit, inediam pro refectione, & cùm eam non vescendi desiderium, sed humana conditio ad cibum traheret, pane, & sale, & aqua frigida concitabat magis esuriem, quàm restinguebat. *Hieron. Epist. de laudib. Asellæ.* *Asella Virgo.*

IDEM Paulæ vita iam defunctæ virtutes enarrans: Tantæ, inquit, continentiæ fuit, vt propè mensuram excederet, & debilitatem corporis nimiis ieiuniis ac labore contraheret. Exceptis diebus festiuis, vix vnquam aliàs oleum in cibo cepit, vt ex hoc vno æstimetur, quid de vino, & liquamine, & piscibus, & melle, & ouis, & reliquis quæ gustu suauia sunt, iudicarit, in quibus sumendis quidam se abstinentissimos putant, & si iis ventrem ingurgitauerint, tutam pudicitiam suspicantur. Post multa, tandem ait: Nulla iuuenum puellarũ sano & vegeto corpore tantæ se dederat continentiæ, quantæ ipsa fracto & senili, debilitatoque corpusculo. Postremò dicit, quòd cùm febre laboraret, nec medicorum consilio, nec Epiphanij Episcopi suasionibus compelli potuerit, vt vinum biberet. Et ipse Epiphanius ab ea exiens, tantùm se profecisse dixerit, vt econtrariò sibi iam seni aquam bibere penè persuasum esset. Quòd si hæc & languore & ætate confecta fœmina, vinum, in quo est luxuria, vsqueadeò gustare timuit: quomodo non magis timere debeant, quæ & sanæ sunt, & iuuenilis ætatis feruore, etiam cùm multum ieiunauerint, incalescũt. *Hieron. de Epitaph. Paulæ.* *Paula vidua.*

ET in illo Thebaidis Monasterio, in quo Euphraxia Virgo omnium spiritalium vnguentorum odore fragrauit, quotidiana seruabantur ieiunia, & non carnem, non lacticinia, non vinum, non oleum, *Euphraxia Virgo.*

non denique dulcium genera fructuum gustare fas erat. Euphraxia verò biduo triduoque & tota interdũ hebdomada inediam protrahebat, vacuum cibo ventrem gerens, vt animam repleret virtutibus. *In vit. PP.*

Maria Aegyptiaca. MARIA Aegyptiaca, quæ meretricium quæstum in quæstum vertit Paradisi, in solitudinem secedens, tres tantùm panes pro viatico secum tulerat. Et quoniam ibidem Deo seruiẽs plus minus XL. vixit annos, nec vnquam interim hominem vidit, præter (anno illo quo ad Dominum migratura erat) Zozimam Abbatem, apparet eam hoc toto ferè tempore sine panis esu perdurasse. Et si quicquam ederit, more ferę syluestrium herbarum pastu fuisse sustentatam. Quicquid culpæ olim per ingluuiem contraxerat, tali ieiunio purgauit, & quæ diu versata fuerat in prostibulo, post eremi angustias incola efficitur regni cœlorum. *In vitis PP.*

Felicula Virgo. DE Felicula Virgine & Martyre traditũ est, carcere inclusam dies septem nihil gustasse, & iterum in templum Deæ vestæ sub custodia translatam, alios septem dies pari inedia peregisse. Hac igitur abstinentiæ virtute roborata, constanti & imperterrito animo martyrij pertulit supplicium, nihil horrescens tyranni sæuitiam, sed mori cupiens & esse cum Christo. *In gestis Marcelli. Sur. Tom. 3. fol. 177.*

Maria Decegnies. MARIA Decegnies, cuius ortu Niuella Leodiensis Episcopi viculus nobilitatus est, à festo Exaltationis Crucis vsq; ad Pascha ieiunium cũ sola panis & aquæ refectione per annos tres obseruauit. Eandem ferunt aliquando quinque & triginta dies absque cibo perseuerasse, diuinis fruentę colloquijs. Tres itẽ & quinquaginta dies ante obitum suum nihil aliud gustasse, præter vitale viaticum Carnis & Sanguinis Christi. Hinc defunctæ animam ab Angelis in cœlum ferri visam, vt quæ à terrenis alimentis identidẽ abstinuerat, cœlesti pabulo repleretur in æternũ. *Iac. Vitr. Sur. Tom. 3.*

CAECI-

CAECILIA Virgo & Martyr, biduanis & triduanis ieiunijs meruit Virginitatis suæ Angelum habere custodē, & palmā obtinere Martyrij. *Ado in Martyriolog.* *Cæcilia.*

CAETERVM non omnibus data est eadem abstinentiæ mensura, idemque modus. Alius dies multos inediam pati potest, alius ne vnum quidem. Alij ad sedandam famē dimidium panis sat est, alij integer parū est. Tātum ergo sibi quisque ieiuniorū imponat, quātum ferre prævalet; tantum comedat, quantum ad regendos corporis sensus sufficiat, non ad extinguendos, quodque ad continuanda ieiunia congruere visum fuerit, non vt duorum aut trium dierum nimia abstinentia, subsequentiū repletione indigeat, & probro locus sit, dicentium: Hic homo cœpit ædificare, & non potuit consummare. Turrim igitur ieiunij cōstructurus, cōputet sumptus atq; ita moderetur vt futuro operi ad culmen vsq; educēdo suppetere possint. *Ieiunia moderata.*

SED cauendum est, ne dum abstinentiæ immodestiam fugimus, in vitium incidamus gulositatis. Quo subuersi Adam & Eua mandatum Dei contempserūt, & de Paradiso eiecti sunt. Noë pudēda nudauit, Loth incestum commisit, Esau Primogenituræ ius vendidit. Populus Israëliticus in deserto perijt, Heli sacerdotis filij hostili gladio cæsi sunt, Sodomæ quoque euersio (vt ait Scriptura) superbia & saturitas panis fuit. Ideo Dominus in Euangelio: Attendite, inquit, vobis, ne fortè grauentur corda vestra crapula & ebrietate, & curis huius vitæ, & superueniat in vos repentina dies illa. Et, Væ vobis qui saturati estis, quia esurietis. Mediocritate igitur opus est, vt nec nimium, nec parum, cibis abstineamus. Alterum seipsum incautè perdere est, alterum ventri, non Deo, seruire est. *Cauēda gulositas.* *Genes. 3.* *Genes. 9.* *Genes. 19.* *Genes. 23.* *Numer. 11.* *1. Reg. 4.* *Ezech. 16.* *Lucæ 21.* *Lucæ 6.*

OMNI prætereà ope & totis viribus enitendum, vt semper à vitijs, magis quàm à cibo, ieiuni inueniamur. Alioquin nec à cibo ieiunasse proderit, si inter ieiunandū peccato locus erit. Nō est (inquit Apostolus). *Ieiunandū à vitijs.* *Rom. 14.*

lus) Regnum Dei esca & potus, sed iustitia, & pax, & gaudium in Spiritusancto. Pietatis igitur & iustitiæ cura, curam superet ieiunandi. Hoc est enim ieiuniũ quod elegit Dominus, & propter quod per Isaiam ait: Sustollam te super altitudines terræ, & cibabo te hæreditate Iacob patris tui.

Isaiæ 58.

Cauẽda ieiunij iactãtia. A D hæc ne quid simulatè, ne quid iactãter fiat: Nolite ieiunare, inquit, sicut vsque ad hanc diem, vt audiatur in excelso clamor vester. Tales quippe Pharisæum imitantur, qui ait: Non sum sicut cæteri homines: Ieiuno bis in sabbato Sed dũ insipienter gloriatur, Publicano quẽ despexerat, factus est deterior. Hos & per Zachariam arguit Dominus, dicens: Cùm ieiunaretis & plangeretis, nunquid ieiunium ieiunastis mihi? Nõ enim Deo & iustitiæ, sed vanitati ieiunant, qui ieiunando hominum rumusculos & inanes gloriolas aucupantur, & dici, quàm esse sancti, malunt. Qui sæpe quidem vt se efferant, alijs detrahunt, nec Apostolum audiunt dicentem: Qui non manducat, manducantem non iudicet. Tu quis es, inquit, qui iudicas alienum seruum? Domino suo stat aut cadit. Stabit autem. Potens est enim Deus statuere illum.

Isaiæ 58. *Lucæ 18.* *Zachar. 7.* *Roman. 14.*

Qualia debeant esse ieiunia. S I N T igitur examinata, sobria, pura, simplicia, humilia ieiunia: non immoderata, non lauta, non animi vitio polluta, nõ ficta, nõ suæ laudis cupida, alienę inuida, & liuoris magis, quã abstinẽtiæ pallore infecta.

De cibi potusque vilitate ac parsimonia. Cap. II.

QVANTA autem ij qui Deo, non mundo seruiebant, cibi ac potus vilitate, parsimoniaq; vsi sint, & iam ieiunia eorum explicando diximus, & nunc priuatim plenius dicemus: vt victum illorum contemplantes, dapsiles helluonũ cœnas, & immoderatas vini potationes corpori æquè atq; animo noxias, faciliùs contemnamus.

IAM primi illi humani generis parentes Adam & Eua, quandiu in paradiso fuêre, arborum fructibus aliti sunt. Eiecti quoque, non nisi pomis, olere, frugibus vescebantur, & aquæ frigidæ potu. Carniū verò & vini vsus ad Diluuij vsq; tempora dilatus est, id est, post duo millia & ducentos quadraginta duos annos quàm mundus cōditus. Et si tot seculis harum rerum vsu carere potuit humanū genus: profectò si cui nūc earundem abstinentia nimis difficilis videatur, gulæ, non rationi fauet. *Genes. 1. &c.* *Adam & Eua.* *Hier. lib. 1. aduers. Iouin. Ambr. epist. 82.*

POST hæc igitur Noë primus vineam plantauit, vinum bibit, & inebriatus, detectis verēdis iacuit indecorè, ita vt spectantibus ludibrio esset. *Genes. 9.* *Noë.* *Genes. 9.*

ISRAELITICVS populus in deserto per annos XL. Manna alitur, & aqua potatur, Carnium auiditas atque esus illis exitio fuit. Vnde in Psalmo dicitur: Adhuc escæ eorum erāt in ore ipsorum, & ira Dei ascendit super eos. Et occidit pingues eorum, & electos Israël impediuit. Vbi autē sepulti sunt, sepulchra concupiscētiç appellata, vt posteros locus ipse admoneat, non concupiscere illud, ob quod alij morte multati sunt. *Genes. 16. Num. 11.* *Populus Israël.* *Psalm. 77.*

VIGINTI panibus hordeaceis centum homines pauit Elizæus: quinque panibus hordeaceis, turbam quinque millium Dominus satiauit. Vtrunque miraculum, sicuti cætera omnia, soli Deo tribuendum. Sed quod ad propositum nostrum pertinet, attendamus hordeacei panis esum, nec in veteri, nec in nouo Instrumento fuisse despectum. Pudeat nos, id panis genus respuere, quo Prophetæ & Apostoli, & cum Apostolis Dominus vsi sunt. *4. Reg. 4.* *Elizæus.* *Christus.* *Iohan. 6.*

AD Aarō reliquosq; Sacerdotis talis ordinis viros, in Leuitico præcipitur: Vinū & omne quod inebriare potest, non bibetis tu & filij tui, quando intrabitis in Tabernaculum testimonij, ne moriamini: & vt habeatis scientiam discernendi inter sanctum & prophanū, *Aaron Sacerdos.* *Leuit. 10.*

inter pollutum & mundum, doceatisque filios Israel omnia legitima mea, quæ locutus sum ad eos per manum Moysi. Vide igitur quòd ipsa vini potatio & à rerum cognitione animum seuocat, & in mortis periculum ducit. *Leuit.10.*

IDEM in Iezechiele, quinto & quadragesimo capite, repetitur his verbis: Et vinum non bibet omnis Sacerdos, quando ingressurus est atrium interius. Præcipuè ergo sobrios esse oportet Ecclesiæ, Altarisq; ministros, quorum vita documentum aliorum est.

Nazarei. ET in libro Numeri Nazaræis & sanctificatis Domino præceptum est, vt à vino & ab omni quod inebriare potest abstineant, nec quicquam quod ab vua expressum est bibant; vuas prætereà neque recentes, neque siccas gustent cunctis diebus quibus ex voto Domino consecrati fuerint. Quod si ista perfectio eos etiam decuit, qui ad tēpus se Dei seruitio dedicabāt: quantò magis nostris conuenit, qui perpetuam seruitutem vouent? Et illis quidem matrimonij ius erat, nostri verò maximè castitatem profitentur. Quid autem tam castitati contrarium, quàm vinum in quo est luxuria? *Num.6.*

Salomon Rex. SALOMON sapientia plenus, sapientiorem se fore putauit, si abstemius viueret. Cogitaui, inquit, in corde meo abstrahere à vino carnem meam, vt animum meum transferrem ad sapientiam, deuitaremq; stultitiam, donec viderem quid esset vtile filijs hominum. Impedit ergo sapientiam, & nutrit stultitiā, nec quid in vita vtile sit satis peruidere sinit quantuluscunque fortasse vini haustus. Nam si etiam modicus non noceret, haud ita penitus ab eo se abstrahere Salomon cogitasset. *Eccl.2.*

Rechabitæ. Ierem.35. RECHABITÆ etiā patris præceptis obsequentes scyphos & calices vino plenos, cùm sibi propinarētur, respuerunt. Et non bibemus vinum, inquiunt, quia Ionadab filius Rechab, pater noster, præcepit nobis,

nobis, dicens: Non bibetis vinũ vos & filij vestri vsque in sempiternum. Quamobrem merentur à Domino audire: Non deficiet vir de stirpe Ionadab filij Rechab, stans in conspectu meo cũctis diebus. *Iere.35.*

TOBIAE in comedendo laudatur continentia, quòd in Niniue vrbe captiuus, & iugo seruitutis pressus, nunquam vt gẽtilium escis inquinaretur, animum induxerit: rituq; eorum spreto atque despecto, semper legitima Dei sui seruarit. *Tob.1.* *Tobias.*

DANIEL, Ananias, Misaël, Azarias, & ipsi Babylone captiui, cõtempta Regis mensa, legumina comedunt, & aquam bibunt; & eis qui Regijs epulis enutriti erant, apparent rubicundiores, obesioresque. Atque his ipsis qui legumina carnibus, & aquam vino prætulerunt, à Deo datam scientiam legimus & disciplinam in omni libro & sapientia: Danieli autem intelligentiam omnium visionum & somniorum. Denique omne verbum sapientiæ & intellectus, quos sciscitatus est ab eis Rex, inuenit in eis decuplũ super cunctos Ariolos & Magos, qui erãt in vniuerso regno eius. Certè neque legumina amara sunt, neque aqua acerba: & si essent, nónne tanta mercede præoptanda ac præsumenda fuissent? *Daniel.1* *Daniel Propheta.*

ALIBI Daniel ipse: Panem, inquit desiderabilem non comedi, & caro & vinum non introierunt in os meum. Sed hic interim visiones videt, cum Angelo loquitur, futura discit: Intantum Deo placent, qui talibus abstinent. *Dan.10.* *Daniel.10.*

NEC nos mouere debet, quòd Saluator noster ad epulas ierit nuptiarum, & conuiuijs interfuerit Publicanorum, & vorator, & potator vini, & peccatorum amicus à Pharisæis appellatus sit. Non vt se pasceret hoc egit, sed vt alijs prodesset. Medicus ad curandos ægrotos accessit, non ad inuitatores conuiua. Quippe qui, vt modestiam victûs doceret, quadraginta diebus nihil gustauit. Esuriẽtes & sitiẽtes beatos dixit, à mu- *Christus.*

liere Samaritana potũ aquæ petijt, Discipulis vt manducaret hortantibus: Cibus meus est respõdit, vt faciam voluntatem Patris. Quòd autem Corpus suum & Sãguinem sub specie panis & vini sumendum obtulit, Sacramentum id cibi spiritalis est, quo animus pascitur, non corpus. Nam post Resurrectionem quoque vt veritatem resuscitati corporis approbaret, cum Discipulis comẽdit, non carnem tamẽ, nec quicquam aliud præter panem, piscem, fauum. *Luca vlt.*

Iohannes Baptista. EIVS præcursor Iohannes Baptista Spiritusancto repletus antè, quàm natus, locustis in deserto & syluestri melle pascitur, ob quam victûs austeritatem à Pharisæis dæmoniũ habere dicitur: à Domino neque comedens, neq; bibẽs appellatur, nõ quòd nihil omnino sumeret, sed quòd ijs duntaxat sustẽtaretur, quæ alij vt insipida viliaque despiciebant. *Matt. 3. & 11.*

Apostoli. APOSTOLI ipsi spicas segetum manibus confricant, & hoc tam simplici cibo esuriem quo modo possuntleuant. Cumque numero duodecim essent, nihil aliud quàm quinque panes hordeaceos, duosq; pisces habuerunt in deserto, quando Dominus turbã quinque millium pauit. Iterum nihil omnino præterquàm septem panes & pauculos pisciculos, quando quatuor millia virorum satiata sunt. Rursum trãsfretantes obliti sunt panes secum ferre, vsque adeò cibariorum curam non habebant, dum eius quem relictis omnibus secuti fuerant, dulcedine satiãtur, & tamen quòd non ieiunarent, adhuc excusabantur, quia Sponsus cum eis erat. Quantò ergo continentius atque tenuius eos victitasse censebimus, postquàm ablato Spõso, hoc est, crucifixo Domino, nuptiarũ gaudiũ versum est in persecutiõis luctũ, & iã terrena omnia minus placere cœperũt desiderantibus cœlestia?

Iacobus Apostolus. IACOBVS frater Domini appellatus cognomẽto Iustus, vinum & siceram non bibit, carnem nullam comẽdit, reliquæ vitæ sanctitate sic excelluit, vt multi

suspicati

ſuſpicati ſint, propter necem eius Ieroſolymam fuiſſe ſubuerſam. *Euſeb. Hiſt. Eccl. lib. 2. cap. 23.*

PETRO quoque Apoſtolorum Principi poſt Aſcenſionem Domini, panis cum oliuis, rarò cum oluſculis cibus fuit, vt moderati victus exemplum foret ijs quibus abſtinentiæ præcepta dabat: iam piſcator hominum factus, qui fuerat piſcium. *Petrus Apoſtolus.*

PAVLVS Apoſtolus ad Romanos ſcribens: Bonum eſt, inquit, non manducare carnem; & non bibere vinum. Et ad Corinthios: Si eſca ſcandalizat fratrem meum, non manducabo carnem in æternum. Et ad Timotheum: Noli adhuc aquam bibere, ſed modico vino vtere propter ſtomachum tuum, & frequentes tuas infirmitates. Cui propter aduerſam valetudinē modico vino vti præcipit, eum, dum ſanus eſſet, aqua vſum oſtēdit. Sic etiam malè affecto modicitatē, non copiā imperat, quòd ſcilicet ad digerendam ſtomachi cruditatem ſatis ſit, non quo etiam ſopita genitalium voluptas excitari poſsit, ne corporis remediū vertatur in animæ perniciem. *Paulus Apoſtolus. Rom. 4. 1. Cor. 8. 1. Tim. 5.*

HINC ſanè Fulgentius Ruſpenſis Epiſcopus, ne morbo quidem affectus, carnis alimento, vel vini poculo vti voluit, veritus ne infirmitati blandiens, ſemel intermiſſum vitæ rigorē ſanus poſteà repetere nollet, ſuperatus gulæ voluptate. *Sur. Tom. 1.* *Fulgentius Epiſcopus.*

HONORATVS Fundenſis Monaſterij Abbas (vt Gregorius refert) puerulus adhuc, à parentibus inuitatus, cùm à carnibus abſtineret, deridiculi gratia interrogatur, an piſcari in mōtibus vellet. qui tam procul à mari & fluminibus conſtitutis, piſcibus, nō carne veſci optaret. Cumque ipſe taceret, ecce is qui ad aquam hauriendam perrexerat, piſcem de puteo ſitulā ſublatum attulit. Quo miraculo effectū eſt, vt omnes conuiuam, cuius continentiam irriſerant, venerari inciperent. *Greg. Dial. lib. 1. cap. 1.* *Honoratus Abbas.*

ANTONIVM in AEgypto, Serapionem in Arſe- *Antonius. Serapion.*

Ethbinus, Stephanus Abbas. noite Regione, Ethbinum in quadam Hyberniæ sylua, Stephanum Abbatem in monte Moreto, pane tantùm & aqua sustentatos fuisse legimus: sed Antoniũ cùm iam infirmior ætas pristinæ austeritati par esse non posset, oluscula & arborum fructus cum pane comedisse. *Pallad. Hist.* 51.

Elias Eremita. ELIAE Eremitæ in finibus Antinoi, quæ est Metropolis Thebaidis, iam ætate decrepito, exiguus panis & paucissimæ oliuæ cibus erat: robustioribus verò annis interdum hebdomadarum inediam tolerauit.

Pastumius Abbas. PASTVMIO AEgyptio Abbati panis tantùm & aqua victus erat, vtrunque appẽdere solitus, ne edendi auiditas plus hauriret, quàm quod sustentãdo corpori sufficere posset. Antehac verò dum solitarius viueret, crudæ herbæ illi cibum, fontes potum suppeditabant. *In vitis* PP.

Hor Abb. HOR etiam Abbas quàm diu solitudinẽ incoluit, herbis, radicibus, aqua, sustentatus est, pane abstinuit, donec monasterio præpositus, communi cum alijs cibo vti cœpit, vt ipsos lucrifaceret, & quadam vitæ æqualitate contineret. *In vitis* PP.

Apollonius Abbas. APOLLONIVS Abbas panem, olus, herbas edere solebat, sed ita sanè, vt ea vel sale condiret, vel aceto maceraret, coctum gustauit nihil. *In vitis* PP.

Theon Monachus. THEONẼM quoque Monachum cruda comesse accepimus, nec in vescendo ignis opera vnquam vsum. *Ibidem.*

Honophrius Abbas. HONOPHRIVS item Abbas, cùm sede incerta per solitudinem vagaretur, diu herbis tantùm & fructibus sustentatus dicitur: demum pane & aqua nutritus, Angelo homini ministrante. *Ibidem.*

Palæmõ & Pacomius. PALAEMON Monachus in Thebaidis deserto habitans, celebri paschæ die Pacomiũ cõtubernalem suũ rogauit, vt solito largiùs obsonaret. Coxit ille olus, oleoq; & sale cõdiuit. Sed posita mensa, Palæmon suspensus parũper stetit, ingemuit, lachrymas effudit, & Domi-

& Dominus meus, inquit, crucifixus, felle & aceto potatus est, & ego oleum addam? Auertentem se ac lugentem, Pacomius hortabatur vt sumeret, & illam olei lautitiã, non tam sibi, quàm Festi sollennitati concederet, tantum profecit, vt nec ipse aliud gustarit quàm quòd cõsueuerát, panẽ scilicet cũ sale, aquamq; frigidam. Sic refecti, Deo gratias egêre, hoc tantùm festo tribuentes, quòd escas tunc sapidiores parauerint quàm comederint: adeò oleum in cibo sumere, luxuriæ deputabant. *In vita Pacom. c. 7. in vitis PP.*

AMANDVS Turoni ad beati Martini sepulchrum XV. annos mansit, & hoc toto tempore cibus illi panis hordeaceus, aqua potus fuit. Posteà Traiectensis Episcopus factus, miraculis illustratus est, Heraclio in Oriente imperante. *Sur. Tom. 1.* *Amandus Episcopus.*

GERMANVS etiam Altisiodorensis Episcopus tenuissimo victu contentus, vino abstinuit. In solennibus tamen Festis ita aqua diluto vtens, vt vinũ non saperet. Ante hac hordeaceo pane & leguminibus vixerat, & his non sale, sed cinere conditis, quotidianũ seruans ieiunium. Cùm hac cibi ac potus vilitate luxuriam commutauerat epularũ, ex Burgundiæ Præfecto Monachus factus, deinde Episcopus Altisiodori. *Henr. Monach. Sur. Tom. 4.* *Germanus Episcopus.*

EVAGRIVS Presbyter quadraginta annos pane, oleo & aqua vsus est, deinde annos xvj. pomis coctoq́ue abstinuit. Postea verò etiam panẽ sibi interdixit, ac per biennium olere tantùm & lentibus vixit. Hic duorum Machariorum discipulus fuit, quorũ mores imitando adeptus est meritum. *Pallad. Hist. 86.* *Euagrius Presbyter.*

SANCTVS quoque Presbyter Hieronymus ad Eustochium Virginem scribens, quãto labore in eremo carnis tentationibus repugnarit, recenset, atque inter multa. De cibis, inquit, & potu taceo, cùm etiam languentes Monachi aqua frigida vtantur, & coctum aliquid accepisse luxuria sit. *Hieron. ad Eustoch.* *Hieronymus Presbyter.*

Idem. IDEM Pauli primi Eremitæ vitam describens, Iesum & Angelos eius testatur, in Eremi parte quæ iuxta Syriam Sarracenis iungitur, vidisse se Monachos, quorum vnus per annos triginta clausus, hordeaceo pane & lutulenta aqua vixit, alter in cisterna veteri, quam gentili sermone Syri Cubam vocant, quinque caricis sustentabatur. *Hieron, de Pauli vita.*

Paulus primus Eremita. PAVLVS autem (vt idem refert) à sextodecimo ætatis suæ anno vsque ad sexagesimum, palmæ fructibus vixit. Deinde vsque ad CXIII. quo terris relictis ad cœlum migrauit, dimidiati panis fragmentũ quotidie coruo alite deferente acceptauit. In aduẽtu Antonij integer allatus, Deo donante quantum vtrique satis esset. Qui cùm comedissent, ad fontem accedentes, prono ore manibus concauis aquam hauriendo sitim expulerunt. *Hieron. de laudib. Pauli.*

Timotheus solitarius. TIMOTHEVS quoque Anachoreta in deserto Aegypti pœnitentiam agens, palmæ fructibus & aqua de fonte hausta, sustentatus est.

Dorotheus Abbas. DOROTHEO Abbati in Aegypto vnciæ panis sex, & olusculorum fasciculus, & aquæ congius refectio erat. *In vitis PP.*

Pãbo Abbas. PAMBO Abbas cùm animam ageret, confessus est, quòd ab eo die quo solitudinem ingressus fuerat, panem non gustarit, neque quicquam cuius ipsum pœniteret prolocutus fuerit, & se tamen sic è vita discedere, tanquam qui modo cœpisset, non tanquam qui profecisset.

Pion Abbas. PION Abbas in Thebaidis deserto, quo minus in edendo voluptatis caperet, deambulando sumebat cibum, aqua in potu vsus, quam ipse effosso puteo amaram in dulcem verterat exorato Domino. *In vitis PP.*

Philoronius Presbyter PHILORONIVS Presbyter in Galatia annos duodeuigenti in cella clausus, pane & cocto abstinuit, dein duobus & triginta annis nullum pomi genus

nus gustauit, vt omni ciborum dulcedine seposita, edendi auiditatem coërcere facilius posset. *Pallad. Laus. Hist. n 3.*

HILARIONEM Abbatem D. Hieronymus tradit à quintodecimo vsque ad vigesimum ætatis annum, quindecim caricas post Solis occasum comedisse. Triennio deinde dimidium lentis aqua maceratæ sextarium, ac deinde totidem annis panem cum sale & aqua, & totidem aliis, virgultorum radices herbasque syluestres crudas. Deinde annis nouem hordeacei panis vncias sex, & coctum modicè olus absque oleo. Posteà debilitate corporis compulsum, olei parum addidisse vsque ad tertium & sexagesimum vitæ annum. Inde vsque ad LXXX. pane abstinuisse, sed sorbitiunculis vsum de farina & olere comminuto factis, potu ciboque vix vncias sex appendẽtibus. Cæterùm nunquã ante Solis occasum quicquã gustasse, & neque diebus festiuis, neque in grauissima febre soluisse ieiunium. *Hieron. in vita Hilarion. cap. 3.* *Hilarion Abbas.*

HOSPITIVS ille, qui Longobardorum in Italiam aduentum longè antè prædixit, pane & pomis vescebatur. Quadragesimæ verò ieiunia herbarum tantùm radicumque refectione transigebat semper abstemius. *P. Diacon. de gest. Langob. lib. 3. c. 1. Greg. Turon. Hist. lib. 6. c. 6. & 7.* *Hospitius.*

ROMVALDVS Abbas Ordinis Camaldulensis institutor, dum in Eremo vitam ageret, panem & fabam aqua maceratam comẽdit. *Sur. Tom. 3. ex Petr. Damiano.* *Romualdus Abbas.*

MAXENTIVS Pictauiensis Abbas, pane hordeaceo & aqua victitauit. Arido in loco cum Monachi siti laborarent, terram virga percutiens fontem scaturire fecit, vt scias elementa ei seruire, qui gulæ & ventri dominatur. *Maxentius Abbas.*

GREGORIVS Lingonensis Episcopus panes hordeaceos triticea crusta oblitos esitabat, in aquę pocu- *Gregorius Episcopus.*

lum tantillum vini addere solitus, vt aqua suum saporem seruaret colore mutato. Sic occultabat victûs angustioris vsum, ostentationem fugiens, & soli Deo placere affectans, tametsi ciuitas in monte posita latêre non potuit, semperque fugientem sequitur gloria, sequentem fugit. *Greg. Turon. de vit. PP. Galliæ lib. 7. & alij.*

Iohannes Presbyter Martyr. Philip. 1. IOHANNEM Presbyterum, qui in Gallia apud Castresium pagū Martyrio coronatus est, crudis herbis & aqua frigida sustentatum ferunt. Qui sponte corpus suum sic afflixerat, illud & Martyrio exponere sine hæsitatione potuit, dissolui cupiens & esse cum Christo.

Columbanus Abbas. COLVMBANVS in Gallia Abbas, annis sexaginta herbis tantùm ac radicibus sustentatus est. Fontem de petra Deū precatus eduxit, qui hodie quoque effluit hubertim, & terram irrigat. *Beda c. 8. in vita eius.*

Alcibiades Martyr. ALCIBIADI Martyri apud Lugdunū panis, sal, aqua, victûs erat. Sed tandem in carcerem trusus, ne scandalo esset ijs qui secum erant, reliqua immunda fortasse credituris, cùm adhuc infirmi essent, nihil recusauit eorum, quibus ipsi vtebantur, malens abstinentiæ aliquid remittere, quàm fidei scrupulum proximis generare, monente Apostolo ac dicente: Noli esca illum perdere, pro quo Christus mortuus est.

Blasius Episcopus & Martyr. BLASIVM Sebastæ Episcopum, cum Diocletiano Ecclesiam vastante, ad deserta sine viatico declinasset, aues aluerunt, donec inuentus in Christi confessione vitam finiuit. Non solùm igitur in necessitate seruum suum Deus non deseruit, sed etiam prærogatiua Passionis honestauit: esurienti misit cibos, latenti Martyrij coronam. *Ado. Metaphr. Sur. Tom. 1.*

Benedictus. BENEDICTO Abbati, cùm saxeæ rupis olim spelunca clauso panis defecisset, Presbyter quidam diuinitus monitus, prandiolum suum attulit, & quoniam tunc solennis Paschę dies erat, secū cibū liberius

capere

capere hortatus. Deo gratias egit Benedictus, tùm quòd sibi victum in tempore prospexisset, tùm quòd Sacerdotem suum sibi in solitudine videndum obtulisset, talique lætus hospite, grãtanter ea quæ allata erant, vnà cum illo comêdit. *Greg. Dial. lib. 2. cap. 1.*

Lupus Archiepiscopus. LVPVS Senonum Archiepiscopus, cùm secum cœnantibus vinum defecisset, sperare omnes in Domino iussit, nec metuere sibi quod sperassent defuturum. Vix dum sermonem finierat, cùm nũtiatum est, cados vini plenos ante ianuam stare, ipso qui attulerat incognito atque incerto, neque inter conuiuantes dubitatum est, quin à Deo missi fuissent. *Sur. Tom. 5.*

Egidius Abbas. ÆGIDIVS Abbas ad Rhodani ostia latebram sibi eligens, triennio nulli cognitus, cerua lac præbente nutritus est. Posteà inuentus atque inde eductus, præesse Monachis cœpit. Igitur quamdiu hominum commercio caruit propter Deum, bestiæ obsequio dignus fuit. *Fulbert. Carnotens.*

Erasmus Episcopus. ERASMVS Episcopus Diocletiani persecutionẽ fugiens, in monte Libano à coruis pascitur, ab Angelis visitatur, feræ etiam syluestres posita ferocitate illi blandiuntur. *Iacob. de Vorag.*

Antonius Martyr. ANTONIVS Martyr Apameæ passus, cùm de via fatigatus sitiret, & arentis loci solum nullis rigaretur aquis, preces ad Deum fudit, virga humum percutit, atque inde fons emanauit, cuius potu refocillatus, iam confidentius ad Martyrium cucurrit.

Basolus Abbas. BASOLVS quoque Rhemensis Abbas in Galliæ partibus, dum montem solitarius incoleret, nec aquã haberet, Deum precatus, fontem de rupe manare fecit, qui etiamnum fluere dicitur. *Sur.*

Franciscus. BEATVS etiam Franciscus, dum rustici cuiusdam sitim in solitudine miseratur, procumbens Dominũ deprecatus est, moxque humus fonticulũ emisit, cuius haustu rusticus, qui iam moribundus sicco ore

anhelabat, recreatus vixit. Ac ne plura eiusmodi enumerem: nudos ad prædicandum Apostolos miserat Dominus: & interrogati, an missis sine sacculo, & pera, & calceamentis aliquid defuisset, responderunt, Nihil. Quid enim deesse potest ijs, quibus adest ille per quem facta sunt omnia? *Bonauent. cap. 7.*

In Monasterio obseruatum.

SED ne à proposito diuertisse videamur, illud quoque hoc loco puto referendum, quod in Monasterio Tabernensi, vbi Amos Abbas mille quingētis Monachis præfuit, legimus obseruatum. Fratres ad mensam congregati, pendentibus à fronte cucullis, ita oculos tegebant, vt alius alium videre comedentem non posset. Itaque tantum quisque sumebat, quantum collibuisset, & singulorum continētia singulos latebat, ne inani gloriæ daretur occasio, sed diuino conspectui munus illud synceriùs offerretur, quod submouebatur humano. *In vitis PP.*

Feminæ. Agar ancilla.

PROMANVS aliqua etiam hoc in genere fœminarum, exempla. Agar ancilla cum Ismaële filio eiecta, panem tantùm & vtrem aqua plenum secum in solitudinem defert. Consumpta deinde aqua, puer & ipsa siti vexati, fonte Angeli pietate ostenso refocillantur. *Genes. 21.* Abraam diues erat, & inuitus illam emittebat: in Angelo diuina virtus omnia poterat, sed & ille ægrè dimittens, & hic multum miserans, aquam solam ad potum cessisse ei scribuntur, vt hinc facilè conijci possit, iam tum mulieribus nefas fuisse vinum bibere.

Ruth Moabitis. Ruth. 2.

RVTH Moabitis in agro Booz, cùm spicas deciduas legeret, benignè ab ipso accepta, panem tātùm iubetur comedere, & buccellam intingere in aceto, & cùm sitierit, easdem aquas potare, quas potabant messores. Quod illa quidem pro magno munere habens, gratias egit, comeditque & bibit. At ipse quam victu tam parco, tamque simplici delectari vidit, dignam censuit, vt sibi acciperet vxorem, & ex ea filios pro-

procrearet, nõ dubitans de pudicitia illius, cuius sobrietatem fuerat expertus. *Ruth.* 2.

IVDITH cùm ad illud grãde facinus, quod mẽte agitauerat, perficiendum properaret, imposuit (vt ait Scriptura) Abræ suæ ascopam vini, & vas olei, & polentam, & lapates, & panes, & caseum, & profecta est: à carnibus ergo abstinebat, atq; (vt ego existimo) etiam à vino, tunc tantummodo illo vsa, cùm & animi audacia opus esset, & vires quas ieiunio cilicioq; antè fregerat, excitandæ acriore potu essent, vt fœminæ dextera ad secandam torosam tyranni ceruicem posset sufficere. Quæ enim vinum contra Holophernem tulit, eã contra carnis molestiã ieiunijs & abstinentia certasse nouimus. Quoniã aliter quidẽ pugiles & gladiatores alẽdi sunt, aliter serui Christi. *Iudith.* 10. *Iudith vidua.* *Iudith.* 10.

PRAETEREA non minor Iudith viduæ, quàm Annæ Elcanæ vxoris sanctitas in Scripturis prædicatur. Anna tamen vinum & quod inebriare potest, nunquam se bibisse dixit. Et si coniugalis pudicitia minus tutam se putauit, si vinum gustasset: quomodo vidualis castitas eodem gustu corrumpi non formidaret, cùm hæc illa interior sit, difficiliusq; seruetur? 1. *Reg.* 1. *Anna Elcanæ.*

MARTHA Virgo Christi hospita, & Christi spõsa, post eius ad cœlos ascensum, carnem nullã comedit, à lacticiniis quoque & vino abhorruit, quotidianum seruans ieiunium, donec rursum suauissima hospitis & Domini sui præsentia satiari sibi liceret, iam nunquam ab ipso recessuræ. *Iacob. de Vorag.* *Martha Virgo.*

MAGDALENAM verò sororem eius in deserto diuinis magis, quàm humanis alimentis, fuisse sustentatam accepimus, dum partem illam optimam possidere nititur quam elegerat, & quæ non auferetur ab ea. *Iacob. de Vorag.* *Maria Magdalena.*

ET vt quædam quæ præcedenti Capite dicta sunt, hic etiam breuiter repetantur, Asella Virgo pane, sale *Asella.*

comedat, vt ſemper eſuriat, vt ſtatim poſt cibum poſſit legere, orare & pſallere. Ad Nepotianum: Fortiſsimum ieiunium eſt, inquit, aqua & panis, ſed quia gloriam Dei nō habet, & omnes pane & aqua viuimus, quaſi publicum & commune ieiunium putatur. Caue ne hominum rumuſculos aucuperis, ne offenſam Dei populorum laude commutes. Virgines quoque Deo dicatas erudiens: Quando vos, inquit, ad refectionem hora debita adunauerit, in cibis veſtris minime refulgeat coquorum induſtria: non ciborū nobilitas appetitum moueat, ſed fames: non apponantur incitamenta libidinum, ſed quæ poſsint famem extinguere, aut legumina, aut olera condiantur in oleo. Carnes verò ſolùm ſint ex licentia Abbatiſſæ, indultæ debilibus & infirmis, alioquin cuius ſint saporis, ignoret cœnobium. Oua & lacticinia poſt ieiunia debilitatis ſororibus, & præcipuis Feſtiuitatibus permittantur ex gratia. Rarò ſciantur quæ in aquis oriãtur & viuant, niſi parui piſciculi. Deinde ſubdit: Tanta ſit in ſumendo ſobrietas, tanta talisque parcitas, vt venter potius conqueratur, quàm gaudeat, nō egeat in digerendo ſtomachus medicinis, ructum potius vacuatio, quàm nimia repletio inducat. Idem ad Matutam Virginem: Carnis & vini ſpecies, quaſi caloris fomenta & libidinis incitamenta fuge, & tunc fortè vino vteris exiguo, cum ſtomachi dolore nimio corporis compellit infirmitas. Et ne plura id genus congerendo longior ſim, ad Demetriadem Virginem ſcribens, ait: Optimus eſt in omni re modus, & laudabilis vbique menſura. Corpus non frangendum, ſed regendum eſt. Sic ergo debes ieiunare, ad Ruſticum Monachum, inquit, vt non palpites, & reſpirare vix poſsis, ſed vt fracto corporis appetitu, nec in lectione nec in Pſalmis, nec in Vigilijs ſolito quid minus facias.

Epiſt. ad Nepotianū.

Ad Virgines cap. 35.

Ad Matutã Virginem.

Ad Demetriadem Virginem.

Hieron. ad Ruſtic.

Paula, & aqua contenta fuit. Paula oleum in cibo non cepit, lacticinia, mel & alia palato suauia, gustare noluit, vinum ne infirma quidem. Euphraxia præter hæc, fru- *Euphraxia.* ctus gustu dulces repudiauit. Maria AEgyptiaca vel *Maria AEgyptiaca. Maria Ogniacens.* crudis herbis, radicibusque, vel cibo nullo vixit. Maria Decegnies pane & aqua vacuum & ieiunum ventrem reficiebat, inediam semel ad trigesimum, iterũ ad quinquagesimum produxit diem, rapta in spiritu, vt dictum est. Quisquis ad istarum gloriæ sublimitatem peruenire cupit, harum quantum potest imitetur continentiam. *De his D. Hieron. ad Asellam. In vitis PP. Iacob. de Vitriac.*

Otilia Virgo. MVLTA sunt huiuscemodi exempla, quæ longũ esset enarrare. Te tamen, Otilia Virgo, tacere omnino nõ possum, quæ leguminibus & hordeaceo pane lassum ieiunijs corpus sustentasti, donec in cœlestibus regnis grano illo frumenti satiari meruisti, quod cadens in terram multum fructum attulit. O quàm breuem esuritionem æternæ immensæque dulcedinis subsecuta est saturitas? Dum te cibi vilitate mortificas, facta es immortalis. Pro hordeaceo pane panem accepisti vitæ, pro leguminibus huberrimum perennis lætitiç fructum. *Iacob. de Vorag.*

Sententiæ Hieronymi HIS iam dictis exemplis, operæpretium est etiam, paucas è multis D. Hieronymi sentẽtiolas apponere, vt illa sequi volentes, præceptis quoque tanti viri in- *Epist. ad Lætam.* structi cautius incedant. Ad Lætam de institutione filiæ scribens: Ante annos robustæ ætatis, inquit, periculosa est teneris & grauis abstinentia. Vsq; ad id tẽpus, si necessitas postulauerit, & balneas adeat, & vino vtatur modico propter stomachum, & carnium edulio sustẽtetur, ne prius deficiant pedes, quàm currere incipiant. Et hoc dico iuxta indulgentiam, non iuxta imperium, timens debilitatem, nõ docẽs luxuriam. Deinde cùm iã adulta & firmior fuerit, ait: Cibus eius olusculum sit & similia, caroq; pisciculi. Sic

comedat, vt ſemper eſuriat, vt ſtatim poſt cibum poſſit legere, orare & pſallere. Ad Nepotianum: Fortiſsimum ieiunium eſt, inquit, aqua & panis, ſed quia gloriam Dei nõ habet, & omnes pane & aqua viuimus, quaſi publicum & commune ieiunium putatur. Caue ne hominum rumuſculos aucuperis, ne offenſam Dei populorum laude commutes. Virgines quoque Deo dicatas erudiens: Quando vos, inquit, ad refectionem hora debita adunauerit, in cibis veſtris minime refulgeat coquorum induſtria: non ciborũ nobilitas appetitum moueat, ſed fames: non apponantur incitamenta libidinum, ſed quæ poſsint famem extinguere, aut legumina, aut olera condiantur in oleo. Carnes verò ſolùm ſint ex licentia Abbatiſſæ, indultæ debilibus & infirmis, alioquin cuius ſint ſaporis, ignoret cœnobium. Oua & lacticinia poſt ieiunia debilitatis ſororibus, & pręcipuis Feſtiuitatibus permittantur ex gratia. Rarò ſciantur quæ in aquis oriâtur & viuant, niſi parui piſciculi. Deinde ſubdit: Tanta ſit in ſumendo ſobrietas, tanta taliſque parcitas, vt venter potius conqueratur, quàm gaudeat, nõ egeat in digerendo ſtomachus medicinis, ructum potius vacuatio, quàm nimia repletio inducat. Idem ad Matutam Virginem: Carnis & vini ſpecies, quaſi caloris fomenta & libidinis incitamenta fuge, & tunc fortè vino vteris exiguo, cum ſtomachi dolore nimio corporis compellit infirmitas. Et ne plura id genus congerendo longior ſim, ad Demetriadem Virginem ſcribens, ait: Optimus eſt in omni re modus, & laudabilis vbique menſura. Corpus non frangendum, ſed regendum eſt. Sic ergo debes ieiunare, ad Ruſticum Monachum, inquit, vt non palpites, & reſpirare vix poſsis, ſed vt fracto corporis appetitu, nec in lectione nec in Pſalmis, nec in Vigilijs ſolito quid minus facias.

Epiſt. ad Nepotianũ.

Ad Virgines cap. 35.

Ad Matutã Virginem.

Ad Demetriadem Virginem.

Hieron, ad Ruſtic.

De

De obedientia seruanda.
Caput. III.

QVONIAM verò nihil prodeſt corpus ieiunijs & abſtinentia tenuari, ſi mens pariter intumeſcat ſuperbia; hinc iam Dei Seniorumque mandatis obediendi humilitatem docebimus, Sanctorum ſequentes veſtigia. Neque enim errare poterimus, ſi ſemper eorum dirigemur exemplis, qui Deo placuerunt.

Abraham. ABRAHAM vt Deo obediret, patriam, domum, cognationemque reliquerat, ſe ſuoſque omnes circũcidi ſuſtinuerat, denique filium vnicum vniceque dilectum ſuis immolaſſet manibus, ſi Deus quod iuſſerat, impleri voluiſſet. Nõ dixit: In Iſaac mihi promiſſum eſt ſemen: quare nunc puer adhuc occidi mandatur? Non dixit, Quomodo vnici filij ſanguine infelix pater manus polluam? Tacitus iuſſa exequi maturat, vt diſcas, non diſcutiendum eſſe mandatum eorũ qui præſunt, ſed perficiendum. *Gen. 12. & c.*

Saul & Samuel Propheta. 1. Reg. 15. SAVL iuſſus diſperdere Amalechitas, bello ſuperatos neci dedit. Agag autem Regi eorum pepercit, Deoque inobedientiæ crimen vlciſcente, ſublatũ eſt ab eo regnum, & traditum alteri. Non enim Lex impletur, niſi tota ſeruetur. Cui autem ille pepercerat, eum Samuel Propheta coram adductum, fruſtatim concidit, vt crudelitatem pietatem eſſe doceret, dum obſequium præſtatur Deo. 1. *Reg.* 15.

Achab Rex. PROPTEREA quidem & Achab Rex per Prophetam à Domino arguitur, quòd deuictis Syris Regem eorum Benadab dimiſerit illæſum, cùm morte dignus eſſet, & dicitur illi: Erit anima tua pro anima eius, & populus tuus pro populo eius. 3. *Reg.* 20.

Ibidem. ILLE quoque, qui eundem Prophetã, vt ſibi vulnus infligeret ex Dei voluntate imperantem, ferire noluit, à leone laceratus inobedientiæ pœnas dedit.

Alter

Alter verò obediendo percutiens, seruatus est. Hinc apparet, quàm grande nefas sit, vt alicui mortalium parcas, Deo omnium Conditori ac Domino obsequi nolle. *Ibidem.*

IEHV verò Rex Israël, cùm omnes qui de domo Achab Regis erant, iussu Domini interfecisset, continuò audire meruit: Filij tui vsque ad quartam generationem sedebunt super domum Israël. Itaque obedientiæ eius meritum filijs etiam, posterisque eorum vsui fuit. Quartæ enim generationis huius extitit finis in Zacharia filio Ieroboam, Sellum filio Iabes regnum occupante. 4. *Reg.* 10. *Iehu Rex.*

AMASIAS Rex Iuda, cùm aduersum Syros expeditionem parasset, viro Dei obediendo, exautoratis atque dimissis centum millibus militum quos côduxerat de Israël, cum triginta millibus suorum copias hostium inuadens superauit, cû vtraque multitudine simul vincendus, nisi paruisset. Cæterùm hac elatus victoria, cùm eiusdem Prophetæ monita contêpsisset, à Rege Israël Ioas victus captusque, cognouit quantum sibi prius profuerit obedisse, cùm tantùm postea non obedisse nocuerit. 2. *Paral.* 25. *Amasias Rex.*

RECHABITAE patris Ionadab institutionê secuti, vinum non bibunt, domos non ædificant, nô serunt, non plantant, sed in tabernaculis semper vagi peregrinantesque habitant. Et si illi tam difficilia patris præcepta impensè coluerunt, quàm iniquus est, qui multò faciliora leuioraque Dei mandata seruare contemnit? Hinc proposita eorum obediêtia, Iudæorum inobedientiam per Prophetam increpâs Dominus, alteros captiuitatis iugo affligendos minatur, alteros autem semper suo fruituros conspectu repromittit. Et si sic remunerantur, qui obtemperât patri, quantò magis qui parent Deo? *Ierem.* 35. *Rechabitæ. Ierem.* 35.

QVI custodierint Sabbata mea, inquit, & elegerint quæ ego volui, & tenuerint fœdus meû, dabo *Isaia.* 56.

eis

Idem. IDEM Pauli primi Eremitæ vitam describens, Iesum & Angelos eius testatur, in Eremi parte quæ iuxta Syriam Sarracenis iungitur, vidisse se Monachos, quorum vnus per annos triginta clausus, hordeaceo pane & lutulenta aqua vixit, alter in cisterna veteri, quam gentili sermone Syri Cubam vocant, quinque caricis sustentabatur. *Hieron. de Pauli vita.*

Paulus primus Eremita. PAVLVS autem (vt idem refert) à sextodecimo ætatis suæ anno vsque ad sexagesimum, palmæ fructibus vixit. Deinde vsque ad CXIII. quo terris relictis ad cœlum migrauit, dimidiati panis fragmentū quotidie coruo alite deferente acceptauit. In aduētu Antonij integer allatus, Deo donante quantum vtrique satis esset. Qui cùm comedissent, ad fontem accedentes, prono ore manibus concauis aquam hauriendo sitim expulerunt. *Hieron. de laudib. Pauli.*

Timotheus solitarius. TIMOTHEVS quoque Anachoreta in deserto Aegypti pœnitentiam agens, palmæ fructibus & aqua de fonte hausta, sustentatus est.

Dorotheus Abbas. DOROTHEO Abbati in Aegypto vnciæ panis sex, & olusculorum fasciculus, & aquæ congius refectio erat. *In vitis PP.*

Pābo Abbas. PAMBO Abbas cùm animam ageret, confessus est, quòd ab eo die quo solitudinem ingressus fuerat, panem non gustarit, neque quicquam cuius ipsum pœniteret prolocutus fuerit, & se tamen sic è vita discedere, tanquam qui modo cœpisset, non tanquam qui profecisset.

Pion Abbas. PION Abbas in Thebaidis deserto, quo minus in edendo voluptatis caperet, deambulando sumebat cibum, aqua in potu vsus, quam ipse effosso puteo amaram in dulcem verterat exorato Domino. *In vitis PP.*

Philoronius Presbyter PHILORONIVS Presbyter in Galatia annos duodeuigenti in cella clausus, pane & cocto abstinuit, dein duobus & triginta annis nullum pomi ge-

nus gustauit, vt omni ciborum dulcedine seposita, edendi auiditatem coërcere facilius posset. *Pallad. Lausi. Hist.* 113.

HILARIONEM Abbatem D. Hieronymus tradit à quintodecimo vsque ad vigesimum ætatis annum, quindecim caricas post Solis occasum comedisse. Triennio deinde dimidium lentis aqua maceratæ sextarium, ac deinde totidem annis panem cum sale & aqua, & totidem aliis, virgultorum radices herbasque syluestres crudas. Deinde annis nouem hordeacei panis vncias sex, & coctum modicè olus absque oleo. Posteà debilitate corporis compulsum, olei parum addidisse vsque ad tertium & sexagesimum vitæ annum. Inde vsque ad LXXX. pane abstinuisse, sed sorbitiunculis vsum de farina & olere comminuto factis, potu ciboque vix vncias sex appendẽtibus. Cæterùm nunquã ante Solis occasum quicquã gustasse, & neque diebus festiuis, neque in grauissima febre soluisse ieiunium. *Hieron. in vita Hilarion. cap. 3.* *Hilarion Abbas.*

HOSPITIVS ille, qui Longobardorum in Italiam aduentum longè antè prædixit, pane & pomis vescebatur. Quadragesimæ verò ieiunia herbarum tantùm radicumque refectione transigebat semper abstemius. *P. Diacon. de gest. Longob. lib. 3. c. 1. Greg. Turon. Hist. lib. 6. c. 6. & 7.* *Hospitius.*

ROMVALDVS Abbas Ordinis Camaldulensis institutor, dum in Eremo vitam ageret, panem & fabam aqua maceratam comẽdit. *Sur. Tom. 3. ex Petr. Damiano.* *Romualdus Abbas.*

MAXENTIVS Pictauiensis Abbas, pane hordeaceo & aqua victitauit. Arido in loco cum Monachi siti laborarent, terram virga percutiens fontem scaturire fecit, vt scias elementa ei seruire, qui gulæ & ventri dominatur. *Maxentius Abbas.*

GREGORIVS Lingonensis Episcopus panes hordeaceos triticea crusta oblitos esitabat, in aquę pocu- *Gregorius Episcopus.*

lum tantillum vini addere solitus, vt aqua suum saporem seruaret colore mutato. Sic occultabat victûs angustioris vsum, ostentationem fugiens, & soli Deo placere affectans, tametsi ciuitas in monte posita latêre non potuit, semperque fugientem sequitur gloria, sequentem fugit. *Greg. Turon. de vit. PP. Galliæ lib. 7. & alij.*

Iohannes Presbyter Martyr. Philip. 1. IOHANNEM Presbyterum, qui in Gallia apud Castresium pagũ Martyrio coronatus est, crudis herbis & aqua frigida sustentatum ferunt. Qui sponte corpus suum sic afflixerat, illud & Martyrio exponere sine hæsitatione potuit, dissolui cupiens & esse cum Christo.

Columbanus Abbas. COLVMBANVS in Gallia Abbas, annis sexaginta herbis tantùm ac radicibus sustentatus est. Fontem de petra Deũ precatus eduxit, qui hodie quoque effluit hubertim, & terram irrigat. *Beda c. 8. in vita eius.*

Alcibiades Martyr. ALCIBIADI Martyri apud Lugdunũ panis, sal, aqua, victûs erat. Sed tandem in carcerem trusus, ne scandalo esset ijs qui secum erant, reliqua immunda fortasse credituris, cùm adhuc infirmi essent, nihil recusauit eorum, quibus ipsi vtebantur, malens abstinentiæ aliquid remittere, quàm fidei scrupulum proximis generare, monente Apostolo ac dicente: Noli esca illum perdere, pro quo Christus mortuus est.

Blasius Episcopus & Martyr. BLASIVM Sebastæ Episcopum, cum Diocletiano Ecclesiam vastante, ad deserta sine viatico declinasset, aues aluerunt, donec inuentus in Christi confessione vitam finiuit. Non solùm igitur in necessitate seruum suum Deus non deseruit, sed etiam prærogatiua Passionis honestauit: esurienti misit cibos, latenti Martyrij coronam. *Ado. Metaphr. Sur. Tom. 1.*

Benedictus. BENEDICTO Abbati, cùm saxeæ rupis olim spelunca clauso panis defecisset, Presbyter quidam diuinitus monitus, prandiolum suum attulit, & quoniam tunc solennis Paschę dies erat, secũ cibũ liberius

capere hortatus. Deo gratias egit Benedictus, tùm quòd sibi victum in tempore prospexisset, tùm quòd Sacerdotem suum sibi in solitudine videndum obtulisset, taliq́ue lætus hospite, gratanter ea quæ allata erant, vnà cum illo comedit. *Greg. Dial. lib. 2. cap. 1.*

Lupus Archiepiscopus. LVPVS Senonum Archiepiscopus, cùm secum cœnantibus vinum defecisset, sperare omnes in Domino iussit, nec metuere sibi quod sperassent defuturum. Vix dum sermonem finierat, cùm nũtiatum est, cados vini plenos ante ianuam stare, ipso qui attulerat incognito atque incerto, neque inter conuiuantes dubitatum est, quin à Deo missi fuissent. *Sur. Tom. 5.*

Egidius Abbas. ÆGIDIVS Abbas ad Rhodani ostia latebram sibi eligens, triennio nulli cognitus, cerua lac præbente nutritus est. Posteà inuentus atque inde eductus, præesse Monachis cœpit. Igitur quamdiu hominum commercio caruit propter Deum, bestiæ obsequio dignus fuit. *Fulbert, Carnotens.*

Erasmus Episcopus. ERASMVS Episcopus Diocletiani persecutionẽ fugiens, in monte Libano à coruis pascitur, ab Angelis visitatur, feræ etiam syluestres posita ferocitate illi blandiuntur. *Iacob. de Vorag.*

Antonius Martyr. ANTONIVS Martyr Apameæ passus, cùm de via fatigatus sitiret, & arentis loci solum nullis rigaretur aquis, preces ad Deum fudit, virga humum percutit, atque inde fons emanauit, cuius potu refocillatus, iam confidentius ad Martyrium cucurrit.

Basolus Abbas. BASOLVS quoque Rhemensis Abbas in Galliæ partibus, dum montem solitarius incoleret, nec aquã haberet, Deum precatus, fontem de rupe manare fecit, qui etiamnum fluere dicitur. *Sur.*

Franciscus. BEATVS etiam Franciscus, dum rustici cuiusdam sitim in solitudine miseratur, procumbens Dominũ deprecatus est, moxq́ue humus fonticulũ emisit, cuius haustu rusticus, qui iam moribundus sicco ore

anhelabat, recreatus vixit. Ac ne plura eiusmodi enumerem: nudos ad prædicandum Apostolos miserat Dominus: & interrogati, an missis sine sacculo, & pera, & calceamentis aliquid defuisset, responderunt, Nihil. Quid enim deesse potest ijs, quibus adest ille per quem facta sunt omnia? *Bonauent. cap. 7.*

In Monasterio obseruatum.

SED ne à proposito diuertisse videamur, illud quoque hoc loco puto referendum, quod in Monasterio Tabernensi, vbi Amos Abbas mille quingẽtis Monachis præfuit, legimus obseruatum. Fratres ad mensam congregati, pendentibus à fronte cucullis, ita oculos tegebant, vt alius alium videre comedentem non posset. Itaque tantum quisque sumebat, quantum collibuisset, & singulorum continẽtia singulos latebat, ne inani gloriæ daretur occasio, sed diuino conspectui munus illud synceriùs offerretur, quod submouebatur humano. *In vitis PP.*

Feminæ.
Agar ancilla.
Genes. 21.

PROMANVS aliqua etiam hoc in genere fœminarum, exempla. Agar ancilla cum Ismaële filio eiecta, panem tantùm & vtrem aqua plenum secum in solitudinem defert. Consumpta deinde aqua, puer & ipsa siti vexati, fonte Angeli pietate ostenso refocillantur. Abraam diues erat, & inuitus illam emittebat: in Angelo diuina virtus omnia poterat, sed & ille ægrè dimittens, & hic multum miserans, aquam solam ad potum cessisse ei scribuntur, vt hinc facilè conijci possit, iam tum mulieribus nefas fuisse vinum bibere.

Ruth Moabitis.
Ruth. 2.

RVTH Moabitis in agro Booz, cùm spicas deciduas legeret, benignè ab ipso accepta, panem tãtùm iubetur comedere, & buccellam intingere in aceto, & cùm sitierit, easdem aquas potare, quas potabant messores. Quod illa quidem pro magno munere habens, gratias egit, comeditque & bibit. At ipse quam victu tam parco, tamque simplici delectari vidit, dignam censuit, vt sibi acciperet vxorem, & ex ea filios

pro-

procrearet, nō dubitans de pudicitia illius, cuius sobrietatem fuerat expertus. *Ruth. 2.*

IVDITH cùm ad illud grāde facinus, quod mēte agitauerat, perficiendum properaret, imposuit (vt ait Scriptura) Abræ suæ ascopam vini, & vas olei, & polentam, & lapates, & panes, & caseum, & profecta est: à carnibus ergo abstinebat, atq; (vt ego existimo) etiam à vino, tunc tantummodo illo vsa, cùm & animi audacia opus esset, & vires quas ieiunio cilicioq; antè fregerat, excitandæ acriore potu essent, vt fœminæ dextera ad secandam torosam tyranni ceruicem posset sufficere. Quæ enim vinum contra Holophernem tulit, eā contra carnis molestiā ieiunijs & abstinentia certasse nouimus. Quoniā aliter quidē pugiles & gladiatores alēdi sunt, aliter serui Christi. *Iudith. 10.* *Iudith vidua.* *Iudith. 10.*

PRAETEREA non minor Iudith viduæ, quàm Annæ Elcanæ vxoris sanctitas in Scripturis prædicatur. Anna tamen vinum & quod inebriare potest, nunquam se bibisse dixit. Et si coniugalis pudicitia minus tutam se putauit, si vinum gustasset: quomodo vidualis castitas eodem gustu corrumpi non formidaret, cùm hæc illa interior sit, difficiliusq; seruetur? *1. Reg. 1.* *Anna Elcanæ.*

MARTHA Virgo Christi hospita, & Christi spōsa, post eius ad cœlos ascensum, carnem nullā comedit, à lacticiniis quoque & vino abhorruit, quotidianum seruans ieiunium, donec rursum suauissima hospitis & Domini sui præsentia satiari sibi liceret, iam nunquam ab ipso recessuræ. *Iacob. de Vorag.* *Martha Virgo.*

MAGDALENAM verò sororem eius in deserto diuinis magis, quàm humanis alimentis, fuisse sustentatam accepimus, dum partem illam optimam possidere nititur quam elegerat, & quæ non auferetur ab ea. *Iacob. de Vorag.* *Maria Magdalena.*

ET vt quædam quæ præcedenti Capite dicta sunt, hîc etiam breuiter repetantur, Asella Virgo pane, sale *Asella.*

& aqua

comedat, vt ſemper eſuriat, vt ſtatim poſt cibum poſſit legere, orare & pſallere. Ad Nepotianum: Fortiſsimum ieiunium eſt, inquit, aqua & panis, ſed quia gloriam Dei nõ habet, & omnes pane & aqua viuimus, quaſi publicum & commune ieiunium putatur. Caue ne hominum rumuſculos aucuperis, ne offenſam Dei populorum laude commutes. Virgines quoque Deo dicatas erudiens: Quando vos, inquit, ad refectionem hora debita adunauerit, in cibis veſtris minime refulgeat coquorum induſtria: non ciborũ nobilitas appetitum moueat, ſed fames: non apponantur incitamenta libidinum, ſed quæ poſsint famem extinguere, aut legumina, aut olera condiantur in oleo. Carnes verò ſolùm ſint ex licentia Abbatiſſæ, indultæ debilibus & infirmis, alioquin cuius ſint saporis, ignoret cœnobium. Oua & lacticinia poſt ieiunia debilitatis ſororibus, & pręcipuis Feſtiuitatibus permittantur ex gratia. Rarò ſciantur quæ in aquis oriãtur & viuant, niſi parui piſciculi. Deinde ſubdit: Tanta ſit in ſumendo ſobrietas, tanta talisque parcitas, vt venter potius conqueratur, quàm gaudeat, nõ egeat in digerendo ſtomachus medicinis, ructum potius vacuatio, quàm nimia repletio inducat. Idem ad Matutam Virginem: Carnis & vini ſpecies, quaſi caloris fomenta & libidinis incitamenta fuge, & tunc fortè vino vteris exiguo, cum ſtomachi dolore nimiò corporis compellit infirmitas. Et ne plura id genus congerendo longior ſim, ad Demetriadem Virginem ſcribens, ait: Optimus eſt in omni re modus, & laudabilis vbique menſura. Corpus non frangendum, ſed regendum eſt. Sic ergo debes ieiunare, ad Ruſticum Monachum, inquit, vt non palpites, & reſpirare vix poſsis, ſed vt fracto corporis appetitu, nec in lectione nec in Pſalmis, nec in Vigilijs ſolito quid minus facias.

Epiſt. ad Nepotianũ.

Ad Virgines cap. 35.

Ad Matutã Virginem.

Ad Demetriadem Virginem.

Hieron. ad Ruſtic.

De

De obedientia seruanda.
Caput. III.

QVONIAM verò nihil prodest corpus ieiunijs & abstinentia tenuari, si mens pariter intumescat superbia; hinc iam Dei Seniorumque mandatis obediendi humilitatem docebimus, Sanctorum sequentes vestigia. Neque enim errare poterimus, si semper eorum dirigemur exemplis, qui Deo placuerunt.

Abraham. ABRAHAM vt Deo obediret, patriam, domum, cognationemque reliquerat, se suosque omnes circũcidi sustinuerat, denique filium vnicum vniceque dilectum suis immolasset manibus, si Deus quod iusserat, impleri voluisset. Nõ dixit: In Isaac mihi promissum est semen: quare nunc puer adhuc occidi mandatur? Non dixit, Quomodo vnici filij sanguine infelix pater manus polluam? Tacitus iussa exequi maturat, vt discas, non discutiendum esse mandatum eorũ qui præsunt, sed perficiendum. *Gen. 12. & c.*

Saul & Samuel Propheta. 1. Reg. 15. SAVL iussus disperdere Amalechitas, bello superatos neci dedit. Agag autem Regi eorum pepercit, Deoque inobedientiæ crimen vlciscente, sublatũ est ab eo regnum, & traditum alteri. Non enim Lex impletur, nisi tota seruetur. Cui autem ille pepercerat, eum Samuel Propheta coram adductum, frustatim concidit, vt crudelitatem pietatem esse doceret, dum obsequium præstatur Deo. *1. Reg. 15.*

Achab Rex. PROPTEREA quidem & Achab Rex per Prophetam à Domino arguitur, quòd deuictis Syris Regem eorum Benadab dimiserit illæsum, cùm morte dignus esset, & dicitur illi: Erit anima tua pro anima eius, & populus tuus pro populo eius. *3. Reg. 20.*

Ibidem. ILLE quoque, qui eundem Prophetã, vt sibi vulnus infligeret ex Dei voluntate imperantem, ferire noluit, à leone laceratus inobedientiæ pœnas dedit.

Alter

Alter verò obediendo percutiens, seruatus est. Hinc apparet, quàm grande nefas sit, vt alicui mortalium parcas, Deo omnium Conditori ac Domino obsequi nolle. *Ibidem.*

IEHV verò Rex Israël, cùm omnes qui de domo Achab Regis erant, iussu Domini interfecisset, continuò audire meruit: Filij tui vsque ad quartam generationem sedebunt super domum Israël. Itaque obedientiæ eius meritum filijs etiam, posterisque eorum vsui fuit. Quartæ enim generationis huius extitit finis in Zacharia filio Ieroboam, Sellum filio Iabes regnum occupante. 4. *Reg.* 10. *Iehu Rex.*

AMASIAS Rex Iuda, cùm aduersum Syros expeditionem parasset, viro Dei obediendo, exautoratis atque dimissis centum millibus militum quos códuxerat de Israël, cum triginta millibus suorum copias hostium inuadens superauit, cũ vtraque multitudine simul vincendus, nisi paruisset. Cæterùm hac elatus victoria, cùm eiusdem Prophetæ monita contépsisset, à Rege Israël Ioas victus captusque, cognouit quantum sibi prius profuerit obedisse, cùm tantùm postea non obedisse nocuerit. 2. *Paral.* 25. *Amasias Rex.*

RECHABITAE patris Ionadab institutionẽ secuti, vinum non bibunt, domos non ædificant, nô serunt, non plantant, sed in tabernaculis semper vagi peregrinantesque habitant. Et si illi tam difficilia patris præcepta impensè coluerunt, quàm iniquus est, qui multò faciliora leuioraque Dei mandata seruare contemnit? Hinc proposita eorum obediẽtia, Iudæorum inobedientiam per Prophetam increpãs Dominus, alteros captiuitatis iugo affligendos minatur, alteros autem semper suo fruituros conspectu repromittit. Et si sic remunerantur, qui obtemperãt patri, quantò magis qui parent Deo? *Ierem.* 35. *Rechabitæ. Ierem.* 35.

QVI custodierint Sabbata mea, inquit, & elegerint quæ ego volui, & tenuerint fœdus meũ, dabo *Isaia.* 56.

eis in domo mea, & in muris meis locum, & nomen melius à filijs & filiabus, nomen sempiternum dabo eis, quod non peribit.

Apostoli.

NVNC Euangelij exempla, proprias voluntates cruci affigêtes aggrediamur. Mirabilis in primis iam à principio Apostolorum obedientia fuit. Nondum Christum miracula faciêtem conspexerant, nondum cœlestis regni retributionem per illum futuram audierant, & statim vt vocauit eos, relictis omnibus, ipsum secuti sunt; atque ita eidem adhæserunt, vt nulla deinde aduersitate, nullis persecutionum tempestatibus auelli separarique potuerint. Qui enim semel gustauerit quàm suauis est Dominus, omnes alias suauitates facilè contemnet.

Ijdem.

SED neque tunc paruum obedientiæ specimen dedêre, cùm in deserto turbę discumbenti iussi cibos apponere; quinque panes & duos pisces, id est, totum quod habebant, nihil sibi reseruantes, porrexerunt. Siquidem ipsi fame periclitari, quam necessitatem excusando, Domino suo non statim optemperare malebant. Et quoniam lubêter paruerant, multò plura collegerunt quàm obtulerunt.

Psalm. 28.

Actor. 5.

CVM deinde ad insinuandam gentibus veritatem destinarentur, & supplicia & neces sibi perferendas didicissent, nunquid quò minus obedirent, exterriti sunt? In omnem terram exiuit sonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum. Et cùm verberibus minisque agitarentur, vt tacerent, responderunt: Obedire oportet Deo magis, quàm hominibus.

Iesus Christus.
Lucæ. 2.

IPSE quoq; Dominus, vt nobis obedientiæ suopte exemplo præberet documentum, parêtum obsequio subdi voluit. Et erat (inquit Euâgelista) subiectis illis, & hoc quidem cùm iam sapientia, & ætate, & gratia proficeret apud Deum & homines, ne puerorum more blanditijs, aut metu subiectum fuisse putes. Non fuit infirmitatis, sed pietatis, & liberi gratuitique

tuitique obsequij ista subiectio.

QVALITER autem & cœlesti Patri obsequendum esset, monstrauit, cùm diceret: Meus cibus est, vt faciam voluntatem eius qui misit me. Et: Non quæro voluntatem meam, sed voluntatem eius qui misit me Patris. Et: Descendi de cœlo, non vt faciam voluntatem meam, sed voluntatem eius qui misit me. Et ad Patrem: Non sicut ego volo, inquit, sed sicut tu. Dimisit volūtates hominis, & Dei Deus, & homo Christus, vt discamus diuinam voluntatem semper humanæ præferre, & carnis affectum spiritus affectui subiugare. Denique Apostolus de illo: Humiliauit, inquit, semetipsum factus obediens vsque ad mortem, mortem autem crucis.

Idem. *Iohan.4.* *Iohan.5.* *Iohan.6.* *Matth.26.* *Philip.2.*

QVOD autem Episcoporū, Abbatumque & aliorum qui præsunt, iussa mandataque sine cunctatione capessenda sint, etiam cū nobis minus rationis habere videbuntur, Petri Apostoli exemplo patet: Non lauabis mihi pedes in æternum, inquit, indecens & indignum ratus, vt Dominus fungatur officio serui, & seruorum quasi dominorum suorum lauet pedes. Sed quod indecēs esse non poterat, quicquid ille iuberet, mox intellexit, cùm audiuit se nō habiturum partem cum ipso, nisi lauari permitteret. Ideo protinus obediens exclamat: Domine, nō tantùm pedes, sed & manus & caput. Nos igitur quicquid Præpositi nostri nobis iniunxerint, prius exequi quàm causas inquirere curemus. Præposterum enim videtur, vt cuius officiū est obedire, is de Seniorum sententia iudicet.

Petrus Apostolus. *Iohan.13.*

PAVLVS Monachus cognomento Simplex, Antonij discipulus, cùm primitus mysteriorum ignarus quæsisset, esset ne Prophetis prior Christus? ineptā interrogationem silentio diluere iussus, triennio tacuit. Post hæc cùm multa illi absurda & superuacua experiundæ tantùm obedientiæ causa imperarentur, veluti necessaria perficere nunquam distulit, sicuti aquā

Paulus Simplex.

haurire, & haustam effundere, vestes dissuere, & easdē dissutas iterum consuere, & alia huiusmodi, quæ ille non quòd friuola, futiliaq; essent, sed quòd iussa, perpendēs, libenter exequebatur, diligenterq; implebat. *In vitis PP. & Pallad. Lausi. Hist. 28.*

Interseramus adhuc aliquod inobedientiæ exemplum, vt quantum hæc nocuerit, tantum obedientia ipsa profutura noscatur.

Quidā inobediens. FRATER quidam ægrotans in Monasterio Scythi, cùm adire ciuitatē pararet curationis gratia, & Moyses Abbas à proposito illū deterreret, simulque prędiceret, si discessisset, fornicatione polluendum: Iniussu eius abiit, & mulierē quæ languenti ministrabat, cùm conualuisset, vitiauit. Quantò illi melius erat morbo perisse, quàm peccato? Mori timuit, & multò grauiorē mortem incurrit, dum obedire negligit. *In vitis PP.*

Iohannes Abbas. IDCIRCO quidem Iohannes Abbas in Scythi, quem Sol iratum non vidit, ex hac vita ad meliorem migraturus, præcipuum Discipulis suis documentum relinquere volens, nunquam quicquā se ex sententia sua egisse dixit, sed Seniorum: nunquam aliquid docuisse, quod prior ipse non fecisset. Hoc erat propriæ renuntiare voluntati, & in docendo nihil præsumere. In hoc ille summam penè virtutum putauit, qui dum decederet, fratres suos plura monere necessarium nō esse censuit. *In vitis PP.*

Iohannes Abbas alter IOHANNEM alterum apud Lycum Thebaidis oppidum commorantem, obedientiæ virtus eò prouexit, vt futurorum præscium faceret. Huic obsequij experiundi causa Abbas præcepit, vt palum aridum in terra defixum, aqua, quę duo millia passuum à Monasterio distabat, bis per diem aduecta totidem vicibus irrogaret. Cumque vidisset, neque labore illum defatigari, neque ligni nunquam ad viriditatem redituri, desperatione commoueri: post annum in tali opere consumptum interrogat, an lignum illud iam

radices

radices egisset, & se nescire respondentem, euerso ligno, vt ab irrigatione desisteret, iussit. *Cassian. de Instit. lib. 4. cap. 23.*

ALIVD deinde obedientiæ eius periculum facere volens, cùm multi adessent promptitudinis eius in obsequenda fama exciti, mandauit vt de cellario lenticulam, quæ oleo plena erat, proferens per fenestram proiiceret: tantillum illis olei erat, & quidē in deserto, vbi is liquor neque mutuò sumi, neque emi poterat. Concitus tamen ipse, non inopiæ, non loci rationem ducens, quod iubebatur, perfecit. *Ibid. c. 25.* *Idem.*

ALIAS quoque saxum ingens & quod multi simul mouere non valerent, soli vt aduolueret, Abbas præcepit. Tunc ille quidem toto conatu frustra nitens, vires experiri non cessauit, donec multo sudore madentem, iam quiescere idem Abbas iussit. Hac obsequiorum simplicitate Iohannes prophetādi donum consecutus, in magnis bellorū difficultatibus Theodosium Principem, ne cum hoste congredi timeret, suis animauit oraculis, certissimo victoriæ euentu: ita vt ille deinceps certamen nullum iniret, nisi ipso cōsulto. Igitur qui olim omnibus Abbatis sui iussis fuerat obsecutus, eius deinde responsis obediuit Imperator. *Ibid. cap. 23.* *Idem.*

ALBINVM Andegauensem Episcopum, dum adhuc adolescēs in Monasterio degeret, & ad perficiendum Abbatis mandatum pergens, effusum repentè hymbrem sub tecto declinasset: eo procellæ vi diuulso ac perpluente, cæteris qui illuc conuenerant, haud parum madefactis, ipsum solum aqua nō aspersit. Mirabantur omnes, & cùm audissent eū ab Abbate missum iter facere, miraculum obedientiæ merito imputarunt. O prægrandis virtus, quàm inanimatum elementum ita reueritum est, vt attingere non auderet? *Greg. Turon. de glor. Conf. c. 96. Sur. Tom. 2.* *Albinus Episcopus.*

GVILIELMVS Aquitaniæ quondā & Prouin- *Guilielmus Monachus.*

ciæ dominus, posteà verò ita humilis Monachus, vt nihil tam paruum neque tam infirmum esset, quod se indignum iudicaret, dum id sibi faciendũ Abbatis autoritas iniunxisset. Iussus ergo aliquãdo panes coquere, cùm iam cœnæ tempus instaret, confestim succendit fornacẽ, rutabulo ignẽ circumuertit, sed scopam, qua prunas euerteret, locumque ponendis panibus aptaret, non habuit. Insiliens ergo in fornacẽ melote pro scopa est vsus. Tum demũ coctos panes fratribus nihilo tardius quàm res poscebat, attulit, nulla corporis aut indumentorũ parte læsa, vt propensæ obedientię alacritatem intelligas, & inter pericula securam, & inter infima nobilem. Factus erat hic quidẽ de Aquitaniæ Prouinciæque domino Monachorũ furnarius, sed de Monachorum furnario factus est regni cœlestis perpetuus possessor, terræ regibus maior, Dei Angelis par. *Theobaldus & alij. Sur. Tom. 1.*

Bercharius Abbas. BERCHARIVS Luxouiensis Monasterij Abbas, antequàm præesse cœpisset, singularem apud omnes obedientiæ suæ commendationem miraculo auxit, dum vinum de cado in vrnã traheret, ab Abbate vocatus, relicta vrna festinus cucurrit. Vinum verò sicuti fluebat, repleta vrna non est effusum, sed sic stetit, ac si gelu concretum esset, donec ille reuersus cadi foramen tereti in mucronem ligneolo obturauit. Tunc qui aderant, haud dubitarunt, quin hoc illi alacris admodũ atque impigræ obedientiæ merito contigisset, vt qui se totum Abbatis voluntati libẽter tradiderat, ad eius votũ fluentis nãturæ liquor pro tempore suspensus perstiterit. *Vincent. in Spec. Histor. lib. 24. c. 144. 145. Sur. Tom. 5.*

Gallus Monachus. GALLVS Columbani Abbatis discipulus, & Hildeboldus Diaconus, pisciculos quos de flumine retiaculo traxerant, in solitudine assaturi, ignem concinnabãt, cùm interim Vrsus miræ magnitudinis propius accedens Diaconum quidem terruit, sed Gallo

iubente

iubente vt ligna igni inferret, obediuit. Hoc ideo ſanè hîc referendum duximus, vt qui Præpoſitis ſuis reniti audent, tali exemplo magis confundantur, quādo & ſylueſtres feræ iuſſa Sanctorum reuereantur & obſeruent. *Sigeb. de viris illustrib. c. 71. & alij.*

SIC & D. Hieronymo Vrſis etiam belua ferocior Leo obſequium præſtitiſſe dicitur. Aſellum Monaſterij ad paſcua educere, paſcentemque comitari ſuetus, Agaſonis fungebatur officio. Sed Aſello amiſſo, iuſſus ipſe ligna dorſo deferre, onerari ſe multa cū manſuetudine patiebatur, donec poſteà inuentum ante ſe ad monaſterium agens reduxit. Ecce bruta animalia Seniorum iuſsis obſequuntur, & homo rationis capax audet refragari. Certè quiſquis eorum reſtiterit imperio, iis iam dictis exemplis, feris beluis aſperior irrationabiliorque conuincetur. *In vita Hieron.* *Hieronymus Presbyter.*

ID oppidò cauēs Marianus Monaſterij Bituricenſis Monachus, Mamertino Abbati ita ſe ſubiecit, vt bubulci ſeruitio fungi iuſſus, non grauatim obediret, nihil vile aut contemptibile arbitratus, quod ſibi agēdum ille iniunxiſſet. *Iacob. de Vorag.* *Marianus Monachus.*

FRATREM quendam refert Caſsianus nō obſcuro loco natum, cùm relictis mundanæ conuerſationis rebus Religioni ſe tradidiſſet, ſportulas venales Abbatis iuſſu publicè circuntuliſſe, vnamquanq; ſingulatim diſtrahēdo, ea tantùm de cauſa, vt diutiùs in foro eſſet, & an illum tam abiectæ negotiationis depuderet, longiore experientia pleniùs noſceretur: omnia ſumma animi conſtantia curaque peregiſſe, poſtpoſita generis nobilitate, ſanctæ obedientiæ humilitati, ne ſtiuam manu tenens & aſpiciens retrò, ineptū ſe faceret regno Dei. *Caßian. de inſtit. lib. 4. c. 29.*

IDEM autor Mutij Abbatis miram obedientiam, ac niſi veteris Inſtrumenti par exemplum ei aſtipularetur, penè incredibilem enarrat, dicens eum vnico filio ſuo non pepercíſſe, vt Abbati obediret. *Mutius Abbas.*

Vnà enim cum illo paruulo adhuc Monasterium ingressus, vt cellulis dispararētur sustinuit, & cùm puer de industria in conspectu eius increpitaretur, verberaretur, miseris acciperetur modis, neque lachrymis, neque clamoribus eius moueri potuit, vt verbū vnū proferret. Denique simulata in puerum indignatione Abbas, patientiā pariter obedientiamque Mutij quàm maximo probaturus argumento, iussit, vt arreptum filium efferret, & in proximum flumen suffocandum iactaret. Nihil moratus ille, vnicum vt mergeret, tulit, sed quibus negotium datum erat, cùm ad ripā fluminis ventum esset, sese opponentes inhibuerunt. Post hæc Abbati reuelatur, Mutium Abrahæ Patriarchæ obedientiæ merito comparandum, dignumque cui post se Monasterij cura cōmitteretur. Cùm hoc ita sit, quis dubitat, quin Præpositorū iussa perinde seruāda sint ac Dei, parique sedulitate adimplenda? *Ibid. c. 27.*

Lambertus Episcopus. HINC & Lambertus Traiectensis Episcopus cùm inuidorum malignitate Episcopatu motus ad Monasterium Scabolanense confugisset, monachalem seruans vitæ modum, & nocte quadam ad orandū à lectulo desiliens, percusso pedibus pauimento strepitū fecisset: Abbas eò quòd silentij ea hora erat, quasi subindignè id ferens, voce sublata ait, vt quisquis illud culpæ commisisset, continuò ad crucem exiret, non antè, quàm diei crepusculum esset, reuersurus. Crux autem ipsa extra Monasterij septa sub diuo erecta stabat. Repentè igitur Lambertus, sicut nudis pedibus adhuc, & cilicio tantùm indutus erat, abiit, & hoc quidem brumæ tempore, vt multi mirarentur, quomodo algore contractus non expirasset. Manè semiuiuum reduxerunt, & Abbas veniam petiit, affirmans nunquā se putasse, hoc Monachorum aliquem facturū, nedum Episcopū. Ideoque ioco, magis quàm seriò, verbum protulisse. Hac tamē obedientiæ subiectione Lambertus meruit, & in Episcopatus sui sedē

restitui,

restitui, & tandem Martyrio coronari. *Godescalc. & alij. Sur. Tom. 5.*

NON minus constantis, licet minus prudentis, obedientiæ est exemplum quod sequitur. Iohannes Abbas Eremique Scythi œconomus, ficus de Mareote Lybiæ sibi muneri missas, duobus adolescentulis ad senem quendam procul in vlteriore deserto manentem, deferendas dedit. Quos dum iter agerent, nubilosa circunfudit caligo, ita vt quò pergerent, nescirent. Per vastam igitur errando solitudinem, diem noctemque consumpsere, senis cellula nusquam inuenta. Cumque diu expectati, non redirent, reperti sunt positis genibus animas efflasse, illibatis ficubus quas secum tulerant. Siquidem inedia perire, quàm Abbatis præuaricari mandatum, maluerunt. Quàm id rectè nescio, cùm mandantis voluntas non eò tenderet, vt innocentes discipulos fame confici vellet, & escam quam in manibus habebant, non gustare: illi tamen stupendæ cuiusdam constantiæ præbuerunt exemplum. *Iohan. Abbatis duo Discipuli.*

COLVMBANVS Abbas Gallo discipulo (cuius paulò antè mentionem fecimus) inobedientiæ crimẽ obiecisse dicitur, quòd ad Ligonem fluuium piscationem fecisset, quam ad fluuium Bruscam facere iussus fuerat. Gallus autem vtrùm in hoc, an in illo fluuio piscaretur, nihil referre arbitratus, dummodo opus quod iubebatur peregisset, tum demum aduertere animum cœpit, secumque cogitare, quòd ideo fortasse sine piscibus redisset, quia cuncta quæ iussa fuerant, non plenè fuisset executus. Itaque iterum tentata piscatione, multisque in illo quod sibi assignatũ fuerat flumine captis piscibus, didicit mandati non rem solùm, sed etiam verba singula diligentius esse perpendenda. *Bedas Tom. 3.* *Gallus Columbani discipulus.*

VENERII quoque Monachi obedientia non est silentio inuoluenda, cùm & ipsa plurimis documẽto *Venerius Solitarius.*

esse posit. Hic solitariæ vitæ cupiditate ardens, inscio Abbate discesserat, tuguriolumque sibi posuerat in deserto. Cæterùm à Sancto Romualdo reprehensus quòd absque Præpositi sui permissu monasterium reliquisset, ideoque casso & infructuoso labore ipsum cœlum versus niti, quàmdiu inobedientiæ premeretur grauitate, non distulit quin statim ad Abbatē suū rediens, & culpæ veniam rogaret, & insolitudine viuendi copiam. Vtroque impetrato, iam certiore promerēdi spe Christo solitarius seruiuit. Igitur ex Beati Romualdi sententia & Venerij exēplo faciet, quisquis ad districtioris vitæ institutum, non nisi eo qui præest consulto ac permittente, transierit.

Fœminæ. Elizabeth vidua. Alterius nunc sexus exempla perpauca subiungā, ne modum excedat oratio. Elizabeth Regis filia (cuius sæpè fecimus, & sæpè facturi sumus mentionem) adeò vna omnibus fere affluit virtutibus, nolens ne in ipsa quidem mariti domo, suo viuere arbitrio, Cōradum mendicum & Religiosum senem sibi Magistrum asciuerat, cuius imperio ac nutu in viam Domini dirigeretur. Igitur die quadā illo iubente, vt ad audiendum Dei verbum Ecclesiam peteret, Marchionissæ Mesenensis improuiso superuentu præpedita ire omisit, ne si tantam fœminam modò domi acceptam tam citò reliquisset, parum honori habuisse videretur. Non accepit excusationem Conradus & vt inobedientiæ culpam flagellis dilueret, mandauit. Continuò illa positis vestibus, linea tantùm tunica quæ nuditatem tegeret derelicta, ipso spectante tandiu se loris diuerberauit, donec idem vt cessaret, præcepit. Minus obsequiosi animi argumentum edidisset, si tūc ad Ecclesiam cùm iussum fuerat, accessisset. Leui in re non obediuit, vt in multò difficiliore se obedientem probaret. *Conrad. Concion.*

Euphrosina Virgo. EVPHROSINA Virgo Pafnutij Alexandrini filia (Smaragdus Monachus dicta & credita) quoniam illi

illi multus in vultu decor inerat, quocũque se verteret, omnium in se oculos conuertebat. Hanc ob rem ne fratrum mentes Deo intentas præsentia sua labefactaret, iussa est cellulæ suæ ianuam vltrà non egredi, sed ibi humanis pariter diuinisq; defungi officiis. Paruit non libenter minus quàm constanter, octo & triginta annos carcerem passa perpetuũ. Tunc tandẽ quòd fœmina fuisset deprehensum est, cùm defunctæ corpusculum de more lauarent. O patientiam animi incredibilem, qua sustinuit tanto tempore sexum vestibus, se cellula tegere, vt & Christo seruiret, & Abbati obtemperaret. Quanti autem meriti esset apud Deum, miraculo patuit. Frater quidam cadauer osculatus, oculum quem olim amiserat, integrum recepit. Illa igitur quæ obediendo oculis omnium se subtraxerat dum viueret, mortua posteà, solo tactu reparare erutos poterat. *In vitis PP.*

HAEC sunt perfectæ consummatæque obediẽtiæ exempla, non seruilis, non mercenariæ, quarum alteram elicit timor, alterã præstat cupiditas: neutra laudatur, sed seruilis melior. Per hanc enim plerunque aditus fit ad istã de qua loquimur, quæ propria filiorũ est, qui nõ tam patris reuerentur seueritatẽ, quàm probitatem amant. Ea verò obedientia quæ venalis est, nihil nisi lucrum sequi solet, & si quando Ecclesiæ seruit, non amore, vel timore Dei ducitur, sed pẽsione pecuniaq; quã seruiendo capit. Itaque prauis auaritię solicitudinibus quasi stimulis furoris percita, non facilè resipiscit, nec peccata deuitat, nec virtutes amplectitur, cùm omnes eius studium in parandis cumulandisque diuitijs sit. Hanc fugiamus, & ad illã quam proposuimus, totis viribus contendamus, vt ad Paradisi celsitudinem, vnde per inobedientiã superbiamque eiecti fuimus, per obedientiæ humilitatem ascendamus. Omnis anima (vt Apostolus inquit) potestatibus sublimioribus subdita sit, Non est

Obedientia triplex.

Ad obediẽtiam exhortatio.

Rom. 13.

enim potestas nisi à Deo: quæ autem sunt à Deo, ordinata sunt. Itaque qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit: qui autem resistũt, ipsi sibi damnationẽ
Hebr. vlt. acquirunt. Idem alibi: Obedite Præpositis vestris, &
1. Petri. 5. subiacete eis. Apostolorũ quoq; Princeps Petrus: Adolescẽtes, inquit, subditi estote senioribus, omnes inuicẽ humilitatẽ insinuate, quia Dominus superbis resistit, humilibus autẽ dat gratiam. Ne quis prætereà
1. Petri. 2. impatientiã suam excusare posit Præpositi duritia asperitateq;, idẽ alibi ait: Serui subditi estote in omni timore dominis, non tantùm bonis & modestis, sed etiam discolis. Hæc est enim gratia, si propter Dei cõscientiam sustinet quis tristitias, patiens iniustè. Præpositis verò Ecclesiæ rectè, religioseq; pręcipiẽtibus ita obsequi debemus, vt Deo. Ad illos enim locutus
Luca. 17. est Dominus, dicens: Qui vos audit, me audit: & qui vos spernit, me spernit: qui autem me spernit, spernit
Deut. 16. eum qui misit me. Vetus etiam lex (vt in Deuteronomio legimus) nolentes obedire Sacerdotis imperio, morte mulctandos definiuit. Et si filius contumax &
Vxor Loth. proteruus patris iussa cõtempserit, lapidibus obrui iubetur. Per inobedientiã vxor Loth versa est in sta-
Onan. tuã salis. Onan Iudę filius à Domino percussus perijt.
Dathan & Abiron. Dathã & Abirõ terrę hiatu absorpti sunt. Saul à Deo reprobatus, & hostili gladio traditus. Ahiel Iericho
Saul. vrbis reædificator vnà cũ liberis interijt. Amasias Rex
Ahiel. cùm obediuit, vicit: cùm obedire noluit, victus est.
Amasias. At si fortè quicquam aliquando iussum fuerit, de quo non ambigitur quin diuinæ repugnet sanctioni, Deo potius, quàm homini, mos geratur. Omnibus omnium mandatis Dei mandata præferenda sunt. Neque vlla alia causa prior potiórve esse debet, cur dignitate vel ætate præstantibus parendum sit, quàm vt Deo placeatur, Deoque seruiatur, dicente Petro
1. Petri. 2. Apostolo: Subiecti estote omni humanæ creaturæ propter Deum. Postremò, vt Prophetæ testimonio

discas,

discas, quanti apud Deū momenti sit ista virtus: Melior est obedientia, inquit, quàm victimę, & auscultare, magis quàm offerre adipem arietum. 1. Reg. 15.

De Veritate colenda, mendacioq́ fugiendo. Caput. IIII.

HACTENVS de obedientia, nunc de veritatis obseruatione nobis sermo erit. Quæ virtus cùm omnibus conuenit, tùm præcipuè Religiosis. Alioquin quomodo Christi serui dicerentur qui veritas est, si mendacijs animum applicarent? Aut quomodo Deo placere possent, si diaboli opera æmularentur? Ille homicida erat ab initio, & in veritate non stetit, quia non est veritas in eo: cùm loquitur mendacium, ex proprijs loquitur, quia mendax est & pater eius. *Iohan. 8.*

VETVS Testamentum summos veri cultores habuit Prophetas, qui quidem pro eo asserendo vitæ periculum adire non formidabant.

VIR Dei ille in Bethel nequaquam veritus est Ieroboam Regis præsentiam, vt prophetaret aduersus sacerdotes excelsorum ab ipso constitutos. Rex verò ira percitus, protenta manu, prophetantem comprehendi iubebat: & manus quam protenderat, aruit. Ita vt quem vlcisci voluerat, continuò eundem pro instauranda manu supplex rogaret. Vsqueadeò is qui vera prædicere ausus fuerat, ipso etiā Rege tunc maior fuit, lædi non potuit, læsum sanauit. 3, Reg. 13. *Vir Dei in Bethel.*

MICHEAS quoque Propheta, cùm de belli euētu, quod Achab & Iosaphat Reges contra Syriæ Regem parabant, consuleretur, nihil ad gratiam est locutus, prædixit Israëlitici exercitus fugam, & Achab Regis necem, ipso audiente, ac Pseudoprophetis èdiuerso prospera omnia pollicentibus. Sed quoniā malis inimica est veritas, à Sedechia in maxillam percutitur, ab Achab in carcerem truditur. Cùm autem *Micheas Propheta. 3. Reg. vlt.*

euenissent quę prædixerat, mendacium interijt, veritas mansit, & qui vera vaticinanti manus intulerant, ab aduersarijs cæsi pœnas dedêre, ipse vinculis liberatus est. 3. *Reg. vlt.*

Zacharias Propheta. ZACHARIAS Ioiadæ Sacerdotis filius, veritate, id est, Dei spiritu imbutus, non dubitauit Ioam Regē Iuda palàm arguere, quod patriæ ritu relicto, ad idolorum cultum conuersus fuisset, prophetantē in atrio *2. Paral. 14.* domus Domini, lapidibus obruerunt. At verò Deo innocentis necem vlciscente, ingentes illorum copię à paucis Syris prostratę sunt, Ioas à seruis interfectus. Qui autem pro veritate mori non timuit, vitæ æternę præmia recepit. 2. *Paral.* 24.

Ananias. Ierem. 28. QVONIAM verò os quod mentitur, occidit animam, idcirco Ananias Azur Gabaonitæ filius mēdaciter prophetans, per Ieremiam arguitur deuouetúrque. Quia prophetasti, inquit, & non misit te Dominus, hoc anno morieris. Et eo ipso anno mendacium morte diluit. *Ierem.* 28.

Ieremias Propheta. AT etiam Ieremiam in AEgypto lapidatum dicit *Psalm. 115.* aliquis, licet vera annuntiaret. Cui breuiter respon- *Psalm. 33.* debimus: Pretiosa in conspectu Domini mors Sanctorum: mors autem peccatorū pessima. Ideo iustos occidi permittit Dominus, vt beatificet: ideò malos, vt damnet.

MVLTI prætereà ex Prophetis extrema pati, quàm vera reticere, præoptarunt, cùm ob hoc à Deo dirigerētur, vt Regum populorumque vitia corripe- *Isaias. Ieremias. Amos.* rent, & eis pœnas denuntiarent. Isaias in duas partes sectus est, Ieremias lapidibus obrutus, Amos vecte per tempora transfixus. Alij etiam sancti homines (fateor) talia passi sunt, sed de morte transierunt ad vitam, de laboribus ad quietem. O præoptanda supplicia, per quæ beatitudinis cumulus augetur, & quorum patientia Deo nos efficit chariores.

NE quis tamen ad solos Prophetas veri obseruationem

tionem spectare arbritretur: Achior Ammonitarum ductor ab Holopherne Bethuliam obsidente, de Iudæorum virtute interrogatus, quod sentiebat nõ dissimulauit, asserens inexpugnabiles esse, Deo ipsorum cum ipsis stante, nisi quando eo relicto ad Deos alienos declinassent. Ob hoc vinctus in Bethuliam mittitur, vt simul cum illis, cõtra quos bellũ erat, captus puniatur. Sed longè secus, quàm veritatis persecutiores crediderant, euenit. Holophernes qui nihil armis suis resistere posse gloriabatur, fœminæ manu interimitur, reliqui fugam petunt. Achior verò vitæ periculum euadens, ne quid in se gentilitiæ falsitatis resideret, etiam circuncisionem accepit. Qui ergò pro veritate steterat, salutem: qui contra nitebatur, necem & nece grauiorem ignominiam, & vtroque acerbiora gehennæ supplicia est consecutus. *Iudith.5.& 6.* *Achior.*

POST Prophetas fidissimi veri assertores extitêre Apostoli Martyresque, & reliqui qui eos imitati, aut docẽdo, aut reprehendendo, aut predicando, nunquã quicquam locuti sunt, vel metu, vel odio, vel gratia. Contempserunt potentum minas, deriserunt tyrannorum supplicia, mortẽ ipsam subire non recusarũt, dum pro veritate starent, soli illi semper placere studentes, qui ait: Ego sum vĩa, veritas & vita. Hinc quidem multos leuissimi etiam mendacij culpam sedulò cauisse accepimus. *Apostoli Martyres.* *Iohan.14.*

THEONAS Abbas in Eremo Scythi nunquam mentitus dicitur, cùm tamen tribus millibus Monachorum præfuisset. Mirum est inter tantam multitudinem non fuisse lingua lapsum. Hoc idẽ & Beonem Abbatem in vita præstitisse tradunt. *In vitis PP. Pallad. Hist. 49.* *Theonas Abbas.* *Beon. Abb.*

AC semper quidem illo mendacij genere abstinẽdum est, quod in dertrimentum verti possit animarũ, corporum, rerum: cætera leuiora sunt, nullum tamẽ (vt arbitror) culpa vacuum. Omnem quippe simulationem,

Quando simulare & mentiri necessarium. lationem, quantum à veritate, tantum & à Deo abesse necesse est, cùm summa veritas ipse sit. Interdum tamen simulare, & dissimulare, & mentiri necessarium, cùm scilicet ita res cadet, vt nisi mēdacium perpetretur, aut grauius peccatū committendū erit, aut maius bonum omittēdum. Huiusce rei subijciemus exēpla.

Abraam. ABRAAM cùm per spiritū nosset, Saræ vxoris suæ pudicitiam, Domino protegente, quocunq; perrexisset tutam fore, vitę tamē suæ ob eius formam improbos homines insidiaturos dubitans, sororem suam esse dicebat. *Isaac.* Itidem & Isaac illius filium de Rebecca coniuge sua pari imminente periculo simulasse legimus, neque propterea hunc vel illū ob hoc aliquando reprehensum. Ea nanque simulatione occasio vitabatur homicidij, & grauius deliquissent, si verum confitentes, causam malis sæuiendi darent. Quæ quidem danda fuisset, nisi pudicitiam simul periclitari posse dubitassent, ne vitæ parcendo, animæ dispendium incurrerent. A mendacio sanè excusantur, quoniā consuetudo erat, vt quibus aliqua sanguinis intercedebat cognatio, fratres & sorores inter se quandoque vocarentur. Sara autem Abrahæ ex patre neptis erat: Rebecca autem Bathuel filia, qui Isaac frater patruelis fuit. Non tamen eos à simulatione defenderim, cùm eo animo locutos constet, vt propriæ sorores crederentur, sed tam leuem noxam puto, vt primo statim conscientiæ stimulo expungatur. Itaque etiam in necessarijs delictis aliquo remorsu opus erit, vt animus ipse & purior euadat, & semper humilitatem seruet, dum non insurgit ad excusandas (vt dicitur) excusa-*Psalm.140.* tiones in peccatis. *Gen. 12. & 26.*

Iacob. IACOB etiam cùm benedictionem primogenituræ, iure quod emerat à fratre, sibi debitā aliter vendicare non posset, primogeniti formam assimulat, patrem decipit, benedicitur. Denique supplantatum se queritur Esau eiulatu magno, sed Iacob dolus minimè im-

mè imputatur, quandoquidem nemini iniuriam facit, qui suo vtitur iure. Decepit patrem, inquies: sed nisi decepisset, bonorum sibi debitorum possessionem amisisset. Ita ergo decepit, vt neminem offenderet, & quod suũ erat, acciperet. Nó audeo dicere hoc commento eum quicquam deliquisse, qui mox discedens, cùm obdormisset, meruit videre scalam ad cœlũ vsq; erectã, Angelos ascendẽtes, & descendentes, Dominũ summitati innixum, à quo nó fraudis alicuius exprobrationẽ accepit, sed ecótrariò terræ in qua dormierat posidendi, regniq́ue per orbem propagandi promisionem. Nunquid peccauerat, qui ita remunerabatur? Neq; tamen ipsum non simulasse dicere possumus, cùm hedinis pelliculis Esau fratris pilositatẽ effingeret, neq; non mentitum, cùm se esse ipsum Esau respóderet: sed ista ita dispensantur, vt nó vitiũ iudicentur, sed mysteriũ, & si mysteriũ non essent, proculdubio delicti aliquid haberẽt, sed (vt reor) in tali casu non cauendi, propter commodorum quæ iure quærebantur, magnitudinem atque fructum. *Gen. 27.*

IOSEPH apud Pharaonẽ in AEgypto primo loco habitus, fratres à quibus venditus fuerat, eò venientes vt frumenta emerent, se nó agnoscere, ipsis incognitus fingit, obiectoque quòd exploratores essent, in carcerẽ cópulit, deinde de carcere eductus iurat (per salutem Pharaonis) non abituros inde, nisi minimum fratrum Beniamin, quem domi cùm patre relictum dixerant, adduci facerent: quasi hoc experimento deprehensurus, vtrum terram exploratum venissent, an parandæ annonæ gratia à patre missi, & tamen omnes mox abire permisit præter vnum, quem pro obside tenuit secum. Postremò reuersus vnà cum Beniamin, scypho suo argẽteo in sacco eius clam indito, furti insimulat. Nunc ergo quæritur, an illi tunc licuerit, his ex industria confictis circumuentionibus vti: & videtur licuisse, cùm eò spectârint, vt pœnitudinem *Ioseph.*

dinem elicerent, per quam ipsi saluarentur qui in fratrem peccauerant. Vnde toties vexati dicunt: Meritò hæc patimur, quia peccauimus in fratrem nostrum: haud ita doluissent, si se ille repentè prodidisset. Qui postquàm eos animo angi vidit, palàm facit se, iniuriā omnem remittit, singulos exosculatur, & vt cum patre totaque familia ad se in AEgyptum transmigrare maturent, persuadet. Eos cùm aduenissent, aluit, possessione terræ optimæ donauit, bonis multis affecit. Euacuata est igitur mendacij culpa, finis merito, dum per illam Ioseph eris plurimū prodesse nititur, à quibus grauissimè offensus fuerat. *Gen. 42. &c.*

Obstetrices Pharaonis. AEGYPTIAE obstetrices iussæ præfocare mulierum Hebræarum mares pueros, optemperaturas se Pharaoni monstrabant: nec tamen obtemperauerūt, & quoniam non morerentur puerperia, accusatæ respondent, ipsas Hebræas obstetricandi artem callentes antequàm se ad illas applicuissent, parere solere. *Exod. 1.* Maluerunt mēdaciunculo isto vti, quàm crudeli Regi præstare obsequium. Quamobrē dicit Sciptura: Quia timuerunt obstetrices Deum, ædificauit eis domos, per quas alij temporalia, alij æterna bona illis repensa intelligunt. Quicquid tamen horum fit, mercedem meruit pietas, etiam mendatio velata. *Exod. 1.*

Raab meretrix. RAAB meretrix certa, Israëlitas Iosue duce vrbem Iericho, in qua erat, funditus euersuros, exploratores eorum domi exceptos nō prodidit, quinimò operuit lini stipula, & querentibus abisse dixit. Cumque Iericho solo æquata omnes passim trucidarentur, ipsam cum suis omnibus intactam reliquerunt. Insuper in Tribu Iuda recipi meruit, Salomoni vni ex principibus iuncta. Nisi hoc mendacio hospites suos texisset, vnà cum reliquis interisset, & nisi seruandæ pietatis causa illi mentiri licuisset, ad tam præclarum coniugium infamis mulier nunquam peruenisset, vt inter illas censeretur, de quibus per successionis lineam

nasci

nasci voluit Dei filius Iesus Christus. *Iosue.2.*

MENDACIVM Gabaonitis attulit salutem, sed abstulit libertatem. Dederat illis Iosue in castris Galgalæ iusiurandum, quòd vitæ illorum parceret, ratus eos (quemadmodum ipsi referebant) gentem magis longinquam esse, quàm quæ terrę promissionis finibus concluderetur. Mox falsos fuisse deprehendens, viuere quidem permisit, sed calones lixasque constituit redactos in seruitutem. Quòd si seruari promissum debuit, ne illi cum alijs perderentur, non frustrà composito pellacique sermone vsi sunt. Quòd autem seruari debuerit, ex secundo Regum volumine apparet, vbi dicitur: Ideo iam trium annorum fame laborare populum Israël, quia Rex Saul Gabaonitas cõtra fidem, quam à Iosue acceperant, interfecisset. Sed si præceperat iampridem Dominus omnes gentes illas internecione deleri, cur solis deinde mẽdacibus parci voluit? quòd scilicet nulli obesse, sed tantùm sibi prodesse mendacio quæsierant, ac ne omnino impunè mentitos crederes, mancipiorum more seruierunt. *Iosue.9.* *Gabaonitæ* *2.Reg.22.*

DAVID secundùm cor Dei electus, capitale Saulis odium declinans, cùm Nobem peruenisset, finxit se à Rege missum, & decepto Achimelech Sacerdote, panes ab eo accepit, ensemque Goliæ Gethæi, quem ipse ex prouocatione interemerat. Inde pergens venit ad Achim Gethęorum Regem, & periculum veritus, insaniam simulauit, dimissusque abijt. Vtrunque dolum summa excusat necessitas: Sacerdoti illusit, ne inedia periret: Regi, ne gladio. *1.Reg.21.* *David Propheta.* *1.Reg.21.*

ITERVM ad Achim fugiens cum suis benignè admodum est receptus, & cùm è Philistinorum pagis prædas ageret, viros ac mulieres internecione tollẽs, ne res ad Regem deferri posset, ita illi verba dabat, vt crederet ipsum mala Israëlitis inferre. Et hoc profectò dignum venia mendacium, quo se suosque tueri, *Idem.* *1.Reg.27.*

& idololatras potius quàm fideles offendere fas erat, dicente Domino: Disperdite nomina eorum de locis illis. 1. Reg. 27.

Deut. 12.

Idem, IDEM, Absalone filio persequente cùm ab Ierosolymis fugeret, negotium dedit Chusi Arachitę, vt Absaloni adhærens Achitophelis ducis eius consilia sugillaret. Cùm ergo Achitophel sententiam diceret, Chusi intercessit, & clandestinò per internuntios egit, vt Regem subtraheret periculo. Quantum autem Chusi simulata amicitia Absalonem fallendo peccarit, cùm aliter pijssimum Regem seruare non posset, Scriptura testatur, dicens: Domini nutu dissipatum est consiliũ Achitophelis vtile, vt induceret Dominus super Absalonem malum. Quis igitur Chusi factum accuset, si Dominus non reprehendit? 2. Reg. 17.

Quædam mulier. QVID mulier illa, quæ extẽto super os putei velamine finxit se ptisanas siccare, & nuntios Dauid ibi latentes, Absalonis seruis insequentibus non indicauit, sed gustata aqua illos festinanter abijsse respondit? debuit ne, quod res erat, non dissimulare, & innocentes prodere interfecturis? Nónne magis Deum offendisset dum verum dicit, pios neci exponendo, quàm dum falsum, à periculo liberando? Mea quidem sententia minus displicet, si modò displicet, pietate mixta simulatio, quàm veritas crudelitate. Vtrunque tamen autoris fine intentioneque metiendum est. *Ibidem.*

Salomõ Rex SALOMON Regum sapientissimus in re dubia sententiam laturus, non nisi simulationis vsurpatione inuestigauit veritatem. Afferte mihi gladium, inquit, & diuidite infantem viuum in duas partes, & date dimidiam partem vni, & dimidiam partem alteri. Tunc inter altercantes prodit pietas matrem, impietas alienam: & non fuit diuisus puer, vt Rex callidè simulateque iusserat, sed integer ac viuus datus matri, vt in animo proposuerat. Et hoc sapientia, non menda-

cium fuit. Sic enim dicitur: Et audiuit omnis Israel iudicium quod iudicasset Rex, & timuerunt Regem, videntes sapientiam Dei esse in eo, ad faciendum iudicium. Hæc quidem indagandi veri ratio vsitatior, nec tolerabilis tantùm, verumetiam probata, sed non ita & decipiendi. 3. *Reg.* 3.

QVIS tamen Iudith viduæ fucelas dolosque & mera mendacia audet accusare, quibus patriam obsidione, Iudæam omnem, hoc est, Dei populum seruitutis periculo liberauit? Omnibus se ornamentis comit, & Dominus auget illi formæ decorem, orisque venustatem, vt trahere possit Leuiathā hamo. Egressa ergo occurrit exploratoribus. Et filia sum Hebræorū, inquit; ideo ego fugi à facie eorū, quoniā futurum agnoui quod dentur vobis in deprædationem. Deniq; Holopherni se indicaturam pollicetur, quo aditu sine suorū pernicie capiat ciuitatē. Postremò cū ipso collocuta, sermone, promissis, vultu fallit, atq; eundem quē adorauerat, cuius se ancillā dixerat, captata occasione incautū interemit. Nemo dolos illi vitio vertit, factum omnes laudibus extulerūt. Summus ipse Sacerdos Ioachim cum magno presbyterorum comitatu de Ierusalem Bethuliam venit, vt faciem eius videret, cuius famam admirabatur. Quid multa? omnes vni fœminæ gratias agere, & eius virtute beneficioque salutem, quam iam desperauerant, se consecutos palam fateri, nihil laudis, nihil gloriæ omittere, quod magno fortique animo dignum esset. Tot igitur bona illo figmento comparata sunt, quot sine illo mala secutura erant. Quis enim tot millibus Assyriorum, tantis armatorum copijs aperto Marte resistere valuisset? Et ecce qui multas iam gentes vrbesque vno impetu subiugauerant, vnius mulieris fraude capti succubuerunt. Et cùm id Dei voluntate auxilioq; factum nemo neget, certè sic imponere impio non illicitum fuit. *Iudith.* 10.

Iudith.
Iudith. 10.

AC ne hoc simulandi fingendique genus veteribus tantùm (vt multa) non ratione, sed indulgentia, permissum fuisse putetur, videamus an etiam nouis, & euangelica perfectione excultis hominibus licuerit aliquando simulasse.

Paulus Apost. Act. 10. & 18. De Paulo Apostolo in Actis relatum legimus, quòd cùm Timotheum discipulum, cùm matre Iudæus esset, propter Iudæos circunciderit: tùm quòd sibimet in Cenchris Nazaræorum more caput totonderit: *Ibid. 21.* demum quòd Ierosolymis Iacobi Apostoli & seniorum consilio atque persuasu, ne videretur discessionem docere à Lege, Iudæisq; fidelibus prohibere Circuncisionem, quibusdam Nazaræis secum assumptis vnà purificatus, templumque ingressus sit, ac tandiu cum illis fuerit, donec tonsis de more crinibus vota perficerent, Sacrificiumque offerrent. *In Actis Apostoli.*

Sententia August. in Epist. ad Hieronym. HOC quidem multi piæ simulationi adscribunt, sed ego magis Augustino assentior, qui ait: Diebus illis intermedijs, qui inter Christi Ascensionem & Euangelij vulgationem fluxêre, veniam hanc Iudæis ad fidem venientibus datam, vt simul etiã legalia tenerent si vellent, non autẽ ita & conuersis ex gentilitate, ne sibi Circuncisionẽ quoque necessariam esse suspicarentur. Ne verò Lex ipsa cũ idololatria pariter execrabilis videretur, noluerũt vtranq; eodẽ tempore relinquendã iubere. Lex igitur paulatim ostẽdente se gratiæ plenitudine, est euacuata. Idololatriam verò statim repellendam iudicarunt, vt constaret, alteram Dei opus fuisse, alteram diaboli. Sic ista omnia quæ dicta sunt, Paulum non simulatè, sed licenter, vt Iudæum inter Iudæos egisse credimus, omnibusq; omnia factum, vt omnes lucrifaceret. In tantum autem gentiles à legis obseruatione prohibuisse, vt ad Ga- *Galat. 5.* latas scriberet: Ecce ego Paulus dico vobis, quoniam si circuncidamini, Christus vobis nihil proderit. Et de

Tito

Tito discipulo: Sed neque Titus, inquit, qui mecum erat, cùm esset gentilis, cõpulsus est circũcidi. Quinetiam Principem Apostolorum Petrum aliquando ausus est reprehendere, quòd ex gentibus fideles Iudaizare fecisset. Cùm, inquit, venisset Petrus Antiochiam, in faciem ei restiti, quia reprehensibilis erat. Prius enim quàm venissent quidam ab Iacobo, cum gentibus edebat: cùm autem venissent, subtrahebat & segregabat se, timens eos qui ex Circuncisione erant, & simulationi eius consenserunt cæteri Iudæi, ita vt Barnabas duceretur ab eis in illam simulationem. Sed cùm vidissem, quòd non rectè ambularent ad veritatem Euangelij, dixi Cephæ coram omnibus: Si tu cùm Iudæus sis, gentiliter viuis, & non Iudaicè: quomodo gentes cogis Iudaizare? Quod certè Paulus nequaquam dixisset, si etiam ipse ea quæ suprà dicta sunt, per simulationem, & non per licentiam potius peregisset, Iudæorum saluti consulens, sed gentiles, ne eadem facerent, coërcens.

POSTQVAM autem satis omnibus notificatum est, veteres ceremonias legumque sanctiones signa figurasque fuisse futurorum, quæ in Christo impleta sunt: cœptum est infidelitati ascribi, si quis ea adhuc seruaret, veluti qui venturum & nondũ venisse Christum asserat, quod Iudaicæ proprium perfidiæ est.

SED quid de ista Petri simulatione dicemus? Reprehensibilem eam fuisse non nego: quis enim sum, vt Paulo contradicam? cùm præsertim neque Petrum illi oontradixisse constet, sed tamen facilè venia dignam tunc extitisse non dubito, cùm adhuc Moysi lex apud Iudæos in Christo credentes non illicitè vigeret. Posteà verò neque propter Iudæos, neque propter gentiles in fide quicquam simulandum fuit. Cùm tandem nõ simulatio, sed error dici debuit, quicquid iam peruulgatæ officeret veritati. *Petrus Apost.*

CAETERIS autem in rebus etiam Apostolicis ac *Abbas quidam.*

Sanctis viris, ac mulieribus simulare, fingere, mentiri, summæ interdum pietatis ingentisque prudẽtiæ fuit. D. Hieronymus ad Rusticum Monachum scribẽs testatur, vidisse se in AEgypto adolescentẽ, cùm stimulis libidinis resistere atque obniti posse iam desperasset, Abbatis solerti simulatione seruatum. Dicam, inquit, quod in AEgypto viderim: Græcus adolescens erat in cœnobio, qui nulla continentia, nulla operis magnitudine flammam poterat carnis extinguere. Hunc periclitantem Pater Monasterij hac arte seruauit. Imperat cuidam viro graui, vt iurgijs atq; conuitijs insectaretur hominem, qui post irrogatam iniuriam primus venit ad querimoniã. Vocati testes pro eo loquebãtur, qui contumeliã fecerat. Flere ille cœpit contra mendacium, nullus alius credere veræ veritati: solus pater defensionem suam callidè studuit opponere, ne abundantiori tristitia absorberetur frater. Quid multa? Ita annus ductus, quo expleto, interrogatus adolescens super cogitationibus pristinis, an adhuc aliquid molestiæ sustineret? Papè, inquit, viuere mihi non licet, & fornicari libet? Num, quæso, cõsultius meliúsve fecisset Abbas nihil tale confingere, & discipulo in æternæ mortis discrimen ruenti non subuenire? cùm præsertim nullo alio remedio ab imminẽti pernicie eximi potuerit. *Hieron. Epist. ad Rusticũ.*

Circa finem Epist.

AT neque Archebij quidem sanctissimi viri simulatio improbanda, qui in quadam Nili Insula inter Solitarios & ipse solitariam vitam ducens, si quis eò accessisset eiusdem propositi cupiditate accensus, ei suum ipse domicilium cum vtensilibus cedebat, ne qua cellulæ construendę quærendæve supellectilis difficultate victus abiret, ac ne fortè illum quod offerebatur accipere pudor impedisset, certũ sibi ac deliberatũ esse ad alia transmigrare loca mentiebatur. Et tantisper inde secedẽs, donec impẽsas cõpararet, reuersus alteram sibi cellam nõ paruo cum labore po-

Archebius solitarius.

nebat. Hac ille simulatione vsus officio fungebatur veræ charitatis, eos in Dei seruitio pia circumuentione retinens, quos fortè necessitas dilabi compulisset, multoque plus lucri largiendo faciebat, quàm detrimenti mentiendo. Et sapientis erat, modico damno magnam vtilitatem quærere. *Caßian. lib. 5. cap. 37.*

ILLIVS quoque Abbatis laudatur mendacium, qui (vt Cassianus tradit) Simeoni Monacho prospexit, vt in proposito vitæ perfectionis perseueraret. Hic nuperrime ex Italiæ partibus ad Aegypti solitudinem se contulerat, nullius exercitij gnarus, præterquàm Latinos libros transcribēdi, quorum illis in locis vsus nullus erat. Senior igitur fingit, olim quæsisse se qui sibi Pauli Epistolas Latino charactere conscriberet, volens eas (vt aiebat) muneri mittere fratri in cohorte Latina militanti, Latinique sermonis non ignaro, vt aliquid de Scripturis diuinis habeat, quo sese etiam inter militiæ labores vtiliter occupet. Hac itaque simulatione illum ad scribendum compellens, & quæ operi, & quæ vitæ necessaria erant dedit, tùm otio subtrahens adolescentem, tùm penuriæ eius mercedis occasione succurrens. Nisi sic Abbas finxisset, Simeon ipse vel cogitationibus per inertiam expugnatus, vel inopia superatus, diu ibi manere nō potuisset. Neque enim puduit accipere quod offerebatur pro labore. Puduisset autem, si nihil agenti vltrò impenderetur. *Ibid. cap. 39.* *Abbas quidam.*

QVID Abrahæ celebratissimi inter Aegyptos Anachoretas viri simulatio, quantæ erga proximū charitatis, quantæ miserationis fuit? Posito quippe monachali habitu, secularia sumpsit indumenta, ne posset agnosci. Et peregrè profectus, neptim quam iuxta se nutriens, diu sanctorum operum sociam habuit, diaboli tandem latrocinio sublatā anxiè perquisiuit. Illa enim iuuenis cuiusdam libidini semel cōsentiens, criminisque conscia patrui conspectū ferre non valens, *Abraham solitarius.*

clam ad vrbem effugerat, & iam desperatione quadã corpus vulgando, pecuniam demerebat. At senex vbi tandem illam cõuenit, notam incognitus aliquandiu considerauit, ac deinde in colloquium euocatã, cùm se prodidisset, flens exhortatus est vt secum rediret. Rediit, & multa vitæ districtione commissa diluens, cum ipso pariter Sanctorũ collegio meruit annumerari. At nisi Abraham alieno se amictu occuluisset, fama aduentus sui prænuntia, vt qui vbique celebris erat, illam exterruisset, & vel fugam, vel latebram petere coëgisset. Alium ergo se finxit, vt amissam inueniret, & non alium se dixit, vt inuentam secum reduceret, reductam sanctificaret. Quanti igitur fructus tunc simulasse fuit, liquidò sciemus, si perpenderimus, quanti econtrà damni non simulasse fuisset. *Effren. in vitis PP.*

IESVS. POSTREMO fingi aliquid etiam sine vlla culpa posse, quis dubitat? quandoquidẽ veritas illa, in quam nullũ prorsus vitium cadere potest, in Euangelio fingere dicitur: Et ipse, inquit, se finxit longiùs ire. Et coëgerunt illum, dicentes: Mane nobiscum, quoniam (*Lucæ 24.*) aduesperascit, & inclinata est iam dies. Sed talis hæc Domini erga Discipulos fictio, qualis & illa quondam erga Abraham tentatio. Ille tentatus est an obediret Deo, isti an hospitalitatem seruarent. Non quia Deus futura nesciat, sed vt nos habeamus virtutũ exempla. Huiusce rei causa fingere ac simulare Patribus Pręposítisque proprium atque vsitatum, dum iuniorũ animos probare student, dumque probatos cæteris ad imitandũ exhibẽt. Non sunt igitur hæ fictiones mendacij, sed veritatis. Neq; enim aliter iis mores hominum ingeniaque experimur, quàm artifex experiri solet Indice lapide aurum argentúmve, vt quale sit cognoscatur, & experimento veritas ipsa pateat.

QVIDAM etiam obtegendæ sanctitatis causa simulationis latebrã subière, ne fortè honorati placerent

rent

rent sibi, & pro inani gloria veram amitterent. Nicolaus cognomento Peregrinus, natione Græcus, in oppido Apuliæ Theano seminudus incedens, & Crucem ligneam manu præferens, Kyrie eleyson clamitabat, eo clamore puerorum turbam excitabat, & hoc ipsum iteratis vocibus vt secum decantarent, innuebat. Excogitauerat vtique quemadmodum & stultus hominibus appareret, & à laudibus Dei non cessaret, qua insaniæ simulatione tantum placuit, vt Deo donante defuncti cadauer multorum languores tactu sanaret. *Nicolaus Peregrinus.*

FVISSE etiam Alexandriæ quendã Marcum Solonem nomine, qui se stultum fingens, nudus incedebat, operibus tamen intentus charitatis. Cùm enim humanũ labore victũ quæreret, quicquid in diem sibi superesset, indigentibus erogabat. Cumque iam sedecim annos in hac simulatione perdurasset. Postremò adiuratus, manifestauit se aliquando Monachũ fuisse, sed libidini deditum annos quindecim in concubinatu perseuerasse, tandemque ad pœnitentiam conuersum, decreuisse tantundem temporis seruire Christo, quantũ diabolo seruierat, atque mox vita functus est, & in Sanctorum numero habitus. Tali ergo simulatæ insaniæ humiliatione, mundi sapientibus præferri, ac supra cœlum inter Angelos meruit collocari. *Marcus Solon.*

IN Thebaidis Monasterio, quod Sancti Ieremiæ nuncupabatur, fuisse Virginem quandam memoriæ proditum est, quam omnes reliquæ mentis impotem existimabant. Danieli autem Abbati reuelatum, quòd fatuũ Dei sapientius esset hominibus: proinde ad eam visendam illum perrexisse. At ipsam cùm se deprehẽsam vidisset, clam abisse, schedula postibus Monasterij affixa, in qua scriptum erat: Quicquid in vos peccaui remittite, atque in Domino valete. Quæso, si dementiæ simulatio illi crimini dari debet, quomodo cæteris, quæ ibi erant, sanctior Dei reuelatione iudicaretur? *Quedã Virgo monialis*

tur? profectò simulatio ista cōseruatio summæ humilitatis erat, non culpa. *In vitis PP.*

SED neque illis figmenta obfuerunt, quas virorũ nominibus, tegumentisque sexum aliquando celasse constat, cùm id ea ratione egerint, vt cōmodiùs Christo (quem nihil latet) deseruirent. Eugenia Philippi Consulis filia (Eugenius credita) etiam Abbatis officio defungi Alexandriæ meruit. In eadem vrbe Euphrosina Virgo sub Smaragdi nomine latens, Monachi vitam duxit. Sic Marina Marinus, Theodora Theodorus, Pelagia Pelagius creditæ, inter viros præstiterunt sanctitate, sexu occultato. Finxerunt se esse quod non erant, vt essent quod esse debuerunt, nihil omittentes quod ad perfectæ consummatæque Religionis cultum pertineret. *In vitis PP.*

Eugenia. Euphrosina. Marina. Theodora. Pelagia.

HAEC sunt quidem iustæ atque interdũ etiam (vt diximus) necessariæ fingendi ac mentiendi causę. Cætera verò mendaciorum genera perniciosa mortiferaque habentur. Sicuti fuit mendacium Gihezi, Pseudoprophetarũ, Ananiæ & Saphiræ, Pontificum in Euangelio & Pharisæorum, & his similium. Simulatio quoque ac dolus Ioab in Abner & Amasan, Triphonis in Ionatham & in Antiochum, Ismaëlis in Godoliam, Andronici in Oniam, Iudæ in Dominum.

Mendacium perniciosum. 4. Reg. 5. 3. Reg. 18. Act. 5. Lucæ. 23. 2. Reg. 3. & 20. 1. Mach. 12. & 13. 2. Mach. 4. Matth. 26.

DE talibus dicitur: Simulatores & callidi prouocant iram Dei. His & Propheta imprecatur, dicens: Disperdat Dominus vniuersa labia dolosa. Et iterum: Qui loquuntur pacem cum proximo suo, mala autẽ in cordibus eorum. Da illis secundùm operà eorum, & secundùm nequitiam adinuentionum ipsorum. In Exodo quoque præcipit Dominus: Non suscipies vocem mendacij, nec iunges manum tuam, vt pro impio dicas falsum testimonium. Et in Leuitico: Non mentiemini, nec decipiat vnusquisque proximum suum. In Deuteronomio: Testis falsitatis conuictus plecti talione iubetur, vt quod in alterum molitus sit, ipse

Iob. 36. Psalm. 11. Psalm. 27. Exod. 23. Leuit. 19. Deut. 19.

ferat. Vnde Salomon in Prouerbiis: Falsus testis, in- *Prouer.19.*
quit, non erit impunitus: & qui loquitur mendacia,
peribit. Et rursum: Qui congregat thesauros lingua *Ibid.21.*
mendacij, vanus & excors est, & impingetur ad laqueos mortis. Ideo eo vitio inquinari veritus, Deum
deprecatur, dicens: Vanitatem & verba mendacia *Ibid.30.*
longè fac à me. Et antè illum Dauid: Ne auferas de *Psalm.118.*
ore meo Verbum veritatis vsquequaque. Ieremias autem Propheta, quò ipsa maligni impostoris dolositas *Ierem.9.*
illi, non aliis noceat, præmonet vt caueamus, & clamat: Vnusquisque se à proximo suo custodiat,& omni fratri suo non habeat fiduciam. Quia omnis frater
supplantans supplãtabit, & omnis amicus fraudulenter incedet, & vir fratrem suum deridebit,& veritatẽ
non loquetur. Docuerunt enim linguam suam loqui
mendacium, vt iniquè agerent,laborauerunt: Sagitta
vulnerans lingua eorum dolum locuta est. In ore suo
pacem cũ amico suo loquitur, & occultè ponit ei insidias. Nunquid super his nõ visitabo,dicit Dominus,
aut in gente huiuscemodi non vlciscetur anima mea?
Vis scire quomodo vlciscatur, vel qualiter visitet?
Apocalypsim lege: Et omnibus mendacibus, inquit, *Apoca.21.*
pars eorum erit in stagno ardenti igne & sulphure,
quod est mors secunda. Breuiter idem in Psalmo expressum est: Perdes omnes qui loquuntur mẽdacium. *Psalm.5.*
Cuius rei haud ignarus Apostolus ad Ephesios, ne
fortè in tantam incidant perditionem: Deponentes *Ephes.4.*
mendacium,inquit,loquimini veritatem vnusquisque
cum proximo suo,quoniam sumus inuicem membra.
Et ad Colossenses: Nolite mentiri inuicem, Saluator *Colos.5.*
etiam noster ad Apostolos: Simplices estote sicut columbæ. Et, si oculus tuus fuerit simplex, totum cor- *Matth.10.*
pus lucidum erit. Et, nisi efficiamini sicut paruuli, *Matth.6.*
non intrabitis in regnum cœlorum. Siquidẽ & cordis *Matth.18.*
simplicitate, & oris veritate nobis opus est, vt eò felicitatis perueniamus, vbi nullus fraudi, nullus fallaciæ
restat

restat locus, vbi misericordia & veritas obuiauerunt
Prouerb.3. sibi. Quas duas virtutes Salomon etiam coniungens pariter colendas docet: Misericordia, inquit, & veritas te non deserant, circunda eos gutturi tuo, & describe in tabulis cordis tui, & inuenies gratiam & disciplinam bonam coram Deo & hominibus. Misericordia
Ibid.14. & veritas pręparant bona. Misericordia & veritate re-
Ibid.16. dimitur iniquitas, & in timore Domini declinatur à malo. Demus operam igitur, & enitamur, vt illo digni
Mala.2. simus elogio, quod in Malachia legimus: Lex veritatis fuit in ore eius, & iniquitas nó est inuēta in labiis eius.

De Mansuetudine animi. Cap. V.

NVNC de his dicemus, qui auersis ab omni aspe-ritate animis mites mansuetique vixerunt, affe-ctum ita moderantes, vt vel nunquam in alterū commoti sint, vel adeò temperatè, vt non deliquerint. Ob-
Psalm.4. seruarunt enim præceptum illud: Irascimini, & nolite peccare.

MANSVETI igitur iracundique exempla primi
Abel. ab homini geniti Abel & Cain nobis exhibuerunt.
Cain. Respexit, inquit, Dominus ad Abel & ad munera eius,
Genes.4. ad Cain autem & ad munera eius non respexit. Hu-
Psalm. 137. milia enim respicit, & alta à longè cognoscit. Hinc ergo Cain inuidię stimulis actus, & furore fremens, fratrem, cuius mansuetudinem imitari debebat, interemit. Itaque sine causa in fratrem iratus, Dei in se iram magis prouocauit, & à Deo maledictus fuit. Genes.4.

Noë. MITIS Noë in Arca seruatur, superbi diluuio pereunt. Sic & Pharao in mari rubro mergitur, Moyses
Moyses. saluatur, cuius mansuetudo tunc egregiè apparuit, cùm pro eis, qui sibi insultauerunt, Deum est depre-
Eccles.45. catus. Vnde dicitur: In fide & lenitate ipsius sanctum fecit illum. Pharaonis autem obduratione grauissimis quidem flagellis mollescere potuit, nec antè ipse sæuire desiit, quàm viuere.

IACOB

IACOB fratrem suum Esau capitali odio sibi infensum, se illi submittendo mitigauit. Occurrentem in Galaad septies in terram pronus adorauit, munera obtulit, dominum suum appellauit. Idcirco quem ille perdere cogitauerat, amplexatus, osculatusque est adeò tenerè, vt fleret. Itaque magnum interdũ odium, mangna frangit mansuetudo: & ira illius, alterius humilitate coërcetur. *Genes.33.* *Iacob.*

IOSEPH quoque mitissimi ingenij adolescens, in cisternam à fratribus deijcitur, & externis in seruitutem venditur: & tamen eos, à quibus talia passus fuerat, benignè suscipit, largè educat, nõ malum pro malo reddens, sed vincens in bono malum. Irasci enim nescit mãsuetus, & benefacere ijs etiam, à quibus offensus est, nouit. *In Gen.* *Ioseph.*

DAVID Saulis toties in se repetitũ furorem, non vindicando, sed parcendo leniebat, & quem nullo officio ne rursum indignaretur mouere potuit, eius in regno successor fieri meruit. Qui ergo persequebatur innocẽtem, hostium gladijs occubuit. Qui verò persecutori suo manum inferre noluit, regnauit. Proinde iure suo dum oraret, dixit: Memento Domine Dauid, & omnis mansuetudinis eius. *In lib. Reg.* *Dauid.* *Psalm.131.*

SALVATORIS nostri ac Domini mansuetudo maior est, quàm vt verbis explicari queat. Neminẽ ad se in veritate veniẽtem repellit, aut sine beneficio dimittit, turbas docet, paruulos suscipit, pauperes eligit, ægrotos visitat ac sanat, proditoris osculũ nõ refutat, vincientibus se & cædẽtibus nõ repugnat, pro crucifixoribus suis orat. Mãsuetissimus Agnus ad victimam currit: maledicitur, & tacet: irridetur, & sustinet. Quamobrem se nobis in exemplum præbens clamat: Discite à me, quia mitis sum & humilis corde, & inuenietis requiẽ animabus vestris: requiẽ in terra, requiem in cœlo, dicente Propheta: Mansueti hæreditabunt terram, & delectabũtur in multitudine pacis. *Christus.* *Matth.11.* *Psalm.36.*

APO-

Apostoli. APOSTOLI quoque reliquique Discipuli, iugū suaue & onus leue Domini circunferentes, dū Euangelium prædicarent, persecutorum immanitatem patiendo, non contendendo vicerunt. *Actor. 5.* Flagellis cædebantur, & ibant à conspectu concilij gaudentes, quoniam digni habiti sunt pro nomine Iesu contumeliā pati. *Esaiæ 29.* Et impletum est illud Isaiæ vaticinium: Et addent mites in Domino lætitiam, & pauperes homines in sancto Israël exultabunt. *In Actis Apostolor.*

Multorum prætereà, qui hos secuti sunt, placidæ mentis facilitatē etiam bestiæ cognouerūt, neq; tactū illorum formidantes, neque recusantes imperium.

Deicolus. CLOTARIO Britannorum Rege venationi indulgente, aper à venatoribus actus, ad Deicolum Abbatem confugisse perhibetur, & ab eo seruatus, syluestre animal tutiorem se in Deicoli sinu putauit, quàm si syluas fuga petijsset, præsagio quodam lenitudinis pietatisque eius. Qui insequebātur, pepercēre beluæ ob reuerentiam viri, non ausi eam lædere, quæ sese fidei commiserat sancti.

Marianus Monachus. MARIANVS quoque Bituricēsis Cœnobij Monachus, bubulci officio defungi nō dedignatus, aprū ad se confugientem tutatus est. Canibus insequentibus imperauit, ne illum tangerent. Mira res, canes obedierunt, aper discedere noluit, & cuius benignitate se seruatum agnouit, eidem veluti iampridē mansuefactus humiliter adhæsit.

Basolus Abbas. EADEM fera ad Basoli Rhemēsis Abbatis cellam confugiens, pedibus eius prouoluta sic in tuto fuit, vt canes qui magno cursus impetu iam tergo fugientis imminebant, repentè subsisterent. Tunc Attila venator rem admiratus, prædium quod ibi habebat, Abbati concessit, dignum omni beneficio asserens, cuius & māsuetudinem aper, & virtutem canes testati sint. *Beda in vita eius cap. 7.*

Columbanus Abbas. COLVMBANO Abbati vrsi in syluis obtemperauerunt:

rauerunt: Helena onagri crocodilique. Hos insiliens trans fluuiū ibat, illos autem sarcinis onerabat. Haud ita repentè mansuescerent syluestria aquaticaque animalia, nisi in homine mansuetudinis vim sentirent cui obsequebantur. *Helenus Abbas.*

D. HIERONYMVS cùm inuidorum malitiam atque infestationes ne ferendo quidem posset reprimere, Roma cessit. Mansueti enim placidique hominis proprium est, dare locum improbitatibus aliorū, neque cum pertinacium malignitate contendere. Sed cui Romæ homines aduersabantur, in Syriæ deserto feræ seruierūt In Bethlehemitico deinde monasterio manentem leo posita ferocitate blanditer adijt, & reliquis qui aderant, metu dilabentibus, ipsi pedem spina vulneratum porrexit, sanatus famulatū exhibuit, nulli que iam monachorum metuendus asellum ad pascua educebat, reducebatq; ad stabulum, agasonis fungens officio, qui quondam prædonis functus fuerat. Ferocire nempe non potuit, vbi hospitis benignitatem experiri cœpit, nec ab eo prorsus discedere, cuius beneficio se nouerat conualuisse. *Marian. Victor Sur. Tom. 5.* *Hieronymus Presbyter.*

MARINVS in Arba Dalmatiæ insula natus, apud Ariminum vitam solitariam duxit. Cùm autē aliquando cellam suam versus ab vrbe Roma rediret, asellum quo in via vtebatur, vrsus terribilis inuadēs peremit. Ille vrsum tenuit, & vt asini vices subiens ad cellam vsque se deferret, iussit. Subitò syluestrem exuens animum immanis bestia, dorsum homini præbuit, cuius asello non pepercerat: diceres humanitatis eius conscientiam, quoniam ille amissi iumenti iacturam passus, in autorem damni non excanduit, neq; indignatus est, sed tantum seruitio eius vsus, quo probaret, posse se ab ipso pœnas exigere si vellet, cuius dorso potuit tam imperiose insidere. *In vitis PP.* *Marinus Solitarius.*

AT etiam timidissimum animal cerua, dum venatorum *Bassianus Episcopus.*

torum tela saucia fugeret, ad Bassianum Laudensem Episcopũ se recepit: qui persequebãtur, miraculo obstupefacti stetêre. Quidam verò licentius accedens, eam de manu Episcopi eripere voluit, sed ipse præreptus à diabolo vexari cœpit. Episcopus autẽ qui bestiã blandè amiceq; exceperat, & clementer fuerat tutatus, nec in hominis violentiã irasci potuit, ab immundo spiritu oppressum, miseratus incunctanter pristinæ restituit sanitati. Idem igitur & tutelæ fidem, & patientiæ benignitatẽ seruauit, amicis inimicisq; iuxta fauens. *Paulin. in vita Ambrosij.*

Egidius Abbas. EGIDIVS quoque Abbas ad ostia Rhodani solitarius manens, & hominibus incognitus, cerua lac præbente (vt alibi diximus) vixit. Sed dum illa à venaticis canibus agitaretur, perpeti fuga cellam ipsius petijt, & trepida ac solito mœstiùs immugiens, ante senis pedes prouoluta iacuit, vt cuius humanitatẽ diu experta fuerat, eius etiam auxilio ab imminenti periculo tegeretur. Igitur illo orante, canes propiùs accedere nequiuêre. Vnus autem de venatoribus (quia locus vepribus obductus erat) incerto sagittam dirigens, Abbati vulnus inflixit. Post hoc penetrantes latebram, reperiunt senem, ceruamque iuxta accubantem, & religione quadam concussus animis procidẽtes, veniam ab eo quem imprudenter læserant, suppliciter petunt, atque impetrant, & ceruam dimittũt intactam. Tam enim ille libenter ijs, à quibus vulnus acceperat, offensam dimisit, quàm pro cerua orauit, pari simplicitate de ipsa solicitus, & in illos mitis. *Fulbert. Carnotens.*

Remigius Archiepiscopus. AD Remigium Rhemensem Archiepiscopum passeres aduolare solitos accèpimus, & de manu eius certatim cibum capere. Cur ita, nisi quod non sic tutò se pasci posse in apertis cãpis putarunt, vt in mansuetissimi præsulis sinu. *Sur Tom. 1.*

Blasius Episcopus. BLASIO Sabasteæ vrbis Episcopo in solitudine perse-

persecutionem declinanti, syluestres auiculæ victum suppedirunt. *Metaphr. Sur. Tom. 1.*

A IVDOCO Regis Britanniæ filio, dum contempto regnó soli Christo seruiret, columbas piscesque escam manu porrectam acceptasse ferunt. *Rodolph. Agric.* *Iudocus Solitarius.*

IVONEM Presbyterum ad mensam recumbentem, auis quædam albo viridique colore spectabilis, de improuiso adijsse dicitur, & tangi se ac contrectari ab eo passa, post acceptam benedictionem euolasse. Testata mihi videtur naturam eius non gestu solùm, quo se illi liberè atque vltrò obtulit, sed etiam pennis, varietateque colorum. In candore signabatur mentis puritas, in virore spei alacritas, in plumarum mollitie animi lenitudo atque facilitas. *Sur. Tom. 3.* *Iuo Presbyter.*

MAXENTII etiam Pictauiensis Abbatis humanitas effecit, vt agrestes volucres non cupidiùs arborum ramis, quàm manibus suis insiderent. Panis micis, aut tritici granis, ab eo pastæ auolabant. Hinc discamus, non sine beneficio eos dimittere, qui sine hæsitatione nostræ se crediderint fidei. *Maxent. Abbas.*

SEVERVS Agathensis Abbas passerem aduolantem ita humanitus excepisse dicitur, vt cùm ille fracto crure aliorum aucupium effugisset, ipse sua precatione sanatum dimiserit. Qui enim benignè alios accipit, facilè quod à Domino petit impetrat. Scriptum quippe est: Mansuetis dabit gratiam. *Seuerus Abbas.* *Prouerb. 3.*

FRANCISCI quoque lenitatem auicularum audacia mirabiliorum fecit. Ad prædicantem cõfluebát, neque refugiebant manum eius, vsqueadeò obsequentes, vt non nisi cùm ipse iussisset abirent, non nisi cùm ipse innuisset, garritum comprimerent: non quòd iussa intellexerint, sed quòd iubentis autoritatem virtutemque senserint. *Bonau cap. 8.* *Franciscus.*

CVM aliquando in horto inter fruteta deambula- *Idem.*

ret, cicada ficulneam linquens, super euocantis manum consedit, & Deum laudare iussa, voce tinnula, gutture fistulato suauiorem solito stridorem edidit. Humanum igitur consortium effugere solitę bestiolæ, Franciscum omnibus ex mansuetudine applaudentem creaturis adire non timuerunt, neque potuerunt non obtemperare imperanti, cui iam diuina inerat virtus. Talibus enim dictum est: Si monti huic dixeritis: Tolle, & iacta te in mare, fiet. *Ibidem. cap. 8. & 12.*

Matth. 21.

Apollon. Abbas.

APOLLONIVM Abbatem ferunt cuidam fratrum suorum humilitatis mansuetudinisque virtutem suis precibus à Domino impetrasse, ita vt ille, cuius rigidæ mentis asperitatem nulla mitigare castigatio poterat, posteà multis patientiæ ac lenitudinis exemplum fieret. Si quando igitur vllum animi morbum industria nostra leuare non poterimus, ad precationum remedia recurramus. Quia quæ impossibilia sunt apud homines, possibilia sunt apud Deum. *In vitis. P P.*

Luc. 18.

Fœminæ. Brigida virgo.

ET ne fœminarum mansuetudinem silentio pertrãsisse videar; Brigida Virgo apro ferocissimo, & qui in pecudum gregem repentè irruerat, præsto occurrens vsqueadeò reddidit mitem, vt eidem gregi ipsum præficeret pastorem. Itaque tam modò immanis fera tam tenellas oues, quas laniatum venerat, mox & ad pascua educere, & pastas reducere domũ cœpit. Voluit autem Deus beluæ feritatem Virginis humanitati cedere, vt ostenderet, quanti apud se ponderis esset talis virtus. *Sur. Tom. 4.*

Ancillæ Christi.

SED earum mansuetudo fœminarũ, quæ in cœnobijs perpetuæ seruituti se addixêre vt Deum promererentur, in eo apparet, quòd Præpositis libenter obediant, quòd labori alacriter insistant, quòd dicto factóve lacessitæ non reclament, non murmurent, nõ mussitent, non denique vultum mutent, sed semper can-

eandē animi lenitatem præ se ferant. Harum exempla partim dicta sunt, vbi de labore, obedientiaque tractauimus: partim dicentur, cum de patientiæ virtute differemus. Igitur ne eadem sæpiùs repetere necesse sit, hoc loco de illis loqui supersedebo.

OMNES tamen Christi seruos ancillasque admonitos velim, vt meminerint, talium hominum & preces à Domino faciliùs exaudiri, & opera largiore remuneratione compensari. Nisi id verum esset, non illos potissimum in magno rerum discrimine Sophonias Propheta citaret, vt Domino supplicent, dicens: Quærite Dominum omnes mansueti terræ, quia iudicium eius estis operati: quærite iustum, quærite mansuetum, si quo modo abscōdamini in die furoris Domini, quia Gaza destructa erit, & Ascalō in desertum, Azotum in meridie eijcient, & Accaron eradicabitur. Tantum infortunium auerti posse sperauit precibus mansuetorum. Hinc & Eliachim Sacerdos, cùm excidium ab Holopherne timerent, ad populum dixisse fertur: Si in humiliationibus permanseritis, exaudiet vos Dominus. Hinc & sancta Iudith Dominum obtestata ait: Nec superbi ab initio placuerunt tibi, sed humilium & mansuetorum semper tibi placuit deprecatio. Ipse etiam Dauid: Suscipiens, inquit, mansuetos Dominus, humilians autem peccatores vsque ad terram. Et in alio Psalmo: Exaltauit mansuetos in salutem. Et in Euangelio Veritas ait: Beati mites, quoniam ipsi possidebunt terram. Non igitur temerè in Ecclesiastico præceptum est: Fili, in mansuetudine opera tua perfice: & super hominum gloriam diligeris. Quantò magnus es, humilia te in omnibus, & coram Deo inuenies gratiam. Profectò si quis ista memoriter tenuerit, recteque perpenderit, studio diligentiore, diligentia studiosiore cōtrarijs animi motibus temperabit.

Exhortatio. *Sopho. 2.* *Iudith. 4.* *Iudith. 9.* *Psalm. 146.* *Psal. 149.* *Matth. 5.* *Ecclesiast. 3.*

De Taciturnitate sermonisque moderatione. Cap. VI.

NVNC quoniam mansuetos præcipuè taciturnitas decet, moderatioque verborum, satis cógruè de ijs dicendum videtur, qui vtroque laudabiliter vsi sunt, vt discamus linguam ipsam & coërcere, cũ seruandum erit silentium, & cùm loqui expediet, pensitare. Quandoquidem Salomonis sententia est: In multiloquio non deerit peccatum. Qui autem moderatur labia sua, prudentissimus est. *Prouer. 10.*

Iob. IOB à Domino arguitur, quòd contendere ac disputare secum concupierit, dum calamitatum suarum causam anxiè perquireret. Et respondens ait: Qui leuiter locutus sum, respondere quid possum? Confitetur se non habere quo excuset inconsultam locutionem, & vt pœnitendo veniam consequatur: Manum meam, inquit, ponam super os meum. Vnum locutus sum, quod vtinam non dixissem, & alterum, quibus vltrà non addam. Hinc tu si quando res inciderit, in qua diuinæ prouidentiæ rationem inuenire nequiueris, caue ne quid imprudenter proferas, sed tacitus mirare, & nihil à Deo nisi bonum æquumque proficisci posse, semper tibi habe persuasum. *Iob. 39.*

Ezechias Rex. EZECHIAS quarto decimo regni sui anno obsessus in Ierusalem, plebem silere iussit, ne colloquijs Rabsacis nunc minantis, nunc blandientis, ad deditionem solicitarentur. Exemplo est, ne quid is, qui de plebe imperitorum est, respondere præsumat captiosis Hæreticorum argumentis, ne dum confutare ea nescit, etiam ipse in retiaculo diaboli inuoluatur, & arce veritatis incautè custodita, ab erroribus captus pereat. Tacitus ergo obediat Ezechiæ, id est, Christo Regi, & in silẽtio oret, & ipse mittet Angelum suum, qui perimat copias Assyriorum, hoc est, dissipet malignorũ insidias, mentemque orãtis illuminet, vt amota dubie- *Imperiti ne disputẽt cũ Hæreticis.*

dubietatis,nebula, iam clare videre posit, eos verè mortuos esse, qui ipsum nitebantur in mortem trahere secum.4.*Reg*.18.

Iesus filius Syrach. *Ecclef.* 22.

IESVS filius Syrach,dum efficere nequit,ne inter loquendum peccato aliquo non implicetur,sic in Ecclesiastico suo conqueritur & clamat: Quis dabit ori meo custodiam,& super labia mea signaculum certũ, vt non cadam in ipsis,& lingua mea perdat me? Hoc ipsum periculum,quod in se deprehenderat,alios cauere iubet,dicens: Aurum tuum & argentum tuum confla, & verbis tuis facito stateram, & frenos ori tuo rectos, & attende ne fortè labaris in lingua, & cadas in conspectu inimicorum insidiantium tibi, & sit casus tuus insinabilis in mortem.

Ieremias Propheta *Ierem*.1.

IEREMIAS in matris vtero sanctificatum se audit,& tamen ait,a,a,a,Domine Deus, ecce nescio loqui, quia puer ego sum. Quomodo ergo illi lingua non delinquant,qui irrequisiti garriunt:si peccare loquendo timuit,quem loqui Deus inuitabat? Qui tũc demum ad prophetandum populo se accinxit, cùm Dominus non iam inuitaret,sed imperaret,dicẽs: Noli dicere quia puer sum; quoniam ad omnia quæ mittam te ibis, & vniuersa quæcunque mandauero tibi, loquêris. Ad hæc ne quid dubitaret, mittit manum suam,tangit os eius. Et ecce dedi, inquit, verba mea in ore tuo.Toties quippe lapsus timendus est, quoties nostra,non Domini,verba prolaturi sumus, cùm etiam de otiosis,hoc est,quæ neque dicenti, neq; audienti prosunt,reddenda ratio sit.

Isaias Propheta. *Isaiæ* 6.

AT ne quis propterea semper tacere operæpretiũ sibi existimet,Isaiam lamentantem audiat: Væ mihi, inquit,quia tacui. Reprehensibilem se agnoscit Propheta,quòd Oziam Regẽ, populumque in vitia præcipitem,verbis non corripuerit,iuxta illud: Ne reuerearis proximum tuum in casu suo, nec retineas verbum in tempore salutis. *Eccl*. 4.

Agathon Abbas. SED propositum nostrum consequentes, veteribus exemplis noua subnectamus. Agathonem Abbatem lapillo assiduè ore indito tacere didicisse ferunt, idque ab eo annos tres obseruatú, ne etiam cùm fari vellet, expeditum sibi foret. Legerat quippe illud in *Prouer. 13.* Prouerbijs: Qui custodit os suum, custodit animam suam: qui autem inconsideratus est ad loquendum, sentiet mala. *In vitis.* P P.

Paulus Mona. PAVLVS Monachus cognomento Simplex, cùm quæsisset, essétne Christus prior Prophetis, insulsam interrogatiunculam silentio diluere iussus, per triennium nemini quicquam proloqui est ausus. Itaque quæ dictu digna indignaque haberentur, tacendo didicit. *In vitis.* P P.

Pābo Abb. BAMBO Abbas, cùm etiā ipse discere priùs quàm *Psalm. 38.* loqui proposuisset, ad illum, qui trigesimum octauū Psalmum sibi legere cœperat: Dixi, custodiam vias meas, vt non delinquam in lingua mea: Sat est, inquit. Reliqua audiam, cùm istud opere impleuero. Multo deinde tempore pòst reuersus, cùm interrogaretur, cur tantum ad magistrum redire distulisset? nondum se illud quod didicerat, perfecisse dicit, & Apostoli- *Iacob. 1.* cum esse præceptum: Estote factores verbi, & non auditores tantùm. *Hist. Tripart. lib. 8. cap. 1.*

Idem. IDEM Theophilo Episcopo se aliquando adeunti, & aliquo sermone ab ipso spiritaliter refici petenti, respondit: Si taciturnitate sua non reficiebatur, nec sermonibus eum refici posse. Hinc quidem die vitæ suę iam supremo audacter affirmauit, ex quo eremū incolere cœpisset, nullum se vnquam protulisse verbum, quod prolatum nollet. Perfecit ergo quod initio promiserat: Dixi, custodiam vias meas, vt non de- *Psalm. 38.* linquam in lingua mea. Quàm igitur lætus, quàm securus hinc decedebat, quem nullius propè culpæ cōscium taciturnitas ipsa fecerat;

Beō Abbas. BEONEM quoque Abbatem in Thebaidis deserto

ſerto habitantem, in ſummo ſilentio vixiſſe accepimus, ita vt perquàm rarò loqueretur, nec niſi quantum auditoris exigere videbatur neceſsitas, taciturnitatem ſeruans, & ſimul officio fungens charitatis. *Pallad. Hiſt.* 49.

THEONEM etiam in cellula ſua clauſum annos triginta, ſilentij habuiſſe continentiam perhibent, & quantum ea re profeciſſet, miraculis poſteà oſtẽdiſſe, neminem non ſanum dimittendo, qui æger ad ſe curationis gratia acceſsiſſet. *Ibid. Hiſt.* 50. *Theon Abbas.*

IN illo Tabennenſi Monaſterio, quod in Eremo Scythiotica poſitum erat, Amona Abbas mille quingentis Monachis præfuiſſe dicitur. Et cùm tot eſſent, horis quibus ſilentium indictũ erat, ſepænumerò aduenæ locum adeuntes, neminem ibi adeſſe putauerunt, donec interiùs ingreſsi, illos vnumquẽque ſeorſum in ſuis cellulis orãtes, aut aliquid aliud facientes conſpicerent, adeò non ſtrepitus aliquis, nõ ſuſurrus, non ſaltem ſcreatus audiebatur, denique multitudo ſolitudinem taciturnitate æquabat. *Pallad. Hiſt.* 48. *Amona Abbas.*

LIBET hoc locó apponere, quanta diligẽtia, qualique circunſpectione hoc idem ab Aegyptiis Monachis olim ſeruatũ, Iohannes Caſsianus de Cœnobiorum inſtitutis tractans, dicat: Cùm ſolẽnitates, inquit (quas illi Synaxeis vocant) celebraturi conueniunt, tantum à cunctis ſilentiũ præbetur, vt cùm in vnum tam numeroſa fratrum multitudo conueniat, præter illum qui conſurgens Pſalmum decantat in medio, nullus hominum penitus adeſſe credatur, ac præcipuè cùm conſummatur oratio, in qua non ſputum emittitur, non execratio obſtrepit. non tuſsis interſonat, non oſcitatio ſomnolenta diſſutis malis & hiantibus trahitur, nulli gemitus, nulla ſuſpiria etiam aſtãtes impeditura promuntur, nulla vox abſque ſacerdotis voce precem concludentis auditur, niſi fortè hæc quæ per exceſſum mentis clauſtra oris effugerit,

 quæque

quæque insensibiliter cordi obrepserit, immoderato scilicet atque intolerabili spiritus feruore succenso, dum ea quæ ignita mens in semetipsa non præualet continere, per ineffabilem quendam gemitum ex intimis pectoris sui conclauibus euaporare conatur. *Cassian. de Instit, lib.2, cap, 10.*

POST hæc qualiter se gerant, describit dicens: Finitis itaque Psalmis, & quotidiana cõgregatione (sicut superiùs commemorauimus) absoluta, nullus eorum vel ad modicũ subsistere aut sermocinari audet cum altero, sed ne quidem per totum diei spatium à cella sua progredi, aut deserere opus, quod in ea solitus est exercere, presumit: nisi forte cùm fuerint ad officium necessarij cuiusque operis euocati, quod ita explent foras egreßi, vt nulla inter eos sermocinatio penitus conferatur. Sed sic vnusquisque opus exequitur iniunctum, vt Psalmum vel Scripturam quamlibet memoriter recensendo, non solùm conspirationi noxiæ, vel consilijs prauis, sed ne otiosis quidem colloquijs, vllam copiam vel tempus impartiat, oris pariter & cordis officio in meditatione spiritali iugiter occupato. Summa nanque obseruantia custoditur, ne quisquam cum alio, ac præcipuè iuniores, vel ad punctũ temporis pariter substitisse, aut vspiam secesisse, vel manus suas inuicem tenuisse deprehendantur. Hinc discant, qui soli Deo placere student, vel tacere, vel ea tantùm quæ Dei sunt loqui, vt cum Propheta dicere possint: Quod egressum est de labijs meis, rectum in conspectu tuo fuit. *Ibid. cap. 15.* *Ierem. 17.*

Seuerus Presbyter. SEVERVS Sulpitius Presbyter, cùm multa catholicè scripsisset (vt Gennadius Presbyter tradit) in senectute sua à Pelagianis deceptus, & agnoscens loquacitatis culpam, silentium vsque ad mortem tenuit, vt peccatum quod loquendo cõtraxerat, tacendo penitus emendaret. *Gennand. de vir. illust. cap. 19.*

Hieronymus de qui- D. HIERONYMVS libro quem de institutione sancta-

ſanctarum Virginum ad Euſtochium ſcripſit, pleroſq; ſe in eremo reperiſſe teſtatur, qui per ſeptenniū nullū prorſus verbū homini alteri emiſerant, ſcientes quod non in multiloquio Dominus poteſt habere. Puto qui ſic ſe ab humanis colloquijs ſequeſtrauerunt, diuinis familiarius perfruebantur, non interpellata meditatione illa, quæ hominis animum terrenarum rerū cura excuſſum cœleſtibus inſerere ſolet. *Hieron. in Reg. Monach. cap. 22.* *[...]buſdam ſolitarijs.*

ROMVALDVS etiam Abbas Ordinis Camaldulenſis autor, dum mōtem ſolitarius incoleret, ſepten-ni ſilentio ſpiritalem Pſalmorum intelligētiam meruit percipere. Quos cum argutè eleganterq; exponeret, dicere videbatur: Dedit mihi Dominus linguá mercedem meam, & in ipſa laudabo eum. Poſt hæc etiam miraculis nobilitatus eſt, vt qui propter Deum tamdiu tacuerat, prŏpter eum ſigna loquerētur. *Sur. Tom. 3.* *Romualdus Abbas.*

THOMAM Aquinatem, dum inter ſcholaſticos verſaretur, natūraque taciturnus eſſet, & corporis habitu reliquis paulò obeſiore, bouem mutum appellabant. Magiſter verò vbi ingenium illius diſputatiunculis experiri cœpiſſet, deprehendens quorſum eius tenderēt ſilentia: Bos iſte mutus, inquit, talem mox edet mugitum, vt ſonum eius totus admiraturus ſit mundus. Et cùm omnium doctiſsimus euaſiſſet, tunc ſanè apparuit, quantum docilis taciturnitas vanæ & arroganti loquacitati eſſet præferenda. *Anton. Pizam. Tur, Tom. 2.* *Thomas Aquinas.*

CAETERVM & hac in patre diaboli inſidiæ vitandæ ſunt. Cuidam ex fratribus perpetuum ſilentiū ſeruanti, Pater Franciſcus vt ſemel tantùm in hebdomada confeſsionem faceret, perſuadere non potuit, & ille ſibi de ſe magis quàm Præpoſito ſuo credens, excidit à ſanctorū collegio, & ad vomitū eſt reuerſus. Primùm irrationabile erat, tam obnixo obſtinatoque animo tacere, vt confiteri nollet, quaſi qui nihil vn- *Quidā Fratrum Minorum.*

 quam

quam deliquisset: deinde arrogans ac superbus, maiorum voluntati suam præponere, cùm Dominus dicat: Obedientiam volo, & nō sacrificium. Et qui vult venire post me, abneget semetipsum. Profectò qui obedire negligit, subijci dedignatur: & qui subijci dedignatur, superbit: & qui superbit, nunquam proficiet. Igitur ipsum quoque oris silentium semper mentis humilitate niti debet, vt obseruatori suo prodesse posit. *In Speculo S. Francisci.*

1. Reg. 1. *Luca. 9.*

Sanctorum sententiæ.

QVIS autem ipsam taciturnitatem perutilem esse ambigit, si præter iam dicta Sanctorū exempla, etiam apostolicis propheticisq; præceptis ad eam colendam excitamur? Iacobus Apostolus: Sit, inquit, omnis homo velox ad audiendum, tardus ad loquendum. Et paulò pòst: Si quis autem putat se religiosum, non refrenans linguam suam, sed seducēs cor suum, huius vana est religio. Et Paulus ad Timoth. Prophana & vaniloquia deuita. Salomon in Prouerbijs: Qui moderatur sermones suos, doctus & prudēs est. Et idem alibi: Tempus tacendi, tempus loquendi. Et iterum in Prouerbijs: Lingua placabilis, lignum vitæ: quæ autem immoderata est, conteret spiritum. Sermo opportunus est optimus. Mala aurea in lectis argenteis, qui loquitur verbum in tempore suo. Idem procacitatem garrulorum damnans: Os lubricum, inquit, operatur ruinas. Et, vidisti hominem velocem ad loquendū: stultia magis speranda est, quàm illius correctio. In Ecclesiaste quoq;: Stultus verba multiplicat. Et rursum in Prouerbijs: Mors & vita in manibus linguæ. Postremò ipse veritatis magister & vitæ Dominus in Euangelio, ait: De omni verbo otioso quod locuti fuerint homines, reddēt rationem in die iudicij. Ideo diuitem quoque in inferno positū, quoniam loquacitatis petulantia maximè deliquerat, linguæ ardorem sentire magis fecit, & ille linguam tantùm refrigerari petijt, qui ardebat totus.

Iacob. 1. *Ibidem.* *2. Tim. 2.* *Prouer. 17.* *Ecclef. 3.* *Prouer. 15.* *Ibidem.* *Ibidem 25.* *Ibidem 26.* *Ibidem. 29.* *Ecclef. 10.* *Prouer. 18.* *Matth. 12.*

EADEM hæç sanctæ taciturnitatis moderâdæque linguæ exempla atq; præcepta, etiam fœminas respiciunt, & quidē magis quàm viros. Paulus Apostolus: Mulieres, inquit, in Ecclesijs taceant. Non enim permittitur eis loqui, sed subditas esse, sicut & lex dicit. Si quid autem volunt discere, domi viros suos interrogent. Turpe est enim mulieri loqui in Ecclesijs. *Fœminæ.* *1.Cor.14.*

DIVVS etiā Hieronymus ad Celantiam scribens: Sit intentus, ait, ac vigilans, & aduersus peccata semper armatus animus tuus, sermo in omnibus moderatus ac parcus, & qui necessitatem magis loquendi indicet, quàm voluntatem. *Hieron. ad Celantiam.*

IDEM eas, quæ in Monasterio sacris initiatæ sunt, instruens, etiam silentij tempora obseruare monet, sic dicens: Volo, charissimæ, vt in conuentu vestro ter aut pluries in hebdomada, exceptis Festiuitatibus, loqui omnino, nisi vrgente causa perutuli & necessaria, nullatenus liceat, nec simul, nec cum alijs extra. Diebus verò omnibus, quibus & pro remedio, & pro salutē loqui conceditur, non singulis horis vacandum est verbis, quæ vix proferri sine peccato possunt, sed hæc inuiolabilis obseruatio vigeat, quòd singulis noctibus post peractā horam Cōpletorij vsq; pòst Missam, & à Tertijs vsq; ad Nonā, sacra obseruetur silentia. Quatenus & linguæ Deum laudandi concedatur opportunitas, & inutilia verba penitus abscindantur. In choro verò Ecclesię ad diuinas laudes parato, Dormitorio, Cœnaculo, Claustro, ac Capitulo, omni tēpore loqui nō deceat, nisi ea quę ordinata sunt in laudibus Dei, vt iam & tēpus, & locus religionis vestræ prædicēt sanctitatē, & loquacibus cōpunctionem ingerant, & intrandi ad societatē vestrā sancta desideria incitent, & affectus ad cœlestia moueantur. Satis de hoc multa; Nūc castititatis indagabimus exēpla. Frustra enim os loquacitati clauditur, si mens libidinibus patet. Vt igitur castum silentium in casto seruetur pectore *Moniales.* *Hieron. in Reg. Moni.* *Aduertant Religiosi.*

pectore discamus incestas voluptates sanctæ pudicitiæ amore calcare.

De Castitate seruanda exempla virorum. Caput VII.

DE Castitate tractaturi, nouam potius quàm veterem Legem sequamur. Primis quippe hominibus recenti adhuc vacuoque mundo præceptū est: Crescite & multiplicamini, & replete terrā. Repleta verò terra, posteris, id est, nobis, continentia commendata est, monente Domino lumbos præcingi, vt ex illo eunuchorum genere simus, qui se castrauerunt propter regnum cœlorum. Vnde & Apostolus: Bonum est homini, inquit, mulierem non tangere. Dico autem, non nuptis & viduis, bonum est illis, si sic permanserint sicut & ego: quòd si non se continent, nubant: melius est enim nubere, quàm vri. Et de Virginibus tanquam de eminentiori virtute, magisque angelica quàm humana, præcipere non audet, sed consulere, atque concludens, ait: Qui Matrimonio iungit virginem suam, bene facit: & qui non iungit, melius facit. Ex ijs patet, Virginitatem viduitati, viduitatem Matrimonio præferendam esse. Sed ne veterum etiam testimonia idem asserētia nobis aliquis prorsus deesse putet, docebimus olim quoque non nisi castos ad Deum accedere, & iratum placare potuisse.

Genes.1. Lucæ 12. Matth.19. 1.Corin.7.

Populus Israël. Exod.19.

POPVLO Israëlitico Dominum de monte Sinai loquentē audituro Moyses, imò per Moysen ipse Dominus præcepit, dicēs: Estote parati in diem tertium, & ne appropinquetis vxoribus vestris. Et quisquam Matrimonium audet æquare castitati, si coniugatos alloqui noluit Deus, nisi cùm per triduum sese continuissent? *Exod.19.*

Moyses Exod.3.

ANTEHAC MOYSI in monte Oreb de rubo loquens Dominus dixisse scribitur: Non appropies huc, solue calceamentū de pedibus tuis: locus enim in

quo

quo ſtas, terra ſancta eſt. Itidem dictum eſt ad Ioſue, cùm tranſmiſſo Iordane in agro vrbis Iericho perueniſſet: Calceamentum autem ſolui ei, qui nuptiis propinquitatis iure ſibi oblatis renuntiaſſet, mos erat, dicebaturque domus diſcalceati. Igitur Deo appropinquare, vel in loco ſancto ſtare volentes, iubentur calceamenta ſoluere, id eſt, curæ coniugalis obliuiſci, & cœlibatus ſigna præferre. *Deut.15.*

PRAETEREA Matrimonio copulatos, quoties coierint, aqua lauari Lex iubet, & vſque ad veſperum immundos eſſe denuntiat. Mulier quoque cùm maſculum peperit, immunda eſt dies ſeptem, cùm fœminam, quatuordecim: purificationis quoque dies hic ſexageſimuſſextus, illic trigeſimuſtertius præſcribitur, nec antè puerperæ ingredi Sanctuarium licet, quàm purificata fuerit. Ex quo apparet, Matrimonij operam abſque aliqua honeſtatis labe munditieque detrimẽto fieri non poſſe. *Leuit.12.* *Lex.* *Leuit.12.*

SI filia ſacerdotis, inquit, cuilibet ex populo nupta fuerit, de his quæ ſanctificata ſunt, & de primitiis non veſcetur. Sin autem vidua, vel repudiata & abſque liberis, reuerſa fuerit ad domum patris ſui (ſicut puella conſueuerat) aletur cibis patris ſui. Nónne & in hoc videmus, nuptiis prępoſitam fuiſſe viduitatem? *Leuit.22.* *Leuit.22.*

SACERDOTIBVS ipſis neque viduam, neque repudiatam accipere vxorem, ſed tantùm virginẽ fas erat. Ergo & viduitati præcellebat Virginitas. *Leuit.21.*

MADIANITAS ab Iſraëlitis duce Phinee ſuperatos, Moyſes occidi ad vnum iuſſit, pręter virgines puellasque; vt vel hinc intelligas, matrimonia morte diſſolui, virginitatem verò vita æterna eſſe dignam. *Numer.31.*

ACHIMELECH Sacerdos panes ſanctificatos Dauid eſurienti & iis qui cũ illo erant daturus, interrogat: Si mũdi ſunt, maximè à mulieribus, vſqueadeò cibos ſacros dare etiã fame periclitantibus, niſi caſtis, *1.Reg.21.*

non

non licebat. Et si hoc olim in pane illo seruatum est, quantò nunc mũdiores esse decet, quibus sub eadem specie sumendum datur purissimum Christi Corpus, spiritalis Caro, ineffabile Sacramentum? *1.Reg.1.*

Notent hæret.

Ioel. 2. IOEL Propheta vastationem atque excidium per Chaldæos futurum prædicens, diuinam leniri iram posse sperat populi ieiunio, & fletu, & supplicationibus, iisque addens: Egrediatur, inquit, sponsus de cubili suo, & sponsa de thalamo suo. Continentiam indixit, vt precatio ieiuniumque & pœnitentium gemitus puriora offerrentur, nec illa sufficere putauit sine hac castitatis obseruatione. *Ioel.2.*

Ioseph. Genes.39. HIS testimoniis congrua quoque exempla subdãtur. Ioseph forma insignis adolescens, ab Aegyptia domina adamatus, cùm consentire libidini impudenter se ingerentis nollet, vim inferre conantem, relicto quo apprehensus fuit pallio, effugit. O fortem & inuicti animi iuuenẽ, cùm id ætatis esset, quæ ad voluptatem est procliuior, contempsit blanditias, preces, minas, omnia denique impatienter ardẽtis fœminæ machinamẽta pro nihilo habuit, & veluti repentino premeretur incendio, penè nudus ab ædibus erupit, vt castitatem illæsam conseruaret. *Genes.39.*

Moyses. MOYSES quidem, sicut omnes ferè qui sub Legis iugo seruierunt, vxorẽ habuisse describitur. Sed Iesus *Iosue.* Naue (qui Euangelij libertatem figurabat) nec vxorem habuit, nec filios, & hic cœlebs terram promissionis ingreditur, quam ille maritus tantùm vidit, & ingredi non potuit.

Elias. Elisæus. SED neque Eliam, neque Elisęum, vxores habuisse, aut liberos habuisse legimus, & à nemine ante Euangelium, præterquàm ab iis, mortuos ad vitam excitatos, vt miraculi raritas ac magnitudo seruatę castimoniæ testetur meritum.

Ieremias. Ierem.1. IEREMIAS quoque diuinum accipit mãdatum, ne vxorem habere velit, néve prolẽ suscipere. Itaque

quòd in matris vtero sanctificatus fuisset, virginitate probauit. Qua etiã meruit, vt vrbe à Chaldæis capta, Temploque direpto, solus apud hostes liber esse, & qui Sancta sanctorum violare non timuerant, ipsum muneribus honoreque affecerunt: vt hinc agnoscas, hominem qui castitatis professione Deo sese dedicat, omni templo sanctiorem esse. *Ierem.1.*

AC ne etiam coniugatis pudicitiæ colendæ ratio desit, non minus continẽtiam quàm patientis Iob exemplum in medium adducam. Hic vnica vxore contentus ac monogamus: Pepigi, inquit, fœdus cũ oculis meis, vt ne cogitarem quidem de virgine. Quam enim partem haberet in me Deus desuper, & hæreditatem omnipotẽs de excelsis? Et paulò pòst ait: Si deceptum est cor meum super muliere, & si ad ostium amici mei insidiatus sũm: scortũ alterius sit vxor mea, & super illam incuruentur alij. Hoc enim nefas est & iniquitas maxima, ignis vsque ad perditionem deuorans, & omnia eradicans genimina. Quibus profectò verbis & continentissimum se fuisse ostendit, & quàm graue crimen adulterium sit, explicauit. *In lib. Iob.* *Iob.* *Iob.31.*

HAEC de veteri libauimus Instrumento, plura de nouo hausturi, vtpote cuius initium ipsa virginali castitate consecratum est.

DOMINVS noster Iesus Christus ita de Virgine nasci voluit, vt perpetuam illi de qua nascebatur virginitatem conseruaret, per portam clausam in mundum hunc veniens, per quã vir non transiuit, & ipse in virginitate perseuerans, pudicitiæ puritate se plurimũ gaudere significauit. Vnde: Sinite pueros, inquit, venire ad me: talium est enim regnũ cœlorũ. Tales quippe & in Apocalypsi, qui canticum cantant nouum, quod nemo alius canere potest, & sequuntur Agnũ quocũque ierit. Sine macula enim sunt ante Thronũ Dei, & cum mulieribus non fuerunt coinquinati. *In Euang.* *Christus.* *Math.19.*

IOHAN-

Iohannes Baptista. IOHANNEM Baptistam, vt illũ baptizaret, Virginitate meruisse credimus, cùm maximè decuerit, vt baptizari volens castus Dominus, casta editus matre, casti serui opera ministerióq; vteretur. Itaque Iohannes plusquàm Propheta est, quoniam plus est virginē esse, quàm futura prædicere. Ipse est Elias, id est, robustus dominator, qui carnis lasciuiam animi puritate superauit. Denique inter natos mulierũ nemo maior est illo, quia perfectæ castitatis merito iam inter Angelos cõputatus erat. De ipso enim dictũ est: Ecce ego mittã Angelũ meum, & præparabit viam ante faciem meam. Angeli igitur magis quàm homines sunt, qui virginitatē sanctè integreque custodiunt. *In Euang.* *Lucæ.7.* *Malach.3.*

Iohannes Apostolus. IOHANNEM Apostolum, quoniam & ipse Virgo erat, præ cæteris à Domino dilectũ Euangelia testantur. Ob hoc ab eodem Domino illi matrem commendatam, & illũ matri. Virginitatis etiam priuilegiũ fuit, quod idem & Apostolus est, & Euangelista, & Propheta, quodque in feruentis olei dolium missus lædi non potuit, & in terra relegatus, quæ in cœlo gerebantur, vidit. *Hieron. contra Iouinian. lib.1. cap.14.*

Iacobus Apostolus. IACOBVS Apostolum, qui frater Domini nuncupatus est, intantum castitate, sanctitateque præstitisse ferunt, vt etiam Iudæis incredulis admirationi esset. Soli Sancta sanctorum intrare permittebant. Plerique deinde ob illius necem Ierosolymam euersam putauerunt. Hunc Paulus, & Cepham, & Iohannem, veluti reliquorum Præsides, columnas vocat, & ab iisdem sibi dexteras datas societatis gloriatur. *Euseb. Hist. Eccl. lib.2. cap.23.*

Petrus Apostolus. AC ne quis calumnietur, Petrum non sine vxore fuisse, nec nos imus inficias, cùm & socrum habuisse dicatur ac filiam: sed pro certo affirmamus, tũ ipsum, tùm si qui alij inter Apostolos vxores habuerunt, eas repudiasse propter Christum, cùm præsertim repudij ius nondum sublatum esset, alioquin mendacij arguerentur.

tentur, cùm ipse Petrus pro se & pro reliquis diceret: Ecce, nos dimisimus omnia, & secuti sumus te. Quòd autẽ etiam vxoribus renũtiassent, ex Domini responsione apparet: Amen, inquit, dico vobis, nemo est qui reliquit domũ, aut parentes, aut fratres, aut vxorem, aut filios propter regnum Dei, & non recipiat multò plura in hoc tempore, & in seculo futuro vitam æternam. Igitur palàm est, & quæ reliquerant, & quã pro relictis remunerationem accepturi erant, nec solùm ipsi, sed etiam omnes qui ipsos posteà imitati fuerint; vt Apostolorum præmia consequi posse speret etiam is, qui Apostolatus dignitate caret. *Luc.* 18. *Luc.* 18.

PAVLVS Gentiũ Apostolus, viduas, virginesque ad perpetuam castitatis obseruationem suo hortatur exemplo, dicens: Bonum est eis si sic permanserint, sicut & ego. Quod nequaquam dixisset, nisi se ab omni penitus mentis & corporis immunditia expertẽ alienumque cognouisset. Hic ille est, qui raptus vsque ad tertium cœlum audiuit verba arcana, quæ non licet homini loqui, & nescit in corpore, an extra corpus raptus fuerit. Sic qui castitatẽ colunt, se in corpore esse nesciunt, quia corporis affectiones nõ sequuntur, sed supra cœlum animo elati diuina cõcipiunt Mysteria, quæ quidem terrenis voluptatibus dediti, scire non possunt. *Paulus Apostolus.* *1. Cor. 7.*

Quantum igitur in hac virtute seruanda sancti viri ac mulieres soliciti constantesque fuerint, innumeris penè exemplis patet. Nos non multa subiiciemus, quę tamen, cùm ad probandũ quod dicimus, tùm ad imitandum, sat erunt.

AMON Aegyptius Abbas, à parentibus accipere vxorem coactus, virgini vt virginitatem seruaret, persuasit. Diuisis ergo lectulis vsi, sed tamen eodem contubernio, cùm iam decem & octo annos corpore ac mente integri vnà peregissent, vtilius tutiusque sibi visum est, si digrederentur. Itaque illa mansit domi, *Amon Abbas.*

ipſe verò ad ſolitudinem Nitriæ abiens, ab hominum cõſuetudine ſemotus vixit. Quid magis mirer, neſcio, tres pueros illos in Babylonica fornace inter flammas vinculis conſtrictos ardere nequiuiſſe, an iſtos vigẽte iuuenta nuptiali thoro iunctos, nuptiale opus, cùm tandiu ſimul vixiſſent, exercere nunquam voluiſſe? Magnum vtrunque miraculum, ſed multò maius donum, mentem caſtam habere, quàm illæſum corpus. *Pallad. Hiſt. 8.*

Iulianus & Baſiliſſa. HOC idem in Iuliano Antiocheno Martyre & Baſiliſſa Virgine mirari licet, qui nuptiis inter ſe celebratis, cùm Iulianus continentiæ votum ſuſcepiſſet, brumæ tempore roſarum ac liliorum fragrantiam in cubili collocati ſenſerunt: ſtupeſcentique puellæ Sponſus dixit, odorem hunc mũditiæ virginalis eſſe. Cuius quidem ſuauitate illa capta, vnà cum ipſo in Virginitate perſeuerare decreuit. Propoſitum amborum cõfirmauit viſio. Chriſtus cum matre Virgine illis apparuit, pudicitiæque corollis donatos dimiſit. Cumque diu ſimul caſtè ſanctèque vixiſſent, Religioni ſeſe tradidêre. Alter Abbas monachis, altera Abbatiſſa præfuit Virginibus. Iulianus poſtremò Martyrij quoque palma glorificatus, ſicut carnis laſciuiam pudicitia, ita tormentorum vim patientia ſuperauit. *Sur. Tom. 1.*

Amator Epiſcopus. AMATOR quoque Antiſiodorẽſis Epiſcopus, parẽtum ſuorũ voluntati cedens, inuitus puellã genere & forma inſignem, cùm in matrimonium accepiſſet, ſuadendo induxit, vt ſecum caſtitatem profiteretur. Suſcepto vtrinque voto, Angelum Domini viderunt, quem antè videre non poterant, & Virginitatis coronas de manu eius acceperunt. Mox illa virginum Monaſterium ingreditur, ipſe Clericus efficitur, Eladioq; in Epiſcopatum ſuccedit, dignus Eccleſiæ ſponſus, qui cùm maritus eſſet, ſe maritum neſciuit.

Henricus Imperator. HENRICVM Imperatorem, qui annos tres & viginti imperauit, Virginitatem vnà cum Kunegunde

vxore seruasse tradũt. Non illis Regalis luxus ad carnis inflexit lasciuiam, non suscipiendæ sobolis cura, cui Imperij fasces reliquissent, perpetuę castitatis mutare propositum fecit. Omnia contempserunt, vt se mente & corpore integros Deo offerrẽt. Id antè multis incognitum, vir ipse vita decedens palàm fecit, testatus se vxorem suam vt virginem acceperat, ita virginem dimittere. *Iacob. de Vorag.*

ARNVLPHVS natione Gallus, genere clarus, Stambergam Clodouei Regis neptim duxerat vxorẽ. Sed vt spiritu, non carne iungerentur, Sancto suadẽte Remigio, inter se conuenerũt. Ne verò præsentia oppugnaret propositum, ipsa domi resedit, ille peregrè profectus est. Cumque multa morum sanctitate polleret, Thuronensem Episcopatum Domino per Angelum iubente suscepit, ne scilicet Apostolica careret dignitate, qui Apostolorum vitã secutus fuerat, matrimonio præferens castitatem. *Greg. Turonens.* *Arnulphus Episcopus.*

NON minor casti propositi constantia Vandonis Abbatis fuit. Nam cùm Pipini Gallorum nepos esset, à Dagoberto regni successore (cui imprimis charus erat) compulsus est ducere vxorem, neque tamen ne castitatem seruaret, compelli potuit. Nuptæ persuasit, vt Deo potius quàm mundo seruirent. Itaque illa sacrarum Virginum collegium iniit, ipse Monachorum, Abbatisque officio functus est, & miraculis nobilitatus. At si in carne seminasset, de carne & messuisset corruptionem. Seminauit autem in spiritu, & de spiritu messuit vitam æternam. *Vando Abbas.*

EDVARDVM quoque Britannorũ Regem cum Egica vxore virginitatem custodisse, memoriæ proditum est. Nõ tam ille vrbes, populos, prouincias vicisse gloriosum foret, quàm quòd seipsum vicerit, nullum Venereæ voluptati relinquẽs locũ. Hunc tamẽ si quis imitari voluerit, imitetur castitatẽ, consortium fugiat. Difficile enim creditu est, nedũ factu, vt vir & mulier *Eduardus Rex.*

vna habitent, & neque hæc se sciat vxorem, nec ille maritum. Nulla securitas est vicino serpente dormire. *Osbert. Sur. Tom 1.*

Faron Episc. FARON Meldensis Antistes, postquàm pari cum coniuge consensu Religionē professi, altera inter Moniales, alter inter Monachos diu sanctè vixissent, formæ pulchritudinisq; eius memoria solicitatus, ipsam vt ad se veniret rogatum misit. At prudens fœmina sagaci mente id quod erat concipiens, ire omnino recusabat. Eò ille magis ardere, nec animo conquiescere, nec euocando cessare. Venit tandem mulier cilicio induta, squalore obsita, vultu lugubri, & ipsum immundæ cogitationis arguens resipiscere fecit. Quòd si sanctissimum virum procul à mulieribus separatum recordatio ipsa penè ad vomitū redire cōpulit, quantò propius periculo erunt, qui cum his simul habitare præsumpserint? *Falcuinus Meldens. Sur. Tom. 5.*

Theonas Abbas. THEONAS Scythiotici Monasterij Abbas, & ipse parentibus, non sibi, obsecutus, coniugij iugum tulit. Cæterùm cùm quinquennium vxori seruisset, ad continentiam est conuersus. Illi verò vt itidem se contineret, & iam spiritu secum, non carne copulari vellet, persuadere nullo modo potuit. Vbi autem omnes adhortationes incassum cedere vidit, grauiter ingemiscens: Ego te, inquit, mulier abstrahere à morte nō possum, nec tu me separabis à Christo. Melius est mihi cum homine, quàm cum Deo habere diuortium. Post hæc relictis omnibus, dimissaque vxore, Monachum se fecit. Sed nemo legem putet vnicum exemplum, vt repudiet inuitam. Nescis enim an sic voceris, vt hic vocatus est, singulari quadam vocatione, non communi. Quippe qui breui tanta profecit sanctitudine ac scientia, vt sub Iohanne Abbate Monasterium ingressus, in successoris eius Heliæ locum, omniū suffragiis suffici meruerit, cunctis prælatus qui vxori prætulerat Christum. *Cassian. Coll. 21. cap. 9.*

AD Iohannem Abbatem quendam seculari habitu hominem venisse, autor est Cassianus, primitiasque obtulisse. Cuius aduentu dæmon ab obsesso, quem sanare Abbas non potuerat, repentè effugit, propter eũ se fugere confessus. Admiratus Iohannes vnde ex illo seculi homine tãta virtus emicuisset, curiosiùs percunctari cœpit, atque audiuit, eum olim, dum monasticæ professionis desiderio afficeretur, à parentibus compulsum ducere vxorem, & iam annum vndecimũ cum illa in virginitate perseuerare, ipsam denique omnibus insciis sororis, non coniugis, loco habere. Quare in stuporẽ versus senex, protinus exclamauit: Non immerito talis viri præsentiam immundũ spiritum ferre nequiuisse, cuius pudicitiæ cõstantiam ipse imitari formidaret, ne quod illi in laudem, sibi cederet in perniciem. Tale quippe facinus omniũ prædicatione dignum esse, sed nõ ab omnibus experiendum: cùm semper inter castimoniæ obseruatores is, qui fœminarum familiaritatem deuitat, securior sit; fortior qui non deuitat. *Cassian. Coll. 14. cap. 7.* *Iohannes Abbas & quidã secularis.*

TIMOTHEVS Anachoreta in vastissima Aegypti eremo, nulli hominum cognitus, iam annos triginta peregerat, quando à Pafnutio Abbate fuit inuẽtus, toto eo tempore nudus, & squalidus, & palmæ tantùm fructibus vitam sustentans, ac lugens peccatũ suum, quòd nimia sui fiducia, cùm primùm secessisset, mulierem religiosam secum habitare passus fuisset. Qua tandem cognita, annos sedecim se abusum fatebatur. Et dum fateretur, lachrymas tenere nõ poterat. Vide igitur, quàm periculosum sit maris fœminæque consortium, etiam cùm ambo perpetuam vouerint castitatem, ambo soli Deo seruire proposuerint. Quod iste expertus, eò iam profugerat, vbi nec nomen fœminæ audire posset. *Metaphr. Sur. Tom. 3.* *Timotheus solitarius.*

PRIMVM Leonem Pontificem Maximum ferunt, dum solenni Paschæ die sacrosanctam Corporis & *Leo Papa.*

Sanguinis Christi Communicationem populo daret, à quadam matrona in manu osculū excepisse, & cùm ex hoc intimis in medullis improbæ cupidinis excitatum sensisset incendium, in semet iratum, manū illam abscidisse. Verissimum est igitur illud Apostoli oraculum. Bonum est mulierem non tangere, postquàm tetigisse tam malum fuit. *In vita Leonis.*

1.Cor.7.

Benedictus Abbas.

SED si Benedicto Abbati in deserto procul ab hominum consuetudine commoranti necesse fuerit nudum iniicere sentibus corpus, & totū multo volutatu cruentare, vt visæ aliquando fœminæ incestam recordationem dolore sedaret: profectò bonum est etiam mulierem non videre. Qui enim viderit mulierem ad concupiscendum eam, iam mœchatus est eam in corde suo. *Gregor. Dial. lib. 2. cap. 2.*

Matth. 5.

Augustinus.

AVGVSTINVS interrogatus, quare cum sorore habitare refugisset: quia, inquit, quæ cum sorore mea sunt, non sunt meæ sorores. Et hanc eiusdem sententiam esse perhibent: Malum est mulierē videre, peius alloqui, pessimum tangere. Ex sensibus igitur corporis nostri, vt quisque periculo proximior, ita magis continendus. *Possidon. in vita August. cap. 26.*

Iohannes Solitarius.

PROPTEREA quidem Iohannes Anachoreta in quadam Aegypti præruptæ rupis spelunca obstruso aditu degens, cum fœminis nunquam est locutus, rarò cum viris, ad se tamen intrare permisit neminem. Tribuno roganti, vti se coniugi suæ conspiciendum sustineret, non est assensus, sed in quiete se illi apparitururum promisit, quod eam pio desiderio affici sciret. Proxima igitur nocte mulier somnians ipsum vidit, quem vigilans nunquam viderat, & quòd viderit, formam habitumque corporis & cuncta vultus lineamenta rectè vereque referendo, fidem fecit. Quantæ, quæso, perfectionis vir iste fuit, qui imaginem suā dormienti fœminæ spectandam mittere potuit, cui tamen accessum ad habitaculum suum interdixit? Et si

talis

talis lapsum pertimuit, quis tutum putabit ingerere se obtutibus mulierũ? *Pallad. Lauſ. Hiſtor. 43.*

PAVLVM quoque Abbatem qui ſolitudinem Panephiſo oppido proximam incoluit, ne fœminam videret, impenſe cauiſſe accepimus. Et cùm aliquando cum Abbate Archebio ad quendam ſenem pergeret, videns à lõgè obuiam venire mulierem, protinus retulit pedem, & comite fruſtra retinente, ipſo relicto tuguriolum ſuum curſu concito repetijt. Caſsianus tantam deuitandi ſedulitatem immodeſtiæ aſcribit, Deique iudicio factum aſſerit, vt qui tantoperè fœmineum conſpectum execrabatur, paralyſi reſolutus ad Cœnobium Virginum deferretur, & languenti mulier aſsideret. Sed ego reor etiam dono Dei factũ, ne à muliere prius tangeretur, quàm cùm ſe tangi penè non ſentiret, valetudinis vi oppreſſus. Quòd ſi ab ea tangi antè cõtigiſſet, grauius fortaſſe animo, quàm corpore ægrotaſſet. Puritatis autem eius etiam apud fœminas iacentis teſtimonium fuit, quòd languentes oleo, quo ipſe contactus fuiſſet, peruncti ſanabantur, & infirmus infirmis remedio erat. *Caſsian. Coll. 7. cap. 26.* *Paulus Abbas.*

PAFNVTIVS Abbas dum hoſpitibus pulmentum lenticulæ, quod atheram appellabant, pararet & ſubuolantis flammę vapor manum eius aduſsiſſet, cogitare ſecum tacitus cœpit, cur qui iampridẽ & dæmonũ infeſtationes deuiciſſet, & illicitos carnis motus mortificaſſet, tam modicæ flammæ lęſionem perſentiret? Quieſcẽti Angelus apparuit: Et quid, inquit, Pafnuti ab igne te offendi potuiſſe miraris, cùm necdũ ignem qui in te eſt, ſic penitus vt putas extinctum geras? Tunc te illũ extinxiſſe crede, cùm puellã nudã atque formoſam complexus, nullo te libidinis motu ſolicitari deprehenderis. Euigilans ille expauit tale experimentum, & liquidò intellexit, tutius eſſe cum dæmonijs colluctari, quàm iuuenculæ mu- *Pafnutius Abbas.*

 lieris

lieris lateri adhærere: & ab igne offendi, quàm ab ea tangi. *Cassian. Coll. 15. cap. 10.*

Arsenius Abbas. ARSENIVS Abbas, virorum quoque, nedũ fœminarum declinare solitus consortia cõfabulationesque, vt expeditiùs diuinæ contemplationi vacaret, cùm quædam non obscuri generis matrona illum videre cupiens, de improuiso ante hospitiolum suum ipsi occurrisset, repentè auertit sese, & muliebrẽ audaciam gestu pariter ac verbis incusauit. Rogo, inquit illa, ne indignè feras aduentum meum, quæ syncera mente & pio affectu huc veni. Aut si eo quicquã offensus es, veniam da, ac pro me Deum (cui soli seruis) deprecare. Precabor Deum respondit, & quidem multum, ne vnquam meminerim tui. Documẽto nobis est, vt quas etiam aliquando vidisse contigerit, mente ne retineamus. *In vitis PP.*

Pior Abb. PIOR Abbas Antonij Abbatis discipulus, intantum fœminas aspicere timuit, vt nec sororem viduã valetudineque affectam, videre vellet. Cùm enim ab ea accersiretur, dicente, si ipsum vidisset, tam sibi gratum fore, vt inde sanitatem se recuperaturam speraret, ire omnino recusabat. Mox tandem Abbate iubẽte profectus est, & sororis cubiculum oculis clausis alterius ducatu ingressus, se quidem illi videndum præbuit, sed illam ipse minimè vidit, nec ab ea cognitus abijt. Cumque rursum vt veniret, inuitaretur: Et fui tecum, inquit, & vidisti me. Sic ille excogitauit, quemadmodum & Abbati morem gereret, & sororẽ præsentem non conspiceret, ob hoc solùm, ne à proposito discederet, quo tuendã castitatem existimauit. *Pallad. Hist. 87.*

Vrsinus Presbyter. VRSINVS Nursiæ Presbyter vxorẽ habuisse dicitur, sed cùm Presbyteratum accepisset, ita ab ea fuisse alienus, vt nulla necessitate ipsam ad se propiùs accedere passus sit. Post annos quadraginta in tali continentia transactos, dum ille animam ageret, & tandẽ cessan-

cessante nouissimi singultus anhelitu decessisse putaretur, ipsa admota ad nares aure, an adhuc spiraret, explorare cœpit. Mira res, persentit mulieris tactum, qui seipsum iam non sentiebat: tum quicquid vitalitatis in mortuo penè corpore residuum erat, totum ad os collegit, prorupitque in vocem, dicens: Recede mulier, nondum penitus extinctus est ignis, tolle paleam. Recedente illa, apparuerunt Petrus & Paulus Apostoli, quos ipso vidente cæteri videre non poterant. Et dum ab eis (vt aiebat) inuitatus se venire respondisset, expirauit. Si tales comites habeat hinc discedens casti hominis anima, quis nescit, quales habere soleat eius qui libidini seruit? Aut quò hæc vocetur, si illa vocabatur ad cœlum? Heu, heu, momentanea voluptas, quantum decipis, cùm finis tuus æternum malum sit? *Greg. Dial. lib. 4 c. 11.*

PROPTEREA quidem Marcio Marsici Campaniæ montis Solitario decretum ac deliberatum fuit, ne fœminam aspiceret, & dum quædam, non Sancti visendi cupiditate, sed magis propositi eius turbandi causa, illi captata occasione repentè astitisset, pronus humi corruit, vultuque inter palmas collecto, tandiu Deum, vti se in tali pudicitiæ discrimine tueretur, orauit, donec illa longioris moræ victa tædio inde discessit. Ac ne quis Christi seruis negotium facere leue crimen putet, fama est, mulierem hanc simul atque de monte descendisset, vita decessisse, Deo temeritatem eius vlciscente. *Greg. Dial. Lib. 3. cap. 16.* *Martius Solitarius.*

EIVSDEM audaciæ, sed diuersi euētus fœmina, Carilephum in Gallia, loci, qui Cassagalla dicitur, Solitarium adijt, virili amictu sexum dissimulans, cùm & ipse muliebres congressus semper refugisset; & dū singula nemine impediente perlustrasset, oculis capitur, ac protinus facti pœnitens, nec iam se celans, nec meritò eiusmodi infortunium se passam negās, & coram illo prouoluta suppliciter veniam petens, ipso *Carilephus Solitarius.*

orante visum recepit, vitamque correxit, satis experta sub tutela Dei esse casti propositi viros.

QVOSDAM verò (sicut de Leone Pontifice paulò antè dictum est) in magno castitatis periculo in seipsos sæuisse constat, satius existimantes mutilato corpore intrare in regnum cœlorum, quàm integro mitti in Gehennam.

Anian. Episcopus. ANIANVS Alexandrinus Episcopus, Marci Euãgelistæ successor ac discipulus, mulierem quandam intuitus, mortem sensit intrare per fenestras, & scandalizantem oculum eruit, proiecitque à se: posthæc solitus in gelidis mersare corpus aquis, inediaque & vigilijs fatigare, vt æstuantem in prȩcordijs libidinem extingueret. Et qui tanto labore castitatem custodierat, montes dicitur transtulisse, quod nescio an vllus alius, monte quodam Numidię Babylonem vsque ad probandam Christianæ religionis veritatem, ire iusso atque obediente.

Niceta Martyr. NICETA Martyr à patre Maximiano Nicomediæ Rege ob Christianam professionem supplicia passus, postquàm omnia constanti animo pertulisset, super plumea culcitra resupinus collocatur, vinculisq; cõstringitur, ne inde se mouendi facultas esset. Tum adducta est meretrix forma prædita, vestitu compta, arte instructa, quæ & minus fortes allicere, & non ita cautos posset peruertere. At verò Niceta vbi se ab illa modis omnibus ad impudicitiam concitari vidit, manibusque fœmineis verenda etiam in parte, improbè ac petulanter attrectari, ne lasciuia vinceret, quem nõ vicerant tormenta, præcisam mordicus linguam in osculantis se faciem expuit, & vi doloris vim repulit voluptatis. Exhorruit viri cruore perfusa mulier, abijtque admirans ac stupens, & iam maius quiddam homine illi inesse reputans, quem vt libidini suæ cederet, ne vinctum quidem cogere potuit.

Quidam Martyr. PAR huic exemplum in vita Pauli primi Eremitæ, refert

refert Hieronymus, sub Decio & Valeriano persecutoribus apud AEgyptum passi iuuenis. Sed illum, postquàm omnia tormentorum genera superasset, in amœnissimos hortulos adductum, inter lilia candētia & rubentes rosas, lectuloque compositum, leni aquarum murmure iuxtà labente riuulo, mollisque sibili vento arborum stringente folia, ita vt locus ipse turpem voluptatem mouere posset, nisi dissectæ dentibus linguæ dolor etiam thori mollitiem, & meretriculæ procacitatem blandimentaque cōtempsisset. *Hieron. in Epist. de vita Pauli.*

FERVNT etiam quendam in deserto AEgypti solitarium singularis probitatis virū, ad quem corrumpendum cùm venisset meretrix (acceperat autē sponsionem à quibusdam lasciuis & sui simillimis iuuenibus, si illum ad coëundum secum cōpulisset) finxit se via aberrasse, & quoniam iam vesper erat, flens petijt, vti nocte illa tecto susciperetur. At ipse animi suspensus aliquandiu stetit. Castitatis periculum denegare quod petebatur suadebat, charitas verò cedere cogebatur, ne quid fœminæ foris manenti aduersi contingeret, cùm locus feris frequens esset. Denique receptam in vno tugurioli angulo posuit, & se in altero collocauit. Noctu tamen cogitationibus ad impudicitiam pulsatus, iam in eo erat vt vinceretur, cùm subitò in mentem venit, quòd pro tam breui voluptate ignem æternum passurus esset. Exurgens igitur accendit lucernam, & experiar, inquit, an ignem sustinere possim, quem sustinere cogerer si deliquissem; digitosque ad lucernā admotus vrere pertinaciter cœpit, adustionis cruciatus libidinosas cogitationes dissipauit, & Gehennæ timor intimā voluptatis titillationem repressit. Mulier autem, quæ seruum Christi in mortis foueam præcipitare moliebatur, ipsa ibidem vitam cum morte cōmutauit. Manè iuuenes illi adueniunt, & quam vicisse putauerāt, mortuam

Quidam Solitar.

mortuam iacere offendunt. Sanctus verò, vt pro malo redderet bonum, ipsam quæ pudicitiæ suæ insidiari ausa fuerat, precatione sanitati restituit. Hic attendendum, incauta charitas quàm malè cessisset, si tentatus ipse sibimet minus pepercisset, si carnis pruritũ flammæ cauterio non curasset, si denique digitos pro castitate dare distulisset. *In vitis P P.*

Hilarion Abbas. De Hilarione Abbate D. Hieronymus scribens, ita ait: Iratus sibi, & pectus pugnis verberans, quasi cogitationes percussione manus posset excutere: Ego te, inquit, aselle faciam vt non calcitres, nec te hordeo alam, sed paleis, fame te conficiam & siti, graui onerabo pondere, per æstus agitabo & frigora, vt cibum potius quàm lasciuiam cogites. Herbarum ergo succo & paucis caricis post triduum vel quatriduum deficientem animam sustentabat, orans frequenter & psallens, & rastro humum fociens, vt ieiuniorum laborem labor operis duplicaret. Indicauit nobis Hieronymus aduersus libidinem tria præcipua remedia, dum Sancti huius recenset gesta, ieiunium, orationem, laborem. *In vita Hilarion. cap. 2.*

Euagrius. Bernardus. PRAETER hæc Euagrium Presbyterum hybernis noctibus in puteum, Bernardum Abbatem in lacum descendere solitos accepimus, vt gelascentium aquarum frigore, calorem corporis temperarent castitati infestum. *In vita Bern. lib. 1, cap. 3.*

Audomarus. Franciscus. AVDOMARVM Tamanensem Episcopum in vepribus, Patrem Franciscum in niuibus nudum voluta sse corpus, vt ea castigatione voluptatem carni insitam edomarent. *Bonauent. cap. 5.*

Bernardus Abbas. Thomas Aquinas. RVRSVM Bernardus illam, quæ libidinis furore percita vim castitati suę inferre conabatur, clamoribus abegit: Thomas Aquinas, rapta de proximo foculo torre. O fida atq; inuicta seruorũ Christi pectora, quæ dũ pro pudicitiæ arce starẽt, nec occultis inimici insidiis,

insidijs,nec aperto bello capi potuerũt. *In vitis ipsorum.*

APELLES quoque Monachus,diabolũ sub mulieris forma,se dolosè illicientẽ,candẽti ferro manu è fornace rapto(erat enim faber)perculit in faciẽ,& ille edito eiulatu, vt à multis audiretur,fugiẽs euanuit. Apelli deinde sicuti tunc,candens ferrum manu, non forcipe tenere, cùm opus faceret, moris fuit. Quem enim libidinis calor diabolo succendente vrere non potuit,iam nec ferri poterat. *Pallad. Hist. 60.* *Apelles Monachus.*

CHRISTOPHORVM Martyrem, qui mundi opificem in humeris gestare meruit, cui ducenti milites manum inijcere non sunt ausi, quo viso Ammonitarum Rex est territus,vicissent fœminæ,nisi ille repentè ad orationis arma cõfugisset. Vinctus & in carcere positus, dum illum duæ insignis impudicitiæ sorores Niceta & Aquilina ad hoc à Rege missæ, vt turpi voluptate delinitũ à Christo auerterẽt, complexu, osculis, alloquijs oppugnare cœpissent, sensit in tali certamine suam sibi haud sufficere virtutẽ, & Dominum inuocauit. Eo orante, carcer illuxit, subitus perstrinxit oculos fulgor. Mulieres expauidæ in terram corruunt,mortem sibi timentes, quæ mortem intentauerant viro. Sed tandem ab eo spe veniæ recreatæ, Christo crediderunt,dumque ipsum palàm cõfiterentur,tyranni gladium immotis iugulis excepêre. Tantũ itaq; valuit casti cordis deprecatio, vt Christophorus & periculũ euaderet,& quas pudicitiæ oppugnatrices habuerat,socias haberet Martyrij. *Sur. Tom. 4.* *Christophorus Martyr.*

HELENVS Abbas, discipuli qui carnis petulãtia acrius quàm ferre posset infestabatur, cellam digito per humum ducto circunscribens, immundis spiritibus ne signum illud transgrederẽtur præcepit. Et ille deinceps eiuscemodi molestia liber fuit. Nos quoque si discipuli eius fuerimus, qui in digito Dei eijciebat dæmonia,nunquam casti propositi locum deseremus. *Lucæ 11.* *In vitis PP.* *Helenus Abbas.*

Medericus Abbas.

MEDERICVS quoque Eduensis Abbas, & ipse malarum tentationum victor ac virgo, Monachum quendam assiduis incestæ cogitationis oppugnationibus tantùm non superatũ, tunica sua induens periculo liberauit, ita vt ille deinde omnis huiusce molestiæ se expertem palam affirmare solitus sit.

Antonius Alexandr. Abbas.

ANTONIO Alexandrino Abbati diabolus deformi admodũ tetraque facie apparens, dixit se fornicationis spiritum, & ab eo superatum esse. Nec tamẽ ideo Antonius laxauit ieiunij rigorem, precum assiduitatem, laborisque solitudinem, sed potius auxit. Veritus ne diabolo credendo, dum se stare putaret, caderet: & remissis armis quibus vicerat, occasionẽ vincendi victo daret. *Athan. in vita Antonij.*

Eusebius Episcopus.

EVSEBIVS Episcopus & Martyr, quam virginitatem ab ineunte ætate solicitè custodierat, Deo protegente nullius insidijs amittere potuit. Mulier quædã forma illius capta, cùm ad ipsum impudenter irrũpere vellet, cubiculum aditu aperto intrare non potuit, & culpæ conscia, ac terrore simul perculsa, ante ianuam exito Episcopo crimen confitendo veniam impetrauit, atque abijt mœrens, dum secum reputat quantum malum est libido, ob quam pudicitiæ cultorem ne adire quidem digna fuerit. Et illum profectò, quem nulla vnquã obscœnitas vicerat, nec persecutoris gladius vicit.

Equit. Ab.

EQVITIVS in Valeriæ partibus Abbas, dum in iuuenta immundis tentationibus quateretur, ad precum confugia recurrebat. Post quas somnianti visum est, astitisse Angelum, omnemque sibi genitalium motum ademisse, nec posteà sensit se tẽtari. Quinimò Dei dono fretus præesse monasterio fœminarũ cœpit. Interim tamen discipulos admonere non cessabat, ne se in eo prius æmulari vellent, quàm pari miraculo insuperabiles facti fuissent. *Gregor. Dialog. lib. 1. cap. 4.*

ELIAS

Elias Abb.

ELIAS quoque Abbas, cùm triginta annos natus Cœnobij Virginũ curam suscepisset, & carnis molestias ferre nequiret, ad desertum Scythi profugit. Deinde in quiete apparentibus Angelis, cur Deo dicatas Virgines reliquisset, interrogatus causam dixit. Et cùm ab eis virilia sibi abscissa putasset, somno experrectus, & corpore se integrum & mente comperit, Virginumque curam securus repetijt, nullum posteà pruritum (licet inter fœminas versaretur) improbæ cupidinis in se sentiens. Quisquis igitur quantum potest, periculum cauerit, Dei tandem auxilio reddetur tutus. *Pallad. Hist.35.*

De Castitate seruanda exempla fœminarum. Cap. VIII.

SED aliquantò longiore quàm oportuit ductu protractus sermo iam admonet, vt fœminis quoque demus fœmineæ castitatis exempla, ne si ijs tantùm quę diximus contenti erimus, ipsæ dedignẽtur sequi sexum alienum.

Susanna. Daniel.13.

IAM primùm Susannæ in coniugio fides nuptis omnibus documento est, vt mori malint quàm consentire corruptori. Melius est mihi, inquit, absque opere incidere in manus hominum, quàm peccare in conspectu Domini: propterea quidem nec Deus innocentem cædi permisit, nec impunè pudicam infamari sustinuit. Hi qui iam ream iudicauerant, sententiam verterunt in accusatores, lapidibusque obruti sunt, quos furens & ineffrænata libido ad mendacium egerat & impietatem. *Dan.13.*

Iudith.

IVDITH viduam & multæ diuitiæ, & iuuenilis ætas, & elegans præ cæteris forma ad repetẽdum connubium hortabantur. Illa tamen viduitatem prætulit nuptijs, molli indumento cilicium, luxuriæ ieiunium, somno atque otio vigilias & orationem, hisque armis

armis instructa, Holophernis, id est, diaboli dissecuit caput, nullum ei ad se corrumpendam relinquens locũ. Hinc illi quæ sic vicerat, dicitur: Confortatum est cor tuũ, eò quòd castitatem amaueris, & post virum tuum alterum nescieris, & ideo manus Domini confortauitte, & ideo eris benedicta in æternũ. *Iudith.13.*

Iudith.13.

Anna Prophetissa.

ANNA Prophetissa Phanuelis filia, cùm septem tantùm annos vixisset cum viro, in viduitate ad quartum vsque & octogesimum vitæ suæ annum perseuerauerat, quando Christum videre, & de illo vaticinari meruit. Didicisti incorruptæ viduitatis præmiũ: disce & quo sale, ne corrumpi posset, condita fuerit. Non discedebat de Templo, & ieiunijs & obsecrationibus seruiens die ac nocte. *Luce 2.*

Luce 2.

Virgo Maria Mater Dei.

VENIMVS ecce cum viduis in Templum. Sed iam cum Virginibus etiam ipsa Sancta sanctorum ingredi licebit, quandoquidem illum, quem nec cœli cœlorum capere possunt, Virginis vterus tulit. Virgo electa est, quæ Deũ & hominẽ pareret, & vt propter Virginitatẽ electam scires, mater facta Virgo esse non desijt.

Spōsæ Christi.

QVAE hanc secutæ sunt, non hominis mortalis, sed Christi Sponsarum nomine censentur, cœlestibus dignæ nuptijs, quoniam terrenas contempserunt.

Iphigenia Virgo.

HINC Iphigenia AEgypti AEthiopum Regis filia, Matthæi Apostoli prædicatione à falsa ad veram Religionem cõuersa, cùm virginitatem Domino vouisset, & iam cõstructo cœnobio multis præesset Virginibus, neque minis, neque blãditijs moueri potuit vt Hirtacum paterni regni successorem acciperet maritum, æterni Regis Sponsam se esse dicens, nec licere sibi illo relicto alteri nubere. Tunc Hirtacus ex amore in furorem versus, Iphigeniam cum reliquis quæ cum illa erant, atq; adeò cum ipso Monasterio, cõcremari iussit. Admoto verò igne flãma virginalis pudicitiæ vltrix inde se auertens, in regiam prosilijt, quam

Hirtaco

Hirtaco cum vnico filio vix euadente, funditus consumpsit. Sed tamen filius à dæmonio correptus interijt, pater elephantia perfusus, morbi dolorem non ferens, ipse sibi mortem consciuit. Itaque qui malè perdere Iphigeniam cum suis Virginibus cogitauerat, teterrimè ipse cum filio disperijt. *Abdias in vita Matthæi.*

TECLA etiã Virgo, Paulo Apostolo Iconij Christum euangelizanti credidit. Cumque iam desponsata esset, repudiato coniugio virginitatem seruauit, & ob fidei confessionem in ardentem rogum missa, vri non potuit, subitis imbribus igne extincto. Deinde leonibus, vrsis, tauris exposita, tot feris beluis repentè mansuefactis euasit inoffensa. Puduit Proconsulem vltrà in illam sæuire velle, cui tam atroces bestiæ pepercerant, & liberam dimisit. *Ambros. de virgin. lib. 2. Sur. Tom. 5.* *Tecla Virgo.*

PHILIPPI Apostoli quatuor filiæ, quia virgines erant, prophetandi donum accipere meruerunt, etiam post Iohannem, cum Prophetas cessare oportebat. *Quatuor Philippi filiæ.*

AGATHAM Cathanẽsem virginem, nec Aphrodisiæ meretricis illecebræ, nec Quintiani Prætoris promissa, minæ, supplicia, ad impudicitiam trahere potuerunt. Omnia contempsit, vt Virginitatem illibatam Deo offerret. Cùm apparuisset illi in carcere Apostolus Petrus, mamillam quæ Quintiani iussu auulsa erat curaturus, exhorruit virilem attactum, & chirurgicam refugiebat manum, donec quis esset agnouit, & ftâtim ipso abeunte se sanatam sensit. Cùm super acutas testas ardentesque prunas nuda volutaretur, minus pœnam doluit, quàm nùditatis ignominiam. Quod scelus nec terra ferens intremuit, vrbs concussa est, muri ruina Prætoris asseclas oppressit, ac ne ipsi quoque in virginem impietas impunè crederet, equorum suorum calcibus dentibusque petitus *Agatha Virgo.*

perijt. Ipsa autem Virgo, cùm omnes vicisset cruciatus, vltrò optauit mori & esse cum Christo. Quo annuente læta decessit. Meritò ergo venit Angelus ad exequias eius, tumuloque insculpsit: Mentem sanctã, spontaneam, Deo honorem, & patriæ liberationem: ne angelicis in morte careret laudibus, quæ in vita castitatis puritate par Angelis fuit. *Metaphr. & alij. Sur. Tom. 1.*

Lucia Virgo. LVCIA quoque Syracusana Virginitatem vita habuit chariorem. Iuueni cui pacta fuerat, iungi noluit, vt iungeretur Christo, pro cuius amore martyrium constanter pertulit, cum illo viuere recusauit. Igitur Paschasio consulari potestate tumenti, haud tantùm licuit, vt ei castitatem posset eripere. Impietatis furijs ardens, puellam duci ad lupanar iussit. Sed illam vis nulla, nulli prorsus conatus mouere potuerunt. Funibus circumligatam mille viri, mille boum iuga trahere nitebantur. Sed eodem loco quo eam fixerat Dominus, veluti montis rupes immota stetit, atque ibidem vri, cædi, iugulari potuit, abduci vt prostitueretur non potuit, quoniam Deo vouerat castitatem. *Sigeb. & alij. Sur. Tom. 6.*

Catharina Virgo. IN Catharina Virgine, victi Philosophi scientiam, patienter tolerata tormenta constantiam, rotarum fractio impiorumque percussio meritum testantur. Sed ne Virginalis quoque candoris ac puritatis deessent testimonia, de abscissę ceruicis vulnere, lac, non sanguis effluxit. Exanime corpus Angeli sepelierunt, monumentum oleo manat: & si tantus honor mortuæ in terra, quanta beatitudo viuentis in cœlo! *Metaphrast.*

Cæcilia Virgo. CAECILIA Virgo Valerianum, cui desponsata fuerat, ipso nuptiarum die ita perterruit, cùm Angelum Virginitatis suæ defensorem esse asseruisset, vt ipsam ne contingere quidem ausus sit. Quinimò deposito gentilitatis errore ad Christum conuersus, & ipse

ipse visionibus perfrui meruit Angelorum. Sed & Martyrij coronam cum fratre Tiburtio laudabiliter consecutus est. Ergo non solùm intacta permansit Cæcilia, cupidissimo iuueni tradita; verumetiam eidem saluti fuit, non auso prophanare illud quod virtute protegi vidit diuina. Denique ambo rubentibus rosis & candentibus lilijs ab Angelo coronari meruerunt, vt hoc Virginitatis insigne esset, illud Martyrij. Neque enim supplicijs vinci potuerunt, quos non vicerat voluptas. *Ibidem, & Sur. Tom. 6.*

MARGARETA Antiochena Christo deuota Virgo, & patris gentilis odia, & omnes corporis cruciatus pati maluit, quàm Olybrio Antiochiæ Præfecto matrimonio copulari. Equuleum, virgas, vngulas, ignem, grauiora morte supplicia, sed ipsam mortem capite truncata fortiter pertulit, ne nuptijs Virginitatem mutaret. Hinc quidem pro Olybrio repudiato accepit Christum, pro breuibus pœnis æterna gaudia, pro morte vitã. Nec immeritò à dracone deglutita fracto ventre exiuit incolumis, quæ carne circundata, carnalis impudicitiæ veneno infici non potuit, lasciuiam vincens pudore, & in fragali corpore seruans mentis integritatem. *Ibid.* *Margareta Virgo.*

BARBARAM Nicomediæ ciuẽ, forma, genere, diuitijs, floreque ætatis præstantem, fidei tamẽ ardore talia contemnentem, cùm multis eam petentibus nulli nubere vellet, & se Christianam Virginitatis votum suscepisse diceret, furens gentilis pater Dioscorus, stricto gladio illam persequi cœpit, Sed quam pater persequebatur, saxa miserata sunt. Eam nanque montis crepido, ad quam fugiens constiterat, inclinata trans vallem in aduersa rupe deposuit, & rursum se erigens persecutorem impediuit. At neq; miraculo mollitus, omni silice durior pater, tamdiu per deserta latitantem quæsiuit, donec inuenit. Tunc per capillos tractam Martiano Præsidi torquendam tradidit. *Barbara Virgo.*

Quam Martianus post multos cruciatus, & vtranque auulsam papillam, ignominiæ causa nudam per vrbis fora duci iussit. Exhorruit nuditatem Virgo, quam nō terruerant supplicia. Et cùm Dominum orasset, extemplo affuit illi Angelus, papillas restituit, sanatumque corpus candenti stola contexit. Sed quoniam miracula maleficijs, non virtuti imputabantur, iussa est decollari. Et ne quid ad immanitatē deesset, præuenit carnificem pater, filiamque gladio, quo antè persecutus fuerat, interemit. Qui omnibus feris ferocior, interficere quidem illā quam genuerat potuit, cogere autem vt vel idola adoraret, vel Virginitati nuptias præferret, non potuit. *Ibidem.*

Agnes Virgo. SED neque te hoc loco tacitus prętermittam, celeberrima Agnes Virgo. Præfecti vrbis filium nuptias tuas petentem despexisti, diuitias, quæ illi affatim suppetebant, offerentem neglexisti, patrem quoque eius vt minantem, ita iniuria afficientem risisti, ob quam constantiam Dominus, dum te impij expoliāt, capillorum vestiuit incremento. Dum ad prostibulū trahunt, sua tutatus est luce. Infamem locum micantis fulgoris decore honestauit. Perculit horrore corruptores, & in fugam conuertit. Procum autem illum libidinis furijs actum, nihilque pensi habentem, cùm ad te irruisset, repentina nece multauit. Tu in medias proiecta flammas, non es adusta. Neque enim quam in te exurcret, obscœni rumoris maculam ignis inuenit. Dissipatus ergo ardor crudelitatis appetijt ministros, & insonti parcens, conuersus est contra nocentissimos, Dei voluntati obsequente elemento. Denique suscepto per iugulum gladio, intactam Virginitatem eidem, cui deuoueras, Christo Sponso obtulisti. Cuius nunc sequeris vestigia quocunque se ille verterit, perpetuoque eius frueris cōsortio, recepta victorię palma, quoniam pertinacissimos pudicitiæ tuæ oppugnatores magnificè superasti.

sti. O felix victoria, cuius merces est Christus. *Prudent. & Ambros. Ser. 90.*

Et ne qua aliquando dubitet, ne vi eripi posit castitas, Columbam virginem apud Senones passam cùm inter meretriculas vitiandam pertraxissent, vrsus ab iniuria tutatus est. Martianam Cæsareæ defendit paries, inter ipsam & corruptores mirabiliter se interponens. Hyrenem Romæ liberauit Angelus, ijs qui eam ad lupanar trahebant illudens. Flauiam domicillam Terracinæ intactam reliquit repentina eorum insania, qui vim inferre parabant. Seraphiam apud Vendinenses eripuit horrendus fragor, motusq; terræ illos exanimans, qui ipsam polluere nitebantur. *Sur. & Ado. in Martyrôlog.* *Columba.* *Martiana.* *Hyrene.* *Flauia.* *Seraphia.*

Iustina Damasci munita Crucis signo magijs Cypriani supplantari nō potuit, vt viri copulam virginitate potiorem haberet. Vide igitur quantæ virtutis sit Deo dicata Virginitas, vt violari nullo modo quæat, ipso eam protegente cui dicata est. *Gregor. Nazianzen. Orat. 20.* *Iustina.*

Hvivsce propositi pariter & constantiæ fuēre Dorothea passa Cæsareæ, Euphemia Chalcedone, Iuliana & Dula Nicomediæ, Euphemia, Dorothea, Tecla, Erasma Aquileiæ, Susanna, Basilla, Domicilla, Anastasia, Felicula, Daria Romæ, Victoria Tibur., Valeria Lemouici, Vrsula cum vndecim millibus Virginum Coloniæ. Hæ & aliç tùm in ijs, tùm alis orbis partibus, multæ nuptijs Virginitatem, vitæ prætulerunt Christum, nec coniugalis voluptatis illecebris, nec tyrannorum tormentis victæ. *Virginum plurimarū exempla.*

Sed dicet aliquis, nefas fuisse Christianis puellis maritos habere infideles, ideoque Martyrium potius elegisse quàm illicita coniugia, legis obseruādæ gratia, non Virginitatis. Cuius argumentum vna interrogatiuncula confutabimus. Cu ante fidelibus maritis cùm multi superessent, non se tradiderint, si tantum-

Cæcilia Virgo. modo infideles displicebant? Aut cur Cæcilia Virgo Valerianum iam credentem & baptizatum, Martyrij maluit, quàm thori habere consortem? Et ne vllus calumniæ relinquatur locus, subijciemus etiam illarũ aliquot exempla, quæ ne legitimi quidem Matrimonij nexibus implicari voluerunt, vel etiam implicatę (quod multò difficilius est) castitatis cultum nunquã deseruêre.

Brigida Virgo. BRIGIDA Virgo inter Scotiæ puellas pulcherrima cùm à potentibus (& quidem Christianis) viris in matrimonium peteretur, & illa Virginitatem Domino vouisset, eundem orauit, vt aliquo corporis vitio ipsam deuenustaret, quò procorum inquietudo facilè sedari posset. Itaque cùm oculorũ decore maximè placuisset, alterum subitò vlcere percussum amisit. Cui ergo charior oculis fuit Virginitas, nónne tantò pulchrior fuit in cõspectu Sponsi cœlestis, quãtò istis terrenis (qui iam illam, quam paulò antè tam ardenter appetierant, desponderi sibi dedignabãtur) visa est deformatior? *Sur. Tom. 1.*

Andragasina Virgo. ANDRAGASINA Virgo in Gallia Lothario regnante fuit, quæ cùm à parentibus Auiberto principi viro (qui posteà Rothomagensem Ecclesiam rexit) inuita desponsaretur, multis cum lachrymis Dominum obsecrauit, ne suam pollui Virginitatem pateretur. Moxq́; te lepræ morbo totum corpus occupante, ob fœditatem intacta dimittitur, & ne in incerto esset, cur id mali contigisset, vbi cœnobium Virginum ingressa sanctum velamen accepit, cõtinuò sana euasit. Puto quæ tam enixè orauerat, lepram etiam ipsam quoad vixit pati maluisset, quàm Virginitatẽ amittere. *Sur. Tom. 1. in vita Ansberti.*

Alias, Phara Virgo. FARRA Virgo, cùm à patre Agerico (qui primo loco apud Theodeberũ Galliæ Regem habitus erat) ad nuptias vrgeretur, sic vbertim fleuisse dicitur, vt nimio lachrymarũ humore oculorũ aciem hebetauerit,

Et cùm visum beati Eustachij Episcopi precibus à Domino impetratum recepisset, rursum patris molestiis infestationibusque, & iam odio agitata ad Ecclesiam confugit. Ille iratus inde raptam in carcerē detrusit. Nec tamē efficere potuit, vt voto suo filia cōsentiret. quæ se iam Christo desponderat. Vbi verò firmam in proposito permanere vidit, & neque minis, neq; verberibus moueri, iā placatior, dimitti iussit, nec deinde impedimento fuit, quin ipsa intra sacras Virgines perpetuam virginitatem profiteretur. Tanta pro castitate perpessam, Martyrem dicerem, nisi obstaret fidelis pater. Martyrij tamen coronam meruit, quæ sic oppugnata, Virginitatem non amisit. *Greg. Turon.*

Gregoria virgo. GREGORIAM Romanā Virginem, à beato Gregorio traditum est, ipso nuptiarum die ad Ecclesiam confugisse, & perpetuæ Virginitatis voto Deo se cōsecrasse. Reliquit virum, & amplexata est Christum. Reliquit corporis voluptates, & voluptatibus fruitur Paradisi. Prudens deliberatio, sed felicior euentus, & qui perrarò sequi soleat in tā præsenti periculo, Maioris ergo prudentiæ est, antè in portū se recipere, quàm procellæ turbinem expectare. *Greg. Dial. lib. 3, cap. 14.*

Spoletana virgo. SICVTI fecisse Spoletanam Virginē idem autor est. Quæ diuitis & principis viri filia, cùm pater ipsam nuptui collocare decreuisset, illo inscio ad Monasteriū abiens, Virginitatis velū habitumq; accepit. Quòd si nuptias sustinuisset, nescio an ei integrū fugere fuisset. Auidius enim spōsam Sponsus, quàm pater filiam obseruasset. Quamuis & ipse indignatus illam exhęredauerit. Sed quā exhæredauit pater, Deus regni sui cœlestis hæredem fecit, & quæ nihil acceperat à parente, à Domino accepit, vt ab obsessis dæmonia pelleret, sicuti de illa testatus est S. Eleutherius Abbas. *Ibid.*

Euphraxia virgo. EVPHRAXIAM Virginem Antigoni filiam, quia cuidam Romano Patritij generis iuueni à parentibus antè pacta fuerat, quàm Religioni se dedisset,

cùm illum accipere Theodosij Imperatoris literis in Thebaidem, quò cōcesserat, missis vrgeretur, respondisse tradunt, Sponsum se habere in cœlo, non in terra, & certum sibi esse omnia prius extrema perpeti, quàm fallere fidem illi datā. Cumque insuper Theodosius opulentas viri nuptias suis donis se cumulaturum polliceretur: Opes meæ, inquit, Christus est, dona tua aliis dato. Quid prius mirer, nescio, senilem teneræ ætatis in respondendo sapientiam, an puellaris animi in proposito constantiam? Sed idem ille hanc Christiano Principi respondere docuit, qui Gentilibus Philosophis Catharinam: & qui fecit ne Luciam Virginem homines bouesque mouere possent, fecit & hanc ne Imperator. Perpetuum nanque Spiritus sancti habitaculum est impolluta Virgo, quæ perpetuæ sese dedicat castitati. *In vitis PP. Sur. Tom. 2.*

Maria Ogniacens.

MARIA Decegnies puellula duodecim annos nata, parentū (non sua) voluntate cuidā Iohanni nuptui tradita, vitæ districtione ac sanctitate commouit virum, vt intactam dimitteret. In Virginitate ergo perseuerans, multa virtute multisque miraculis celebris euasit. E vita decedenti, Christus, Angeli, Apostoli in visu apparuerunt. Quorum consolationibus iocundata, mortis angustias non sensit. Solutā deinde à corpore animulā, à beata Virgine cū Angelorū comitatu in cœlum ferri conspexit Episcopus Tolosanus. Haud immeritò tantā consecuta est beatitudinē, quę ne viro quidem iuncta virilem copulam admisit, & matrimonij iugo cui iam subdita fuerat excusso, incorrupta & corpore & mente permansit. *Iacob. Vitriac. Sur. Tom. 3.*

Edildrida Virgo.

TAM ancipitis pugnæ gemina victoria potitā Edildridam Virginem Sigebertus & Beda scriptores tradunt, quæ Annę Regis Orientalium Anglorum Christianissimi filia, primùm Tonberto Australiū Giruiorum Principi in coniugium tradita, cum eodem pari voto Virginitatem seruauit. Deinde eo defuncto, ite-

rum

rum à patre inuita desponsatur Ecgfrido Regi. Sed cũ ipso quoque in Virginitate annos duodecim vixit. Posteà verò eius permissu Religioni se consecrauit, & securiorem quidem in Monasterio, sed nunquã domi castiorem vitam duxit. Haud dubium quin castitatis merito tanta gratia illam donauerat Deus, vt etiam iis quibus nubebatur, statim continentiam persuaderet. Rarissimum sanè exemplum, ac nescio an à condito æuo alterum tale, vt aliqua & bis maritata sit, & semper Virgo. *Beda Hist. Eccl. lib. 4. cap. 19.*

SEMPER quidem Virgo, sed tamẽ vnius viri coniux Kunegundis Henrici Imperatoris fuisse dicitur. Denique viro muliebri constantiæ diffidenti, ac zelotypo suspecta, super candentes vomeres nudo, sed inoffenso vestigio ambulando castam se probasse. Eo amisso liberius Deo seruire potuit, non castius viuere. In eadem ergo castitatis puritate perseuerans, nulli posteà nubere voluit, ne cum Henrico simul amitteret Virginitatẽ. Qui ambo, quoniam in coniugio cælebes permanserunt, cœlo digni effecti, & ad cœlum sublati, multò fœlicius perenniusque regnum acceperunt, quàm reliquerunt. *Iacob. de Vorag.* *Kunegũdis Virgo.*

GVNZONIS Arbonæ Ducis filia, Galli Abbatis precationibus à dæmonio liberata, Virginitatem vouit. Cœperat enim Spiritus sanctus ibi habitare, vnde immundus fugerat. Cumque à Sigeberto Galliæ Rege in Matrimoniũ peteretur, à patre tradita, Sponsam se cœlestis Regis esse dixit. Quæ vox ita exterruit Sigebertum, vt puellam contingere non ausus, Monasterio Virginum delegaret, ei ipsam cedens, cuius se Sponsam asserebat. Illa itaque in cœlesti beatitudine Christo iungi meruit, quia dum in terris viueret, pluris fecit castitatem quàm Galliæ regnum. *In vita S. Galli. lib. 1. cap. 21. Sur. Tom. 5.* *Filia Gũzonis Ducis.*

EDITAE Virginis Edgari Anglorum Regis filiæ corpusculũ post annos aliquot quàm conditũ fuerat, *Edita Virgo.*

aperto sarcophago redactum in puluerem inuentum est, præter ventrem & genitalia. Cunctísque mirantibus, cur ea pars tantùm integra extaret, cuidam ipsa Virgo in quiete apparens, minimè mirandum esse dixit, si reliquo corpore fatiscente, vterus incorruptus maneret, qui Virginitate sanctificatus esset, & nulla libidinis labe inquinatus. Dunstano quoque Episcopo de illa reuelatur, celebrandam esse in terra, quæ digna fuerit vt in cœlo celebris esset inter Sponsas Christi. O grande Virginalis pudicitiæ meritum, quo tanta comparatur felicitas, vt anima hominis honoretur in Dei regno, & corpus cariē nesciat in sepulchro. *Huius mentionem facit Polyd. Hist. lib. 5.*

Luceia virgo. QVASDAM autem etiam apud infideles reuerenter habitas legimus. Luceiam Romanam Virginem Rex quidam barbarus, nomine Ancias, cùm captam stuprare vellet, Dei cœli Sponsam esse audiuit, & vi abstinuit, ac simul liberam fecit. Quinetiam ad Christum conuersus, cùm ipsam Romę Martyrio consumptam audisset, captiuæ suæ sorte incensus, relicto regno Romam perrexit, & pro veræ Religionis assertione supplicia pertulit, magis iam desiderans regnare in cœlo, quàm in terra. Tantum illi profuit venerationi Virginem habuisse. *Metaphrast.*

Flora & Lucilla. EVGENIVS etiā barbarus Aphricæ Rex Floram & Lucillam sorores Deoque dicatas Virgines Latium incursans, captas abduxerat, sed cùm eas perpetuam castitatem deuouisse intellexisset, vitiare pertimuit, & libertate donauit. Ad bella procedens earum precationibus se commendabat, victorque redibat, & frequēti successu lætatus, Christo ab ipsis prædicato credidit, intantum vt Romā ad Martyrium tendentes relinquere noluerit. Iam quippe didicerat, fragilem & caducam esse regni sui coronam, sed Martyrij stabilem & æternam, atque vnà cum illis passus cœlum petiit. Tantum & isti attulit vtilitatis honorata Virginitas.

VIR-

VIRGINITATIS amor effecit, vt Euphrosina Alexandrina domum, parentes, patriam fugeret, & ne iuueni (cui pacta fuerat) inuita traderetur, sub virili habitu latent, proximi cœnobij Monachos adiret, seque in eorum numerũ solenni professione redigeret, dicta Smaragdus. Cur, inquies, vnũ fugiens tam multis se credidit? quia eos quibus se credebat, æquè ac se castos esse nouerat. Quem autem fugiebat, longè disparis voti diuersique propositi erat. Neque tamen negare possum, difficillimum esse fœminæ cum viris versanti mentẽ integrã gerere, & inter scopulos nauigantẽ nulla in parte elidi. Quàm ergo fortis virgo Euphrosina, quæ saluas pudicitiæ merces per media ipsa pericula vsq; ad portũ perduxit salutis? *In vit. PP.* *Euphrosina Virgo.*

HOC idẽ mirari licet in Margareta AEgyptia Virgine, quæ & ipsa de Sponsi thalamo ad thalamũ peruenit Christi. Prima quidem nocte illo ex lassitudine altiùs dormiente, vt qui diem totum in choreis & tripudijs desudasset, ipsa dormire nõ poterat, assiduè secum voluens, quomodo Virginitatis suæ thesaurum subtraheret eius rapinæ. Clanculum ergo pedetentimque sese de cubili proripuit, ædibusque excessit, & virum assimulata, monasteriumque ingressa, inter Monachos latuit vocata Pelagius, vbi persanctè vixit, neque quòd fœmina fuerit, vlli ante obitus sui diem cognitus fuit. Igitur non dormiẽdum Virgini vbi periculum imminet, sed vigilandum fugiendumq; est, si sese integram cupit conseruare. Et nisi huiuscemodi incumbat necessitas, nunquam viris Virgo se credat; vbi diuersus sexus est, diuersarũ cogitationũ pugnas incidere necesse est. *Sim. Metaphr.* *Margareta virgo.*

IDCIRCO Beatus Martinus Episcopus, cùm Virginem quandam vitæ sanctitate percelebrem inuisere vellet, & illa aditu negato ei excusando dixisset: Mi pater sancte, ora pro me, quia à viro nunquam sum visitata; gratias egisse Deo fertur, quòd illa talibus *Quædam virgo.*

imbuta

imbuta moribus castam custodiret voluntatē, ac benedicens eam abiisse lætus. *Seuer.Sulpit. & Hieron.Epist. ad Oceanum.*

Lvbrica siquidē res castitas est, nisi summa circunspectione fulciatur, facilè labascit. Quod bene intellexit Petrus Apostolus, qui cùm omnes morbo aliquo laborantes passim curaret, filiam Petronillā Virginem febri vexari dimisit. Et cùm interrogaretur, cur qui alios sanasset, filiā ægrotare sustineret? sic ei expedire, respōdit. Didicit virgo in infirmitate esse fortior, & iam nec sana de corporis voluptate cogitare. Maluitque casta mori, quàm Flacco Consuli (à quo petebatur) nupta viuere. Exaudiuit Deus deprecantem, & vitæ pariter Consulisque libidini iam vim parantis ipsam surripuit. Atque eandem quę hominis vxor esse noluit, Sponsam fecit Christi, cælestibus fruiturā nuptiis, quia terrenas contempserat. *Apud Aloysium.*

Petronilla virgo.

Sic & Hilarius Pictauiensis Episcopus, cùm filiam suam Apram castè sanctèque viuendi præceptis imbuisset, & illa aliquādiu in Virginitatis proposito perseuerasset; veritus ne malitia mutaret mentem, Dominum deprecatus est, vt ipsam è medio sublatā, iam in tuto collocaret. Itaque tam lætus & alacer mortuam extulit, quàm ne Virginitatem in coniugium verteret, anxius ac solicitus fuit. His exemplis & timere discat ancilla Christi, vt securior sit: Et si casus inciderit, vitā amittere optet priusquàm castitatem. *In vita eius.*

Apra virgo.

Satis hæc de Virginibus: Viduarū nunc nostrarum castitatem exponamus, ne à veteribus (quarum superiùs fecimus mentionem) victi videamur.

Nataliam Hadriani Martyris cōiugem (quoniam forma multis præstabat) Tribunus Nicomediæ in coniugiū petiit. Denegare non erat quod Tribunus peteret, & ancilla Christi iam quò se verteret, nesciebat. Impetrat tamen tridui spatiū ad deliberandum, atque interim Dominum votis precibusque solicitat, vt pu-

Natalia virgo.

vt pudicitiam quam illi vouerat,ipse tueatur. Et somnio edocta, inde soluens Cõstantinopolim versus fugam fecit. Quod vt resciuit Tribunus,conscensa naui fugientem persequitur. Iam propè erat vt consequeretur, cùm contrario flante vento coactus est reuerti; illa suo,quo volebat,peruenit. Itaque in viduitate ieiunijs & precationibus vacans,Deo seruiuit; seruisset autem homini,si iterum nupsisset. *In vita S. Hadr. Mart.*

PAVLAM Romanam,à Hieronymo proditum legimus post mariti mortẽ non solùm nubere noluisse, sed etiam cum viris nunquam comedisse. Casta mulier vix se viduam esse putauit,si cui non sui sexus hominum, vel ipsa tantùm cõuiuendi familiaritate iungeretur. Sic itaque viduitatem sanctè pureque custodiuit, vt in Monasterio sacris virginibus præesset:quas etiam æquauerat castitate, cæteris virtutibus superabat. *Hieron. de Epitaph. Paulæ.* *Paula vidua.*

ELIZABETH Lantgrauio tradita votum vouit,si marito superesse sibi cõtingat, Deo se in castitate seruituram, & casti propositi meritum habuit etiam cõiugata. Post viri obitum, de ingentibus diuitijs ad vltimam deuoluta est paupertatem, rapiẽtibus omnia, qui se Lantgrauio succedere dixerant. Vnde ab Episcopo Bambergensi suscipitur,pieque sustẽtatur. Quo rursum ad nuptias hortante, dotemque multam pollicente,respondit: Si id conari pergeret,sibi in animo esse, truncatis naribus vel scissa facie ita se deformem reddere,vt qui ducere velit, futurus nemo sit. Igitur inops & egena mulier, nec prioris fortunæ felicitatẽ amissam doluit, nec secundæ oblatã accepit,dum sola castitate gaudet. Adeoque impatientèr tulit ad coniugium repetendum se inuitari, vt nisi qui inuitabat cessasset,suam ipsa faciem lacerasset. Quanta autem sanctitate profecerit,hinc nosse licet, quòd nullũ ferè virtutis genus in hoc opere, eius exẽplo vacuum sit. Profectò nisi perpetuam castitatem tam ardẽter adamasset, *Elizabeth vidua.*

maſſet, ad tantam perfectionem nunquã perueniſſet. *Conrad. Concion.*

Galla Vidua. • GALLA Symmachi Conſulis Filia (vt Gregorius refert) Gothis Italiam vaſtantibus viduato viro, cum quo annum tãtum vixerat, nulli poſteà nubere voluit, licet & ætate integra eſſet, & nõ illiberali forma. Aegrotanti fœdaque corporis ſcabredine affectæ, medici conſulebant, rurſum vti marito, alioquin eo morbi genere vel perituram, vel ſi vixerit, contra ſexus ſui morem villoſum mentum habituram. At illa neque oris deformitate, neque mortis periculo territa, propoſitum, dimiſit caſtitatis. Dum autem diem ſuũ obiret, affuit in viſu Petrus Apoſtolus, à peccatis abſolutam eſſe dixit, promiſsis vitæ æternæ erexit: & vt ſecũ veniret, hortatus eſt. Tunc ſancta animula illo dimiſſo corpore, quò vocabatur, læta abiit. Si his etiam digamas frui ſolere viſis noſtis, nubite viduæ. Sin verò nihil tale de illis memoriæ proditum legiſtis, nõ eſt cur illas imitemini, de quarum beatitudine à ſcriptoribus ſiletur. Si qua tamen continere ſe non poteſt, nubat. *1. Cor. 7.* Melius eſt enim nubere, quàm vri, quia minus malum maiore malo melius eſt, *Greg. Dia. lib. 4. cap.* 13.

Euphraxia. A quo quidem malo multum abhorrẽs Euphraxia Virginis Euphraxiæ mater, hac vnica prole ſuſcepta, cum viro ſuo Antigono caſtę continenterque vixit. Cæterùm illo defuncto, quoniam ætas, forma, diuitię, ſuppetebant, ad ſecundas nuptias vrgeri cœpit Theodoſij Imperatoris Auguſtæque ſuaſionibus ac promiſſis. Quod quanquam amore erga ipſam ſummo agebatur, illa tamẽ indignans, & caſtitati metuens, rebus occultè nauigio impoſitis, cum filia in Aegyptum nauigauit, & in Thebaidam perueniens, filiam monaſterio tradidit, quæ ſecum tulerat, pauperibus erogauit, piiſque ipſa operibus incumbens, caſtitatis propoſitum nunquam dereliquit. Cumque Abbatiſſa, cui filiã commendauerat, in quiete vidiſſet Antigonum in Paradiſo

radiſo fulgentem à Domino exoraſſe, vt coniugem ſuã de terris euocatam ſibi iam ſociã faceret, die qua prædictum fuerat, læta deceſsit. Tanta ergo accepit bona, quia & cum viro caſtè ſe habuerat, & ſine viro, viduitatem conſtanter ſeruauerat, quanta Imperator iterum nubenti dare nunquam potuiſſet. *In vitis PP. Sur. Tom. 2.*

SALABERGA poſt quinque filios ex Alduino marito Dagoberti Galliæ Regis Duce genitos, ab eodem impetrauit, vt deinceps in caſtitate Deo ſeruiret. Itaque conſtructo apud Lugdunum amplo Monaſterio, trecentis ferè ancillis Chriſti præeſſe meruit, & multorum ſignorum operationibus celebris fuit. Et quia ſeruandæ caſtitatis gratia virum liberoſque reliquit, nunc cum Chriſto regnat, & in quo omnis beatitudinis ſumma eſt, eius indiſſolubili fruitur conſortio, conſpectuque lætatur. *Sur. Tom. 5.* *Salabera vidua.*

RADEGVNDIS Clotarij Galliæ Regis coniux cùm annos aliquot cum marito ſine querela vixiſſet, tandem ſeruandæ caſtitatis cupiditate accenſa, diuortium impetrat, & monaſterio ſe includit. Quæque regis vxor fuerat, facta eſt Sponſa Chriſti, & magis deinde miraculis claruit, quàm antè claruerat Galliæ regno quod reliquit. *Sur. Tom. 4.* *Radegũdis vidua.*

MELANIA Vrbani Prætoris filia viro tradita, cùm duos liberos quos ex eo ſuſceperat, impuberes adhuc morte immatura amiſiſſet, nequaquam de reparanda prole cogitare cœpit, ſed de caſtitate ſeruanda. Crebris itaque ſuaſionibus induxit maritum, vt diſtractis in pauperum vſus bonis, ambo animũ ad Dei ſeruitiũ applicarent. Itaque ille inter Monachos, ipſa inter ancillas Chriſti, quod vitæ ſuperfuit (relicto geniali thoro) laudabiliter peregerunt, viduitatem ſeruantes antequàm vidui eſſent, imò quod plus eſt, religione ſe vincientes, ne vxorios actus repetere expeditum foret. I nunc inſatiabilis libido cui maritum habuiſſe *Melania vidua.*

habuisse nõ est satis, alios atque alios tibi quære, cùm hæ sanctissimæ fœminæ etiam quem habebãt habere noluerint, vt Christum haberent. *Pallad. Histor.* 119.

Contra impudicos. SED quid de illis dicam siue fœminis, siue viris, qui ne adulterijs quidem abstinẽt, qui meretricantur, qui libidinibus diffluunt, quandoquidem etiam matrimonia iterare, etsi licitum, non tamen satis honestũ putatur, nisi fortè honestum sit, vri & cõtinere se non posse. Meminerint igitur in Decalago præceptũ esse: *Deut. 5.* Non mœchaberis, Non cõcupisces vxorem proximi tui. Et in lege adulteros lapidibus obrui. Et à Rege Babylonio, id est, diabolo in igne frixos: Pro eo, in- *Ierem. 28.* quit, quòd fecerint stultitiã in Israël, & mœchati sint in vxores amicorum suorum. Reminiscantur in Euã- *Matth. 8.* gelio gregem porcorum mergi in profundum. Et Samaritanam mulierem, quia quinque viros habuerat, argui à Domino, sextum iam non esse suum. Et ab eo- *Iohan. 4.* *Ibidem. 8.* dem adulteræ, ne amplius peccaret, iniunctũ; ne grauius illi contingat. Sciant etiam, fornicationis reum ab Apostolo traditũ satanæ in interitum carnis. Quod *1. Cor. 5.* vitium vsqueadeò execrabile iudicat, vt Corinthijs eorum consuetudinem, qui illo infecti sunt, interdicat, dicens: Ne commisceamini fornicarijs. Et idem: *Ibidem 6.* Nolite errare, inquit, neq; fornicarij, neque idolis seruientes, neque adulteri, neque molles, neque masculorum concubitores, regnum Dei possidebunt. Iterum alibi ait: Fornicatores & adulteros iudicabit *Hebr. 13.* Deus, hoc est, dãnabit. Et in Apocalypsi legimus: For- *Apocal. 21.* nicatorum partẽ cum veneficis futurã, & idololatris & omnibus mendacibus in stagno ardẽti igne & sulphure, quod est mors secunda. Sed percurramus etiã Scripturarum exempla, quò magis innotescat, quãto odio Deo sit omnis impudicus. Lamech primus duxit *Lamech.* *Cain.* duas vxores, & primus Cain occidit fratrem: dicitur *Sodomitæ.* tamen, septuplum vltio dabitur de Cain, de Lamech verò septuagesies septies. Sodomitæ & Gomorrhæi,

cùm

cùm aduenas turpiter appetissent, cæcitate primum lucem amisêre, deinde etiam vitam, cum ipsis vrbibus funditus euersi, & qui igne libidinis exarserant, cælesti igne super eos pluēte cōsumpti sunt. Ob Dinā Iacob filiam violatam Sichemorum vrbs vastatur, & vnius stuprum cædibus expiatum est plurimorum. Ruben maledicitur, quia ascendit cubile patris sui. Zambri cum scorto Madianitæ, ad quod palam intrare non erubuerat, pugione sacerdotali confodiuntur: & ne non iure cęsos arbitreris, illis punitis, Dei in filios Israël ira placatur. Prima Samsonis vxor, quia ipso repudiato alium acceperat, simul cum patre igne conbusta pœnas dedit. Ipse Samson secundæ vxoris (vt scias qualis digamiæ euentus sit) dolis ac proditione perijt. Tribus Beniamin penè internecione deletur, ob vim illatam coniugi alienę. Dauid Regem adulterij perpetratio ad innocentis & quidem de se bene meriti indignam compulit necem, vt intelligas, illicitos concubitos causam esse plurimorum malorū. Et licet peccatum hoc mox per pœnitentiam translatum dicatur, ipsa tamen peccati labes non nisi multarum maximarumque patientia calamitatum elui purgarique potuit. Filius etiam Dauid Ammon, defloratæ Thamar iniuriam morte rependit, à fratre interemptus. Salomonis sapientiam multarū amor fecit insanire, ita vt earum Dijs Deabusque phana poneret. Quamobrem scissum est regnum de manu filij sui, & datum Ieroboā seruo suo. Igitur cùm obscœnę libidinis voluptas multò maioribus supplicijs semper compensata sit, certè si nulla etiam castitati præmia proponerentur, castè tamen viuēdum esset. Rursum, cùm tanta castitatis sit merces, quantam æstimare nemo potest, si nulla libidinem sequeretur punitio, libidine abstinendum esset. Vt ergo & vitium caueamus, & virtuti penitus innitamur, qualis vtriusq; finis sit, iugiter cogitemus. Sed dices. Spiritus quidē prōptus

Sichemitæ. *Ruben.* *Zambri.* *Vxor Samson.* *Altera Samson.* *Dauid vxor.* *Salomon.* *Matth.26.*

Rom.7. est,caro autem infirma : video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ,& nō quod
1.Corin.9. volo bonum,hoc ago: sed quod odi malum, illud facio.At castiga corpus tuum,& in seruitutem redige, vt obedire discat spiritui. Deinde quātò infirmiores,
Matth.7. tantò solicitius pete à Domino auxilium : Petēti datur,& pulsanti aperitur:frequentius ora , ventri minimum indulge : hoc dæmonium non eijcitur, nisi per orationem & ieiunium.Somnolentiam caue, & vigilijs operam da: qui vigilat, non sinit perfodi domum suam. Fac aliquid operis,vt nūquam te diabolus inueniat otiosum.Sexum diuersum quantum potes fuge,quantum licet obliuiscere: fugientem deserit concupiscentia,obliuiscentem dimittit fœda titillatio.Semper tamen totam vincēdi spem in Deo col-
Iohan.15. loca.Sine me,inquit,nihil potestis facere.

De Pœnitentia peccatorum per exempla veterum. Cap. IX.

HACTENVS de castitate : nunc ijs qui culpa aliqua lapsi sunt , demus Pœnitentiæ locum vt re-
Prouer.24. surgant. Et quidem nemo est qui non peccet.Septies
1.Iohan.1. in die cadit iustus, ait Scriptura . Et Iohannes Apostolus: Si dixerimus, inquit, quia peccatum non habemus,nosipsos seducimus , & veritas in nobis non est.Igitur quoniam omnia Deus conclusit sub peccato , vt omnium misereatur , omnibus necessaria est Pœnitentia , quæ quanti fructus sit , aut qualiter agi debeat,exemplis patebit.

Israëlitæ. LEGIMVS Israëlitas quoties Legem sanctā præuaricati sunt,Deo vindicāte, ærumnis vastationibusque affectos . Rursum cùm pœnitendo sese correxissent,eodem miserante liberatos, vt & iustum in puniendo agnoscas,& facilem in remittendo.

Iudicū.3. CVM ergo Iosue duce iam defuncto, alienigenas connubio sibi iunxissent,& (quod execrabiliùs est) immo-

immolassent eorum dijs Baalim, & Astaroth, obliti Dei sui, à quo multa magnaque acceperāt beneficia, bellis oppressi, Chusanrasathaim Mesopotamiæ Regi annos octo seruierunt. Tandem errorem suum incusantes, & ad pœnitentiam conuersi, Dei quem abiecerant opem implorarunt, & Othoniele duce victis hostibus, recuperauêre libertatē, rerumq; potiti sunt. Percutit ergo Dominus, vt sanet; occidit, vt viuificet. Sed neq; sanat, neque viuificat, nisi pœnitentes. *Iud. 3.* *Othoniel dux.*

OTHONIELE verò mortuo, cùm iterum ijsdē flagitijs se polluissent, Eglon Moabitarum Regi decē & octo annos tributa pensitauêre. Postremò pœnitentes, Aod ambidexter vindicauit in libertatē, Rege ipso interempto; & decem millibus hostium cæsis. Deinde annos octaginta nemo illos armis lacessiuit, vt hinc intelligas, cum pœnitentibus diabolum congredi minus audere: & si audeat, nocere non posse. *Ibidem.* *Ibidem.* *Aod dux.* *Barach dux.*

MORTVO Aod, peccauerunt & traditi sunt Iabin Regi Chanaan, sed post annos viginti cū eos sceleris pœnituisset, clamassentque ad Dominum: Delbora prophetante, Barach tantummodo cum decem millibus armatorum Sisaram Regij exercitus Ducem cum nongentis falcatis curribus & ingenti militum copia in prælium descendentem fudit fugauitque. In decem millibus Decalogi numerus habetur, quo si pœnitens se munierit, vitiorum multitudinem cōtrà insurgentem facilè superabit. *Iud. 4.*

IAHEL autem vxor Aber Sisaram, adacto in tempora clauo, interfecit. Iahel interpretatur incipiens; Aber lucidus. Iahel ergo vxor est Aber, quia illū quē pœnitere incipit, lux recti prauique dignoscendi comitatur. Sisara exclusionem gaudij designat, id est, diabolum, qui nos à Paradisi gaudijs maligna suggestione nititur excludere, quem clauo in tēpore transfodimus, cùm in tempore pœnitentiam agimus, cō- *Ibidem.*

punctionis clauo vitium expungentes. Hoc tempus si elabi sine pœnitudine dimiserimus, frustra posteà nos pœnitebit. Incassum enim tunc lugetur, cùm iã actorum ratio exigitur.

Iudic.6. POST annos quadraginta in pace peractos, rursum ad impietatem prolapsi à Madianitis deuastantur annos septem. Et cùm tandem illos delicti pœnituisset, per Gedeonem opitulatus est eis Deus. Qui diuino fretus auxilio, non amplius quàm cũ trecentis armatis, vix numerabiles hostiũ copias fudit atq; cõcidit. Oreb & Zeb Principũ Madian capita victor abscidit. Oreb dicitur tentatio, Zeb lupus, Madian contradictio siue iniquitas. Igitur verè pœnitens incipit cum tẽtationibus colluctari, nec se vltrà spiritalis lupi rapinis exponit, sed vt primùm se impugnari animaduertit, ita primùm resistit, & hoc est capita principum cõtradictionis vel iniquitatis truncare, peruersarũ cogitationũ initia recidere, ne ❡ morã fecerint,

Crescant, & tacitum viuat sub pectore vulnus.

Iudic.10. SED Gedeone quoque vita defuncto, auersi sunt post gentilium ritum, colentes Baalim & Astaroth. Et cùm Philistinorum inuasionibus per sedecim annos attriti essent, pœnitentiam quidem egerunt, sed non exaudiuit eos Dominus. At cùm etiã idola de finibus eiecissent, per Iepte ducẽ tutatus est eos, vlciscẽs aduersarios à quibus assiduè vexabantur, ex quo patet, pœnitentiã non verbo tantùm, sed etiam facto agendam esse, vt veniã promereri possis. *Iud.10, & 11.*

Iudic.13. RVRSVM ob idololatriæ crimen annos quadraginta sub iugo Philistinorũ fuêre. Posteà verò pœnitentes per Samsonem liberati sunt, qui ligatus fregit vincula, & maxilla asini interfecit inimicos, & de molari maxillę egressis aquis sitim sedauit. Per pœnitẽtiam quippe diuelluntur nexus peccatorum. In maxilla oratio, in asino humilitas intelligitur, quibus prosternuntur nequitiæ spiritales, quia humiliantis se

oratio

oratio nubes penetrat. De molari autem maxillæ fluunt aquæ, cùm inter orandum conſcientiæ morſus *Eccl.35.*
elicit lachrymas, quibus deinde parta beatitudo reſtinguit deſiderij ſitim. *Iud.14.*

SVB Heli quoq; Sacerdote à Philiſtinis anguſtias *1.Reg.7.*
cladesque paſsi, Samuelis admonitione atque hortatu ad pœnitentiam inclinantur. Ipſoq; pro eis deprecante, hoſtiasque offerente, fleuerunt, ieiunauerunt que palam confitentes, quòd Baalim & Aſtaroth idola coluiſſent, Dei ſui cultu derelicto. Hac pœnitentiũ afflictione placatus Dominus, Philiſtinorũ multitudinem in illos irruere paratam tonitru ac fragore ita exterruit, vt repentè auerſi terga darent. Filij verò Iſraël eos fugientes perſecuti ad internecionem conciderunt, vrbes quas amiſerant recuperarunt: nec poſteà ab inimicis infeſtati ſunt, quandiu vixit Samuël. Hinc percipitur, quãtum deprecatio, quantũ lachrymę, quantũ ieiunia proſint pœnitenti. Quid eſt enim aliud vrbes amiſſas recuperare, niſi priſtinæ virtutis meritum, quod peccãdo deperditũ fuerat, inſtaurare?

PECCAVI, inquit Dauid, Domino, cùm adulte- *Dauid.*
rio homicidium iunxiſſet, & ſtatim meretur audire: *2.Reg.12.*
Dominus quoque tranſtulit peccatum tuum, nõ morieris. Magnum peccatum magna remiſſum eſt miſericordia. Haud dubium quin & magnus pœnitentis dolor extiterit, qui tam repentè venia dignus fuit. Quomodo enim minante Propheta tanti delicti cõſcius non vehementer doluiſſet, qui paruulo ægrotãte, quẽ de illicito genuerat coitu, fleuit, ieiunauit, in terra iacuit? Qui Abſalonẽ filiũ fugiens, nudis pedi- *2.Reg.19.*
bus, & aperto capite, & lachrymãtibus oculis inceſſit. Multum ergo dolendum eſt, cũ multũ peccatum eſt. Nec te moueat ſi aduerſis caſibus concutitur, cui venia indulgetur. Sæpius excoctũ aurũ purius nitet.

AT idem iam omniũ inimicorum ſuorum victoria potitus, cùm deſcribere regni populos iuſsiſſet, quorũ

numerus fuit virorum fortium de Israël octingenta millia, de Iuda quingenta millia. Videns se præesse tantæ multitudini, mentis elatione peccauit, & continuò (vt discas non differendam esse pœnitentiam) Peccaui, inquit, valde in hoc facto, sed precor Domine, vt transferas iniquitatem serui tui, quia stultè egi nimis: Ecce mœret, & pœnitens se deliquisse cõfitetur. Cur ergo non vt antè sequitur confessionem venia, cùm præsertim illud, quàm hoc, peccatum grauius fuerit? Quia licet deinde quis leuiùs peccet, magis tamen efficitur ingratus, dum post remissam culpam in culpam relabi negligit. Proinde Dominus, cui prius facilè pepercerat, nunc eundem de tribus eximijs malis vnius optione onerat, hoc est, vel famis vel cladis, vel pestilentiæ, ne quis venia pro licentia vtendum putet. 2. Reg. 24.

Roboã Rex. ROBOAM Rex Iudæ, & illi quibus præerat, lege Dei contempta, gentilium ritum sequebantur, cum Sesach Rex AEgypti de improuiso fines eorum irrũpens, oppida multa & loci natura & armis munita expugnauit, illosque qui aduersum se in campũ descenderãt, in vrbem fugere compulit. Porrò cùm per
2. Paral. 12 Semeiam Prophetam audissent. Vos reliquistis me, & ego reliqui vos in manu Sesach, dicit Dominus: ab errore conuersi pœnitentiam egerunt. Inde rursum Dominus ad Semeiam ait: Quia humiliati sunt, non disperdam eos, veruntamen seruient Sesach, vt sciãt distantiam seruitutis meæ, & seruitutis regni terrarũ. Ergo etiam per pœnitentiam placatus Dominus non semper omnem angustiam aufert, cùm scilicet hoc illi
2. Cor. 12. profuturum nouit cui placatus est. Nam virtus in infirmitate perficitur. 2. Paral. 12.

Achab. ACHAB Samariæ regum pessimus, qui vineã Na-
3. Reg. 21. both Iezraëlitæ per ipsius cædem ita occupauerat, vt crudelior tunc an auarior fuerit, non facilè dignosci possit: minante sibi Domino per Eliam Prophetam pertimuit,

pertimuit,& ſciſsis veſtibus texit ſe cilicio,ieiunauit, in ſacco iacuit. Idcirco Dominus malũ quod illi interminatus fuerat,diſtulit poſt eum in diebus Ochoziæ & Ioram filiorum eius.Hinc per Iezechielẽ Prophetam ait:Impietas impij non nocebit ei,in quacũque die conuerſus fuerit ab impietate ſua. 3.*Reg.*21. *Iezech.*33.

IOSAPHAT Rex Iudæ irruentibus aduerſum ſe Moabitis,& Ammonitis,& Idumæis, indixit ieiuniũ atque orauit, omneſque de Iuda ſteterunt corã Domino,cum paruulis & vxoribus,ac liberis,& in terram proni adorauerunt.Cantores præcedentes exercitum Deo laudes perſonabant,cùm illi,quos pertimuerant,in ſeipſos conuerſi mutuis vulneribus concidêre.Ioſaphat & Iuda diripuerunt ſpolia.&gratias Deo egerunt, quòd ſic pro ipſis depugnaſſet:Cor enim contritũ & humiliatũ Deus nõ ſpernit.In tribulatione, inquit,inuocaſti me, & liberaui te.2.*Par.*20. *Ioſaphat Rex.* 2.*Paral.*20 *Pſalm.* 50. *Pſalm.*80.

BENADAB Syriæ Rege Samariam obſidente,oppidani fame laborabant,ita vt quædam mulieres à filiorum eſu non abſtinerent, quando pœnitentia & humiliatione Ioram Samariæ Regis, qui cilicio ſe induerat,die vno ſumma inopia in ſummã verſa eſt copiam. Syri enim horrendo armorum ſtrepitu diuinitus excitato, vehementer perterriti, relictis impedimentis omniq; ſupellectili dimiſſa,fugam fecêre. Samaritæ verò egreſsi direptis caſtris inſperata præda ditati ſunt, & modius ſimilæ ſtetit ſtatere vno, ſicuti prædixerat Eliſæus,& duo modij ordei ſtatere vno. *Ioram Rex.* 4.*Reg.*6.

REX Iſrael Ioachaz cũ ſuis quos prçuaricari fecerat,ſubditus Azaheli Syriç Regi, & Benadab filio eius,pœnitentiam egit,orauitque ad Dominum, & ſicut Scriptura ait:Datus eſt illis ſaluator, cuius ope liberati ſunt.4.*Reg.*13. *Ioachaz Rex.* 4.*Reg.*13.

EZECHIAS fide & religione probatus, ſed ob plebis & Achaz patris impietatẽ Ieroſolymis obſeſſus conſcidiſſe veſtimenta dicitur, ſaccoque ſe operuiſſe, *Ezechias Rex.* 4.*Reg.*19.

ad Templum venisse, ad Isaiam vt pro ipsis oraret misisse, & continuò ab eodem Propheta meruit audire, ne timeret. Denique ira in hostē conuersa, nocte vna cecidêre CLXXXV. millia Assyriorum, Angelo cædente, & à pernicie liberante pœnitentem. Prophetauerat autem Isaias, dicēs: Cadet Assur in gladio nō viri, & gladius non hominis vorabit eum, & fugiet non à facie gladij. 4. *Reg*, 19.

Isaiæ 31.

Idem. *4. Reg.* 20. IDEM Ezechias, cùm ægrotanti sibi diem extremū imminere per Prophetam audisset, flēdo atque orando impetrauit vitæ propagationem, vixitque vltrà quàm vixisset, si sic non egisset, quindecim annos. Argumento est, verè pœnitentes non esse morti obnoxios, sed vitæ destinatos æternæ, dicente Domino: Nolo mortem morientis: conuertimini, & viuite. 4. *Reg*. 20.

Iezech. 18. *4. Reg.* 20.

AT cùm gloriabundus Merodach Babyloniæ Regis legatis gazam suam omnē ostentasset, & ob id illam ad Babylonios quoque transportandā Isaia prophetante didicisset, delicti conscientia consternatus, non est ausus mulctam hanc auferri poscere, sed differri. Bonus, inquit, sermo Domini, sit tantùm pax in diebus meis. Itaque in posteros dilatum est malum, fortè etiam ab ipsis differendū, si vel non deliquissent, vel continuò illos delicti pœnituisset. *Ibid.*

Manasses Rex. *4. Reg.* 21. MANASSES eius filius cùm in regnum successisset, patris virtutes vitiis suis æquauit. Coluit enim idola, somnia obseruauit, artes maleficas exercuit, Domini per os Prophetarum minas denuntiationesque contempsit. Ob hoc ab Assyriis captus, & catenis atque compedibus vinctus, abductus est in Babylonē.

2. Paral. 33 Et tamen postquàm eum flagitiorum suorum pœnituisset, precatusque esset Deum quem peccando irritauerat, exauditus est, reductusque Ierosolymam, & in regnū postliminio restitutus. Tunc simulacra quæ posuerat euertit, arasque destruxit, & restaurato Altari

tari Domini, victimas & pacifica immolauit, suisque præcepit, vt colant Dominū Deum Israël. In bonum denique ex pessimo mutatus est, in liberum ex seruo, in Regem ex captiuo, quia pœnités ac dolens ad Dominum clamitauit, eodem Domino per Isaiam dicente: In indignatione mea percussi te, & in reconciliatione tua misertus sum tui. *Isaiæ.60.*

IOSIAE Regi Iudæ, quoniam cùm Legis librum perlegisset, patrum populique transgressione vehementer tristatus est: Olda Prophetis respondit. Hæc dicit Dominus: Ecce ego adducam mala super locum istum & habitatores eius, quia dereliquerunt me, & sacrificauerunt Diis alienis. Te autem quoniam audisti verba voluminis, & perterritū est cor tuum, & fleuisti coram me, colligam te ad patres tuos in pace, ne videant oculi tui mala quæ inducturus sum super locum istum. Itaque propter vnius pœnitentiam, communis omnium calamitas, quoad ipse vixit, dilata est. Vixit autem posthac duodecim annos. *Iosias Rex.* *4.Reg.22.* *2.Paral.34.*

SED plerique sanè peccatum suum doluerunt, Iosias verò, & post illum Esdras, etiam alienū. Nam hic quoque cùm intellexit, quòd ipsi qui secum à Babylone Ierosolymam remigrauerant, miscuissent semen sanctum cum exteris nationibus connubiorū copulatione, scidit pallium & tunicam, vulsit capillos, barbam depilauit, seditq; mœrens ante Templum vsque ad sacrificium vespertinū. Tunc demum surgens curuauit genua, expandit manus ad cęlum & flens orauit. Ex eius mœrore cęteri suum metientes crimen, & ipsi fleuerunt, magnoque diuinæ vltionis metu expauefacti, intantum illi obedierunt, vt consenserint, & vxores repudiare, & qui de ipsis nati fuerant filios abdicare. Igitur ipso Dei Legé exponente, conuenisse dicuntur in ieiunio & in saccis, puluere conspersi, & ab omni filio alienigena separati, confitentes peccata sua, & iniquitates patrum suorum quater in die, & *Esdras Sacerdos.* *Esdr.9.*

quater in nocte, & adorātes Dominum Deum suum.
Ierem.4. Ideò in pace stabiliti pristinæ libertatis statum sibi recuperârunt, dicente Domino: Si abstuleris offendicula tua, à facie mea non commoueberis.

Daniel Propheta. *Daniel.9.* CAETERVM ego non tam miror aliquem proprij reatus grauitate vehementer angi, quàm eum qui alienum crimen deflet vt suum. Et iam præter modò dictos, video etiam Danielem Prophetam oppidò quàm solicitum atque anxium, non pro suis, sed pro populi peccatis, dùm ea veluti sibi communia confitetur, & perinde misericordiam Dei implorat, ac si &
Ibid.10. ipse deliquisset. Video in ieiuniis, in sacco, in cinere illum sponte affligi, per tres hebdomadas lugere, panem disiderabilem non comedere, & neque carnem, neque vinum gustare, neque vnguento perfundi. Video, inquam, illum pro delictis aliorum talia facientē, & intra me cōfusus conscientiæ metu cōcutior, quòd ego miser pro meis quibus obrutus sum, nihil tale officio. Contere, Domine, contere duritiem viscerum meorum, & virga directionis tuæ percute cordis mei petram, vt saltem aquam effundat lachrymarū, & ipse plangere possim ea quibus te offendi, cùm Sancti tui sic lugeant etiam ea, quibus te alij offenderunt.

SED interim & reliquorum in pœnitēdo solicitudinem persequamur, vt & ipse de mea tepiditate magis erubescam, & alij de peccato suo dolore pleniùs instruantur.

Iudæi. *Iudith.4. &c.* HOLOPHERNE Iudæos inuadente, tutatus est eos Dominus, quoniam inuocauerunt nomen ipsius, & ieiunauerunt, & Sacerdotes induti sunt ciliciis, cinereque capita conspersi, & infantes prostrati ante faciem Templi, & Altare opertum cilicio. Illa quoque, quæ interfecit inimicum, vidua erat, quotidie ieiunabat, lumbos cilicio præcinxerat, cinere caput perfuderat, in secreto domus suæ cubiculo cum ancillis clausa morabatur, & tunc prostrata clamauit ad Dominum,

minũ, cùm tam audax facinus esset aggressura. Huiuscemodi ergo pœnitentiæ afflictionibus atque angustiis conciliatur Deus, reprimitur diabolus, innocentiæ status reparatur, reparatus conseruatur, conseruatus demum sortem capit æternitatis. *Iudith.4.*

NINIVITAE quoque cùm vrbẽ suam post dies quadraginta euertendam audissent, prędicauerunt ieiunium, vestiti sunt saccis, rex ipse surrexit de solio, abiecit Regia ornamẽta, & saccum induit, seditque in cinere, ac iussit ne homines, iumenta, boues, pecora gustent quicquã vsque manè, vtque vnusquisque conuertatur à via sua mala. Id videns Deus auertit omnem perniciem illam, quam eis comminatus fuerat se illaturum. Quis ergo dubitet, quin à diebus Iohãnis regnum cęlorum vim patiatur, & violenti rapiant illud, si etiam ante Iohannem hominum pœnitentia mutare potuit Dei sententiam? *Ione, 3.* *Niniuitæ. Ione.3.*

MARDOCAEVS ad Susa abductus, cùm Aman per se odio in ipsum ac simultate factum esset, vt Rex Persarum Assuerus edicto iuberet interfici Iudæos omnes qui Susis atque alibi in regno eius erant, vestimenta scidit, saccum induit, aspersit cinere caput, cum clamore & eiulatu incessit. Illi etiam qui per prouincias erant Iudæi ieiunauerũt, cilicioque & cinere pro stratu vsi sunt, & Deo propitio, cædes quæ in ipsos grassatura erat, versa est in autorem Aman, quodque ipse Mardochæo ac cæteris Israëlitis facere intenderat, hoc cũ asseclis atque assentatoribus suis passus est. Tam citò misericors & iustus Dominus, & eos liberat qui in cõspectu suo se humiliãt, & illos punit qui impiè superbiunt. Mardochæus verò ipse tam pręsenti periculo erutus, primum apud Regem obtinuit dignitatis locum, & quantum pœnitentię humiliationibus se submiserat, tantum fuit exaltatus. *Hist. Hester.* *Mardochæus & Iudæi alij. Ester.4. Ibidem 7.*

AT etiam iusti interdum quasi qui peccauerint, pœnitentiæ districtione se coartant. Iob, quem diabolus *Iob. Iob.16.*

omnium

omniũ aduersitatum mole premens vincere non potuit, saccũ consui, inquit, super cutẽ meam, & operui cinere carnem meam, facies mea intumuit à fletu, & palpebræ meæ caligauerunt, & confidenter ait: Hæc passus sum absq; iniquitate manus meæ, cùm haberẽ mundas ad Deum preces. Ecce in cœlo testis meus, & conscius meus in excelsis. Quòd si sic corpus suum sponte atterebat vir innocens, & simplex, & timens Deum, ob hoc solum vt humilitatem probaret: quid nos facere oportet, qui & in multis offendimus, & in non paucis adhuc offendere non cessamus?

Idem. IDEM quia ingẽtibus oppressus ærumnis Dei iudicium aliquantulum sugillauerat, se iustum iactãdo, & cum Deo disputare concupiscendo, à Domino redargutus culpã confitetur, & ait: Vnum locutus sum, quod vtinam non dixissem: & alterum, quibus vltrà non addam: & iterum, Insipienter locutus sum, ipse me reprehendo & ago pœnitentiam in fauilla & cinere. Si iste in fauilla & cinere, qui tam æquo animo tantas tolerauit calamitates: in quo illi, qui multò leuioribus affecti musitãt, indignãtur, cum Deo non disputare, sed pugnare videntur? Et vt sciamus quale propositum pœnitentis esse debeat, meminerimus dictum: Quibus vltrà non addam. *Iob. 39. & 42.*

Iob. 39.
Ibid. 42.

Nabuchodonosor. NABVCHODONOSOR Regis ineffrenatam superbiam contundens Deus regno illum menteque eiecerat, ita vt procul ab hominum consuetudine annos septem cum feris per deserta vagatus sit, fœnum quasi bos comederit, æstus, pluuias, ventos patiens absque tecto. Postquàm tamen ille ad se reuersus, agnouit mundanam potẽtiam non suum, sed Dei esse arbitrium, ac proinde confiteretur, neminem esse qui virtuti eius possit resistere, aut dicere ei, quare sic fecisti? veniam meruit, & sanitati regnoque restitutus, ampliorem honorẽ adeptus est pœnitendo, quàm fuit quem amiserat peccando. In quo impletum est illud

quod

quod per Isaiam dicitur: Vias eius vidi, & sanaui eũ, & reduxi eum, & ipsi reddidi consolationes. *Isaiæ 57.*

IN Zacharia legimus, Satan accusatione aduersari parantem Iesu filio Iosedech sacerdoti, prohibitum fuisse à Deo, eò quòd ipse Iesus pœnitentiam egisset. Qui deinde sordidis tegumentis in quibus iam se submiserat, exui, & cidari munda operiri iussus, desiderabilem illam Domini vocem audiuit: Ecce abstuli iniquitatem tuam, & indui te mutatorijs. Quàm ergo magna pœnitentiæ virtus? Diabolo os obstruit ne accusare posit, & peccatorum sordes cum innocentiæ puritate commutat. *Zach. 3.* *Iesus filius Iosedech. Zacha.3.*

ET vt fœminis quoque aliquod veteris Instrumẽti demus exemplum, Maria soror Aaron Sacerdotis, & ipse etiam Aaron Moysi arroganter detraxerant. Sed alter statim commissum doluit, & veniam accepit, altera quia paulò peruicatior fuit, lepram incurrit. Orauit pro ea Aaron, orauit Moyses, & tamen Dei iudicio damnata, extra castra propellitur, nec nisi peracta septem dierum pœnitentia, sanitatem recuperare, & in castra redire potuit. Non tardes igitur (vt Ecclesiasticus inquit) conuerti ad Dominum, & ne differas de die in diem. Subitò enim venit ira illius, & in tempore vindictæ disperdet te. *Maria soror Aaron. Num.12. Ecclesi. 5.*

De Pœnitentia peccatorum per exempla nouorum. Cap. X.

ET si istis (quos quamuis sanctos, ad inferna tamen descendere primorum parentum cogebat præuaricatio) tantæ curæ pœnitudo delictorum fuit; quantò magis nobis esse debet, quibus per Saluatoris aduentum Legis maledicto solutis, pateat aditus Paradisi? Dies quem illi diu in tenebris expectarunt, nobis lucet, nec iam in Christo credentibus quicquam expectare necesse est. Si pœnitendo satisfecerimus, hinc decedentes rectà ad beatitudinem tendemus. Inspi-

ciamns ergo etiam nouitia nostrorum exempla, vt ipsorum sequentes studium, adipiscamur & gratiam.

Iohannes Baptista. Matth. 3. PRIMA in Euangelio præcursoris vox est: Pœnitentiam agite, appropinquabit enim regnum cælorum. Et vt qualiter agenda esset, in se ostenderet: de camelorum pilis textum habuit indumentum, zona pellicea præcinctus erat, locustis, syluestrique melle vescebatur: lugubris & asper vestitus peccatorum tristitiam indicat, zona pellicea, carnis mortificationem testatur, ciborũ vilitas ieiunium abstinẽtiamq; commendat. *Matt. 3.*

Christus. Matth. 4. POST Iohannem eadem sanè vox dominicæ prædicationis initium fuit: Pœnitentiam agite, appropinquabit enim regnum cælorum. Sola peccati turpitudo ad pœnitendum mouere debuit peccatorem, quantò magis cum etiam ea promittitur merces, qua maior nequit desiderari? Et certè si regnum terrenum offerretur, nullum laborem refugerẽt mortales, nullum periculum declinarent. Offertur autem cæleste, & à vitijs ad virtutem retrahi non possunt. Retraherentur saltem, quando præmij spe nolunt, pœnæ terrore, quæ manet obduratos, dicente Scriptura: Cor durum habebit male in nouissimo. *Eccles. 3.* Aut si verbis non credunt, crederent saltem exemplo.

Christus. Matth. 4. ECCE enim, serue peccator, innocens Dominus in deserto solus manere non dedignatur, quadraginta dierum inedia ieiunium protrahere nõ recusat, & vt hominis in Deo naturam agnoscas, posteà esurijt. Deniq; omnia illa quę passus est, vt te redimeret, nõ inuitus sustinuit, tu vt illi (quẽ quotidie offendis) recõcilieris, exiguã pœnitentiæ fatigationẽ suscipere detrectas, & erga illum ingratus, & erga teipsum impius.

Latro. Petrus. Paulus. Matthæus. Zachæus. Publicanus RESPICE pœnitẽtem latronem, de Cruce euolat ad Paradisum. Respice pœnitentem negatorem, Princeps constituitur Apostolorum. Respice pœnitentem persecutorẽ; vas efficitur electionis. Respice pœniten-

pœnitentes publicanos; Matthæus de telonio ad Apostolatum vocatur, Zachæus Iesum hospitio meretur accipere, & ille qui in Templo lugēs pectus pungens planxerat, & flagitiorum cōscientia cælum suspicere non fuerat ausus, redit iustificatus. Nunquid tantæ istorum gloriæ, quantam assecuti sunt, te participem fore diffidis, si ipsorum imitatus fueris pœnitentiam.

ADDAMVS tamē his complures alios, vt ex ipsa pœnitentium frequentia, multò stultior ac detestabilior appareat obstinatorum duritia. Marcellinus Pontifex Maximus, Diocletiano & Maximiano persecutoribus, tormētorum immanitate perterrefactus, Dijs thura posuerat. Posteà in Campaniam discedens, corā octoginta Episcopis astitit, cilicio & cinere opertus, confitens peccatum suū ac petens, pro ea ab ipsis sibi pœnam indici atque decerni. Quibus arbitrium in præsidem recipere nolentibus, ipse in se sentētiam tulit. Pontificatum deposuit, corpori sepulturam denegauit, execrans eos qui ipsum non siuissent super terram putrescere ac dissolui, & cōfestim Romam ad Martyrium est reuersus, vltrò exponens se supplicijs quæ modò expauerat. Decollati cadauer insepultum iacuit, timētibus Christianis violare Pontificis interdictum. Sed Petrus Apostolus noctu apparens Marcello presbytero, illud iuxta corpus suum sepeliri iussit, dignum esse asserens, vt qui secum peccauerat, secum fleuerat, secum recumbens honoraretur. *Platina in vitis Pontif.* *Marcellinus Papa.*

IACOBVS quoq; natione Persa, sed professione Christianus, dum inter Regis Persarum aulicos honori præcipuo haberetur, ad exercendum Idolorum cultum prolapsus est. Mox pœnitens, grauiter animo angi cœpit. Et cùm palàm se Christianum esse, & deos vanos falsosque despicere diceret, ipsius Regis iussu, supplicia pertulit, membratim articulatimque dissectus. *Iacobus Dearticulatus.*

diſſectus. Inde alij denodatam, alij interciſum cognominant, ego potius deartuatum dicerem. Nihil tamẽ refert quo cognomento appellandus ſit, ſed magis conſiderare decet, à quanta perditione per pœnitentiam liberatus, ad qualem peruenerit gloriam, vt inclytiſsimis Chriſti Martyribus annumeratus ſit. *Iacop. de Vorag.*

Bonifacius Martyr. BONIFACIVS Aglaiæ Romanæ matronæ diſpenſator, diu cùm illa inhoneſtè vixerat, & ſub Diocletiani perſecutione ad pęnitudinem ambo conuerſi, finem pernicioſæ voluptati ſtatuunt, atque Roma Tharſum peruenientes, cùm omnia quæ ſecum habuerãt, in eleëmoſynas pauperum diſtraxiſſent: illa in monaſterio degens vitæ ſanctimoniam miraculis probauit, ipſe Martyrio coronari dignus fuit. *Sur. Tom. 3.*

Quidam Monachus. MONACHVM qui æger de Scythiotico cęnobio ad ciuitatẽ curationis gratia profectus, in multo grauiorem animæ ſuæ morbum inciderat, caſtitatem vertens in libidinem, cum puero quem meretricio coitu ſuſtulerat, reuerſum ac in omnium fratrum cõſpectu ſcelus publicè confitentem miſerabiliterque lugentẽ, Moyſes Abbas & ipſe flẽs excepit, atque dies aliquot cellæ carcere caſtigatum, in ſtatum priſtinum ordinẽque redegit, & is qui mortuus fuerat peccando, pœnitendo reuixit. Potuit quidem crimine quod occultum erat diſsimulato, abſque rubore redire, ſed maluit tunc manifeſtus fieri & mundari, quàm poſtea in die Iudicij multò confuſibilius detegi, multoque infelicius in igne illo inextinguibili ſine fine cruciari. *In vitis PP. fol. 1056.*

Victorinus Epiſcopus. VICTORINO Epiſcopo dum eremum incoleret, Diaboli dolis, qui ſe fœminam effinxerat, capto, tãto dolori fuit ſemel perpetratæ fornicationis crimen, vt manibus in fiſſuram ligni impactis, herba cruda, & aqua frigida per triennium ſe ſuſtentarit. Poſt hæc miraculis inſignis, Epiſcopatum Amiternenſem

suscepit, magnificeque rexit, & Neruæ persecutione Martyrij triumphum reportauit. Magna pœnitentis angustia, magna post pœnitentiam Episcopalis dignitas; sed vtrisque maius, deuicto persecutore, victoriæ præmium. *Gregor. Hom. 34. in Euangel.*

DAVID Monachus in finibus Hermopolis in latrocinijs exercendis ætatem consumpserat, & tandem pœnitentia ductus Monachum se fecit, & de Lupo in agnum versus, ita vixit, vt Angelo nuntiante omnia peccata sibi à Deo condonata meruerit audire. *Dauid Monachus.*

MOYSES Maurus & ipse latrocinijs AEgyptum agitauerat, sed Anachoretarum inibi vitam contemplatus, monachum se fecit. Pœnitendo igitur mutauit AEthiops pellem suam, & pardus varietates suas. Etenim quinque & septuaginta annos Deo in solitudine seruiuit, sex annos cella inclusus permansit, ad multam noctem stans orabat, pane tantùm & aqua sustentabatur. Deinde charitatis operi se accingens, noctu peragrabat solitariorum tuguria, hydriasque eorum aqua replebat, vt procul haustum petentibus laborem eleuaret: peracto officio tacitus redibat. Sic faciendo, qui prius homicidijs infamis fuerat, factus est sanctitate clarus, & qui quondam rapinis terram infestauerat, regnum rapuit cœlorum. *Hist. Trip. lib. 8. cap. 1.* *Moyses Monachus.*

BANONEM quoque in Gallia, ex prædone Monachum factum accepimus, & qui in syluis viatores despoliare solitus fuerat, posteà in monasterio cella inclusum vixisse, manus ac pedes vinculis ferreis onerasse, hordeaceum panem cinere mixtum esitasse, carne vinoque abstinuisse, cilicium pro stratu, lapidē pro puluillo habuisse, sępe dum laudes Deo diceret, eundem lapidem humero sublatum tenuisse. Quibus corporis fatigationibus, grauissimorum quondam criminū erutus, catalogo meruit ascribi Sanctorum. *Banon Monachus.*

Albanus Mart. ALBANVM furore percitum patri necẽ intulisse constat, & peregrinationis perpetuæ labore patricidij crimen diluisse, & cùm Martyrio cõsumptus esset, corporis eius tactu leprosos mundatos fuisse. Nemo igitur dicat, Maius est peccatum meum, quàm vt veniam merear. *Genes. 4.* Nullum tam grande flagitium est, quod non deleat pœnitudo. *Petr. de Natal.*

Iulianus Hospitator. IVLIANVS cognomento Hospitator, errore magis quàm furore parentes interemit. Cùm enim summo mane domum reuersus, in suo vxorisque cubili dormientes offendisset, putauit vxorem esse cũ adultero, & educto repentè gladio ambos transfixit. Vxor autem antequàm ille aduenisset, ad Ecclesiam perexerat. Re tandem cognita, vbertim fleuit, vtque commissi veniam promereri posset, relicta domo, prope fluminis ripam, vbi multi vado transeuntes deperibant, Xenodochium posuit, & viatores tecto accipere, & nauicula transuectare gratuitò cœpit. Postremò diuinitus dictum sibi audiuit, quòd culpam eluisset hospitalitatis merito. Parentum ergo interfector, per pœnitentiam factus est cœli habitator. *Iacob de Vorag.*

Geneb. Episcopus. GENEBALDVS Laudunensis Episcopus, cùm vxorem (cum qua Religionis causa diuortium fecerat) cognouisset, septem annos in Ecclesia clausus peregit deflens peccatum suum, atque illud tandem sibi condonatum esse, Angelo nuntiante, didicit. Et eiusdem Angeli iussu à Sancto Remigio Rhemensi Episcopo in locum suum restitutus, cautiùs vixit, quique ante peccatum innocentior erat, post peccatum sanctior fuit. *Sur. Tom. 1. fol. 292.*

Euagrius Presbyter. EVAGRIVM Presbyterum eximiæ sanctitudinis virum, cùm eremũ incoleret, nescio quod detractionis verbum semel protulisse tradunt, & pro eo se ita castigasse, vt dies quadraginta sub dio permãserit, nec prius tectum subierit, quàm se satis pro delicto fecisse cen-

censuisset. Rectè igitur per Prophetam dicitur: Iustus cum ceciderit, non collidetur, quia Dominus supponit manum suam: vt scilicet pœnitendo resurgat, & resurgendo iusti nomen non amittat. *In vitis PP.* *Psalm. 36.*

MAVRILIVS Andagauensis Episcopus, dum expectaret donec missale Sacrificium peragat, interim puerum quem baptizaturus erat, vita defunctum cõperit, suæque id negligẽtiæ imputans, vsqueadeò doluit, vt relicta Ecclesia nauim conscendens clã effugeret. Fortè Sanctuarij claues secum tulerat, quibus de manu in mare elapsis, existimauit eo indicio se prorsus Episcopatu indignum, atque inde iam proposuit, nunquam se in Sedem suam reuersurũ, nisi inuentas quis ad se retulisset. Transmisso mari, veste seculari indutus, cuidam principi viro operam seruilẽ locauit, olitor eius factus. Septennio sic peracto à Clericis inuentus & cognitus, nolebat cum illis redire propter clauium illarum casum. Ipsi ergo (quas Episcopus requirebat) claues in medium proferunt (eas autem in itinere capto pisce & exenterato inuenerant). Itaque iam manifestè Dei voluntati contradicere nõ ausum, cum alacritate secum reducunt, quem paulò antè earundem clauium argumento in mari perisse suspicati fleuerant. Maurilium igitur ex Episcopo culpa seruum fecerat, sed rursum ex seruo Episcopum fecit culpæ pœnitudo, & post pœnitudinem vitæ sanctimonia extulit supra cælum. Fama est, cùm reductus esset, quàmprimum ad pueri illius vrnam prostratum orasse, atque ipsum à morte suscitatum Baptismo perfudisse: tantam iam virtutem diuina contulerat pietas pœnitentis humiliationi. *Fortunat. Sur. Tom. 5.* *Maur. Episc.*

METRONEM Confessorẽ (cuius corpus Veronæ positum venerationi habetur) cùm pœnitentiæ laborem subiret, compede ferrea se vinxisse traditum est, & clauem qua nexus dissoluebãtur, in Athesim fluuiũ *Metrõ. Cõfessor.*

proiecisse, atque orasse, tunc illam repertam conspiceret, cùm ipse omni culpæ labe purificatus esset. Inde non post multos annos intra capti piscis vētriculum repertam, eique restitutam. Sic illum compedē deposuisse, vitaque defunctū, viuere in cœlesti beatitudine cœpisse. O optandas pedicas, per quas à vinculis expediri licuit peccatorum, gratanterque exclamare: Dirupisti Domine vincula mea, tibi sacrificabo hostiam laudis.

Psalm. 115.

Arnulphus Episcopus.

ARNVLPHVS quoque Lotharingiæ Dynastes Caroli Magni Imperatoris auus, cùm relicto Dominatu Christo in solitudine seruiret, annulum suum in fluuium Mosellam iactauerat, tunc se pro delictis Deo satisfecisse crediturus, cùm ille repertus sibi redderetur. Posteà Metensis Episcopus electus, cùm diu Ecclesiam optimè rexisset, allatus est ei piscis, in cuius intestinis inuēto annulo Deo gratias egit, nec tamen pœnitentiæ rigorem remisit, quinimò dimisso Episcopatu eremum repetijt, & ad solitudinis angustias reuersus, diem suum obijt, nunc amplitudine fruitur Paradisi. O quàm bona pœnitentis piscatio, cuius hamo suffocatur Leuiathan, & trahitur thesaurus immortalitatis? *Pet. de Na.*

Matth. 17.

SI quis autem miretur, quomodo aquatile animal, vel claues illas, vel annulum hunc deglutierit, cùm eiusmodi cibis non vescatur: legat in Euangelio didrachmam quoque in ore piscis inuentā, & vtrunque diuino factum nutu nihil dubitet, quippe alterū procuratum est, vt haberet Petrus, quo pro se & Domino tributum solueret: alterum, quo isti se solutos à peccatis cognoscerent.

Antonius Abbas.

ANTONIO Abbati Alexandrino in spiritu visum legimus, aliquando se ab Angelis in cœlum ferri, & dum ferretur, malos dæmones iter impedire conatos, obijcientes ea quæ olim ipse in seculo viuens cōmiserat, sed ab Angelis repulsos asserētibus, ea omnia

mona-

monachali profeſsione deleta eſſe, nec quicquã deinde ſuperextare, quod ab ipſo perperam factum argui poſſet. Hoc modo ipſum Satanæ moleſtia liberatum, cœlos aſcendiſſe, & rurſum rediſſe ad terram. Si ſic excutiuntur tantæ perfectionis homines, qualiter quæſo iudicabitur, qui nullo pœnitentiæ genere illa quæ iure exprobrari poſſunt, deſtruere curat, & pœnitendi tempus peccando conſumit, de quo dicitur: Dedit ei Deus locum pœnitentiæ, & ipſe abutitur eo in ſuperbia. *Athanaſ. in vita eius.* *Iob. 24.*

HINC eſt quòd ſanctis viris maximæ ſemper curæ fuit, vt peccantes traherent ad pœnitentiam, quoniam & ſine illa infelices, & per illam beatos fore, non ignorabant. Iohannes Apoſtolus (vt quidam tradunt) peregrè proficiſcens, iuuenem conuerſum apud Epiſcopum reliquit, & vt grande quoddam depoſitum cuſtodiendum commendauit. At cùm rediſſet, illum diſceſsiſſe comperit, & commeantium itinera ſubſidendo latrocinari. Statimque conſcenſo equo, perditam ouem ſolus quæſitum abijt: ſed ille venientem conſpicatus, præ pudore equum inſiliens fugere cœpit. Inſequi verò Apoſtolus & ſucclamare, vt patrem expectaret, qui pro filio rationem Deo reddere paratus eſſet, ſi ſecum modò reuerti vellet. Commotus tanta Apoſtoli ſolicitudine iuuenis atque erga ſe pietate ſubſtitit, redijt, pœnitentiam egit, & de latrone tandem Epiſcopus fieri meruit, magiſque Angeli in cælis gauiſi ſunt ſuper vno peccatore pœnitentiam agente, quàm ſuper nonagintanouem iuſtis, qui non indigent pœnitentia. *Euſeb. Hiſt. lib. 3. cap. 22.* *Iohannes Apoſt. pro quodam iuuene.* *Luc. 15.*

ANDREAS Apoſtolus cuiuſdã Nicolai iam ſenis fornicandi incontinentiam vehementer dolens, ab hora tertia ad nonam Deum pro illo cum lachrymis obſecraſſe dicitur, deinde cùm etiam inedia ſe conficeret, die tãdem quinto de cælo ſibi à Domino dictũ *Andreas Apoſtolus pro quodam Nicolao.*

 audiſſe:

audiſſe: Tua opera, ô Andrea, Nicolaum quem amiſeram, inueni. Quotuſquiſque eſt, qui ſic ſuum lugeret delictum, vt Apoſtolus alienum? *Abdias.*

Baſilius pro quodam.

BASILII quoque Magni ſtudio atque induſtria is qui diabolo ſe mancipauerat, peracta pœnitentia, liber euaſit. Coacti ſunt maligni ſpiritus reddere chirographum, quo ipſum ſibi deuinctum tenuerāt, cùm pœnitentem tenere nullo modo poſſent. Et factus eſt Dei ſeruus, qui fuerat diaboli. Ita & Baſilius ouem de faucibus lupi ereptā gregi Eccleſiæ reddidit, & proximi ſalutem lucrum ſuum fecit. *Amphiloch. in vita Baſilij.*

Mutius Ab. pro altero.

MVTIVS Abbas cuidam iam animam agenti, Deū precatus trium annorum ſpatium ad pœnitendū impetrauit, ſanumque ſecum ad eremum duxit. Et ille cùm trienniū peccata ſua luxiſſet, in vigilijs, ieiunijs, obſecrationibus, deceſsit ſecurus. Et cuius ope vitæ terminum protelauerat, eius & manibus ſepultus in Domino quieuit. *In vitis PP.*

Egidius Abbas pro Rege Carolo.

EGIDIVS Arelatenſis Abbas, dum Miſſam celebrans pro quodam Regis Caroli delicto quod nulli confiteri auſus fuerat, precaretur, ſchedulam ſuper altari reperit, in qua reuelabatur peccatum, & Abbatis merito venia concedebatur Regi, ſi modò ille ſe peccaſſe doluiſſet. Hinc patet, quantum proficit peccatoribus iuſtus precator, vt penè deſperantibus eius oratio ſaluti ſit. *Fulbert. Carnotenſ.*

Odo Abbas pro diſcipulo.

SIQVIDEM & Odonis Cluniacenſis Abbatis monitis, quidam ex prædone Monachus factus, dum è vita decederet, Beatam Virginem ſibi apparuiſſe dixit, iubentem ne timeret, eò quòd Odonis meritis ipſi peccata omnia remiſſa eſſent. Fecit itaque Magiſtri ſanctitas, vt diſcipulus diem ſuum ſecurior obiret. *Sur. Tom. 6.*

Antonius pro altero.

ANTONIVS Ordinis Fratrum Minorum, ſed ipſe magnæ virtutis vir, cuidā confitenti, quòd ira concitatus

citatus patrem calce ferierat, calcem illam abſcindi dignam dixit. Ille id pro peccato apponi ratus, domũ abiens, pedem ſibi amputauit. Poſteà reuerſus, cur claudicaret, cùm ab eodem rogaretur: impleui, inquit, quod dignum iudicaſti. Obſtupuit hominis patientiam Antonius ac ſimplicitatem, qui ſeruandum ſibi duxiſſet, quod increpationis cauſa dictum fuerat. Et pro illo Deum precatus, membrum quod mutilatum erat, integrum fecit, atque vtroque pede ambulans abiit, qui vno venerat. Profectò qui ſic doluit ſe patri irrogaſſe iniuriã, dignus fuit & pro quo oraret Antonius, & cuius miſereretur Deus. Nec tamen laudamus pœnitentis factum, ſed ex facto pœnitentiam pẽſamus, cui quod ſimpliciter credidit, feliciter ceſsit. *Antonin. Hiſt. part. 3.*

PACOMIVS quoque Abbas, cùm aliquẽ ex fratribus inimici ſupplantatione in nequitiam deiectum accepiſſet, conquieſcere omnino non poterat, tamdiu pro illo preces offerens Deo, donec ad pœnitentiam conuerſum eſſe certior fieret. *Metaphr. & In vitis PP.* *Pacomius Abbas pro fratribus.*

PIAMON in Scythiotico monaſterio ſpectatæ ſanctitatis Presbyter, dum Miſſæ ſacra conficeret, Angelũ Domini vidit, qui Monachorũ nomina in codice partim ſcriberet, partim ſcripta deleret. Viſa ergo Monachis explicans, eos peccato obnoxios comperit, quorum nomina ſubduci vidit. Ac tamdiu cum illis lugẽs veniam orauit, donec iterum apparẽs Angelus, etiam illorum nomina cõſcriberet, quorum antè deleuerat. Illi itaque quantum mœroris prius conceperant, tantum deinde lætati ſunt, cùm poſt pœnitẽtiam ſe quoque conſcriptos in cælis, ac in libro vitæ repoſitos agnouiſſent. *Trip. Hiſt. lib. 8. cap. 1. Pallad. Hiſt. 72.* *Piamõ preſbyter pro fratribus.*

ET hoc ſanè quod modò dicemus exemplum, magnæ erga pœnitentem miſericordiæ indicium eſt. Theophilus Presbyter in Cilicia ab officio Archidiaconatus per iniuriam eiectus, diabolo chirographum conſe- *Theophilus Presbyter.*

confecerat, quo se illi tradebat, Christo repudiato, si modò per illũ dignitatẽ amissam recuperasset. Cùmq; pristino honoris loco restitutus esset, ad se rediens, vehementer animo conflictari cœpit, & ad beatam Dei genitricem Mariam Virginẽ conuersus, auxilium cum lachrymis implorare. Igitur dies quadraginta in luctu iugique supplicatione peractis, apparens Virgo mœstum consolata est, salutem sperare iussit. Ac post triduum iterum apparens, peccatũ ipsi dimissum nuntiauit. Atque ille (ne tanta Dei erga peccatorem pœnitentem pietas latéret) publicè in Ecclesia peccatum suum confessus, visa enarrauit, ac deinceps ita sanctè vixit, vt miraculis nobilitatus sit.

Beati qui lugent. BEATI sunt igitur qui lugent, non mundi aduersa, non persecutiones, non corporis ægritudinem, non suorum mortes, sed sua aliorumque peccata. Nihil ita diluit maculã criminis, vt lachryma pœnitẽtis. Huius exundans humor, animam puram reddit, & spiritali replet suauitate, peccatoris tristitiam mox immensi gaudij spe temperat, vt qui prius gehennæ timore fleuerat, iam auidius fleat beatitudinis desiderio, & incolatum suum prolongari conqueratur, dissolui cupiens, & esse cum Christo. *Philip. 1.*

Petrus Apostolus. PETRVS negationis culpam amarè fleuerat, & tamen idem impetrata venia, & Clauibus regni acceptis, & summi Pontificatus officio sibi delato, post Domiui ad cęlos ascensum, vix vllo die à lachrymis temperasse dicitur, atque ad eas identidem siccandas, lineum linteolum de manibus nunquã dimisisse. *Clemens in Recogn.*

Arsenius Abbas. ARSENIVM Abbatem ob frequẽtes lachrymas, fluxis ciliis, turgidulis ocellis, suffusisque rubore genis, fuisse ferunt. *In vitis PP.*

Vincentius prædicator. VINCENTIVM quoque Prædicatorem ad lachrymas promptissimum extitisse legimus, sed tunc pręcipuè, cùm salutarem hostiam offerret, Corpori &

San-

Sanguini Christi communicaturus. *Pet. Rausan. & alij. Sur. Tom. 2.*

FRANCISCO Minorum Patri, plorandi assiduitas hebetauerat visum, & cùm oculis parcere moneretur, respondebat, haud esse tanti ipsos corporis sensus, vt eorum causa languescere debeat deuotæ mentis vigor, qui certè suspirijs alitur, & per lachrymas ad Deum sibi accessum parat. *Bonauent. c. 5.* *Franciscus Pater Minorum.*

DIVVS Hieronymus, præter cæteras pœnitentiæ suæ angustias, quas ad Eustochium scribens enumerat: Quotidie, inquit, lachrymæ, quotidie gemitus. Quali autem illas consolatione terminare solitus sit, declarat, dicens: Post multas lachrymas, post cælo inhærentes oculos, nonnunquam videbar agminibus interesse Angelorum, & lætus gaudensque cãtabam: Post te in odorem vnguentorum tuorum curremus. *Hier. ad Eustochium.* *Hieronymus Presbyter.* *Cantic. 1.*

CASSIVS Narniensis Episcopus, quotidie Missam celebrãs, Eucharistiam sumpturus, crebrò in fletum prorumpebat. Et Dominus cuidam Presbytero per visum apparens: I, ait, nuntia Cassio, vti operi solito constanter incumbat, natali Petri & Pauli Apostolorum die accepturus laboris mercedem. Perseuerauit Cassius, & anno demum septimo pòst, sed ea qua prædictum fuerat die vita defunctus, prò modicis lachrymis gaudia percepit æterna. *Greg. Dial. lib. 3. cap. 6. & Hom. 37. in Euang.* *Cassius Episcopus.*

SED quid istos tantopere fleuisse miramur, qui flẽdi causas dum peccassent habuerunt, cùm etiam Dominus noster Iesus Christus Agnus immaculatus, qui peccatum non fecit, nec dolus inuẽtus est in ore eius, lachrymas interdum fudisse dicatur, risisse nunquam? Fleuit Ierosolymam vallo inimicorum circũdandam, funditus diruendam, id est, animam vitiorum septam multitudine, diaboli prædã futuram. Fleuit in monumento fœtentem Lazarum, hoc est, peccatorẽ longa *Iesus Christus.* *1. Petr. 2.* *Luc. 19.* *Iohan. 11.*

delinquendi assuetudine mortuum, & scelerũ putredine corruptum, de quo dicitur: Computruerunt iumenta in stercore suo. Et flendi ergo nobis exemplum reliquit, & cur flere debeamus, simul monstrauit.

Iohel. 1.

INSVPER, iis qui pœnitẽtiæ iugum subire aspernantur, comminatur dicẽs: Nisi pœnitentiam habueritis, omnes similiter peribitis, sicut illi octodecim supra quos cecidit turris in Siloë, & occidit eos. Rursus idem per Isaiam promissis nos allicit, & ait: Si reuertamini & quiescatis, salui eritis, in silẽtio & in spe erit fortitudo vestra. Et iterum: Ad annuntiandum mansuetis, inquit, misit me, vt mederer contritis corde, & prædicarem captiuis indulgentiam, & clausis apertionem, vt prædicarem annum placabilem Domino, & diem vltionis Deo vestro, vt consolarer omnes lugentes, vt ponerem consolationem lugentibus Sion, & darem eis coronam pro cinere, oleum gaudij pro luctu, pallium laudis pro spiritu mœroris. Cùm hæc ita sint, quis tam auersus est, tam sibimet infensus atque iratus, vt pœnitentiæ laborem ferre aut recuset tanta mercede, aut recusare audeat, tanto proposito supplicio?

Idem. Luc. 13. Isaie. 30. Isaie. 61.

SED iam etiam fœminarum, quæ Christum secutæ sunt, pœnitentiam parumper cõtemplemur, vt saltem pudeat nos qui viri sumus, isto virtutis genere à fœminis vinci ac superari.

Fœminæ.

MVLIER illa de Euangelio peccatrix in aliena domo quæsiuit Saluatorem, quoniam in sua nõ habebat. Non enim habitat Deus in corpore subdito peccatis. Cõscientię ergo stimulis acta, illuc vbi Iesus accubuerat, irrupit, accessit retrò, & pedes eius lachrymis rigauit, capillis tersit, osculata est, vnguento perfudit. Condonanturque ei peccata multa, quia dilexit multum. Aduenerat peccatrix, & pœnitudinis humiliatione abiit sancta. Denique dimittitur in pace, quã turbauerat dolor vitæ nequioris. *Luc. 7.*

Peccatrix in Euangelio. Sapient. 1.

PLO-

PLORANTI ad monumentum Mariæ Dominus, antè quàm Apostolis apparuisse dicitur, quia illa prior consolari meruit, quæ lachrymas vberius fudit. Cùm fleret (vt Iohannes inquit) inclinauit se, & prospexit in monumétum, & vidit duos Angelos, vnum ad caput, & vnum ad pedes. Paucis verbis tota pœnitentis ratio comprehensa est. Qui enim ad pœnitentiam conuertitur, primò se peccasse dolet, & compunctus lachrymas emittit, deinde inclinat se dum humiliatur, & in monumentum prospicit, dum anteacta mente volués quid mali cômiserit, quid boni omiserit, conscientiam examinat, & singula quæque diligéter perpendit. Tunc autem Angelos videt, cùm iam constanti animo angelicæ côsentit inspirationi, & vnum quidem ad caput, alterum ad pedes, quia consentiens à principio vsque ad finē perseuerare debet. Postquàm autem perseuerauerit, restat vt videat Iesum, non in terra sepultum, sed iam deuicta morte in cęlo triumphantem, quem sic videre, perfecta consummataque beatitudo est. *Iohan. 20.* *Maria Magdalena. Iohan. 20.*

VT ergo illum in sua Patrisque gloria aspicere mereamur, prius eundem imitari debemus in sua humilitate. Idcirco dum crucifigendus duceretur, populi & mulierum turba cum lamentis illum & eiulatu sequebatur; vt scias quia hi verè sequuntur Iesum, qui per pœnitentiam affliguntur, & peccatorum sordes imbre lachrymarum eluere festinant. *Mulieres plorantes post Iesum.*

CHANANAEA quoque mulier non mediocris pœnitentiæ nobis exemplum reliquit. Nam & ipsa post Iesum clamauit, misericordiam eius implorauit, repulsa nô recessit, despecta se submisit. Quamobrem filiæ quæ malè à dæmonio vexabatur, salutem (vt voluit) impetrauit. Ita & tu, si animam tuam diabolicis infestatam suggestionibus dolisque subuersam liberari cupis, ad pœnitentiam conuersus orando clama, de misericordia Dei ne diffidas, humiliare in côspectu *Chananæa mulier in Euangelio.*

eius,

eius, & si te ille statim non audierit, tu tamen perseuera. Cumulatior gratia datur cum differtur, si tamen interim nec supplicatio cessat, nec spes deficit, nec titubat fides. Vnde huic, quæ prius veluti canis contemnebatur, postremò tanquam optimè de Deo merenti dicitur: Magna est fides tua, fiat tibi sicut vis, hoc est, non tantùm sicut postulasti, sed si vis, etiam melius quàm postulasti. *Math. 22.*

Monica B. Augustini Mater. PII quidem fletus quãta vis sit, Monica etiam Augustini mater testatur. Cui pro filio Manichæa hæresi implicato, multũ lugenti atque oranti diuinitus dictũ est, vbi ipsa, ibi & illum futurum. Ab Episcopo etiam, quem vt pro illo oraret cum fletu rogauerat, audiuit: Fieri non posse, vt tantarum lachrymarum filius periret. Qui tandẽ Ambrosij Episcopi prædicatione conuersus, non solùm errorem omnem abiecit, sed etiam errantibus viam veritatis mõstrauit, obscura quæque declarando, dubia edisserendo, certa confirmando, praua falsaque omnia plenissimè cõfutando, tantum profecit matris pro filio lugentis assidua solicitudo. *August. Conf. lib. 3. cap. 12.*

Maria AEgyptiaca. ET quoniã maius peccatũ, maiori indiget animaduersione, Maria AEgyptiaca prostibuli voluptatem cum eremi asperitatibus commutauit, & Deum quæ carni seruiendo vehementer offenderat, carnis castigatione placuit. Quadraginta annos in deserto vixit, quæ fortasse tantundem temporis in obscœnitatibus vitæ consumpserat. Anteà se ornauerat, vt hominibus placeret: tunc nuda incessit vt placeret Deo. Anteà lasciuis cantibus, & delicatis epulis indulserat: tunc assiduis precationibus quotidianisque se fatigauit ieiunijs. Hoc itaque quadraginta annorum labore ad æternæ quietis peruenit felicitatem, tantumque boni percepit pro pœnitentia, quantum perceptura erat mali pro obstinatione, si pœnitere noluisset. In ea

Ierem. 3. impletum est illud per Ieremiam dictum: Tu fornicata es

ta es cum amatoribus multis: tamẽ reuertere ad me, dicit Dominus, & ego suscipiam te. *In vitis PP.*

PELAGIA etiam illa, quę cunctas Antiochię fœminas diuitijs, luxuria, libidine superauerat, Nonij Heliopoleos Episcopi prædicatione conuersa fleuit, peccata confiteri cæpit, & non Pelagiam se, sed Pelagius omnium vitiorum vocitãdam esse dixit. Denique seruos suos & ancillas manumisit, opes pauperibus distribuit, & relictis omnibus, in monte Olíueti solitaria consedit, sexum veste nomineque occultans, dicta atque credita Pelagius Monachus. Tantum itaq; vitæ austeritate profecit, quantum antè effluxerat delicijs, sic pœnas effugit inferni, & gaudia comparauit Paradisi, summumque bonum summi mali declinatione inuenit, inuento sine fine fruitura. *In vitis PP.* *Pelagia.*

THAIS Alexandrina Pafnutij Abbatis industria atque exortatione ad pœnitentiam conuersa, omnia quæ sibi meretricio quæstu parauerat, in foro congesta populo spectante combussit, eiusdemque Abbatis consilio, fœminarum Monasteriũ ingressa, cella se inclusit, lugens peccatum suum, pane tantùm & aqua vitam sustentans, ipsumque Dei nomen proferre non ausa, orabat, dicens: Qui plasmasti me, miserere mei. In tali labore triennio exacto, Paulus Antonij discipulus in quiete vidit supra cælum positũ cubile auro gemmisque refulgens, arte ineffabili ac decore constructum, & cùm rogasset, an illud Antonio esset paratum: accepit, non Antonio, sed Thaidi meretrici. Educta ergo de cellæ carcere, quintodecimo die migrauit ad Dominum, & cælestem thalamum feliciter possedit, quia terrenũ & impudicum aliquando possedisse dolenter tulit. *In vitis PP.* *Thais.*

THEODORA commissi adulterij cóscia virum reliquit, & inter Monachos latuit Theodorus dicta, vbi multa diaboli tentamenta vicit, & hoc postremò, quòd cùm insimularetur, fœminam quandam de se *Theodora.*

grauidam

grauidam peperisse, patiẽti animo tulit, puerum educauit vt suum, annos septẽ ante Monasterij fores permansit, veluti stupri rea. Recepta deinde cum puero cella se occlusit, atque ipsum viam perfectionis impensè docuit. Biennio pòst vita defungitur, & à Deo honoratur, quam homines infamauerant. Fœminam autem fuisse antequàm decessisse sciretur, Abbas reuelatione cognouit. Vidit enim nuptiarum pompam in cælo parari, ipsámq; ab Angelis in sponsi cubiculum ingẽti cum exultatione induci, tripudiante Sanctorum choro, Deoque laudes concinente. O inæstimabile diuinę largitatis donum pœnitẽtia, per quam meretricibus etiam & adulteris datur ad Sanctarum Virginum gloriam peruenire. *Iacob de Vorag.*

SED & Virginum lampades extinguentur, si pœnitentiæ oleum in vasis suis habere neglexerint. Aurea Virgo Parisiensis monasterij Præposita, quoniam inter Missæ solennia Diacono Euangelium ineptè admodum legenti, stolam eripiens, ipsa sibi apponere, & eius officio defungi ausa fuerat, semet arrogantiæ accusans dignitatem deposuit, annosq; septem à cella sua non discessit. Ibi etiam sedile sibi faciendum curauerat, cuius pars quæ humero tenus considentem hemicyclo amplexabatur, in summo clauorum cuspidibus ad Psalmorum numerum dispotis horrescebat. In eo sedili illa cùm psallere vellet, sese collocabat, & dextro lateri innixa quinquaginta Psalmos perlegebat, sinistro totidem, & totidem in tergo resupinata, pungentibus quaqua versum ferreis aculeis. Dum ergò paulò insolentioris facti eam pœniteret, sponte passa est præsidentiæ depositionem, cellæ carcerem, legendi laborem, sedendi dolorem, ad hæc quotidiana ieiunia, noctesque peruigiles. Hinc saltem discant ij qui alijs præsunt, quali pœnitentia expiari debeat, si deliquerint. Quia multum quidem imputandum est illi, etiam cùm leuiter peccat, à quo reliqui viuendi

Aurea Virgo.

uendi exempla petunt. *Audoenus in vita Eligij.*

ET quoniam post lapsum nulla spes est salutis, nisi erigamur per pœnitentiam, præter iam dicta exempla, sacrarum etiam Scripturarum crebræ præceptiones ad illam suscipiendam nos prouocāt atque compellunt. Isaias Propheta: Quærite Dominum, inquit, dum inueniri potest: Inuocate eum dum propè est. Derelinquat impius viam suā, & vir iniquus cogitationes suas, & reuertatur ad Dominum, & miserebitur eius: & ad Deum nostrum, quoniam multus est ad ignoscendum. Ieremias: Reuertere, inquit, auersatrix Israël, ait Dominus, & non auertā faciē meam à vobis, quia sanctus ego sum, dicit Dominus, & nō irascar in perpetuum. Conuertimini filij reuertentes, & sanabo auersiones vestras. Laua à malitia cor tuum, Ierusalem, vt salua fias: vsquequo morabuntur in te cogitationes noxiæ? Hęc dicit Dominus exercituum, Deus Israël. Bonas facite vias vestras, & studia vestra, & habitabo vobiscum in loco isto. Nunquid qui cadit, non resurget: & qui auersus est, non couertetur? Per eundem Prophetam ait: Si pœnitentiam egerit gens illa à malo suo, quod locutus sum aduersus eam, agam & ego pœnitentiam super malo quod cogitaui vt facerem ei, & subitò loquar de gente & regno, vt ædificem & plantem illud. Sin fecerit malum in oculis meis, vt non audiat vocem meam, pœnitentiam agam super bono quod locutus sum vt facerem ei. Hoc idem in Iezechiele habetur, dicente Domino: Si impius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis suis quæ operatus est, & custodierit omnia præcepta mea, & fecerit iudicium & iustitiam, vita viuet, & nō morietur; omnium iniquitatum eius quas operatus est non recordabor, in iustitia sua quam operatus est, viuet. Nunquid voluntatis meæ est mors impij, dicit Dominus Deus, & non vt conuertatur à vijs suis & viuat? Et iterum: Conuertimini, inquit, &

Isaiæ 55. *Ierem. 3.* *Ierem. 4.* *Ibidem 7.* *Ibidem 18.* *Iezech. 18.*

agite

agite pœnitentiam ab omnibus iniquitatibus vestris, & non erit vobis in ruinam iniquitas. Et rursum: Impietas impij non nocebit ei, in quacunque die conuersus fuerit ab impietate sua. In Iohele quoq; Propheta legimus: Dicit Dominus: Conuertemini ad me in toto corde vestro, in ieiunio, & fletu, & planctu, & scindite corda vestra, & non vestimenta vestra, & conuertimini ad Dominum Deum vestrum, quia benignus & misericors est, patiens & multæ misericordiæ, & præstabilis super malitia. Quis scit si conuertatur & ignoscat, & relinquat post se benedictioné? De hoc fletu & in Psalmo dicitur: Qui seminat in lachrymis, in gaudio metet. Euntes ibant & flebant: Venientes autem venient cum exultatione.

Ibidem 33. *Iohel. 2.* *Psalm. 125.*

SED iam ad largiorem Euangelij gratiam transeamus, vbi pœnitétiæ merces cœpit esse beatitudo regni cælestis. Pœnitentiam, inquit, agite; appropinquabit enim regnum cælorum. Et facite fructum dignũ pœnitentiæ. Et: Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur. Et: Intrate per angustam portam, quia angusta porta & arcta via est quæ ducit ad vitã. Ac ne angustijs istis terreamur: Iugũ meũ suaue est, inquit Christus, & onus meum leue. Neque enim peccatorem ita delectant quies, & otium, & deliciæ, vt verè pœnitentem labor, solicitudo, vitæq; asperitas. Hinc nanque regnum cælorum vim patitur, & violenti rapiunt illud. Ergo si manus, pes, oculus scandalizat te, abscinde & proijce, id est, omnes corporis affectus ad vitia pronos per pœnitentiam submoue ac repelle. Melius est sine his intrare in regnum Dei, quàm cum his mitti in gehennam ignis. Nisi enim conuersi fueritis, & efficiamini sicut paruuli, nõ intrabitis in regnum cælorum. Non est voluntas, inquit, ante Patrem vestrũ qui in cælis est, vt pereat vnus de pusillis istis. Quis autẽ pusillus est, nisi qui pœnitentiæ humilitate se submittit? Vnde & procidẽti seruo suppliciterq;

Matth. 3. *Ibidem 4.* *Matth. 5.* *Matth. 7.* *Matth. 11.* *Matth. 18.*

roganti

roganti debitum omne dimittitur. Et: Non veni, inquit, vocare iustos, sed peccatores ad pœnitentiam. *Luc.5.* Beati qui nūc fletis, quoniam ridebitis. Etenim maius *Ibidem 6.* gaudium erit in cælo super vno peccatore pœnitentiam agente, quàm super nonagintanouem iustis, qui non indigent pœnitentia. *Luc.15.*

AD hanc nos & Apostolus hortatur, per quam ipse *Roman.13.* vt Apostolus fieret, meruit: Abiiciamus opera tenebrarum, inquit, & induamini arma lucis, sic vt in die honestè ambulemus. Et: Expurgate vetus fermentū, *1.Cor.5.* vt sitis noua conspersio. Et: Gaudeo, non quia con- *2.Corint.7.* tristati estis, sed quia contristati estis ad pœnitentiam. Quæ enim secundùm Deum tristitia est, pœnitentiam in salutem stabilem operatur. Seculi autem tristitia mortem operatur. Idē monet ac dicit: Deponite vos *Ephes.4.* secundùm pristinam conuersationem veterem hominem, qui corrumpitur secundùm desideria erroris: renouamini autē spiritu mentis vestræ, & induite nouum hominē, qui secundùm Deum creatus est in iustitia & sanctitate veritatis. Idem ignauia torpentem excitās ait: Surge qui dormis, & exurge à mortuis, & illuminabit te Christus. Pœnitentibus quoque quor- *Ephes.5.* sum viam suam dirigant ostēndens, inquit: Deponentes omne pondus & circunstans nos peccatū, per pa- *Hebr.12.* tientiam curramus ad propositum nobis certamen, aspicientes in autorem fidei & consummatorē Iesum, qui proposito sibi gaudio, sustinuit Crucem.

IACOBVS item Apostolus ad pœnitentiam nos inuitans: Subditi, inquit, estote Deo, resistite autē diabolo, & fugiet à vobis. Appropinquate Deo, & ap- *Iacob.4.* propinquabit vobis. Emundate manus peccatores, & purificate corda duplices animo. Miseri estote, & lugete, & plorate, & risus vester in luctum conuertetur, & gaudium in mœrorem. Humiliamini in conspectu Domini, & exaltabit vos. Cùm igitur & veteris, & nouæ Scripturæ, hinc minis, inde promissis vrgeamur

ad pœnitendum, erimúsne vſqueadeò diaboli laqueis irretiti, vt non protinus his excuſsis, ad ipſam pœnitentiam curramus? Erimúsne ita nobiſmet irati atque infeſti, vt potius eligamus breué vitæ huius voluptatem cum æternis miſeriis, quàm breuem pœnitentiæ laborem cum æterna fœlicitate?

Contra obſtinatos. QVOD ſi obturata vitiorũ inculcationibus aure, hos monitus, hasque exhortationes, quibus ſaluti noſtræ conſulitur, pertranſierimus: quid reliquum erit, niſi vt iræ & vltionis in obſtinatos effundendæ pœnas cogamur ſuſtinere? Talibus quippe in Leuitico Dominus comminatur, dicens: Si ambulaueritis ex aduerſo mihi, nec volueritis audire me, addam plagas veſtras vſque in ſeptuplum propter peccata veſtra, emittamque in vos beſtias agri, quæ conſumant vos & pecora veſtra, & ad paucitatem cuncta redigant, deſertæque fiant viæ veſtræ. Idem in Prouerbiis ait: Quia vocaui & renuiſtis, extendi manum meam, & non fuit qui aſpiceret: deſpexiſtis omne conſilium meum, & increpationes meas neglexiſtis: ego quoque in interitu veſtro ridebo, & ſubſannabo, cùm vobis quod timebatis aduenerit. Cùm irruerit repentina calamitas, & interitus quaſi tempeſtas ingruerit, quando venerit ſuper vos tribulatio & anguſtia. In Iſaia quoque ſcriptum eſt: Puer centum annorũ morietur, & peccator centum annorum maledictus erit. Et in Ieremia: Verterunt ad me tergum & non faciem, & in tempore afflictionis ſuæ dicent: Surge & libera nos. Cùm autem nec afflictionibus ab impietate receſsiſſent, Propheta reſpondens ait: Percuſsiſti eos, & non doluerũt: attribuiſti eos, & renuerunt accipere diſciplinã; indurauerunt facies ſuas ſupra petrã, & noluerunt reuerti. Idcirco, inquit, percuſsit eos leo de ſylua, lupus ad veſperam vaſtauit eos, Pardus vigilãs ſuper ciuitates eorum. Rurſum per eundem Prophetam alibi Dominus minatur, & ait: Ecce ego adducam mala ſuper popu-

Leuit. 26. *Prouerb. 1.* *Iſaie 63.* *Iere. 2. & Ibidem 32.* *Ibidem 5.* *Ibidem.* *Ierem. 5.*

lum istum, fructum cogitationũ eius, quia verba mea non audierunt, & legem meã proiecerũt. Et iterum: Locutus sum ad vos, inquit, manè consurgens & loquens, & non audistis: & vocaui vos, & non respondistis. Faciam domui huic, in qua inuocatum est nomen meum, & in qua vos habetis fiduciam, & loco quem dedi vobis & patribus vestris, sicut feci Silo, & proiiciam vos à facie mea, sicut proieci omnes fratres vestros vniuersum semen Ephraim. Valde præterea horrendũ est, quòd pro his ne orare quidẽ permittit. Sequitur enim: Tu ergo noli orare pro populo hoc, nec assumas pro eis laudem & orationem, & non obsistas mihi, quia nón exaudiam te. Et rursum ait: Manè consurgens contestatus sum, & dixi: audite vocem meam, & non audierunt, nec inclinauerunt aurẽ suã, sed abierunt vnusquisque in prauitate cordis sui mali. Ecce ego inducam super eos mala, de quibus exire non poterunt, & clamabunt ad me, & non exaudiam eos. In Osee quoque Propheta dicitur: Nõn dabunt cogitationes suas, vt reuertantur ad Deum suum, quia spiritus fornicationum in medio eorũ, & Dominum non cognouerunt. Deinde infert & ait: Super eos effundam quasi aquam iram meam. Ceterùm cùm nec aduersitatibus concussi in viam iustitiæ redire vellẽt, exprobrat illis per Aggæum Prophetam. dicens: Percussi vos vẽto vrente, & aurugine, & grãdine omnia opera manuum vestrarũ, & non fuit in vobis qui reuerteretur ad me, dicit Dominus. Huiuscemodi hominum consuetudinem familiaritatemque fugiendã, etiam in Euangelio discimus. De illo enim qui correptus, neque te, neque alterum, neque Ecclesiã audierit, dicitur: Sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus. Væ ergo prægnantibus & nutrientibus in illis diebus, hoc est, qui prauis cogitationibus pleni fouent scelus, quod conceperunt, & fœtum alunt cùm ediderint, malefactaque pro benefactis vsurpãt. De quibus

Ibidem 7.
Ierem. 21.
Osee 5.
Ibidem.
Agge. 2.
Matth. 18.
Matth. 24.
Marc. 13.

Prouer.2. Salomon ait: Lætantur cùm male fecerint,& exultant in rebus pessimis.

Hi sunt terra illa petrosa, super qua verbi Dei semen sparsum, non habet quo radicem agat, illicoque
Lucæ.8. arescit,& cùm præceptis minimè moueatur, miraculis quoque non adhibent fidem. Vnde in ipsos exclamat Dominus,dicēs: Væ tibi Corozaim,væ tibi Bethsaida,quia si in Tyro & Sydone factæ fuissent virtutes quæ factæ sunt in vobis, olim in cilicio & cinere se-
Lucæ.10. dentes pœniterent. Veruntamen Tyro & Sydoni remissius erit in iudicio,quàm vobis.Hoc quoque mali habet peruersæ mentis obstinatio, vt nec suis finibus contenta indies ad deteriora prolabatur. Inde enim spiritus immundus exiens, non inuenit requiem, &
Lucæ.11. dicit: Reuertar in domū meam vnde exiui, & assumit septem alios spiritus nequiores se,& ingressi habitant ibi, & fiūt nouissima hominis illius peiora prioribus.
Lucæ.13. Hic est ficulnea illa, quam bonus agricola circunfodit, dum sarculo conscientiæ intima scalpit cordis, & mittit stercora, resipiscendi occasionem præbens.Vbi verò nec sic fructum fecerit,Domini iussu succiditur, ne terram occupet, vt sciamus eos qui bonorū operum sterilitate laborant, ne terrena quidem possessione esse dignos. Talem alloquens Paulus Apostolus:
Roman.2. Ignoras ait,quoniam benignitas Dei ad pœnitentiam te adducit. Secundùm autem duritiā tuam & impœnitēs cor thesaurizas tibi iram in die iræ & reuelatio-
Psalm.61. nis iusti iudicij Dei, qui reddit vnicuique secundùm
Apocal.2. opera eius. Dominus quoque in Apocalypsi: Memor esto,inquit,vnde excideris,& age pœnitentiā, & pri-
Genes.14. ma opera fac. Sin autem,venio tibi, & mouebo cāde-
Genes.4. labrum tuum de loco suo,nisi pœnitentiam egeris.

Quos in pœnitēdo imitari debeamus. Nos ergo cùm delinquimus,non sequamur Pharaonis duritiam,ne cum illo mergamur in profundū, non Cain desperationem, ne misericordiæ diffidentes
Matth.27. grauius fratricidio crimen committamus, non Iudæ prodi-

proditoris immoderatam ex delicto tristitiam, ne præ nimio dolore citius ad laqueum, quàm ad petendam veniam curramus. Is enim quem commisi pœnitet, mœrore quidem se afficere debet, quia peccauit, sed à spe veniæ nunquam decidere, quia clementissimus est cui peccauit. Quem igitur in pœnitendo sequi nobis expediet? Sequamur Sanctos, quorũ exempla proposuimus. Imitemur prodigum filium, vt cũ quo in regionem secessimus vitiorum, bona animi consumpsimus, porcos pauimus immunditiæ seruientes, cũ eodem ad indulgentissimum patrẽ reuertamur, & ante ipsum humi prostrati dicamus: Pater, peccauimus in cælo & coram te: iam non sumus digni vocari filij tui. Tunc ille adhuc aduentantibus occurret, & cùm propiùs accesserimus, amplexabitur, & cùm rogauerimus, osculo pacis excipiet, pristinæ innocentiæ stolam nobis offeret, annulũ fidei in manibus, calceamẽta Euangelij in pedibus dabit, vitulũ etiam saginatum apponet, cuius caro verè est cibus, & sanguis verè est potus, cuius pastu viuitur in æternum. Tunc demùm Sanctis omnibus ad celebre conuersionis nostræ conuiuium conuocatis dicet: Manducemus & epulemur, quia hi filij mei mortui erant, & reuixerunt: perierãt, & inuenti sunt. Postremò & præcinget se, & iam in illo cælesti ineffabili incomparabiliq; diuersorio faciet nos discumbere, & transiens ministrabit nobis incorruptionem, immortalitatem, lætitiam sempiternam:

Filius prodigus. *Luc.15.* *Iohan.6.* *Luc.15.* *Luc.12.*

ILLVD intereà nobis erit præcauendũ, ne postquàm misericorditer suscepti, clementẽ ac pium Dominum oblatis pœnitẽtiæ muneribus adorauerimus, redire velimus ad Herodẽ, néve relicta Aegypto, Angelorum iam cibum comedentes, rursum ollas Aegyptias cõcupiscamus, & iure de nobis prouerbiũ illud ventiletur: Canis reuersus ad vomitũ suum, & sus in volutabro luti. Tu ergo qui templũ Dei factus es, vide quæso, ne perlapsum iterũ efficiare spelunca latronũ.

Cauendum pœnitẽti ne relabatur. *Prouer.26.* *2. Petr.2.*

Iohan.8. Audi Dominum dicentem: Vade, & noli amplius peccare, ne quid deterius tibi contingat. Quantò enim sublimior gratia, tantò cadentis ruina maior. In Ecclesiastico scriptum est: Qui baptizatur à mortuo, & iterum tangit mortuum, quid proficit lauatio illius? sic homo qui ieiunat in peccatis suis, & iterũ ea faciens, quid proficiet humiliando se? Orationem illius quis exaudiet? Veruntamen si contigerit (quoniam natura fragiles sumus) vt iterum & iterum labamur, semper enitendum erit vt surgamus. Qui citò surgunt, citò & sanantur: iacentium plaga desperabilis est. Iacent autem, qui per abrupta vitiorum præcipites ire cursu irreuocato contendunt. De quibus dicitur: Conuersi sunt ad cursum suum, quasi equus impetus vadens in prælium. Nos ergo quoties inquinamur, toties ad pœnitentiæ nitrum recurramus: quandoquidem etiam septuagies septies delinquenti venia indulgetur. Sed & si cum hæmorrhoissa peccatorũ fluxu diutius contabuimus, cum illa quoque retrò accedentes tangamus pœnitentiæ ac fidei manu Domini fimbriam, & remedij virtutem sentiemus. Quòd si vel vndecima hora patrifamiliâs operã locabimus, forsan ab eo non minus lucri, quàm qui primo manè laborare cœperunt, referemus. Nunquam sera pœnitudo est, donec pœnitendi tempus superest Sed quia donec superfuturum sit nescimus, cur illã hodie agere cunctamur, cras forsitan iudicandi? Nulla profectò res est, quæ maiore cum periculo differtur, quoniam nullam aut gnauiter actã vberior sequitur fructus, aut negligenter omissam grauius damnum.

Eccl. 34. · Ierem. 8. · Matth. 18. · Matth. 9. · Luc. 8. · Matth. 11.

De peccatorum Confessione. Caput XI.

POENITENTIBVS verò confessionem peccatorum necessariam esse, cùm vtriusque Instrumẽti præceptis, tùm exemplis facilè probari potest. Inde est

quòd

quòd illi Ecclesiæ autoritate execrantur, qui saltem semel in anno non fuerint coram Sacerdote confessi peccata sua, confitendi habentes facultatem. Impius est enim, qui quicquàm infectum relinquit, quod ad placandam Dei iram nouerit pertinere. Peropportunè igitur de hoc Confessionis genere sermonem facere nunc pergemus.

PRIMOS homines Adam & Euam cùm deliquissent cibum sibi interdictum comedendo, compulit Deus confiteri peccatum suum: Adam, inquit, vbi es? hoc est, quò excidisti, quantum commisisti mali? Et ad mulierem: Quare hoc fecisti? Post confessionem, eiecti sunt de Paradiso, subditique laboribus, doloribus, morti. Venit deinde Christus, exoluit pro eis debitum, & reducti sunt vnde pulsi fuerant, angustijs liberati, & ex miserrimis felicissimi facti. Tunc ergo gratiam accipit Confessio, cùm satisfactum est pro delicto. *Gen.* 3. *Adam & Eua. Genes.* 3.

HOC Sacramentum in Leuitico figuratum est, vbi lepra perfusi, arbitrio Sacerdotis dijudicantur. Qui immundi fuerint, extra castra eijciuntur, donec mundentur. Quia peccator nisi per pœnitentiã & Confessionem fuerit expiatus, non admittitur in consortium Sanctorum. Itaque illi qui ob lepram separatus est, lex datur, vt habeat vestimenta dissuta, caput opertum, os veste contectum, vtque contaminatum se ac sordidũ clamet, & solus habitet extra castra, quæ omnia non nisi magnæ humiliationis signa sunt, dolorem animi luctumque præferẽtia. Per hanc enim purgantur peccata, lachrymisque & confessione humiliantis se deletur scelus, quod superbiẽdo contractum fuerat. *Leuit.* 13.

DELICTORVM autẽ Cõfessionẽ cùm in multis diuinæ Scripturæ locis, tùm in Prophetę Nehemiæ libro legimus, vbi dicitur, quòd filij Israël dũ de captiuitate reuersi ædificarent Ierusalem, ieiunantes & *Nehe.* 9.

operti ſaccis,& terra conſperſi confitebantur peccata ſua, & iniquitates patrum ſuorum quater in die, & quater in nocte, & adorabant Dominum Deum ſuũ. Pœnitentiam igitur iungat Confeſsioni, qui de captiuitate peccati redire cupit ad priſtinæ innocentiæ ſtatum,& conſtruere ciuitatem ſanctam in cælo pretioſis lapidibus virtutum,auroque puritatis. Quoniã

Apocal.2'. non intrabit in ea aliquid coinquinatum.

Confitebatur & Iob,dicens:Peccaui.Quid faciam

Iob.7. tibi,ô cuſtos hominum? quare poſuiſti me contrariũ tibi,& factus ſum mihimetipſi grauis?Cur non tollis peccatum meum? & quare non aufers iniquitatem meam?Ecce nunc in puluere dormiam,& ſi manè me quæſieris,non ſubſiſtam.Inſtat & vrget,vt citius veniam conſequatur, incertus an vſque manè vita ſibi ſuppetet:certus autem, poſt mortem non eſſe veniæ locum,ſed iudicio,vt quiſque recipiat provt geſsit in corpore,ſiue bonum,ſiue malum. Et ſi Iob, qui Dei ſententia iuſtis habebatur, non negat ſe peccatorem, quis exiſtimabit ſe expertem eſſe peccati? Aut ſi ille qui nihil graue commiſerat,ſic efflagitat dimitti ſibi, vt vſq; manè differri periculoſum arbitretur: cui periculum non erit,procraſtinare opus,quo veniam ipſam promereri poſsit?

Iob.13. IDEM ait: Vias meas in conſpectu eius arguam, & ipſe erit Saluator meus:vt ex hoc intelligas,peccatorum Confeſsionem refugium eſſe ſalutis.

Dauid Rex, 1.Reg.12. QVID ipſe Dauid? nónne ſtatim poſt Confeſsionem tranſlatum à ſe adulterij ſimul & homicidij crimen agnouit? Peccaui, inquit, Domino.Et continuò reſponſum accepit à Propheta:Dominus quoq; tranſtulit peccatum tuum. Sed & rurſum in Pſalmis clamat: Iniquitatem meam ego cognoſco,& peccatum

Pſalm.50. meum contra me eſt ſemper.Tibi ſoli peccaui,& malum coram te feci. Ecce in iniquitatibus conceptus ſum,& in peccatis concepit me mater mea.Delictum

meum cognitum tibi feci, & iniustitiam meam non abscondi. Dixi, confitebor aduersum me iniustitiam *Psalm.31.* meam Domino, & tu remisisti impietatē peccati mei. Et iterum: Iniquitatem meam annuntiabo, & cogitabo pro peccato meo. *Psalm.37.* Confitebor tibi in directione *Psalm.118.* cordis, in eo quòd didici iudicia iustitiæ tuæ. Vias meas enuntiaui tibi, & exaudisti me. Cogitaui vias meas, & conuerti pedes meos in testimonia tua. Ex his discamus Confessionis virtutem confitentis humilitatem, cogitantis solicitudinē, ad hæc etiam pœnitentis dolorem, vbi ait: Exitus aquarum deduxerūt oculi mei, quia non custodierunt legem tuam. *Psalm.6.* Et: Laboraui in gemitu meo, lauabo per singulas noctes lectum meum, lachrymis meis stratum meum rigabo. Certè si iugiter considerauerimus, quanto & quali Domino peccauimus, etiam post veniam nunquam deerit nobis flendi materia, donec ille tandem benignitate lachrymas nostras penitus absterget, qua & peccatum remisit.

EZECHIAS quoque (cuius pœnitudo & innumeram hostium multitudinem strauit, & lōgiora vitæ spatia illi meruit impetrare) docet, quo mœrore delicta meditanda confitendaque sint, dum ad ipsum cui cōfitebatur, ait: Recogitabo tibi omnes annos meos, in amaritudine animæ meæ. Et quid huiuscemodi Cōfessionem sequatur, ostendit subiungens: Tu autem eruisti animam meam, vt non periret: proiecisti post tergum tuum omnia peccata mea. *Ezechias Rex. Isaiæ 38.*

AD Daniel in Prophetam, dum populi & patrum peccata cōfitetur, Gabriel Angelus aduolasse dicitur, & eidem liberationem eorum de Babylonica seruitute mox futuram nuntiasse. Ex quo apparet, humiliter confitenti præsto esse Angelorum ministeria, & eundem his internuntijs Deo reconciliari, & de peccati iugo ad innocentiæ libertatem reuocari. *Daniel Propheta. Daniel.9.*

COFITEBANTVR igitur fideles Israëlitæ soli *Israëlitæ.*

Deo, quoniam nullus adhuc inter Deum & homines medius erat. Postquàm autem mediator venit Dominus noster Iesus Christus, non nisi per ipsum nobis ad Deum accessus est. Sicut autem ipse est Sacerdos in æternum secūdùm ordinem Melchisedech, ita cùm cælum conscenderet, vicarios nobis in terra reliquit Sacerdotes. His ligandi soluendique potestatem tribuit, hos gregis sui Pastor bonus curam habere iussit, his denique Claues Regni cælorum dedit. Per illos ergo vitam nostram exponamus Deo, & cùm hic ab eis remittentur nobis peccata nostra, tūc remissa credamus & in cœlo.

Christus. *Sacerdotes.* *Iohan. 20.*

PORRO ijs delicta nostra confiteri nos oportere, iam tum innuebat Saluator noster, cum leprosis mundatis, vti se sacerdotibus ostenderent, iniunxit. Soluendi quoque ius ad suos duntaxat vicarios, id est ad eosdem Sacerdotes pertinere, iam tum significabat, cùm eis vt Lazarum iustitis & sudario ligatum soluerent, & abire sinerent, mandauit, cùmque asinā & pullum funiceis vinculis liberare, atque ad se adducere eis præcepit, signis ostendens quod autoritate firmabat.

Christus. *Luc. 17.* *Iohan. 11.* *Matth. 21.* *Marc. 11.* *Luc. 19.*

POST hæc sanè & Iacobus Apostolus, non ad alios quàm ad Sacerdotes nos mittit, dicens: Infirmatur quis in vobis: inducat Presbyteros Ecclesiæ, & orent super eum, vngentes eum oleo in nomine Domini, & oratio fidei saluabit infirmum, & alleuiabit eum Dominus. Ac ne tantùm de infirmitate corporis curanda dictum putemus, adiungit: & si in peccatis sit, remittentur ei: statimque infert: Cōfitemini ergo alterutrum peccata vestra, & orate pro inuicem vt saluemini. Itaque & Presbyteros inducere, & peccata confiteri iubet, ne sufficere arbitreris, aut intra te confiteri Deo, aut alteri quàm Presbytero confiteri. Alioquin frustra Claues datę essent Ecclesiæ, si sine illis pateret aditus regni cœlorum. Frustra ad solos Discipulos

Iacobus Apost. *Iacob. 5.* *Nota.*

cipulos dictum fuisset: Quorum remiseritis peccata, remittentur eis : si & alij quàm Sacerdotes confitentium peccata possent remittere. Hinc illud emanauit Ecclesiæ institutum, vt vtriusque sexus fideles proprio Sacerdoti saltem semel in anno confiteantur, & ab eo iniunctum Pœnitentiæ laborem perficiāt. Hoc vt lubentius accuratiusque exequamur, nostrorum exempla Sanctorum perquiramus.

LANGVENTI Monacho qui iam fari nequibat, Philibertus Rothomagensis Abbas Deum precatus linguam expetiuit, ob hoc solum ne sine Confessione decederet. Vbi enim confessus est, illico expirauit. Satis esset in tali necessitate intimus peccatorum dolor & ipsa cordis contritio. Sed Sanctus Abbas nescius, an ille conuenienter doleret, à confitente discere voluit, vt pro eius salute confidentius oraret, simulque ostenderet, quàm necessaria sit Confessio his qui loqui possunt, quandoquidem & pro mutis elaborandū est, vt confitendi causa loquantur. *Sur. Tom. 4.* *Philibertus Abbas.*

NON solùm muto vocem, verùm etiam mortuo vitam aliquando restitutam hac de causa fuisse legimus. Seuerus enim Sacerdos (vt in Beati Pontificis Gregorij Dialogo relatum est) vocatus ad cuiusdam ægrotātis Confessionē audiendā, cùm paulò tardius venisset, vita defunctū offendit, eaq; vehementer angi affligarique cœpit, se illius interfectorem, se homicidam clamitans. Et dum in his lamentis cadaueri incumbēs acerrimè fleret, reuixit qui iacebat mortuus, dixitque se dum ab impijs spiritibus ad horrēda tenebrarum loca raptim traheretur, ab Angelo protinus dimitti, atque corpori restitui iussum, quòd diceret Deū id Seueri lachrymis indulsisse. Igitur vbi cōfessus est, peracta septem dierum Pœnitentia, iterum obijt, corporis vinculis pariter peccatorumque absolutus. Caueat ergo Sacerdos horā terere cunctādo, quoties ad tam necessarium opus accersitur, ne si Seueri fletū *Seuerus Presbyter.*

imitari

imitari nequiuerit, reatum subire cogatur mortui, nõ confeſsi. Caueat & æger differre Confeſsionem, ne confitendi mora peccandi pertinaciæ imputetur. Sicuti isti imputata fuiſſet ad perpetuum ſupplicium, niſi aliena ei merita peropportunè ſuccurriſſent. Hinc
Eccl.17. eſt illud in Eccleſiaſtico pręceptum: Confiteberis viuens, viuus & ſanus confiteberis, & laudabis Deũ: & gloriaberis in miſerationibus eius. *Greg. Dial. Lib. 2. cap. 12.*

CAVEAT præterea Sacerdos, ne qua nimis acerba increpatione conturbet confitentem, & vulnus quod leni fotu curandum eſt, durius contrectans exaſperet ac ſuppurare cogat, ne fortè & ipſi contingat, quod contigiſſe ſeni cuidam in AEgypto refert Iohannes Caſsianus. Qui Monachum adoleſcentem
Quidam ſenior. cùm in Confeſsione audiſſet, libidinis incentiuis idẽtidẽ vrgeri, immoderata reprehẽſione propè ad deſperationẽ compulit, indignũ Monachi nomine conteſtans, cuius pectus impudicis cogitationibus patêre potuerit. Sed mox ipſe iuſto Dei iudicio eadẽ tentatione tã vehemẽter inquietari cœpit, vt & hic ſenex, ſicut & ille iuuenis, iam ad ſeculũ redire ſecum in animo verſaret. Cæterùm ſapientia ac ſanctitate præditus Apollo Abbas, iuuenem vultu demiſſum cernens, cùm triſtitiæ cauſam didiciſſet, blanditer conſolatus eſt, docẽs non eſſe malũ fœda cogitatione impugnari, ſed vinci, nam ſe quoq; idem ſępe paſſum, Deo tamen adiuuante nunquam ſuccubuiſſe. Deinde ſenem, iam relicto in quo ætatem egerat tugurio, vagũ profugũque ad ſe aduocans, vt rediret admonuit, & iã ſuã expertus imbecillitatem, alienę miſereri diſceret, non iraſci. Poſthæc pro illo precatus, tentationẽ oratione abegit. Improuidus igitur iſte confeſsionis auditor, nónne & ſe, & confitentem perditũ iſſet? Nónne cæcus cæcum ducens ambo in foueam corruiſſent, niſi Apollo Domini miſerantis nutu, manum ſuam vtriq; ſup-

suppoſuiſſet? Sapienter itaque ab Apoſtolo pręceptũ eſt: Si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos qui ſpiritales eſtis, huiuſmodi inſtruite in ſpiritu lenitatis, conſiderans teipſum, ne & tu tenteris. Alter alterius onera portate, & ſic adimplebitis Legẽ Chriſti. *Caſsian. Coll. 2. cap. 13.* *Galat. 6.*

QVANTA verò ſanctæ Confeſsionis virtus ſit, etiam inde diſci poteſt, quòd Vgoni Boneuallenſi Abbati quendam ex fratribus poſt mortem apparuiſſe ferunt, & mox vt peccatum confeſſus eſt, pœnis quibus afficiebatur, ſe liberatum dixiſſe. Hanc autem cõfitendi facultatem idcirco ſibi reſeruatam, quoniam abſente Abbate deceſſerat, deliberatũ habens illi confiteri cùm rediſſet. Etenim fratrum abſolutio, ex monaſtico inſtituto, ad ſolum Abbatem ſpectabat. Expedit igitur etiam cùm abeſt cui confitendum ſit, confitendi ſemper habere propoſitum. Pro inconfeſſo erit, qui quamuis copiam confitendi non habeat, non habuerit voluntatem. *Vgo Abb.*

ILLO quoque exemplo vis patuit Confeſsionis, quod in collationibus Caſsiani proditum eſt de Serapione Abbate. Hic iuuẽculus adhuc ſub Theona Præpoſito, edacitatis morbo tentatus, poſt Nonæ refectionem, paximacium furto ſublatum, veſperi latenter comedere conſueuerat. Sed tandem conſcientiæ ſtimulo agitatus, coram Abbate proſternitur, peccatum confitetur, & cum pœnitentiæ mœrore veniam expoſcit. Vix dum verba finierat, & flamma de ſinu eius, in quo praximacia recondere ſolitus erat, promicans, intolerabili fœtore cellam in qua erant, repleuit. Ille nunquã poſteà tali edẽdi auiditate ſe pulſatum ſenſit. Vincebatur quàmdiu occultum tenuit facinus; porrò vbi confeſſus eſt, ita victor euaſit, vt ad eandem pugnam redire vltrà neceſſe non fuerit. Illam quippe diaboli flammam penitus extinxit humilitas confitentis. *Caſsian. Coll. 2. cap. 11.* *Serapion Abbas.*

RECTE

Institutum Monásticũ. RECTE itaque quibusdam in Monasterijs præceptũ constitutumq; esse legimus, ne iuniores quicquid mente conceperint, pigritentur illud repentè Præpositis manifestum facere, vt nihil ipsi dijudicent, nihil sibimetipsis credant, sed semper Seniorum regantur arbitrio, Seniorum sententijs stare assuescant. Ita fiet, vt in eis neque prauæ cogitationes moram faciant, neque dubiæ errorem inducant, neque vllus vnquam aduersario supersit fallendi locus.

Fæminæ. NE verò nihil de fœminis dixisse arguamur, tametsi omnia ferè quæ ad virtutem spectant, vtrique sexui communia sint, vnum tamen earum exemplum promam. Ferunt mulierem quandam peccata sua in volumine descripta, Basilio Magno porrexisse, supplicantem vti pro eorum remissione Deum deprecaretur. Orauit ille, & omnia deleta apparuêre præter vnum cæteris grauius. Cuius causa dum ad Effren Eremitam missa mulier nihil profecisset, inde rediens, Basilium iam diem suum obisse comperit, fleuitque vbertim, mox chartam illam super iacentis pectus deponẽs, cùm tandem sustulisset, id quoq; in ea quod residuum erat, abolitum deprehendit. Hinc nosce licet, quantum prosit confitenti bonũ ac sanctum habere auditorem, cuius merita sibi ad veniam facilius pleniusque assequendam suffragari possint.

Arreptitij. QVOD verò (vt dictum est) per sacram confessionem abolitio fiat peccatorum, etiam quotidianis experimentis discimus. In ijs vtique, qui malignis arrepti spiritibus quandoque occulta aliorum facinora manifestant, ea palàm obijcientes, quæ illi, quibus obiecta sunt, mox vt confessi Sacerdoti fuerint, & ad eum qui arreptus est reuersi, nihil vltrà quod sibi exprobrãdum sit audiunt. Quinimò ipse in homine loquens, affirmare solet dæmon, nequaquam esse eos illos qui paulò antè fuerant, sed alios omnino. Tanta ergo res est confessio, vt diabolo statim os obstruat, ne ho-

ne hominem accusare possit, quem prius in multis damnare ausus fuerat.

Et cùm hoc ita sit, quis adeò impudens est, vt in ijs quæ fœda atq; turpia sunt, diabolo prodente deprehendi mauult, quàm ea secretò vni homini confitendo antè delere? Aut quis econtrariò tam verecundus, vel potius tam vecors est, vt illud Sacerdoti dicere erubescat, quod in conspectu Maiestatis diuinæ (cui omnia aperta sunt) facere non erubuit? Pudere quidē debet peccatorem, sed eatenus, vt & peccasse cōfundatur, & nihil subtrahat in Confessione, cùm scriptū sit: Pro anima tua ne confundaris dicere verum. Est enim confusio adducens peccatum, & est cōfusio adducens gloriam & gratiam. Altera quippe crimen suū quātum potest celat, nec tamen ab eo discedit: altera verò detegit cui oportet ac reuelat, & confitendo pœnitendoque diluit, atq; iterum eò delabi, vbi confundi necesse est, cauet. Qui ergo (vt Salomō sapientia plenus ait) abscondit scelera sua, nō dirigetur: qui autem cōfessus fuerit & reliquerit ea, misericordiam consequetur. Idem dicit: Reuela Domino opera tua, & dirigētur cogitationes tuæ. Et Iohānes Apostolus, cui futurorū arcana spiritalibus oculis licet intueri: Si confiteamur, inquit, peccata nostra, fidelis est & iustus vt remittat nobis. Quid autē opus est celare hominem, quod non latet Deum? Quòd si ea quæ malè nequiterque egisti, vni nunc Sacerdoti absconderis, posteà certè in die iudicij toti publicabūtur mundo, amicis, inimicis, viris, mulieribus, omnibus Angelis, omnibus Sanctis videnda coràm exponentur. Nihil tunc absconditū erit quod nō reueletur, nihil occultū quod nō sciatur, nisi quod antè Cōfessione ac pœnitudine fuerit abolitū. Pandentur ex cordibus multorum secretæ cogitationes, dicta factaque in aperto erunt, dicente Domino per Prophetam: Reuelabo pudenda tua in facie tua, sed omni etiam reuelatæ

Exhortatio ad confitendum. *Ecclesi. 4.* *Prouer. 28.* *Ibidem. 16.* *1. Iohan. 1.* *Lucæ 12.* *Lucæ 2.* *Naum. 3.*

turpitudinis confusione intolerabilior sequetur vltionis pœna. Quam quidem Osee Propheta puerperæ cruciatibus (vt omnium maximam) comparat, dicens: Colligata est iniquitas Ephraim, absconditum peccatum eius, dolores parturientis veniét ei: sed vehementiam expressit angoris, non diurnitatem. Parturientis enim labor breuis est, at verò inconfessis & impœnitentibus perpetuum infinitũque supplicium paratum est,

De Sacrosancta Communione.
Caput. XII.

POST pœnitentiam Confessionemque peccatorũ, restat vt ad mensam Domini accedamus, Corpori & Sanguini eius communicantes, qui est Caput nostrum, sine quo nos qui mẽbra sumus, viuere omnino non possumus. Ait enim: Nisi manducaueritis *Iohan.6.* Carnem Filij hominis, & biberitis eius Sanguinem, non habebitis vitam in vobis. Cuius nunc Sacramẽti veritatem, excellentiam, fructum, exemplis astruere conabimur, quantũ in nobis erit, autoritateque Scripturarũ, ne cui fortè incredibile videatur, quod supra omnem naturæ vim fieri audierit, & ibi magis eius vacillet fides, vbi credentibus certior beatitudo promittitur.

Matth.16. *Marc.14.* *Iohan.22.* DOMMINVS igitur noster Iesus Christus acceptum panem & vinum benedixit, dicens: Hoc est Corpus meum. & : Hic est Sanguis meus. Non fallit ipse qui veritas est, & si multa hominibus credimus, cùm scriptum sit: Omnis homo mendax: non *1.Cor.11.* *Psalm.115.* credemus Deo qui verax est, imò veritas ipsa? Aut nõ fuit ille possibile panis vinique mutare substantiam, cui possibile fuit creare cuncta? Sed panis & vini, inquies, formam permanere cerno: quomodo vis, vt aliud esse, quàm quod video, credam? Eodem profectò modo quo animal aliquod ex ære lapidéve effigiatum

Veritas Corporis Christi sub specie panis & vini.

giatum conspicis, fucatumque coloribus, & tamen non animal esse intelligis, sed æs aut lapidem, aut materiam aliam. Rursum dices: Ista quidem animalis effigies visum posset decipere, odoratu tamē, gustu, tactu deprehēditur, non esse id quod videtur. At in Sacramento isto panis & vinum sicuti oculis videntur, ita & sensibus cæteris pariter percipiūtur. Statuarius ergo in æris vel lapidis materia potuit obijcere oculis tuis animalis speciem: non poterit Christus in corpore suo panis & vini, sicuti oculis, ita & naribus, & palato & tactui? Non vis plus Deum posse, quàm hominem: & cunctorum autorem, quàm creaturam? Quòd si ille artifex efficere potuit, vt aliud cernas quàm quod est, non poterit artificis Dominus & plasmator omnium efficere, vt aliud etiam gustes, odoreris, tangas, quàm quod est? Si vnum ex sensibus homini subdis, subde & reliquos Deo, aut cōfitere inter Deum & hominem nihil differre, quod prorsus Deum esse, negare est. Ad hæc nónne inest hydromeli vini sapor & color, cùm mel & aqua sit, non vinum? nónne etiam vsu venit, vt quædam vel vetustate, vel vitio, alienum odorem imitentur, suum amittant? Aquæ cùm gelātur, corpus nō liquoris, sed vitri habent. Vides igitur quibusdā in rebus interdū contingere alterius rei saporem, colorem, odorem, tactū, nec tamen ideo reris illas esse alias quàm quæ sunt: & de Christi corpore dubitas, quia quæ panis & vini sunt in se cōseruat, non quæ Carnis & Sanguinis, cùm tamen Caro & Sanguinis sit? Imò idem ille qui natus est de Virgine, qui pependit in Cruce, qui surrexit de sepulchro, qui ad dexteram Dei sedet in cœlo? Denique noli sensibus tuis credere, qui falli decipiq; possunt: crede illi, qui nec falli, nec fallere potest, quo nihil est verius, nihil certius, à quo vel minimum dissentire perniciosissimus error est. Et quid mirum, si *Iohan.20.* ille tibi in panis & vini figura apparet, qui Magdalenę *Luca 24.*

in forma apparuit hortulani, & Discipulis ad castellum Emaus pergentibus in forma peregrini, & quidem ab ijs noluit statim agnosci, tibi verò quoties panis & vinum à Sacerdote consecrantur, dicit: Hoc est corpus meum, hic est Sanguis meus. Et: Beati qui non viderunt & crediderunt, hoc est, qui sacram hostiam illam quam vident, Christum Iesum esse credunt, quem non vident. Latet Diuinitas, latet Humanitas, sed vtrunque sola intuetur fides, dum de vtriusque præsentia nihil hæsitat. Credendum ergo est, & citra omnem rei ambiguitatem firmiter tenendum, panis viniq́ue substantiam in substantiã transire corporis & Sanguinis Christi, & hoc quidem virtute verborum Christi, quæ per illos duntaxat proferuntur, quibus ipse dixit: Hoc facite in meam commemorationem: Iam tum Sacerdotes instituens, per quorum ministerium ipse nobiscum esset vsque ad consummationem seculi. Quoniã sine illo ieiunij & esurientes deficeremus in via, veluti defecerunt quibus Manna in deserto fastidio fuit.

Lucæ 22.
Iohan. 20.

Quare species non mutatur.

CVR autem panis & vini, neq; forma, neque formæ accidentia immutêtur? ne scilicet manducare potareq; exhorrescas. Si enim species illas in Carnem & Sanguinem sicuti sunt, ita versas cerneres: respueres profectò & stomachans atq; auersus cum illis fortasse qui credere noluerunt, diceres: Nauseat anima mea super cibo isto leuissimo, ipse itaque qui manducari, potariq́ue voluit, sapere etiam sumentibus se ita voluit, vt omnem prorsus excusationes occasionem de medio auferret, qua dicere quis posset, sibi horrendũ fuisse, ori ac dentibus admouere corpus Christi viuum, ideoq́ue ipsi iungi communicariq́ue noluisse. Sic igitur se nobis offerẽs, infirmitati nostræ prudenter cessit, & simul saluti clementer cõsuluit, ne cibũ sumere timeremus, cuius pastui immortalitatẽ incorruptionem beatitudinemq; consequimur æternam.

Num. 21.

QVO-

QVOMODO auté Christus & in cœlo cùm Angelis, & in terra nobiscum sit, quomodo vnus in multis hostijs sicut in vnaquaque earum, vel qua ratione fractis illis & communicatis ipse semper integer illæsusq; perseueret: quomodo etiã qui quotidie à fidelibus sumitur, non consumatur: Vel qualiter sub tam angusta forma totus sit: Vel quo pacto is qui supra cœlũ est, illico vt dicta fuerint consecrationis verba, in altari adsit: mirari potius, quàm scrutari licet. Sed quanquã diuina humanis inuisibiliaq; visibilibus nequeant cóparari, quæramus tamen aliquas rerum similitudines, quo magis credibilia videantur quæ veriora sunt, quàm vt de illis quicquam dubitare fas sit. *Quæ miranda in Sacramento, sed credenda.*

SIC igitur in cœlo simul & in Altari est Christus, quemadmodum radij Solis cùm oritur, in Oriente pariter & in Occidente apparent, nec tamen lux illa substantia Solis est, cùm in sacrificio Altaris eadẽ substantia Christi sit, quæ in cœlo est. *Quòd & in cœlo, & in altari sit.*

VNVS quoq; Christus in plurimis hostijs est, nec minus in vna quàm in omnibus, nec plus in omnibus quàm in singulis, sicuti eadem vox & in ore sermocinantis, & in omnium auscultantium auribus est: aures multæ, vox vna. Auris tamen alia magis, alia minus vocis capax est, vtraque autem Sacramẽti species æquè capax Christi est. Quem quidẽ haud ineptè Solis luci, atque loquentis voci comparauimus, quia ipse & Sol iustitiæ, & lux mundi, & verbũ Patris est.

PRAETEREA fractio illa mãducatioq; in specie panis & vini, non in substantia Christi fit, quæ diuidi separarique non potest, velut fracto speculo nõ frangitur intuentis imago, sed etiam cuique fragmẽto eadem imago, quæ speculo integro inerat, inest. Attamẽ in Sacramento non imago Christi est, sed substantia eius: imago autẽ panis & vini est, quàmuis ipse Christus imago Dei inuisibilis sit. *Quòd fracta specie nõ frangatur corpus.*

QVOTIDIE enim à nobis sumptus nõ consumi-

Quod ſæpe ſumptum non conſumatur.

tur, ſicut nec amor erga me tuus idcirco minuetur, ſi alijs quoque quamuis multis cõmunicatus fuerit. Poteſt quidem omnibus impertiri, & ſemper apud te integer permanere. Sicut etiam lucernæ vnius lumen non ob hoc minus fulgoris habebit, cùm ab ea plurimæ aliæ accenſæ fuerint. Et ſi ijs rebus nihil infertur detrimenti ex communicatione, multò minus Chriſto, qui & verus amor eſt, diligẽs electos ſuos vſque in finem, & lucerna ſemper lucens omnibus qui in domo ſunt.

Iohan.13. Matth.5.

Quod ſub modica ſpecie totus Chriſtus ſit.

TOTVS autem Chriſtus ſub tam exigua latet ſpecie, quemadmodum intra pupillam oculi oppidò aliquod videtur, vel mons. Repræſentatio tamẽ ibi eſt, ſicut in ſpeculo, non veritas: in Sacramento autẽ tota ſubſtãtiæ Chriſti magnitudo eſt, quam nõ loci ſpatio metimur, ſed vi naturæ. Ac ne fortè ideo ſpatium illud quo hoſtia circunſcribitur, vacuum putes, ſua ſpecie plenum eſt: ſpecies in loco, ſubſtantia in natura eſt.

Quod ſine mora è cælo ad Altare adſit.

E cœlo quoque ad Altare, id eſt, ad terram vſq; delabendo, moram non ſuſtinet, ſicut nec oculi noſtri acies cœlum & ſidera ſuſpiciendo, cùm hæc à nobis tam diſtent procul. Verùm obtutus noſter nõ ita perfectè abſoluteque longinqua, vt proxima, cernit: Deo autem omnia pariter proxima ſunt, pariter præſentia, neque locorum intercapedine præpediri, neque temporis pũcto retineri poteſt, quin ſtatim ibi ſit vbi vult, & quali forma videri voluerit, tali repentè & appareat: deniq; omnia poteſt, per quem facta ſunt omnia.

Quod dicẽdo omnia non poſſint explicari.

NOS profectò (vt in Eccleſiaſtico ſcriptũ eſt) multa dicimus & deficimus, nequaquã valẽtes explicare ſermone quod fide tenemus. Igitur quoniã ibidẽ præcipitur, ne laboretis, nõ enim cõprehẽdetis: imitemur turbam illã quã pauit Dominus, vt quod capere poſſumus capiamus, reliquias demittentes in cophinos eorũ recondẽdas, quibus datũ eſt noſſe myſteriũ Dei: ſed tamẽ cum illis pariter credẽtes, vt pariter cũ illis ſalue-

ſaluemur. Quam quidem fidē vt nobis magis certam probatamq́ue redderet Dominus noſter, ſignis manifeſtiſsimis interdū dignatus eſt roborare, nec credere dubitemus etiā illud, quod intellectu nō percipimus.

VITERBII (quod oppidū Piceni eſt) Sacerdos quidam dum Miſſam celebraret, hoſtiam ſacram ſumpturus dubitauit, eſſétne illa vera Caro Saluatoris, & cùm de more manibus confregiſſet, cruor inde manare cœpit, ita vt album panniculum, quod Corporale appellant, ſibi ſubiectum magna ex parte inficeret, fruſtraque tētatum eſt maculam illam elui aquis. Atque ob miraculi fidem, pannus ipſe in ſacrario Viterbinę Eccleſiæ adhuc ſeruari dicitur. Eam potiſsimè ob rem, quartus Vrbanus Pontifex (cùm fortè ibi adeſſet) diem Corporis Chriſti feſtum conſtituit, qui peractis Pentecoſtes officijs Feria quinta proxima ſolennis eſt. Pontificis maximi teſtimonio credat, annuæque Celebritati ab eo indictæ, quiſquis vel miraculo non interfuit, vel pannum ſancto Sanguine perfuſum non vidit. *Miraculum Viterbij.*

EDVARDO Angelorum Regi ſanctitate magis quàm regno celebri, dū Miſſali ſacrificio interfuiſſet, in manibus ſacrificantis Presbyteri Chriſtum ea corporis forma, quam de Virgine matre ſumpſit, ferunt apparuiſſe. Nō quòd ſanctus Rex quicquam de veritate Sacramenti ambigeret, ſed vt ambigentibus ipſe (cuius verbis habebatur fides) viſa prædicaret. Eo atteſtante, crediderunt, quibus veritatem perſuadere ratio nequiuerat. *Osbert. Sur. Tom. 1.* *Eduardus Rex.*

IN Beati quoque Pontificis Gregorij vita legimus, cùm Corpus dominicū cuidam fœminę ſumendū offerret, quę panes ipſos quos ille cōſecrabat facere cōſueuerat, incredula renuebat accipere, quòd diceret, nequaquā eſſe illud Corpus Domini, ſed panē quem ipſa ſuis manibus formauerat, ipſa coxerat. Tunc Pōtifex agrè ferēs infidelitatē mulieris, orauit Dominū, *Gregorius Pontifex.*

& panis species versa est in speciem carnis. Rursum orauit, atque vbi pristina Sacramento facies rediit, credenti iam ac pœnitenti illi obtulit. Experimento credidit mulier, quod si absque eo credidisset, multò maius fidei sibi meritum accessisset. Beati enim qui non viderunt, & crediderunt. *In vita Greg. lib. 2. cap. 41.*

Iohan. 20.

Stephanus Presbyter.

STEPHANVS Presbyter Constantinopolitanus, caput fœminæ Hostia sacra contingens, ab ea dæmonem à quo vexabatur, expulit. Quæ liberata dixit, sibi tunc visum fuisse, quòd ille puerum nudum ac viuum vertici supponeret suo. Dubitari posset ne commentum confinxerint, si secuta sanitas non faceret fidem. Panem quippe malignus ille spiritus minimè timuisset, sed ipsum ferre nequiuit, qui panis figuram nobis præfert. Puer ergo terruit dæmonem & fugauit, vt si fœminæ verbis non credimus, operibus Christi credamus. *Necepb. rerum Rom. 22.*

Maria Decegnies.

MARIAE etiam cognomento Decegnies eundem pueri figuram visum perhibent, dum Sacerdos inter sacrificandum de more manus sustulisset. In quo hoc quoque mirum & ineffabile, quomodo eodem tempore, in eodem corpore alij aliam effigiem viderint, illa pueri, alij panis: illa quod erat, alij quod esse videtur, & non esse creditur. Cur autem ita ei, nisi ad submouendum scrupulum dubietatis, non ab ipsius mente quæ sancta & fidelis erat, sed illorum qui dubitassent, si tantæ opinionis mulierem mentiri posse arbitrarentur? At quare non cæteris, sicut & ipsi vni, puer apparuerit? vt scilicet credentes quod non vident, videre mereantur quod credunt. *Iacob. de Vitr. Sur. Tom. 3.*

* SATIS hæc de veritate Sacramenti, nunc eius excellentiam dignitatemque tractemus.

De excellentia Sacramenti

INDE primùm tanti Mysterij panditur magnitudo, vbi in veteri Instrumento figuræ eius præcesserũt, & si

& si in signis nobilitas inerat singularis, quantò maior inest veritati? In typum ergo huius prima libatio fuit panis & vini. Et ne vulgare Sacrificium putes, qui libabat, & Rex erat, & Sacerdos, & quidem talis, vt Sacerdotium significaret Christi, cui per Prophetam dictum est: Tu es Sacerdos inæternum secundùm ordinem Melchisedech. *Genes. 14.* *Psalm. 106.*

AGNVS quoque filijs Israël immolari iussus cùm de seruitute Pharaonis liberati sunt, prænuntiabat Sacramentum istud, quo nos à seruitute diaboli liberamur vniti Deo. Si ad agnum respicit, absque macula est. Si ad diei qua immolabatur, celebritatem nullam apud Hebræos maiorem Phase inuenies. *Exod. 12.*

HOSTIA etiam illa quæ in Lege offerebatur pro peccato, quæ sanctificabat quicquid tetigisset, quæ Sancta sanctorum dicebatur, cuius sanguis inferebatur in Tabernaculum testimonij ad expiandum in Sãctuario, nónne per omnia innuebat hostiam hanc, quæ pro peccato in ara Crucis offerenda erat, quæ verè Sancta sanctorum est, cuius carnem manducantes sanctificamur, cuius sanguinem potantes mũdamur? *Leuit. 7.*

ET de hostia pacificorum scriptum est: Qui fuerit mundus, vescetur ex ea: anima polluta quæ ederit de carnibus hostiæ pacificorum quæ oblata est Domino, peribit de populis suis. De hac autem, quę de cœlo descẽdens pacem attulit terræ, cõcilians ima summis, per Apostolum dicitur: Probet seipsum homo, & sic de panę illo edat, & de calice bibat. Qui enim manducat & bibit indignè, iudicium sibi manducat & bibit, non dijudicans Corpus Domini. *Ibidem.* *1. Cor. 11.*

MANNA etiam illud, quo populus Israël vixit in deserto, figurabat cibum hunc, quo nos in seculi huius deserto sustentamur. Alioqui fragiles & imbecilli deficeremus in via, neq; diabolo resistere, neq; cõcupiscẽtijs repugnare possemus. Et tamẽ ad illos dicitur,

Exod.16. Patres veſtri manducauerunt Manna, & mortui ſunt.
Iohan.6. Qui verò comederit panem hunc, viuet in æternum; vt ſcias quantò figuræ præcellat veritas.

MVLTO ergo validior eſt panis iſte pane illo ſubcineritio, qui in manu Gedeonis ducis euertit caſtra
Iudic.7. Madiã. Multò ſanctior illo, quem ipſi Dauid & ijs qui
1.Reg.21. cum eo erant, edere non licuit, niſi cùm ſe mundos à mulieribus eſſe confeſsi ſunt. Multò plus vigoris conferens comedenti, quàm ille, in cuius fortitudine ambulauit Elias XL. diebus & totidem noctibus, vſque
3.Reg.19. ad montem Dei Oreb. Multò ſuauior farina illa, quæ ab Eliſæo in ollam miſſa pulmenti amaritudinem ver-
4.Reg.4. tit in dulcorem. Nullum denique ſacrificium, nulla oblatio huic oblatione conferenda, quæ quidem lux eſt, non vmbra: veritas, non typus: & indulta in Euangelio gratiæ plenitudo, non in omnibus Legis cæremonijs ſuſpenſa futuri expectatio.

Iſaie.25. HOC enim eſt illud conuiuiũ, de quo Iſaias Prophetans, ait: Et faciet Dominus exercituum omnibus populis in monte hoc conuiuiũ pinguium, conuiuiũ vindemiæ, pinguium medullatorum, vindemię defe-
Mala.1. catæ. Hæc eſt illa oblatio, de qua Dominus ipſe per Malachiam gloriatur, dicens: In omni loco ſacrificatur, & offertur nomini meo oblatio mũda, quia ma-
Zach.9. gnum eſt nomen meum in gentibus. Hanc Zacharias quoq; in ſpiritu cernens & admirans, bonũ & pulchrũ Dei appellat, dicens: Quid bonũ eius eſt, & quid pulchrum eius, niſi frumentum electorũ, & vinũ germinans virgines? Eſto ſanè: bona etiã & pulchra pro tẽpore fuerint legis ſacrificia: nunquid tamen aliquod eorum virgines germinare dictum ſit? Vnde apparet, non terrenum, ſed cœleſtem eſſe cibum, quo aliti homines angelicam vitam viuere cœpêre profitentes caſtitatem. Etenim cibus quoque ipſe caro eſt de Virgine ſumpta, Deoque ita vnita, vt Deus & homo nó duo ſint, ſed vnus Chriſtus. Chriſtum ergo in Altari ſumimus,

mus, quo quid vnquam dici aut cogitari poteſt præſtantius, magnificentius, ſublimius?

IGITVR haud temerè Iuoni Presbytero Miſſam celebranti, dum ſacram hoſtiam reuerenter offerret, igneus globus ſuper verticem aſtitiſſe viſus eſt. Quæ res tantæ admirationi fuit, vt quod ipſe manibus extulerat, ijs etiam qui prius dubitauerant, diuinum eſſe appareret, adorarentque deinceps in Sacramento, non quod viderent, ſed quod eſſe crederent. Neq; enim ad ſpecies illas viſibiles dirigenda adoratio eſt, ſed ad ſubſtantiam Chriſti, quæ ſub ipſis occultatur. *Sur. Tom 3.* *Iuo Presbyter.*

SIC nempe faciens Dominicus ille Prædicatorũ pater, dum inter ſacrificandum tanti Sacramenti maieſtatem ſecum cogitaret, nimio interdum ſtupore attonitus, exterius obrigeſcebat, interius ineffabiliter conſolabatur. Quantus hic ergo, & qualis eſt, qui cõtemplatione ſui totum occupat hominem, & manentem in corpore, à corpore facit alienũ? & nec ſic profectò gloriam ſuam totam pandit, quam ne Angeli quidem comprehendere poſſunt, cùm incircunſcripta atque infinita ſit. *Ioan. Gerſon.* *Dominicus*

ET ne tam admirabilis Sacramenti homines mortales tantùm miniſtros eſſe putemus, nonnunquam etiam ab excellentiore, hoc eſt, ſpiritali creatura miniſtratum hominibus eſt. Ferunt Onophrium in vaſta AEgypti ſolitudine Deo ſeruientem, dominico quoque die illud Angelo deferente acceptauiſſe, cùm Sacerdotis copiam procul ab humano cultu degens habere non poſſet. *In vitis PP.* *Onophrius. Solitarius.*

MAIORO etiam Epiſcopo in Britannia Paſchali die oranti, Angelum ter apparuiſſe, terque ſacrã Cõmunionem porrexiſſe, prædicentem quòd propediè deceſſurus eſſet. Sed qui tali vſus eſt miniſtro, tantoque donatus viatico ad vitæ finem gratanter cucurrit, vt vitam, quæ finem non habet, inchoaret. *Maiorus Epiſcopus.*

Marcus. Scriptor. MARCVS quoque Scriptor apud AEgyptios, ita cognominatus, quoniam curæ illi fuit Anachoretarũ AEgypti vitas describere, cùm aliquãdo genibus prouolutus Euchariſtiam à Sacerdote popoſciſſet, apparuit manus eam ſibi porrigens, nec dubitauit ille accipere, quod diuinitus offerri credidit, neque ambigitur, quin Angelus fuerit, qui præripere auſus ſit officium Sacerdotis, magisque incuſsit hominibus reuerentiæ erga ſe metum panis ipſe Trinitatis, cũ tam mirabiliter etiã ab Angelis porrigi viſus eſt. *In. vi. PP.*

Fauſtinus & Iouita. NON minori admirationi dignum, nec minus ad huius Sacramenti ſpectãs dignitatem illud fuit, quod in vita Fauſtini & Iouitæ Martyrum legimus. Hi nanque cùm Secundum militem Mediolani conuerſum baptizaſſent, & Communione quoque membrũ Eccleſiæ facere voluiſſent, nec haberent panem ex quo Sacramentum conficerent, à columba alite roſtro delatum accepêre, eique ſumendum porrexerunt, ſacrum eſſe minimè dubitãtes, qui ſic afferebatur. Quoniam autem in columbæ figura Spiritumſanctum apparere ſolitum Euangelia teſtantur, hoc ideò contigiſſe potuit, vt credamus, ſicut credimus ibi Deum Patrem, ibi Spiritumſanctum eſſe, vbi Filius eſt, cùm trium Perſonarum ſimplex vnicaque ſubſtantia ſeparari non poſsit. Quem ergo honorem toti Trinitati exhibendum cenſes, huic vni Sacramento deferre ne dubites, non viſibilem eius figuram tantummodo oculis attendens, ſed ſub viſibili figura inuiſibilem veritatem alta mente contemplans. *Ado. Sur. Tom. 1.*

Honoratus. Epiſcopus. EIVSMODI autẽ honor quanti meriti ſit, Honorati Ambianenſis Epiſcopi exemplo diſci poteſt, qui Miſſam celebrans, cùm ante ſe in altari ſacram hoſtiã attentius conſideraſſet, iam ſumere volens, manibus contingere hæſitabat. Itaque depictæ ibi imaginis Chriſti manu ſublatã ſibique porrectã hauſit, ſumere non recuſans quod diuinitus dabatur, & certè dignus

fuit à

fuit à Christo communicari, qui se tactu etiã eius indignum iudicauit. Non negamus, & Iudam à Christo communicatum. Sed quia irreuerẽter simul & impiè accesserat, post buccellam diabolo ad se aditum præbuit, & vitæ autorem inhonorans, mortis laqueo se infeliciter implicauit. *Hilar. Arelat. Sur. Tom. 1.*

AT non ita Tharsitius martyr Romę passus. Qui cùm Sacramentum hoc sub veste tectum ad quendã fidelem ægrotantem ferret, in impios gentiles fortè incidens, quid sub veste haberet quærentibus non indicauit, magisque ab his rei, quàm ferebat, contemptum aliquem, quàm sibi necem timuit. Itaque illi fustibus cæsum interimunt. Et cùm iam exanimis vestimenta excussissent, Sacramentum nusquam cõparuit: ipsi autem lymphatico pauore conuulsi diffugerunt. Non ergo licuit sacrilegis illud polluto contactu prophanare, cuius honorem Tharsitius vitæ suæ antetulit. Illi infidelitatis errore prolapsi ad inferos corruerunt, hic armis eorum fortior, cũ martyrij palma cœlum petijt, ipsum in sua ibi specie perpetuò visurus, quem hic in aliena dignè coluit. *In gestis Steph. P P.* *Tharsitius Martyr.*

HACTENVS de excellentia Sacramenti: reliquũ est, vt aliquid de vtilitate ipsa quam ab eo haurimus, fructuque dicamus, tametsi nihil de illo pro dignitate dici queat, cùm omnia diuina humani captu ingenij maiora sint. *De vtilitate Sacramenti.*

CHRISTVS igitur panis viuus de cœlo descendens, cùm ex omni parte perfectissimus sit, haud dubium quin se piè fideliterque sumentibus, & præsentis vitæ conferat perfectionem, & futuræ. *Christus.*

CONFERT primùm peccatorum purgationem. Si enim (vt Apostolus inquit) sanguis hircorũ & taurorum & cinis vitulæ aspersus inquinatos sanctificat ad emundationem carnis, quantò magis Sanguis Christi? Et certè hic ille est, quem varijs morbis affecti *Hebr. 9.*

tangere

Luc.6. tangere cupiebant, quia virtus (vt Euangelista ait) inde exibat & curabat omnes. Et si ipsi solum tangendo curabantur, nos non curabimur sumendo? Sed qui primi sic sumpserunt, eos idem ille quem sumebant, exterius lauit, vt ostenderet intimas quoque eorum sordes lauisse se, & ipsos sicut corpore, ita & animo puros nitidosque reddidisse, quam in illo virtutem nequaquam ignorauit, qui eum digito demon-

Iohan.2. strans, dixit: Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi.

CONFERT deinde spiritalis boni appetendi copiam, exercendique facultatem, vt animus noster vitijs eradicatis virtutibus exuberet. Quod Osee Pro-

Osee.14. pheta præuidens, inquit: Viuent tritico, & germinabunt quasi vinea, memoriale eius sicut vinum Li-

Discipuli. bani. Vnde & Discipuli statim post salutare conuiuium, montem conscendunt Olìueti, iam altiora &

Zachaeus. fructuosiora petentes, quàm ante petierant. Et Zachæus quidem cùm ipsum Dominum suo suscepisset hospitio, reddit quadruplum pro eo quod antè fraude interuerterat atque dolo, & in pauperes sua incipit effundere, qui rapuerat aliena.

PRAESTAT quoque contra illicitas animi cupiditates resistendi robur, vt seipso fortior fit, qui cœ-

Discipuli. Matth.8. lestis cibi pabulo fuerit saginatus. Quemadmodum enim illi qui in mari fluctibus agitabantur, cum Iesum vndas pedibus conculcantem in nauicula suscepissent, viderunt posuisse ventum, & turbinem procellarum versum in tranquillitatem: ita nos cùm in pectoris nostri nauicula eundem piè susceperimus, malarum cogitationum violenti æstus cessabunt, & omnis turbatæ mentis tempestas lenietur illico atque conquiescet. Quoniam (vt in Euãgelio legimus) mari & ventis imperat, & obediunt ei.

IDEM aduersus improbissimi hostis assiduas pugnas vincendi spe viresque nobis confert ac suggerit,

iuxta

Iuxta illud Prophetæ: Parasti in conspectu meo mensam, aduersus eos qui tribulant me. Nihil quippe magis terrori diabolo esse potest, quàm Sacramentum istud. Et si Dauid parui lapidis ictu prosternere potuit Goliam illum magnũ, Deo hominibusque infestum: profectò facilius frãgetur diaboli audacia lapide isto, qui de monte absque opera manuum abscissus contriuit statuam Nabuchodonosor, & factus mons ingens orbis terræ regna occupauit: lapide, inquam, qui in capite anguli positus, vtrũque parietem vnum fecit, super quo ædificata Ecclesia, nec fluminum impetu subruitur, nec ventorũ flatu concutitur: qui & super se cadentem confringit, & super quem cadit, conterit; vsqueadeò nihil illo neque solidius est, neque grauius. Iungamur illi, & appropinquare nõ audebit Belial, vbi manere viderit Christum. *Psalm.22.* *1.Reg.17.* *Daniel.2.*

HOC prætereà præstantissimum Sacramentum discutit ignorantiæ tenebras, & altioris intelligentiæ nobis lumen infundit. Lux enim vera est illuminans omnem hominem venientem in hunc mundũ. Hominem, inquam, non mundum, quia mundus eum non cognouit, & sui eum non receperunt, dicentes: Nauseat anima nostra super cibo isto leuissimo. At verò illi, quorum in Emaus pergentium oculi caligabant, & Maiestatis Dominum agnoscere non poterant, nónne in ipsa panis fractione ipsum dicuntur agnouisse? & mysteria quæ ignorabant, ipso aperiente, didicisse? Et de viro iusto per hæc ipsa Sacramenta à Domino sapientiæ luce illustrando, nónne scriptum est? Cibauit illum pane vitæ & intellectus, & aqua sapientiæ salutaris potauit illum. *Iohan.1.* *Num.12.* *Discipuli. Luc.vlt.* *Eccl.15.*

AC ne plura enumerando nimius sim, hæc verissima Sanctorum Communio est, hoc felicissimũ glutinum, quo Domino nostro copulamur, & (vt ita dicam) inserimur atque incorporamur, veluti capiti membra. Ait enim: Qui manducat meam Carnem, & *Iohan.6.*

bibit

bibit meum Sanguinem,in me manet,& ego in eo.In illo manẽtes viuimus in æternũ,quia Panis vitæ est: & qui manducat me,inquit,& ipse viuet propter me.

Iohan.6. Quàm autem manducatio ista, potusque nobis necessarius sit,declarat,dicẽs: Nisi manducaueritis Carnem filij hominis, & biberitis eius Sanguinem, non habebitis vitam in vobis. Et nemo venit ad Patrẽ, nisi per me. Igitur cùm tam fructuosum sit, ardenter accedamus: cùm tam necessariũ,nunquàm negligamus. Cumque ipse qui & conuiuium & inuitator est,vocet

Prouer.9. nos atque hortetur, solerter obsequamur. Scit enim quo indigeamus, & quid expediat nobis. Venite, inquit,& comedite panem meum, & bibite vinũ quod miscui vobis. Qualiter autẽ venire debeamus,instruit subiungens: Relinquite infantiam & venite,& ambulate per vias prudentiæ. Hoc sanè pœnitudo (de qua superiùs locuti sumus) vitæque correctio efficiet.

Nos intereà istud ipsum,quod postremò de vtilitate sacræ Communionis disseruimus, diuinarum nixi testimonio Scripturarũ, idoneis quoque Sanctorum exemplis more nostro confirmemus.

Actor.2. IN Actis Apostolorum legitur de illis, qui primi ipsis euangelizantibus credidêre: Erant autem perseuerantes in doctrina Apostolorum, & Communicatione fractionis panis, & orationibus. Fiebat autem

Primitiua Ecclesia. omni animæ timor. Sicuti ergo quotidie cælestem panem hunc illis gustare mos fuit,ita & cælestium desiderio flagrantes, assiduì factores verbi erant,non auditores tantùm, in oratione soliciti,in timore Dei humiles, in charitate feruentes, vnde sequitur: Omnes etiam qui credebant,erant pariter,& habebãt omnia communia. Ad tantam perfectionẽ quid,quæso, illos adduxerat,nisi fides Christi,& frequens Christi communicatio? Quæ postquàm à pastoris desita est frequentari,vitæ quoque integritas languere cœpit. Panis enim,qui quotidianus fuerat,factus est annuus.

CAS-

CASSIO Narniensi Episcopo (vt in Dialogo Gregorius testatur) quotidie hoc Sacrificiũ Deo offerenti Presbyter eius retulit, dicens: Per visum sibi à Domino fuisse iniunctum, vt ei diceret: Age quod agis, nec solitum opus intermitte, natalitio Apostolorũ Petri & Pauli die venies ad me, recipiesque mercedem. Ille itaque anno quidem septimo, sed tamen die quo prędictum fuerat, cùm Missam celebrasset, percepta Cõmunione vita decessit. Beatus qui per quotidianã Agni immortalis immolationẽ, ad cœnam nuptiarũ eius vocari meruit, celebritate æterna in cælo fruiturus, quia temporalem in altari nullo die intermisit. *Dial, lib.4.cap.56.& Hom.37. in Euang.* *Cassius Episcopus.*

LIBERALIS Heliodori Altinensis Episcopi discipulus, hunc vitalem cibum singulis Dominicis diebus percipiens, reliquos dies absque esu potuq; peregisse dicitur. In fortitudine ergo cibi huius peruenit vsque ad montem qui Christus est, sublatus in cęlum, cùm se de terris transferri postulasset. Quem enim sumendo assiduè cernebat per speculum & in ænigmate, ipsum iam facie ad faciem videre concupiuit. *Liberalis.*

BANON quoque Gandauensis cœnobij Clericus (multa licet vitæ sanctitate præditus fuisset) cũ ægrotaret, noluit sine tam salutari viatico decedere, statimque vocari, qui illud sibi afferret, Presbyterum iussit. Is verò qui missus fuerat, viæ ignarus, ab Angelo ad Presbyterum vsque perductus est, vt iam Angelos ei quamprimùm suffragari scias, qui Domino communicari expetierit. Cui Banon ipse cõmunicatus, nunquam posteà ab eo discessit, & nunquam discedet, receptus in Paradisum. *Banon Clericus.*

AMBROSIVS item Mediolanensis Ecclesiæ Antistes, doctrina simul & sanctitate insignis, cùm è vita decederet, & cõmunicari Domino exoptaret, sed fari iam non posset, mox Honorato Vercellensi Presbytero Eucharistiam afferẽte, lętus accepit. Qui Presbyter *Ambrosius Episcopus.*

vt hoc

vt hoc faceret, tertia iam vice vocatum se dixit, dum dormiret, neque à quo vocaretur, scire potuisse. Quid hoc est, nisi quia Christus fideles famulos suos absque se duce ad cæleste regnũ transmigrare non permittit, ne viam aberrent, si ab ipso qui veritas est, non continuò dirigantur? *Paulin. in vita Ambr.*

Hieronymus. ET D. Hieronymus diem agens extremum, sacrum Christi Corpus dari sibi petiit. Illud verò sumpturus de lectulo humi se deponi fecit, saccoq; operiri. Tunc genibus prouolutus lachrymas fudit, pectus pugno percuisit, & sic sanctam oblationem hausit, gestu habituque se illa indignum contestans, illam tamen sibi necessariam hauriendo docens. *Euse. in vit. Hier.*

Eadmũdus Episcopus. QVOD autem & intelligentiam piè sumentibus præstet, Eadmũdus Cantuariensis Episcopus testis est. Qui die crastino de Trinitate disputationem initurus, noctu in somniis vidit, se Sacramentũ istud accepisse, columba offerente, & cùm manè in auditorium venisset, præter spem magna omnium admiratione disseruit. Siquidem illi tunc spiritaliter cõmunicauerat, qui Dei sapientia est, & Dei virtus. *Osbert. Sur. Tom. 1.*

Presbyter Centumcellen. HAEC insuper immortalis & ineffabilis hostia, si in altari pro mortuis offeratur, maximo illis adiumento erit ad commissa in Purgatorij locis diluenda. Gregorius Pontifex refert, quendam Centumcellensium Presbyterorum, dum in thermis lauaretur, homini ignoto, qui tamen ipsi officiosius ibi inseruiret, panes aliquot referẽdæ gratiæ causa muneri obtulisse, illum verò noluisse accipere, quòd sibi eis non opus esse diceret vita hac iam defuncto. Se enim loci illius dominum aliquãdo fuisse, & eo deinde labore expiare culpam ibi iussum. Quamobrem si sibi gratificari vellet, illos panes pro se cõsecratos Deo offerret. Quod cùm ille fecisset, die octauo ad thermas reuersus, homine non inuento, noxa absolutum agnouit. Ille ergo primùm poscendo, deinde non comparãdo, quanto hoc sacrifi-

ſacrificium defunctis emolumento ſit, patefecit. *Gregorius Dial. lib. 4. cap. 55.*

IDEM ſanctus Pontifex tradit, dum adhuc Abbatis officio fungeretur, monacho ſui monaſterij, cui Iuſto nomen erat, & ægrotanti, fratrum colloquio ſe interdixiſſe, & defuncto cœmiterij ſepulturam, eò quòd tres aureos apud illum abſconditos deprehenderat, qui omnibus cõmunes eſſe debuiſſent: hac ſeueritate in languentem primò, deinde in mortuũ vſus, vt ſanos viuenteſque ab eiuſmodi vitio coërceret. Cæterùm & ſaluti illius conſulens, Miſſas triginta pro eo celebrare, Precioſum monachum iuſsit. Iuſtus ergo trigeſimo die pòſt fratri ſuo Copioſo apparens, pœnis quibus pro delicto afficiebatur, ſe demum abſolutum dixit. Itaque idem dies & oblationum finem ſtatuit & ſupplicij. *In vitis Greg. lib. 1. cap. 15.* *Gregorius PP.*

QVAEDAM mulier (vt apud eundem autorẽ legimus) pro viro ab hoſtibus capto, & in vinculis cõiecto, per Sacerdotem ſacram Deo hoſtiã ſtatutis diebus offerre conſueuerat, & cùm illo poſtliminio reuerſo didiciſſet, dum captiuus teneretur, identidem ſe reuinctum comperiſſe, neque ſcire potuiſſe, quomodo id ſibi contingere ſoleret, dies quibus id ei cõtigerit ſciſcitans, eoſdem ipſos fuiſſe animaduertit, quibus oblatum fuerat Sacrificium. *Ibi. li. 4. cap. 57.* *Quædam mulier.*

IDEM teſtatur, Agathum Epiſcopum Panormitanum, cùm Romam verſus nauigaret, ad Inſulam quæ in Tyberis oſtio eſt applicuiſſe, & Sacrificium Miſſale obtuliſſe pro nauta ſuo Baraca nomine, quem in ſcapham deſcẽdentem, dum nauis plenis velis ferretur, rupto fune in medio mari reliquerat, & fluctibus obrutum perijſſe putabat. Cùm autem ad Romanũ portum perueniſſet, egreſſus in littore Baricã ſibi obuiũ habuit, & vehementer miratus audiuit, eum dum ſchapham regendo, partim labore, partim inedia iam deficeret, obdormiſſe, & dormienti ſibi viſum à *Agathus Epiſcopus.*

quodam panem accepisse, atque eo gustato se refocillatum sensisse, deinde expergefactum nauigio iuxtà prætereunte susceptum Romamque delatum. Rem ergo curiosius exquirés, comperit ea ipsa die illũ pane eo refectũ fuisse, qua Sacrificium fuerat oblatũ, & Deo gratias egit, quia hic ille panis esset, de quo per Ieremiam dicitur: Inebriaui animam lassam, & omnem animam esurientem saturaui. *Dial. lib. 4. cap 57.*

Ierem. 31.

Fœminæ. *Maria Magdalena.*

FOEMINARVM quoque sanctarũ hac in re curam studiumque indicabimus, vt ex eo simul & vtilitatem monstremus. Maria Magdalena vitam agens in deserto cœlestium spirituum societate fruebatur, & tamen cùm sibi vitæ finem imminere cognouisset, Maximinum Episcopum iussit accersiri, & percepta ab eo Communione, ad cœlum migrauit. Nõ fuit illi satis cum Angelis iter hoc ingredi, nisi Dominũ Angelorum ducem habuisset. Sic olim ad sepulchrum eius lugens, dimissis Angelis quos viderat, illum solum quæsiuit quem lugebat, & tunc demum consolata abijt, cùm ipsum resurrexisse cognouit. *Iacob. de Vorag.*

Petronilla virgo.

PETRONILLA Virgo cupiens iã ad cœleste de terreno transferri habitaculo, ne sine viatico discederet, à Presbytero Nicomede panem Trinitatis accepit. Itaque Sponso æterno copulata cœlum adijt, ne frustra illum procis mortalibus præposuisse videretur, si eidem & in terris posita communicare neglexisset. *Sur. Tom. 3. & alij.*

Lucia virgo.

LVCIAM Virginem nec inter flammam constrictam, nec perfosso à sacrilegis iugulo lætaliter vulneratam mori potuisse accepimus, donec sacrã sibi Cõmunionem à Sacerdote oblatam sumpsisset. Tunc cũ Martyrij corona cœlum læta petijt, cum eum, pro cuius amore supplicia contempserat, sibi iunxit itineris ducem. *Aloys. in Hist. SS.*

SI ergo sanctis hominibus tantæ curæ fuit, ad hãc sacro-

ſacroſanctam Communionem etiam corpore accedere, à qua ſpiritu & voluntate nunquam diſcedebāt: quantò magis nos, qui peccatores ſumus, idem oporteat facere? His enim magis opus remedio eſt, qui grauius ægrotant: hoc autem remedio à peccati morbo conualeſcimus, ab inquinamentis mundamur, ab errore in viam iuſtitiæ dirigimur, deniq; de morte trāſimus ad vitam, de tenebris ad lucem. *Exhortatio.*

IN primis tamen videndum, quo animo, qua mente accedatur. Aptis ad ſumendū corporibus medicina prodeſt, malè autem diſpoſitis, ſi ſumatur, exitio eſt. Et ſi Philiſthini, quòd Arcam Domini captam in templo idoli Dagon poſuiſſent, aduerſa paſsi ſunt, & Bethſamitæ ab eis reſtitutam ſuſcipientes, quod parum reuerenter habuiſſent, penè internecione ſublati: quantò deterius afficiēdus erit, quiſquis vel prætermiſſa quæ Deo debetur adorationis ratione, vel non abſterſis prius à ſe quantum poteſt, inuidiæ, odij, luxuriæ, cæterorumque vitiorum ſpurcitijs, mundiſsimum Domini Corpus præſumpſerit accipere? In Iudam, quia malignis cogitationibus æſtuans illud ſumere non timuit, poſt buccellam Satanas introiſſe dicitur. Ideoque non à peccato mundatus eſt, ſed potius peccatum peccato cumulauit, venditionis crimen veniæ deſperatione, & cum malè pœnitendo ſibijpſi præ dolore mortem conſciuiſſet, in abyſſum corruit tormentorum. *Philiſtini. 1. Reg. 5. Bethſamitæ.*

NOS ergo cum Magdalena lachrymis prius lauemus pedes Domini, & cum Centurione clamemus: Domine, non ſumus digni vt intres ſub tectum noſtrum. Comparanteſque aromata pœnitentiæ & humiliationis exemplo ſanctarum fœminarum, ad vngēdum illum in odore vnguentorum eius feſtinemus, vnctum tandem ritu pijſsimi Ioſeph, ſyndone conſcientiæ noſtrę pura mundaque inuoluamus. Et cùm ſic inuolutum in monumēto pectoris noſtri nouo repo- *Matth. 8.*

 ſuerimus,

fuerimus, Paſsionis eius pœnas mente recolentes, ad Reſurrectionis quoque eius gloriam nos peruenturos ſperemus, viſuri quidem illum, nō iam ſub diuerſarum ſpecierum velamento, ſed facie ad faciem, in eandem imaginem (vt Apoſtolus inquit) transfor-
2. Cor. 3. mandi à claritate in claritatem, tãquam à ſpiritu Domini, ſemper cum illo futuri.

LIBER QVINTVS.

De nemine temere iudicando. Caput I.

ED plerique aliena nimis auidè iudicantes, ipſi errore incauto in culpam labuntur, dum vel incerta pro certis affirment, vel ſi certa ſunt, iudicare ad eos non pertineat, vel ſi pertinet, occulta pro manifeſtis iudicent, vel etiam ſi manifeſta ſunt, quo animo fiant ignorẽt, & ve-
Matth. 7. luti malè facta perſequantur. Huiuſcemodi autem iudicia quoniam temeraria ſunt, à Domino prohibentur dicente: Nolite iudicare, & non iudicabimini: Nolite condemnare, & non condemnabimini. In quo enim iudicio iudicaueritis, iudicabimini: & in qua menſura menſi fueritis, remetietur vobis. Igitur hoc loco colligere exempla decreui, quibus inſtructi circumſpectiores eſſe poterimus ad noxam hanc deuitandam, Deoque obediendum, ne quis in alterum quomodo non licet ſententiam proferendo, ſeipſum damnet.

Aaron & Maria. Num. 12. AARON & Maria Moyſen probro iactauerant, ob vxorem eius (vt inquit Scriptura) AEthiopiſſam, & quæ tam audacis petulantiæ caput & cauſa fuerat, in lepram

lepram incidit, vt corporis morbo mentis vitium puniretur, quoniam ab homine reprehendi non debuit, quem Deus suis colloquijs suaque familiaritate dignũ iudicabat. Hinc discere licet, quanti periculi sit sæculo seruientibus, vt quicquã sinistrum indecénsve sentiant de seruis Dei. Fit enim plerunque, vt quod illi reprehendendum iudicant, apud Deum laudabile sit. Idcirco & Apostolus clamat, dicens: Tu quis es, qui iudicas alienum seruum? Domino suo stat, aut cadit. Et ne de cadente etiam desperemus, ait: stabit autem. Potens est enim Deus statuere illum. *Rom. 14.*

QVOD autem ad coniugatos spectat, quàmdiu adulterij crimen latet, suspicari fortasse licet, credere non licet. Et veteri quidẽ lege mulieris suspectæ causam per sacrificium zelotypiæ viro discutere permissum erat, nunc nefas est accusare nisi deprehensam. Sed si prehensam etiam lapidari vetuit Dominus, nisi ab eo qui sine peccato esset, cùm nemo sine peccato sit: vix dici potest, quàm grauiter delinquant, qui suspectam veluti deprehensam lapidant ictibus detractionis, & infamiæ dentibus lacerant fortasse innocẽtem. Et profectò de ijs quæ latent, qui iudicat, etiamsi euenerit vt verum iudicet, mentitur, dum se scire affirmat quod nescit. *Mulier suspecta. Num. 5.*

QVI Susannam accusauerant, falsitatis cõuicti lapidibus obruti sunt, ipsa post mortis quoque sententiam absoluta. Quisquis igitur insontèm sceleris alicuius insimulauerit, ab ipso iudice, quẽ nihil omnino latêre potest, tantidem condemnabitur, quanti damnari accusatus debuit, si deliquisset. Vnde mendacem testem talione punit Lex, vt quantum pœnæ quis in proximum parua delatione molitus fuerit, tantũ pro impietate ferat. Non misereberis ei, inquit, sed animam pro anima, oculum pro oculo, dentem pro dente, manum pro manu, pedem pro pede exiges. *Presbyteri in Susannã. Daniel. 13. Deut. 19.*

AC ne facilè delatoribus credamus, aut rumoribus incer- *Ibidem.*

incertis ad iudicandum compellamur, diuina sancitũ est Lege: Non stabit testis vnus contra aliquem, quicquid illud peccati & facinoris fuerit, sed in ore duorum aut trium testium stabit omne verbum. Contra Dei ergo Legem agit, qui contra aliquem vnius tantùm verbis fidem adhibet.

SED manifestum quoque aliorum opus, quod ita bono vt malo animo agi potest, qualiter accipiendum sit, sequenti exemplo satis patebit. Diuisa promissionis terra, victisque hostibus Iosue duce, & iam militiæ missione accepta, Tribus Ruben & Gad, & dimidia Tribus Manasse de Silo, vbi tabernaculum fixerãt, ad Galaad possessionem suam quæ vltra Iordanem erat, reuertentes in ripa fluminis citeriore altare construxerunt, ob hoc duntaxat, vt posteris fidem facerent, se commeandi ius habere ad offerendum in Silo, nequando separati à reliquis Tribubus sicuti possessione, ita & religione viderentur. At verò cęteri filij Israël rati illud ad sacrificandum dijs alienis ædificatum, Dei sui iniuriã armis vlcisci parant. Mox vbi missa legatione ponendi altaris causam didicissent, probare factum cœperunt quod incusauerant, & quos morte dignos iudicabant, laudibus extulerunt. Quod si rem paulò accuratius non inquisissent, falsa decepti opinione, pios pro impijs trucidassent, & non leuius crimen foret incõsultum iudicium, quàm ipsa cui infensi erant, diuinæ legis præuaricatio. Itaque semper magnopere cauendum est, ne quid in alijs continuò detestandum putemus, quod sub specie aliqua mali, & bonum esse queat, ne propheticum illud in nos retorqueri possit: Væ qui dicitis malum bonum, & bonum malum, ponentes tenebras lucem, & lucẽ tenebras, ponentes amarum in dulce, & dulce in amarum. Semper quidem tutius est, honesta potius quàm turpia, de ambiguis coniectari. *Iosue. 22.*

Filij Israel. Iosue. 22. Isaiæ. 5.

QVOD cùm quidã terræ Hus habitatores minus obser-

obseruarent, simplicé illum & rectum, Deoque probatum virũ Iob, eò quòd calamitatibus opertus fuerat, iudicarunt iniustum. Ipsi Dominus inter aduersa patientiæ meritum exaggerat: sed falsi rerũ existimatores, non habentes in quo eum manifestò arguant, occulti criminis reum putant, quia in miseriis vident, digni illi talia ob culpã perpeti, quia talia passum vanissimo argumento delictis obnoxium censuerunt. Ex vitæ moribus, nõ ex casuum angustiis, qualis quisque sit iudicari debet, iuxta Euangelicum illud: Ex fructibus eorum cognoscetis eos: *Iob.4.* *Matth.7.*

SED etiam illud inter temerarias iudicationes ponendum, quòd Annam Elcanæ coniugem Domino in Silo ardentius deuotiusque supplicantem, cùm considerasset Heli Sacerdos, tumulentam putarit. Vsque quo ebria eris? inquit: digere paulisper vinũ quo mades. At ipsa à Domino exaudita, sterilitatis opprobriũ fœcunditate deleuit, exteriorem corporis gestum notauit Heli, & ebrietatis obiecit vitium, sed Deus intima respexit cordis, & compotem voti fecit. Sic eum sæpe falli necesse est, qui ex facie hominis animi occulta iudicat. Et quia solius Dei est nosse mortalium cogitationes, quisquis eas in altero coniecturis explicat, Dei iudicium sibi vsurpat. Dumque in dubiis malè de proximo sentit, charitatem offendit. Quod vt solicitius declinemus, meminerimus à Domino præceptum esse: Nolite iudicare secundùm faciem, sed rectum iudicium iudicate: *Heli Sacerdos.* *1. Reg. 1.* *Iohan.7.*

Inconsulti quippe iudicij iustissimas pœnas dedit Ammonitarum Rex Hanon, qui Dauid Regis legatis, ad se de obitu patris sui consolandum missis, obiecto quòd terram suam exploratum venissent, partem barbæ abradi fecit, vestesque ad nates vsque succidi, & hac ignominia affectos abire iussit, quos quidem honore prosequi debuerat, si Dauid erga se animũ ita vt erat, pensasset. Peruersa igitur de amico suspicione in *Hanõ Rex.* *2. Reg. 10.* *1. Paral. 19.*

ſuam abreptus perniciẽ pro barbis raſis capitis diadema amiſit, pro ſuccisis veſtibus regnum. Hinc quoque patet, quantę ſtultitię ſit, eius amorem deſpicere, cuius odio pares eſſe non poſſumus.

Michol. Peruerſum autem iudicium & in Michol vxore Dauid diuina vltione punitum eſt. Cùm enim Regem *2.Reg.6.* Ephod lineo accinctum, & præ gaudio ſubſilientem coram Arca Domini vidiſſet, deſpexit atque contempſit, leuitati aſcribens, quòd humilitatis erat & magnæ in Deum pietatis. Ille ergo quantũ ſe humiliauerat, tantum gloriæ adeptus eſt. Ipſa verò perpetuæ ſterilitatis contumeliam tulit, vt ſe eius coniugio indignam agnoſceret, quem ſcurris comparandum exiſtimauit. 2.Reg.6.

Salomon Rex. 3.Reg.3. Videant & ipſe iudices quali examine illos, quibus præſunt, iudicare debeãt. Si enim Rex Salomon, Deo offerente quicquid petijſſet, nihil ſibi magis neceſſariũ duxit, quàm in decernendo ſapientiã: Dabis ſeruo tuo, inquit, cor docile, vt populũ tuũ iudicare poſsit, & diſcernere inter bonum & malum, quis adeò ſibi confidit, vt in iudicando errare non formidet? Qui quidem error niſi grauiſsimus eſſet, non pro eo vitando Salomon magis ſolicitus fuiſſet, quàm pro vitæ ſpatio protelando, pro diuitijs cumulãdis, pro inimicis domandis, imperioq; propagãdo. Et quoniam his rebus iuris dicendi ſcientiam prætulit, plus etiã quàm poſtularat, accepit: Sapientis vtique opinionis præmium referens, opes & gloriam. 3.Reg.3.

Aſſuerus Rex. Heſter 3.& 8. AT Aſſuerus Perſarum Rex malignis inuidi Aman delationibus plus æquo credulus, Iudæos qui in regno ſuo erant, veluti pacis turbatores, edicto omnes perdere iuſſerat. Mox innocẽtia eorum cognita, ſententiam vertit in accuſatorem. Quos autem neci iam addixerat, horrore affecit. Laudabilius egiſſet, ſi non præcipitaſſet iudicium. Sed neq; in eo laude ſua fraudandus, quòd iniuſtè decretum, iuſtè reuocare non

tardarit

tradarit in illum animas aduertēs, cuius ſuggeſtione deceptus fuerat, tam æquus iniqui hominis vltor factus, quàm ſæuus fuiſſet innocentum interemptor, ſi ante dictam internecioni diem, id quod erat non reſciuiſſet. Quàm itaque rectè Iob? Cauſam, inquit, *Iob.29.*
quam neſciebam, diligentiſsimè inueſtigabam.

SVNT qui ſuis de rebus alios conſulunt, ſed cùm ſibi rectè conſultum eſt, contemnunt quoſq; antè amauerant, odiſſe incipiunt, ſi illos quicquàm ſecum diſſentire animaduertunt, eorum iudices facti, quorum iudicijs vſuri videbantur. Horum peruerſitatem ſecuti Iohanan Careæ filius & qui cum illo erāt, cùm *Iohanan.*
poſt Babylonicam captiuitatē in terra Chanaan, iuxta Bethlehē reſediſſent, & Chaldæos timētes, quò fugam vertere ſibi expediret, Ieremiam Prophetā con- *Ierem.42.*
ſuluiſſent, illeq; Deo reuelāte ibi tutò māſuros dixiſſet, & ſi ad AEgyptum (vt parabant) transfugerent, *Ibidem.43.*
perituros: malè de Propheta ſuſpicati ſunt. Et mendacium loqueris, inquiunt: non miſit te Dominus, ſed Baruch Neriç filius, vt tradet nos in manus Chaldęorum. Tranſeuntes ergo in AEgyptum, vbi ſe putabāt tutiores, ibi citius à Chaldæis oppreſsi ſunt, & qui mendacem Prophetam iudicauerāt, ſibi magis quàm illi credentes, in interitus ſui foueam corruerunt. Quod nos defugientes, fidelium ac prouidorum cōſultorum monitis diſcamus acquieſcere, non ea temerè dijudicare. Salomonis quoque ſententia eſt: *Prouer.19.*
Audi conſilium & ſuſpice diſciplinam, vt ſis ſapiens in nouiſsimis tuis.

NVNC Euangelicæ inſtitutionis exempla, quæ ad *Iudæi.*
propoſitum quicquam ſpectare videbuntur, colligemus. *Lucæ 7.*
Dominus noſter Ieſus Chriſtus Iudæorum in iudicando malitiam arguens: Venit, inquit, Iohannes Baptiſta, neque manducans panem, neque bibens vinum, & dicitis, Dæmonium habet. Venit Filius hominis manducans & bibens, & dicitis: Ecce homo

deuorator, & bibens vinum, amicus Publicanorũ & peccatorũ. Tales sunt qui de omnibus malè sentiũt, & quicquid egeris, vitio vertunt. Humilem appellant hypocritam: simplicem, fatuum; ieiunãtem, phreneticum; non ieiunantem, gulosum: delinquentes corripientem, durum & asperum; quieti studentem, desidem & ignauum. Nullum denique bonum agitur, quod hi malignis peruersisque suggillationibus denigrare non cõtendant. Propterea meritò sanè de illis dicitur: Erubescant impij & deducantur in infernum: muta fiant labia dolosa. Quæ loquuntur aduersus iustum iniquitatem, in superbia & abusione.

Psalm. 30.

Simõ Pharisæus. Lucæ 7.

SIMONEM quoque Pharisæum Saluator, apud quem discubuerat, falsæ existimationis conuincit. Putauerat ille, non esse Prophetam qui se à peccatrice muliere tangi permitteret. At misericors Dominus hospitem suum ab errore volens reuocare, & secretas eius cogitationes arguendo in medium protulit, & mulieri peccata palam dimisit: vt se non solùm Prophetam, sed etiam Deum probaret. Peccatricem denique illi prætulit, humilitatis officijs, dilectionis signis, fidei argumentis. Caueat igitur peccator peccatorem contemnere, ne dum alium accusat, ipse accusabilior appareat, sed potius peccatricis huius more humilior, vt dum ipsi ab alijs reprehenditur, à Domino defendi mereatur.

Iudas Iscariotes. Matth. 26. Marci. 14.

SED quorundam iudicium sub honestatis velamẽto malignitate plenum est. Iudas Iscariotes vnguentum quo perfunditur Dominus perditionem vocat. Vt quid perditio hæc facta est? inquit: Poterat vnguentum istud venundari plus quàm trecentis denarijs, & dari pauperibus. Officiosæ erga Iesum venerationi callidè obtrectat, prętendens in egenos pietatem, non quòd egenis ipse misereri soleret. Quomodo enim in pauperes pius esse poterat, qui in Dominum suum tam impius fuit? Proh indignum facinus! eleẽmo-

eleëmosynam commendat, qui sacrilegium facit: misericordiam effert, qui proditionem meditatur. Non ergo ideo commendat eleëmosynam, vt commẽdandam putet, sed vt animi siti auaritiam tegat, qua vnguenti effusionem non in suum versam lucrum tristatur. Itaque mulier, quam ille accusat, à veritate defenditur. Bonum, inquit, opus operata est in me: quid ei molestus es? At eleëmosyna etiam bona est, bona vtique. Sed qui bonum alterius boni comparatione malum appellat, tam falsus atque peruersus est, vt ne illud quidem quod approbat, satis amet.

SCRIBAE quoq; & Pharisæi se Legis diuinæ zelatores ostendũt, & Sabbatũ obseruant: Christi quidẽ miraculis eo potissimùm die fieri solitis inuidentes, non Deo gratum faciẽtes, cùm nullum omnino tempus sit, quo benefacere non liceat. Eundem in Beelzebub eijcere dæmonia dicũt, ne in eo Dei virtutem confiteri cogantur. Et cùm se ille à dextris virtutis Dei sedentem in nubibus iterum venturum respondisset, blasphemare inquiunt. Atque ipsum qui mortuos viuificauerat, reum esse mortis iudicant. Adeoq; nihil verè videre potest liuor, vt innocentẽ & iustum crucifigi: homicidam & seditiosum dimitti exposcãt. Barrabas liberatur, Iesus occiditur. Quàm autẽ execranda talia iudicia sint, Salomon aperit, dicens: Et qui iustificat impium, & qui condemnat iustum, abominabilis est vterque apud Deum.

Scribæ & Pharisæi. *Matth.12.* *Marci 3.* *Lucæ 11.* *Matth.26.* *Marci 14.* *Ibidem 15.* *Lucæ 23.* *Prouer. 17.*

QVAM etiam iniquum sit aliorum vitia cernere, suorum obliuisci, docet ipse Saluator, dum huiusmodi hominem reprehendens, ait: Quid tu vides festucam in oculo fratris tui, & trabem in oculo tuo non vides? Aut quomodo dicis fratri tuo: Frater, sine eijciam festucam de oculo tuo: & ecce, trabs est in oculo tuo. Hypocrita, eijce primùm trabem de oculo tuo, & tunc videbis eijcere festucam de oculo fratris tui. Tunc ergo alios decentius corripere poterimus, cùm

Matth.7. *Lucæ 6.*

cùm prius nosmetipsos correxerimus: corripere, inquam, non condemnare, vt charitas conseruetur, & semper declinetur impietas.

Accusatores adulteræ. Iohan. 8. ILLI quippe qui nimis arroganter adulteram accusauerant, mox Domino in terra scribēte, cùm suum legissent scelus, alienum vlcisci erubuerunt. Qui sine peccato est vestrûm, inquit, primus in eam lapidē mittat. Non solùm autem lapidem in accusatam torquere nequiuerūt, sed nec iusti Iudicis ferre præsentiam. Ad lapidandum conuenerant, sed parua mora, ipsi quasi lapidibus acti, fugam fecerunt. Tamque indigni erant qui alios arguerent, vt adulterij crimen ab eis delatum facilè veniam inuenerit. Nos itaque si nostra peccata ante oculos posuerimus, aliena post tergum relinquemus, nec alterum accusare audebimus, magis ipsi accusandi.

Moyses Ab. MOYSES Abbas in deserto Scythi nominatissimus, cùm accersiretur, vt sententiam diceret in fratrē qui peccauerat, venit saccum arena plenum in tergo baiulans, & rogatus quid illud esset: Peccata sua esse dixit, quæ vix ferre præualeret, ne dum aliena iudicare posset. Quod Præpositi Mōnasterij audientes, fratri pœnitenti veniam indulgere, quàm pœnam infligere malueunt, dum considerant, nè se quidem sine peccato esse. Nec tamen ideo delinquentibus ignoscendum est, ne coquatur hœdus in lacte matris suæ. Sed ipsi qui præsunt, ita seueritatem in puniendo exerceant, vt semper se quoque infirmos esse meminerint.

Exod. 23. & 34.

Monachus quidam & Pastor Presbyter. *In vitis PP. & Iacob. de Vorag.*
Eiusdem loci Presbyter Pastor, Monacho qui se de Cœnobio discessurum dixerat, quòd se cum Fratre manere, de quo malè audisset, pigeret: Ne facilè malū crediderís, inquit, quod audisti. Cumq; ille id sibi à viro fidēli relatū asseueraret, respōdit: Si fidelis esset, nō tibi dixisset. Postremò proposuit ei trabem & festucam de Euangelio, vt semper aliena peccata festucam

putet,

putet, sua trabem, se prius condemnans, quàm alios iudicans. Quo tandem cõsilio ipse vsus, ibidem habitauit vnde recedere decreuerat, malè de altero obloquentibus credere destitit, malè agentes sibi præferre cœpit, & si quis etiam manifestò deliquerat, non iam ei iudicandi occasionem, sed magis humiliandi præbebat. Et nos ergo Pastoris vocem audiamus, vt mites & quieti potius cum agnis in partem dexteram cõcedamus, quàm lasciuientes & curiosi ad sinistram cum hœdis declinemus. Lasciuiunt autẽ qui præsumptionis speculam inscendẽtes, aliorum actus auidè explorant, suos non satis considerant, & dum alios nimis licenter iudicãt, ipsi grauius Dei iudicium incurrunt. *Matth. 25.*
Iacob. de Vorag.

SICVTI de illo legimus, qui Alexandriæ Vitali Monacho de prostribulo egredienti obuiam factus alapam incussit, quòd ab eo libidinis causam infamem locum frequentari diceret. Et statim ipse à dæmonio arreptus, malè torqueri cœpit. Assiduus quippe ibi erat Vitalis, non tamen libidinis causa, vt ille putauit, sed vt eas quæ se libidini prostituerãt, à tam turpis vitæ proposito reuocaret. Ad singulas enim penetrans, oblata pecunia noctẽ paciscebatur, neque quicquam tota ea nocte aliud quàm dolenter ingemiscere, & Deum pro salute perditæ mulieris deprecari: ita alias ad Deum cõuertere, alias saltem eo tempore vt à scelere cessarent, compellere. Quæ res tunc clarius patuit, cùm post vindictæ diuinæ in percussorem miraculum, illæ ipsæ mulieres, apud quas aliquãdo pernoctauerat, palam confiterentur, atque idem percussorẽ suum miseratus, oratione sanitati restituisset. Nos tam anceps iudicium facilè vitabimus, si Iohannis Alexandrini Episcopi prudentiam imitari voluerimus, qui ipsius Vitalis delatoribus ita fidem adhibuit, vt sanctum virum ne in lustris quidẽ impudicè versari crederet. Tutius nanque consilium, æquior deliberatio, *Percussor Vitalis Monachi.*

certius

certius iudicium, semper bene præsumere de iis, quos nunquam in crimine nouimus deprehensos. *In vit. PP.*

Iohannes Episcopus. IDEM Sanctus Iohannes Episcopus illos etiam, qui publicè peccauerāt, absentes carpi taxarique prohibuit. Fieri enim posse, vt peccatum pœnitendo diluissent, & iniquum esse id ab homine petulanter exprobrari, quod à Deo clementer fuerit condonatum. Itaque domesticos suos grauiter increpuit, cùm quēdam virginis raptorem morte dignū dixissent. Et qui scitis, inquit, si ille iam peccare desistit, cùm vos fortassie non cessetis? Iure quidem ista Iohannes. Cùm enim Scriptura diuina dicat: Nescit homo vtrū amore, an odio dignus sit: qua ratione homo in altero sciet, quod in se nescit? vtrùm scilicet aliquis odio, vel amore, dignus sit? *In vitis PP.*

Eccles. 9.

Franciscus. BEATVS verò Franciscus etiam obliquæ suspicionis culpam in fratre castigauit. Cùm enim pauperculo quodam sibi obuiam facto, nuditatē eius dolens identidem ingemisceret, & frater quocū vnà iter agebat, dixisset: Pater, & si ille rebus pauper est, fortasse rerū concupiscentia diues est: continuò ipsum tunicam suam exuere, & pauperem operire iussit, vt quem lingua læserat, ei beneficio satisfaceret. Prauæ igitur suspiciones, cùm præsertim de crimine nihil constat, sedulò vitandæ sunt. Et licet semper vitari nequeant, quoniam homines sumus, ibi saltem cōmoriantur vbi ortæ fuerint. Linguam contineamus, si cogitationes non possumus. *Bonauent cap. 8.*

Lupus Episcopus. QVIS enim de Lupo Senonum Episcopo non malè opinaretur, si eum præcessoris sui filiam virginem iam adultam (quam iuxta se educabat) tenerrimè diligere conspexisset, & quanta ille sanctitate polleret, ignorasset? Sed profectò neque nota sanctitas obstitit, quin aliquādo domestici eius ipsum nimij in puellam amoris inter se taxarent. Quod ipse resciens, coram omnibus euocatam osculo excepit, dicens: Non offen-

offendunt obloquentium verba, quem propria non inquinat conſcientia. Quoniam autem virginis animum in Dei amorem propenſum cognouerat, eam ardenter quidem, ſed corde ſyncero diligebat. Nihil prauum de ipſo coniicere debuerunt, quem irreprehenſibilem totius reliquæ vitæ inſtitutio teſtabatur. *Sur. Tom. 1.*

AB hac impudicitiæ nota Daniel Aegyptius Abbas miraculo ſe expediuit. Cùm enim rogatus, ruſtici cuiuſdam domum adiiſſet, vxori eius diu infœcundæ ac ſterili ſobolem oratione à Domino impetrauit. Vicini verò tumeſcente ventre mulierem cernẽtes, quam olim de marito nunquam grauidam factam nouerãt, de Abbate concepiſſe putauerũt. Poſtquàm ergo peperit, Daniel omnibus ad ſpectaculum conuocatis, infantulum per Deum obſecrat, vt quis pater eius eſſet, palàm diceret: & ſtatim ab oſculo illo, à quo nihil aliud adhuc niſi vagitus audiebatur, verba prorupetunt, quibus cognitum eſt, mulieris maritũ eſſe pueri patrem. Mutata igitur ſententia, omnes Danielis ſanctitatem laudibus extulerũt, cuius precatione factum eſſet, vt & ſterilis generaret, & puer mox vt natus eſt, loqueretur. Itaque tota criminis ſuſpicio in admirationem verſa eſt virtutis. *In vitis PP.* *Daniel Abbas.*

IDEM contigiſſe Briccio Turonenſi Epiſcopo, ſed non eodem ſucceſſu legimus. Mulier profeſsione, nõ opere, religioſa, quæ indumenta & linteamina eius lauare conſueuerat, illicito cum quodam coitu prolem edit. Briccius commiſsi reus agitur, afferri puer nondum menſtruus iubetur, qui Briccio in nomine Chriſti interroganti reſpondit, ipſum non eſſe patrem ſuũ: quis autẽ eſſet, non indicauit. Itaque ne ſic quidẽ conquieuit aduerſum Epiſcopũ concitata plebis indignatio, magicæq; arti deputantes, quod virtute fiebat diuina, in illum inclementius fremebant. Ipſe verò vt ſe altero quoque ſigno (quando vnum non erat ſatis) *Briccius.*

inno-

innocentem probaret, prunas in sinum congestas per vrbem tulit, dicens, quòd sicut vestimẽtum suum non vrebatur, ita se à libidinis flagitio alienum esse. Illi tamen prorsus increduli, suspectum ab Episcopatus officio vi deponunt, & alium in locũ suum constituunt. Cæterùm tam insontis infamiã Deus non ferens, duobus iam successoribus eius paucorum dierum spatio vita defunctis, ipsum in Sedem suam per summum Pontificẽ restitui fecit, ne plus potuisse videretur malorum obstinata suspicio, quàm iusti manifesta miracula. *Greg. Turon. in Catalog. Episc. cap. 31.*

Syluanus Episcopus. Quomodo autem id quod apertè non viderint, iudicantes non fallet, si etiam visa interdum fefellerunt? Diabolus nanque Syluani Nazarathensis Episcopi integritatem cùm peruertere nequisset, infamia dehonestare decreuit, & formã eius habitumque assimulans, matronam quandam noctu adiit, atque ad cõcubitum vrgere cœpit. Pudica mulier vim timẽs, domesticorum opem prostinus inclamat: ille latebram sub lecto petiit, sed vt volebat, à concurrente familia inuentus, verberibusque & contumeliis affectus, extra ædes eiicitur. Interim rerũ inscius Syluanus, vbi manè tandem percepit se vulgo diffamari, & pro scelere quod ne cogitarat quidem, iam ad vindictam expeti, furori cedere satius ducens, properè Bethlehẽ se contulit. Sed cùm ibi quoque vitæ suæ insidiarentur, quidam ipsum ferire volentes, versis mucronibus ipsi sibi mortem consciuère. Post hæc cùm ad tumulum D. Hieronymi mulier dæmoniaca curationis gratia adducta est, plurimique eò simul confluxissent, apparuit Hieronymus, & dæmoni vt ab ea exiens, quibus præstigiis Nazarethanos aduersus Syluanum ludificasset, palã faceret, imperauit. Illicò mulier sanatur, & præsente Syluano, Syluanus alter iuxta illam cernitur, qui rem ordine confessus disparuit, & vulgato miraculo cessauit innocentis infamia, versipellisque impostoris

Hieronymus.

offuciæ

offuciæ magno omnibus tunc ſtupori fuêre. Quàm igitur circunſpectos, quàm vigilantes nos eſſe decet, ne quid malè de ſanctis viris, etiã cùm in crimine deprehenſos eſſe credimus, nimis citò affirmemus? *Inter Epiſt. Auguſt. 206. cap. 5.*

IDEM quippe callidiſsimus hic veteranæque malitiæ veneno imbutus ſerpens, Beatum quoque Fortunatum Tudertinæ vrbis Epiſcopum infamiæ probro laceſsiuit. Per ipſum nanq; ab homine expulſus, peregrini formam aſſumpſit, & cũ clamore incedens, paſsim queri cœpit, quod Fortunatus Epiſcopus (qui ab omnibus hoſpitalis ac pius exiſtimabatur) ſe ab hoſpitio ſuo cum iniuria exturbaſſet. Hunc quidam malignis rumoribus nimis credulus, ac ſimul vt munificentiorem Epiſcopo ſe oſtenderet, domi ſuę accepit. Sed dum vnà cum illo ad ignẽ ſedens (frigus enim erat) Fortunato licẽtius detraxiſſet, animaduertit cõfeſſorem ſuum nuſquàm cõparere, & filium paruulũ iam ab eo poſſeſſum vertiginoſo volutatu inter prunas deijci, vitaque deſtitui. Vnici tandem orbitate didicit infelix pater, quantum ſcelus ſit, & quale crimẽ, ſanctorum hominum vitam vel cauillari, vel cauillantibus facilè credere. *Greg. Dial. lib. 1. cap. 9.* *Fortunatus Epiſcopus.*

MAXIME quidem lentos continentesque in iudicãdis aliorum moribus nos eſſe oportet, cùm etiam perfectioris vitæ viri in ea re aliquando lapſi fuiſſe ferantur. Effren Eremita columnam ignis ad cœlum vſque perrectam viderat, audieratque talẽ eſſe magnũ Baſilium Epiſcopum, & hac viſione illectus Cęſaream venerat, vt tantæ exiſtimationis hominem oculis quoque cõſideraret. Sed cùm ſolenni Epiphaniæ die pontificali pompa in magno Clericorum cœtu fulgentẽ conſpexiſſet, ipſum elatæ ſuperbiæ columnã eſſe cenſuit, non ignitæ charitatis. Poſtquàm verò ab illo accitus eiuſmodi cogitationis errorem ſibi objici audiuit, cognouit Deum eſſe in homine, qui aliorum ar- *Effren Solitarius.*

cana illi reuelaret, & ostentis quàm magnus apud se esset testaretur. Prostrauit ergo se, & peccatum confitens veniam petijt, atque ita iam deinde, vt erat, de ipso definire cœpit: quantò scilicet exteriori apparatu elatior videretur, tantò interius humiliorem esse. *In vitis PP. Sur. Tom. 1.*

Quidam Eremita. Alium quoque eremi cultorem in Basilio deceptũ tradunt, qui cùm festo quodam die in Ecclesia multo compositum ornatu, atque in loco editiore sedẽtem cerneret, non hoc (vt quidem debebat) Episcopali dignitati imputauit, sed cuidam inanis gloriæ fuco atque oblectamento. Quamobrẽ voce ad se de cœlo lapsa audiuit, multò plus ipsum voluptatis capere solere, felem bestiam, quam in cella habebat, manu demulcendo, quàm Basilium Episcopum sacris indumentis se ornando. His exemplis docemur, non ex signis, quæ foris apparent, animum qui intra hominem latet, iudicare debere, eius præsertim, quẽ multorum opinio commendat, sermo celebrat, obsequiũ honorat. *In vita Basilij.*

SED hic iudicij error ijs ferè contingit, qui paupertatis & humilitatis vitam professi, putant si quis inter ipsos paulò cultiorem qua vtatur rem habuerit, propositi præuaricatorem esse; quasi non eos tantùm beatos vocet Dominus qui spiritu pauperes sunt, aut etiam gloriæ cupiditas sub sordido & squalẽti amictu latêre non posit.

Bernardus Abbas. HINC ergo Carthusiensis cœnobij Præpositus Bernardo Abbati, cùm ille ad ipsum visendum equo vectus aduenisset, Ephippio nimis eleganti vsum exprobrauit. Attamẽ qui Deum magis quàm equi phaleras animo voluebat, quale ephippiũ illud esset, cui insidens à Clareualle iter egerat, penitus ignorabat, & ab ijs qui secũ venerant, quale esset quærere cœpit. Tunc haud dubiè apparuit, magis illi curæ fuisse qualem animum eò afferret, quàm qualem supellectilem.

Itaque

Itaque nō semper ex vtensilium aliquo decore mens hominis erit metienda, sed ex operibus potius, vitæque conuersatiōne. Neque enim qualis quæque arbor sit, folia ostendunt, sed fructus. *In vita Bernardi lib. 3. cap. 1.*

MACHETES Abbas in AEgypto (sicut à Iohāne Cassiano traditum est) fratres incusare solitus, quòd vuam in faucibus tumentem tolerare nō possent, sed præciderent, quòd in cellulis sagum haberent, quòd secularibus hominibus oleum prō medicamēto consecrarent: duo prima ad impatientiam referebat doloris & paupertatis. Tertium quandam animi arrogantiam, virtutisque ostentationem præ se ferre dicebat. At verò quicquid dudum in alijs deprehenderat, mox ipse egit inuitus. Nam in morbum vuæ incidēs, præ dolore eam præcidi non solùm passus est, sed rogauit. Deinde corpori ex valetudine frigescēti saguni admisit. Postremò secularium hominum molestijs victus, oleum benedixit. Et confessus est, suopte iam exemplo se didicisse, Monachum in quo alios labi iudicauerit, ipsum in eo lapsurum vel molētem. Veram enim esse Domini sententiam dicētis; In quo iudicio iudicaueritis, iudicabimini. Nam si nosmetipsos (vt Apostolus inquit) iudicaremus, non vtique iudicaremur. *Cassian. lib. 5. cap. 30.* *Machetes Abbas.* *Matth. 7.* *1. Cor. 11.*

AC ne fœminas prætermittendo ab hac iudicandi culpa vindicare videamur, Raguelis ancilla Sarā eius filiam septies viduam & adhuc virginem, virorum suorum interfectricem, ausa est appellare. Quos tamen Deo volente à dæmonio præfocatos tradit Scriptura; vt illa tandem Tobiæ Deum timenti integra inuiolataq; seruaretur. Hanc ergo Deus ita diligebat, vt à prophanis contingi non sit passus: & eandem ancillæ temeritas paricidio pollutam dicere non dubitauit. Pudeat nos vilis ancillulæ procacitatem sequi velle, vt hominum mores ex casibus ponderemus. *Fœminæ Ancilla in Saram.*

Non semper quicquid aduersi euenerit, ad culpæ meritum est referendum. Viros amittebat Sara, non quia peccauerat, vt viduitate puniretur: sed quia non peccauerat, vt intacta digniori viro copularetur. *Tobiæ lib.*

AD hæc tamen illi inconsultius errant, ne dicam impudentius, qui etiam bonum aliquod opus, ne bono animo factum videatur, cauillantur.

Germana in Euphraxiã. GERMANA Monasterij Thebaidis soror, sorori Euphraxiæ per hebdomadam interdum perducta ieiunia, quæ admirari debuerat, vitio dedit, ausa dicere, ijs ab illa nihil aliud quàm viam affectari vt cæteris præsit, eò quòd hoc ieiunij genus nulla anteà præter Abbatissam attentasset. Tantam in iudicando temeritatem Abbatissa nequaquam impunitã dimisisset, nisi Euphraxia de se obloquenti protinus veniã suis precibus exorasset. Qua sanè erga æmulam benignitate ostendit, quàm quoque syncero in Deum animo ieiunaret. Tantò tamen Germana malè iudicans discessit confusior, quantò Euphraxia malè audiens patientior. Et profectò inexpiabilis pœnæ inuidiæ crimen est, ob hoc virtutem aliquam in altero mordere, quòd eam ipse assequi posse desperes. Nam etiam Spirituisancto iniuriam facit, qui donum eius in illo cui datum est, petulantur suggillare contendit. *In vitis PP.*

Bernardus de Quintaualle. SED nos ab huiuscemodi fatuitate abhorrentes, imitemur Bernardum illũ de Quintaualle Beati Francisci in terris olim laboris socium, nunc in cœlo gloriæ consortem, regniq́ue cohæredem. A cuius oculis, veluti duabus lucidissimis stellis, miri splendoris radios promicare in visu conspexit Leo frater, & accepit ipsum ideo habere fulgentes oculos, quòd neminem quondam intuitus fuerat, quem se meliorem nõ iudicaret. Fertur enim, si quem vili veste tectum aspiceret, sibimet dicere solitus, hic patientius paupertatem tolerat quàm tu, Bernarde; & si quem pretiosius indu-

indutum, hic fortè sub veste delicata melior est quàm tu, Bernarde, sub tunica rudi. Meritò igitur oculi illi radiarunt, quorum aciem nulla vnquàm temerarij iudicij hebetauerat lippitudo, & semper integram puramque conseruârat veræ sanctæque collyrium humilitatis. *Bonauent. cap. 7.*

PORRO aduersus eos qui secus iudicant, vas electionis Paulus Apostolus ad Romanos scribens, exclamat: Inexcusabilis es, ô homo, omnis qui iudicas. *Rom. 2.* In quo enim alterum iudicas, teipsum condemnas. Scimus enim quoniam Iudicium Dei est, secundùm veritatem in eos qui talia agunt. Existimas autem hoc, ô homo, qui iudicas eos qui talia agunt, quia tu effugies Iudicium Dei? Et rursum: Is qui manducat, non *Ibid. 14.* manducantem non spernat: & qui non manducat, manducantem non iudicet. Deus enim illum assumpsit. Tu quis es, qui iudicas alienum seruum? Quòd autem ad Corinthios idem scripserit: Spiritalis iudi- *1. Cor. 2.* cat omnia, & ipse à nemine iudicatur: ostendere voluit, quantum differat spiritalis homo ab homine animali. Alteri enim spiritaliter viuenti ad res discurrendas intellectus acuitur, multaque interdum occulta diuinitus reuelantur. Alter verò, quem animalem vocat, carnis non spiritus affectibus vacans, id est, voluptatibus deditus, ne illa quidem quę videt, quę cõtrectat, rectè vereque dijudicat. Animalis inquit, homo non percipit ea quæ sunt spiritus Dei. Stultitia enim est illi, & non potest intelligere, quia spiritaliter examinatur. Spiritalis ergo qui iudicat omnia, iudicet sanè, sed aperta ac manifesta, & de quibus dubitare non est, quo animo fiant, cuíve fini dirigantur. Quæ verò bonę malæque intentioni communia sunt, quæque vel adhuc occulta latent, vel futura nesciũtur, ea diuinare nisi ex reuelatione non præsumat. Quòd si cælitus inspiratus, iam cum Paulo dicere poterit: Nos autem sensum Christi habemus: iudicet omnia. Ita

demum ipſe omnia iudicans, à nemine iudicabitur, hoc eſt, iure reprehendi poterit. Propterea idem Apoſtolus: Mihi autem pro minimo eſt, inquit, vt à vobis iudicer, aut ab humano die: ſed neque meipſum iudico. Nihil enim mihi conſcius ſum, ſed non in hoc iuſtificatus ſum. Diſcamus in Apoſtolo magnam animi modeſtiam. Nullius conſcius culpæ, non audet ſe iuſtum dicere. At nos, qui quotidie aliquid delinquimus, ſaltem alijs velle præponi erubeſcamus. Et cùm ipſe ſubſequenter dicat: Qui autem iudicat me, Dominus eſt: deſinamus noſipſos ita iudicare, vt proximos putemus contemnendos, quandoquidem & illorum, & noſter, & omnium Iudex & Cõditor vnus Deus, vnus & Redemptor Ieſus Chriſtus. Nolite, inquit, ante tempus iudicare, quoadvſque veniat Dominus, qui & illuminabit abſcondita tenebrarum, & manifeſtabit conſilia cordium, & tunc laus erit vnicuiq; à Deo. Interim verò qui ſe exiſtimat ſtare, videat ne cadat. Perſpicuũ autẽ eſt, eum labi & ruere, qui ſe ijs quos iudicat, arbitratur meliorem, Iacobo Apoſtolo dicente: Qui detrahit fratri, aut qui iudicat fratrem ſuum, detrahit Legi, & iudicat Legẽ. Siquidem etiam in Lege ſcriptum eſt: Non eris ſuſurro, nec criminator in populis. Pulchrè itaq; Apoſtolus continuat, dicẽs: Si autẽ iudicas Legẽ, non es factor Legis, ſed Iudex. Vnus eſt enim Legiſlator & Iudex, qui poteſt perdere & liberare. Tu autẽ quis es qui iudicas proximũ tuũ? Nimis itaq; audax eſt, & plus quàm dici poteſt temerarius, qui ſuo iudicio æternũ Iudicẽ præuenire non formidat. Chriſtus venturus eſt vt iudicet mundũ: qui præuenit, non Chriſtus, ſed Antichriſtus eſt. Antichriſtũ autẽ Dominus Ieſus interficiet ſpiritu oris ſui. Ergo & illos, qui de incertis, confidenter: de occultis, aſſeuerãter: de ambiguis, indiſcuſſe: de nihil ad ſe pertinentibus, arroganter: de omnibus denique prauè impieque iudicauerint, ſimul diſperdet.

Ibidem 9. *Iacobi. 4.* *Leuit. 19.* *Iacobi. 4.*

CVM igitur ratio cõstet, nostris iudiciis neminem lædi debere: quò ab eis faciliùs abstinere possimus, læsi quoque pati potius offensas, quàm vindicare, discamus. Nihil est enim quod ita animi tranquillitatem conciliet atque conseruet, vt omnium aduersitatum quæ accidere nobis possunt, toleratio stabilis & firma. Et proprium quidem Christiani est, vt non inferre iniuriam, ita illatam obliuisci, vt nõ amare diuitias, ita rei amissæ damno non moueri, non mala valetudine concuti, non tyrannorum minis terreri, sed à vita prius quàm à iustitiæ cultu discedere. Opportunè itaque eorũ nunc proponemus exempla, quos in perferenda iniuria fortes fuisse accepimus, deinde de reliquis Patientiæ generibus suo ordine dicturi:

IOSEPH fratrum in se inuidiam beneficiorum relatione compensauit. Fame qua laborabant interiissent, nisi ille eos aluisset, in cuius necem conspirauerant, quem in cisternam, vt ibi extingueretur, deiecerant, quem mox vt seruus potius quàm liber moreretur, inde exemptum alienigenis vendiderant. Non esset magna in Ioseph patientiæ & benignitatis virtus, nisi & magnum in illum sæuientium fratrum extitisset odium: tantò plus laudis meruit, quãtò maiorem iniuriam remisit. *Genes.42.* *Ioseph. Genes.42.*

MOYSES illatam sibi non leuem verborum cõtumeliam, & fratri Aaron statim ignouit, & pro Maria sorore deprecatus est. Quamque Deus lepræ morbo pro crimine petulantiæ corripuerat, ipse vt sanaretur, orando impetrauit. *Moyses. Num.12.*

IDEM cùm vituli adorationem vlciscens Deus populum internecione delere pararet: Aut dimitte eis, inquit, aut dele me de libro tuo quem scripsisti: & tamen sibi insultantes in deserto sæpe expauerat, ita vt diceret: Adhuc modicum & lapidabunt me. Dissidij *Idem. Exod.32.*

Exod.17. ergo & simulatum oblitus, nisi impunè dimittantur, simul optat mori. Ac ne fortè ideo illis gratiam ab eo quæsitā putemus, vt superſint quibus ipſe præſit, iam Dominum audierat pollicentē ſibi: Faciam te in gen-
Exod.32. tem magnā. Sed maius exiſtimauit pro malo reddere bonum, quàm præſidere plurimis.

Saul Rex. SAVLIS quoque Regis illa patientia commēda-
1.Reg.10. tur, qua Rex factus cùm à quibuſdam ſuorū contemptui haberetur, noſſe diſsimulauit. Deinde victis Ammonitis, cùm triumphans rediret, milites qui eam cōtumeliam armis vlciſci moliebantur, coërcuit: Tur-
1.Reg.11. piſsimum ratus, ſi paucorū obtrectantium inuidiam ferre nequiuiſſet, qui tot millium bellatorū exercitum potuit ſuperare. Magni profectò animi vir, ſi vitiis poſteà nō fuiſſet deprauatus, ita vt idem & patientię, & impatientiæ exemplum ſit. 1. Reg.11.

Dauid Rex. Innocentiſsimum nanque Dauid & ſemper optimè
2.Reg.18. de ſe meritū capitali odio perſecutus eſt, ob hoc tantùm, quia ſibi militaris virtutis gloria eū præferri audiuit. Sed quantò ille aduerſus Dauid extitit inſenſior, tantò ipſe erga eum ſe geſsit ſubmiſsius. Necis in perſecutorem ſuum non ſemel poteſtatē nactus, ſemper illæſum dimiſit, fugiendo inuidiam declinare malens, quàm vlciſcendo. Denique ipſum, qui viuus vitæ ſuæ inſidiabatur, ab hoſtibus lęſum fleuit. Hanc tantam in eo patientiam, tantam animi manſuetudinem magis ego miror, quàm belligerandi præſtantiam: cùm multò magnificentius ſit, ſeipſum quàm hoſtes vincere. Seipſum autem vincit, qui perturbatæ mentis libidinē rationi cedere cogit, & iniuria laceſsitus non excandeſcit.

Idem. EVNDEM cùm de Ieruſalem fugeret, filij Abſalo-
2.Reg.16. nis factionem timens, & Bahurim vſque veniſſet, inde egreſſus, Semei Geræ filius de cognatione Saul, per montis crepidinem ex latere incedens, auſus eſt maledictis & lapidibus inceſſere, virum ſanguinum, ac

virum Belial compellans, aliaque multa in illum congerens tam petulanter, quàm temerè. Qui cum Rege erant, ad vlciſcendam iniuriam concitâtur, ſed ab ipſo cui irrogabatur, inhibiti ſunt. Et dimittite eũ, inquit, vt maledicat. Dominus enim pręcepit ei, vt malediceret Dauid: Et quis eſt qui audeat dicere, quare ſic fecit? Ecce filius meus qui egreſſus eſt de vtero meo, quærit animam meam: quantò magis hic filius Gemini maledicit mihi? Dimittite eum vt maledicat iuxta præceptum Domini,, ſi fortè aſpiciat Deus afflictionẽ meam, & reddat mihi Dominus bonum pro maledictione hac hodierna. Quid hac patientia humilius? quid humilitate patientius? Rex erat, & quidẽ fortiſsimorum virorũ grandi agmine ſtipatus, & tamẽ vnius priuati hominis tantas coràm acceptas contumelias dimiſit impunitas. Neque eum ſpes illa fruſtrata eſt, qua ſibi pro maledictis propiciaturum Deum dixit. Poſt hæc enim ab omnium inimicorum ſuorum moleſtiis liberatus gratias egit, dicens: Accinxiſti me fortitudine ad prælium, incuruaſti reſiſtentes mihi ſubtus me. *2. Reg. 22.*

I O B quoque confitentẽ audimus, ab omni prorſus vindictæ appetitione ſemper ſe fuiſſe alienũ. Ait enim: Si gauiſus ſum ad ruinam eius qui me oderat, & exultaui quod inueniſſet eũ malũ. Non enim dedi ad peccandum guttur meũ, vt expeterem maledicens animã eius. Molliter igitur ferendo inimicos vſqueadeò fortis euaſit, vt nullo deinde calamitatum genere ad aliquod impatientiæ ſignũ impelli potuerit. In maximas quidẽ incidit ærumnas, ſed omnibus ærumnis maior in illo tolerationis virtus fuit. Denique qui nõ eſt gauiſus ruinis inimici, idem nec ſuis vinci poteſt. *Iob. Iob 31.*

S E D quibus tandẽ verbis, quo ore Domini noſtri Ieſu Chriſti patientiã explicabimus? Profectò maior eſt, quàm vt pro dignitate exprimi queat. Dei Filius ab hominibus, probris, flagellis, morte afficitur, iuſtus *Ieſus Chriſtus.*

ab impiis, Dominus à seruis, & ab iis quidē quos saluare venerat, ac de maledictione, cui addicti ab initio erant, in benedictionē gratiamque vindicare. Poterat in vno oculi ictu simul perdere omnes, ne quid mali ab eis pateretur; sed vltrò obtulit sese, vt nos per sui Corporis Sacrificiū conciliaret Deo. Irridebatur itaque, & tacebat: accusabatur, & nihil respōdebat: verberabatur, & sustinebat: crucifigebatur, & pro crucifigentibus ad Patrē orabat. Quis tam durus est, vt hæc secum considerans, ad ignoscendū iis, à quibus læsus fuerit, non molescat? Indignè ille passus est, quicquid passus est, quia delictum nō fecit. Nobis nulla prorsus iniuria indignè inferri potest, qui peccatores sumus. Feramus ergo æquo animo quicquid in nos committunt homines, quia nos antè peccauimus Deo. Quicquid patimur, non est offensa, sed vindicta.

Idem. Lucæ 9. IDEM omnis patientiæ & exemplar, & magister, & remunerator Iesus Dominus, cùm à Samaritanis non fuisset in vrbem receptus, tam liniter tulit, vt Iacobum & Iohannem vlcisci iniuriam volentes increpuerit. Vis, inquiunt, dicimus, vt ignis descendat de cælo, & cōsumat illis? & responsum accipiunt: Nescitis cuius spiritus estis. Filius hominis nō venit animas perdere, sed saluare. Nos igitur si spiritus Christi esse cupimus, si parêre voluntati eius optamus: curemus ne quem impatientia nostra irritando perdamus, cùm ille sustinendo pro salute omnium voluerit mori.

Elias Propheta. 4. Reg. 1. Dicet aliquis, cur ergo Elias quinquagenarios Ochoziæ Regis, qui ad se comprehendendum missi fuerant, igne de cælo excito afflari consumique imprecatus sit? Cui respondebimus, quòd alij etiam Prophetæ multis in locis diuinæ Scripturæ itidem fecisse videntur, nec tamen irati (vt equidem reor) sed Spiritu sancto inspirati, futurum prædicentes, non malum alicui exoptantes, aut vindictam appetētes. Itaque nec Elias iracundia cōmotus, sed numine actus, in impios illam senten-

ſententiam dixit, quam æquam iuſtamque eſſe, repentinus probauit euentus. Vel aliter dicendum eſt: Nondum Chriſtus aduenerat propitiatio noſtra, qui veteris Legis rigorem nouæ benignitate mitigauit. Vnde: Dictum eſt antiquis, inquit, Diliges proximũ tuum, & *Matth.5.* odio habebis inimicum tuum. Ego autem dico vobis: Diligite inimicos veſtros, benefacite iis qui oderunt vos, & orate pro perſequentibus & calumniantibus vos, vt ſitis filij Patris veſtri qui in cælis eſt, qui Solem ſuum oriri facit ſuper bonos & malos, & pluit ſuper iuſtos & ſuper iniuſtos. Si enim diligitis eos qui vos diligunt, quam mercedem habebitis? nónne & Publicani hoc faciunt? Et ſi ſalutaueritis fratres veſtros tantùm, quid amplius facitis? nónne Ethnici hoc faciunt? Eſtote ergo vos perfecti, ſicut & Pater veſter cæleſtis perfectus eſt.

SED hic etiam illud quærendum nobis occurrit: *Paulus Apoſtolus.* Quare etiã in noua lege Chriſti Apoſtolus Paulus in facie cæſus tam ægrè tulit, vt Ananiæ Sacerdoti, qui *Actor.23.* ipſum cædi iuſsit, maledixerit, dicens: Percutiet te Deus, paries dealbate, & cùm argueretur iniuriæ in Sacerdotem: Neſciebam, inquit fratres, quia Princeps eſt Sacerdotum. Scriptũ eſt enim: Principi populi tui *Exod.22.* non maledices. Ignorationem ergo excuſauit, non officij, ſed hominis. Nunquid autem ſi etiam Sacerdos non eſſet, maledicere illi debuit? Nequaquã. Non igitur maledicendi affectu hoc dixit, ſed Spiritu ſancto concitatus, iniquo homini pœnam denuntiauit. Vel etiam prophetauit, quia vetus Iudæorũ Sacerdotium percutiendum, hoc eſt, repellẽdum erat nouo Euangelij Sacerdotio. Vnde alij codices ſcriptum habent, percutiet, non percutiat: vt quod futurum erat, ſignificet, nõ quod ex indignatione futurum optet. Excuſat autem, ne quis eo exemplo putet, in malo Sacerdote dignitatis rationem non habendam, cùm etiam malo & diſcolo honor deferendus ſit. *Act.23.*

SED

Martyres. Apoc. 6. SED quo tandem argumento illud in Apocalypsi absoluemus, vbi sancti Martyres ad Deum clamant: Vsquequo, Domine, sanctus & verus non iudicas, & non vindicas sanguinem nostrum de iis qui habitãt in terra? Hoc quidem perinde est, ac si dicerent: Da iam, ne vltrà sanguinem nostrum sitiant persecutores nostri, sed ad te conuertantur, & salui fiant. Itaque vindicta ista quam implorant, non impatientiæ est, sed amoris: nõ inimicitiæ, sed pietatis. Quod ita esse vt dicimus, vel ex eo facilè persuaderi potest, quia plurimi inter illos, qui Martyrum cruore manus fœdauerant, mox credentes, & ipsi Martyrio coronati sunt. Quam gratiam nequaquã assecuti fuissent, si in eos aliter vindicandum Sancti postulassent. Vnde Dominus in Psalmo: *Psalm. 117.* Vltus sum in eos. Quod exponens Augustinus: Vindicaui me, inquit, de inimicis meis. Quomodo me vindicaui? occidendo in eis errorem, suscitãdo fidem. Atque inde nos admonens, ait: Quãdo te persequitur homo, noli attendere illam figuram quam fecit Deus, aut animã illam quã inspirauit Deus. Nõ te persequitur quod fecit Deus, sed malitia quam fecit homo. In malitiam ergo hominis irasci licet, in hominẽ nõ licet.

Martinus Episcopus. BEATVS Episcopus Martinus, dum asello veheretur, fortè obuiam fit quibusdã equitibus: eo viso territi equi; saltibus in diuersum actis, suũ quisque sessorem dorso excussere, & illi casum indignantes, Episcopo immodestius insultarunt, ita vt nec manibus temperarent. Sed rursum conscensis equis, cùm loco eos & calcaribus, & flagris vrgendo, mouere nõ possent, diuinam in homine virtutem (quem improbè vexauerant) animaduertunt, & repentè ante ipsum suppliciter prouoluti, peccatum confitentur, & veniam exposcunt. Tunc ille pro iniuria beneficium referẽs, eos amicè amplexatus est. Equis autem vt dominis suis obedirent, imperauit, qui quasi vinculis carceribúsve soluti, statim abiêre, iter cœptum maturantes.

Meritò

Merito brutis beluis imperare potuit, qui superborũ hominum offensam tam moderatè tulit: merito miracula fecit. *Seuer. Sulp. in vita S. Mart.*

LVPVS Trecasinæ vrbis Episcopus, Attila ciuitatem obsidente, interrogauit quis hic esset, qui sic in se arma lacesseret. Vbi accepit, Attilam flagellum Dei esse, ingemiscens ait: Et ego Lupus vastator gregis Dei, dignus flagello eius. Portas eis reserari iussit. Ingressi autem hostes, rectà vrbem pertransiêre, nihil hostiliter agentes, ne respicientes quidem ad quenquam oppidanorum, quasi neminem vidissent. Hanc tantam tutandæ ciuitatis gratiam Deus contulit Lupo, vt qui se dignũ flagello confessus fuerat, à flagello liber esset. *Sur. Tom. 4.* *Lupus Episcopus.*

BENEDICTVS Abbas Florentinum Presbyterum vitæ suæ insidiantem, patientissimè tulisse perhibetur. Panem veneno infectum sibi ab illo muneri missum (licet dolos cognouisset) benignè accepit, ne recusando scelus hominis (quod cæteros latebat) proderet. Cæterùm abeuntibus qui panẽ attulerant, coruo aliti præcepit, vt illũ rostro sublatum eò transportaret, vbi contingi à nemine posset: & protinus volucris illa iussis eius obediuit, cuius sanctitati homo inuidebat, vt appareat inuidos homines bestijs minus rationales esse. Decipi autem Dei seruus non potuit, Spiritusancto insidias reuelante: eas tamen ipse nosse tunc dissimulauit, ne malitiã inimici palam faciendo, suam vltus iniuriam argui posset, timens illud. Qui vindicari vult, à Domino inueniet vindictam. *Greg. Dial. lib. 2. cap. 7.* *Benedictus Abbas.* *Ecclesi. 28.*

FLORENTIVS verò in flagitio perseuerans, quẽ occulta fraude vincere nequiuit, aperto bello aggredi decreuit. Mereticulas ergo de prostibulo conuocatas, in hortum Monasterij adduxit, quæ impudẽter inter se lasciuiendo monachos ad libidinem prouocarent. Abbas autem cùm iam non vitæ suæ vnius, *Idem.*

sed ani-

ſed animabus cũctorum qui ſecum erant, periculum verti vidiſſet, loco ceſsit, & vna cùm ſuis longius inde demigrauit. At hic ſceleſtus infeliciſsimæ pugnæ victor, quòd eos fugere compuliſſet, exultans domum redijt. Sed cùm lætabundus tripudiaret, repentino pauimenti collapſu eliſus, expirauit. Benedictus verò exitialis inimici triſtem exitum vehementer dolens, diſcipulum ſuum Maurum, quòd eo nuntio lætari videbatur, puniuit, vt doceret, ne perſecutorum quidẽ malo quenquam gaudere debere, cùm etiã inimicos diligere, & pro eis orare, Domini præceptum ſit. Sed eodem exemplo timeant tandem & improbi iuſtos inſectari, qui quamuis ab vltione ſui ſe contineant, ſuum tamen vltorem Deum habent. *Ibidem cap. 8.*

Matth. 5. Lucæ 6.

Bernardus Abbas.

BERNARDVS Abbas Presbytero cuidam monachũ profiteri volenti refragatus eſt, quòd eum etiã inter ſuos perfectum eſſe poſſe diceret. At ille repulſam ægerrimè ferens, atque iræ impatiens, eidem cui dudum ſupplicauerat, pugnam in faciem incuſsit. Fratres vindicare volebant Abbatis iniuriam, ſed ab ipſo inhibiti ſunt, obſecrante atq; obteſtante, ne vindictæ animum intenderent, ſed eum potius, à quo ſe læſum ſcirent, impunitum dimitterent. AEquiſsimũ enim eſſe, alteri parcere ipſum, qui quotidie à Deo ſibi parci expeteret: cùm præſertim veritas affirmet, dicẽs: Niſi dimiſeritis, nõ dimittetur vobis. Ferre igitur, non referre verbera illũ oportet, qui ad pacis æternæ quietem peruenire contendit. *In vit. Bernard. lib. 3. cap. 6.*

Matth. 6.

Chriſtophorus Martyr.

Vnde & Chriſtophorum Martyrem, cùm à Præfecto Sami colaphum accepiſſet, dixiſſe ferunt, repercuſsiſſem te, ſi Chriſtianus non eſſem. Proprium ergo Chriſtiani eſſe exiſtimauit pati, nec vindicare iniuriã. *Sur. Tom. 4.*

Gregorius Papa.

GREGORIVM quoque Pontificem ne ſumma quidem dignitas ad iniuriæ impatientiam compulit. Mauricio Auguſto filijſque eius ſe perſequentibus dicitur

citur ſcripſiſſe: Quoniam ego peccator ſum, vos tantò magis (vt opinor) Deum vobis conciliatis, quantò magis me illi ignauiter ſeruientem affligitis. Poſt hæc imperator, cùm ſolus eſſet in conclaui, vidit Monachum ad ſe intrantem, ſtrictoque enſe ferociter minãtem, niſi à Pontificis perſecutione protinus ceſſaret: Eo viſu territus, incunctanter & veniam ab eo, cui vehementer infenſus fuerat, petijt, & odium in amicitiam commutauit. Itaque ipſum, cui multorum bellantium exercitus reſiſtere nequiuiſſet, vnius hominis toleratio fregit. Victuſq; eſt patientia, quem arma vincere non valuiſſent. *In vit. Gre. lib. 4. c. 17.*

AGILIVS Monachus Columbani Abbatis diſcipulus, cùm manum arefactam ei, qui ſe in itinere educto gladio ferire voluerat, ſanitati reſtituiſſet: Theodoricum Regem ad quem ibat, Abbati ſuo Columbano iratum, antequàm audiſſet, fama miraculi præueniente, placauit: ita vt quem ille dudum à monaſterio expulerat, protinus reuocaret. Igitur in Agilio benignæ patientiæ virtus manum alterius malè affectam ſanauit, Regis iram molliuit, Abbatem in gratiã reduxit. Qui ſi pro inimico orare neglexiſſet, nihil horum proculdubio efficere potuiſſet. *Agilius Monachus.*

LIBERTINVS Fundenſis Cœnobij Monachus, ab Abbate irato in faciẽ ſcabello grauiter percuſſus, ne gemitum quidẽ edidit, ſed tacitus in cellam ſuam ſe recepit. Poſtero autem die negotij cauſa, quod ſibi iniunctum fuerat, ad ciuitatem iturus, Abbatẽ adiens eundi poteſtatem de more petijt. Ille ob acceptam iniuriam diſceſſurũ ratus, cur id peteret interrogat: ſed cùm cauſam didiciſſet, animaduertit ipſum, tametſi liuidam adhuc & tumentem ex verbere faciem præferret, iniuriæ tamen omnino non recordari, & patiẽtiam eius admiratus, genua ſubmiſit, ſe peccaſſe confitetur, veniam poſcit. Libertinus verò & ipſe in terram procidens, imò ſe peccaſſe, aſſeuerebat, & ſibi *Libertinus Monachus.*

magis

magis veniam poſcere conuenire. Sic patientis diſcipuli humilitas magiſtri fregit duritiam, & cui murmuranti iracundus ſenex plus fortaſſe mali intuliſſet, ei malum illatũ modicè ferenti ſe ſubiecit. *Greg. Dial. lib. 1. cap. 2.*

Idem. Inſuper Libertinus quò volebat dimiſſus cùm perueniſſet, & vnde liuorem in facie haberet rogaretur, ſe in ſcabellum impegiſſe reſpondit. Etenim quoniã patienter ictum pertulerat, ſapientiæ donum accepit, vt rationem inueniret, qua & Abbatis crimen celaretur, & quod verum erat, ſciſcitantibus referri poſſet; vt idem tam expers mendacij foret, quàm erat impatientiæ perturbatione alienus. *Ibidem.*

Pauli Abbatis diſcipulus. PAVLVM in partibus AEgypti Abbatẽ Caſsianus tradit, magno Monachorum & ſuorũ & alienorum cœtu diſcumbente (qui tunc eo fortè conuenerant) ſuo cuidam diſcipulo adoleſcẽti, quòd tardius ferculum appoſuiſſet, colaphum infregiſſe, ita vt & illi qui non viderant ferientem, ictus tamen ſonitũ audirent. At verò ipſum, qui percuſſus fuerat, tanta patientia vſum, vt non mutiret, non triſtitiam fronte præferret, non vultum demitteret, nõ colorem ſaltem mutaret. Omnes tantam adoleſcentis conſtantiam admirati, tandem didicerunt, Abbatem quoq; patientiæ illius conſcium, id ex induſtria, non ex culpæ caſtigatione egiſſe, vt ſcilicet ipſa patientiæ virtus cæteris (quibus adhuc incognita erat) exemplo foret. O inuicti animi iuuenem! Percuſſus in maxilla ita ſtetit, vt præbere videretur & alteram, ac tacitus dicere: Poſui faciem meam vt petram duriſsimam, & ſcio quoniam non confundar. *Caſsian. Coll. 19. cap. 1.* *Ierem. 50.*

Paphnutius Presbyter. IDEM Caſsianus Paphnutij quoq; Presbyteri impubis adhuc patientiam commemorat, dicens: Quòd cũ inter fratres Scythioticæ ſolitudinis perſanctè verſaretur, quidam inuidiæ ſtimulis agitatus excogitauit, quemadmodum illum delicti inſimularet, & captata occaſione,

occaſione, dum Dominico die Paphnutius cum cæteris ad Eccleſiam cōueniſſet, cellā eius clanculo adiēs, codicem ſuum inibi abſconditum reliquit. Cumque mox & ipſe Eccleſiam eſſet ingreſſus, precatione ſolenni peracta, queſtus eſt codicem ſibi eſſe furto ablatum. Nouū erat id criminis inter eos audire, & cunctis mirantibus ipſe qui detulerat petijt, ne quis ante ab Eccleſia diſcederet, quàm miſsis fidelibus viris cellulæ ſingulorum excuterētur. Miſsi ſeniores, codicem vbi ſuppoſitus fuerat, inter palmeas Paphnutij fiſcellas inuentum referunt. Diu attonitus hoc audito ſtetit Paphnutius, neque auſus eſt negare quod tam aperto affirmabatur indicio, & vt ſibi pœnam qua ſatisfaceret imponerēt, rogauit. Inde verò egreſſus, per duas hebdomadas ieiuijs ac fletu ſeſe afflixit, nec interim ad Communionem accedere præſumpſit, ſed tandem in limine Eccleſiæ coram proſtratus, veniam petijt cùm innocens eſſet. Tunc demum Dei iudicio factū eſt, vt eius ignominiæ autor dæmone arreptus, nequitiam ſuam ac dolos confitendo proderet. Qui cùm diu multumque vexatus à ſanctiſsimis viris curari nequiuiſſet, poſtremò ipſius Paphnutij oratione curatus eſt. Sicque mitis ac modeſtus adoleſcens, iam labefactatam honeſtatis & ſanctimoniæ famam patentia ſua reparauit, pietate auxit, dum & inculpatus tolerat, & offenſus miſeretur. *Ibid. Coll. 18. cap. 15.*

SED ne quis ab ingratis ſaltem per impatientiam ſubtrahenda eſſe beneficia exiſtimet, Eulogius Preſbyter Alexandrinus, leproſum quendam domi ſuſceptum iam per annos quindecim benignius, quàm dici poteſt, aluerat, & tandem pro tanto pietatis officio cōuitia excipiens, & ab eo cui pro amore Chriſti, contempto contagioſi morbi periculo, ſuis ipſe manibus miniſtrabat, contumelijs aſsiduè affectus, iam quid ageret neſciebat. Antonium ergo Abbatem conſuluit, vtrum illum dimittere deberet, à quo *Eulogius Presbyter.*

talia patiebatur? Vtrique consultum est, modicum adhuc sustinerent, donec alter sicut pietatis, ita & patientiæ meritum impleret, alter ingratitudinis vitium emendaret, ne grauiorem animi quam corporis lepram incurreret. Itaque cùm admoniti tranquillius manere simul cœpissent, Eulogius dies quadraginta superuixit, leprosus die tertio post eum obijt. Pius ergo ac patiens Eulogius consilio saniore vsus, geminæ tandem virtutis diademate meruit coronari. Quod nequaquam meruisset, si illum, quem languentem misericorditer acceperat, ingratum impatienter repulisset. Iunxit patientiam pietati, & duplum adeptus est felicitatis præmium. *Pallad. Hist. 26.*

Alexius Romanus. ALEXIVS quoq; Patritius Romanus, sicuti voluntariæ paupertatis perpetuus obseruator, ita ad tolerandas iniurias patientiæ extitit assiduus cultor. Mendicus (vt Christum lucraretur) sponte factus, cùm in Syria diu de eleëmosynis vixisset, Romam redijt, & in paterna domo pro inope susceptus, annos decem & septem nulli cognitus mansit. Toto eo tempore à seruis patris indigna passus, dureque acceptus, non se prodidit, neque de aliquo conquestus est. Rideri, verberari, fœda colluuione perfundi à mancipijs patienter sustinuit, vt Christum suum (cuius paupertatem secutus fuerat) tolerantiæ quoque humilitate exprimeret. Quis autem esset, qualiterque vixisset, diuinitus tandem reuelatum est, tunc scilicet, cùm è vita discederet, ne tantæ patientiæ exemplum ignorata generis claritate in obscuro foret. Neque enim satis magnum erat, si & ipse (vt videbatur) seruilis conditionis fuisse crederetur. Maximum verò fuit, & omni admiratione dignum, filiumfamilias patre Consulari natum, ita se domesticis submisisse seruis, vt illis omnibus magis infimus appareret. *Metaphrast.*

Florentius Solitarius. FLORENTIVS Nursiæ Prouinciæ solitarius, in illos

illos qui sibi vrsumbestiam interemerant, inuidentes, quòd syluestre animal homini seruiret, dixisse fertur; sperare se in eos Deo vlciscente commissum luituros. Inde ergo vrsinæ cædis rei repentino lepræ morbo confecti, paucos pòst dies versis in saniem corporibus cõtabuere. Tunc qui vrsi necem doluerat, horum inopinatam mortem mœrore ac lachrymis inconsolabiliter prosequi cœpit; seipsum reprehendens, quòd pius in beluam, impius in proximos fuerit, quòd illi vrsum, illos ipse peremerit; quos ita ac seipsum diligere debuerat. Postremò intantum eum pœnituit verba vindictæ protulisse, vt si fieri posset, sua morte illorum qui consumpti fuerant, vitam redempturus videretur. Itaque semper flebat, fletu ipso ostendens, ne mentionem quidem vindictæ esse faciendam. Nos ergo cùm læsi fuerimus, linguam quoque à maledicto coërceamus, quando vox paulò acerbiora aduersum iniuriæ autores emissa, huic Dei seruo tantæ inquietudini tantoque angori fuit. *Greg. Dial. li. 3. c. 15.*

OB hoc sanè Paulus cognomento Simplex, vxorem suam cum adultero deprehendens, ne tantam iniuriam vlcisci cogeretur, statim auersus abijt, domo excessit, & se Monachum fecit, magnique Antonij dignus euasit discipulus. Denique manus illas, quas à vindicanda ignominia continuerat, ad Deum porrigens, nihil petijt quod non impetrauit, maximeque in faciendis miraculis insignis fuit. *Pallad. Hist. 28. & Hist. Trip. lib. 1. c. 11.* *Paulus Simplex.*

MACHARIVM verò Alexandrinũ Scythioticæ solitudinis cultorẽ tradunt, dum culicis ictu percitu palmæ percussione illã corpori allisisset extinxissetq; mox facti pœnituisse, atque afflixisse se, ita vt sex mẽses nudus per eremi loca deambulans, vltrò culicum morsibus se exposuerit, tuleritque multarum iniuriã, qui vnius non pertulerat. Vsqueadeo igitur sanctissimi viri omne prorsus vindictæ horrebant genus, *Macharius Alexandrinus*

vt à bestijs, nedũ ab hominibus offensi, perpeti quàm vlcisci satius putarent, illud semper animo versantes: Mihi vindictam & ego retribuam, dicit Dominus.

Roman. 12. *In vitis PP.*

Quidã senex. Vnde Cassianus de sene quodam Christiano hoc patientiæ virtute prædito testatur: cùm apud Alexandriam infidelium turba constipatus maledictis impulsibusque agitaretur, & ab eo quærerent, quid vnquam miraculi fecisset Deus eius Christus? ipsum respondisse: vt iis, quas infertis, atque maioribus non mouear, neque offendar iniurijs. Rectè id quidem: neque enim ventorum flatu concuti, aut fluminum illisu euerti potest domus quæ supra petram fundata est. Petra autem est Christus. Denique qui confidit in Domino, sicut mons Sion, non commouetur inæternũ, in persecutionibus gloriatur, in aduersis gaudet, in omnibus Deo gratias agit, & illi soli penitus inhærens, offensas non sentit improborum. *Caßian.*

1. Cor. 10. Psalm. 124.

Mutius Ab. IDEM autor Mutij Abbatis patientiam scriptis commẽdans, ait cùm suscepto religionis voto filium quoque paruulum secum ad Cœnobium adduxisset, de industria puer malè à fratribus accipiebatur, coram patre subinde cæsus, ac sæpe per capillos tractus, ob hoc solùm, vt patris in eo cõstantiæ periculũ facerent. Ille ergo neq; fratrum verberatione, neq; vnici filij iugibus penè lachrymis moueri poterat, vt vultu saltẽ tristitiã præferret, quin potius gaudebat, eum quoq; quẽ genuerat, quotidianis castigationibus ad patientiam erudiri. Itaque nunquàm cur sic durè attereretur quæsiuit, nunquàm ad flentem respexit, nesciebat se eius patrem quem dedicauerat Deo. Adhæc etiam (vt alibi diximus) in proximum flumen illum proijcere iussus, promptè voluit obedire, nihil non faciendum ratus, quod ab Abbate esset iniunctum. Igitur post probatam primò tolerationis, deinde obedientiæ virtutem, Senior Cœnobij ipsum cunctis

præponens sibi successorem reliquit, præfuitque omnibus, qui omnium patientissimus obsequētissimusque fuerat habitus. *Cassian. lib. 4. cap. 27.*

Prosequamur modò infirmioris quoque sexus in perferendis iniurijs æquanimitatem. Sara Raguelis filia ab ancillis probro petita, quòd interfectrix esset virorum, non ad vindicandam ignominiam animum applicuit, sed ad Deum preces porrexit, vt sicut crimine se carere nosset, ita infamia liberam faceret. Inde illa, quæ iam septem maritis orbata fuerat, in octaui Tobiæ thalamo feliciter conquieuit, multoque inter se rerum successu diu lætati sunt: Tantum profuit non vindicasse contumeliam, sed pro aboléda orasse. *Tobiæ. lib.* *Feminæ. Sara. Tob. 3.*

CHANANAEAM mulierem in Euangelio patiētia voti compotem fecit. Cùm repelleretur, non indignabatur, & canibus comparata, magis se submisit. Quod ergo confitenter petierat, efficaciter obtinuit, dum contempta atque despecta mitis modestique animi constantiam non dereliquit. *Chananæa. Matth. 15.*

EVPHRAXIA Virgo (cuius sæpè mentionem fecimus) coram illa, à qua contumeliam indignè acceperat, ad genua procidens, veluti quæ offendisset veniam petijt. Abbatissæ quoque in illam animaduertere volenti, vt missam faceret supplicauit, nihil ei mali referre cupiens, à qua passa iniuriam fuerat, vt patientiæ remunerationem à Deo sperare posset. *In vitis. PP.* *Euphraxia virgo.*

ET Paula Gracchorum stirpe nobilis, sed nobilior vitæ humilitate, cùm ne ipsa quidem, quæ omnia cōtempserat, propter Christum morsu hominum carere posset, nihil quicquam molestè ferebat. Cumque audisset se quorundam iudicio stultam ac mentis emotę reputari: Theatrū, inquit, facti sumus mūdo, & Angelis, & hominibus: nos stulti propter Christū, sed stultū Dei sapientius est hominibus. *Hier. in Epitaph. Paulæ.* *Paula vidua.* *1. Cor. 14.*

Elisabeth, vidua. ELIZABETH Pannonum Regis filia, postquam amisso viro distractisque fortunis, Deo in paupertate seruire cœpisset, fortè per semitam pergens hinc inde lacunosis silicibus voraginosam, note cuidam fœminæ,& in quam non pauca quondam beneficia contulerat, facta est obuiam. Quæ contemptim admodum superbeq; occurrens, ipsam quam antea coluerat obseruerat que tunc per iniuriã aduerso impulsam latere euertit in lutum, atque præterijt. Multo ergo deturpata cœno, Christi ancilla nihil indignationis præ se tulit, sed tacita tantùm subrisit, gaudens se ab hominibus despici, vt placeret Deo. *Conrad. Concion.*

Quedã matrona Alexandrina. Quamobrẽ quædã vltrò etiam quæsiêre, vbi huiuscemodi patientię virtutem exercerent. Sicuti illa nobilis Alexandriæ matrona, quæ (vt tradit Cassianus) Athanasiũ Episcopũ adiens, petijt sibi dari vnã ex viduis, quæ Ecclesiæ impẽsis alebãtur, cui ipsa beneface re posset. Cæterùm cùm petẽti optima concessa esset, queri deinde cœpit, non ex animi sui sententia viduam sibi datam. Ea igitur restituta, deterrimam omnium accepit. Et dum illi benignè humaniterque deseruiret, nihil ab ea nisi contumelias maledictaq; referebat, verbera quoque interdum excipiens, ne quid ad exercendam animi tolerationem deesset. Inde læta gratias egit Athanasio, quòd eam tandem sibi delegisset contubernalem, cui pro malo bonum, pro iniuria beneficium reddere assuesceret. Nam se ab illa priore (quoniam mitis & mansueti ingenij erat) officijs fuisse superatã. Sancta ergo ac prudens fœmina, eam sibi cõsciuerat sociam, quam non tantùm liberaliter alendo pietatis meritum consequi posset, sed etiam constãter perferendo patientiæ adipisci mercedẽ. Quota quæq; est quæ talem non abdicasset filiam, qualem ista alienam adoptauit? Quæ cum tali manens, se perditum iri non timeret, qualem ista, vt vberiorem beatitudinem promereri posset, elegit? *Cassian. Coll. 18. c. 14.*

PRAE-

PRAETER hæc iam dicta exempla, operæpretium est præceptorem quoque idem iubentiũ meminisse, vt quod rectè ac sapienter factũ credimus, auidius imitemur. Scriptum in Leuitico est: Non quęras vltionem, nec memor eris iniuriæ ciuiũ tuorũ. Et in Prouerbijs: Qui dissimulat iniuriã, callidus est. Vir iracũdus prouocat rixas, qui patiens est, mitigat suscitatas. Melior est patiens viro forti, & qui dominatur animo suo, expugnatore vrbium. Ne dicas, reddã malum pro malo: expecta Dominũ, & liberabit te. In Ecclesiaste quoque dicitur: Cunctis sermonibus qui dicuntur ne accommodes cor tuum, ne fortè audias seruum tuum maledicentem tibi. Scit enim conscientia tua, quia & tu crebrò maledixisti alijs. Et in Ecclesiastico: Humilia valde spiritum tuum, quoniam vindicta carnis impij ignis & vermis. Qui vindicari vult, à Domino inueniet vindictam, & peccata illius seruans seruabit. Ne respondeas stulto iuxta stultitiam suam, ne efficiaris ei similis. Tale est & illud Prophetę in Psalmis: Dixi custodiã vias meas, vt non delinquam in lingua mea. Posui ori meo custodiam, cùm cõsisteret peccator aduersum me. Obmutui & humiliatus sum. Quod vnde assecutus fuerit, alibi confitetur & ait: Super inimicos meos prudẽtem me fecisti mandato tuo, quia in æternum mihi est. Pax multa diligentibus Legem tuam, & non est illis scandalum. Ac se demum talem ostendẽs: Cum ijs, inquit, qui oderunt pacem, eram pacificus: cùm loquebar illis, impugnabant me gratis. In Euangelio quoque clamat Dominus: Beati mites, quoniam ipsi possidebunt terram. Beati pacifici, quoniam filij Dei vocabuntur. Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam, quoniam ipsorum est regnum cœlorũ. Beati estis cùm male dixerint vobis homines, & persecuti vos fuerint, & dixerint omne malum aduersum vos mentientes propter me: Gaudete & exultate, quoniam merces vestra copiosa est in cœlis.

Scripturarum sententiæ. *Leuit. 19.* *Prouer. 15.* *Ibid. 19.* *Eccl. 7.* *Prouer. 26.* *Psalm. 38.* *Psalm. 118.* *Psalm. 119.* *Matth. 5.*

Profectò talia ac tanta patientiæ præmia quisquis dignè perpenderit, facilè contemnet omnia, gaudebit in persecutionibus, & cõtumelias ducet pro delicijs. Et si idem mala etiam, quæ iracundis & impatientibus proposita sunt, considerauerit: tantò remissius iniurias perferet, quantò maiore in periculo se intelliget constitutum, cùm præmij amittendi, tùm subeundi supplicij. Omnis, inquit, qui irascitur fratri suo, reus erit iudicio. Qui autem dixerit fratri suo, Racha, reus erit concilio. Qui autem dixerit, fatue, reus erit gehennæ ignis. Quòd si is, qui tantùm verbo offenderit, ad gehennam destinandus sit: quãtò magis qui referendo iniuriam facto atque opere læserit? Ideo nẽpe Paulus Apostolus ad Romanos scribens: Benedicite, inquit, persequentibus vos, benedicite & nolite maledicere. Nulli malum pro malo reddentes, sed si esurierit inimicus tuus, ciba illum: si sitit, potum da illi. Noli vinci à malo, sed vince in bono malum. Idem suo exemplo Corinthios ad patientiam informãs atque instituens, ait: Maledicimur, & benedicimus: persecutionem patimur, & sustinemus: blasphemamur, & obsecramus. Tanquam purgamenta huius mundi facti sumus, omnium peripsema vsque adhuc. Ad hãc eandem virtutem capessendam, Thessalonicenses inuitat, dicens: Patientes estote ad omnes, & videte ne quis malum pro malo alicui reddat, sed semper quod bonum est sectamini inuicem, & in omnes. Ac ne quis aduersantium molestijs carere se glorietur, ad Timotheum, inquit: Omnes qui piè volunt viuere in Christo Iesu, persecutionẽ patientur. Ex quo potius timendum est illis, ne non satis religiosè viuant, quos nemo neque persequitur, neq; aliquando persecutus est. Quamobrẽ idẽ scribens ad Hebræos, protestatur & ait: Patientia vobis necessaria est, vt voluntatẽ Dei facientes reportetis promissionem. Sic ipsum & in Actis legimus docentem: Quoniam per multas tribulationes

Rom.12.
1.Cor.4.
1.Thessal.5.
2.Tim.3.
Hebr.10.
Actor.14.

bulationes oportet nos intrare in regnū Dei. Proinde Petrus quoque improborum in nos malitiam, non tribulationem, sed gratiam appellat, dicens: Hæc est enim gratia, si propter Dei conscientiam sustinet quis tristitias patiens iniustè. Quæ enim est gratia, si peccantes & colophizati suffertis? Sed si benefaciētes patienter sustinetis, hæc est gratia apud Deum. Et si exprobrabimini in nomine Christi, beati eritis. Satis multa de toleratione iniuriæ: nunc ad illam, quæ dispendij & iacturæ est, accedamus, 1. Pet. 2. 1. Pet. 4.

De Patientia damni. Cap. III.

RERVM iacturam fortiter feremus, si nihil accidere absque diuino nutu posse crediderimus. Cùm autem ita Dei voluntas fuerit, quis est qui resistat ei? Si peccauimus, vult vt castigati ad pœnitentiam conuertamur. Si non peccauimus, vt sustinendo humilitate proficiamus. Non est ibi querelæ locus, vbi exercendæ occasio datur virtutis.

IOB inter omnes Orientales magnus (vt scribitur) *Iob.* pecorum vtique copia & seruorum familiæque nobi- *Iob. 1.* litate. At verò his repentè amissis, non solùm inter Orientales, sed etiam Occidentalis magnus fuit. Patiētia eius in aduersis vbique terrarum prædicatur atque extollitur. Dum autem prosperitatibus frueretur, in patria tantùm notus erat. O verè magnum & omnibus seculis memorandū virum! cùm die vno tot opibus, tot seruis, tot liberis orbatū se cognouisset, corruens in terrā Deum adorauit. Et nudus egressus sum, inquit, de vtero matris meę: nudus illuc reuertar. Dominus dedit, Dominus abstulit: sicut Domino placuit, ita factum est, sit nomen Domini benedictum. In omnibus his non peccauit Iob labijs suis, neque stultum quid contra Deū locutus est. Quia certè vel labijs peccare Deo, maius damnum maioremque miseriam

esse existimauit, quã cũcta quæ habuit simul amittere.

Ezechias Rex. 4. Reg. 20. EZECHIAS, cùm omnes diuitias suas nimis iactanter ostentasset legatis Regis Babyloniorum, omnes pariter Babylonem Deo puniente transferendas audiuit. Cùm ergo tantam iacturam se facturum didicisset, non est turbatus. Sed quia peccauerat, libenter & peccati pœnam admisit, dicens: Bonus sermo Domini quem locutus est, sit tantum pax & veritas in diebus meis. Qua patientiæ humilitate meruit, vt illa regiæ gazæ direptio ad successores suos Ioachim & Sedechiam vsque differretur, quando etiam populus ipse ob delicta ductus est in captiuitatẽ. Non sensit damnum, qui eo se dignum confessus, animũ statim ad sustinendum parauit. Qui verò sæpè aduersa passi vitam corrigere neglexerant, amissis tandẽ omnibus, iugum quoque tulêre seruitis. Et qui leuiora malè tolerauerant, grauiora ferre compulsi sunt.

Gergezeni. Matth. 8. SIC in Euangelio Gergezeni illi porcorũ damnũ pluris facientes, quàm beneficiũ quo homines, & quidem ciues ipsorum à dæmonum læsione liberati fuerãt, rogauerũt Iesum, vt inde à finibus suis discederet, & discessit. Indigni quippe erant præsentia ipsa Saluatoris, qui sua magis quàm se saluari concupiscebant:

Apostoli. Marci. 2. Matthæus, Zachæus. Lucæ 19. AT contrà Sanctissimi Apostoli cæterique discipuli, vt soli Christo adhærerent, omnia quæ habebant, constanti erectoque animo reliquerunt. Neque Matthæus pecuniosum teloneũ dimittere distulit, neque Zachæus dimidium bonorum dare pauperibus, & iis quibus imposuerat, reddere quadruplum tardauit. Quia multò plus lucri se in vno Iesu facturos confidebant, quàm in omnium quæstu quæ vbique sunt diuitiarũ atque opum. Quod si à posteris quoque nisi in paupertate Christi fideliter seruiri nõ potuit, cur nos dolebimus aliquo rei familiaris detrimento, ob quod ad Dei cultum efficimur aptiores? Ad quem quisquis conuertitur, fragilium bonorum amissionibus non

mouetur, dicẽte Scriptura: Non contriſtabit iuſtum, quicquid ei acciderit. *Prouer. 12.*

PORRO ipſe etiam Dominus ad ſeruãdum huiuſmodi patientiam nos compellit, dicens: Ab eo qui aufert tibi veſtimentum, etiam tunicam noli prohibere, & qui aufert quæ tua ſunt, ne repetas. Noli prohibere, inquit, ne ſcilicet prohibendo magis irrites raptorem, & illum ad necem tui accendas, cui ne rem auferat, obſiſtis, atque idem & tibi ingentioris damni, & illi grauioris peccati cauſa fias. Idcirco etiam ablata poſteà repeti Dominus vetat, vt potius patientia ſuſtinendi, violentum vſurpatorem ad miſerandũ prouoces, quàm vlla repetendi moleſtia, ad iram. Talis præcepti ratio magis elucebit additis eorũ exemplis, qui illud, cùm caſus tulit, obſeruarunt. *Chriſtus. Luca 6.*

IGITVR Fundenſis Monaſterij Prępoſitus Libertinus, viam pergens, fortè incidit in quoſdam equites Gothos. Cumq; equum ſibi quo vehebatur abſtuliſſent, etiam flagellum eis porrigere cœpit: Tollite & hoc inquiens, quod vobis ad agendum iumentũ vſui erit. Illi verò abeũtes, cùm ad Vulturnũ perueniſſent, nulla vi equos, vt fluminis vada intrarent, cogere potuerunt, & memores iniuriæ quam Dei ſeruo intulerant, regreſsi ſunt, vt equum ſuum ſibi reſtituerẽt. Sed cùm ipſe omnino abnueret recipere, ac diceret, eo ſibi opus non eſſe, inuitũ ſuperimpoſuêre, & protinus remeantes, locũ vbi prius ſubſtiterãt, recto curſu pertranſierunt. Quia ergo Libertinus, non modò non repetere ablata, ſed nec recipere reſtituta volebat, recipere meruit vel inuitus. *Greg. Dial. lib. 1. cap. 2.* *Libertinus.*

Eiuſdem Monaſtrij Monachus, cui excolendi hortos cura erat, cernens in eo olera partim pedibus cõculcata, partim ſublata furto, & reperto aditu quo fur ingredi conſueuerat, ſerpenti præſepit, vt illum cuſtodiret, nec inde niſi iuſſus decederet. Proh pudor, irrationale animal ſeruo Dei obediuit, homo damnũ *Monachus Olitor.*

irro-

irrogare nō dubitauit. Fur ergo reuersus cùm serpentem conspexisset, præ timore se retrò ferre voluit, & pede vepribus implicato pronus pependit, donec ab ipso olitore superueniente expeditus fuit. Tum ab eodem amicè admonitus est, ne vltrà furto tolleret, quod ipse petenti gratuitò concessurus esset. Itaque nō olerum damno monachus angebatur, sed furantis peccato. Quippe qui illi sic deprehenso nihil se denegaturum quod poposcisset dixit, & iam pœnas pro delicto soluenti, dum per pedes penderet, incunctanter succurrit. *Ibid. cap. 3.*

Isaac Solitarius. ISAAC quoque apud Spoletanam vrbem Solitarius per spiritum præsciens fures ad hortū suum venturos, sarcula & rastros ibi apposuit, atque illi cùm nocto hortum ingressi fuissent, instrumētis protinus arreptis, vsque manè nihil aliud agere potuerunt, quàm terram vertere, & herbas infructuosas cōuellere, donec Isaac adueniens eis prandium attulit pro opera, insuper exhortans, vt à furto abstinerēt. Semper enim quicquid eis opus esset, se libenter indulturū, & tunc primùm omnis generis oleribus oneratos amicè dimisit. Itaque & cùm abesset, à flagitio illos cohibuit, & cùm adesset, rebus donauit, maius damnum reputans proximi peccatum, quàm sui hortuli, quo vitam sustentabat, vastationem. *Ibid. lib. 3. cap. 14.*

Quidam Sacerdos & Monachi. IN Valeriæ prouinciæ partibus, cuiusdam Monasterij gregis in proximo stabulabantur. Fur noctu eò accedens, veruece sublato, cùm rediret, quia per cœmiterium transitus erat, super sepulchrū, vbi illis diebus sanctus quidam Sacerdos conditus fuerat, fixis vestigiis hæsit, & neque progredi, neque regredi potuit, nec prædam quam tenebat dimittere, donec facto iam die à monachis deprehensus, peccatum confitens veniam poposcit. Illisque orantibus, dimisso veruece, abeundi facultatem impetrauit. Sacerdos ergo ostendit grauem culpam esse furtum, reum viuum

ipse

ipse mortuus mirabiliter retinendo. Monachi ostēderunt nihil se turbari damno, pro illo deprecando qui damnum inferre venerat. *Ibid, cap. 22.*

TALIS & in Stephano venerabili apud Reatinam ciuitatem Patre patientiæ virtus enituit. Qui cùm ex agello (quem vnicū habebat) messem ad aream congessisset, & quidam bonorum persecutor, igne supposito ignem incendisset, accurrenti discipulo ac succlamanti, væ væ Pater Stephane, quid tibi accidit? imò væ illi, inquit, fili, per quem accidit, nam mihi nihil accidit mali. Etenim nihil omnino malum esse arbitrabatur præter peccatum. Itaque illi qui damnum intulerat, indoluit, non sibi qui passus fuerat: cùm præsertim nihil aliud ad victū ei superesset, nisi quòd à Domino nunquam se desertum iri confideret. *Niceph. rer. Rom. lib. 22.* *Stephanus Presbyter.*

MEDARDVS Presbyter Torniaci Galliæ oppidi vineæ suæ vastatorem vuas collectas exportare frustra conatum cùm deprehendisset, absoluit, dimisitque illæsum. Alium mella ex alueariis suppilantē, sed apum aculeis ita affectum, vt inde se mouere non posset, recepto furto pœna liberauit. Quidam etiam milites, qui vicum eius Solemniacum deprædauerāt, loco pedem efferre, nisi præda omni reddita, non valuerunt. Suarij item illius porcorum gregem procul abigere molientes, cùm nocte tota iter fecissent, manè ibidem vnde recesserant inuenti sunt, & ipse peccatum confitentibus ignouit. Quia ergo semper in eos, qui se incommodo aliquo afficere tentauerant, mitis & clemens extiterat, ab omni prorsus incommodo tutatus est illum Deus, & eundem Episcopū primò Nouiensem, deinde Torniacensem fecit, super multa constituens, quia super pauca fidelem fuisse nouerat. *Sur. Tom. 3.* *Medardus Presbyter.* *Matth. 25. Luc. 19.*

ODO Cluniacensis Cœnobij Pater, ei qui equum suum noctu abegerat, & in eo sedens die lucescente *Odo Abb.*

compre-

comprehensus fuerat, cùm nec desilire interim, nec discedere quiuisset, veniam petenti indulsit, atque insuper nummos quinque dari iussit, gaudens vtique, non quia equum recepisset, sed quòd equi raptorē ad pœnitentiā conuersum cernebat, & iam ab eo Deum timeri, qui prius contemnere consuesset. *Sur. Tom. 6.*

Hieronymus Abb. D. quoque Hieronymus illos, qui asellum Monasterij furtim abduxerant, & inuiti rursum restituerant, cùm veniam rogatū aduenissent, dimissa offensa, conuiuio excepit, & admonitos, vt suis rebus cōtenti aliena non appeterēt, multa cum benedictione dimisit. At illi, quòd ab eo quem læserant, tam benignè accepti fuissent, quotannis Monasterio eius nō paruā olei copiam missitarunt, vt iam non solùm alieni auidi non essent, sed etiam sua largirentur. *Euseb. in vita Hieron.*

Elducus Abbas. ELDVCVS in partibus Britanniæ Abbas, Paulo discipulo segetis iam maturescentis delegarat custodiam. Quo obdormiente, graculorum agmen eò delapsum depascere agrum cœpit, & ille eorum strepitu experrectus, eisdem in nomine Domini ne auolarent, præcepit. Omnes ergo non secus atque quadrupedes, ante se agens ad Monasterium vsque compulit, & admirante atque interrogante Abbate, quid hoc sibi vellet, frumēti se vastatores ad illum adduxisse, vt pro culpa punirentur, respondit. Sed Elducus nihil de iactura dolens, illæsas aues protinus dimitti iussit. Discipulus itaque soliciti custodis functus est officio: Abbas verò patientiæ præbuit exemplum, etiam alitibus parcens, quæ se damno affecerant.

Mamertinus Abbas. IDEM animus in condonando Mamertini apud Antissiodorū Monasterij Sancti Germani Abbatis fuit. Qui vrsum ad rapiendas oues ventitantem, cùm in laqueos quos Monachi tetenderant, incidisset, miseratus exoluit ac dimisit, tantùm iubens, ne vltrà sibi suisque damno esset. Si ergo Sanctissimi viri bestiis quoque, à quibus rerum suarum deductionē factam

nouc-

nouerant, ignoſcendum duxerũt, quomodo nos non ignoſcemus hominibus. *Iacob. de Vorag.*

EVSTACHIVS Romanus aduerſis caſibus in vita multum conflictatus, & ſemper ſuperior, ita vt non immeritò poſt beatum Iob alterum patientiæ dicatur exemplar, amiſsis fortunis, ſeruis, vxore, liberis, Chriſtum ſuum (cuius fidẽ miraculo edoctus acceperat) nunquam dimiſit. Qua animi conſtantia meruit poſt annos aliquot (durè miſerabiliterque peractos) recuperare quæ amiſerat, vxorem ſcilicet olim à pyratis auectam, duos filios, alterum à leone, alterum à lupo raptos: vtrumque enim paſtores illo inſcio feris eripuerant, atque à pueritia ad adultã vſque ętatem educauerãt. Demũ ipſam (quam apud Traianũ habuerat) militiæ dignitatem, rurſum recepit. Sed maius his omnibus poſtremò ſub Hadriano aſſecutus eſt, cum coniuge ſimul ac liberis Martyrij coronã, vt quos præter ſpem viuos in terris reperiſſe lætabatur, cum iiſdem etiam viueret in cælo. *Idem.* *Euſtachius Romanus.*

BERNARDVS Clareuallenſis Abbas, cùm ducenta argenti pondo ſibi ad impenſas cõſtruendi Monaſterij miſſa, à graſſatoribus intercepta fuiſſe audiſſet, gratias Deo egiſſe dicitur, quòd magno ſe onere leuaſſet. Tam ergo modicè tulit argenti amiſsionem, vt eo grauari ſe putaret, ſi non amiſiſſet. *Bernardus Abbas.*

QVANTVM autem mali metuendum ſit iis, quos peruerſa vulgi opinio putat felicesr quia opibus affluunt, illo exemplo diſcimus, quo traditum eſt, Ambroſium Epiſcopum cùm apud diuitem quendã hoſpitandi gratia diuertiſſet, & ille ſe nihil vnquam in vita aduerſi paſſum iactaret, è veſtigio cum ſuis receſſiſſe dixiſſeque, ideo ſe inde fugere, ne vnà cum homine perpetuis proſperitatibus vſo ſimul pereat. Haud ita procul exceſſerant, & reſpicientes, vident ædes illas cum omnibus qui ibi erant terræ hiatu iam abſortas. Quàm ergo melius agitur cũ iis, qui identidem *Ambroſius Epiſcopus.*

ſeculi

feculi huius premuntur anguſtiis, vt illic felicitatem quærant, vbi caſus timeri nō poſsit? *Paulin. in vit. Ambr.*

Fœminæ. Othilia virgo. QVANTO igitur felicior (vt fœminarū quoque in calamitate patientiam explicemus) Othilia Virgo? Hæc apud Bauariam cæca nata fuerat, paternas deinde vix effugerat manus, qui eò proceſſerat inſaniæ, vt propter ipſum corporis vitium ei necē intentaret. Illa verò in omnibus quas patiebatur anguſtiis, Deo gratias agens, meruit tandē & viſum recipere, & in gratiam redire patris, & quòd his præſtabilius beatiusq; eſt, in ſanctarum Virginum numero cōputari. *Iacob. de Vorag.*

Elizabeth vidua. ELIZABETH vidua Regia ſtirpe, & Thuringiæ Principis connubio nobilis, defuncto viro, propinquis eius Tetrarchiam occupantibus, cum paruulis liberis eiecta, inops, egens, vaga, ærumnis omnibus obruta, ab iis quoque in quos olim beneficia contulerat contempta, ita omnia conſtanti animo ſuſtinuit, vt ad patrem Regem in Pannoniam, cùm accerſiretur, redire nollet, ne patientiam & humilitatē, quam in miſeriis inuenerat, inter regales delicias amitteret, vnamquanque animi virtutem theſauris omnibus habens chariorem. Nos quoque talibus inſtructi exemplis, iacturam omnem præſentium bonorum fortiter conſtanterque feramus, vt huiuſce perlationis merito, ad illa tandem vera & æterna bona poſsimus peruenire. *Conrad. in vita Elizab.*

De Patientia ægrotationis. Cap. IIII.

ADVERSAS etiam valetudines, quoties in has inciderimus, æquo animo ferre, virtutis lucrum erit. Languente enim corpore, animi vigor in cōtemnendis voluptatibus roboratur, iuxta illud Apoſtoli dictum: Cùm infirmor, tunc fortior ſum. *2. Cor. 12.* Quòd ſi corporeæ infirmitati quicquàm ineſſet mali, hanc Sanctis

suis Deus contingere non permitteret. Permittit autem, vt efficiat sanctiores.

ISAAC itaque ab illo benedictus, & dum inter alienigenas nō sine magno vitæ discrimine peregrinaretur, semper protectus, cùm senuisset, oculis captus est, intantum vt ne oculis quidem quos genuerat, dignosceret. Et bene hoc cessit illi, quoniam per cæcitatis errorem ad posteritatis suæ felicitatem à Deo promissam peruenit. Dilexerat Esau, sed benedixit Iacob. Et cùm se deceptum resciuisset, non irritam fecit benedictionem, quia iam Prophetiæ spiritu repletus, videre mente cœperat, quæ oculis perspici nequeunt, futurorum arcana. Illumque Dominum cōstituit fratrum suorum, cuius propaginem in Christo claudendam cognouit. *Genes 26. & 27.* *Genes. 26. & 27.*

IACOB quoque, cùm & ipse corpore ægroto, visuque per ætatem caligante, nihil fermè cerneret, vidit tamen quem ex duobus filiis filij sui Ioseph, alteri præferret. Vtrique enim benedicturus cācellatis brachiis dexteram capiti eius imposuit, qui sinistræ adstiterat. Ei verò qui dexteræ se obtulerat, porrexit læuam. Lippientibus oculis prospexit, quod prospicere non potuit qui habebat sanos. Nempe Ioseph dexteram eius apprehensam super Manassen transferre frustra conatus, ab eodem audiuit: Quia Ephraim Manassen maior erit, licet Manasses natu prior esset. Idem Iacob suis postremò filiis conuocatis, certissimo vaticinio prædixit, quæ singulis olim euentura erant, vt intelligas, oculorum hebetudinem spiritus acumini nihil officere. Neque enim qui mundis oculis, sed qui mundo corde sunt, Deum videbunt. *Iacob.* *Genes. 48.* *Matth. 5.*

SAMSONI fortitudinem nō minuit cæcitas, multoque plures hostium occidit erutis oculis, quàm antè integris occiderat. Tu quoque quem corporis visus destituit, mentis fortitudinē excita, bono animo esto, iam securior irruentes in te vitiorum cuneos excipies *Samson.* *Iudic. 16.* *Ierem. 9.*

clausis obturatisque fenestris, per quas mors ingredi ad animam solet.

Tobias. *Tob.2.* TOBIAE viro tum in Deum pietate, tùm solicitudine in pauperes claro, dum re supinatus obdormisset, stercus de nidulo hirundinum cadens oculos excæcauit, & nihil eo contristatus dicitur, sed gratias egisse Deo, pristinæque religiositatis ardorem accendisse magis quam restinxisse. Ob quã patientiam anno à cæcitate sua quarto visum recipere Angeli ministerio meruit, & rursum gratias Deo agens: Ipse, inquit, castigauit nos propter iniquitates nostras, & ipse saluauit nos propter misericordiam suam. Qui sic castigatus, sic se humiliauerit, & ipse visum recipiet, nõ quo mundus, sed quo mundi Dominus conspicitur, visum vtique mentis & spiritus.

Iacob. *Genes.32.* ALIAM præterea ipsius Iacob imbecillitatẽ hoc loco cõmemorabimus, vt simul & patientiam ostendamus. Cum Angelo luctatus, & ab eo in femore tactus, torpescente neruo claudicauit. Sed pedum vitium non sensit, dum mentis aciem in Deum dirigit. Nusquã queritur de femore debilitato, & statim post luctam, vidisse se Dominũ facie ad faciem gloriatur. Vnde illi nomen Israël, id est, Deum videns, inditur. Nequaquã illud malum putauit, quod se à colloquiis diuinis non arcebat: ideo nec lamentari voluit.

Miphibo-seth. *2.Reg.9.* MIPHIBOSETH Ionathæ filius, deleta Saulis domo solus superfuit, quia vtroque pede claudus nõ potuit interesse bello, quo ceciderunt fortes Israël. Insuper auitos agros solus possedit, & Regis Dauid mensæ particeps fuit. Tantum ergo illi pedum ægritudo contulit, vt & diutius & felicius viueret, fortasse vnà cum aliis occubiturus, si sanos pedes habuisset. Cùm ergo huiuscemodi valetudo plus prodesse possit quàm obsit, æquo animo tolerari debet, si euenerit.

SED arguet aliquis, hunc ipsum Miphiboseth, eò quòd claudus erat, à Siba seruo contemptũ ludibrioq; habitum,

habitum, quippe qui ipso relicto fugiens, falsa ad Regem delatione possessionum eius partem intercepit. Respondebimus, multos etiam qui nunquam claudicauerant, dolis atque perfidia seruorum deperiisse. Itaque neque isti sua pedũ imbecillitas detrimento fuit, sed nequitia serui, quem fugientẽ fortasse peremisset, si consequi potuisset: innocentior fuit, quia ingredi nequiuit. Multò autem satius est, debiles pedes habere, quàm manus cruentas.

I O B ipse nõ tantùm pedibus aut manibus, aut aliquo membrorum æger erat, sed toto prorsus corpore tabidus atque putridus; & à plãta pedis vsque ad verticem fœdissimis vlceribus confectus. Testa saniem radebat, iacebatque in sterquilinio, magis etiam dolendi causas habens, quòd paulò antè omnẽ substantiam (cùm opulentissimus esset) vnà cum liberis amiserat, nec tamen cogi vnquam potuit, vt saltem labiis peccaret. Vxor iacenti assidebat, non quæ consolaretur afflictum, sed petulantia sua grauius exasperaret. Nanque tantarum impatiens ærumnarum iubebat, vt iam in suam ille necẽ maledictis Deum prouocaret. At verò Iob non ignarus, longè maiorem esse miseriam, Deo peccare, quàm ista pati, in ipsam indignatus: Quasi, inquit, vna de stultis mulieribus locuta es. Si bona suscepimus de manu Domini, mala quare nõ sustineamus? Affligens me dolore nõ parcat, nec contradicã sermonibus sancti. Meritò igitur post tot aduersa talemque patientiã dupliciter dicitur recepisse, cæteris fœlicior futurus, qui dum viueret, miserior existimabatur. *In libro Iob.* *Iob 2.*

E Z E C H I A S Rex ægrotauit vsque ad mortem, sed cùm orasset, factus est sibiipsi superstes: Ita & tu in tua infirmitate (vt Ecclesiasticus inquit) ora Dominum, & curabit te. Sed & hoc diligenter attende, quantũ interfuerit inter ægrotantem & sanatũ: dum langueret, expers delicti fuit, mox vt cõualuit, iactantiæ crimen *Ezechias Rex. 4 Reg. 20. Eccl. 38.*

 incurrit,

incurrit, ostentās alienis diuitias suas, quas æger contempserat. Nec leuis culpa fuit, ob quā illas ad alienos quoque transferēdas audiuit. Nobis ergo, si meminerimus, quantò ad peccandum propensiores existant qui corpore sano sunt, minus molesta erit infirmitas.

Christus. Matth. 7. ORANDVM autem esse pro infirmo & Dominus docuit, suspiciens in cælū, cùm surdū ac mutum hominem curare vellet, nec solùm suspexit, sed etiam ingemuit, vt precaturi mentem simul cum oculis ad *Marci 2. Lucæ 5.* Deum dirigere discat. Paralytico priusquā sanitatem concederet, peccata dimisit, vt quia propter peccata in morbū inciderat, submota causa cessaret effectus. Ex quo sanè datur intelligi, ægritudinem quandoque delicti pœnam esse. Quod si per pœnitētiam & confessionem deletum fuerit, reliquum est vt æger conualescat. Itaque semper curandum, vt antè animæ nostræ remedia adhibeat Sacerdos, quàm corpori medicus, vt etiam si alia de causa quàm ob delictū malè affecti fuerimus, & morbus curari nequiuerit, magis securi vitæ huius finē expectemus. Ne mors quidem grauis erit vitam meliorē sperantibus. Morbo autem liberatis, magnopere cauendū est, ne veluti canes ad *Iohan. 5.* vomitum reuertamur. Ait enim: Ecce sanus factus es, iam noli amplius peccare, ne deterius tibi aliquid cōtingat. Aequum quippe est, vt qui accepto sanitatis beneficio rursum delinquit, grauiùs puniatur.

Paulus Apostolus. Actor. 9. 2. Cor. 11. PAVLVS post triduanam cæcitatem, ita se correxit, vt de persecutore Apostolus fieret. Percusserat eū Dominus vt sanaret, & ille sanatus tantum profecit virtute, vt omnia ardua, dura, acerba, cōtumeliæ, verberationis, vitæq; periculi plena nō inuitus subiret *Ibidem 12.* pro Christo, frigus, famem, gladiū, iuxta contemnēs. &: Libenter, inquit, gloriabor in infirmitatibus meis, vt inhabitet in me virtus Christi. &: Cùm infirmor, *Ibidem 4.* tunc potens sum. &: Licet is qui foris est noster homo corrumpatur, tamen is qui intus est, renouatur de die

in diem. Id enim quod in præsenti est momentaneum & leue tribulationis nostrę, supra modum in sublimitate æternum gloriæ pondus operatur in nobis, non contemplantibus nobis quæ videntur, sed quæ nō videntur. Quæ enim videntur, temporalia sunt: quę autem non vidētur, æterna sunt. Scimus enim quoniam si terrestris domus nostra huius habitationis dissoluatur, quòd ædificationem ex Deo habemus, domū non manufactam, sed æternam in cælis. His Apostoli documentis patientiam nostram muniamus, & eiusdem exemplo quicquid euenerit, non modo constāter, verumetiam alacriter perferemus. *2. Cor. 5.*

IN Vedasti Atrebatensis Episcopi vita legimus, cùm corpus eius de loco, vbi olim positū fuerat, transferretur: quendam cæcum, cui Audomaro nomen fuit, expetiisse, vt videret Sancti ossa, & illicò visum recepisse. Deinde cū rursum orasset, vt si ea res animæ suæ salùti minus conduceret, rediret infirmitas, iteratò oculis captum fuisse. O prudens votū, singularemque cæci patientiam, qui ne tunc quidē cernendi copiam postulasset, nisi tam pij desiderij causa incidisset. Ideoque Sancti corpore viso, ad cæcitatem suam reuerti maluit, quàm ad ea, quæ ante cæcitatem fortè se commisisse recolebat. Contempsit oculos, vt innocentius viueret: & innocētius victurum, obducti denuò oculi fidem fecére. *Sur. Tom. 1.* *Vedastus Episcopus.*

PETRVS quoque Abbas Clareuallensis, quadā graui valetudine vexatus, oculum amisit, & se gaudere dixit, quòd è duobus inimicis alterius molestia iam liber esset. Argumento est, magis etiam gaudendū illis qui vtroque orbātur. Et cur enim non se consolari habeant qui ambobus carent, cùm non sit eis opus ad Deum clamitare cū Propheta: Domine, auerte oculos meos ne videant vanitatem. Qui si illos vel auertere per se potuisset, vel omnino non habuisset, neque adulterij, neque homicidij crimine se polluisset. *Petrus Abbas.* *Psalm. 119.*

Pygmenius Presbyter. AEQVO animo ferebat & Pygmenius Presbyter Romanus quòd oculis captus esset, nequando illi inimicos Ecclesiæ Christianæ aspicere contingeret. Vnde Iulianus Apostata Imperator, cũ fortè ipsi occurrisset, deridiculi causa: Gratias, inquit, ago Diis, ô Pygmeni, quòd te video. Econtrà ille: Gratias Deo meo ago, respondit, quòd te non video. Tam igitur forti animo cæcitatem pertulit, quàm tyrannũ cõtempsit. De hinc *1. Cor. 2.* Martyrij corona donatus, videre cœpit, quæ oculus non vidit: & audire, quæ auris non audiuit: & intelligere, quæ in cor hominis nõ ascenderũt. Et nos (proh nephas) cæcitatem horremus, cùm tantam beatitudinem & cæci cernere possint, & qui inoffensos oculos habent, difficilius assequi soleant. *Bedas in Martyrol.*

Maiolus Abbas. MAIOLVS Cluniacensis Monasterij Monachus cæcus erat, & tamẽ sapientiæ ac sanctitatis merito factus est Abbas Maticensis. Nec sua ipsi obstitit cæcitas, quin alios cæcos curaret, surdos insuper mutosque & claudos sanauit, proculdubio sanaturus & seipsum, nisi multò plus emolumenti ac fructus percipere se sciret ex eiusmodi imbecillitatis toleratione atque patientia. Itaque cæcus quidem vixit, sed miraculorum fama videntibus illustrior fuit. *Sur. Tom. 3.*

Vbaldus Episcopus. AD Vbaldum Eugubinæ vrbis Episcopũ (quoniam & ipse miraculis pollebat) cæcum quendam venisse legimus, opemque implorasse, & ab eodem illi persuasum, ne visum sibi restitui expeteret, quia eo restituto animæ cæcitatem esset passurus. Itaque incuratum dimissum. Consolentur se hoc saltem exemplo, qui videre desierunt, ignari si sani essent, quàm continentes oculos forent habituri. Noluit cæco mederi Vbaldus, ne corpori subueniens, animæ faceret detrimentum. *Steph. Cremonens.*

Spes Abb. ET Spem Abbatem virum sanctimoniæ fama celebrem, oculis captum fuisse, in Dialogo Pontificis Maximi Gregorij traditum est. Sed eundem quadragesimo

gesimo tandem anno visum diuinitus recuperasse, audisseque sibi dictum, vti proxima monasteria inuisere pergeret, & fratribus perfectius viuendi præcepta daret, ipse propediem decessurus. Itaque eo perfunctum officio, postquàm ad suos rediјt, in Fratrum cœtu psallentem expirasse. Tunc ergo videre cœpit, cùm è vita egredi oportuit, vt palam esset, cæcitatem illam non culpæ fuisse, sed probationis, qua auctum est per patientiæ virtutem vitæ meritum. Ab ore morientis columbam exisse, & ad cœlum euolasse visam ferunt. Columbæ igitur puritate interius totus nituit, qui oculis tantùm exterius orbus fuit. *Greg. Dial. lib. 4. cap. 10.*

De Didymo Alexãdrino testatur Hieronymus qui eius auditor fuit, quòd à parua ætate oculis captus, & ob id elementorum quoq; ignarus, tantùm miraculũ sui omnibus præbuit, vt Dialecticam & Geometriam (quæ vel maximè visu indiget) vsq; ad perfectũ didicerit. Addit etiam plurima opera ab eo nobilia scripta, Commentarios in Psalmos omnes, Commentarios in Euangelium Matthæi & Iohannis, de Dogmatibus contra Arrianos libros duos, de Spiritusancto librum vnum, in Isaiam decem, in Osee octo, in Zachariam quinque, & infinita alia, quæ digerere proprium indicis est. Quòd si tanta nosse cæcus potuit, apparet ne in discendo quidem oculis admodũ opus esse. Quinimò plerunque videmus, magis docile ingenium tenacioremque memoriam cæcorum hominum esse, quam cernentium, & eò plus menti eorum datum, quò oculis minus. Conceptus enim & imaginatio, & ipsa rerum reminiscentia, totam se penitus ad animam colligit, firmiterque inhæret, dum foras per varia visus obiecta nequit euagari. Ita fit, vt hac quoque de causa cæcitas nobis tolerabilior esse debeat, si acciderit. *Hieron. de viris illustrib.*

Didymus Alexãdrinus.

Reliquarum quoq; infirmitatum fortia perquira-

Greg. PP. mus exempla. Gregorio Pontifici, quòd pro Traiano infideli Imperatore Deum deprecari ausus esset pœnæ nomine hanc optionem datam perhibent, vt siue quamdiu viueret, magnis assiduè languoribus agitaretur, siue cùm defunctus fuerit, bidui spacio ignē Purgatorij sustineret, & elegisse languores, constanterque pertulisse. At nos grauioribus quidē obnoxij delictis, & nullo virtutis genere cum hoc Sancto cōferēdi, quoties morbo aliquo afficimur, indignamur: Vt scilicet post hæc leuia, quæ impatienter ferimus, nec illa tantò atrociora deuitemus. Neque enim indignando peccata minui solent, sed cumulari. Qui autem libēter corporis mala tolerat, ad expiationem spiritus proficit. *Greg. Dial. lib. 2. cap. 44.*

Ægidius Solitarius. PROINDE Egidius ad Rhodani ostia solitarius, cùm à venatoribus sagitta in incertum missa inter syluas latentem sauciasset, nō modò medicinam corpori admittere noluit, sed etiam ad Dominum orauit, nequando læsa caro sanitatem reciperet. Parum erat solitudinis necessitatem ferre, quotidianas vigilandi, precandi, ieiunandi fatigationes pati, vulnus insuper quasi diuinitus inflictum manere voluit incuratum, vt additus corpori dolor, ab animo procul arceret voluptatis cogitationes. *Fulbert. Carnotens.*

Stephanus Anachoreta. STEPHANVS verò Mareotidis regionis Anachoreta, cùm verendas corporis partes exulceratas taboque diffluentes haberet, curationem quidem non recusauit, sed dum curatur, maioris patientiæ præbuit exemplum, desectiones à Chirurgo passus nullo emisso eiulatu, nullo edito gemitu, ac si omnino doloris vim non sentiret. Adhæc eiusmodi ægritudine affectus, non intermisit manuum laborem, de palmarum folijs funiculos contorquens, non spiritalis exohortationis curam, semper eorum, qui in eo ad se conuenissent, saluti consulens. Ita magnam languoris molestiam maiore virtutum meditatione

vincebat, animo etiam fortior, quàm corpore debilior. *Hist. Tripart. lib. 8. cap. 1. Pallad. Hist. 30.*

BENIAMIN Eremita aquæ intercutis morbo vehementer laborabat. Ac ne hoc illi ob delicta dadum, crederes, alios infirmos oratione sola curauit. Eis verò qui infirmitatem eius miserabantur, è diuerso supplicare solebat, ne corporis sui sed animæ curam haberent, veniamque à Domino sibi exorarent peccatorum, quæ dum sanus esset, se commisisse aiebat. Ita quòd peccator foret, plurimum angebatur: quòd æger, nihil. *Hist. Trip. lib. 8. cap. 1.* *Beniamin Eremita.*

PAVLVS quoqe solitudinis quondam (quæ Panephisi AEgypti oppido adiacet) cultor, resolutis (vt Cassianus tradit) paralysi membris, in lectulo decũbens cæteris, qui ægrotabãt, sanitati erat. Oleo enim, cui ipse benedictionem imposuisset, peruncti curabantur. Qua quidem in re ostẽdere nobis voluit Dominus, quantum ille & fortis esset in patiendo, & pius in miserendo. Idem enim qui pro sua valetudine nihil solicitus videbatur, pro aliena anxius erat, & præsentaneũ omnibus remedium conferebat. *Cassian. Coll. 7. cap. 26.* *Paulus Solitarius.*

DE Seruulo mendico in Homilijs & in Dialogo Gregorij relatum est, quòd toto vitæ tempore paralysi laborarit, ita vt in lectica iacens mouere se omnino non posset, semper tamen in doloris accessionibus Deo gratias agere, Hymnos decantare, & concitatiore quodam quasi stimulis actus spiritu, aliquid de Scripturis, quod non legendo, sed audiendo didicerat, recitare. Meritò ergo moriens Angelorum cantus audiuit, meritò mortuus odore suauissimo fragrauit. Quibus indicijs consideratum est, quantam illi beatitudinẽ æquanimiter tolerata infirmias attulisset, quantum iam fœlix esset, qui dum viueret, tam miser ac tam miserabilis putabatur. *Greg. Dial. li. 4. cap. 14. & Homil. 15. in Euang.* *Seruulus mendicus.*

Dunstanus Episcopus. DVNSTANVS ante morbum ab Elphego Ventano Episcopo necessario suo, nullis hortatibus, vt monachum profiteretur, compelli poterat. At verò febre correptus, mox vt conualuit, vltrò ad Monasterium properauit, & Religioni se addixit, multaque vitæ sanctitudine pollere cœpit, breui Presbyter factus, atq; ad Cantuariensem Ecclesiam regendam accitus, pontificia quoque dignitate effulsit, multis denique miraculorum signis nobilitatus fuit. Itaque tantum illi aliquando ægrotasse profuit, quantum, si semper sanus perseuerarer, fortasse nocuisset. *Sur Tom. 3.*

Franciscus. IPSE etiam nunquam satis laudatus Franciscus, non antè cœpit esse perfectus, quàm grauissimam corporis valetūdinem incurrisset. Vigesimo ætatis suæ anno infirmatus didicit terrena contemnere, quæ sanus dilexerat. AEger soli Deo seruiendum esse intellexit, qui antehac sanus auaritiæ seruierat, dum negotiationibus operam daret: & quisquam infirmitatem incusare audet, quæ tantum gignat boni? Quòd autē in plerisque non eundem sortiatur euētum, non hoc eius vitio fit, sed ipsorum qui sanati sic vitam suam instituere negligunt, vt dum ægrotarent, promiserunt. *Bonauent, cap. 1.*

Sergius. SERGIVS Senogalliæ Princeps, elephantico morbo diuinitus liberatus, omnia quæ habuit, partim Ecclesiæ, partim pauperibus erogauit, & relictis omnibus, soli Deo humilis & egenus toto animi affectu seruire cœpit. Compulerat enim sua ipsum infirmitas humani generis conditionem altius considerare, & deprehendit, nihil prodesse homini terrenum dominatum, atque illum, vbi conualuit, dereliquit, cœlestia tantùm quærens & æterna. Non ab re igitur in Ecclesiastico scriptum est: Infirmitas grauis sobriam facit animam. *Eccl. 31.*

Marcellinus Episcopus. MARCELLINI Anchonitani Episcopi sanctitatem haud impediuit podagræ morbus, quippe qui mani-

manibus gestatus alienis, vrbis incendium ex aduerso se obijciens derepentè cessare fecit, tam potens virtute, cùm pedibus tam debilis esset. Hinc nos quoties imbecillitate aliqua superati vestigijs insistere minus valuerimus, meminisse debemus, ob hoc, nobis terrã calcandam denegari, vt cœlum mẽte conscendamus: nec dubitemus, breuis infirmitatis nostræ patientiam æternæ illic incolumitatis beatitudine compensandã. *Greg. Dial. lib. 1. cap. 6.*

IN vita Thomæ Cantuariensis Archiepiscopi memoriæ proditum est, quendam acquirendæ valetudinis gratia ad sepulchrum eius accessisse, & voti compotem factum, dum rediret, secum quærere cœpisse, sanitas ne corporis, an imbecillitas, ad animæ salutem magis cessura esset: & rursus Sancti aram repetisse orasseque, vt quod sibi ad beatitudinem adipscendam accommodatius esset, id eueniret, ac statim eodem implicitum fuisse morbo. *Virtus ergo* (vt Apostolus inquit) non in sanitate, sed in infirmitate perficitur. *Iacob. de Vorag.* *Thomas Archiepiscopus.* *2. Cor. 12.*

NVNC debilioris quidẽ sexus, nec tamẽ debiliora exempla contẽplemur. Agatha Virgo & Martyr; cùm illi post multos cruciatus mamillam à pectore auulsisset tyrannus, quoniam fidem non poterat, & Petrus Apostolus eam curaturus in carcere apparuisset, Chirurgum aliquem ad se venisse rata, detrectabat medicinam, dicens: nunquam se pharmaca corpori admisisse, sed illius medici opera semper vsam, qui solo verbo omnem infirmitatem curaret. Hunc autẽ esse Dominum Iesum. Tunc Petrus, Apostolum se eius esse, & ab eodem ad illam missum indicans, euanuit, ipsa sana relicta. Non hoc dicimus, vt infirma Virgo medicamentum respuat, sed semper spem omnem in Christo collocet, semper soli gratias agat: hoc in ægra, patientiæ: in sanata, gratitudinis testimonium erit. *Sur Tom. 1.* *Feminæ. Agatha Virgo.*

Syluania. Virgo,

Quamuis Syluania quoque Ruffini Alexandriæ Pręfe ctı soror, Deoque dicata Virgo, cùm malè haberet, medicis consulentibus balnea adire noluit:hoc tamē non medelam contemnens, sed mollitiem cauens, quippe quæ per annos sexaginta neque vultum, neq; pedes lauisse dicitur, neque aliam corporis partem, præter summos manuum digitos, cùm capere vellet cibum, non aliud ad cubandum lectulum habuisset, quàm nudam humum. Cogita nunc, qualiter infirmitatem tulerit, quæ talia dum sana esset, sua sponte, vt Christo placeret, tulit. *Pallad. Hist.* 142.

Paula Virgo.

PAVLA Romana cùm febri laboraret,& stomachi cruditate cibū nō digereret,vt modico vino vtereretur, nec medicorum placitis,nec religiosorum suasionibus compelli potuit, nolens ab instituto vitæ monasticæ ne in ægritudine quidem declinare. Multo enim tempore aquam bibens,magis expauit vini gustum,quàm infirmitatis periculum, neque tanti fecit sanitatem,vt eius recuperandæ gratia spiritalis continentiæ modū, quem ad illam vsque diem perpetuò seruauerat,intermitteret. *Hier. Epist. Si cuncta.*

Galla vidua.

GALLA & ipsa Romana Symmachi Consularis viri filia, cùm intra puellares annos marito viduata ægrotaret, corpore toto in tabeficā scabredinē verso medicis affirmantibus nisi iteraret matrimonium,vel morituram eo morbo, vel mentum pilosum veluti vir habituram: neglexit medicorum consilium, & omnia perpeti maluit,quàm ad coniugium redire,ad quod repetendū,si sana extitisset,fortasse nemine hortante solus iuuenilis ætatis ardor eam compulisset. Ægra didicit optare meliora: itaque vt optata possideret, omne carnis detrimentum pro nihilo duxit. Mammillam deinde vlceribus affectū ita tolerauit, vt iam morti proxima, apparente sibi Beato Petro Apostolo, non vt curaretur rogarit, sed an sibi peccata sua condonata essent,quęsierit. Quæ dimissa esse audiens,

multò

multò plus ex hoc consolationis cepit, quàm ex ægrotatione ceperat doloris. Si sic animæ curam gesserimus, omnis aduersa corporis valetudo tolerabilis erit. *Greg. Dial. lib. 4. c. 13.*

QVOD quidem etiam Elizabeth de Sconaugia Deo dicatæ Virginis probatur exemplo. Quæ (vt Sigebertus scribit) toto corpore vlceribus contabefacto iacens, nunquàm ob hoc aliquam animi tristitiam vultu prætulit, multas interim futurorum reuelationes accepit, acceptasque prodidit, vt facilè dixerim, & ideo sanctam fuisse quia patiens erat, & ideo patientē, quia sancta. *Ecbertus & alij.* *Elizabeth.*

SIC & Clara Virgo, cùm languēte corpore semota in lectulo decubāret, mentis oculis cernebat quæ procul in Ecclesia agerentur, & ea deinde reuersis ad se sororibus (magna cum omnium admiratione) referebat. Nihil itaque illi obfuit fracti corporis ægritudo, cùm tantum animo valeret. *Sur. Tom. 4.* *Clara virgo.*

APLAIDEM quoque Virginem toto corpore saniosam, apud Tudotum Galliæ vrbem fuisse constat, tantæ tamen apud Deum gratiæ ac meriti, vt per annos multos infirma, nullo alio cibo vixerit, præterquàm Sacrosanctæ Eucharistæ pane, in spiritu rapta damnatorum pœnas beatorumque gloriam viderit, quæque diuersis per orbē locis agerentur scierit, atque interdum futura prædixerit. Si tot ac tanta cum languore possunt venire bona, quis illi præferre audet sanitatem, quæ si præferenda esset, haud dubium quin diutissemè illa perfrui Sanctos suos Deus concederet, nec ita frequens apud eos esset ægrotationi locus. *Aplaides Virgo.*

QVANTVM verò ad seruandum sanctæ castitatis positum conferre soleat ipse corporis languor, atque infirmitas, Petrus Apostolus documento est. Qui Tito discipulo interroganti, cur Petronillam filiam suam diutiùs ægrotare pateretur, cùm alijs malè affectis repentè sanitatem induceret? ita illi expedire, respondit. *Petronilia Virgo.*

respondit. Ac ne dissimulare impossibilitatem videretur, iussit eam surgere, & ipsis discumbentibus ministrare. Exurrexit sanam; & vt perfuncta est officio, rursum patris iussu ad lectulum pariter ac morbum rediit. AEgrotando igitur didicit Virginitatis amare puritatem, ita vt postea sanata, mori præoptaret, quàm Flacco Prætori nubere. Quare non modò patienter ferenda ægritudo est, verumetiam appetenda, quoties intimis in medullis concitatus ardor iuuenilia occupat membra, venasque succendens ad turpem libidinem illicitasque prouocat voluptates. *Marcell. apud Aloysium.*

Andragasina Virgo.

HANC siquidem appetiit, & valdè appetiit Andragasina Virgo, quæ à patre desponsata, pro tutanda Virginitate Deum orauit; atque hinc lepræ morbo deformatam exhorruit sponsus, qui sanam antè adamauerat, intactamque repudiauit. Neque illa quicquàm pensi fecit tam acre malum, dum multò mallet castè viuere, quàm sana. Ne autem morbi huius causa in ambiguo esset, vt primùm professa est religionem, sana euasit. Ita palam factum est, ideo fuisse leprosam, ne esset corrupta. Et ne plura huiusce patiētiæ exempla enumerare longum sit, hac tandem breui sententiola partem istam concludamus: Nullam esse tam grauem infirmitatem, nulllam tam vastam horrendamque calamitatem, quæ non æquo animo perferetur, si æterna cogitabimus.

Petr. de Natalib.

De Patientia Martyrum sexus virilis. Caput. V.

AETERNA ac cœlestia secum meditando fortissimi Christi milites (vt postremò de Martyrii patientia differamus) omnia tormentorum genera facilè contemplere. Non sunt enim condignæ passiones huius temporis (vt Apostolus inquit) ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis.

Rom. 8.

PRIMI

PRIMI Veteris Legis Martyres Prophetæ fuerũt, de quibus Micheas in maxillam percutitur, & in carcerem truditur, Vrias interficitur, Ieremias carcerem & verbera patitur, in lacum cœni per ludibrium iactatus lutatur, postremò, lapidibus obruitur: Isaias in duas partes viuus secatur. Dum enim missi à Domino veritatem prędicarent, sæuissimorum Principũ vim atque minas pro nihilo habuerunt. *Prophetæ. Micheas. Vrias. 3. Reg. 22. Ieremias. Ierem. 20. Isaias.*

DEINDE Sidrach, Misach & Abdenago pueri, ætatem animi magnitudine supergressi, cùm Regis Nabuchodonosor statuam adorare nollent, in fornacem ardentem proijciuntur, & inter furentes flammarum globos laudes Deo decantant. Daniel leonibus deuorandus datur. Sed nec illos adussit ignis, neque hunc leones attigerunt, vt omnibus manifestum fieret, veræ religionis virtutem potentissimo tyranno fortiorem esse, & fideles, nisi Deo permittente, nulla vi occidi posse. *Dan. 3. & 6. Sidrach, Misach, Abdenago, Daniel.*

Posthæc Antiocho Epiphane Ierosolymam vastante, idolum desolationis super Altare Dei positũ multi ex Iudæis nolentes adorare trucidati sunt. Pueri qui circuncisione deprehendebantur, suspendio interempti, & qui cibis immundis abstinuerant, neci traditi. Quidam qui se prius armis defenderant, deinde ab inuadentibus die Sabbati ad vnum ferè cæsi sunt. Etenim ne diuinæ Legis mandato derogarent, ea die repugnare nefas esse duxerunt. Duæ mulieres, quæ filios circunciderant, cum ipsis infantibus ad vbera alligatis missæ in præceps. Plerique quia Sabbatum obseruarent, flammis exusti. Adeò hi omnes mori minus timuerunt, quàm prçuaricari. *Iudæi. 1. Mach. 1. 1. Mach. 2. 2. Mach. 6.*

ELEAZARVS Scriba & ipse sacrarum Legũ seruator assiduus, interimi quidẽ potuit, vt autem porcinam gustaret, cogi non potuit, præferens vitæ suæ diuini ritus fidem. Et cùm amici aliam carnem, qua vesci solebat, supponerent, volentes eum subtrahere *Eleazarus Scriba. 2. Mach. 6.*

neci,

neci, non eis acquieuit, nolens hac ſimulatione ſe ſeruare, & alios perdere, præuaricationis exemplo, qui putaſſent ipſum cibo Lege vetito vſum fuiſſe. Forti itaque animo cædentium ictus pertulit, vt ad eoſdem conſtanter tolerandos fidelem populum animaret, haud ignarus, multò gloriosius eſſe, Deo obediendo mori, quàm obſequendo infideli tyranno, viuere.

Septē fratres Machabæi. 2. Mach. 7. SEPTEM verò fratres, ſeptem in Apocalypſi Eccleſiarum typus, multò atrocioribus tormentis conficiuntur cum matre, quia maior perſecutio in Eccleſiam quàm in Synagogā ſæuitura erat. Igitur reſpuentes cibum Lege vetitum, ſupplicia conſtanter ſuſtinuerunt, & quidem alius poſt alium, vt prioris pœna cæteris cernentibus terrori eſſet, ſed nequaquam territi ſunt. Itaque vice cuiuſque ſeruata, linguas omnibus amputarunt, capita cute decaluauerunt, manus pedeſque præciderunt, & ſic trunca corpora ſuper ignitam ſartaginem torrendo conſumpſerunt. Mater deinde quæ non fleuerat filios, ſed ad patientiam iam hortata fuerat, iam de illorum victorijs læta, mortem alacriter ſubijt, & quos tunc tam acerbos cruciatus tolerare vidit, nunc vnà ſecum in æternę beatitudinis regno triumphantes cernit. tantò facta eſt poſt ærumnas felicior, quantò in perferendo extitit conſtantior.

Raſias. 2. Mach. 14. NEQVE te, Raſia, vir non ſolùm caſtitate (quæ rara in Iudaiſmo erat) ſed etiam fide præſtantiſsime, hoc loco præteribimus. In quo vno impijſsimus Nicanor omnes reliquos ſe ſuperaturum ſperauit. At tu, cum iam vndique circumdatus effugere non poſſes, vt doceres te non timere necem, ſed magis religionis ab infidelibus ridendæ ludibrium, Spiritusſancti inſtinctu tibiipſi mortem conſciuiſti, ferro te feriens, & de arduo loco in præceps mittens, & erumpentia viſcera manibus proprijs direpta in turbam proijciens, ac Deū tuum inuocans, vt illa tibi iterū redderet, futurę,

Reſur-

Resurrectionis spe certissima ipse stabilitus. O incredibilem animi tui fortitudinem! Terruisti tyrannum, nihil vitæ tuę parcens, dum Dei consulis honori. Sensit inimicus se ab vno vinci, qui te vno victo, cæteros facilè in suam erroris sententiam se tracturum credidit. Ostendisti, te etiam grauiora pro nomine cœlestis Regis pati posse, quàm fortasse terrenus omnium immanissimus inferre cogitabat. Felix qui tali priuilegio dotari meruisti, vt in perferendo Martyrio ad confusionem inimici, tua in te vtereris manu, quod paucis admodum concessum aliquando fuisse nouimus: & quod alijs imputaretur ad peccatum, tibi versum est ad gloriam. Nam cùm omnibus præceptum sit: Non occides: tibi dispensatum est, vt te percuteres, & vinceres: occideres te, & viueres. *Exod. 20.*

HAEC de veteribus: ad noua veniamus. Iohannes præcursor Domini, & plus quàm Propheta, & quo non surrexit maior inter natos mulierum, Herodis Antipæ iussu in gratiam adulteræ carceri mancipatur, obtruncaturque, ac medius inter Legem & Euangelium, huius initium, illius finem sanguine suo cōsecrat. *Iohannes Baptista.* *Matth. 11.* *Luca 3.*

POST illum primitiæ mortuorum Dominus noster Iesus Christus, ladibria, maledicta, cōuitia, multa horrendaque supplicia, & ignominiosissimam Crucis mortem sustinuit, vt pro quibus ipse volens ac libens talia patiebatur, eosdem ad patiendas Martyrij pœnas suo excitaret exemplo. Iam tū dux inclytissimus milites suos non armis muniens, sed toleratione confirmans, cùm diceret: Nolite timere eos qui occidunt corpus, animam verò non possunt occidere. Sed eum potius timete, qui potest & corpus & animam perdere in gehennam: Et qui perdiderit animam suam, inueniet eā. Et in patientia vestra possidebitis animas vestras. Si ergo cōmoriemur (sicut Apostolus inquit) & conuiuemus. Si sustinebimus, & conregnabimus. *Iesus Christus.* *Matth. 10.* *Luca. 21.* *2. Tim. 2.*

Apostoli. *Actor. 5.* HINC sanè est, quod ipsi Domini Apostoli flagellis primùm acriter cæsi, non dolent, sed gaudent, non tristantur, sed exultãt, quoniam digni habiti sunt pro nomine Iesu contumeliam pati.

Iacobus Maior. *Actor. 12.* *Petrus Apost.* EX his deinde Iacobus Maior Herodis Agrippæ gladio decollatur, & eiusdem iussu Petrus in carcerẽ catenis vinctus coniicitur. Sed horum alter à vinculis diuinitus liberatur, alter pro temporali vita æternam accipit. Infelicissimus verò Herodes à vermibus consumptus expirat, & ad inferna rapitur, ab immortali verme semper rodendus, igneque illo inextinguibili sine fine cruciandus.

Petrus Apost. RVRSVM Petrus Romæ, cùm nec ipsius Neronis immanitate terreri potuisset, ne Christum prædicaret, morti addicitur Crucis, versoque ad terram capite crucifigitur, quoniam erecto suspendi, sicut Dominus suus, indignum se dixerat. Primus igitur crucem ascendere meruit pro Domino, quam pro omnibus ascenderat Dominus: vicem reddidit, & præmiũ accepit, eos quandoque cum Domino iudicaturus, à quibus talia passus est. *Egesip. lib. 3. cap. 2.*

Paulus Apost. *Actor. 14.* *Ibidem 16. & 21.* IPSE quoque vas electum Paulus à Listris lapidibus eiicitur. Philippis cum Sila discipulo virgis cæsus, & compedibus vinctus, carceri includitur. Inde dimissus, plurimisque peragratis locis, profectus Ierosolymam, ibi alligari & mori paratus pro nomine Iesu comprehenditur, ligatur, flagellatur, torquetur, in ore percutitur. Postremò Romæ capite truncatur, tunc demùm cessans euangelizare Iesum, cùm in corpore viuere cessasset.

Andreas Apost. ANDREAM deinde Apostolum Patras à pernicie erroris vindicare conantem, Egeas Achaiæ Proconsul comprehendi iussit, & in facie cædi, & in crucem suspendi. At ille ne sic quidem inhiberi potuit, quin pendens quoque Christum plebi astanti prædicaret, donec ingenti luce circunfusus emisit spiritum, illos in te-

in tenebris relinquens, qui increduli in ipsum sæuierunt. *Bernard. Ser. de S. Andrea.*

PHILIPPVM Apostolum Hieropoli Phrygię vrbe crucifixum, ac lapidibus interemptum cóstat. Bartholomæum apud Armeniam in oppido Albano viuum excoriatum decollatumque. Iohannem Apostolum Romæ in feruenti oleo decoctum, ne tamen læsum, Christo protegente, qui sic eum voluit manere, donec ipse veniret. Thomam Didymum apud Indos carceri traditum, nudis vestigijs per candentes laminas ductum, & in ardentem fornacem trusum, postremò lanceis perfossum. Matthæũ Apostolũ in Perside, dum Missale Sacrificium offerret, post tergũ transfixum. Iacobum Minorem Ierosolymis lapidatum, & pro inimicis deprecantē, fullonis fuste interemptum. Fratres verò eius Simonem Zelotem, & Iudã Thaddæum in Persiæ vrbe Senair, quia ipsis ingredientibus in templum simulachra Deorum corruerunt, ab æditnis trucidatos. Matthiam, qui Apostolatum, à quo Iudas decidit, sortitus est, Ierosolymis à Iudæis lapidatum, & Romano ritu securi percussum. Barnabam Gentium Apostolum, Salamine à Iudæis comprehensum, atque igniconsumptum. Profectò nisi summa & præclara esset Martyrij gloria, nunquam Christus Apostolos suos (quos præter omnes dilexerat) tanta ac talia pati permisisset. Sed beati, inquit, qui persecutionem patiuntur propter iustitiam, quoniam ipsorum est regnum cœlorum. Beati estis cùm vos oderint homines, & cùm separauerint vos, & exprobrauerint, & eiecerint nomen vestrum tanquam malum, propter Filium hominis. Gaudete in illa die, & exultate. Ecce enim merces vestra multa est in cælo. *Abdias, & alij in vitis Apost.*

Philippus. Bartholomæus. Iohannes Apost. Thomas Apost. Matthæus Apost. Iacobus Minor. Simon Zelotes. Iudas Thaddæus. Matthias Apost. Barnabas. Matth. 5. Lucæ. 7.

HINC Stephanus quoque Spiritusancto & fortitudine plenus, faciens signa & prodigia, lapidibus obruitur. Sed quid mali illi lapidum ictus inferre poterant,

Stephanus Protomar. Actor. 7.

terant, cui cœli iam aperti erant? Vitam impij eripiebant, sed Iesus à dextris virtutis Dei manens animam suscepturus expectabat. Ille itaque iam de sua salute securus, pro suis occisoribus orabat: Domine, inquit, ne statuas illis hoc peccatum, auxitque Martirij gloriam pietatis erga inimicos merito, & in Domino obdormiuit, quia vigilauerat pro Domino, nomen eius confitens, & mortem contemnens. *Actor. 7.*

Marcus Euang. IN Marcum Euangelistam Alexandriæ idolorum cultores furentes collo fune circumiecto, per salebrosam humum huc illuc tractum extinxère.

Lucas. Euang. LVCAM verò in Bythinia diem suum obijsse tradunt, voluntate, nô sorte Martyrem, cùm & ipse gentibus ea de Christo prædicare ausus sit, quæ scripta reliquit. Sicque Martyrij corona nec illum caruisse.

Apostoli, Discipuli, Euangelistæ. HVNC Apostolorum, Disipulorum, Euangelistarum finem tanto feliciorem fuisse haud ambigimus, quantò passi sunt grauiora. Sed & si alius aliter consumptus sit, omnes tamen pari animi magnitudine nullum supplicij genus expauerunt; dum beatitudinis præmia cogitarent, nullum laborem refugerunt, dum ad supernam quietem ascendere festinarent, Deo fruituri, qui pro Deo mundum contempserant.

Martyres. POST hos deinde Martyrum innumerabilis per orbẽ multitudo exuberauit. Ex quibus paucos commemorabimus, quorum tamen singulorum exempla ad pellendam omnem animi ignauiam, timiditatemque propulsandam, sufficere possint.

Martinus Martyr. MARTINVS Martyr tenellus adhuc, sed fortissimus Christi miles, in quo (sicuti in plurimis) Deus ostendit, facilè se suos fideles ab omni iniuria tutari posse, si id illis expedisset, Romæ Martiani Præfecti iussu bubalis loris flagellatus est, in equuleo extẽtus, ferreis vngulis laceratus, deinde ad machinam, vt mẽbratim distraheretur, applicitus: at illa mox fracta,

diuinitus

diuinitus liberatur, & à plagis quas acceperat, apparuit ſanus. Sed rurſum quia à puero vinci pudor erat, ſciſſę apertęq; ad mediũ vſque truncũ arbori inſeritur, vt partibus ad ſe redeuntibus colliſus deficeret. Arbor autem veluti adactis cuneis funditus diuiſa in diuerſum laxatur. Inde ergo ad ferream cratem torrendus transfertur, plumbo liquato perfunditur, ſed repentè proximi fluminis inundatione ignis extinguitur. Iterum ille in frixorio coquitur, ſed rore cœleſti protectus calorem non ſentit. In cacabum pice bullientem iactatur, at tibi etiam effuſa pice manſit illæſus. Feris immanibus obiectus nihil iniuriæ patitur. In fornacem miſſus, die poſtero cùm iam in cineres redactus putaretur, exijt incolumis, capitis tandem trũcatione tormentorum finem, & beatitudinis accepit initium. Martianus verò ne tam obſtinatam in puero rabiem impunè ferret, putreſcentibus membris, & toto corpore vermibus ſcaturiente, infelici morte infeliciorem vitam ad æternos ignes deputatus inchoauit. Nobis operæpretium erit, hinc penſare, quàm ſuauis eſt Dominus, cuius amore tam hortenda ſubire ſupplicia ne pueri quidem timuerunt.

CONON çum paruulo filio apud Iſauriam ſub Aureliano Imperatore paſsi ſunt. Hi iubente Domitiano Præfecto, primùm in craticula extenti oleoque peruncti, deinde ad ſartaginem tranſlati, torrentur ac friguntur. Poſtremò cùm magis torqueretur tyrãnus, quòd tam diris mortiferiſque ſupplicijs neque cederent, neq; conſumi poſſent, conſtructa copioſiore pyra ſuperiniecti expirant. Cur autem ſicut alia, ita & hoc pœnæ genus viui non euaſerint, oſtendit vox de cœlo lapſa, quæ illos, quoniam ſtrenuè contra dolorem decertaſſent, ad percipiendas iam Martyrij coronas euocauit. Mori non poterant, donec multiplici cruciatu, probaretur tolerationis virtus, probatã autem *Conon cum filio Mart.*

remunerari restabat. O sapientem pariter ac pium Patrem, qui ipsum quem genuerat secum pro Christo cruciari sustinuit, vt secum cœlo inferret. *In Martyrol. Vsuardi Maij. 29.*

Vitus Martyr. VITVS puer septem tantùm annos natus, ab impio patre ne Christum sequeretur, nullis minis verberibusque coërceri potuit. Et quia patri malè suadenti non cessit, miraculis nobilitatus est. Diocletiani filiũ ab immundo spiritu vexatum, sanitati restituit. Sed non ideo fracta est perfidi Imperatoris duritia, magis indignari cœpit, tantum inesse virtutis homini Christiano, & ipsum ad Deos adorandos compellere perrexit. Tantum autem profecit, vt à puero Imperator victus sit. Potuit illum mittere in carcerem, in olla, pice, resina, & plumbo bulliente excoquere, feris bestijs laniandum præbere, & in equuleo extentum crudeliter verberare: occidere non potuit. Exclamante enim inter ipsa verbera Vito, Domine, libera me; cœlum intonuit, terra tremuit, Deorum simulacra corruerunt, territus Diocletianus fugit. Vitum Angelus inde sublatum longius transportauit. Vbi ille cùm orasset Dominum suum, vt iam de terris euocatus in ipso requiesceret, tradidit spiritum. Glorietur nunc proteruæ potestatis vnus Imperator Diocletianus, maximæ orbis parti se imperitasse, validissimas quondam gentes suæ subegisse ditioni: Si vni puero Christum colenti imperare nequiuit: Si ipse pœnas inferendo plus timuit, quàm ille patiendo: Si viuum denique dimittere coactus est, ad quem perimendum tam dira expetiuit supplicia. *Iacob. de Vorag.*

Flocellus Martyr. FLOCELLVS quoque decem annorũ puer, Antonino Augusto Ecclesiam persequente, apud Austudinum passus est. Hic Valeriani Præsidis iussu, cùm ad immolandum Dijs cogi non posset, in equuleo suspẽsus flagellatur, in cauea cum leone occluditur, in ignẽ mittitur, clauis configitur: sed ijs omnibus superstes,

feris tandem beluis obiectus, conculcatu pressuque earum præfocatur, in nulla corporis parte cruentatus. Vnde tam tenello tantum animi robur, tanta tolerationis vis? nisi quia Christi charitas in quocunque fuerit, omnibus fortior est supplicijs. *Pet. de Natalib.*

HINC & Mammes puer septennis Cæsareæ, Agapitus quindecim natus annos Preneste, audacter se Christianos esse prædicarunt, neque vlla pœnarum magnitudine ab ea confessione dimoueri potuêri. Vita eos prophana tyrannorum crudelitas priuauit, sed non etiam fide. Si quem tali necessitate constrictum patiendi timor agitauerit, horum memor exemplorum, se pueris imbecilliorem esse erubescat, & saltem his exæquari nolle, nefas putet. *Metaphr. Sur. Tom. 3. Ado. Treuerens. & alij.* *Mămes & Agapitus Martyres.*

SICVTI putauit Dionysius Martyr Romæ passus. Qui iubente Diocletiano fustibus prælumbatus, deinde equuleo suspensus, & virgis cæsus, admotis etiam lampadibus miserabiliter vstulatus, pro eiulatu clamorem edebat, quo se Christianum esse asseueraret. Et si millies, inquit, occidi possem, Dominum meum Iesum confiteri non cessarem. Itaque Imperator non modo vt idola adoraret efficere nequiuit, sed etiam vt ne Christum taceret, donec caput, id iam optanti, amputari iussit. Sic ille ipse Domino, quem tam audacter, tamque perseueranter in terra positus inuocauerat, feliciter iungi meruit in cœlo. *Petr. de Natalib.* *Dionysius Martyr.*

EADEM Diocletiana persecutione Eustratius apud Auararicenos à Lysia Præside equuleo à terra suspēsus, fumo suppositi ignis ac vapore torquetur, depositus cæditur, & toto corpore plagis cōfecto, quò magis doleret, sale, aceto diluto cōfricatur. Deinde pedibus perforatis, ne effugere posset, è Satalia ciuitate, vbi hæc primùm passus est, ad Auarim vrbē ductus, & hinc quoq; cum multis Christianorū Sebasten missus, *Eustratius Martyr.*

ab Agricolao Præfecto igne cõsumptus, Martrij palmam recepit, cæteri obtruncati, præter vnum Orestem nomine, qui super lectum ferreum distentus, substratis prunis tandiu excruciatus est, donec animam exhalaret. Magna quidem hæc pœnarum acerbitas, sed maius patientiæ præmium. *Ibid.*

Orestes Mart.

Gregorius Martyr.

Sub Diocletiano & Gregorius Martyr Spoleti passus, dum Flacci & Hircani Præsidum minas rideret, colaphis cæditur, fustibus verberatur, super ferream cratem torretur. At verò vt fidei ab eo prædicatæ virtus patesceret, pars vrbis terræmotu concussa, trecentos & quinquaginta idololatras suis oppressit ruinis. Præsides territi fugam fecere. Cessante autem timore, sed perseuerante perfidia, Martyrẽ idolis thura adolere nolentem, virgis ferreis cædi iubent, & facibus ad latera admotis vstulari, ac demum capite truncari. Sic extinctum corpus, ne à Christianis honore sepulturæ afficeretur, in theatro feris laniandum datur, sed à nulla læditur. Flaccus verò, qui pertinacius in Gregorium sæuierat, eadem hora intestina per os euomitans, miserabiliter expirauit, multò acerbiora apud inferos, & quidem sine fine passurus. *Ibid.*

Sebastianus Martyr.

Sebastianus Romæ Diocletiano & Maximiniano Imperatoribus, ad stipitem nudus ligatus, sagittis cõfoditur. Hirene mulier Christiana, vt corpus mandaret sepulturæ, noctu venit, & ipsum adhuc viuere comperit. Solutum domi fouit, atque ille intra paucos dies curatus, rursum in publicum procedens, Principum in Christianos immanitatem arguere cœpit. Ipsi mirabãtur, quomodo viuere potuisset, & cùm eo miraculo ad credulitatem moueri debuissent, ad indignationem moti sunt, atque eundem tamdiu fustibus cædi iusserunt, donec exanimaretur. Tanto igitur Martyrij amore flagrauit Sebastianus, vt nec sagittas passus conquiescere potuerit, quòusque ad optatum vitæ finem peruenit. *Iacob. de Vorag.*

VINCENTIVS Martyr in Hispania Cæsareæ passus est, verè Vincentius, quia omnia vicit tormenta, dum se Christianum confitetur. Cùm in equuleo sublatus à Daciano Præside per ludibrium rogaretur, vbi nam esset? in sublime, inquit, vnde te potestate terrena tumentem altior despicio. Grauiora minitanti: Nō minari mihi videris, respondit, sed quod votis omnibus concupieram, offerre. Igitur cùm vngulas, faces, prunas, toto corpore dilacerato constanter exciperet, ait: Frustra fatigaris, Daciane. Non potes tam horrenda excogitare tormenta, quàm ipse paratus sum sustinere: carcer, vngulæ, candentes laminæ, morsq; ipsa ludus iocusque Christianis sunt, non tormētum. Posthæc alijs atque alijs confectus pœnis, cum victoriæ palma migrauit ad cœlum. Et qui talia pro Christo pati optauit, nunc regnat cum Christo. *Prudent. in lib. Peristeph. August. Ser. 12. 13. de SS.* *Vincentius Martyr.*

MARIVM & Martham vxorem eius liberosque eorum Audifax & Abacuc natione Persas, Claudio Augusto Christianos persequente, Romæ Martyrium passos legimus. Cùm enim Deos gentilium dæmonia esse prędicarent, & Martha eos hortaretur, vti confidenter pro Christo tormenta exciperent, fustigationem, equuleum, flagella, faces vngulas pertulerunt. Præcisis deinde manibus & ad collum alligatis, per vrbem ducti sunt, acclamante præcone, sic puniendos esse Deorum contemptores. Postremò capite cæsi Martyrium consummauerunt. Martha post illos in nymphæo aqua suffocata, & ipsa æquè constantis in tolerando animi exemplum posteris reliquit. Quam dum suorum supplicia spectaret, non dolor solicitauit, sed timor, ne fortè ipsi cruciatuum acerbitate superati, prius à fide quàm à vita decederent. Itaque tātò alacrius ad necem iuit, quantò de illorum victorijs facta est securior. *Vsuard. Martyrolog. Sur. Tom. 1.* *Martyres. Marius. Martha. Audifax. Abacuc. Martyres.*

PONTIANVS Martyr sub Antonio Augusto Spo- *Pontianus Martyr.*

Spoleti passus, nolens gentilium sacrificare Dies, virgis cæditur, per prunas nudis pedibus ambulare cōpellitur, in equuleo tollitur, vngulis ferreis ad ossa vsque proscinditur, leonibus in theatro exponitur. Sed eidem (in quem homines grassabātur) bestiæ pepercēre. Posthæc in carcerem fame consumendus truditur. Sed Angelo hominem nutriente, quem inedia iam extinctum putabāt, die decima saluum educunt. Tunc Iudex plumbo liquefacto nudū perfundi iussit. Sed cùm neque hoc supplicij genere perimi ille potuisset, capitis tandem abscissione finitur. Poterat nec sic mori, sed iam omnes pœnas passo beatitatis præmia differre Dominus noluit, & breuem viri patientiam æterna felicitati remunerauit. *Sur. Tom. 1.*

Ignatius Martyr. HINC est, quòd Ignatius Antiochenæ Ecclesiæ tertius post Petrum Apostolum Episcopus, Traiani persecutione damnatus ad bestias, cùm Romam vinctus mitteretur, & iam Smyrnam peruenisset, ad Romanos qui fidem receperant scribens, ait: *Epist. 12. ad Roman.* De Syria vsque Romam pugno ad bestias in mari & in terra, nocte dieque ligatus cum decem leopardis, hoc est, militibus, qui me custodiunt, quibus cùm benefecerim, peiores fiunt. Iniquitas autem eorum mea doctrina est. Sed non idcirco iustificatus sum: vtinam fruar bestijs, quæ mihi sunt paratæ, quas & oro mihi veloces esse ad interitum & ad supplicia, & allici ad comedendum me, ne sicut aliorum Martyrum non audeant corpus attingere. Quòd si venire noluerint, ego vim faciam, ego me ingeram vt deuorer. Ignoscite mihi, filioli: quid mihi prosit, ego scio. Nunc incipio Christi esse discipulus, nihil de ijs quæ videntur desiderans, vt Iesum Christum inueniam. Ignis, crux, bestiæ, cōfractio ossium, mēbrorum diuisio, & totius corporis cōtritio, & tormenta diaboli in me veniant, tantū Christo fruar. Cúq; iā ductus esset ad bestias, & rugientes audiret leones, ait: Frumentū Christi sum,

dentibus

dentibus beſtiarũ molar, vt panis mundus inueniar. Præfocatũ itaq; à leonibus, & nuſquam cruentatũ ferunt. Profectò nõ fuiſſet in illo tam terués pro Christo patiendi affectus, ſi quicquã dulcius eſſe potuiſſet, quàm frui Chriſto. *Metaphr. & alij Sur. Tom.1.*

APRONIANVS Romæ cùm ad Siſinium Martyrem de carcere vt torqueretur eductũ vocẽ cœlitus delatam audiſſet: Venite benedicti Patris mei, percipite regnum vobis à conſtitutione mundi paratum: nihil cunctatus, ad pedes Martyris prouoluitur, Baptiſmo luſtrari petit, deinde patiendi cupiditate, Laoditum Prætorem de impietate in Chriſtianos redarguere cœpit, ſe quoque Chriſtianum confeſſus, capitis tandem abſciſsionem gaudens lætuſque ſuſtinuit, eodem die Martyr factus, quo & Chriſtianus. At nos à natiuitate ipſa fidem tenentes Chriſti, ſi fortè inter infideles verſari contigerit, Chriſtianitatem diſsimulabimus, ne vitæ periculum ſubeamus, quaſi neſcij, vitam noſtram eſſe in Chriſto, & hanc cui tantopere timemus, velimus nolimus mox defituram. Sed meminerimus, nos quoque voce illa inuitari, qua inuitatus Apronianus, & ante eum Siſinius, mortem contempſere, & vitã æternã adepti ſunt. *Vſuard. Sur. Tom.1.* *Apronianus & Siſinius Martyres.* *Matth.5.*

POLICRONIVS Epiſcopus & Parmenas Presbyter Babylone paſsi, magni ambo ſpiritus inuictiq; animi viri. Cũ enim à Decio cõprehenſi multa ſingulatim interrogarentur, & Polycronius nihil omnino reſpõderet, quęrenti Imperatori an mutus eſſet Parmenas ait: Non eſſe mutum Epiſcopum, ſed ideo tacere, ne impiorum colloquijs inquinetur. Quare in iram ille concitatus, ſtatim Parmenæ linguam pręcidi iuſsit. Polycronio os lapidibus contundi, deinde vtrumque decollari. Itaque alter ne loqui quidem cogi potuit, alter ſic locutus eſt, vt illum qui in ſe necis poteſtatem habebat, contemneret. Hac animi præſtantia oſtenderunt, verum Chriſti militem *Polycronius & Parmenas Martyres.*

omni

omni terrena virtute esse fortiorem, & occidi posse, terreri non posse. *In Paßione S. Laurentij.*

Marcus & Marcellianus Martyres. Siquidem Marcus quoque & Marcellianus Romæ passi, gaudenter ad supplicium ibant, & quoniã fratres Germani erant, stipitibus infixi Psalmum illum alternatim decantarunt: Ecce quàm bonum & quàm iocundum, habitare fratres in vnum. *Psal. 132.* Cumque non modò ferrent, sed etiam irriderent tormenta, erubuit Diocletianus contemptui se habere ab ijs quos torqueret, & ambos lanceis confodi iussit atq; interimi, & pręclarè quidē cum illis actū est, quia tanto maturius ad coronã Martyrij peruenerunt, quantò pœnas minus expauescere visi sunt. *Sur. Tom. 1. in gestis Sebast.*

Tranquillinus Mart. Per idem tempus Tranquillinus Martyr, cùm audisset Zoen vxorem Nicostrati pro Christo neci datam, exclamans indignum facinus esse, vt fœminæ viros ad subeundum Martyrium præcederent, in medium prorupit, & palàm se Christianum confessus, lapidibus obruitur. O laudabilem inuidiam, qua doluit Tranquillinus, non quia fœminæ fortes essent, sed quod ignaui viri, proindeq; seipsum tam egregiæ fortitudinis præbuit exemplum. *Ibidem.*

Christophorus Mart. CHRISTOPHORVS magnus corpore, sed maior fide, Christum in armo tulerat, & eundem in corde fixum gerens nunquã dimisit. In oppido Ammonytarum Lycia, cùm militū cohors, vt ipsum comprehenderet missa, manum illi inijcere timerēt, vltrò se illis vinciendum prębuit, & eosdem à quibus vinctus ducebatur, à vinculis erroris exoluens, mõstrata veritate Christianos fecit, ita vt Christum confitētes capitalem sententiã libenter subirēt. Ipse verò virgis ferreis cæditur, galea sub prunis feruefacta operitur, & igne supposito in ferreo scamno torrendus constringitur. Postremò ad stipitē ligatus, sagittis impetitur, & cùm ne sic quidem confici potuisset, capite mulctatur. Quod autem Rege illo, à quo peremptus est,

eſt,ſuperior fuerit, etiã inde apparet, quòd Rex oculum ſibi ſagitta fortè cōfoſſum, cruore eius liniens in integrum reſtituit.Itaque ad ſe ſanandum eius opem, quem interfecerat, requiſiuit: & impetrata,credidit, mortui religionem ſponte ſequens, quem viuentem vt ſuam ſequeretur, nulla vi, nullo prorſus ſupplicio cogere potuit. *Sur.Tom.4.*

Pantaleon Martyr.

IN Pantaleonem Martyrē Nicomediæ paſſum,dum Maximiani furor deſæuiret, tormentorũ genera defecerunt, ipſi patiendi ardor deeſſe non poterat. Pertulit itaque equitũ vngulas, faculas, ſartaginem, plumbum,in mare merſionē, in terra feras. Poſtremò cùm ad rotam clauorum mucronibus aculeatã lancinandus ligaretur,ſolutæ protinus machinæ fragmēta impietatis miniſtros perculère peremereque. Ipſe quoque Cæſar magis iam timēs quàm timendus, ne quid Martyrem torquendo grauius ipſe pateretur, ſtatim illum obtruncari iuſsit. Sed ne ſic quidem eum interficere potuiſſet, niſi remunerandæ virtutis tempus id requireret. Tunc mori miles Chriſti permiſſus eſt, cũ per patientiæ merita iam ad immortalitatē transferri debuit. *Iacob.de Vorag.*

Primus Stephanus. Papa & Martyr.

Quid de te dicam, Prime Stephane Pontifex Maxime ac Martyr inſignis? Tu ad Martis templum perductus, vt aut ſacrificares, aut pœnam capitalē ſubires, tanti iſtud periculũ feciſti, vt bellatoris Dei, imò diaboli templum funditus euerteres,ac ſolo æquares. Te enim Ieſum inuocante,idoli ædes corruit,& cultores ſuos,qui te ad impietatem vrgebāt,conterritos in fugam vertit. Valerianus quoque Cæſar tua expauefactus virtute, ad te vnum occidendum, ad te, inquam, & vnum & nudum,atque inermem, cohortem miſit armatam. Tu verò dum ſolennia ſacra ageres, non intermiſſa precatione imperterritus vitæ finē expectaſti. Itaque ante aras iugulatur, ſed ante Deum in Paradiſum ſublatus, pleniſsimum veræ gloriæ triumphum

peregiſti,

peregisti, recipiens de manu Domini inuictæ patientientiæ incorruptibilem coronam, beatus factus in sempiternum.

Maximus martyr. MAXIMVS Martyr sub Decio Imperatore ab Opimio Proconsule in Asia passus, cum fustibus cæsus, & in equuleo extensus, vngulis quoque laniaretur, tormenta hæc non dolori sibi esse dicebat, sed iucunditati. Inde extra vrbem tractus, lapidibusque obrutus, iucũditate illa quã inter cruciatus capiebat, iam omni molestia liber frui plenius cœpit, fruiturus sine fine. *Sur. pag. 951.*

Quiriacus martyr. QVIRIACVM Ierosolymitanum Episcopũ (qui antè Iudas dictus est) Beatæ Helenæ lignum dominicæ Crucis diu sub terra celatum indicauit, quia Christum prædicare non cessabat, Iulianus Apostata comprehendi iussit, & manũ illi dexteram abscindi, plumbum liquefactum in os infundi, super lectum ferreum torreri, ferreisq; virgis cædi. Matrẽ quoque eius Annam per capillos altè suspẽdi, vngulis proscindi, facibus aduri. Ea consumpta, rursum Quiriacũ in foueã serpentibus refertam mitti mandat. Sed eo dimisso, serpentes omnes mortui apparuerũt. Ammonius verò veneficus, qui illos incãtauerat, viso miraculo, cõuertitur, & Christum confitens obtruncatur. Quiriacus in cacabum oleo bullientem demersus, cùm mori nequiret, gladio transuerberatur. O inuictæ fidei virum, qui vt Christum negaret, compelli nulla vi potuit. *In Hist. de Inuent. Crucis.*

Bonifacius martyr. BONIFACIVS Tharsi passus, ad locum suppliciorum audacter accedens, martyres ad patiendũ palàm hortari cœpit. Et Sulpitij Præsidis iussu in equuleo erectus, vngulis ita laceratus est, vt ossa apparerẽt. Clauiculos deinde harundineos in digitis inter vngues & carnem defixos pertulit, atque in os plumbũ infusum, tum demum in bullientem picem in caput præcipitatur. Sed cùm neque hoc cruciatu consumi posset,

poſſet, capitis amputatione peregit Martyriũ, & dum feriretur, terra tremuit, plurimique conuerſi idola reliquère, tam immania tormenta nihil formidantes, dũ Christum ſequuntur. *Sur. Tom. 3.*

SED vt his tam fortibus ac tam fidis exemplis aliquod imbecillum atque infidele, & fidelibus cunctis maximè cauendũ interſeratur: Legimus Decio Imperatore quendã Nicomachum nomine in vrbe Troade fuiſſe, qui dum à Procõſule Opimio torqueretur, doloris impatiens, Diis eius ſe dixit ſacrificaturũ. Atque vbi dimiſſus thura ante Idolũ incendit, illicò à dæmonio arreptus, grauiores pœnas dedit. Quippe in rabiem verſus, propriã linguam dentibus mandens, expirauit. Heu, heu, infelix Nicomache, nõ tormẽta mutaſti, ſed tortorem: non pœnã, ſed fidem: nec mortem diffugiſti, ſed mortem feliciſsimam relinquens miſerrimam elegiſti. Inter damnatos computaris, quia inter beatos cenſeri cùm poſſes, noluiſti. Pro fide breuiſsimos pati cruciatus recuſaſti, at pro perfidia pateris æternos: & perenni illa amiſſa gloria, eò deſcendiſti, vbi ignis extinguibilis vrit, vermis immortalis rodit, tenebræ indiſcuſſæ caligant, ſulphuris fœtor ſemper exhalat, procellarũ ſpiritus perpetuò furit. Vbi denique horror ſempiternus inhabitat. Meritò talia ſortietur, quiſquis oblatam ſibi ex diuina largitate Martyrij coronam, ignauo victus metu accipere contempſerit. *Nicomachus tormẽta timens damnatur.*

IDEO ſanè nihil formidans Venantius Martyr, ſub Decio Cæſare in oppido Camerino, Præſidis iuſſu fuſtibus verberatur, leonibus exponitur, per pedes pendẽs vertice ad terrã verſo, ſubditi ignis fumido vapore torquetur. Inde depoſitus, diſpeſsis manibus pedibuſque diuaricatis, prono diſtentoque funiceis vinculis corpore à ſolo ſubleuatur, & eiuſdẽ ignis flãma ventrem & ilia lãbente cruciatur. Poſtremò gladio perimitur, & tamen tot talibuſque afflictus tormentis, nunquã ſe Chriſtianũ negauit, neque idola dæmonia *Venantius martyr.*

esse timuit confiteri, omni cruciatu fortior, omnibus tortoribus audacior, Cæsarẽ ipsum contemnens, dum amplexatur Christum. *In Martyrol. Vsuardi.*

Eustachius martyr cũ coniuge & liberis.

EVSTACHIVM cũ vxore & liberis Hadrianus Princeps ob confessionem Christi, in boue æneo inclusos cremari fecit, & cùm triduo machina illa arsisset, ipsique iam in cinerem redacti putarentur, exanimati quidem inuenti sunt, sed nusquam adusti, ita vt neque capilli, neque pili nidorem vllũ admiserint: Deo volente etiam in igne corpora eorum seruari integra, quorum in credendo fides, & in patiendo constantia extitit incorrupta. *Iacob. de Vorag.*

Marcellinus martyr

MARCELLINVM Diocletianus pugnis circa guttur cædi fecit, nudum super vitri fragmenta volutari, in carcere clausum fame sitique torqueri. Et cùm eum nullo cruciatus genere ad sacrificandũ Diis cõpellere posset, decollari iussit, victum se testatus: viuum vtique dimissurus, si vicisset.

Quadraginta milites mart.

Quadraginta milites Sebastæ passi sunt sub Licinio Imperatore, Lysia & Agricolao Præfectis. Hos quidẽ cùm Christum publicè prædicarent, in stagnum gelu concretum collo tenus mersos manere vsque ad diem alterum compulerunt. Thermæ propè appositę erant, vt ad eas confugere liceret, si quis eorũ pro Christo pati frigus recusaret. Vnus ex illis algoris impatiens, vt ad thermas peruenit, vita defunctus est. Reliqui in glacie perdurantes, Deo laudes decantabant. Circa vigiliam noctis tertiam descendit lux super eos, & triginta nouem coronæ in luce apparuerunt. Quod cernens custodum Præfectus, illis qui secũ erant à somno excitatis, Christianum se professus est, & vestitu reiecto nudus in stagnum prosiliit, atque vnà cum iis qui ibi erant psallere cœpit, coronam percepturus quam is qui inde effugerat, cũ vita simul amisit. Manè posthæc eductis, & in fidei proposito persistentibus, crura confregerũt, illique animas Deo tradentes, tam

gloriosa

gloriosa Martyrij victoria feliciter potiti sunt. *Basil. Hom. in 40. Mart.*

QVI Romæ in carcere cum Alexandro Maximo Pontifice vincti tenebantur, post eius Martyriũ adeò & ipsi mori pro Christo concupierunt, vt Quirino Tribuno, qui iam conuersus eorũ religionem sequebatur, claustra reserante, fugamque suadente, exire noluerint. Inde eductos Aurelianus Princeps, alligatis ad colla ingentibus saxis, in mari submergi iussit. Quid furis, imò quid insanis, Aureliane? Vincula adhibes fugere nolẽtibus, extrema minitaris mori cupientibus. Non est quòd iustorum nece glorieris: eos occidisti qui occidi optarunt, vt Christo fruerentur. Nihil illis felicius contingere potuit, quàm te inimico vti. Irascere igitur, & quãtum vis debacchari, ac sæuire perge, dum magis nocere ignoscendo queas, quàm puniendo. *Sur. Tom. 3.* *Alexander Papa cum sociis.*

HINC quidem Tiburtius & Valerianus, cùm ab Almachio Vrbano Prætore in vincula coniecti rogarentur, cur Principum sentẽtiis damnatos honore sepulturæ afficere præsumerent? quia, inquiunt, quos Principes ipsi pro Christo damnandos iudicant, eorum nos fieri serui cupimus. Itaque & ij sicuti volebant, obtruncationem passi, Martyrij coronam perceperunt, tyrannorum sæuitiam in suum conuertentes triumphum. *Metaphr.* *Tiburtius & Valerianus Martyres.*

ELEVTHERIVS Hadriani iussu, lectũ ferreum, craticulam, sartaginem, fornacem expertus, noxam non sensit: equorũ ferocium caudis alligatur distrahendus, & solutis vinculis incolumis euasit. Leonibus in theatro exponitur: sed cùm neque leones illi quicquam mali inferrent, capite cæsus diem suum obiit. Hoc quidem postremò permittente Domino, ne Sanctus Martyrij gloria careret: illa verò priora cohibente, vt credere nolentium inexcusabilior esset peruicacia. *Pontific. cap. 14.* *Eleutherius Martyr.*

Victor Martyr. VICTOREM Martyrem Maximianus apud Massiliam iniecto pedibus fune raptatim trahi mãdauit, atque ita vexatum, tantumque non exanimem in carcerem trudi. Vbi ille diuino splendore refocillatus, ac refectus, carceris custodes ad Christum conuertit, eosque in fide stabiles Imperator capite cædi præcepit. Porrò Victorem in equuleo tolli, fustibusque & neruis duriter cædi, ac rursum in vincula conijci. At ipse cùm simulachrum Iouis ante se constitutum adorare iuberetur, id abominatus pede statuam euertit, iacuitque resupinatus Iupiter, suis etiam ridẽdus cultoribus. Cæterùm Maximianus fortiorem se Deo suo ostẽdens, vlcisci voluit eius iniuriã, qui seipsum defẽdere, ne saltẽ caderet, nequiuit. Victorẽ igitur, cũ pedẽ illi prius abscidisset, molẽdini rotą subiectũ cõteri, & adhuc spirantẽ gladio feriri iussit. Et hic quidẽ Martyr efficitur, sed euersi Iouis ignominia nõ aboletur. Ac ne Imperatori quidẽ tãtum viriũ fuit, vt torquendo hominem, fidem extorqueret, & quem vincere nõ potuit, interemit. *In Martyrol. Vsuard. Iulij. 26.*

Hadrianus Martyr & Natalia vxor. HADRIANVS Martyr Nicomediæ passus, cùm esset militum Præfectus, cernens nostrorum in supplicijs constantiam, credere cœpit, & se Christianum profitens, inter damnatorũ nomina suũ ascribi petijt. Itaque Maximiani iussu in carcerem ducitur, & reis per tormenta consumendis computatur. Id vbi resciuit Natalia vxor eius (quia Christiana erat) læta ad carcerem cucurrit, virum ad patientiã hortatur: mox enim fore, vt pro temporali pœna æternis fruatur bonis. His & alijs huiusmodi verbis animatũ relinquens abijt. Hadrianus verò cupiens illam suæ fortitudinis fieri spectatricem, cùm dies Martyrij instaret, vadibus datis dimissus, ipsam accersitum perrexit. At illa aduẽtantem prospiciens, rata ideo liberum factũ, quòd preuaricatus esset religionis fidem, claudit ostium, & se nolle eum domo recipere exclamat, qui à

Christo

Christo desciuisset. Vt autem rem sicuti erat didicit, admissum dulciter amplexata, vnà cum illo ad carcerem redijt. Deinde cùm ipse fustibus durè admodum verberatus, fractisq; cruribus in terra semiuiuus volutaretur, illa leniter plagas refouendo, animum viri in pœnis deficientem adhortationibus erigebat. Vbi tandem ipse manu insuper amputata expirasset, illa Deo gratias egit, & manum eius in sinu suo conditã latenter tulit, siccatamque in delicijs habuit. Corpus mandatum est sepulturæ. Mira vtriusque virtus, sed in sexu fragili mirabilior. Vir vltro certè se neci exposuit, vt cum Christo viueret: mulier coniugium viduitate mutare præoptauit, vt maritũ Martyrẽ videret, cũ illo simul cupiens torqueri, cum illo mori. *Ado.*

Dorotheus & Gorgonius Martyres.

DOROTHAEA & Gorgonius, etiam ipse Nicomediæ passi sunt. Quos quia inter Romanos milites virtute ac nobilitate præcellebant, Diocletianus primùm largitione & blanditijs auertere nixus est. Vbi id parum processit, quæstione torquere cœpit, equuleum, flagra, vngulas in eos experitur, additq; vulneribus dolorem, ea sale & aceto perfricando. Deinde in crate distentos ad prunas applicat. Postremò suspẽsos laqueis necat. Adeò nullum tormenti inuenit genus, quo illos ne magis Christo quàm sibi militarent, mouere posset. Melioris itaque militiæ stipendia certiora perceperunt, non argentum, neque aurum, sed ipsum cælorum regnum. *Euseb. Hist. Eccl. lib. 8 cap. 6.*

Niceta Martyr.

NICETAE Martyris pœnas difficilè est enumerare, nec miracula minus. Nicomediæ illas à Maximino Rege passus est auunculo suo magno, sed primùm ab infideli patre. Nam cùm Deos argẽteos domi sublatos confregisset, egenisque erogasset, ligatur à patre, & bubalis neruis nudus acerrimè flagellatur. Mox ab Angelo spiritali consolatione recreatus, & in cælum suspicere iussus, vidit manum coronam incredibilis decoris inde sibi porrigentẽ, ob quod magis patiendi

cupiditate ardere cœpit. Et cùm ei super plumeum stratum vinculis colligato, molliterque composito meretriculam adduxissent, linguam dẽtibus præsectã in illam expuit, & stupore attonitã discedere coẽgit. Inde super carrucam clauis præacutis asperatam nudus collocatur, vt dũ raptatus fuerit, ipsa quassatione crebrius vehementiusq; sauciaretur. Sed ipso orante, omnes ferreæ cuspides illæ palearũ instar mollescũt. Cumque sic lædi non posset, atrociora excogitantur tormenta: hamo ori indito suspenditur, ferro candenti per vtramque aurem transforatur, per latera quoque pilo perfoditur. Mira res, tot lætalibus plagis affectus, mori non poterat. Hinc etiam per pedes à terra suspensus, fumo cruciatur, mox in pyrã cremãdus proijcitur, & tamẽ inde quoq; euadit inoffensus, manibus pedibusque truncatur, super cãdenti lamina mutilatis cruribus insistere cogitur, in foueam multæ altitudinis iactatur, sed & inde membris omnibus ab Angelo redintegratis viuus incolumisque educitur. Posthæc venenum sibi propinatum sine noxa hausit, ac mortuos quosdam precationibus ad vitam reuocauit. Quo quidẽ miraculo plurimi ad Christum conuersi, mota seditione in regem impetum faciunt, & frustra fugere conantem occidunt. Niceta verò cùm eos baptizasset, Ecclesiasque aliquot construxisset, ad Dominũ tranquillo vitæ exitu migrauit. Verè Niceta, qui tot tormenta vicerit, & de cuius nece tyrãno non licuerit gloriari. Illo enim viuente ipse peremptus, impietatis suæ pœnas dedit, lõgè acerbiores apud inferos, & quidẽ sine fine daturus. *Martyrol. Vsuar. Iul. 24.*

Romanus Martyr. ROMANVS cùm esset gentilitiæ perfidiæ æmulator, & Beatũ Laurentiũ tormenta pro Christi amore patientem spectaret, dixit se videre iuuenem forma insignem, candidissimo linteolo cruorẽ illius detergentem Laurentium ergo ad carcerẽ reductũ secutus ab eodẽ se baptizari fecit, & cùm iam apertè se Christianum

ſtianum eſſe proclamaret, Decio iubente, virgis cæſus capite truncatur. Quid eſt, quæſo, quòd tam horrenda aliorum ſupplicia non deterruerint illum, ſed animarint, vt Martyr eſſe optaret, qui paulò antè fuerat gentilis? Adeóne ſpectaculo illo delectatus eſt? imò exinde firmiſsimam æterni præmij ſpem animo concepit, ſi eadẽ ſibi credenti pati contigiſſet; & ad quietem properans pœnas contempſit. *Prudent. in Periſteph.*

LAVRENTIVS verò cùm diuerſorum tormentorum inſtrumenta ſibi ante oculos propoſita videret, ſemper ſe optaſſe dicit ad eiuſmodi epulas inuitatũ ire, & ad ipſas hauriendas accedere. Cumque Decius cæteros Chriſtianos ab eo ſibi prodi popoſciſſet: Vt quid, inquit, eos requiris, quorum conſpectu es indignus? Nam nomina illorũ ſcripta ſunt in cœlo. Iratus ille, contemptorem ſuum fuſtibus prælumbari iuſsit, laminis cadentibus vri, ſcorpionibus lacerari, in ore lapidibus cõtundi, ſic deniq; excruciatũ, ſuper ferrea crate diſtendi, pruniſque torreri. At ille ſupplicia irridens, intentis in Deciũ oculis: Iã ſatis aſſatũ eſt, inquit, tolle & mãduca. Mox Deo gratias agẽs quòd ſe Martyrij gloria dignatus eſſet, animã reddidit, tantò maius recepturus præmium, quantò paſſus duriora. *Laurentius Martyr.*

HIPPOLITVS quoque (cuius cuſtodiæ Laurentius traditus fuerat) & ipſe Chriſtũ credẽs atque confitens Valeriani Præfecti iuſſu, ad colla indomitorum equorũ ligatus cùm diſtraheretur, fidẽ quam receperat, integram ſeruauit. Membra diuidi potuerũt, Chriſti amor ſcindi nõ potuit. Pœna quoque hæc nõ caſu inflicta, ſed Dei nutu videtur electa, vt nomine eius cui irrogabatur, pulchrè cõueniret. Hippolitus quippe Græca compoſitio, ſi in noſtrum vertatur ſermonem, equo diſcerptũ ſonat. O felicem virum, qui quoties nominatur, toties patientiæ ſuæ laudẽ ſimul proferri ſentit, id pro Chriſto paſſus in corpore, quod à parentibus accepit in nomine! *Prudent. in Periſteph.* *Hippolitus Martyr.*

Cyprianus Episcopus Martyr. CYPRIANVS Carthaginensis Episcopus, cuius multa religiosè & eleganter scripta extant, Carthagine passus est sub Valeriano & Galieno Principibus. Hic ob Christianam assertionẽ primò in exiliũ actus, deinde reuocatus, cùm edictum, quo capite cædendus decernebatur audisset, Deo gratias egit, nihil præ se tristitiæ ferens. Deinde suis præcepit, vt spiculatori à quo percuti deberet, quinq; & viginti aureos mercedi darent, quasi beneficium ab eo, non interitum, accepturus. Itaque oculos ipse sudario tegens, extensam ceruicem gladio subiecit, & coronam accepit Martyrij, tam animi constantia in patiendo clarus, quàm eruditione in docendo. *Prudent. & August. Serm. 118. in Nouis Serm.*

Archadius Martyr. ARCHADIVS Martyr (vt Zeno Veronensis Episcopus de illo prodidit) manibus pedibusq́ue articulatim atque membratim discerptis, truncus in suo sanguine volutandus relinquitur. Sed tantò integriorem spiritum Deo reddidit, quantò patientius corporis mutilationem tolerauit. *Sur Tom. 1. 295.*

Iacobus Deartuatus Mart. IACOBVS Martyr in perside passus, quem à supplicij genere alij denodatum alij intercisum cognominarunt, nos visitatiore vocabulo deartuatum potius dicendum censemus. Huic enim se Christianum profitenti, manuum pedumq́ue digiti nodatim præciduntur, tum palmæ, tum brachia, tum lacerti ad humeros vsque, sic & pedes, & tibiæ, & crura. Ita tamẽ ille trunco corpore Deo laudes gratesq́ue agere non cessauit, donec Regis iussu dissecta ceruice, consummauit Martyrium, tam fide integer, quàm membris lacer. Sic statur pro Religione, sic dimicatur pro Christo. Hoc militiæ genere, ad cœlestem gloriam Angelorumq́ue triumphum peruenitur. *Iacob. de Vorag.*

Dominicus Quamobrem haud alium animum etiam ijs inesse oportet, quibus patiendi deest occasio. Sic enim sine Martyrio Martyrij meritum adipisci poterunt, sicut adep-

adeptum credimus Beatum Dominicum Prædicatorum Patrem. Qui cùm iter ageret, intrepidus in hæreticos qui sibi insidiabantur incurrit. Ab ijs percunctatus quid facturus esset, si comprehensum trucidare vellent: Precarer vos, inquit, ne vno ictu mortem mihi inferretis, sed prius particulatim mutilantes, membrorum meorum frusta ante me numeranda exponeretis: deinde vt hos oculos effoderetis, & postquã me aliquandiu in meo volutassem sanguine, tum demum reliquum corpus cæsum dilaniantes, crudeliter extingueretis pro nomine Domini mei Iesu Christi. Obstupefacti illi tanta viri audacia, intactum dimisere. Alius etiam hæreticis necem minitantibus, nõdum se Martyrij gloria dignum dixit, sed vt dignus euadat, valde cupere. Igitur neque insidijs inimicorum, neque minis deterritus est, ne vel pergeret, quò necesse erat: vel loqueretur, quod opus erat ad salutem multorum. *Garzo. in vita eius.*

De patientia Martyrum fœminei sexus. *Caput VI.*

SATIS hæc de viris, fœminarum iam Martyria pertractemus, quandoquidem nec illarum aut minor in sustinendo fuit constantia, aut leuior in patiendo pœna.

BARBARAM Christo deditam Virginẽ infidelis pater hostiliter persecutus est. Flagris cæsam, & per capillos tractam, Alexandriæ Præsidi Martiano puniendam obtulit. Præses autem sacrificare nolentẽ neruis bubalis duriter verberari iussit, & in carcerẽ trudi. Ob quam illa patientiam meruit à Christo visitari, & passionis dolorem præsentiæ dominicæ suauitatis mitigauit. Dehinc educta dum ad suppliciũ traheretur, gaudebat. Itaque lampades, malleos, flagella constanter pertulit. Cumque amictu ipsam exuissent, magis pudore nuditatis, quàm dolore affecta pœnæ, ad *Barbara virgo.*

Deum orauit, & stola candidissima diuinitus induta apparuit. Postremò cùm obtruncari iuberetur, pater filiæ carnifex fuit: sed mox tanti sceleris iustas exoluit pœnas, fulminis ictu interemptus. Ipsa verò corporis vinculis expedita, cum Virginitatis Martyrijque corona ad cœlestis tandem Spōsi thalamos læta migrauit. *Metaphr.*

Agatha Virgo. PAR in tolerandis tormentis Agathæ Virginis fortitudo fuit. Quintiano Siciliæ Procōsuli extrema minitanti, nisi Diis thura poneret, respondit, se Deo vero sacrificaturam, non dæmonijs. Et cùm fidiculis equuleoque vexaretur, delectari se pœnis, non tristari, dixit: Quoniam sicuti triticum non reconditur in horreum, nisi tritura ventilationeque permundatum: ita & se non posse ad patientiæ præmia peruenire, nisi supplicijs antè probetur. Hinc iubente Quintiano, mamillam illi à pectore distorquēt, mox & abscindūt. At ipsa ad Quintianum conuersa, exclamat: Impie, crudelis, dire tyranne, non te pudet in me amputare quod in matre suxisti? sed nihil proficis. Habeo enim quas auellere non potes interioris fidei speique mamillas, quarum alimento reparatur in me sustinendi virtus. Posthæc in carcere posita, Petrus Apostolus apparens plagam curat, & locus antè tenebris horrēs pedoreque tristis repentè illustratur, suauiterque fragrat. Attoniti eo miraculo custodes, reseratis ianuis Virginem vt abiret hortantur. Cæterum ipsa ne stans in limine victoriæ pedem referendo præmium amitteret, nusquam discessit. Postero igitur die Quintiani iussu super prunas testis permixtas aliquandiu voluntata torretur, simul ac laceratur. Fluenteque vbertim cruore ignis extingui cœperat, cùm tā immanè facinus terra non ferens intremuit, pars muri quassata Quintiani asseclas oppressit ruina. Virgo rursum carceri reddita, cùm finē orasset vitę, obdormiuit in Domino. Neque illa in funere Angelicis laudibus caruit,

quæ

quæ in tormentis fidem seruauit. Ab Angelis quippe adposita fertur sepulturæ eius marmorea tabella, in qua scriptum erat: Mentē sanctam, spontaneam, honorem Deo, & patriæ liberationem. Et si tam gloriosa iacuit in tumulo, quàm felix regnat in cælo? Vt autem & hinc patescat, quantò sint miseriores qui torquent, quàm qui torquentur: Quintianus cum equo cui insederat, in fluuium præcipitatus, vorticibusque obrutus, nusquam comparuit. *Sur. Tom. 1. 842.*

AGNES Romana Virgo tertiodecimo ætatis suæ anno, primùm cōtra pudicitiæ oppugnatores inuicta perstitit, & ad lupanar vi adducta, Deo protegēte corrumpi nequiuit. Deinde ab Aspasio Tribuno, quòd Christum confiteretur, ei se desponsatam dicens, in ignem cōburenda impingitur. Sed diuisa flamma carnifices adussit, ipsam nō attigit. Aspasij tamē ira flammis feruētior, ferro illam iugulari iussit, cui ignis pepercerat. Miremur viros contempsisse supplicia, si in tam tenella ætate fœmineum pectus tantum exhibuit constātiæ, vt torqueri, vt occidi mallet, quàm vel sanctæ Virginitatis propositum deserere, vel Christianæ credulitatis fidem. *Ambr. Serm. 90. & 1. Offic 44.* *Agnes virgo.*

CAECILIAE quoque Romanæ Christo dedicata Virginitas Martyrij retulit triumphum. Quæ Valeriano desponsata, dum nuptiarū celebris ageretur dies, pro Fescenninis Euangelium intra se tacita decantauit. Et cùm iam in cubilis secreto cum Sponso adesset, illi fidem Christi, deinde etiam Tiburtio fratri eius persuasit, atque ambos ad coronam egit Martyrij, Angelorum visu rosarumque cælestium odore antè animatos. Ipsa quoque, quoniam Deos gentilium simulachra vana esse diceret, Almacij Vrbani Prætoris iussu in ignem cremanda deiicitur, & cùm illæsa permaneret, decollari iubetur. Ter percussa occidi non potuit, & dimissa triduum superuixit, vt neque tunc moreretur, cùm carnifici liberet, neque vltrà quā sibi *Cæcilia virgo.*

expediret, viueret:ne & ille nece eius gloriari posset, & ipsa tardiùs quā vellet, cùm seruatæ castitatis, tùm consummati Martyrij reciperet mercedem. *Ado. & Aloysius.*

Catharina virgo. CATHARINA Virgo sanctitate magis quā Regia stirpe clara, atque inter Alexandriæ puellas pulcherrima, plus tamen virtutibus quàm forma pollens, cùm Maxētius Cæsar Christianos ad idolorum culturā cogeret, prorupit in medium, Cæsarem increpuit, Martyres præmij spe confirmauit, mundi sapientes disputādo vicit, ita vt conuersi pro Christi nomine quod impugnauerāt, iam defendendo mori non formidarent, pro quo & ipsa scorpionibus cæsa, in carcere fame, sitique afflicta, ab Angelis visitatur atq; alitur. Faustinā Maxentij coniugem, Porphyriumque militum Magistrum cum ducentis militibus in fidem recipit Christi. Quamobrem rotis applicatur, ita arctè compositis, vt in orbem actè, multiplici mucrone discidissent alligatam, nisi extemplo vi diuina, veluti fulminis cum fragore ruentis ictu, ipsa tormenti moles fracta dissiluisset. Itaque virginem intactam reliquit, multam tamen infidelium turbam violento fragmentorum excussu prostrauit. Cæteri qui euaserant, ferè omnes Christo credidêre, Martyrioque cum Faustina & Porphyrio coronati sunt. Cùm ergo Catharina tantam multitudinē ante se ad cœlum pręmisisset, & iam eos cuperet sequi, obtruncatur. Vulnus lacte manasse constat, vt Virginalem puritatē testaretur. Corpus ab Angelis inde vsque ad montem Sina delatum, vt vbi à Deo data Lex fuit, ibi illius monumentum esset, quę sic pro lege stetit Christi, vt & Philosophorum sapientiam confutaret, & tyranni sæuitiam nec reprehendere timeret, nec ferre recusaret. *Metaphr.*

Lucia virgo. LVCIAM Virginem Syracusanam Pascasius Procōsul ad prostibulum adduci iusserat, & illa neque virorum, neque boum vi, qui funibus vinctam trahere nitebantur,

nitebantur, loco moueri potuit. Lignorum ergo struem tyrannus circumponi, & Virginem incendio consumi decernit. At illa inter flammas constituta calorem non sentiens, Deo gratias agebat. Furit Pascasius, & iam quò se vertat nescit, dum ipsum à fœmina vinci pudet. Cumque animo conflictaretur, quidam ex lictoribus districto ense Luciæ iugulum transfodit, nec tamen illa mori potuit, donec Eucharistiæ Sacramentum de manu Sacerdotis accepit, illoque comitata ad cœlum abijt, cuius fidem in terra, cùm torqueretur, non deseruit. *Aloysius.*

TECLA Virgo Pauli Apostoli prædicatione instructa, Christo se dedicat, & iuuenem cui pacta fuerat, repudiat: à matre Christianitatis quasi sacrilegij accusatur, à Proconsule Alexandro igne cremanda condemnatur, sed ignis repentino imbre extinguitur, illa intacta liberatur. Rursum comprehensa bestijs exponitur, sed inter leones & vrsos tuta securaque permanet. In fossam serpentum deturbatur, & serpentes emoriuntur. Tauris ferocissimis distrahenda alligatur, & ruptis vinculis periculum euadit, omniumque mentibus in stuporem versis, libera dimittitur. Inde ab Iconio vbi talia passa est, Seleuciam deueniens, multis doctrina sua Christo asscitis, vitā hanc cum æterna commutauit, parata quidem pro veritatis assertione omnia perpeti supplicia, nisi ab ijs illam Dominus protexisset, multorum consulens saluti, dum vni parcit. Ipsam tamen sic præmijs afficiens Martyrij, ac si pœnis Martyrij esset consumpta. O felicem Virginem, quæ non sensit tormentorum cruciatus, & recipere meruit præmium. *Ambr. lib. 2. de Virginib.* *Tecla virg.*

DOROTHEA Virgo Cæsareæ Cappadociæ oppido pro Christi nomine à Fabricio Præfecto diu torta, cùm tandem ad capitale supplicium duceretur, gaudebat quòd se ad Spōsum ire diceret, cuius Paradisus omniū florum, omniumque fructuum ferax, multò *Dorothea virgo.*

amœnius

Theophilus Martyr. amœnius quàm dici poſsit, vernat, ſuauius fragrat, copioſius exuberat. Tunc Theophilus Scriba ridiculi cauſa illam rogauit, vt cùm eò perueniſſet, inde ſibi roſas aliquot mittendos curaret. Cui ipſa: Ne quid, inquit, impoſsibile eſſe credentibus credas, quod petis efficiam. Poſtquàm ergo decollata eſt, Theophilo in curia verſanti, puer cum recentium ciſtula roſarum apparuit, & quidem brumæ tempore, quando nihil in aruis florere ſolet, easque ipſi à Dorothea de ſui Spōſi Paradiſo miſſas dixit, & cùm obtuliſſet, ex oculis euanuit. Videns ergo ille ſeriò factum, quod ioco popoſcerat, quia fieri poſſe non credebat, & altius rem conſiderans, Chriſtianum ſe fecit, Martyriumq; ſuſtinuit, poſt roſas, fructum quoque verę perfectæque beatitatis percepturus. Si Theophilum roſæ mouerūt, moueant & nos quotidiana Sanctorum miracula, ne pro Chriſto quicquam ferre perpetique timeamus. *Euſeb. Hiſt. Eccl. lib. 8. cap. 17.*

Apollonia virgo. NEC te, Alexandrina Virgo Apollonia, hoc loco tacebimus, cui dentes euellere, quam igne cremare Decij Cæſaris immanitas potuit, fidem corrumpere non potuit. *Ibid. lib. 6. cap. 31.*

Iuliana virgo. ET tu inter Aphricanas puellas forma, nobilitate atque animo præſtans, Iuliana Virgo, vt Chriſto nuberes, Eleuſij Nicomediæ Præfecti nuptias contempſiſti, & vnius Dei famulam te confitens, ab idolis autem abhorrens, flagella, virgas, plumbum pateris, nec propoſitum mutas. Diabolum viſibili ſpecie tibi inſidiantem ligas, & verberibus afficis, & in latrinā præcipitem mittis, hunc vindicando, tyrannum patiendo ſuperas. Sed etiam inter tormenta apparuit patientiæ virtus: rotis conterenda ſubijceris, & franguntur: in bulliens plumbū mitteris, & tepeſcit. Capitis demum obtruncatione imples Martyrium, & Eccleſiæ Capiti Chriſto iungeris, tantò morte facta felicior, quantò fuiſti in tolerando conſtantior. *Sur. Tom. 1.*

Eadem

Eadem virtus & Margaretam Virginem Christo desponsauit. Hæc ab Olybrio Antiochiæ Præfecto adamata, deinde quòd Christiana esset, amore in odium verso, in equuleo fuit suspensa, virgis cæsa, vngulis lacerata, carceri tradita. Vbi à dracone deglutita, rupto illius ventre euasit illæsa. Et dæmonem qui humana figura ad se decipiendam venerat, prostratum pedibus conculcauit, ita vt ille emisso eiulatu, & se victum confessus, euanesceret. Victrix igitur diaboli, nec humanis viribus vinci potuit. Cùm enim iterú in equuleo tolleretur, facibus vreretur, in aquam mergeretur, terra tremuit, vincula soluta sunt, vulnera curata, Virginale caput solari radio coronatum apparuit, multa hominum millia ad Christum conuersa sunt. Ipsa postremò Virgo capite cæsa, relicto corpore cœlum petijt, vt sempercum Christo viueret, quæ pro Christo mori non dubitauit. *Metaphra. Sur. Tom. 4.* *Margareta Virgo.*

EVPHEMIA Virgo, dum Martyres Chalcedone ad toleranda fortiter tormenta palam hortaretur, dũ cum ipsis torqueri cupiens, clamat: Iniquum esse, vt sibi quæ Romana esset, & quidem Senatoris filia, aduenæ & ignoti homines prę ferantur, se prius ad Christum mitti oportêre. Hac vociferatione prouocato Prisco Præfecto, in carcerem cum cæteris qui damnati erant detruditur, & Deo gratias agit, quòd se Martyrum numero dignam fecisset. Deinde cùm alij vincti, ipsa soluta, in forum producerentur, quesita est derogari Principum edicto, quòd non se quoque sicuti reliquos vincula constringerent. Præfectus ergo se ludibrio à puella haberi ratus, iracundè hoc tulit, omniaque in illam tormenta, quæ furenti occurrere poterant exercuit, alapas, equuleum, ignem, inediã, trapeta, bestias, gladium, quo tandem illa confossa, tradidit spiritum. Igitur non sola Virginitate Christo placere desiderans, vltrò se exposuit supplicijs, vt placeret & Martyrio. *Metaphr. & alij.* *Euphemia Virgo.*

THEO-

Theodosia virgo. THEODOSIA Virgo Cæsareę Palestinę oppido passa, quia Christum apertè cōfitebatur, Vrbani Prę-sidis iussu per capillos nuda suspēditur: nubes autem ab alto delapsa nuditatem eius texit, ferreis nexibus constricta in teterrimo carcere compingitur. At verò veniente ad ancillam suam Christo, illuxit carcer, vincula confracta sunt, ipsa Virgo iocunditate perfusa. Deinde saxo ad collum ligato, in mare præcipitatur, sed ab eo soluta ad littus enatauit. Tum etiam leópardis exponitur, sed bestiæ quam illicò dilaniaturæ putabantur, non attigerūt. Denique Pręses omnibus bestiis efferatior, quandoquidem illam aliter consumere nequiuit, obtruncari iussit, nullis tamen tormentis vt idolis adoleret, efficere potuit. *Martyrol. Vsuard. Apr. 2.*

Christina virgo. CHRISTINAM Virginem in oppido Italiæ Tyro (quod ad Vulsinium lacum situm est) passam, mirari facilius est, quàm laudare. Patris sui Vrbani Tyri Præfecti idola argentea confringens, egenis dispertiuit, blandimenta illius, quibus ipsam à Christo auertere moliebatur, despexit, minas irrisit, non flagellis, non vngulis dilaniata cōstantiam mutauit. Quinimò laceræ carnis frustum in patrem proiiciens, ait: Satiare carnibus miser quas genuisti, filiam comedere potes, at certè vt impietati tuæ consentiat, facere nō potes. Hinc rotis alligatur, & subdito igne vritur, in lacumque deiicitur. Mox defuncto patre, à Dione eius successore in oleo, resina & pice coquitur, & cùm ab hac quoque pernicie liberasset eā Dominus, ad Apollinem adorandum ducta statuam precatione subuertit, & ipse vates Apollo, quod futurum de se non præuiderat, redactus est in puluerem. Tum Dione quoque morte repentina subtracto, subrogatur Iulianus. Qui Christinam in fornacem ardentem mitti iussit, sed missa noxam non sensit. Serpentibus mordendam obiecit, sed serpentes illa dimissa, veneficum inuaserunt, interemptum verò ipsa suscitauit, & serpentes in de-

in desertum fugere compulit. Serpentibus tamen sæuior Iulianus, mamillas illi amputari iubet, linguam præcidi, ipsam sagittis confici. Tali demum Martyrio consumptam cælum suscepit, Sancti honorarunt, Angeli laudibus extulerunt, Christus amplexatus est, Deus Pater regni cælestis hæreditate donauit. Siquidem vna puellula à tribus crudelissimis ciuitatis Præsulibus continenter excruciata, vinci nequiuit, hoc est, vt peccaret, compelli nulla vi vnquam potuit. *Vincent. Spec. lib. 12. c. 82. Sur. Tom. 3.*

ANTONINO Augusto Ecclesiam persequente, dum in Sicilia Sebastiani Procōsulis iussu Victor Martyr torqueretur, Stephana militis cuiusdam vxor, visis miraculis ad crudelitatem conuersa, Christum Iesum Dei Filium confiteri cœpit. Cumque nullo pacto ab ea confessione reuocari posset, duobus duarū arborum aliquantulum inter se distantium ramis aduerso inflexu vi ad terram curuatis, alligata atque dimissa, rapido eorum in diuersum reductu repentè discerpitur, & dispersum per humū cruore, diffluentibusque intestinis corporis partes in suo vtraque ramo suspensæ palpitarunt: nec tamen discerpi mulieris fides potuit, quam illa integram conseruauit, & pro qua seruata immarcessibilem Martyrij coronam accepit, tantò maiori honore à Christo suo affecta, quantò pro eius nomine à tyranno crudelius interempta. *Stephana Martyr.*

IVLITA cū paruulo filio Quirico apud Tharsum Siliciæ oppidum passi sunt. Ipsa primum Alexandri Imperatoris iussu, durè flagellatur. Quiricus verò adhuc trimus puer, spectante matre præcipitio in terram eliditur. Rursum ipsa cùm in cōfessione Christi perseueraret, excoriatur, picis bullore perfunditur, postremò decollatur. Necdū satiata tyranni rabies aduersus interfectos desæuit: mortua corpora frustatim concidi lateque dispergi iubet, quasi verò si Sancti in terra tumulo careant, in cælo nō sint habituri locum. *Iulita & Quiricus Martyres.*

Vt tamen illo inuito etiam ab hominibus honorarentur, qui tamen Angelis iuncti erant: frustis illis inter se coëuntibus, atque consolidatis, corpora integra inuenta sunt, & sepulturæ mandata, & à fidelibus reuerentiæ habita.

Maxima & Donatilla Martyres.

MAXIMA & Donatilla sorores, cùm se suamque Virginitaté Christo dedicassent, persecutione Salieni Principis in Aphrica passæ sunt. Felle primùm & aceto Anolini Præsidis iussu potatæ, gaudebant, quòd dignę habitæ essent, eam iam bibere pro Domino amaritudinem, quá ante pro ipsis Dominus biberat in Cruce. Inde verberibus diruptæ, calceque confricatæ, vt plagarum dolor duplicaretur, ad hæc etiam in equuleo extentæ, compelli nô potuêre, vt idolo immolarét. In quod cùm expuissent, super craticula torrétur, deinde ad bestias damnâtur. Sed igne bestiisque parcentibus, non parcit Anolius, gladio ambas cædi iussit, vt se & flammis ardentioré, & feris animalibus truculentioré ostenderet. Ipsæ autem Virgines, quoniam constanter tormenta pertulêre, nunc inter Angelorũ choros feliciter exultant, eius conspectu semper fruentes in cælo, cuius vnius amore terrena omnia contempserant.

Felicitas cũ septẽ filiis Martyres.

CVIVS etiam amore Felicitas Romæ passa, nec Antonini Imperatoris edicta, nec Publij Tribuni minas quicquá pensi fecit. Seque & septem filios tyrannicæ vltrò ingressit crudelitati, dum vnà cũ illis quos genuerat, ad Martyrij palmã cuperet peruenire. Ecce iam cernit alium plumbatis cædi, alium fustibus mactari, aliũ præcipitio elidi, cæteros capite truncari, & inde nô se animo minus quàm illos corpore torqueri, & tamen vt in confessione perdurent, hortatur. Ipsa demum colaphis fracta, carcerisque angustiis afflicta, cùm liberos, quos ad Martyrium præmiserat, sequi optaret, decollatur. O verè felix Felicitas, cui tantum animi fuit, vt & filiorũ tormenta constanter spectares, & tua fortiter perferres. Felix, quæ octuplici patiétia,

octies

octies Martyr, octo donanda coronis cœlum ascendisti, toties pro Christo mortua, quota cum filijs, quos vnà tecum morti exposuisti, numeraris. Vicisti fortitudine Machabæorum matrem, quòd illa pro Lege sustinuit, tu passa es pro Euangelio. Sed illa comprehensa dicitur, tu te tua sponte obtulisti: magnificum quidem Christianorumq; proprium existimás, Christianitatem non dissimulare, supplicia contemnere, quorũ toleratione probatus fides, glorificatur Christus, vere Dei cultus innotescit. *Greg. Hom. 3. Euang. & Petr. Chrysolog. Serm. 134.*

Infinita sunt huiuscemodi tùm virorũ, tùm fœminarum exempla. Sed nobis ista satis sint, quæ retulimus. Et si cui non satis erunt, nec illa profectò satis esse poterunt, quæ omissa sunt. Quo tamẽ quisque ad omnia minus trepidè se accingat, libet in fine partis huius etiã quædam Scripturarẽ dicta, veluti vrgentes ad pœnarum contemptum stimulos adhibere. Tu igitur, qui persecutionibus premeris impiorum, noli animo concidere: tecum est Dominus, noli timere: ille te de hac breui calamitate, mox ad æternã euehet felicitatẽ. Ait enim: Cum ipso sum in tribulatione, eripiam eum, & glorificabo eum. Longitudine dierum replebo eum, & ostendam illi salutare meum. Hoc idem & in Euangelio affirmauit, dicens: Mundus gaudebit, vos verò contristabimini: sed tristitia vestra conuertetur in gaudium. Idcirco sicuti Dominus, ita & serui eius hac spei expectatione patientiam nostram stabilire monendo exhortandoque studuerunt. Iacobus, qui primus inter Apostolos lauream meruit Martyrij: Patientes, inquit, estote fratres vsque ad aduentum Domini. Ecce Agricola expectat pretiosum fructum terræ, patienter ferens, donec accipiat temporaneum & serotinum. Ipse etiã Princeps Apostolorum Petrus: Communicantes, inquit, & Christi passionibus gaudete, vt & in reuelatione gloriæ eius

Sententiæ.
Psalm. 90.
Iohan. 16.
Iacob. 5.
1. Petri. 4.

gaudeatis exultantes. Si exprobramini in nomine Christi, beati eritis, quoniam quod est honoris, gloriæ & virtutis Dei, & qui est eius spiritus, super vos requiescit. Hinc quidem vas electionis Paulus magis iam in vinculis, quàm cùm liber esset, gaudens: Hæc
2.Tim. 1. patior, ait, sed non confundor. Scio enim cui credidi, & certus sum, quia potens est depositum meum seruare in illum diem. Denique in ipso vitæ exitu seruatæ innocentiæ recordatione, præmijque capiẽdi magnitudine lætus: Ego iam delibor, inquit, & tempus
Ibidem 4. resolutionis meæ instat, bonum certamẽ certaui, cursum consummaui, fidem seruaui; in reliquo reposita est mihi corona iustitiæ, quam reddet mihi Dominus in illa die iustus Iudex: non solùm autem mihi, sed & ijs qui diligunt aduentum eius. Quòd si quis adhuc sanctos Martyres æmulari ignaua timiditate victus
Zachar. 6. hæsitauerit, discat, quia ij sunt equi illi in Zacharia Propheta, cruoris aspersione rufi, patiẽtię virtute robustissimi, de quadriga prodeuntes Euangelij, & perambulantes terram. Dum enim ad cœlum sibi viam affectant, terrena omnia pedibus cõculcarunt. Hi sunt illa tertia pars, quæ apud eũdem Prophetam, duabus
Ibidem 13. reliquis, hoc est, Iudæis & gentilibus deficientibus, prædicatur superfutura. Partes duæ, inquit, in terra dispergentur & deficient, & tertia pars relinquetur in ea, & ducam tertiam partem per ignem, & vram eos sicut vritur argentum, & probabo eos sicut probatur
Apocal. 7. aurum. Hi sunt (vt in Apocalypsi legimus) qui venerunt de tribulatione magna, & lauerunt stolas suas, & dealbauerunt eas in sanguine Agni. Ideò sunt ante Thronum Dei, & seruiunt ei die ac nocte in templo eius, & qui sedet in Throno, habitabit super illos: non esurient neque sitient amplius, neque cadet super illos Sol, neque vllus æstus, quoniã Agnus qui in medio throni est, reget illos, & deducet eos ad vitæ fontes aquarũ, & absterget Deus omnem lachrymã ab oculis

eórum. Hi (ſicut alibi ſcriptum eſt) ſtabunt in magna Sapien.5.
conſtantia aduerſus eos qui ſe anguſtiauerunt, & illi
videntes turbabuntur. Denique gementes dicent: Hi
ſunt quos habuimus aliquando in deriſum, & in ſimi-
litudinem improperij. Nos inſenſati vitam illorũ exi-
ſtimabamus inſaniam, & finem illorum ſine honore.
Ecce quomodo computati ſunt inter filios Dei, & in-
ter Sanctos ſors illorum eſt. O exoptanda tormenta,
deſiderabiles pœnæ, nunquã ſatis concupita nex, per
quorum patientiã ad tantam peruenitur felicitatem.

De ratione reſiſtendi diabolo. Cap. VII.

DIDICIMVS quemadmodum praua atque im-
pia iubentium minas oporteat contemnere, om-
niaque extrema pati, prius quàm Religionis fidẽ vio-
lare: Diſcamus nunc diabolo reſiſtendi rationẽ, quan-
do hic quoque blanditijs allicit, terrificationibus vr-
get, partim dolo, partim vi contendit, modis omni-
bus, horis omnibus, nunc occultè, nunc palàm, vt ho-
minis innocentiam ſubuertat, molitur, inuidens illi
cœleſtem beatitudinem, à qua ſe irreuocabiliter de-
cidiſſe meminit. Facilè autem & calliditatem eius ca-
uere, & vires non timere poterit, quiſquis hac etiam
in parte Sanctorum exempla diligentius inſpexerit,
accuratiusque obſeruauerit.

IAM à principio coluber tortuoſus diabolus hu- Adam &
mano generi infenſus, in primos homines inuidiæ ſuę Eua
virus vomere cœpit, ac ligni à Deo vetiti vſum ſua- Geneſ.3.
dens, nequaquam moriemini, inquit, ſed eritis ſicut
Dij, ſcientes bonum & malum. Mendaci promiſsione
pellexit eos ad peccandum, & illi diuinum tranſgreſsi
mandatum, quàmprimũ maledictionibus ſuccubuẽ-
re. Igitur caueamus ab eo, quia inimicus eſt, nec ver-
bis eius præſtemus fidem, quia fallax eſt. Homicida
fuit ab initio (vt Saluator ait) & in veritate non ſtetit,

Iohan.8. quia non est veritas in eo: cum loquitur mendacium, ex proprijs loquitur, quia mendax est, & pater eius.

Iob. Laudatur à Domino Iob. Satanas inuidet, sed nocere nisi permissus non potest. Vbi verò potestatem nocendi accepit, iustum hominem omnibus afficit ærumnis, postremò & mala corporis valetudine terribiliter vexat. Sed fortis Dei athleta semper incõcussus perstitit, quodque diabolus ad eius integritatem euertendã machinatus fuerat, id illi cessit ad gloriam & patientiæ virtute tantò est factus clarior, quantò calamitosiùs oppressus. Constat igitur, aduersos interdum casus diaboli calliditate prouenire, vt hominem ad impatientiam trahat, quem prosperis in rebus modestum, pium ac Deum timentem videt. Quòd si etiam in aduersis patientem esse cognouerit, iã illum vltrà infestare erubescit, quem tot virtutũ armis munitum cernit. Duplicia autem Iob post probationem recepisse dicitur, vt & tu te multò plura adepturum speres, si amissa æquo animo pertuleris.

Christus. QVEM autem hominum omnino intentatum relinquet ille, qui Dei Filium Iesum tentare nõ timuit? *Matth. 4.* Cùm enim dubitaret an ipse esset, ieiunum & iam e-*Luce. 4.* surientem ad gulæ vitium prouocat, dicens: Dic vt lapides isti panes fiant. Mox quem constantem in ieiunando cognouit, posse eum mentis elatione cadere credidit, qua sibi iam sanctus videretur, & supra pin-*Psalm. 90.* naculum Templi constituto ait: Si Filius Dei es, mitte te deorsum. Scriptũ est enim, Angelis suis mãdauit de te, & in manibus tollẽt te, ne fortè offendas ad lapidẽ pedẽ tuũ. Cumque etiam humilẽ esse deprehẽdisset, *Matth. 4.* adhuc auaritia animum pulsat, ostendensque ei regna mundi & gloriã eorũ: Hæc omnia tibi dabo, inquit, si cadẽs adoraueris me. Cùm autẽ & hoc incassum suasisset, iã omni vincendi spe amissa, reliquit eũ, & Angeli accesserunt, & ministrabant ei. Angelico ergo ministerio honorari dignus erit, qui diabolũ vicerit.

Vt autem vincamus,quoties ad lautiores cibos auiditas vrget, meminerimus, quia non in ſolo pane viuit homo. Quoties ad ſubeunda pericula ſola temeritas prouocat, ſtatim occurrat,quia Deum tentare nō debemus. Quoties honorum opulentiæque cupidine ſolicitamur,protinus ad mentē reuocetur: Dominum Deum tuum adorabis, & illi ſoli ſeruies. Poſtremò quoties perniciosarum cogitationum ſtimulis agitabimur,ſemper reſiſtendo ac repugnando clamemus: Vade retro Satana; iam ſatis certi,eò Angelos acceſſuros,vnde diabolus victus receſſerit. *Matth. 14.* *Ibid.*

At victo etiam Satana, impenſe cauendum eſt, ne qua ex hoc ſurrepat inanis gloriæ iactatio. Mirabātur ſe Apoſtoli,quòd dæmonijs imperarent, & audiunt: Nolite gaudere in hoc, quia dæmonia ſubijciuntur vobis, gaudete autē, quia nomina veſtra ſcripta ſunt in cælis. Et videbam Satanam, inquit, ſicut fulgur de cælo cadentem. Qui quantò ſe altius erexerat, tantò inferius corruit. Qui ergo acceptam gratiam ſemper integram cōſeruare cupit,ſemper humilitari ſtudeat, in omnibus Deo gratias agat, ſi malarū tentationum victor euaſerit,illi ſoli acceptum referat. Ait enim: Sine me nihil poteſtis facere. *Apoſtoli.* *Luc. 10.* *Iohan. 15.*

Satanas quippe iſte nequiſsimus, cùm Domini diſcipulos cribare ſicut triticum expetiſſet, non eſt permiſſus, niſi in eum, qui de ſe multum præſumpſerat, dicens, Domine, tecum paratus ſum & in carcerem & in mortem ire. Petrus ergo & tentari,& labi dimiſſus eſt, vt per pœnitentiam humiliatus, diſceret iam non ſibimet confidere, ſed ei cuius beneficio etiam poſt lapſum ſubleuatus eſt ne periret. Igitur quiſquis aliquid boni operis propria vertute ſe effecturū promiſerit, diaboli vanno concutietur, & cùm triticum mundum ſe eſſe crediderit, inter decermina computabimur. Fruſtra aliquid conamur, niſi Domini affuerit auxilium; cum illo in carcerem vel in mortem ire *Petrus Apoſt.* *Lucæ 22.*

tunc poterimus, cùm ipse audendi præstiterit fiduciã. Vt autem præstet, rogari vult, dicens: Petite, & dabitur vobis.

Luc. 11.

Nec solùm diabolus, verùmetiam corpus nostrum aduersatur nobis. Vas electum Paulus: Video, inquit, aliam legem in membris meis repugnantem legi mẽtis meæ, & captiuantem me in lege peccati, quæ est in membris meis. Deinde exclamat, Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? & quia ipse per se non sufficit, respondet: Gratia Dei per Iesum Christum Dominum nostrum. Sed quoniã gratia ista solicitis, non otiosis, opitulari soleat, ipse quoque non cessat, quantum potest, reluctari aduersario suo, & flagellationum iugo premere illum, atque imperare volentem, ad obediendum compellere. Castigo, inquit, corpus meum, & in seruitutem redigo. Igitur si pugnat caro, castigatione reprimenda est, reprimentem Dei gratia adiuuabit. Carnis autem castigatio est, Ieiunium, vigilia, deprecatio, verberatio, labor.

Paulus Apost. Rom. 7.

1. Cor. 9.

Ad hæc idem Apostolus etiam à Satana verbera sustinuit, neque hoc sine Domini volũtate. Sed ne magnitudo reuelationum, inquit, extollat me, datus est mihi stimulus carnis meæ, Angelus Satanæ qui me colaphizet, propter quod ter Dominum rogaui, vt discederet à me, & dixit mihi; Sufficit tibi gratia mea: Nã virtus in infirmitate perficitur. Qui Apostolo gratiam dederat, dedit & stimulum. Nulla enim potest esse victoria, vbi nulla est pugna. Non coronabitur, nisi qui legitimè certauerit. Rogemus ergo Dominum, nõ vt submoueat nobis tentatorem, sed magis vt suppeditet vincendi facultatem.

Idem. 2. Cor. 12.

2. Timo. 2.

In illos autem præcipuè diaboli insurgere solet malignitas, qui terrenis contemptis, religiose vitam instituere decernunt. Idcirco præceptum est: Fili, accedens ad seruitutẽ Dei, sta in iustitia & timore, & præpara

præpara animam tuam ad tentationem. Duo iuuenes Iohannem Apostolum secuti (vt alibi diximus) cùm deinde angi animo cœpissent, quòd facultates suas in pauperum vsus erogassent, nec iam Apostolo meliora certioraque sperare iubenti acquiescerent, virgis in aurum mutatis, & lapillis in gemmas, plus etiam recipiunt quàm reliquerant. Mox cuiusdam (cui Stacteo nomen erat) à morte suscitati verbis credentes, quibus ille se vidisse affirmabat, quàm ingentem gloriam in cœlo paratam sibijpsis amisissent, ad quantam infelicitatem deuoluendi essent, quòd retrò cessèrint: rursum ad populum reuersi, restituto quicquid ab eo acceperant, paupertatem in vita coluère, vt potius post obitum diuites fierent. Reuocauerat eos diabolus ad pristinæ conuersationis vomitum, sed Apostoli precibus & Dei dispensatione factum est, vt deprehensis inimici fraudibus ac dolis, quod impudenter repetierant, constantius refutarent. Sic in tempore resipiscentes, gloriam illam, quam sibi in cælo repositam fuisse audierant, iam amissam recuperarũt. *Abd. in vita Iob.*

Ecclef. 2.

Duo Iohānis Apostoli discipuli.

De Hugone quoque Bonęuallis Abbate legimus, quòd Religionem professus, continuò ad seculum redire tentatus sit, nec ferre ad intima vsque penetrantes inimici sagittas potuisset, nisi eis orationum scutũ opposuisset. Oranti Virgo Dei Genitrix apparuit, & iam dubium suspensumque ad perseuerandũ in sancto proposito animauit. Non est ausus posteà diabolus eum lacessere, quem pro viribus repugnantem ipsa cæli Regina, ipsa Angelorum Domina, dignata est adiuuare. *Sur. Tom. 2. & alij.*

Hugo Abbas.

Sub hoc Abbate iuuenis quidã religionis voto obstrictus, cùm itidem peruersis cogitationibus multũ agitaretur, vt è monasterio fugam faceret, confessus est Abbati tam perniciosæ tentationis molestias. Tum demum eius exhortationibus roboratus, illis fortiter

Eiusdem discipulus.

repugnauit. Biennio pòst aduersa valetudine correptus, vita decesſit, atque apparēs in viſu, Abbati gratias egit, quòd eius conſilio, ope, operaque, Religionis ſtatum non deſeruit, & eam ob rem inter beatos collocatus eſſet. Tātum ipſi profuit haſce inimici ſuggeſtiones ſuo detexiſſe Abbati, neque cælatas tenuiſſe.

Eiuſdem diſcipuli duo.

DVO etiam nouitij Monachi, eandem improbiſsimi ſpiritus moleſtiam paſsi, ab eodē Hugone admonentur ne diſcederent. Vitam enim æternam in Monaſterio permanendo conſecuturos, diſcedendo male finituros. Alter eorum recedens, ab inimicis in prælio peremptus, occubuit: alter manens, cùm aduerſa valetudine oppreſſus animam ageret, Beatam Virginem vidit, & ab ea conſolatus, ac certior factus, quòd beatitudinem olim ab Abbate promiſſam, mox accepturus eſſet, lætus diem ſuum obijt. Vtriusque euentus apertè docet, & quantum mali conſequantur qui Religionem profeſsi ad ſeculum redeunt; & quantum boni, qui in ea perſeuerant.

S. Bernardi Abbatis diſcipulus.

AD ſuperandum hoc diabolicæ machinationis genus, multum profectò adiuuat oratio Sanctorum. Sub Bernardo Abbate quidam nobili familia ortus, cùm ſe Monachum feciſſet, in tantum mentis tædium lapſus eſt, vt palàm diceret, nunquàm ſe hilari ſedatoque animo futurum. Fruſtra illum fratres, vt in Domino conſolaretur, & ſpe præmij cœleſtis mœſtitiam deponeret, hortabantur. Fruſtra hoc ipſum Abbas admonendo exaggerabat. At verò vbi idem Abbas pro eo orationem fecit, ita immutatus eſt, vt econtrariò exultaret, ac ſe iam deinceps perpetuò contentum victurum affirmaret. Quippe diabolus orantis Abbatis virtutem ſuſtinere non valens, ab impugnatione fratris illicò deſijt, & ipſe ſpiritalis gratiæ luce perfuſus, cauſam agnouit, ob quam gaudere iocunditateque affici deberet, & non conturbari neque mœſtus eſſe. *In vita S. Bernardi.*

NEC

NEC precationibus tantū Sanctorum, verùm etiā rebus quas ipsi contractauerint, terrentur dæmonia & fugiunt. Siquidem Medericus Abbas apud Eduum sanctitate clarus, cùm Monachū libidinosis cogitationibus æstuantem, tunica sua induisset, eiusmodi molestia liberauit, discedentisq; ab illo immūdi spiritus vlulatus auditus est, & ipse in castitatis proposito, absq; lasciuiæ prurigine purè integreq́, permansit.

Sancti Mederici discipulus.

ALIVS frater Mederici reliquijs de mensa collectis atque haustis, vagæ mentis inquietudinē repressit, cùm antehac tali dæmonis illusione sollicitatus, persistere in Ecclesia omnino non posset, sed semper priusquam solennis precatio peracta foret, egrederetur. Itaque vehementiorum tentationum remedia à viris quidem sanctitate præstantibus petenda erunt, cùm eos impurissimi spiritus ferre iam nequeant, à quibus toties victos fugatosque se reminiscuntur.

Eiusdē Monachus.

BENEDICTVS Abbas, cùm fratrem quendam similiter à diabolo illudi audisset, eius vicem dolens, ad Monasterium, vbi is habitabat accessit, viditque ipsum ab AEthiope puero extra Ecclesiam per vestē trahi, dum cæteri fratres psallere cœpissent. Insecutus ergo eum atque increpans, virga percussit, neque ipse postea eiuscemodi mentis instabilitatem passus, cum alijs in oratione perseuerauit. Sic Benedictus Monachum feriens, malignum ab eo spiritum in fugam conuertit. *Greg. Dial. lib. 2. cap. 4.*

S. Benedicti Monachus.

NATHANAEL Anachoreta, cùm ipsum solitudinis pertæduisset, ea relicta cellam sibi proximè pagum constituerat. Ibi dæmon forma supra modum fœda terribilique ei apparēs, ac flagellum manu concutiens, circunstrepere ferociter cœpit, vt pauefactū inde abigeret: insuper iactabūdus, quòd etiam prius habitaculum eum deserere compulisset. Quod vt audiuit Nathenael, ne qua in re de se gloriari diabolus posset, ad desertū reuersus, ita illic posteà habitauit,

Nathanael Anachoreta

vt de cellulæ suæ septo annos septem & triginta pedē non extulerit. *Pallad. Hist.* 18.

SED rursum Satan illum fraude aggreditur, Agasonem assimilat, & asellum panibus oneratum agēs, dum sub onere lapsum attollere nititur, Nathanaëlis opem inclamat, vt foris euocet. Suspensus illi restitit: charitas proximo auxiliū ferre stimulabat, propositi ratio exire dissuadebat. Dum autem quid facto opus esset, secū deliberat, venit in mētem, ne fortè id quod cernebat, diaboli ad fallendū fabrica esset, & vocanti respondit: Si Christianus es, Deum deprecare, & ipse adiuuabit te. Sin Christi aduersarius, indignus es cui succurratur. His dictis visio euanuit. Et ipse Deo gratias egit, quòd tam callidè confutis dolis non sit captus, nec suum intermiserit institutum. Exemplo est, cùm nos in laqueos paulatim labi remissiùs agendo senserimus, resipiscentes etiam pristinæ perfe-
Psalm. 7. ctioni aliquid addamus, vt potius in laqueos incidat qui illos parauerat, & conuertatur dolor eius in caput eius. *Ibidem.*

Antonius Abbas. Plurimum autem circa conuersionis nostræ initia dæmonum in nos cōcitatur indignatio, quibus si eo tempore minimè cesserimus, facilior erit reliquarum posteà congressionum victoria. Antonium Alexandrinum Abbatem ad eremum pergentem, iam primū verberibus discidêre. Semianimis relictus, ad proximum vicum curandi gratia delatus est. Cùmque aliquantulum conualuisset, rursum eodem se referri iussit, iterū verberari cædiq; paratus, si ita Domini ferret voluntas, nec vlla vnquam diaboli iniuria à proposito deterrendus. Hac animi constantia armatum cùm iam contingere nequissimi spiritus non auderent, monstrosa diuersarum imaginūm facie metum illi incutere conabantur, ferarum more in eum rugientes, vlulantesque ac simul serpentum sibillationibus perstridentes, rictibus ringentes, dentibus infrendentes,

torue

toruo oculorũ aſpectu ſcintillãtes, & flãmas ore, naribus, auribusq; perflantes, nulla pauoris omiſſa ſpecie, qua auertere illum poſſent. Cæterùm vbi fortiſsimũ Chriſti militem, neque ictus curare, neque tam horrendo tetroque ſpectaculo quicquam commoueri vident, victos ſe confeſsi, confuſique diſceſsêre. Ille ſeruiendi Deo ſemel iam ſuſceptum votum, magno conſtantique animo proſecutus eſt. *Athanaſ. in vita Antonij.*

Poſthæc veterator ſpiritus, ne quid adhuc intentatum relinqueret, cogitationibus Antonij callidè ſeſe inſinuãs, tantò ſolitudinis tædio animũ eius pullauit, vt ille quid iam agere deberet dubius, ad Deum exclamaret, dicens: En ego, Domine Ieſu, cupio his in locis famulari, & neſcio quò me inuitum ſubinde rapit violenta mentis meæ euagatio. Hæc dicenti Angelus monachali habitu iuxtà apparuiſſe dicitur. Et cùm aliquandiu nunc genibus prouolutus oraſſet, nunc ſurgens manibus fiſcellas texuiſſet, ad Antoniũ conuerſus dixiſſe: Ita & tu, Antoni. Et hoc dicto, ex oculis eius euanuiſſe. Tali ergo precum laborisq; viciſsitudine deinceps vſus Antonius, diabolicæ molitionis tentamenta facilè vicit, & cùm minimè eſſet otioſus, minimum in eum potuit inanus cogitatus diſtractio. *Ibidem.* *Idem.*

Et hoc quoque relatu dignum de illo ferunt, dum verbera terroresque perferret, lucem diuinitus apparuiſſe, qua expauefacti dæmones diffugêre. Antonium verò eo ſplendore recreatum erexiſſe, & quaſi præſentem Dominum aſpiceret dixiſſe: Vbi eras, bone Ieſu, vbi eras? reſponſumque accepiſſe: Aderam Antoni, ſed euentum pugnæ tuæ præſtolabar, quam quoniam imperterritus immotusque viriliter ſuſtinuiſti, manet te victoriæ tuæ indeficiens in cœlo triumphus, immarceſsibilisque corona præmiumque ſempiternum. Igitur omnis diaboli vis atque decertatio, *Idem.*

certatio,

certatio, sola pij propositi continuatione destruitur atque dissipatur. Perseuerauit nempe Antonius, & mala quæ perpessus est, ad gloriæ illi cessêre incrementum. *Ibidem.*

Macharius Abbas. MACHARIUS quoque Alexandrinus Abbas, & ipse quidem multum ab ijsdem spiritibus traditur infestatus. Parem autem eorum terrori extitiue vel inde constat, quòd in gentilium sepulchro nocte quadam amoto cippo decubare ausus sit. Cumque ossa super quæ iacebat, in vocem prorupissent, mansit immotus. Vox autem erat alteri respondentis, venire se nunc non posse, quòd eius, quem super se habebat, pondere grauatus esset. At quem Macharius, Exi atque abi, si potes, inquit: ego hic pernoctabo. Dæmones igitur tantam hominis audaciam perstupentes obmutuêre, ne si plura in eum conari pergerent, victi magis erubescerent. *Pallad. Hist. 19. & 20.*

Aliâs etiam terribilis dæmon falcem ferream manu vibrans ac percussuro similis, eidem occurrit. Cumque nec sic eum terrere potuisset, superatum se fateri cœpit, superatum tamen non vigilijs, non ieiunijs, cùm & ipse neque dormiret, neque comederet, sed sola animi semper se submittentis humilitate. *Ibidem.*

Idem. ITERUM illi apparuit medici speciem præferrēs, multasque vitreas ampullulas circa se gerens, & quò pergeret interrogatus, quídve sibi vascula illa vellēt? ad proximum Monasterium iter se habere respondit, vt fratribus singulis singulas offerat potiones, eosq; qui hauserint, sibi obnoxios reddat. Non multò post Macharius inde reuertentem cōspiciens, quid egisset quæsiuit, atque accepit vnū duntaxat ex fratribus illis Theotiscum nomine ampullæ veneno delinitum. Anxiusque de fratris periculo protinus Monasterium adit, Theotiscum conuenit, inimici in eum captiunculas detegit. Et ille his auditis expauidus, quicquid mortiferum diabolo propinante gustauerat, repentè

corrigendo sese, totũ id euomere curauit. Si quid itaque quod peccatum sapiat, in animũ influxerit, statim est egerẽdum, ne diutius ibi remoratũ nos interimat. *In vitis PP.*

IDEM Macharius fratri, quem nequã spiritus occulta suasione eò induxerat, vt crederet inutiliter se in solitudine vitã agere, quòd nemini alteri quicquã benefacere posset, salubriter consuluit, vt quoties in huiuscemodi cogitatus incidisset, eis respõderet: Hoc saltem in solitudine vtiliter ago, quòd amore Domini mei Iesu Christi à tuguriolo isto non decedo. Cessarunt ibi præstigiatoris insidiæ, vbi Christi amori datus est locus, & in cellula sua tranquillus permansit, qui iam de abitu cogitarat. *Ibid.*

NEQVE hoc de eodẽ sancto ac mirabili viro hîc prætermittendũ, quòd carnalis lasciuiæ titillationem corporis fatigatione suo exemplo docuerit arcẽdam. Cùm enim saccum harena plenum humeris baiulans incederet, cur id ageret interrogatus, vexare se vexatorem suum respondit. Quippe voluptas, quæ otio alitur, labore fugatur. *Pallad. Hist. 20.*

MVLTA quoque expauescenda, & Hilarionẽ Abbatem à Satana in deserto perpessum, Hieronymus in eius vita tradit. Sæpè enim nocte intempesta ab eo auditos infantum vagitus, balatus pecorum, mugitus boum, planctus quasi mulierum, leonũ rugitus, murmur exercitus, & rursus variarum portenta vocum, vt antè sonitu quã aspectu territus cederet. Denique ipsum fronte Crucis signo armata solicitè circunspicientem, splendente Luna vidisse currũ directis equis super se irruere. Cumq; inclamasset Iesum, ante oculos eius in terræ hiatum visa descendisse. Postremò quoties ille, inquit, nudæ mulieris cubanti, quoties esurienti largissimæ apparuere dapes? Interdum lupus vlulans & vulpecula ganniens transiliit, psallentique gladiatorum pugna spectaculum præbuit, & *Hilarion. Abbas.*

vnus

vnus quasiinterfectus, & ante pedes eius corruens, sepulturam rogauit. Orabat semel fixo in terrā capite, & vt natura fert hominū, abducta ab oratione mens, nescio quid aliud cogitabat, insiliit dorso eius festinus gladiator, & latera calcibus, ceruicē flagel'a verberās: Eia, inquit, cur dormitas? cachinnansq; desuper, si defecisset, an hordeū vellet accipere, sciscitabatur. Dixerat enim ille quādoque corpori suo iratus, quòd se ad libidinem prouocaret: Ego te, aselle, iam nō hordeo, sed paleis alam, ne calcitres. Huiuscemodi ergo insidiis iniuriisque contendunt cacodæmones isti, vt eos exterreant, quos proficere studio virtutis vident. Sed
Psalm. 124 qui confidunt in Domino, sicut mons Sion, non commouebitur in æternum. *Hieron. in vita Hilarion. cap. 2.*

PORRÒ hæc versipellis bestia transfigurat se interdum in Angelum lucis, quò facilius id quod velit
Hero Solitarius. homini persuadeat. A Cassiano relatū legimus, Heronem senem in Thebaidis deserto annos quinquaginta commoratū, semperque ieiuniis intentū, suo tamen, non Patrum arbitrio vixisse. Hic ergò à dæmone laudatus, cùm eū à Deo missum ad se de cælo Angelum credidisset, credidit etiā quòd ab illo audierat, se scilicet tanti iam apud Deū meriti esse, vt si ex arduo aliquo loco ad imum rueret, corpus suum affligi lædive non posset. Itaque immemor scriptū esse: Non tentabis Dominum Deum tuum, sed potius in perniciem suā illud imprudenter amplectens, Angelis suis mandauit de te, & in manibus tollēt te, ne offendas ad lapidem pedē tuum: noctu surrexit, & in puteum haud modicæ altitudinis se præcipitem misit. Ad sonitū casus exciti fratres, ipsum seminecem extrahunt, & cùm rem didicissent, à dæmonio illusum affirmant. Sed ille in sua credulitate præsumptuosaq; superstitione perdurans, die tertio pòst vita defunctus est. Et quoniam in tali errore defecerat, vix illi à Paphnutio Abbate multorum precibus exorato, inter dormientium in

Deut. 6.
Matth. 4.
Psalm. 90.

Do-

Domino fratrum sepultura memoriaque concessa est. Proh dolor, tot tantosque viri labores vna destruxit sanctitatis presumptio: ea impostorem suũ non agnouit, ea nulli de se nisi sibi credidit. Sic virtutũ quamuis altè structum ędificium repentè labi solet, vbi subtraxeris humilitatis fundamentum. *Caßian. Coll. 2. cap. 5.*

De alio etiam apud eundem Scriptorem traditum est suppressõ nomine (quia adhuc supererat) quẽ captum diabolus diutulè ludificauit, noctu ad eũ ventitans, & cellam splendore illustrans, multaque ei occulta verè reuelãs, vt postremò in erroris foueam incautum præcipitaret. Nihil ei vltrà ad promerendum gloriæ culmen deesse dixit, pręter Abrahæ obedientiam: proinde Deo iubente, ne dubitaret, filium quem secum habebat, in holocaustum offerre. Credidit miser. Sed dum præter consuetudinem cultrum in cote subigeret, & vincula præpararet: cõtinuò pueri mens mali præsaga, suspicari id quod erat, ac subinde quid ille acturus esset, paulò semotior, quàm vt ab eo comprehendi posset, spectare cœpit. Cumque iam aduersum se insurgentem vidisset, nihil moratus è cella se proripuit, & fuga salutem petiit. Certè nisi effugisset, pater ipse pessimi parricidæ in filium scelus, nõ Abrahæ obsequium consummasset; & quem Deo genuerat, diabolo immolasset. Eò iam vesaniæ processerat imprudens inconsultaque credulitas. *Ibid. cap. 7.* *Quidã Solitarius.*

NARRAT idem Casianus, Monachũ etiam quẽdam Mesopotamænũ, qui annos multos clausus vixerat, continentiæ cæterarumque virtutum fama supra omnes insignis, eodem fraudis genere, hoc est, sub Angeli forma à diabolo deceptũ, ita vt ad Iudaismum declinarit, & circuncisionem acceperit. Etenim multis illius non falsis reuelationibus, & coram se coruscantis luce delinitus, firmissimè credidit, ipsum esse cæli, non tenebrarum spiritum. Vbi hoc persuasum est, illo tandem monstrãte, videre sibi videbatur, *Monachus quidam.*

Aposto-

Apostolos, Martyresque & omnem prorsus Christianum cœtum, tristes abiectosque in locis miseriæ ac perditionis esse, at econtrariò Iudaicum populū cum Patriarchis & Prophetis ingenti lumine fulgere, & altè sidereis in sedibus lætos ac gestientes versari. His itaque diabolicæ malignitatis pręstigiis illectus, corruit in errorem, nihil ab eo falsum ostendi posse ratus, à quo toties ea quæ vera erant didicisset, ignarus hanc esse piscatorum malitiam, vt hamum escis tegant, non pascendi, sed prehendendi perdendique causa. Aut quid aliud diaboli blandimenta, nisi odiorum insidiæ sunt? *Ibid. c.8.*

Elphegus Archiepiscopus. QVOD quidem bene intelligens Elphegus Cantuariensis Archiepiscopus, cùm ab infidelibus in carcere teneretur, & à diabolo in Angelum transformato eductus, multum iam itineris vnà cum illo emēsus esset, ambigere cœpit, reprobi ne, an boni Angeli opera Martyriū fugeret. Dumque id sibi ostendi Deum orasset, diabolus euanuit. Ille ad carcerem reuersus, coronā recepit Martyrij. Inuidia inimici seruare homini vitam hanc voluit, vt æternam differret. Sed ipse bonum à quo auertebatur considerans, iustam dubitandi causam habuit, & dolos euasit. *Sur. Tom. 2.*

Euagrius Presbyter. AD Euagrium Presbyterum amborum quondam Machariorum discipulum, dum solitarius eremum incoleret, tres dæmones clericali habitu venisse cōstat, qui se diuersarum hęresum esse simulantes, suū quisque dogma probare nitebantur, vt illum aliquo eorum peruerterent. Cæterùm Euagrius cùm fidē Catholicam aduersus quemlibet eorum acerrimè tueretur ac defenderet, Deo adiuuante, omnes facilè superauit, ita vt confusi repentè euanescerent, nihil aliud moliri in eum ausi, quem in fide tam firmum cognouerant. *Pallad. Hist. 86.*

Martinus Episcopus. MARTINVM quoque Turonensem Episcopum, sanctitati eius virtutibusque inuidens, communis iste omnium

omnium hominum hostis ludificare conatus est. Aureo enim diademate & purpureo superbus indumēto ei occurrens, Regem se Christum esse, & ad iudicandum mundū descendisse asseuerabat. At verò Martinus & diabolicæ arrogantiæ gnarus, & mansuetudinis Domini memor: haud talem, inquit, venturum se pollicitus est Christus, sed cum omnibus Passiónis (quā pro nobis sustinuit) signis, cū spinea corona, vulnerumq́ue cicatricibus, & ipso victoriæ suæ trophæo Cruce: cùm talis apparuerit, eum aduenisse credam, alioquin hoc ab eo præceptū obseruabo: Si quis vobis dixerit, Ecce hîc, aut illic, nolite credere. Immundus ergo spiritus verbis veritatis victus disparuit, nihil ibi suum relinquens, præter sui indicem fœtorem. Luculentus accesserat, fœtulentus abiit, vt nullam illi inesse lucem nisi apparentem & imaginariam credas. *Seuer. Sulp. in vita Martini.* *Matth. 13.*

Idem omnis mortiferæ fraudis artifex Pacomio Aegyptio Abbati apparuit, pulcherrimæ fœminę formam præ se ferens. Sed qui libidinis ardorē ieiuniorum frigore iam extinxerat, nulla carnis cōcupiscentia intellectum occupante, facilè perspexit inimici insidias, & frontem Cruce signans, ipsum Crucis fugauit aduersarium. *In vitis PP.* *Pacomius Abbas.*

PACOMIVS alter in Scythi Monachus queri solebat annos XII. venereæ voluptatis cogitationibus multum se fuisse molestatū, & cùm postremò diabolus puellæ ætate & forma florentis imaginem gerens, ad genua eius procaciter lasciuiēdo procubuisset, ipse facinus detestans, atque indignabūdus colaphum illi in faciem intorsit, quo ictu repulsus dæmon euanuit, & tum illa diutina genitaliū titillatio cessauit, quia qui visibili palpabiliq; specie seduci nequiuit, frustra iam deinde iis inanibus cogitationū offuciis oppugnaretur. Magis enim visa quàm cogitata mouent, multoq; magis etiam ad tactum vsque admissa. *Pallad. Hist. 29.* *Pacomius Monachus.*

Paternianus Episcopus. Svb eadem puellari figura nequissimus dæmon Paternianum in deserto Aegypti Abbatem, qui posteà Vris illius Regionis oppido Episcopatum gessit, longè quidē dolosius, sed ęquè casso labore est aggressus. Cùm iam diei vesper esset, ei in limine Monasterij stanti apparuit dicens, seruā se cuiusdam Principis viri nouitiam esse, & dum ad aquam hauriendam missa esset, viam aberrasse, proinde orare, vt sui misertus nocte illa sibi locum intra Monasterij septum concederet, ne fortè foris manentem solitudinis bestiæ laniarent. Pietate motus Paternianus, puellam admisit, & cùm attentiùs eam spectasset, formam admiratus concupiscere cœpit. Veruntamen ad se reuersus, illicitum in pręcordiis sensum non sine inimici opera prouenire intellexit, ac protinus è foculo, qui iuxta erat arrepto torre, faciem puellæ percussit, & omnis mala tentatio cum tentatore simul dissipata effugit. Incipiente igitur peccati morbo, medicorum imitandá prudētia est, statim ad remedium recurrendo, nec patiendo, vt malum curationis dilatione inualescat.

Zozimus Papa. S E D nequaquam ita vigilanter sibi cauerat Zozimus Pontifex Maximus, qui diaboli supplātatione in fornicationem semel lapsus, iterum & sæpius lapsurus fuit, nisi Antidij Turonensis Episcopi opera se à scelere retraxisset. Antidius quippe (cùm fortè qua nocte id commissum est) multitudinem dæmonum cōspiceret inter se iactantium de illis hominibus, quos captiosa inductione in laqueos mortis impegerant, & vnum præ cæteris gloriantem audiret, quòd Zozimum Papam annos à se septem solicitatū, tandē cum Virgine quadā coire fecisset: euestigio visa auditaque ad ipsum Zozimum defert, & ille pro breui voluptate æterni supplicij metu exterritus, pœnitentiā egit, multoque deinceps vixit circunspectius, nullam prorsus cū fœminis consuetudinem sibi indulgēs, sed potius declinans quantum poterat etiam conspectū earum. Huius

exemplo

exemplo, & qui stat, caueat ne cadat: & qui ceciderit, poenitendo resurgat, ita vt ne rursum corruat. Nam crebrius corruendo languescere resurgendi potestatem ac debilitari, necesse est. 1. Cor. 10.

PARI ac penè eadem Iudæi cuiusdam visione, ob quã & ipse (vt Gregorius in Dialogo ait) ad Baptismum venit, seruatus est Andreas Fundanæ vrbis Episcopus. Qui cùm sanctimonialem quandã fœminam secum cohabitare, suæ illiusque continentiæ nimium confidens, permisisset: tandem dæmonis instigatione stimulatus, concupiscere quod semper abominatus fuerat, cœpit. Ac die quadã ludens palma tantummodo tergum fœminæ leuiter distrinxit. Cæterum vbi audiuit, hac ipsa de re diabolum fuisse iactatum, non solùm monialem ipsam, sed omnes prorsus fœminas, quæ sibi in Episcopio famulabantur, expulit atq; abegit, & illa fœdæ cogitationis tentatio cũ ipsis pariter eliminata prurire desiit. Vide homini quamuis sancto incauta conuersatio quantum obfutura fuit, nisi Domini erga ipsum pietate inimici insidiæ quàm primũ patuissent. *Greg. Dial. lib. 3. cap. 7.* *Andreas Episcopus.*

IDEM implacabilis & impius humani generis inimicus, etiam orantibus & cũ Deo loquentibus nobis negotium facere audet, quoquomodo potest, pietatis iustitiæque opera impedire nitens ne perficiantur. Launomaro Carnotensi Abbati nocturnas agenti vigilias, & in oratione posito lucernam extinxit, quasi verò lucernæ lumine indigeat, in cuius corde lucet Christus. Ne tamen vel hoc liceret tenebrarum amatori diabolo aduersus lucis amatorem Launomarum, rursum diuinitus accensa reluxit. *Sur. Tom. 1.* *Launomarus Abbas.*

SVLPITIVS quoque Bituricensis Episcopus, dũ in Ecclesia cũ suis Clericis noctu oraret ac psalleret, horrendos circa se dæmonum strepitus fremitusque audiuit, sed interim opus suum minimè intermittendo, fortasseque ob hoc ipsum intentius orãdo, cessare *Sulpitius Episcopus.*

tumultum fecit, magis terrens aduersarios, quàm ab eis territus.

Eadmũdus Archiepiſ. TERRVIT illos & Eadmundus Cantuarienſis Archiepiſcopus, qui cùm ad multam noctem peruigil iam tandem ſomno ſurrepẽte ſupinus decubaret, ita graue pondus impoſitum ſibi ſenſit, vt experrectus mouere ſe omnino non poſſet, manum leuare voluit ad ſignandum ſe Crucis ſigno, & impeditus eſt. Excutere ſe totis viribus conatus, plus grauitatis addi ſibi cognouit, atque adeò vt vix iam ſufficeret ſuſtinere. Vbi autem ſpiritum ipſum vt ſe dimitteret, per Chriſti ſanguinem adiuraſſet, ſtatim dimiſſus aſſurrexit, & ab eodẽ à quo dimittebatur didicit, nullũ adiurationis genus magis timori eſſe dæmoniis. *Sur. Tom. 1.*

Quidã Nicolaus. ILLAM quoque efficaciſsimam cõtra tentationes precationem eſſe credimus, qua vſus Nicolaus quidã in ſancti Patritij Specum apud Scotiam ad Purgatorij (vt aiunt) loca deſcendens, tanta ac tam varia dæmonum tentamenta, tot fraudes, tot blanditias, tot iras, tot terrores vnus ſuperauit. Nam quoties ad Dominum conuerſus dixit: Domine Ieſu Chriſte, Fili Dei viui, miſerere mei peccatoris, toties ab inſidiis liber euaſit. Breuis quidem oratio, ſed permultæ virtutis, ſi fideliter, ſi ardenter, ſi humiliter exprimatur.

Fœminæ. NVNC vt maioris ignominiæ cauterio notetur imbecillitas inimici, & in nobis repugnandi augeatur audacia, fœminarum quoque de illius conflictu victoriam breuiter enarremus.

Sara Abbatiſſa. SARA in partibus Thebaidis Abbatiſſa, cùm cogitationes eius ad libidinem incitare ſoleret diabolicæ malignitatis ſuggeſtio, nunquam vt recederet tentatio orauerat, ſed vt & illa aſsiduè oppugnaret, & ipſa ſemper vinceret. In hoc carnalis laſciuię bello per annos tredecim fortiter contendit. Sed tandẽ aliquantò acrius impugnata quàm ſuſtinere poſſet, clamauit ad Dominum Ieſum Chriſtũ, & ſuperauit inimicum,

ita vt

ita vt oranti apparens dæmon diceret: Vicisti me, Sara, vicisti. At illa nihil sibi ex hoc laudis vendicans: nō ego, inquit, vici te, sed Dominus meus Iesus. Hinc discamus, si quando vehementior tentatio ingruerit, orare solicitius, & quoties vicerimus, victoriæ gloriam Deo, non nobis tribuere. *Petr. de Natalib.*

THEODORA Alexandrina semel tantùm commissi adulterij conscia, se iam indignam maritali thoro iudicarat, & viro relicto, in Monachorū cœtu, nulli quòd fœmina esset cognita, sub nomine Theodori latens cōmanebat, in multa vitæ austeritate Deo seruiens, ac peccatum suum lugens. Cæterùm diabolus vt illam maiori tristitia oppressam ad desperationem impelleret, ei apparens, adulterij crimen exprobrauit, frustraque illā fatigari dixit, eò quòd tam grande delictum veniam promerere non posset. Ipsa verò nequaquam de misericordia Dei diffidens, cùm se Cruce signasset, tam manifesti mendacij assertorem euanescere vt fumum coëgit. *In vitis PP.* *Theodora Monacha.*

Rursum ille sumpta mariti eius forma, blanditiis assentationibusque ipsam allicere cœpit, impensius orans, vel potius vrgens, vt domum rediret: & cùm nec sic doli successissent, ferocium eam beluarū imaginibus, vt à Monasterio discederet, terrere conatus est. Sed & hoc incassum. Theodora enim iam supra firmam petram fundata, tùm ad ventorū, tùm ad fluminum impetum immobilis, Deo humiliter supplicando, talem quoque visionem repulit, reiecit, in nihilum redegit. *Ibid. & Ruff.* *Eadem.*

ATTAMEN inquieta & indefessa malignitate veterator diabolus, ne quod adhuc fraudis genus inexpertum dimitteret, multo stipatus comitatu, ac maiestatem quandam præferens ad illam venit, & cùm ab omnibus qui circa eum erant, plurimū honoraretur, ipsam quoque vt se adoraret, iussit: nolentem verò, & quòd vnus Deus adorandus esset dicentem, flagellis *Eadem.*

verberauit. Cumque illa ne verberibus quidem cederet, ipse fremens & indignans abiit, patientia victus fœminæ, constantiaque superatus. *Ibid.*

Eadem. POSTREMO, vt saltem vel ad auaritię, vel ad gulæ vitium incautam traheret, hic auri massam, illic canistrum variis dapibus plenum ei apparere fecit. Illa autem præsentissimi contra omnia tentamenta remedij memor, Crucē designauit, & diaboli laqueus dissipatus est, tantumque in eam profecit malignus, vt quò eā magis tentauerit, eò plus sibi confusionis cōparauit, toties victus, nunquam victor. Igitur quæ semel corruerat, ita se erexit, vt nullo deinde aduersarij conatu euerti vnquam potuerit. Ob quod quantū receperit mercedis, inde coniectari licet, quòd qua die vita decesserat, in visu Abbati apparuit, ad cælestem thalamum gloriosè sublata, tantoque splendoris fulgore radians, vt præstringeret oculos intuentis. *Ibid.*

Pelagia conuersa. PELAGIAM Antiochenam, & diuitiis, & genere, & impudicitia quondam nobilem fœminam fuisse legimus, & (quod peius est) in idololatriæ errore natam atque adultam: sed postquā ad Christū fuit conuersa, pauperē, humilem, pudicam, & omni inter fideles probitate præstantem. Hanc ergo conuersionis suæ initio, Mammonæ spiritus ad pristinas reuocare sordes tali versutiloquio tentauit, noctu illam adiens: Opes, inquit, quibus affluis, ô Pelagia, Dij patrij, quorum ego nuncius sum, tibi concessêre, & tu nunc illis relictis, nescio quem Christum sequeris. Illos tamen & crimen tibi remittere, si ad eorum cultum redieris, & hoc insuper polliceri crede, tantū priori opum beneficio addituros, quātum magis ipsa nequeas optare. Facilè deprehendit dolos mulier, quæ iam veras diuitias Christum esse nouerat, & cùm Crucis in pectore signū dexteræ manus ductu impressisset, sufflauit in suasorē impietatis, & tam facilè abegit, quàm solet puluerem ventus, tantique illius promissa fecit,

vt

vt continuò ea etiam quæ habebat, cuncta indigentibus erogaret. Et quoniam Deo, non Mammonæ seruiuit, cœlestes æternasque diuitias possidere meruit. *Ibid.& Sur. Tom.5.*

IVLIANAE Virgini iam pœnis pro Christi nomine affectæ, & tantùm coronam Martyrij in carcere expectanti, Belial diabolus formam Angeli fidelis gerens, apparuisse fertur atque dixisse, Christum iubere, vt illa potius Dijs gētilium sacrificaret, quàm in cruciatibus deficeret. Obstupuit Iuliana tali nuntio, & dubitans quinam esset, à Deo sibi certius indicari postulauit. Mox diuinitus inspirata, manu illum apprehendens, vinculis constrinxit, verberibusque affecit, volente Domino, vt scelestus Belial ab eadem, cui dissuadere ausus fuerat, suppliciorum pro Christo patientiam, supplicia ipsa perferret. *Sur. Tom. 1.* *Iuliana Virgo*

MARGARETAM etiam Virginem post tormenta carceri mancipatam, terribilis draco latè patenti faucium hiatu ferociter iuuadens deglutierat. Verùm vbi illa signum Crucis edidisset, draco crepuisse visus est, quaque crepuerat, Virginem viuam sanamque euomuisse, sicuti euomitus à pisce Ionas Propheta legitur. *Metaphr.* *Margareta Virgo.* *Ionæ.2.*

ITERVM eidem in specie humana apparens imponere tentauit. At illa per capillos apprehēsum humi allisit, & cùm quæreret, cur tā infensus infestusq; Christi cultoribus esset, accepit, cacodæmonum proprium ac peculiare esse, inuidiæ odijque facibus accēdi erga eos qui saluandi sunt, cum pati non possint, vt ad cœlum, vnde & ipsi deiecti sunt, homines retrahantur. Semper ergo eos aliquid tētare, moliri, struere necesse est, quo iustitiæ opera impediant, & innocentes ad peccandum prouocent. Sub hæc dimissus euanuit, illa ad Martyrij palmam gaudens peruenit, tam diaboli victrix quàm tyranni. Ibid. *Eadem.*

SED nec Iustinam Virginem Cypriani magi laruæ

Iustina Virgo. præstigiæque peruertere valuerunt. Cùm enim Aglaius iuuenis eam arderet, & ipsa iã Christo iũcta mortalis hominis nuptias respueret, dæmonem misit Cyprianus, qui illius animum ad libidinem occulta carnis titillatione illiceret. Re autem infecta reuersum, cùm eam mouere nequiuerit, interrogat, & audiuit, signo Crucis perterritum inde affugisse. Alium ergo misit, nequiorem illo, qui Virginalem formam habitumque indutus ad Iustinam accedens, etiam se sicuti illa Virginitatem Deo vouisse dixit, proinde petens vt si non in societatem, saltem in seruitium reciperetur. Susceptus igitur post dies aliquot captata occasione suspenso tristique vultu dubitare se ait, ne Virginitatem seruando offendant potius Deum, quàm aliquid promereantur. Scriptum enim esse. Crescite & multiplicamini, & replete terram, indeque in veteri Testamento sanctissimas mulieres Deoque gratas viros habuisse, & filios genuisse. Cœperat Iustinæ animus iam nutare, ac de Virginitatis proposito penè ambigere: mox seipsam reprehendens, Christi nomine inuocato, Cruce se signauit, & dæmon Crucis virtutem non sustinens effugit. *Greg. Nyssen. Orat.* 20.

Ita prorsus nunc argumentantur hæretici contra Castitatis vota.

Eadem. ITERVM idem Aglaij formam assimulatus, noctu ad eam venit, & nunc blandus, nunc minax, vt voto suo consentiret, petijt. Sed eodem quo prius modo ab ea fugatus, abijt. Deinde Iustina Virgo alijs atq; alijs, partim diaboli, partim ipsius magi commentis tentata, cùm semper Cruce se muniret, semper superior euasit. Quam rem videns Cyprianus, & ipse Christo credidit, & vnà cum illa Martyrium subijt, fidelis factus, quia fidelibus dæmonia præualere non posse, liquidò cognouit. *Ibid.*

Euphraxia Virgo. EVPHRAXIA Romana Virgo nobilis genere, sed stirpis nobilitatem mentis humilitate superans, cùm se in Monasterio apud Thebaidem inclusisset, ne seruilia quidem opera à se aliena putabat. Inuidens

verò

verò virtuti eius diabolus, vt persecutionis molestia propositum turbaret, ad hauriendam aquam se inclinantem in puteum præcipitauit. Sed ipsa inde sana à sororibus educta, crebrius aquatũ ire cœpit. Iterum illam dum coquinam faceret, in bulliẽtem ollam impegit, sed ipsa bullore illo humefacta, non læsa, nihilo segnius cœptum opus peregit. Rursum ligna findentem in latus impulit, & ipsa obliquato securis ictu pedem sauciauit, breui tamen curata, multò promptior ad subeundos labores accessit. Denique nullis infestationibus, nulla inimici iniuria ab humilitatis officio auocari potuit. Ita victis tandem superatisque tentationibus, etiam miraculorum operatione insignis fuit. *Ruff. in vit. PP.*

AC ne plura de hac re prosequi lõgum sit, hæ sunt Satanæ artes, hi doli, hæc tendicula, hæ ad decipiendum fraudes atque fabricæ, hæc præterea illius terrificatio, furor, sæuitudo, immanitas, ita vt nemo tam prudens ac tam fortis sit, quin vel malitia eius caperetur, vel vi superaretur, nisi vtrunque compesceret Dominus, alligans fortem, & vasa eius diripiens, tentari quidem nos volens, non cogi: & probari, nõ vinci. Ille duntaxat vincitur, qui dedere se mauult quàm repugnare. Nos verò ne quando ad deditionem istã, cuius comes est interitus, aut astu aliquo inducamur, aut trahamur iniurijs, conscij imbecillitatis nostræ, clamemus ad Dominum, poscamus opem, oremus præsidium, & non ferro, non fossa, non vallo, nõ murorum ambitu nos muniamus, sed veritate, iustitia, pace, fide, spe, charitate, cæterisque virtutibus, dicẽte Apostolo: Induite vos armaturam Dei, vt possitis stare aduersus insidias diaboli, quoniam nõ est in nobis colluctatio aduersus carnem & sanguinem, sed aduersus Principes & potestates, aduersus mundi rectores tenebrarum harum, contra spiritalia nequitiæ in cœlestibus. Propterea accipite armaturam Dei, vt

Exhortatio *Ephes. 6.*

posſitis reſiſtere in die malo, & in omnibus perfecti ſtare. State ergo, ſuccincti lumbos veſtros in veritate, & induti loricam iuſtitiæ, & calceati pedes in præparatione Euangelij pacis, in omnibus ſumentes ſcutum fidei, in quo posſitis omnia tela nequiſsimi ignea extinguere, & galeam ſalutis aſſumite, & gladium ſpiritus, quod eſt Verbum Dei, per omnem orationem & obſecrationem, orantes omni tempore in ſpiritu, in ipſo vigilantes. Si ſic inſtructi militabimus, vincemus, & donatiuum militiæ noſtræ erit cœlorum regnum,
Iacob.1. Iacobo Apoſtolo dicente: Beatus vir qui ſuffert tentationem, quoniam cùm probatus fuerit, accipiet coronam vitæ, quam repromiſit Deus diligentibus ſe.

De Perſeuerantia bene agendi. Caput VIII.

SED in omni bene beateque agendæ vitæ inſtituto, conſtare nos nobis ipſis decet. Nunc hoc, nunc illud velle, leuitatis indicium eſt. Multi de ordine Clericali ad Monachalem tranſmigrant, non profectus deſiderio, ſed nouitatis. Multi domicilia mutant, ſuimet tædio, non loci. Multi verò (& id deterrimum inconſtantiæ genus eſt) cùm diu ſanctè vixerint, ad vitia delabuntur. Nos iſta ſedulò deuitãtes, cùm ſemel boni alicuius exercendi propoſitum ſancto afflante Spiritu arripuerimus, ſemper idem ſimus, eademq; animi alacritate curramus qua cœpimus. Viam nanque Domini incedentibus magis cauendum eſt, ne remittant gradum, quàm curandum vt intendant. Nullaque certior ad finem vſque perſeuerandi ratio eſt, quàm viribus æquare onus, vt quiſque non quantum ferre poteſt ſumat, ſed perferre. Huiuſce rei nunc ſubiiciemus exempla.

Enoch. Geneſ.5. Trecẽtos & ſexaginta quinq; annos vixit Enoch, & ambulaſſe cũ Deo dicitur, atque ob id non apparuiſſe, quia tulit eũ Deus. Dignus quippe viſus eſt, qui tamdiu cor-

diu corpus ſuum ab immunditia cuſtodierat, vt cum corpore ſimul transferretur ad Paradiſum.

NOE itidem cum Deo ambulaſſe fertur, iuſtus perfectusque fuiſſe, gratiamque inueniſſe, & tamen quingentorum iam annorum erat quando cœpit ædificare Arcam, ſexcentorum quando perfecit, nongentorum & quinquaginta quādo vita defunctus eſt. Itaque tam diutina innocentiæ, fidei, ſpei obſeruatione meruit ſolus cum coniuge liberisque & nuribus, mundo pereunte, ſaluari. Ex quo illi iure arguēdi ſunt, qui cùm ne decimam quidem partem ſummæ huius viuant, in exercendis tamen virtutibus minus conſtanter ſe habent. *Noë. Geneſ. 6. Ibidem 8.*

ABRAAM centum ſeptuaginta quinque vixit annos, Iſaac centum octoginta, Iacob centum quadragintaſeptem, omnes tam Deo chari gratique, vt eorum Deus dici voluerit, Deus Abraam, Deus Iſaac, Deus Iacob. Certè niſi ab ineunte ætate ad vſque vitę exitum iuſtitiam pietatemque coluiſſent, nunquam ad tantæ dignationis culmen perueniſſent. At nobis iiſdem in virtutibus perſeuerandi facultas tantò quidem datur maior, quantò vita breuior, & ſic repentè deficimus. *Abraam. Geneſ. 25. Iſaac. Iacob. Geneſ. 47.*

IACOB, vt de illo adhuc plenius explicemus, ad Laban auunculum ſuum venit, ſibi aliquam ex filiabus eius ducturus vxorem. Seruiuit illi annos ſeptem pro Rachaële, ſed Lia data eſt. Seruiuit alios ſeptem, & Rachaëlē accepit. Seruiuit etiam annos ſex, & valde ditatus eſt pecudum ſeruorumque copia. Igitur quoniam viginti annos perſeuerauit ſeruiendo, tali rerum ſucceſſu potitus eſt. *Iacob. Geneſ. 29.*

MOYSES charitate in proximos, pietate in Deum ſemper præſtātiſsimus, & Aarō Sacerdos à Deo electus, quoniam longū virtutum ſuarum tractum ſemel peccando ad aquas contradictionis interruperāt, populum Iſraël in terram promiſsionis non induxerūt; *Moyſes. Exod. 17.*

Quo-

Quomodo nos terram viuētium intrabimus, qui non semel, sed frequenter peccamus?

Dauid. 2. Reg. 11. Peccauerat tamen & sanctus Dauid. Sed quia post peccatum quod pœnitendo deleuit, syncerus vixit, non minus Deo placuit, quàm si omnino non peccasset. Igitur si quo fortè vitij diuerticulo iustitiæ iter interruptum fuerit, rursum ad illud per pœnitentiā reuertamur. Quoniam autem reuertendi facultas interdum morte præciditur, diuertere periculosissimū est, continuare semper tutissimum.

Prophetæ. Continuauêre ex Prophetis Samuel, Nathan, Elias, Eliseus, Isaias, Ieremias, Iezechiel, duodecimque alij. *Reges.* Ex Regibus Ezechias & Iosias, nisi quòd Ezechias opulentiæ suæ ostentatione deliquit. Cæterùm quia à Deo puniendus mulctæ denuntiationem submisse tulit, mulcta ad posteros dilata, ipse pacem habuit quam optauit: vsque adeò expedit repentè corrigere sese, & vitium virtute mutare.

Christus. In Euangelio quoque Dominus noster pijs actionibus nos continenter inhærere monet, dū ipse turbis prædicare non cessat, dum varijs lāguoribus affectos curare non desinit, dum dies quadraginta neque comêdit, neque bibit, dū in tētationibus perdurat, dum in oratione pernoctat, dum suos vsque in finem diligit, dū denique persecutiones vsque ad ignominiam Crucis æquanimiter tolerat, nunquam ab exercitatione virtutum quietus, vt ab ea nunquam quiescendum esse doceret, dicens: *Matth. 10.* Non qui inceperit, sed qui perseuerauerit vsque in finem, saluus erit.

Iohannes Baptista. IOHANNES Baptista eius præcursor, quia perseuerauerat in abstinentiæ proposito, nunquam opiparos cibos ventri suo indulgens, nunquam vinum aut siceram bibens, nunquam mollibus indutus, assiduè in deserto baptismū prædicans, iugiter turbas ad se cōfluentes docens: idcirco ipsius Domini testimonio plus quàm Propheta dicitur, & nulli inter natos mulie-

mulierum posthabendus censetur. Denique tantæ constantiæ virum Herodis improbitas occidere potuit, terrere non potuit.

Post Dominum Sancti Apostoli Discipulique eius perseuerarunt, illum sequendo, illi obediendo, Spiritum sanctum per illum à Patre mittendum expectando, per orbem vbique Baptismi gratiam annūtiando, nec vnquam deficiendo, donec quod annuntiauerāt, Martyrio cōfirmarunt, morientes prius, quàm tacentes Religionis veritatem. Et hi quidem tam fortes, tamq; magno animo viri, tantò primitus pauore perculsi fuerant, vt Domino relicto fugerent, Petrus etiā se illum nosse negaret. Ne quis itaque sibi applaudat quòd firmus sit, ipsa perseuerandi firmitudo non à nobis, sed à Deo est. *Apostoli.* *Discipuli.* *Matth.16.*

Videt autem Deus boni operis in nobis affectum, exercendi præstat facultatem, exaudit preces, & consummandi affert auxilium. Negotiari volētibus commodat talētum, solicitè lucrantes beat, ignauiter torpentes damnat. Itaque summoperè enitendum est, vt semper aliquem quæstum faciamus in ijs, quæ nobis à Deo credita sunt, & nūquam otio nos corrumpendos tradamus. Qui super pauca fidelis fuerit, super multa constituetur, & intrabit in gaudium Domini sui, cælestique beatitudine perpetuò perfruetur. *Deus.* *Matth.23.*

Illi quidem fideles serui sunt, qui in seruitio perseuerant. Perseuerantibus autem miseretur Dominus & commodat. Misereor turbæ, inquit, quia triduo iam perseuerant mecum, & non habent quod manducent. Et dimittere eos nolo, ne deficiant in via. Sic ergo Dominus perseuerantes gratia sua pascit, vt deficere nō sinat, imò vt abūdare faciat. Nam & comederunt, inquit, & omnes saturati sunt. Ac ne quis ad vitæ perfectionem sibi nihil deesse existimet: fragmenta multa superfuerunt, non à turba, sed ab Apostolis colligenda. *Turba.* *Matth.15.*

DVO

Duo Caeci. Matth. 20. DVO cæci ſecus viam ſedentes, cùm poſt Ieſum clamitarent miſericordiã implorando, increpabantur vt tacêrent. At illi magis clamabãt. Perſeuerarũt ergo in clamoribus pijs, & quod volebant aſſecuti ſunt. O conſtantis inconcuſsique animi viros, quos non retraxit obtrectatio multorum ab inuocatione Saluatoris, ſed accendit. Qui ſicut non ceſſarunt ſanitatẽ petendo, ita impetrata non fuerunt ingrati, dicẽte Scriptura: Et ſecuti ſunt eum. Sic peccator ſi deprecando continenter clamauerit, appropinquabit vt audiatur; auditus illuminabitur, illuminatus aſsiduè ſequetur Ieſum, non paſsibus, ſed affectu.

Paulus primus Eremita. QVID de Paulo primum poſt Chriſtũ eremi cultore dicã? Sic Deo ſeruiens perdurauit, vt à decimoſexto ætatis ſuæ anno quo ſolus deſertum adijt, vſque ad centeſimum & decimum tertiũ, quo vita defunctus eſt, hominem non viderit. Hac tam diutina tam pij propoſiti continuatione meruit (veluti Elias Propheta) diuinitus nutriri, coruo pabulũ homini quotidie deferente. Meruit ab Antonio ſepeliri, cauata à leonibus terra. Quodq; omnium maximum eſt, meruit ab Angelis in cœlum ferri, teſte Antonio, qui hoc oculis ſuis conſpexiſſe affirmabat. Cuius quidẽ mercedis magnitudinẽ quiſquis crebrò ſecum cogitauerit, nullo vnquã ſpiritalis vitæ labore grauari poterit, nunquã laſsitudinis tædia ſentiet, tantorum ſpe præmiorum ſuſtentatus. *Hieron. in Epiſt. de vita Pauli.*

Antonius Abbas. ANTONIVS quoque cùm primùm & ipſe ſolitudinem inhabitare decreuiſſet, ne verberibus quidẽ dæmonũ abſterreri potuit, quin quod cœperat, perſequi pergeret. Perſeuerauit itaq; ab octauo decimo ætatis ſuæ anno vſque ad centeſimum quintum, quo in Domino quieuit cui ſeruierat: Angelorum ſortitus gloriam, quia in perſeuerando dæmonum cõtempſerat iniurias. *Athanaſ. in vita eius.*

Paulus. Simplex. EIVS diſcipulus Paulus Simplex, cùm ſe recipi poſtu-

postulasset,& Antonius ab eo discedens,donec rediret,expectari responsum iussisset,toto triduo ante ianuam perstitit, plus moræ ibidem facturus, nisi Antonius iam satis eius constantiam se expertum arbitratus,illum intrò admisisset. Hoc exemplo eorũ sanè arguitur ignauia,qui Religionis habitum sumere volentes,nisi statim in collegium recepti fuerint, indignantur,mussitantesque abeunt, & priusquàm de ipsis periculum factum sit, ea re quam petebant,se indignos obstendunt. *Pallad. Hist.* 28.

AT verò post hæc idem Paulus multò etiam constantioris perseuerantiæ specimen dedit. Nam lingua quandoque lapsus, cùm se errasse animaduertisset, trienne silentium seruauit,donec scilicet se iam didicisse credidit,quid loquendum, quid tacendum esset. Si cui difficile factu videtur, parte aliqua diei ex monastico instituto silentium custodire,cõsideret quantò difficilius sit, annos tres nihil cuiquam proloqui voluisse. *Ibidem.*

SIMEONEM Susotionis filium tredecim annos natum, adisse Timothei Abbatis monasterium ferũt, & Monachum se profiteri velle dixisse. Cumque non esset admissus, quòd ea ætas leuitati propior videretur,ante ostium procidisse,& ita dies quinq; sine cibo ac potu perseuerasse, ibi mori paratum, nisi quinta demum die receptus votum suum impleffet: stupente Abbate tantam in puero firmitatem, quanta raró in senibus esset: Hoc ille stabilitatis præludio, sic reliquam ætatem egit, vt in omnibus mirabilis euaderet, & si cuncta vera sunt, quæ de illo produntur, nemo vnquam corpus suum acerbius afflixit. *In vitis PP.* *Simeon Monachus.*

MVTIVM tam diu præ foribus Monasterij rogantem permansisse constat, vt contra cõsuetudinem vnà cum octenni filio in ordinem Monachorum receptus sit. Immobili fixoque perseuerandi proposito *Mutius Ab.*

extorsit,

extorsit, quod cœnobitica lex vetabat. Ab eo enim vocabatur, qui supra Legem erat, & qui ait: Pulsate, & aperietur vobis. Neque hoc fecit quòd à filio separari nō posset, sed quòd simul cum filio saluari optaret, malens illum secum offerre Christo, quàm relinquere mundo. *In vitis PP.*

Pacomius Abbas. Et Pacomio quidem Abbati præter cætera, curæ fuisse legimus, iuniores ad perseuerandum exhortari. *1. Corint. 9.* Frustra aiebat eos ad brauium salutis currere, nisi sic currant vt comprehendant. Frustra cum hoste confligere, nisi sic certent vt vincant, dicente Apostolo: *2. Timot. 2.* Non coronabitur nisi qui legitimè certauerit. Legitimè autem certare esse, certando non defatigari. *Metaphr. & alij.*

Theodorus Monachus. THEODORVS itaq; eius discipulus, professionis suæ initio à matre multum vt rediret solicitatus, nunquàm assensit. Attulerat illa ab Episcopis literas, quibus reddi sibi filium præcipiebatur. Hisque obsequi compulsus, Abbas discipulo discedendi potestatē fecerat. Cæterum ipse omnibus præferens Christum, nec egredi de monasterio voluit, nec saltem se ostendere matri. *Matth. 9.* Ne scilicet scandalizantem oculum, quem à se iam proiecerat, rursum quærere videretur. Perseuerauit ergo in monasterio, & factus est Dei filius, qui matris esse noluit. *In vitis PP.*

Franciscus Et beatum Franciscum ipse qui genuerat Pater, infenso admodum animo persecutus est, nec efficere potuit, quin illi sicuti cœperat, post Christum ire perseueraret. Verberatur ergo Franciscus, despoliatur, contemnitur, & gaudet quòd dignus habitus sit pro *Actor. 5.* nominie Iesu, contumeliam pati. Et quoniam omnia aduersa subire prius paratus erat quàm proposito discedere, mox virtutum operatione vitæque sanctitate tantum profecit, vt & terram sui fama repleret, & gaudio cælum. *Bonauent. cap. 1.*

Thomas Aquinas. THOMAM quoque Aquinatem de monasterio Prædi-

Prædicatorum vi tractum, & domi clausum fratres eius vt à religione reuocarent, biennio ferè tenuerũt. Sed cùm ille neque minis terreretur, neque blanditijs allici posset, neque meretriculæ quam ad illum intromiserant, lasciuia deliniri, dimissus ad monasterium rediјt, ac veluti Sol, qui diu nube tectus latuerat, mox serenato cælo irradiare terram incipit, sic ille relictis fratribus & domo, illuminare Ecclesiam cœpit, & morũ, & ingenij, & doctrinæ nitore. Nequaquam ad tantam gratiæ claritudinem peruenisset, nisi etiam nebula fraternæ fatuitatis circumseptus currere perseuerasset, in proposito firmus, in tẽtationibus inuictus. *Sur Tom. 2.*

Illa quoque duorum perseuerantia, in primis memoratu digna, Iohãnis Abbatis & Pesij Eremitæ. Hũc (sicut à Cassiano relatũ est) quadraginta annis quos in solitudine exegerat, comedentem Sol non vidit, quòd occasio duntaxat Sole ieiuniũ soluere consueuisset. Illum verò nunquàm vidit iratum, eò quod nũquàm omnino in iram concitatus esset, licet magno fratrum numero præsideret. Quæret aliquis, quomodo insontes castigarit, si nunquàm iratus sit. Neque enim fieri potest, vt in tanta multitudine aliquis non peccarit. Huic respondebimus, quòd ne delinquẽtes quidem irascendo castigandi sunt, sed miserendo. Iræ proprium nocere est, castigationis prodesse: in altero virtus, in altero vitium est. Sed cur, inquiet, in Scripturis Deus irasci dicatur, si ita vitium est? Irasci quidem Deus dicitur, non quòd irascatur, sed quia dum iustè punit, iratus videatur. Iudici autem ac præsidi punire conuenit, vt iuuet; non irasci, ne noceat. Quòd autem & ille iuuetur qui punitur, hinc patet, quia impunitus plus deliquisset: & vbi plus delicti est, ibi pœnæ grauioris exactio est. Hoc quidem modo Iohannem hunc nunquàm fuisse iratum crediderim. Alioquin si peccantem fratrem nunquam corripuisset, si nullo

Iohannes Abbas. *Pesius Monachus.* *Quæstio.*

si nullo pœnæ genere affecisset, irato nocentior esset. Malum enim, quod quantum in ipso est, præcidere debet, crescere licentia fineret. Itaque, vt eodem vnde digressus sum reuertar: semper eandem animi lenitudinem seruasse, non omissa delinquentium animaduersione, magnum atque magnificum fuit. *Cassian. Coll. 5. cap. 27.*

Elpidius Abbas. De Elpidio quoque Abbate memoriæ proditū est, quòd per quinque & viginti annos nunquam se ad Occidentem verterit, semper ferè orans, & illum cui nomen Oriens, iugiter contemplans. Non putauit nefas esse retrò aspicere, sed sibijpsi voluit imperare, vt cùm corporis appetitum ab ijs etiam, quæ licita erant, refrenasset, facilius ab illicitis custodiret. *Pallad. Histor.* 108.

Nathanaël Anachoreta. HATHANAELIS etiam Anachoretæ quàm cõstans in perseuerando animus fuerit, ex eò intelligi potest, quòd semper clausus vixit, Episcopos ad se venientes reuerenter excepit, abeuntes ad limen vsque officij gratia prosecutus est. Neque vt inde pedem efferret, callida (vt alibi diximus) diaboli euocatione induci potuit, sicque septem & triginta perseuerans annos, elatus inde non egressus est, & corpus pariter cellamque relinquens in consortiū receptus est beatorum. *Pallad. Hist.* 18.

HANC laudabilem, imò & necessariam perseuerandi stabilitatem, nec sanctis fœminis defuisse, nonnullarum exemplo monstrabimus, minimeque illis conuenire illud quod dici solet. Varium & mutabile semper fœmina.

Anna Phanuelis filia. Lucæ. 2. ANNA Phanuelis filia (vt Lucas tradit) annos septem vixerat cum viro, quo defuncto, ad quartum vsque & octogesimum ætatis suæ annum vidua permāsit: semper castitatem seruans, nunquam de templo discedens, nocte ac die ieiunijs obsecrationibusque intenta. Hac perpetua pij propositi obseruatione di-

gna

gna euasit, quę Spiritu sancto afflaretur, & multa prophetaret, imò quæ illum quem Prophetæ venturum prædixerant, præsentem cerneret, & ipsum esse mundi Saluatorem, palàm confiteretur. Perseuerando igitur aditus ad Iesum comparatur, vt vbi ipse est, ibi sit minister eius. *Iohan. 7.*

AD quem etiam Chananæa mulier in Euangelio clamat, dicens: Miserere mei Domine: & Dominus tacet. Et rursum illa: Adiuua me. Respondet ipse: Nō est bonum sumere panem filiorum, & dare canibus. Illa tamen instat & vrget, nec dedignatur canibus cōparari. Sed & catelli edunt, inquit, de micis quę cadunt de mensa dominorum. Quia ergo & petendo & humiliando sese perseuerauit, nec silētio repressa, nec contumelia confusa, meruit audire. O mulier, magna est fides tua, fiat tibi sicut vis. Magnam fidem indefessa supplicantis probauit assiduitas, quæ si semel vel iterum repulsa cessasset, profectò neque magnæ fidei esse diceretur, neque quod petebat impetraret. *Mulier Chananæa. Matth. 15.*

MARIA quoque Magdalena veniens ad monumentum, vidit lapidem reuolutum, currit nuntiare Discipulis, & vnà cum illis redit. Mox eis recedentibus, ipsa permanet plorās, anxia inclinat se, videt Angelos, sed neque eorum visione contenta, loco cedit, neque flere desistit. Solius ergo Domini desiderio tota ardens, prima mortis victorē videre meruit, quem præ cæteris perseuerantius quæsiuit. *Maria Magdalena. Iohan. 20.*

SARA in Scythiotico Virginum monasterio Abbatissa, iuxta quod fluuius molliter labens perspicuisque limpidus aquis intuentium oculos mira amœnitate detinere solebat, cùm tantam in eo cernendo iocunditatem esse audisset, sibiipsi imperauit, nequando illum aspiceret, ne quam ex eo caperet voluptatem. Itaque annos sexaginta quibus ibi vixit, nunquam fenestram adijt, nunquam tam propè fluentem fluuium vidit, vt potius flumen illud videre digna esset, *Sara Abbatissa.*

Psalm. 45. cuius impetus lætificat ciuitatem Dei. Et quoniam in
Petr. de Natal. cauendis terrenarum rerum oblectatiunculis perseuerauerat, cælestium felicitatem perenniter possedit, æternis digna delicijs, quæ breues periturasque semper contempsit. Sed quid fingula repetentes exempla

Exhortatio. diutius immoramur? Omnes enim seculorum Sancti Sanctæque ad ipsum sanctitudinis culmē in bonis operibus perseuerando peruenêre. Alius alia virtute magis excelluit, sed vnusquisque in sua vitam finiuit. Nisi bene & rationabiliter inchoata ad vltimum vsq;

Psalm. 119. deduxissent, nec inchoasse profuisset. A custodia matutina vsque ad noctem speret Israël in Domino, vt quod sperarit, accipiat. Seruiamus illi in sanctitate &

Luc. 1. iustitia coram ipso, omnibus diebus nostris, & merebimur audire: Vos estis qui permansistis mecum in

Ibid. 22. tentationibus meis, & ego dispono vobis, sicut disposuit mihi Pater meus, regnum, vt edatis & bibatis super mensam meam in Regno meo, & sedeatis super thronos iudicantes duodecim Tribus Israel. Quòd si tantæ beatitudinis gloria remunerantur in bono perseuerantes, quæ nam tanta mentis insania nos tenet, vt velimus deficere? cùm præsertim deficientes ad contrariam beatitudini miseriam deuoluantur.

Saul. SED ille, quo non erat in filijs Israël melior, quia
1. Reg. 31. postremò præuaricatus est, ab eodem Deo à quo electus fuerat, Regno indignus iudicatur, & ab inimicis

Roboam occiditur. Roboam vnà cum populo cui præerat, in vijs Prophetæ Dauid ambulasse dicitur, mox deinde Legem Domini reliquisse, ob quod à Sesac AEgypti Rege capti, spoliati, in seruitutem redacti sunt, dicēte

3. Reg. 14. Domino per Prophetā: Vos reliquistis me, & ego re-

Ioas. liqui vos in manu Sesac. Rex quoque Ioas Ochoziæ

4. Reg. 12. filius, quàm diu vixit Ioiada Sacerdos, à quo vnctus fuerat, rectè ac laudabiliter se gessit: eo autem defuncto, ad idola declinauit, & à seruis suis interemptus perijt.

perijt. Sed & hæc leuis inconstantiæ pœna, nisi post eam æternis etiam addicti fuissent supplicijs.

QVANTÒ melius cum illis actum esset (sicut Petrus Apostolus inquit) non agnoscere viam iustitiæ, quàm post agnitionem retrorsum conuerti? Propterea quidem & Paulus Galatas dementiæ accusat, dicens: Sic stulti estis, vt cum spiritu cœperitis, nũc carne consumamini. Et eosdem ad id quod bonum est perseuerandum hortatur, & ait: Bonum autem facientes non deficiamus: tempore enim suo metemus non deficientes. Idem ad Thessalonicẽses: Nolite deficere, inquit, benefacientes. Et ad Hebræos: In disciplina perseuerate. Et in Ecclesiastico scriptum: Esto firmus in via Domini. 2. Pet. 2. Galat. 3. Ibid. 6. 2. Theff. 3. Hebr. 12. Eccles. 5.

HAEC est ergo columna Iachin, & colũna Booz, id est, firmitatis & fortitudinis, quæ epistylia liliorum malogranatorumque sustentant, quia firmi ac fortis est, summam conseruare virtutum quã semel amplexus fuerit. Hæc est talaris tunica, siue poderis Aaron, à capite vsque ad pedes demissa. Hæc est hostiæ cauda quam Deo offerri Lex iubet. Hoc illud calcaneum est, quo serpentis caput conteritur. Hæc denique Crucis longitudo, quæ latitudinem illam fulcit, in qua manus extenduntur. Latitudo quippe bonorum operum inniti debet longitudini continuationis, vt partem illam quæ superuè eminet, valeat attingere, hoc est, ad cœlestis beatitudinis altitudinem peruenire. 3. Reg. 7.

Optima autem perseuerandi ratio est, non solùm non retrò cedere, sed etiam indies vlterius progredi, & quantum possumus ad sublimiora semper tendere ac niti. Ibunt de virtute in virtutem (inquit Propheta) videbitur Deus Deorum in Sion. Vnde & Apostolus: Quæ retrò sunt obliuiscens, & ad ea quæ priora sunt, se extendens, ad destinatũ persequitur brauium supernæ vocationis Dei in Christo Iesu. Beati enim qui esuriunt & sitiunt iustitiam, quoniam ipsi saturabuntur Psalm. 83. Philipp. 3. Matth. 5.

buntur, ait Dominus. Quo autem pabulo vel qualibus epulis hi saturandi sint, in Apocalypsi declarat, dicens: Vincenti dabo edere de ligno vitę, quod est in
Apocal. 2. Paradiso Dei mei. Vincenti dabo Manna absconditū, & dabo illi calculum candidum, & in calculo nomen nouum scriptum, quod nemo scit nisi qui accipit. Quibus verbis quid nisi veræ perfectæque beatitatis indicibilis designatur suauitudo? Et vt apertius loquatur, ait: Esto fidelis vsque ad mortem, & dabo tibi coronam vitæ. Corona vitæ, gloria immortalitatis est.

De Mortis meditatione.
Caput. IX.

Ecclef. 7. PERSEVERANTIAM autem boni honestique commodissimè in nobis conseruabit mortis meditatio, iuxta illud: In omnibus operibus tuis memorare nouissima tua, & in æternum non peccabis. Haud igitur incongruum erit, si nunc exponere aggrediemur, quemadmodum hi quoque quos imitari cupimus, vltimum vitæ diem semper ante oculos habuerint, mẽteque versarint, plurimum in eo curę ponentes, ne mors offenderet imparatos.

Iob. IOB omnia vincens patientia, nullis fractus est ærumnis, nulla collapsus aduersitate, vt qui non ignoraret, breui ijs se expeditum iri, eò quòd diu hic viuere non posset, & deinceps multò beatius perenniusq; viuere speraret: Breues, inquit, dies hominis sunt.
Iob. 14. Et: Expecto donec veniat immutatio mea. Domine, vocabis me, & ego respõdebo tibi; operi manuū tuarū porriges dexterā. Et iterū: Spiritus meus attenuabitur, dies mei breuiabuntur, & solū mihi superest sepulchrū. Dies mei trāsierūt, & cogitationes meæ dissipatæ sunt, torquentes cor meum. Noctẽ verterūt in diẽ: & rursum post tenebras spero lucẽ. Denique ait: Scio quia morti trades me, vbi constituta est domus

omni viuenti. Hæc & talia aſsiduè ſecũ cogitans, cùm omnia corporis bona amiſiſſet, animi non amiſit.

Et beatus Propheta Dauid identidem reminiſcens ſe eſſe mortalem, vt morti paratior occurreret, diem quoque quo moriturus eſſet, noſſe optauit, Deumque deprecatus eſt, dicens: Notum fac mihi, Domine, finẽ meum: Et numerum dierum meorũ quis eſt, vt ſciam quid deſit mihi. Ecce mẽſurabiles poſuiſti dies meos, & ſubſtantia mea tanquam nihilum ante te. Veruntamen vniuerſa vanitas, omnis homo viuens. Veruntamen in imagine pertranſit homo, ſed & fruſtra conturbatur. Theſaurizat, & ignorat cui congregabit ea. Sub hæc omnem ſpem ſuam in Deo collocans ac firmans, continuò ait: Et nunc quæ eſt expectatio mea? nónne Dominus? & ſubſtantia mea tanquam nihilum apud te eſt. Itaque iſta mente reuoluens, ne inimicorum quidem iniuriis ad iniuſtitiam potuit concitari. *Dauid.* *Pſalm. 38.*

Dum eadem conſiderat ſapientiæ antiſtes Salomon, vociferatur & ait: Vanitas vanitatum, & omnia vanitas. Et iterum: Vidi cuncta quæ fiunt ſub Sole, & ecce vniuerſa vanitas & afflictio ſpiritus. &: Riſum reputaui errorem, & gaudio dixi, quid fruſtra deciperis? &: Nihil permanet ſub Sole. &: Omnia tempus habent, & ſuis ſpatiis tranſeunt vniuerſa ſub cælo. Definire autem volens quid eſſet in vita optimum: Et cognoui, inquit, quòd nõ eſſet melius, niſi lætari, facere bene in vita ſua. Omnis enim homo qui comedit & bibit, & videt bonum de labore ſuo, hoc donum Dei eſt. Ad hæc peccatorem ſolicitè exhortans: Quodcũque facere poteſt, inquit, manus tua, inſtãter operare, quia nec opus, nec ratio, nec ſapientia, nec ſcientia erunt apud inferos, quò tu properas. Ac ne aliquid eſſe putemus diu viuere: Si annis multis, inquit, vixerit homo, & in omnibus lætatus fuerit, meminiſſe debet tenebroſi temporis & dierum multorũ, qui cùm venerint, vanitatis arguuntur præterita. *Salomon.* *Eccleſ. 1. & 2.* *Eccleſ. 3.* *Eccleſ. 9.*

Elias, 3.Reg.19. Horum meditatione & Elias Propheta iam vita defungi optabat, dicẽs: Sufficit mihi, Domine; tolle animam meã. Neque enim melior sum quàm patres mei. *Dauid. Psalm.119.* Sic & Dauid: Hei mihi, quia incolatus meus prolongatus est. *Ionæ 4.* Et Ionas: Domine, tolle quæso, animã meã à me, quia melior est mihi mors quàm vita. Ex quo patet, quantis hic premimur miseriis, cùm etiam illi quibus non nisi ad inferos descensus erat, hinc decedere tantoperè concupierint. Cui sanè argumẽto Iob sententia astipulatur dicentis: *Iob 14.* Homo natus de muliere, breui viuens tempore, repletur multis miseriis. Qui quasi flos egreditur & conteritur, & fugit velut vmbra, & nunquam in eodem statu permanet.

Iesus filius Sirach. Eccl.14. Hoc idem vidit & Iesus ille in veteri Testamẽto Sirachi filius, qui in Ecclesiastico suo admonẽdo nos ita ait: Memor esto, quoniam mors nõ tardat. Ante mortem benefac amico tuo, & secundũ vires tuas exporrigens da pauperi. Ante obitũ tuum operare iustitiã, quoniam nõ est apud inferos inuenire cibum. Omnis caro sicut fœnum veterascet. Quàm ergo gnauiter agendum est, vt quotidie lucri aliquid faciamus; incerti quando rationem negotiationis nostrę reddere cogemur; & certi, quòd longè abesse nõ poſsit. Vnde & *Eccles.12.* Ecclesiastes: Memento, inquit, Creatoris tui in diebus iuuentutis tuæ, antequàm veniet tempus afflictionis tuæ, & propinquent anni, de quibus dicas, non mihi *Eccl.28.* placent. Rursumque Iesus: Memento nouiſsimorũ, & desine inimicari. Nihil quippe ita iracundiam nostrã frangit atque emollit, vt isthæc recordatio.

Isaias Propheta. ISAIAS Propheta, & ipse futura mente scriptisque pertractando didicit contemnere præsentia, nec mori timuit, dum illũ viuere inter seculi vanitates piget. Hinc etiam exclamat, imò exclamare iussus, ait: Omnis caro fœnum, & omnis gloria eius quasi flos *Isaię 40.* agri. Exiccatum est fœnũm & cecidit flos, quia spiritus Domini sufflauit in eo. Verè fœnum est populus, exicca-

exiccatum est fœnum, & cecidit flos: Verbum autem Domini manet in æternum. Hæc recogitans, Manasse Regum nequissimi serram fortiter pertulit, & sectus, in Domino requieuit. Quis fidelium non præoptet huius necem cum meritis suis, quàm illius vitã cum regno eius?

QVOD si crudele aliquod turpéve mortis genus expauescimus, Domini Iesu Crucem cogitemus. Sin verò id nos terret, quòd nescimus, quãdo mors ventura sit: occurrere illi semper parati simus. Vigilate, inquit, quia nescitis qua hora Dominus vester venturus sit. Si sciret paterfamiliâs qua hora fur venturus esset, vigilaret vtique, & non fineret perfodi domum suam: ideoque & vos estote parati, quia qua nescitis hora, Filius hominis venturus est. Beatus ille seruus, quem cùm venerit dominus eius, inuenerit sic faciẽtem. Amen dico vobis, quoniam super omnia bona sua constituet eũ. Vigilate ergo, nescitis enim quando dominus domus veniat, serò, an media nocte, an gallicantu, an manè. ne cùm venerit repentè, inueniat vos dormientes. Quod autem vobis dico, omnibus dico, vigilate. Id breuius in Matthæo scriptum est: Vigilate quia nescitis diem neque horam. Sic ergo hodie viuamus, tanquam cras morituri. *Christus.* *Matth.24.* *Marc.13.* *Matth.25.*

Siquidem & beatus Iacobus Apostolus vitæ huius conditionẽ animo metitus: Quid est, inquit, vita vestra? Vapor est ad modicũ parens. Eleganter eam vapori comparat, in quo & fumus & calor est. Per calorem libidinis incentiuum, per fumũ humanæ gloriæ vanitas designatur. Vtrunque fluxum atque fragile, & ideò ad modicum parens, sed in æternum crucians. Quamobrem Angelus in Apocalypsi clamat: Esto vigilans. & comminatur: Si non vigilaueris, veniam ad te tanquã fur, & nescies qua hora veniam ad te. Et iterum. Ecce venio, inquit, sicut fur. Quoniam autẽ qui gnauiter excubat, non suppilatur, subiungit, dicens: *Iacob. Apo.* *Iacob.4.* *Apocal.3.* *Ibid.19.*

Beatus qui vigilat, & custodit vestimenta sua, ne nudus ambulet, & videant turpitudinem eius.

Iohannes Eleemosynarius. Igitur nequando vigiliam hanc aliqua obliuionis dormitatione intermitteret Iohãnes Eleëmosynarius Patriacha Alexandrinus, dum sibi ædificaretur sepulchrum, imperfectũ relinqui iussit. Porrò ministris suis iniunxit, ne vlla die præterirent, se de illo perficiendo interpellare. Itaque nunquam ab eo mortis memoria recedente, sic vitam instituit, vt morte multò beatior factus sit, quàm si semper hìc viueret, & omnibus afflueret vitæ huius voluptatibus, omnibusque deliciis. Terrena enim cælestibus conferri nõ possunt, etiamsi æterna essent. *Leontius in vit. PP.*

Macharius Alexandri. MACHARIO Alexandrino per eremũ aliquando pergenti (vt antè diximus) nocte superueniente cùm somnum capere vellet, sepultura, in quam fortè inciderat, lectus fuit, nec dæmonis intra illa, quæ iacendo presserat, cadauerum ossa perstrepentis vocibus territus loco cessit, quia iugis futurorum cõmemoratio & mortis fecerat intrepidum, & dæmonum contemptorem. *Ruff. in vit. PP.*

Philoromus Presbyter. PHILOROMVM quoque Galatã Presbyterum tradit Heraclides, annos sex in sepulturis habitasse mortuorum, vt semper meminisse posset, se mundo mortuum, & viuere Christo. *Pallad. Hist. 113.*

Apollo Abbas. NEC Apollo Abbas (vt Cassianus refert) oblitus est mundo se mortuum esse, tametsi non ita procul à necessariis suis posito tuguriolo habitaret. Nam cùm à fratre seculari euocaretur, vt sibi auxilio veniret, quòd ipse bouem, qui pedibus alto cœno immersis hæserat, euellere solus nõ posset, & nisi protinus euelleretur, ibidem eum amissurus erat: Cur, inquit, alterius fratris domum tibi proximiorem præteriens huc me rogatum venisti? Cumque ille responderet, annos iam quindecim esse ex quo alter frater diẽ suũ obiisset: Et mihi, inquit, viginti iam anni sunt, ex quo mortuus

tuus mundo sum: tantum autem temporis exegerat in religione. Itaque nihil mundanum ad se pertinere arbitratus, egredi de cella noluit, ne rogatus quidem, & rogatus à fratre, atque in tam præsenti talis iacturæ eius periculo. Quia ergo qua iam morte mortuus esset, semper in mente habuit, immaculatũ se ab hoc seculo custodiuit. *Caßian. Coll. 24. cap. 9.*

MORTEM quotidie meditando, & ea quæ mortem secutura sunt, intantùm quidam profecêre, vt nõ modò non horrerēt illam, sed etiam appeterent. Nam vt de Paulo taceamus, qui dissolui cupiebat & esse cũ Christo, Syluanus Episcopus Nazarethanus, cùm ei D. Hieronymus in visu apparuisset, & si quid à Deo vellet, interrogasset: Velle se ex hac vita migrare dixit, & subsecutus est euentus. Pergant nunc nimis anxij vitæ suæ amatores, medicamentis sustentare sanitatē, morbos depellere, & breuissimi temporis spatiũ totis redimere patrimoniis: inuēti sunt Dei serui, qui mori optarent, vt in æternum viuere citiùs inciperent. *August. Epist. 206. cap. 5.* *Syluanus Episcopus.* *Philip. 3.*

NAM & Columbanus Monachus Columbani Abbatis discipulus, cùm febri grauiter æstuaret, & ei vir apparuisset dicens, preces & lachrymas Abbatis ipsi obstare ne mori posset: continuò rogauit Abbatem, vt ab oratione cessando, permitteret se de corporis carcere quàmprimum educi, eò quòd ad æternã beatitudinem se transferendum minimè dubitaret. Statim ergo sumpto animæ viatico relictaque carnis sarcina, cælum petiit quò iam diu peruenire cupierat. O verè pretiosa in conspectu Domini mors Sanctorum eius. Nisi enim pretiosa esset, haud ita expeteretur. *Colũbanus Monachus.* *Psalm. 113.*

IDCIRCO sanè nec Hilarionem Abbatem latrones cum armis circunsistentes terrere potuerunt. Cumque intrepidum permanere mirarentur, nũquid necem non timeret, interrogant? Necem non timet, respondit, qui paratus est mori. Quis, quæso, militum, *Hilarion Abbas.*

Du-

Ducúmve sęculi tam pręstanti animo vnquam fuit, vt in tanto vitæ periculo non contremuisset? Vnus miles Christi nudus & inermis inter tot armatos nihil expauit, plusque ipsi audaciæ ad mortē patiendā, quàm illis ad inferendam fuit. Quem enim interimere, vel saltem spoliare decreuerant, stupore correpti illæsum reliquêre. *Hieron. in vita eius, cap. 4.*

Martyres. SIC & multos Martyrum vitæ huius finem etiam per supplicia quæsisse constat, dum vitam, quæ finem non habet, concupiscerent: vltrò se persecutoribus offerebant, cùm latêre possent: magisque dimitti, quàm occidi, metuebant. Nunc fœminarum proferamus exempla.

Fœminæ. Praxedis Virgo. PRAXEDIS Virgo Romana, cùm facultates suas pauperum fecisset, ad illum festinās, cuius amore hoc egerat, orauit vitæ istius finē, & impetrauit. Mira res: robustissimis viris terrori mors est, Virgini iuuenculæ desiderio fuit. *Ado in Martyrol.*

Sauina Virgo. SAVINA quoque Virgo ad tùmulū Sauini Martyris fratris sui prostrata, orasse dicitur, ne vltrà viueret, non fratrem dolens, sed eum sequi cupiens, quem diuino frui conspectu non ambigebat. Illis ergo grauis & terribilis mors est, qui terrena curant, non iis, quorum conuersatio in cælis est, & qui moriendo ad immortalitatem transmigrant. *Iacob. de Vorag.*

Exhortatio. Quotidie igitur animo voluamus, quotidie ruminemus, quales mox futuri simus, & præsentium voluptatum illecebras dolos esse patebit. Quibus qui capti fuerint, tunc cùm se ad felicitatis culmen euectos putabūt, ad extremas corruent miserias ignemq; illum inextinguibilem, vnde nullus vnquā sperari regressus potest. At verò qui seipsum aliquantulum recognouerit, cōtemplarique incipiet humanæ naturæ conditionē, iam intra se tacitus dicet: Heu, quàm magna pars mei indies minuitur, quàm citò ad finē suū

Humana conditio. ętas properat? Puer erā, & nō sentiente me, momento tempo-

temporis ad pubertatẽ veni, nec ſcire poſſum, quando eſſe cœpi, & iam factus ſum vir, iamiam canis albicat caput, & rugis arata facies cognatam morti ſenectam indicat. Denique (vt Propheta ait) Dies mei ſicut vmbra declinauerunt, & ego ſicut fœnum arui. Quid, quæſo, reliquũ eſt, niſi vt de qua confictus ſum, terra fiam? Soluto autem corpore, & terra terræ reddita, quicquid deinde animæ erit, æternum erit. Iuſtis beatitudo, iniquis deputabitur pœna: vtriuſque finis nullus. Cur tandem non reſipiſco miſer? Cur hoc non ſaltem quod ſupereſt vitæ, ſic dirigo, ſic exerceo, vt pro breui labore quietem capiam ſempiternam? & non ſicut adhuc egi, vt pro breuibus delicijs in perpetuos incidam cruciatus? Ecce iam ſecuris poſita eſt ad radicem, & velim nolim iamiã cadẽdum eſt. Quid agis anima? quid torpes? quid otioſa dormitas? conſulere ſaluti tuæ negligis, & perniciȩ tua lætaris? Age iam tandem, excita te & expergiſcere, & vel hoc ſaltem nouiſsimo penè temporis puncto pœnitentiam age, quam ſi differre perges, vide quanto te periculo committas: vita fugit, mors aduentat, ſemperq; proprior eſt quàm eſſe creditur. Cùm autẽ venerit, non erit amplius pœnitentiæ tempus, ſed iudicij. Iudicij, inquã, ſicut diſtricti, ita irreuocabilis, quo quicquid decernitur, fine caret, ſiue bonum, ſiue malũ ſit. Nos igitur inter vtrunque infinitum conſtituti, perpendamus animo, dum licet, quàm alterum horrendum ſit, alterum concupiſcendum: & ita nobiſipſis moderemur, vt hoc aſſequi, illud euitare valeamus. Scriptum eſt enim: Beati mortui qui in Domino moriuntur. Et: Mors peccatorum peſsima.

Pſalm. 101. *Matth. 3.* *Apocal. 14.* *Pſalm. 33.*

De hora Mortis. Cap. X.

QVAM autem beati ſint, qui in Domino moriuntur, dici non poteſt: ex parte tamen interdũ omnipotens Deus ſigno aliquo oſtendere nobis voluit in ex-

in exitu illorum, vt ad eos imitandos magis accenderemur, quorum finem ipse miraculis illustrasset. Itaque & quid singulis eo potissimùm tempore contigerit, & qualiter ipsi sese habuerint, hinc iam dicere incipiemus vt non solùm viuere, sed etiam mori eorum exemplis discamus.

Abraham. Genes.23. Isaac. Genes.25. Iacob. Genes.50. AC primùm ne nimia condendi cadaueris distrahamur cura, Abraham emisse agrum Ephron Hethæi scribitur, in quo antrum erat: eo antro pro sua suorumq; sepultura vsus est. Ibi primùm ipse, deinde Isaac, postremò Iacob depositi recubuêre. Desine peccator magnifica tibi extruere monumenta, & immodico sumptu stupendis artificum operibus exornare. *Ibidem.51.* Ecce qui cum Deo colloquebantur, sepeliri voluerunt in spelũca, & ne impensas defuisse credas, diuites erant. Dicit enim Scriptura de Abraham: Erat diues valde in possessione auri & argenti. De Isaac: Et locupletatus est, habuitque possessiones ouium & armentorum, & familiæ plurimum. De Iacob: Ditatus est homo vltra modum, & habuit greges multos, ancillas & seruos, camelos & asinos.

Aaron. Nume.20. AARON quoque Pontifex Maximus à Deo electus peregrè moritur, & Dei iussu in monte Hor sepelitur, nulla ibi exequiarũ pompa, nullus inanis honor, nisi triginta dierũ multitudinis luctus fuit. Quippe plurimorũ lachrymæ multò melius defuncti probitatem testãtur, quàm superflui funebres apparatus.

Moyses. POST hunc mortuus est seruus Dei Moyses, & sepultus in valle terræ Moab, & non cognouit homo *Deuter.14.* sepulchrum eius vsque in præsentem diem. Quid est, quòd tantus vir in valle sepultus dicitur, nisi quia quantò maior es, tantò debeas te gerere submissiùs, in morte præsertim, quæ sola æquat seruum Domino, pauperem diuiti, stultum sapienti, omnesque pariter conficit atque consumit? Quid est prætereà quòd sepulturæ eius locus ignoretur, nisi vt illorũ arguatur fatuitas,

fatuitas, qui nisi in marmoreis conditorijs, affabrè sculptis, ad vnguem leuigatis, auroque linitis, & in celebri loco positis, putrescere nesciunt? Quinetiam incisis in lapide literis nomina conscribunt, quasi quicquam ei prodesse poßit, vt qui fuerint, posteri cognoscant, cùm ipsi semet dum viuerét, non cognorint, magis inani gloriæ quàm virtuti studétes. Moysi sepulchrum ignoratur, sed vitæ illius integritas ac sanctitudo nullis vnquam seculis obliterabitur. Quisquis illi similis esse curauerit, profectò non quæret, quo loco sepultus iaceat, sed vbi sempiternus viuat.

HOC etiam eiusmodi viris curandnm erit, vt sicut in vita, ita & in hora mortis alios piè informent, quò ipsi decedentes plus meriti secum ferant, dum ne in fine quidē proximus prodesse recusent. Etenim Iosue Naue filius, cùm diem suum esset obiturus, Tribubus Israël conuocatis, enumerauit Dei erga illos beneficia, & vt legem eius obseruarent, eumque solum non Deos alienos perpetuò colerent, hortatus est. *Iosue.* *Iosue 24.*

ET Rex Dauid morti proximus, dedit præcepta filio suo Salomoni. Sed cur illi magis quàm cæteris? quia cæteris ipse præfuturus erat, & vnius propositi instructio, ad omnium vtilitatem spectabat. Salomon autem, quoniam paternis institutis obsequés fuit sapientiam, & diuitias, & gloriā à Deo muneri accepit. *Dauid.* *3. Reg. 2.*

TOBIAS cùm & ipse se iam discessurū speraret, sic docuit filiū, vt in illo vno oēs docuisse videatur. Deū inquit, cole, parētes reuerere, eleēmosynas da, à vitijs abstine, æs alienū libenter dissolue, nemini fac quod factū nolis tibi. Sapientū nitere cōsilijs. Benedic Deo semper, & ab eo dirigi pete. Ista quidem plenius in eo libro, qui Tobias inscribitur, recensentur. Sed nos pro tempore breuiter perstringimus, vt vel hinc cæteri patres discant, talium potius institutionum, quàm multarum opum, filios suos relinquere hæredes. *Tobias.* *Tob. 4.*

Viden-

Ezechias. Videndum quoque vt deficienti animæ succurrat
4. Reg.20. proprij reatus dolor, & culpam prius abluat fletus, quàm flāma exurat. Ezechias Rex morbo correptus, cùm mortis suæ nuntium accepisset, orauit & fleuit, diuinaque miseratione additi fuêre vitæ eius quindecim anni, dicente Domino: Audiui orationem tuam, & vidi lachrymam tuam, & ecce sanaui te. Die tertia ascendens Templum Domini, & addam diebus tuis quindecim annos. Ex quo instruimur, tunc maximè precibus, & pœnitentiæ mœrore nobis opus esse, cùm mortis instet dies, vt pleniore venia peccatorum impetrata, addantur nobis vitæ anni, non quandoq; finiendi, sed anni æternitatis.

ET ne corporis nostri mox dissoluendi nos con-
Enoch. turbet conditio, Enoch & Eliam non mortuos, sed
Genes.5. translatos fuisse, Scripturę testimonio probatur. Vter-
Elias. que autem ambulasse cum Deo dicitur. Ita & nos
4. Reg.2. quidem, si cum Deo ambulantes, hoc est, mandata eius obseruantes, mors occupauerit, transferemur in anima prius, posteà & in corpore, non quò illi tunc translati sunt, sed quò ascendit Christus. Nihil igitur doleamus, carnem nostram nunc corrumpi, redigiq; in puluerem, cùm rursum quandoque reparanda sit in incorruptione & in gloria, si modò vsque in finem fuerimus fideles.

Elisæus. IN sepulchro illo vbi positus fuerat Elisæus Pro-
4. Reg.13. pheta, proiectum hominis cadauer statim reuixit: & nos Dei viuentis voce, & Archangeli iussu, & nouissima tuba euocati, nō reuiuiscemus? Hinc etiā liquet,
Reliquiæ SS. reuerēter habēdæ. Sanctorū reliquias reuerenter esse habēdas, quandoquidem tanta vis eis inest, vt tactu ipsorum interdum etiam mortui ad vitam suscitētur. Satis hæc de veteri Instrumento; noui quoque exempla inspiciamus.

Iesus Christus. OMNIS virtutis fons atque origo Dominus noster Iesus Christus, vti viuendo, quomodo viuere: ita moriēdo, quomodo mori debeamus, nos erudiuit.

Mor-

Mortuus eſt pro ſalute noſtra, vt nec nos pro ſalute proximorum mori recuſemus. Pro inimicis orauit, vt & nos dimittamus, ſiquid habemus aduerſus alterum. Animam Patri commendauit, ne nos quoque diſcedentem animam Deo commendare prætermittamus, à quo illam accepimus. In alieno monumento condi voluit, ne confundamur, ſi non habuerimus propriam ſepulturam. Quocunq; loco humati fuerimus, Domini eſt terra & plenitudo eius. Syndone munda inuolutus eſt, & aromatibus delibutus, vt oſtenderet eos feliciter hinc diſcedere, qui puritatem cordis & odoramenta virtutum ſecum ferrent. Die tertia reſurrexit, & cœlum aſcendit, vt fidem faceret, nos quoque reſurrecturos, cœlumque aſcenſuros, ſi tales in fine inueniemur, quales eſſe debere ſuo monſtrauit exemplo. *Lucæ 23.* *Marc. 15.* *Pſalm. 23.* *Idem. 16.* *Actor. 1.*

ET Apoſtoli quidem, omneſque reliqui Martyres pro iuſtitia, pro veritate, pro Chriſto morientes, præſtantiſsimum id eſſe Mortis genus teſtantur, quod ipſi paſsi ſunt. Sed non omnibus hoc contingit, omnibus tamen ea mens eſſe debet, vt ſi fors ita ferret, libenter & ipſi ſuſtinerent. Cui is animus vel tunc cum è vita egreditur fuerit, proculdubio Martyrum ipſorum coronæ particeps erit. Corda enim perpendit Dominus magis quàm facta. Dic ergo cum Paulo: Non ſolùm alligari, ſed & mori in Ieruſalem paratus ſum propter nomen Domini Ieſu. Certè talis in moriente charitas eleuabit doloris anguſtiæque ſenſum, & hominem alterius vitæ deſiderio accendens faciet exclamare, Cupio diſſolui & eſſe cum Chriſto. *Apoſtoli. Martyres.* *Actor. 21.* *Philip. 1.*

PAVLVM primum Eremitam Antonius Abbas orantis geſtu expiraſſe offendit, necdum exanimem putabat, donec nullos (vt ſolebat) gemitus, nulla ſuſpiria ipſum emittere deprehendit. Indoluitq; vehementer, quòd ſe relicto mortē obiſſet. Nec immeritò cũ illo decedere cõcupiuit, cuius etiam defuncti *Paulus primus Eremita.*

corpus Deum adorare conspexit, imò cuius animam ab Angelis in cœlum ferri viderat. *Hier. de vita Pauli.*

Antonius Abbas. Ipse verò Antonius, cùm diem, qua de terra cessurus erat, multo antè prædixisset, eadem defúctus est. Sed dum adhuc æger spiraret, Monachis vitæ monita dedit: Insuperque iniunxit, vt cùm se humassent, curarent, ne qua ibi humationis vestigia apparerent, & locum nemini vnquam indicarent, ne ab hominibus honoraretur, volens & in morte humilitatem seruare, quam apprimè in vita coluerat. *In vitis PP.*

Hilarion Abbas. HILARION Abbas ad Hesitium Monachū testamenti vice epistolam scripsit, omnes diuitias suas ei relinquens, quæ erant, Euangelium, tunica, saccea cuculla, palliolum. Et cùm plerique religiosi viri ad ægrotantē conuenissent, omnes adiurauit, vt ne puncto quidem temporis post mortem reseruaretur, sed statim se terra operirent, sicut vestitus erat, cum tunica cilicina, & cuculla, & sago rustico. Cumque iam extremo anhelitu laboraret, apertis oculis loquebatur: Egredere, quid times? egredere anima mea, quid dubitas? Septuaginta propè annis seruisti Christo, & mortem times? In hæc verba beatum exhalauit spiritum, statimque terra obrutum, antè vrbi sepultum, quàm mortuum, nunciauerunt. *In vit. eius cap. 17.*

Iohannes Anachoreta IOANNES AEgyptius Anachoreta, præter vitæ sanctitatem, futurorum etiam vaticinijs clarus, cùm diem postremum sibi imminere cerneret, toto triduo neminem ad se admisit, vt Deum (ad quem gaudens proficiscebatur) liberius expeditiusque contemplari posset. Triduo verò elapso, complicatis genibus orando spiritum emisit. Qui cum tali gestu talique humilitate egrediuntur, eos ego misericordiam iam adeptos arbitror. Non enim tanta gratia præuenirentur, nisi maior esset secutura. *In vi is PP.*

Onophrius Solitarius. ONOPHRIO in vastissima AEgypti solitudine moranti, & nulli hominū cognito, & consumptis in dumen-

dumentis nudo, cùm iam vita excessurus esset, contigit, Panutium Abbatem videre, à quo interrogatus, nomen vitamque exposuit, & ipsum à Deo sibi destinatum, à quo postera die sepeliendus esset, dixit. Cùm ergo animam (vt prædixerat) exhalasset, vidit eam Panucius ab Angelis in cœlum tolli. Cuius corpusculũ suauissimo odore diuinitus perfusum sepelire volens, instrumentum quo terram cauaret non habuit. Et ecce accurrunt duo leones, tellureq; vnguibus scalpentes, fossam hominis capacem fecêre. Sicq; ipse pallio suo inuolutum, atque ibi depositum, humo quam bestiæ egesserant, operuit. Eo vix sepulto, cella corruit, & palma, quæ iuxta illam stabat, radicitus euulsa procubuit, quasi dedignantes aliorum vsui seruire, quæ tam exactæ sanctitatis viro seruissent. Cuius ergo tam magnifica in terris mors fuit, quàm gloriosa vita est in cœlo? *Ibidem.*

D. HIERONYMVS moriturus humi se collocari iussit, saccoq; quo induebatur operiri. Tum discipulis conuocatis, eos vt in Dei seruitio perseuerarẽt, multum exhortatus est, deinde Sacramentum Corporis & Sanguinis Domini in genua erectus, & lachrymis perfusus, reuerenter hausit. Mox terram prono ore petens dispessis manibus: Nunc dimittis, inquit, seruum tuum Domine, secundùm verbum tuum in pace. Quia viderunt oculi mei salutare tuũ, Quod parasti ante faciem omnium populorum. Lumen ad reuelationẽ gentiũ, & gloriã plebis tui Israël. Posthæc lux multa circa eũ fulsit. Quidã etiam Angelos vidisse se testabantur, vocemque audisse illum ad patriam cœlestem inuitantium, & ipsius respondẽtis, quòd libenter cupideque veniret. Mox discedente luce, ânima quoque à corpore suo discessit. Exanime corpus diuinum spirare odorem cœpit, omnia vnguenta suauitate vincentem. Eadem hora diuersis in locis visionibus quorundam, ad quantã ille beatitu-

Hieronymus Presbyter.

Luc. 2.

dinem translatus sit, liquidò patuit. Nos eius humilitatem saltem in moriendo imitemur, quandoquidem tantam in viuendo sanctitatem assequi indigni sumus. *Euseb. in vit. S. Hier.*

Eusebius Cremonensis. Etenim Eusebius quoque Cremonensis eius discipulus, cùm post illum mortem obiret, iisdem humiliationibus vsus est. Cæterùm qua hora migraturus erat, repentè caput erigens, oculis pauitantibus circumspicere, & quasi in furorem versus clamitare: Nō faciam, non faciam, mentiris, mentiris. Deinde ad terram procliuus faciem abscondere, intremiscere, ac quantum poterat vociferari, Adiuuate me fratres, adiuuate me, ne peream. Illi verò partim expauidi, partim mœrore concusi rogitabant: Quid habes, pater? quæ hęc te exagitat solicitudo? quid times? An, inquit, non videtis dęmonum cateruam, hîc in meam perniciem cōgregatam? Ille qui præ cæteris horrendus apparet, compellit me ad blasphemias, hæresumque prauitatem, & tam dirus est, vt contrà tueri non ausim. Tūc fratrum supplicationibus dæmones in fugam versi sunt. Et Beatus Hieronymus apparens, ipsum ne paueret hortatus est. Eius itaque conspectu Eusebius recreatus, in Domino obdormiuit. Nemo ex incompto aliquo deformique decedentium gestu animas eorum iudicet: si vir tam sanctus ita se in morte habuit, vt de illo dubitaret, nisi quod contigerat palam factum fuisset. *August. Epist. 206. cap. 3.*

Ambrosius Episcopus. AMBROSIVS Episcopus, tùm doctrina, tùm sanctitate notus, cùm animam esset acturus, Communione sacra sumpta, expansis latè brachijs, demissaque ceruice, tacitus intra se orauit, atque hoc gestu actuque illi decedere libuit, vt talis Domino occurreret, qualis ipse pro nobis pependerat in Cruce. *Paulin. in vita Ambr.*

Augustinus Episcopus. ET ipse inter quatuor Ecclesiæ candelabra numerādus Augustinus, cùm febri correptus vitæ sibi finē immi-

imminere conspiceret, Psalmos, qui Pœnitētiales dicuntur, conscribi, & ante se legendos parieti affigi iussit. Eos dum legeret, lachrymas hubertim fudisse dicitur, neminē ad se accedere passus est, præter Medicum & Discophorum puerum, ne varijs multorum interpellationibus ab earum rerum contemplatione auocaretur, ad quas perpetuò fruendas iam se profecturum sperabat. Tandem Communione venerabiliter percepta, spiritū reddidit. Sed prius & hoc memoratur dixisse, neminem (quamuis sanctum & perfectum virum) decedere debere, nisi antè confessus communicatusque fuisset. Nolle enim confiteri, arrogantis esse: nolle communicare, inobedientis. Si autē Augustinus pœnitentiæ precationes cum fletu sibi peragendas putauit, quid nos facere oporteat, qui in nullo ad eum comparandi sumus? Discamus tamen, nunc maximè pœnitendum dolendumque esse, cum periculum est, ne dolere incipiamus inæternum. *Possidon. in vit. August. cap. 31.*

Benedictus Abbas. BENEDICTVS Abbas diem suum postremum præcognouit, & quibus hoc indicauerat, ne cui antequàm euenisset dicerent, iniunxit. Sexto autem die ante euentum aperiri tumulum iussit, & febricitare cœpit. Deinde ingrauescente morbo, in oratoriū delatus, sublatis manibus Deo se commendās, inter discipulorū manus expirauit ea ipsa qua prædixerat die. Quidam in visu viderunt viam in sublime tendētem, pāno stratam, multisque lampadibus quasi stellis fulgentem, & responsum accepêre, patri Benedicto, per quam ad cælum ascenderet, paratam. Qualis, quæso, gloria illa ad quam fruendā pergebat, si talis via quam calcabat? *Greg. Dial. lib. 2, cap. 37.*

Odilo Abb. ODILONI Cluniacensi Abbati cùm ægrotaret, diabolum tetra horribilique forma proprius astitisse ferunt, sed mox ab eo contemptum confusumque discessisse. Ille ergo, fugato aduersario, confidentius

finem suum expectauit. Quem enim terrere diabolus non potuit, ei ne mors quidem timori fuit. *Hugo Cluniac.*

Probus Episcopus. AD Probum Reatinæ vrbis Episcopum, puer qui ægrotanti assidebat, vidit duos viros ingredi candidis vestibus indutos, radiantique facie lucentes, & mente consternatus, qui essent, clamare magis quàm interrogare cœpit, donec ab Episcopo Probo sedatus, audiuit, illos Iuuenalem & Eleutherium esse, pro Christi nomine olim supplicia necemque passos. At neque hoc ferre valens, è cella prosilijt, & rem alijs detulit, qui mox vnà cum ipso ad cubiculū accedentes, offenderunt Episcopum iam expirasse, aliumque ibi adesse neminem. Nec dubitarunt, quin ille cum ijsdem, quos puer viderat, ad cælestem beatitudinem possidendam abijsset, dignus vtique Martyrum consortio, qui vehementis languoris molestias æquo animo pertulisset. *Greg. Dial. lib. 4. cap. 12.*

Stephanus Abbas. STEPHANVM quoque Abbatem sanctimoniæ singularis virum, ij qui ad ægrotantem conuenerant, præ timore fugientes reliquêre, pars Angelos ad eum intrantes viderant, pars nihil viderant, & omnes vnus idemque occupauit pauor. Cùm sedato timore redijssent, defunctum inuenêre quem viuum adhuc dimiserant. Quàm putas gloriosi Angelorū cœtus hominis animam excepêre, cùm eorum aduentum illi etiam, qui non viderant, sustinere nequiuerint? *Ibid. cap. 19.*

Antonius Monachus. ANTONIO Monacho, qui Romæ in Gregoriano monasterio vitam piè sancteque degebat, die quodam dictū est: Paratus esto, & quia Dominus iubet, migra. Qui cùm sibi viatica ad migrandū deesse respondisset, audiuit, si de peccatis ambigeret, iam dimissa esse sciret. Multū tamen ille hac de re dubitare cœpit, & sequenti nocte cùm se sopori dedisset, eodem oraculo solicitatus dubitare desijt. Exinde die quinto febris repen-

repentino æstuans ardore, animam reddidit exactori eius Deo, tam feliciter, quàm libenter. Et quis enim adeò mortis pauidus est, vt inuitus hinc cessisset, dum sic euocaretur? *Ibid cap.* 47.

MERVLO eiusdem monasterij Monacho, egregia morum sanctitudine prædito, in quiete visum est, coronam candidissimis floribus contextam è cælo labi, ac super caput suum sisti. Post hęc aduersa valetudine agitatus, cum magna animi alacritate diem obijt extremum. Anno deinde decimoquarto Petri Abbatis iussu aperto eius sepulchro, incredibilis odoris inde suauitas exhalauit. Qua ex re illud, quod per somniū viderat, verum fuisse cognitum est. Qui tam feliciter mori cupit, debet sicut ille vixit & ipse viuere. Non potest eius mors mala esse, cuius vita bona fuit. *Merulus Monachus.*

NVRSIAE Presbyter Vrsinus, cùm animā ageret, prorupit in verba salutationis, quasi qui principes viros ad se accedere conspiceret, & aduentu eorum admodum gauderet: Optato, inquit, aduenistis Domini mei, & gratias ago, quod præsentia vestra me dignamini, qui vester seruus sum. Deinde tanquàm ab ipsis inuitatus. Venio, venio, respondebat. Tunc quid videret, vel quo cum loqueretur, ab ijs qui aderant interrogatus: Nunquid, ait, non conspicitis hic Petrum & Paulum Apostolos, qui modò huc intrarunt? Et cùm rursum ad illos conuersus iamiam se venire diceret, relicto corpore abijt. Hoc ferè ijs contingit, qui piè casteque vixêre; vt decessuri Sanctos videant, ne in morte mortis æternæ pericula formident, & dum tali spectaculo consolantur, vltimæ anxietudinis dolorem non sentiant. *Ibid. cap.* 11. *Ibidem. Vrsinus Presbyter.*

SIC & Seruulus paralyticus (de quo sępè locuti sumus) cùm extremos iam anhelitus duceret, & quo modo poterat, vnà cum ijs quos circa se conuocauerat, Psalmos concineret: mox, Tacete tacete, inquit; nunquid non auditis, quanti & quàm dulces cantus *Seruulus mendicus.*

resonant in cælo? & dum intentos in cælum oculos tacitus teneret, vita elapsus est. Corpus verò donec sepulturæ mandatum est, miro odore fragrauit. O felicem optandumque exitum, quem speratæ beatitudinis duo certissima signa commendarunt, in cælo, Angelorum melos; in terra, suauitas odoris. *Ibid. cap.14.*

Martinus Episcopus. BEATVS Martinus Turonensis Episcopus, obitũ suum multò antè prædixit, quo iam proximo, mala valetudine grauiter affici cæpit. Tunc discipulis flẽtibus: Nec mori, inquit, timeo, quia pij Domini seruus sum; nec viuere recuso, si vobis adhuc necessarius sum. Languens autem & morbo tantùm non consumptus, cubabat in cilicio & cinere, neque alio in stratu Christianum mori oportere aiebat. Sublatis in cælum manibus indesinenter precabatur. Diabolum vidit, sed cùm expirasset, cum Angelis abijt, quorum cantus in sublime volantium quidam sentire meruerunt. Tam ergo gloriosè ad immortalitatem ascendit, quàm humiliter mortalitatem finiuit. *Seuer. Sulp. circa finem.*

Cudbertus Episcopus. CVDBERTVS (vt Beda scribit) primò Monachus, deinde Episcopus, obitum suũ in proximo futurum, sibi diuinitus prænunciatum, Herberto Presbytero, quem charissimum habebat, indicauit. Et ille ne in morte quidem amicum deserere cupiens, obsecrare cœpit, vt i se quoque ea in re comitem assumeret. Tunc Episcopus Deum aliquandiu precatus: Herberte, inquit, Dominus noster te voti tui compotem facit. proinde præpara te, mecum vnà discessurus. Itaque anno pòst, quamuis locorum interuallo diuersi manerent, cùm die qua prædictum erat, decessissent, iunctis tamen spiritibus cælum simul petiẽre. Grandis charitas, commori amico desiderãtis: sed maior felicitas quod desiderauerat impetrantis. *Beda Hist. lib.4. cap.29.*

LIBERALEM quoque, qui Altini genitus, Taruisij sepultus honoratur, orasse perhibent vitæ huius finem, & se exauditum Angelo nuntiante didicisse. Posthæc vicinas inuisisse Ecclesias, & in ea quæ Sancti Laurentij est, Deo animam reddidisse. Quid misera mortalitas longioris ætatis annos expetis? Tædet Sãctos diu viuere, dum ad vitam, quæ in Deo est, proficisci festinant. *Liberalis.*

Venerabilis Beda Presbyter Domino reuelãte præcognouit, die tandem quinquagesimo se à corporis vinculis exoluendum. Itaque festo Dominicæ Ascensionis, dum in Ecclesia cum cæteris vesperas celebraret, nulla ægritudine affectus, atque etiam stans in hemicyclo, cubitisque innixus, finitis vesperis expirauit, mirabilisque odoris fragrantia subsecuta est, vt planè quo die in cœlum Christus ascẽderat, eodem & seruum Christi, relicto in terra corpore, ascendisse nemo dubitaret. *Beda Presbyt.*

CASSIVS quoque Narniensis Episcopus, per visum cuiusdam Presbyteri accepit, se natalitio Petri & Pauli Apostolorum die, de terris migraturum, & anno tandem septimo, die quo prædictum fuerat, cùm Missale Sacrificium peregisset, mortuus est, atque inde viuere nunquam moriturus cœpit. Nosse autem mortis tempus meruit, quia omni tempore mori paratus fuit, quotidie & Deo sacram offerens hostiam, & multam pauperibus eleẽmosynam. *Greg. Dial. lib. 4. cap. 56.* *Cassius Episcopus.*

PAVLINI etiam Nolani Episcopi, vt vita, ita vitæ exitus mirabilis fuit. Cubiculũ in quo æger iacebat, ipso expirante intremuit, & eos qui aderant, repentino pauoré obstupefecit. Si viri sanctitatem consideres, ideo in morte eius concussum pauimẽtum dices, vt beatorum spirituum multitudinem ad suscipiendum defuncti animam eò conuenisse testaretur. Dignus quippe tali tunc comitatu fuit, qui dum viueret, *Paulinus Episcopus.*

omnia quæ habere poterat, indigentibus dabat, & cùm res defecissent, seipsum dedit, vicaria seruitute redimens viduæ filium. Meritò nunc cũ Angelis gaudet, qui sic homines dilexit. *Ibid. lib. 3. cap. 1.*

Germanus Episcopus. GERMANVS Parisiensis Episcopus supra lectulum suum inscripserat, Quinto Cal. Iunias. Nemo inscriptionis causam nosse potuit, donec eodem qui notatus fuerat die, ipsum vita defungi cõtigit. Quid hoc est, nisi quia digni sunt diem transitus sui non ignorare, qui semper parati sunt transire? *Fortunat. & Sur. Tom. 3.*

Amator Episcopus. NAM & Amator Antisiodorensis Episcopus, qui etiam in Matrimonio Virginitatem seruare potuit, vltimum diem imminere sibi præsciuit. Et cùm ad Ecclesiam perrexisset, sermonemque ad populum habuisset, in solio suo sedens animam efflauit. Quam sub columbæ effigie in sublime volantem quidam conspexêre, vt eo visu & puritas Virginitatis, & meritum patesceret sanctitatis. *In vita. S. Germani.*

Donatus Presbyter. DONATVM Presbyterum apud Aureliam Galliarum vrbem ferunt, cùm dies dormitionis eius instaret, nunquam preces intermisisse, donec animam exhalaret. Deprecatio enim misericordiam impetrat, gratiamque conciliat, vt vitæ huius finis illius vitæ initium sit, quæ fine caret. *Hist. Trip. lib. 9. cap. 46.*

Iuo Presbyter. IVONEM quoque Presbyterum tradunt diẽ, qua mortem obiturus erat, prædixisse, ac ne cùm ægrotaret quidem, consuetę abstinentiæ modum remisisse. Postremò Corpori & Sanguini Domini communicatum, die nocteque intentis in imaginem Crucifixi oculis, orando perseuerasse, & altero illucescente die spiritum reddidisse. Igitur dum passi Domini supplicia insatiabiliter considerat, dum ipsum obsecrare nõ cessat, resurgentis gloriam hora ipsa qua resurrexisse dicitur, vidit, & à dextris Patris sedentẽ iam sine fine beatus conspexit. *Sur. Tom. 3.*

Homo-

Homobonus Cremonensis multa sanctitate clarus, dum Missales Ceremonias genibus prouolutus audiret, expirauit. Nemo eum non viuere putabat, donec dum Euangelium legeretur, eodem gestu perseuerantem, neque se vt solebat, in pedes erigenté, viderunt. O felicem viri exitum, cuius beatitudiné locus, tempus, gestus testati sunt. Adde etiam defuncti miracula, eò quòd ægroti, & à spiritibus vexati, cùm ad tumulū eius adducti essent, conualuêre. *In ipsius Histor.* *Homobonus.*

PATREM Franciscum legimus nudū se super nudam humum deponi fecisse, cùm diem expectaret supremum, fratribusque benedixisse, & Dominico exemplo singulis buccellam panis dedisse, sumpto demum salutis viatico, vita decessisse. Sic ergo nudus, sic ad terram vsque humiliatus, cælestibus abundauit diuitiis, & supra cælos exaltatus est, illicque ipsi Seraph inseparabiliter iunctus, cuius olim stigmata in corpore suo portarat. *Bonauent. cap. 13.* *Franciscus.*

PATER Dominicus vltimo vitæ die, ne intestatus obiret, hæc se fratribus suis legare dixit, charitatē, humilitatem, voluntariam paupertatem. O beatū virum, qui cùm hinc decederet, nihil habuit quod suis relinqueret præter exempla virtutum, quarum qui hæres fuerit, cælestis quoque regni hæres erit. *Garzo.* *Dominicus*

ANTONIO Hispano, cuius corpus Patauij in veneratione est, cum aduersa valetudine oppressus iaceret, Christus apparuit, cuius conspectu lætus, atque intimis exultans præcordiis, Hymnum illum, cuius initium est: O gloriosa Domina, Excelsa super sydera, voce qua potuit, decantauit, simulque Hymnum & vitam hanc finiuit, illam vitam feliciter inchoans, quæ finem non habet. *Antonini. Hist. p. 3.* *Antonius Patauij.*

IAM tandem & Regibus bene moriendi exemplū aliquod proponamus, quando ne illos quidē immodicæ opes ditiaque regna à morte redimūt, sed potius ad mortem, dum ab aliis concupiscuntur, impellunt.

Quintus

Quintus Ludouicus rex Quintus Ludouicus Gallorum Rex, cùm ingentibus copiis ad recuperandam Ierosolymã profectus, parteque iam Regionis illius occupata, febris morbo interceptus esset, nequiuit præstare quod promiserat. Dum autem ægrotaret, non in sericis, sed in cinere iacére voluit, & extensis ad instar Crucifixi manibus, animam efflauit. Sic humiliatus regnum deseruit terrenum, & cum Christo regnare cœpit in cęlo. Sic deuotus dum infimam Ierusalem capere nititur, possedit supernam. Sic denique magnanimus caduca contemnens, ad illa quæ æterna sunt, perpetuò fruenda conscendit. *Iudic. Clicthou.*

Fœminæ. Iam sicut viri à viris, ita fœminæ à fœminis mori discant, vt vitæ nunquam moriturae præmia & ipsæ consequi posśint.

Maria Magdalena. MARIA Magdalena Domini Iesu Apostola, cùm diem dormitionis suæ iam proximum præsciuisset, nolens quidem absque Eucharistiæ Sacramẽto decedere, à Maximino Episcopo illud accepit, & ante Altare humiliter prostrata spiritum tradidit. Corpusculum odore per quàm suaui fragrauit: Anima ab Angelis in cælum sublata, pro laboribus quos in terra sustinuerat, perpetuæ quietis felicitate gaudere cœpit, & quæ quondam lachrymis lauerat pedes Domini, nunc in conspectu eius exultat sine fine. *Iacob. de Vorag.*

Martha Virgo. MARTHA deinde soror illius, reuelato sibi vitę fine, annum febris ignibus æstuauit. Cùm autẽ decessura esset, lampades accendi iusśit, & astantibus vt vigilarent iniunxit. Nocte propè media ventus irruens luminaria extinxit, dæmones apparuerunt. Sed cùm illa orasset, soror è cælo delapsa, affuit, malignos spiritus in fugam vertit, ipsam consolata est, lucernas accendit. Tunc & Christus ei præsto fuit, & vt secum veniret, hortatus est. Ipsa igitur tã optato itineri se accingens, efferri se sub diuo fecit, cinereque conspergi, & Crucem sanctam iuxta apponi, atque Euangeliũ Dominicæ

minicæ Paſsionis à Luca deſcriptum legi. Poſtremò in manus Domini ſpiritum ſuum commendans, obiit. Itaq; non minus cùm ad Chriſtum proficiſceretur, ſolicita erat, quàm olim cùm ei miniſtraret, niſi quòd magis gauderet æternitatis hoſpitio, quàm temporalitatis. *Ibidem.*

MARIAE Aegyptiacæ vaſta in eremo degenti, & ferarum tantùm ſociæ, ne in fine vitæ ſine ſalutari viatico decederet, Zozimas Abbas occurrit. Qui dato ei Trinitatis pane, cùm poſtea defunctam reperiſſet, reperit ſimul in puluere ſcriptum: Sepeli, Zozima, Mariȩ corpus, & terram terra tege, ac pro me ora. Tunc leo ad cauandam ſepulturam operam præſtitit, Zozimas ad cadauer condendum. Sic ergo & deſerti beſtiæ, deſerti habitatoribus inſeruiunt, & in ſolitudine Chriſtum quærẽtibus, neque ſacra deeſt Communio cùm oportet, neque ſepultura. *In vitis PP.* *Maria Aegyptiaca.*

AMATAE in Thebaidis Monaſterio Abbatiſſȩ Colonatus Martyr apparuiſſe dicitur, & vt proximo Dominico die ad Eccleſiam ſuam cœnatum veniret, eam inuitaſſe. Ipſa igitur, quæ iam per annos quadraginta limen monaſterij tranſgreſſa nunquam fuerat, tunc primùm vt Martyri morem gereret, exiit, & cœnulam quam ſecum tulerat in Eccleſia eius peregit. Inde reuerſa, ſororibus propediem ex hac vita ſe migraturã, prædixit. Ac poſt biduum nulla corporis infirmitate laceſsita, vbi ſe veluti ſepeliendam compoſuiſſet, expirauit. O omni melle dulcior cœna, Mannaque ſuauior, cui cæleſtis conuiuij nunquam defuturæ dapes tam feliciter ſucceſſère. *Ruff. In vitis PP.* *Amata Abbatiſſa.*

SALABERGA quoque apud Lugdunum Abbatiſſa, cùm diem clauſura eſſet extremũ, iocundiſsima viſione ne mortem timeret, roboratur. Vidit enim ſe ad locum immenſi fulgoris adductã, & in eo pratum multiplici florum pictura decoratũ, mirabilique odorum ſnauitate fragrans, & id ſibi præparatũ audiuit. *Salaberga Abbatiſſa.*

Dor-

Dormienti quoque, zona qua cingebatur soluta, nec vsquam comparens, ipsam à corpore soluendam portendit. Nam & vox audita est, quæ diceret, die tandé centesima hoc euenturum. Dehinc sancta & prudens fœmina, vt veniens Dominus vigilantem inueniret, Psalmos legere nõ cessauit, nisi cùm etiam viuere cessasset, ea quidem visione confidentior facta, sed nõ & segnior. Neque enim tale quid apparet, vt certiore præmij expectatione piæ operationis ardor in nobis languescat, sed vt accendatur. *Apud Sur.*

Galla Roman. GALLA CHRISTO dicata, in monasterio quod apud ædem Petri Apostoli Romæ situm erat, dum cãcri morbum in mammilla patiens iacêre, duo candelabra ante lectulum eius ex monastico fortasse instituto accensa, per noctem lucebant, inter illa medius idem Apostolus ipsi apparuit, cuius repentino cõspectu læta magis quàm perterrita, interrogauit, essent ne delicta sua sibi dimissa? & cùm dimissa esse accepisset, ab eodem euocata, vt iam ex hac vita ad meliorem migraret: Rogo, inquit, vt soror Benedicta mecũ veniat, & responsum accepit, alteram nunc secum venturam: Benedictam autem die post trigesimo ipsas secuturam. Abiit visio, atque illa excitis ad se sororibus, quod viderat, enarrauit. Inde die tertio cũ illa, quam Apostolus prædixerat, simul oppetiit. Die deinde trigesimo Benedicta quoque moriens, oraculum impleuit. O verè omnes benedictæ, quæ sic euocantur, vt nullius culpæ cõsciẽtia eas terrere posit. *Gregor. Dial. lib. 4 cap. 13.*

Romula Virgo. In eadẽ vrbe Romula Redemptæ religiosæ fœminæ discipula, Christo fideliter seruiebat. Sed dum debilitatis paralysi membris langueret, Redemptaque & altera discipula iacenti assiderent, subita lux in cubiculo refulsit, & assidentium oculos pariter mẽtemque perstrinxit. Mox etiam intrantis turbæ strepitum audierunt, sed neminem viderunt. Excessit lumen, &

secuta

ſecuta eſt odoris grata ſuauitas, quę pauorem quoque ex luce illa tumultuque conceptum leniret. Sub hæc Romula ipſa: Nolite timere, inquit, non morior modò. Poſteà verò die quarto, cùm ſacram Communionem accepiſſet, pro foribus cellulæ eius pſallentiũ chori auditi, & illa corporis vinculis expedita, cum eiſdem cælum petiit. Quis dicere queat, quàm illi iocunda mors erat, quæ moriendo ſupernæ felicitatis tantam prægustabat dulcedinem? *Ibid. cap. 15.*

TRASILLAE Beati Doctoris ac Pōtificis Gregorij amitæ in viſis Sanctus Felix Pontifex apparuit, qui ſedem illi oſtendens multa luce renitentem: Veni, inquit; te enim hæc ſedes manet. Poſtero die Traſilla febri implicita ęgrotauit. Iamque in ipſius morbi acceſſione vehementer anxiabatur, cùm Chriſtũ vidit, atque ad eos qui aderant: Faceſsite hinc, ait, abite, ecce Dominus Ieſus venit. Itaque ad eum quē videbat toto animi affectu anhelans, expirauit. Odoris inſecuta ſuauitas fidē fecit, verè ibi affuiſſe Ieſum, & illam vnà cum ipſo abiiſſe. Sed neque mortē timere potuit, quæ ante mortem mortis deſtructorem vidit. *Ibid. cap. 16.* *Traſilla virgo.*

MVSA tenella adhuc, & nondũ adultæ ætatis Virgo, Virginem Deiparam cum multarum Virginũ glorioſo comitatu ad ſe veniſſe conſpexit, & admonita eſt, ne quid vltrà puellari more leuiter ſiue inconſideratè ageret, die trigeſimo inter ipſas quas videbat Virgines, ab eadem cęli Regina feliciter admittenda. His viſis vitam mutauit, quintoque & vigeſimo die in febrim incidit, trigeſimo verò eandem beatā Virginem cernens, dicere cœpit: Venio, Domina mea, venio, & in hęc verba de corporis carcere exiit. Quomodo hāc vllam mortis moleſtiam ſenſiſſe rear, quæ ſe non mori, ſed viuere dixit? aut quare non fœliciſsimam putem, quæ de ſeculi huius miſeria in conſortium Dei Genitricis Mariæ recepta, gaudiis perfrui cœpit ęternis? *Ibid. cap. 17.* *Muſa Virgo.*

Quid

Elizabeth Vidua. Quid de Elizabeth illa dicã? quæ longè felicior fuit, quòd Regis cœlestis ancilla esset, quàm terreni filia. Hæc ex febri iacens, cùm ad parietem se vertisset, apiculæ fortè aduolantis tinnulo cantu admodum delectata, quasi iam Angelos in cęlo, quo mox itura erat, concinentes audiret, & ipsa Deo laudes voce ob languorem tenui pressaque succinere cœpit. Læta mortē expectabat, iugiter orabat, & cùm prope se dæmonem vidisset, vt protinus recederet, iussit. Eo fugato, Christum vidit, à quo ad cœleste thalamum inuitata mox ire perrexit, & tunc exanime corpusculum diuinum spirauit odorem, quia in odorem vnguentorum Christi dum viueret, cucurrit. *Conrad. Concion.*

Exhortatio. AD istorũ igitur exemplum, quos modò commemorauimus, nos componẽtes, tunc præcipuè cùm à corpore secedendum est, humilitatem seruemus, pœnitentiã agamus, precibus instemus, fidẽ, spem, charitatẽ nullo modo in nobis labascere patiamur. Quia ex fide
Roma. 1. viuit iustus. & : Qui sperat in Domino, subleuabitur.
Prouer. 29. & : Qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in
1. Iohan. 4. eo. Ad hæc Sacerdoti, cui ligandi soluendique indulta est potestas, confiteamur delicta nostra. Tum demum peccatorum vinculis expediti, submissius quàm possumus accedamus ad Mensam Domini, & salutarem cibum ore sumentes, cordis hospitio suscipiamus Iesum. Hic est enim Panis verus, qui de cœlo descendit, & dat vitam mundo. Si quis ex ipso manducauerit, non morietur, sed viuet in æternum. Et quoniam
Iohan. 6. maximè cùm vitæ finis instat, leo ille rugiens modis omnibus ambit nos, vt deuoret: si apertè se ostenderit, facilè contemnitur. Sin autem occultè dolis contenderit, solerti animi circumspectione opus erit, vt deprehendatur. Nam (vt alibi diximus) Angelũ lucis interdum malignus assimilat, & callidis inductionibus fidẽ primùm euertere nititur, vt subruto fundamento, destruat in nobis ædificium virtutum.
1. Petr. 5.

Idcirco

Idcirco Apostolus: Licet nos, inquit, aut Angelus de *Galat.3.*
cælo euangelizet vobis, præterquàm quod euangeli-
zauimus vobis, anathema sit. Quamcũque igitur ver-
sipellis bestia formã induerit, in quamcũque speciem
se verterit, siue Angeli, siue hominis, siue Sancti, siue
etiam Christi: in hoc profectò agnosci poterit, si di-
cto factóve aliquo ab Orthodoxę fidei veritate per er
roris anfractus abducere nos incipiet, si ab humilita-
te ad inanẽ gloriam fictis laudationibus erigere ten-
tabit, si veniæ spem terrore iustitiæ opprimere cona-
bitur, si denique mentem nostram terrenarum fragi-
biliumque rerum recordatione ab earũ cogitatu, quæ
cælestes & æternæ sunt, auocare atque auertere mo-
lietur. Tu igitur, qui ex fructibus malis malã arborem
iam nosse poteris, vbi patuerint insidiæ, protinus ex-
clama: Discedite à me maligni, & ego scrutabor mã- *Psalm.118.*
data Dei mei. Tu demum ad Saluatorem mente, ore
oculisque conuersus, illum contemplare, illum ora,
illi te committe, totumque trade, & dic: In manus *Psalm. 30.*
tuas, Domine, commendo spiritum meum. In iis ver-
bis frigescentia deficiant labia, & palpitantis pectoris
interrupti anhelitus finiantur. In his desinant labo-
riosa suspiria, ipseque nouissimus exhaustus vitalita-
tis cõticescat singultus. Felix illa anima, & plus quàm
dici queat beata, cui supremum vitæ huius diem sic
tandem claudere contigerit.

De Purgatorio. Cap. XI.

AD minores culpas post obitum expiandas ignem
Purgatorium, sicuti ad maiores perpetuò plectẽ-
das, æternum, & quem gehennã nuncupamus, à Deo
constitutũ esse credimus. Idque puto per Malachiam *Mala.3.*
Prophetam significatum, vbi de Domino loquens,
ait: Ipse enim quasi ignis conflans, & quasi herba ful-
lonum, & sedebit conflans & emundans argentum,
& purgabit filios Leui, & colabit eos quasi aurum &

quasi argentum. De hoc & ipse Dominus in Euange-
Marc. 9. lio: Omnis, inquit, igne salietur, & omnis victima sale salietur, quasi diceret: Sicuti caro salitur, vt corruptibili humore exiccato dierum multorum vsui apta sit: ita qui purgatorio igne salitus fuerit, aptus erit vsui vitæ æternæ. Nisi enim ad purum excocti fuerimus, nunquàm summæ illi puritati Deo iungi adhærereque poterimus. Neque enim Apostolis ipsis licuit partem habere cum Iesu, nisi pedes lauari sibi
Iohan. 13. permisissent. Et qui mundus est, inquit, non indiget nisi vt pedes lauet: vt scilicet munditiem eius augeat etiam illarum sordium detersio, quibus nemo, dũ in huius vitæ via est, carere potest. Sic & agricola ille E-
Iohan. 15. uangelicus palmitẽ quãuis fœcundum purgat & excolit, vt adhuc fœcundior sit, & fructus plus reddat. Ita ignis iste bonos purgando vrendoq; efficit meliores. Nemo quippe tã bonus est, vt nulla in illo mali la
Prouerb. 24 bes residua sit. Quis enim sine peccato, si septies in die cadat iustus? Esse verò ignẽ, qui fideles animas vrendo purificet, ex Domini verbis colligitur, dicentis: Quicunq; dixerit verbũ contra Filiũ hominis, remit-
Matth. 12. tetur ei. Qui autẽ dixerit contra Spiritumsanctũ, non remittetur ei, neque in hoc seculo, neque in futuro. Qui grauissimũ crimen in futuro seculo irremissibile dixit, nónne dedit intelligi, leuiora ibidẽ remitti posse? Quòd si nullũ illic remitteretur peccatum, de hoc quoque quòd non remittatur, simpliciter absoluteq; dixisset, neque secula distinxisset. Distinxit autẽ, quia sciebat esse quasdã in homine maculas peccatorum, quæ si in præsenti seculo conueniẽti castigatione penitus dilutæ nõ fuerint, dilui debeant in futuro: vtique in carcere illo, de quo non exitur, donec redditus fuerit nouissimus quadrans qui debetur: non in illo, in quo neque soluendi debiti facultas vlla est, neque exeundi potestas. Huic quidẽ sentẽtiæ etiã Apostolus astipulatur, dicens: Vniuscuiusque opus quale fuerit,

ignis probabit. Si cuius opus arserit, detrimentũ patietur: ipse autem saluus erit, sic tamen quasi per ignẽ. Quis est iste, quæso, cuius opus ardet, & detrimẽtum patitur, & tamen ipse saluus erit per ignem? Non ille, qui supra fidei fundamentũ imponit aurũ, argentum, lapides pretiosos, id est, meras defecatasque virtutes: non etiam qui ferrum, æs, plumbum, hoc est, delicta grauiora: quis ergo? quis, nisi qui superextruit ligna, fœnum, stipulam? quæ quidẽ leuia tantò leuiora fiũt, quantò magis exuruntur. Et si secus res se habet, dicãt assertionis nostræ calumniatores, vbi illos collocabũt, qui statim vt conuersi confessique fuerint, vita decedunt? Damnari non merentur, quia doluerunt se peccasse: absolui non debent, quia nondum iusto dolore satisfecerunt. Neque enim implere illis per mortem licuit, quod à Sacerdote pœnæ nomine iniunctũ fuerat. Quia ergo iustitiæ ratio exigit, vt nullum prorsus crimen relinquatur impunitum: profectò necesse est, vt aliquis alicubi existat pœnarum locus, in quo puniantur ij, qui ad æterna supplicia delegandi nõ sunt, sed potius temporalibus purgandi, vt expurgati eo demum regno digni euadant, in quod nihil intrabit coinquinatum, & in quo intrãtes gaudeant & dicant: Probasti nos Deus, igne nos examinasti, sicut examinatur argentum. Transiuimus per ignem & aquam, & eduxisti nos in refrigeriũ. Veritas ista ne in obscuro latêret, quorundam defunctorum manifestis apparitionibus illustrata est, perspicaciusque patet, quàm vt argumentis ad se probandam indigeat. Ne qua igitur huiusce rei in cuiuspiam animo residere possit ambiguitas, ea nunc miracula in medium proferre operæpretium erit.

1. Corin. 3.

Aduertãt hæc hæretici.

Apocal. 21.

Psalm. 95.

In ea Epistola, quã Cyrillus Ierosolymitanus Episcopus de signis D. Hieronymi post obitum factis ad Augustinum scribit, legimus per id tempus hæresim quandam insurrexisse, quæ diceret, defunctorum animas

Tres viri per beatum Hieronymũ à morte resuscitati.

animas nec beatitudinem, nec pœnam sentire, donec communis Resurrectionis die suis iungantur corporibus, hoc cum ipsis vnà messuræ, quòd simul seminarunt: Purgatorium quoque post mortem nullum esse. Cumque falsitatis huius pestifera malignitas inualescere cœpisset, iamque altius multorum animis hæreret, quàm vt verbis euelli posset, Hieronymus Eusebio apparens, iussit saccum suum, quo pro indumento vsus fuerat, trium virorū cadaueribus (qui ea nocte obierant) imponi, vt vitæ redditi doceant, quanto errore tenerentur, qui talia assererent. Resuscitati ergo, coram omnibus, qui ad Ecclesiam, vt hoc miraculum viderent, magno cœtu conuenerant, confitebātur, & beatorum præsenté gloriam, & damnatorum pœnam, & eorum qui minus plenè pœnitentiam peregissent, purgamentum. Per quæ omnia, vt viuis testari possent, à Beato Hieronymo se circunductos, & sic ad vitam redire iussos affirmabant, rursum die vigesimo vnà cum Eusebio eius discipulo decessuros, & cum eodem (si modò æqualem interim delictis pœnitentiā egerint) vitæ æternæ præmia consecuturos. Itaque tanto tamque euidēti miraculo explosa & exibilata Hæreticorum sententia est, atque illi qui paulò antè subuersi fuerant, statim resipiscentes, Catholicam amplexi sunt fidem: cùm præsertim eos, qui à morte surrexerant, pœnarum recordatione indesinēter atque inconsolabiliter flere, lamentariqúe viderēt, ac tandem qua prædixerant die, Eusebio moriente, & ipsos iterum mori, vt etiam eiusce rei euentu magis constaret, quàm vera essent ea quæ per illos dicta fuerant. *Inter Epist. Aug. Epist. 206. cap. 2.*

Hæc antiqua heresis nunc recēs renata est.

Elias Eremita.

Adhæc Elias quidam in deserto AEgypti Solitarius, multæ sanctitudinis vir, & quondam Beato Hieronymo familiariter vsus, in quiete vidit (sicuti idem Cyrillus testatur) animā cuiusdā Episcopi Anconitani, cùm ante Diuinæ Maiestatis Tribunal sisteretur, ob

vitæ

vitæ luxum atque delicias ad æternam pœnam destinari, animam verò Theodosij Senatoris, quòd Beatum Hieronymum magno semper honore coluisset, ad Purgatorij tormenta deducendam decerni. Cumque diem signasset, quo ista viderat, comperit eodem ipsos ambos fuisse vita defunctos, & credidit vera esse quæ sibi per somnium apparuerant. Ex hoc præterea liquet, quantum expediat cœlestis regni ciues persanctè venerari, cùm sæpè contingat, vt ipsis opitulãtibus ij, qui ad infernum corruissent, infernum Purgatorio commutent, & de futura beatitudine consequenda certi fiant. *Ibid. cap. 24.*

HI autem eò facilius maturiusq; purgari possunt, quò magis viuorum precibus, ieiunijs, eleemosynis, peregrinationibus iuuantur. Pascasius Apostolicæ Curiæ Diaconus, pietate erga Deum & homines præstans (vt à Gregorio traditum est) nisi quòd contra Symmachum iam omnium suffragijs Maximo Pontificatu dignum iudicatum, pertinacius quàm fas erat, pro Laurentio, quem ipse digniorem censuerat, stetit. Cùm itaque hanc culpam post mortem lueret, à Germano Capuano Episcopo in Angulanis thermis opera serui fungẽs inuentus est. Qui Germanus vt causam didicit, abijt, & per dies aliquot pro illo supplicationes fecit, sicuti ipse rogauerat, atque eôdem rediens, liberatum onere illo cognouit, quẽ iam ibi non comparere animaduertit. Hoc est illud quod Iohannes Apostolus præcipit, dicens: Qui scit fratrem suũ peccare peccatum non ad mortem, petat, & dabitur ei vita peccanti non ad mortem. *Greg. Dial. lib. 4. cap. 40.*

Pascasius Diaconus.

1. Iohan. 5.

PRESBYTER quidam Cẽtumcellis, cùm ad balnea lauatum venisset, & homini qui ibi sæpè iam illi operam lauandi gratuitam præstiterat, panes aliquot muneri obtulisset: accepit, ipsum eis non indigere. Loci enim illius olim dominum fuisse, & post mortem ibidem angustiari noxæ cuiusdam expiãdæ cau-

ſa, piaculiq́ue ſoluendi, veruntamen multum profore ei, ſi ipſe panem conſecratum Deo offerendo pro illo oret. Quamobrem Presbyter ſacram Hoſtiam obtulit, Deum precatus eſt, ad balnea redijt, ſed non inuēto homine, à pœna liberatum intellexit. Agnus igitur, qui immolatus abſtulit peccata mūdi, & eorum peccata, qui in Purgatorio ſunt, ſi pro illis offeratur, aufert? ita vt multò citius à debito ſoluantur, quàm ſoluerentur. *Ibidem cap. 55.*

Iuſtus Monachus. HOC idem ſequenti quoque exemplo aſtruere poſſumus. Dum enim Beatus Gregorius Pōtifex (vt ipſe in Dialogo ſuo refert) Abbatis adhuc munus obiret: quidā inter Monachos nomine Iuſtus, grauiter ægrotans, & iā morti proximus fratri ſuo ſeculari Copioſo indicauit ſibi tres aureos nūmos eſſe, quod nemo alius noſſet. Cùm tamē ea res percrebuiſſet, Abbas indignans iuſsit, ne quis Monachorum Iuſtū monaſticæ legis violatorem adire, néue cum eo vllū miſcere verbū præſumeret. Id ille per ipſum, qui ſibi aſsiſtebat, Copioſum fratrem reſciens, conſiderauit ſecū quantum ea re flagitij cōmiſiſſet, & vt par erat, magis doluit, quòd Deo peccauerat, quàm quòd ab hominibus deprehenſus eſſet. Vbi autē vita elapſus eſt, corpus eius in ſterquilinio ſepelierunt, cum aureis illis quos reliquerat, dicētes: Pecunia tua tecum ſit in perditionem. Hoc clarè, ad reliquorum terrorem actum: illud occultè, vt ſcilicet Pretioſus monaſterij Præpoſitus per dies triginta quotidie pro iniuſtitia Iuſti offerret Dominicum Sacrificium. Poſteà tandem Iuſtus Copioſo noctu apparēs: Hactenus, inquit, in tormentis fui, nunc demum ſacra Communione percepta, ab ijs me expeditum certò ſcias. Nemo præter Abbatem nouerat, pro quo Pretioſus quotidie rem diuinam faceret, ſed vbi viſio Copioſi vulgata eſt, & ipſi palàm fecēre, eum iam trigeſimum diem eſſe Sacrificiorum pro Iuſto actorum, propterea que illum à Purga-

Actor. 8.

Purgatorio erutum cœloque illatum. O quanta hæc Missalis Hostiæ virtus, & præter hanc quàm prudens pijſsimi Abbatis erga ſuos cura? Sic delinquenté puniuit, vt & ipſi prodeſſet ad ſalutem, & cæteris ad exemplum. *Ibidem.*

ODILONI Abbati Cluniacenſi Vgo, qui vitam eius conſcripſit, diuinitus reuelatum tradit, ſupplicationes pro defunctis die proximo poſt Feſtum omnium Sanctorũ ab Eccleſia fieri oportêre. Idque ipſe primus obſeruauit, deinde obſeruandum vniuerſa recepit Eccleſia. Et quiſquàm tam temerariæ perfidiæ eſt, vt negare audeat, eſſe poſt mortem expiationi locum? *Sur. Tom. 1.* *Odilo Abb.*

Decimus Benedictus Pôtifex Maximus cùm mortem obijſſet, Iohanni Portuenſi Epiſcopo apparens, confeſſus eſt ſe Odilonis Abbatis precibus ab æternæ mortis periculo ſeruatum. Se autem ideo tunc ei apparuiſſe, vt ipſe eundem Abbatem rogatum iret, ne ſibi in flammis Purgatorij ardenti ſubtraheret auxilium, quod ferre adhuc in corpori viuenti conſueuerat. Hoc nuntio ſibi allato Abbas, & ipſe ſuppliciter pro illo orauit, & omnibus qui cum ipſo erant Monachis, vt itidem facerent, iniunxit. Haud ita multò pòſt Benedictus totus lucidus ac refulgens apparuit. Eldeberto Monacho, ſeſeque à Purgatorio ad beatitudinem tranſlatum dixit, Odilone ac Monachis pro ſe deprecantibus. Deinde & ipſi Odiloni ſub eadem forma ſe oſtendens, gratias egit, eò quòd tam grande beneficium per eum potiſsimè accepiſſet. Non fruſtra igitur pro fidelibus defunctis orat Eccleſia, non incaſſum ſolennem pro eis inſtituit ſupplicationem, ſtatutaque Sacrificia. Quam quidem rem nequaquam faceret, ſi nullum eſſet poſt mortem Purgatorium. *Benedictus Papa.*

HOC etiam Euangelium ſub Lege factitatum eſſe, Machabæorum hiſtoria teſtatur, de Iudæ Iſraë- *Iudas Machabæus.*

 litarum

2.Mach.12. litarum ducis erga eos pietate, qui in bello desiderati fuerant, sic loquens: Fortissimus Iudas facta collatione, duodecim millia drachmas argenti misit Ierosolymam, offerri pro peccatis mortuorum Sacrificiũ, bene & religiose de Resurrectione cogitãs. Nisi enim eos qui ceciderant, resurrecturos speraret, superfluum videretur & vanum, orare pro mortuis: Et quia considerabat, quòd ij, qui cum pietate dormitionem acceperant, optimam haberent repositam gratiam. Sancta ergo & salubris est cogitatio pro defunctis orare, vt à peccatis soluantur. Sic soluti vox illa in Psalmo ad Deum est: Misericordia tua magna est super me, & Psalm.83. eruisti animam meam ex inferno inferiori.

Ecclesi.7. Præter hæc etiam in Ecclesiastico quod scriptũ est: Mortuo non prohibeas gratiam. Quis mortuo prohibet gratiam, nisi qui illum in Purgatorio pœnas Ibid.38. luentem, cùm iuuare possit, negligit? Tale est & illud eiusdem libri præceptis insertum: In requie mortui requiescere fac memoriam eius. Quæ alia memoria in requie, hoc est, in morte mortui potest requiescere, nisi quæ officio constat pietatis? id est, quando ij qui supersunt, pro eo qui defunctus est orant, ieiunãt, & in paupere Christum pascunt? Alia verò quæuis memoria non requiescit super mortuum, sed potius in ventos dilapsa euanescit. Quid enim conferũt animæ, vel dum effertur funus, ardentes cærei: vel dum conditur cadauer, dealbata sepulchra? Viuorum ista solatia sunt, non suffragia mortuorum.

Quàm magna Purgatorij pœna. Gregor. Papa. QVAM graues autem quamque acerbæ Purgatorij pœnæ sint, illo celebri Gregorij Põtificis exẽplo satis cõstat: Quoniã (vt aiunt) cùm sibi in pœnã piæ cuiusdam temeritatis, vel potius temerariæ pietatis, quòd pro Traiano orauerat, optio per Angelũ à Deo offerretur; maluit hic omnibus diebus vitæ suæ, vario ac multiplici languorũ genere affici, quàm per biduum in Purgatorio cruciari. *In vita Gregor. lib.2, cap.44.*

HVIVS cruciatus grauitatem non mediocrem, sed propè maximam esse, etiam ratione argumentisque probari posse videtur. Quippe exuto corpore quod aggrauat, purior fit in anima intellectus. Vnde in Psalmo dicitur: Anima mea cognoscet nimis. Quantò autẽ quis Deum magis intelligit, tantò magis appetit. Hic verò appetitus ex certitudine quoque spei capit passionis incrementum. Auidius enim bonum illud quisque appetere solet, quod se minus dubitat assecuturum, ideoque ex dilatione rei magis appetitæ, magis animo torquetur. Hinc est illud Prophetæ. Concupiscit & deficit anima mea in atria Domini. *Ratio.* *Psalm. 138.* *Psalm. 83.*

DOLET prætereà qui in Purgatorio est, quòd dum viueret, non hic potius voluntaria pœnæ exactione pro reatu satisfecerit, cùm multo leuiore cruciatu id effici potuisset. Etenim debitum quod sponte redditur, pluris estimat Deus, quàm quod ab inuito iustè extorquetur. In hoc obseruatio æquitatis est, in illo remissionis meritum, vt pauca etiam libenter soluenti, multa condonentur. His igitur intimis animæ angoribus extrinsecos adde, ardorem vtique illum, quo omnis delictorum scoria ita penitus excoqui debet, vt ad nihilum redigatur, & nulla prorsus culpæ nota, nullũ vitij vestigium in anima, quod non deletum absters umque fuerit, relinquatur. *Ratio.* *Ignis.*

CAETERVM tametsi pœna hæc vehemẽtissima sit, in eo tamen consolatur qui patitur, quòd iam de adipiscenda immortalitatis gloria nihil dubitat, nec si posset, ad vitam hanc redire vellet, malens illic torqueri cum certi tanti boni consequendi expectatione, quàm hic delicijs affluere cum periculo amittendi. Quod quidem bonum qui peccando amittit, supplicijs mancipatur æternis, vt non solùm non beatus sit, sed etiam infelicissimus ac suprà quàm quisquam dicere potest, miser. Is ergo qui in Purgatorio affli- *Consolatio eorum qui purgantur.*

 gitur,

gitur, afflictiones suas gaudio quandoque futuro compensat. Flammis quidem torretur, desiderioque afficitur, sed videt hâc omnes inquietudines, omnemque laborem ad illum finem indeclinabiliter tendere, in quo sempiternæ quietis initium est, & inter acerrimos dolores quos tolerat, contentatur ipsa dolorum conditione. Ac veluti lucri auidus negotiator, qui naui merces vehit ventorum turbinem sustinet, procellarumque & aëris intemperiem tolerat, fluctibus iactatur, sentinæ fœtore torquetur, nausea contabescit, & commotis intestinis, algenteque stomacho, ipsa penè viscera euomit & eructat, & tamen grandem facturus quæstum, omnia turbulentæ nauigationis fastidia æquo animo fert: sic se habet qui Purgatorio igne carpitur: præsentes enim pœnas futuræ beatitudinis lucro sustentat, & supplicia patiendo gaudet magis quàm tristatur, seq; ipsum erigens: Quare, inquit, tristis es anima mea? & quare conturbas me? Spera in Deo, quoniã adhuc cõfitebor illi: Salutare vultus mei, & Deus meus. Et ad Dominum conuersus deprecatur; Educ de custodia animam meam ad confitendum nomini tuo: me expectant iusti, donec retribuas mihi. Nobis ergo in primis enitendum erit, vt hîc potius quæque etiam minima expurgemus pietatis officijs, corporisque labore, ne vel biduum illud, quod sanctissimus Pontifex tantopere exhorruisse dicitur, in purgatorio peragamus. Deinde si hoc difficile factu videtur, saltem caueamus, ne illis pœnis obnoxij simus, quarum nullus finis est, nulla requies, nullum leuamen, quas denique cogitare, nedum pati, pœna est.

Psalm. 41.

Psal. 141.

LIBER

LIBER SEXTVS.

De Signis vltimi Iudicij. Caput I.

VLTO maxima cũ ſolicitudine hoc cauebimus, ſi penſitauerimus diuini illius Iudicij terrores, omniumque formidabilium magis expaueſcẽdum diem. Igitur cùm plurimum nobis ea res conducat, peropportunum videtur, vt hoc vltimo volumine de ipſo vltimo Domini Iudicio pertractemus. Et primum de ſignis quæ præceſſura ſunt, deinde de Antichriſto, de Chriſto, de regno Chriſti, de damnatorum pœna, de iuſtorum gloria, & ſi qua alia interim occurrent non ab iis aliena, neque memoratu indigna.

SIGNA ergo quæ antè euentura prædicantur, & quæ multi aliqua ex parte iam eueniſſe affirmãt, horroris & iræ plena ſunt: & ſi talia ſigna, quale, quæſo, illud & quàm terribile, quod per ea fuerit ſignificatũ? Audituri eſtis (inquit Dominus) prælia & opiniones præliorum. Videte ne turbemini: Oportet enim hæc fieri: ſed nondũ ſtatim finis. Magnum quippe rerum apparatum multò antè fama nuntiare ſolet, quàm ipſe ſe prodat. Prius itaque prælia audienda ſunt, poſteà etiam videnda. Cùm autem ſupremus iam aduentare dies cœperit, tunc & bella magis ſæuient, malaque malis cumulabuntur. Conſurget, inquit, gens in gentem, & regnum in regnum: neque id ſatis. Erunt peſtilentiæ & fames, & terræmotus per loca, & terrores de cælo. Hæc autem omnia initia ſunt dolorũ. Quomodo, Domine, initia dolorum, & non dolores, vbi tot ac tanta mala? vbi hominum odia, opum rapinæ, vrbium

Matth. 24.

vrbium excidia, liberorũ seruitus, sanguinis sitis, cædes mutuę? Vbi statim perimẽs morbus, repentè multas domus vastans lues, & super terram putrescentia humana cadauera, deficientibus qui ea sepeliant? Vbi etiam illos qui gladio, qui pestilentiæ supererunt, torquebit esuries, inedia consumet? Vbi postremò & cælum supra verticem fulgurans, & terra sub pedibus tremens, miserorum corda nouo metu concutient, ita vt hæc iam se dehiscere velle videbitur, vt viuos deglutiat: illud ruere, vt opprimat & elidat. Tetra sanè omnia ista & terrifica nimis, & tamẽ penè nihil ad ea quæ secutura sunt. Plæraque enim talia iam & ante nos, & nostra ætate contigêre. Nouimus Italiam intestino bello sæpè afflictam, peregrino vastatam. Audiuimus Hispaniam, Galliam, Germaniã, Britanniam, inter se frequenter concurrisse, Pannonios quoque cũ vicinis gentibus cruenta bella assiduè gerere. Scimus Bythiniam, Asiam, Syriam, Græciam, Macedoniã, Mysiam, plurimas denique Christianorum Prouincias à Barbaris nationibus, aut vi, aut deditione occupatas. Non ignoramus pestilentiam crebrò in populos famemq́ue sæuisse. Ad hæc cometas in cælo crine sanguineo lugubre minantes, facesq́ue & bolidas, & ignitas trabes longo admodũ tractu, sed celerrimo aëra transuolantes, & multa id genus ostenta interdũ apparuisse. Terræ quoque vibratione magnas ædificiorũ moles funditus conuulsa procubuisse. At verò de hac, quam futurã expectamus, ærumna dicitur: Erit tunc tribulatio magna, qualis non fuit ab initio mundi vsque modò, nec fiet. Et nisi, inquit, breuiati fuissent dies illi, non fieret salua omnis caro, sed propter electos breuiabuntur dies illi. Hîc ergo dolorẽs, hîc gemitus, hîc meræ iam angustiæ, illic initia tantùm dolorum. Quamuis enim graue malum, si vni isti compares, aut leue, aut nullum putabis.

Matth. 24.

SED iam audi quale hoc malum: quantoq́ue reli-

quis

quis omnibus plus habeat infelicitatis, diligenter tecum perpende. Et multi, inquit, Pseudoprophetæ surgent, & seducent multos. Miserum est, ferro, pestilentia, fame perire: sed multò miserius infidelitatis errore, & alicuius hæreseos prauitate à veritatis Religione deficere. Et quia hîc quidem maius periculum, idcirco Saluator noster haud parum nostri solicitus, præmonet nos & ait: Videte ne quis vos seducat. Multi enim venient in nomine meo, dicentes: Ego sum Christus, & multos seducent. O misera vtrorumque conditio, & qui seducent, & qui seducentur. Felices quidem sibi videbũtur ob delicias voluptatesque, & rerum omnium copiam, quæ illis satis superque erũt, & non animaduertẽt nec recordabũtur, quòd lata via illa, quã ingredientur, via perditionis sit. Quoniã ergo abundabit iniquitas, & refrigescet charitas multorum, succedentibus vitiis deficiet virtus. Quid autẽ infelicius, quàm charitatem amittere, sine qua cætera animi bona nihil sunt? Abundabit iniquitas; quæ iniquitas? Illa planè, de qua Apostolus ad Timotheũ scribens, ait: Hoc autem scito, quia in nouissimis diebus instabũt tempora periculosa, & erũt homines seipsos amantes, cupidi, elati, superbi, blasphemi, parentibus non obediẽtes, ingrati, scelesti, sine affectione, sine pace, criminatores, incontinentes, immites, sine benignitate, proditores, proterui, tumidi, & voluptatum amatores magis quàm Dei, habentes quidem speciem pietatis, virtutem autem eius abnegãtes. Et quemadmodum Iannes & Mambres restiterũt Moysi, ita & hi resistent veritati, homines corrupti mẽte, reprobi circa fidem. Quis locus tunc erit iustis in tam perditorũ hominum cœtu? Quod cõsortium piis cũ infidelibus? Quæ bonorum quies esse poterit, vbi improbissimi homines terrã cælumque per licentiam conturbabũt? Sed nõ multum diu feret tantã nequitiam Deus, ideo breuiabit dies, vt inuocantibus adsit, & peruersitate malo-

Aduerte diligẽter nostrorũ temporum miseriam.

Matth. 7.

Matth. 24.

2. Timo. 3.

malorum irritatus, maturabit Iudicium suum. Hinc
Osee 4. Osee Propheta vociferatur & clamat: Audite verbũ Domini, filij Israël, quia iudicium Domino cum habitatoribus terræ. Non est enim veritas, & non est misericordia, & non est scientia Dei in terra. Maledictũ, & mendacium, & homicidium, & furtũ, & adulterium inundauerunt, & sanguis sanguinem tetigit. Propter hoc lugebit terra, & infirmabitur omnis qui habitat in ea, in bestia agri, & in volucre cæli, sed & pisces maris congregabũtur. Hoc ergo propter scelestos, & qui terrenarum rerum cupiditatibus capti, cælestia contempsere. Porrò propter iustos nõ solùm dies breuiabuntur, sed etiam ne interim vel hominum improbi-
Enoch & Elias. tate, vel diaboli supplantationibus, euertantur, Enoch & Eliam mittet eis clemens & misericors Dominus. Et illi quidẽ alios iam lapsos piis exhortationibus erigent, alios ne labantur confirmabunt. Sic quippe de
Apocal. 11. ipsis in Apocalypsi scriptũ est: Et dabo duobus testibus meis, & prophetabũt diebus mille ducentis sexaginta, amicti saccis. Hi sunt duæ oliuæ, & duo candelabra lucentia in conspectu Domini terræ stantes, & si quis voluerit eis nocere, ignis exiet de ore eorum, & deuorabit inimicos eorum, & si quis voluerit eos lædere, sic oportet eum occidi. Hi habẽt potestatẽ claudendi cælum, ne pluat diebus Prophetiæ illorum, & potestatem habent super aquas, conuertendi eas in sanguinem, & percutere terram omni plaga, quotiescunque voluerint. Per Enoch & Eliam alios quoque fideles Verbi Dei prædicatores intelligimus, qui orbẽ peragrantes, consulent credentium saluti, dicente
Matth. 24. Domino: Et prædicabitur hoc Euangelium regni in vniuerso orbe, in testimonium omnibus gentibus, & tunc veniet cõsummatio, id est, seculi finis. Quòd au-
Matth. 17. tem Elias venturus sit, etiam in Matthæo testatur Dominus, dicens: Elias quidem venturus est, & restituet omnia. Quid est, restituet omnia, nisi quia tunc & ipsi conuer-

conuertendi sunt, qui occidentem Legis literã adhuc sequuntur? Sic enim in Malachia legimus: Ecce ego mittam vobis Eliam Prophetã, antequàm veniat dies Domini magnus & horribilis, & conuertet cor patrũ ad filios, & cor filiorum ad patres eorum. Tunc igitur & Ieremiæ impletũ erit vaticinium dicentis: In diebus illis saluabitur Iuda, & Israël habitabit confidenter. Quanto autem tempore durabit prędicatio hæc, & quibus miraculis proficiet, superius expressum est. Posthæc verò Antichristi aduersus Ecclesiam furere incipiet persecutio, de qua non sine vehementi animi dolore nunc nobis restat dicendum.

Malach. 4.
Ierem. 33.

De Antichristi persecutione. Cap. II.

TETERRIMAM bestiam omni immanitate atrociorem Antichristum, ab aquilonis finibus venturum autumãt, iuxta illud Ieremiæ: Ab Aquilone pandetur omne malum super omnes habitatores terræ. A Tribu verò Dan oriturum, ex eo quòd Iacob ad filios prophetante dicitur: Fiat Dan coluber in via, cerastes in semita, mordẽs vngulas equi, vt cadat ascẽsor eius retrò. Antichristus enim partim doli veneno, vt coluber, partim potestatis cornu, vt cerastes, eos inuadet, quos per viam veritatis, & semitam iustitiæ ire viderit. Cũ itaque Enoch & Eliæ prædicatio per vniuersum terrarum orbem vulgata fuerit, tunc Satanæ filius prodere se, & aduersus eos inualescere incipiet. Sic enim in Apocalypsi legimus: Et cùm finierint testimonium suum, Enoch scilicet & Elias, bestia quæ ascendit de abysso, faciet aduersus eos bellum, & vincet illos, & occidet eos, & corpora eorum iacebunt in plateis ciuitatis magnæ, quæ vocatur spiritaliter, Sodoma & Aegyptus, vbi & Dominus eorum crucifixus est. Iacebunt quippe Catholicorum fidelium corpora in plateis, quoniam pro veritatis religione mori

Ierem. 1.
Genes. 49.
Apocal. 11.

mori præoptabunt, quàm in infidelitate viuere. O gloriosa martyria! iacebitis quidem in plateis, sed habitabitis in cœlo. Pro Christo cadetis, sed cũ Christo regnabitis. Sanguis vester super terram effundetur, sed spiritus vester supra cœlum requiescet. Pro breui supplicio gloriam capietis æternam. Non vos fraudis laqueis irretire poterit inimicus, quia in Christo credentibus astutia non deerit ad cauendum; non furoris immanitate terrere, quia non timebitis illum, qui tantùm corpus potest occidere, sed eum potius, qui corpus & animam potest mittere in gehennam. Quantò terribilior erit hostis, tantò patientia vestra fortior, & gloria insignior, & remuneratio maior. De illo simul ac de vobis per Ieremiam prophetatum:

Ierem. 25. Ecce afflictio egredietur de gente in gẽtem, & turbo magnus egredietur à summitatibus terræ, & erunt interfecti Domini in die illa à summo terræ vsque ad summum eius, non plangentur, & non colligentur, & non sepelientur, in sterquilinio super faciem terræ iacebunt. Diuina enim permissione fiet, vt diabolus contra Ecclesiam sæuiendi potestatẽ accipiat. Oportet ergo illum, quem Christus nunc vinctum tenet, nouissimo tẽpore dies aliquot solui ac dimitti. Quod

Apocal. 12. Iohannes in Apocalypsi cernens ac dolens, clamat: Væ terræ ac mari, quia descendit diabolus ad vos, habens iram magnam, sciens quòd modicum tempus

Ibidem 20. habet. Et idem rursum ait: Soluetur Satanas de carcere suo, & exibit, & seducet gentes, quæ sunt super quatuor angulos terræ, Gog & Magog, & congregabit eas in prælium, quorum numerus est sicut arenæ maris, & ascenderunt super latitudinem terræ, & circumierunt castra Sanctorum & ciuitatem dilectam. Ciuitas dilecta, vel Ierusalem, vel Ecclesia Dei est. In eam impetum faciet hic diaboli filius, & illorũ multitudine quos decipiet, eos opprimere molietur, quos decipere non poterit. Ad hæc etiã, ô facinus indignũ,

ista de-

ista desolationis abominatio in Templum Dei irrumpens, omnia sancta prophanabit, & in medio sedens Deum se & Christum impudenter improbeque mētietur, mittet malignitatis suæ satellites per prouincias & loca qui dicant: Ecce iam venit Christus, Venite ad adorandum illum. Quam futuram fallaciā præsciens Dominus, cauere nos iubet, dū ait: Si quis vobis dixerit: Ecce hic est Christus, aut illic, nolite credere. Si dixerint vobis: Ecce in deserto est, nolite exire: Ecce in penetralibus, nolite credere. Cur ita? quia non talis aduentus Filij Dei erit, qualis filij diaboli. Qualis aduentus filij diaboli? In deserto cum bestijs, in penetralibus cū facinorosis turpique luxuriæ deditis hominibus. Qualis filij Dei? Sicut fulgur exiens ab Oriente, & apparens vsque in Occidentem. Illius ab aquilone, huius è cœlo: illius locorum interuallis latens, huius in aëre omnibus æquè manifestus: illius in tenebris, huius in luce. Hoc plenius postea monstrabimus, nunc interim pessimi omnium tyranni audaciam, arrogantiam, impietatem, astum, vim atque potentiam, vt cœpimus, prosequamur.

Matth. 24.

Matth. 20.

DANIEL Propheta cùm visionem de quorundā regum futuro euentu vidisset, sic demū de Antichristi regno sibi dictum audiuit. Post regnum eorū cùm creuerint iniquitates, consurget Rex impudens facie, & intelligens propositiones, & roborabitur fortitudo eius, sed non in viribus suis, & suprà quàm credi potest, vniuersa vastabit, & prosperabitur, & faciet, & interficiet robustos, & populū sanctorum secundùm voluntatem suam, & dirigetur dolus in manu eius, & cor suum magnificabit, & in copia rerū occidet plurimos, & contra Principem principum consurget. Quod ait, roborabitur fortitudo eius, facturum signa & prodigia significauit, ita vt in errorē inducantur, si fieri potest, etiā iusti: & hoc nō in viribus suis, sed dæmonis, cuius instigatione agitatus ad tantā prorūpet temeri-

Daniel. 8.

Matth. 24. temeritatem, vt sui oblitus Deũ se reputabit, & cõtra Christum consurget, & Ecclesiã vastabit, & superbiæ spiritu inflatus, diuina omnia prophanabit, polluet, contēnet, ac tantùm satanam illum, cuius cõsilijs opeque nitetur, colet. Nam alibi etiam in Daniele scriptũ
Daniel 11. est: Et faciet iuxta voluntatem suam Rex, & eleuabitur & magnificabitur aduersus omnem Deum, & aduersus Deum Deorum loquetur magnifica, & dirigetur, donec compleatur iracundia. Tum ne quid impuritati spurcitiæque eius desit: Et erit, inquit, in cõcupiscentijs fœminarũ, præterea nec quenquã Deorũ curabit, quia aduersum vniuersa consurget. Deũ autē Maozim in loco suo venerabitur, & Deum quē ignorauerunt patres eius colet, auro & argento, & lapide pretioso, rebusque pretiosis. Vide hominis dementiam, dæmonio supplicat, dæmonium veneratur, & se ab hominibus pro Deo vult coli haberique. Quasi verò non seruus diaboli sit, qui ei ancillatur, sed Dominus & Deus. Rursum idem Propheta impietatem
Idem 7. eius audaciamque designans, etiam quam diu regnaturus sit, declarat. Sermones, inquit, contra excelsum loquetur, & Sanctos altissimi conteret, & putabit, quòd possit mutare tempora & leges, & tradentur in manus eius vsque ad tempus, & tempora, & dimidiũ temporis, hoc est, vsque ad annos tres cum dimidio.
Apoc. 11. Hanc temporis præscriptionem Apocalypsis apertè indicat, vbi dicitur: Et ciuitatem sanctam, hoc est, Ecclesiam conculcabunt mēsibus quadraginta duobus. Adhæc quidam opinantur, ipsum vt se Deum probet, cùm post tridui latebram rursum apparuerit, mortuũ
Apoc. 13. se fuisse, & resurrexisse simulaturũ, ex eo quòd in Apocalypsi scribitur: Et vidi vnũ de capitibus suis quasi occisum in mortem, & plaga mortis eius curata est. Hinc etiam dicunt, quòd finget se cœlum velle conscendere, atque à malis spiritibus in aëra feretur, eoq; modo plaga mortis eius curabitur, quia scilicet illi quibus

quibus illudet, verè mortuũ & resuscitatum fuisse credent, quem in cœlum quoque sublimen ire conspicient, vnde sequitur: Et admirata est vniuersa terra post bestiam, & adorauerunt draconem qui dedit potestatem bestiæ, et adorauerunt bestiam, dicentes: Quis similis bestiæ? et quis poterit pugnare cum ea? Sed bene illi qui draconem et bestiam adorant, terra dicuntur, Terrena enim sapient, nescientes quia Christus iã non moritur, et mors illi vltrà nõ dominabitur. Rom. 6.
Qui verò posthac mori et resurgere simulabit, Christũ se esse asserens, non Christus, sed Antichristus erit.

Interea verò dũ dira agetur persecutio, dum Christianorum passim innoxius effundetur cruor, dũ vastans omnia prophanorũ rabies debacchabitur, dum denique Conditor omnium Deus ore sacrilego vbiq; blasphemabitur, indignabuntur elementa, et verso naturæ ordine, Sol obscurabitur, Luna non dabit lumen suum, stellæ cadent, terra quassabitur, commotis mare fluctibus rugiet. Et, proh scelus, tam trepida rerum facies non commouebit impios, vt ab impietate sua desistant. Erunt signa (inquit Dominus) in Luca. 21.
Sole, et Luna, et stellis, et in terris pressura gentium præ confusione sonitus maris, et fluctuum, arescentibus hominibus præ timore et expectatione, quæ superuenient vniuerso orbi. Putabunt maligni hanc se pressuram pati, quia nondum satis vlti sunt illos qui Antichristum recipere noluerunt, et ob id magis magisque incrudescent, dum cædendo eos arbitrabuntur obsequium se præstare Deo. Ita de errore in erro- Iohan. 16.
rem prolapsi, grauius postea diuinæ vindictæ ferent supplicium. De signis autẽ his etiam veteris Prophetæ itidem locuti sunt, non alio afflati spiritu, quàm illi qui Euangelia scripsere. Isaias: Stellæ, inquit, cœli et splendor earum non expandent lumẽ suum, obtene- Isaie 13.
bratus est Sol in ortu suo, et Luna non splendebit in lumine suo. Ieremias ait: Ipse Deus viuens et Rex Ierem. 10.

sempiternus, ab indignatione eius cōmouebitur terra, & non sustinebunt gentes comminationem eius.
Ioel.2. Et Ioël Propheta: A facie eius, inquit, contremuit terra, moti sunt cœli, Sol & Luna obtenebrati sunt, & stellæ retraxerunt splendorem suum. Et iterū: Sol cōuertetur in tenebras, & Luna in sanguinem, antequàm veniat dies Domini magnus & horribilis. Hinc iam Satanæ artificia deficere, prodigia cessare, vires languescere, animos concidere incipient, & sicut maleficorum Pharaonis virtus in faciendis miraculis per Moysen & Aaron superata succubuit, ita tunc omnis vis diaboli & Antichristi & Pseudoprophetarum indies deperiens contabescet. Etenim post Sanctorum cædem, super omnes repentinus irruet pauor, & antè illos flagitiorum suorum torquebit conscientia, quàm vltio consumet diuina. Ac sicut Ieremias ait:
Ierem.4. Erit in die illa, dicit Dominus, peribit cor Regis, & cor Principum, & obstupescent Sacerdotes & Prophetæ consternabuntur.

Posthæc Elias & Enoch ab Antichristo interempti, ex diuina virtute resurgent viui, vt fideles qui residui erunt, in spe Resurrectionis mox futuræ corroborentur. Legitur enim de ipsis in Apocalypsi: Et post dies
Apoc.11. tres & dimidiū spiritus vitæ à Deo intrauit in eos, & steterūt super pedes suos, & timor magnus cecidit super eos, qui viderunt eos, & audierūt vocē magnam de cœlo dicentem eis: Ascendite huc, & ascenderunt in cœlum nube, & viderunt illos inimici eorū, & in illa hora factus est terræmotus magnus, & decima pars ciuitatis cecidit, & occisa sunt in terræmotu nomina hominum septem millia, & reliqui in timorem sunt missi, & dederunt gloriā Deo cœli. Terrētur iniqui qui terruerant, & magna pars ipsorū Ecclesiæ sanctæ persecutorū concussis terræmotu ædificijs ruina
Psalm.128. oppressi sunt, vt Dauidicū illud impleatur: Confundantur, & cōuertantur retrorsum omnes qui oderūt Sion.

Sion. Fiant ſicut fœnum tectorum, quod priuſquam euellatur exaruit. Areſcent quippe illi partim domorum caſu eliſi, partim pauore perculſi, qui dudũ ſe tutos putabant, & qui innocẽtum ſanguine manus fœdauerant, cadente ſuper eos Eccleſiæ lapide, conterẽtur. Iuſti verò vidẽtes tot terribilia in cœlo, & in terra, & in mari, fortaſſe & ipſi expauefacti contremiſcent, ſed tamen manibus in cœlũ ſublatis gloriã Deo dabunt, neque ſpes eos deſtituet futuri regni quam ſemper habuerũt, quẽ inter tot ſæuientes perſecutionũ procellas integrã inuiolatamq́ue ſeruauerunt, nũquam à fide deſciſcentes, vt vſque in finem perſeuerando ſalui fierent. Timebunt quidem horrendũ Iudicij diem iã inſtare cernentes. Sed memoria repetẽt, Dominũ ſibi in Euangelio dixiſſe: His autem fieri incipientibus, reſpicite & leuate capita veſtra, quoniam appropinquabit redẽtio veſtra. Et in Ioële Propheta: Eum qui ab Aquilone eſt, procul faciã à vobis, & expellã eũ in terrã inuiã & deſertã. Qui ergo adhuc reliqui cum Antichriſto erunt, limphatico quodam furore acti, veluti dementes diſcurrent, ac præ horrore circumſpectantes latebram quærent, & non inueniẽt, iam liquidò cernentes, ad ſcelerum ſuorum vindictã elementa conſpiraſſe, & creaturas pariter omnes contra Creatoris aduerſarios iuſta indignatione eſſe commotas. Vnde ad eos Iſaias: Vlulate, inquit, quia propè eſt dies Domini, quia vaſtitas à Domino veniet: propter hoc omnes manus diſſoluentur, & omne cor hominis tabeſcet & contereture, torſiones & dolores tenebunt, quaſi parturiens dolebunt, vnſquiſque ad proximum ſuum ſtupebit, facies combuſtæ vultus eorum, Ecce dies Domini veniet crudelis, & indignationis plenus, & iræ furoriſq́ue, ad ponendam terram in ſolitudinem, & peccatores eius conterendos de ea. Et Ieremias ait: Ecce turbo Domini, furor egrediẽs & procella ruens in capite impiorum conquieſcet; nõ

Lucæ. 21. *Ioel. 2.* *Iſaiæ. 13.* *Ierem. 30.*

auertet iram indignationis Dominus, donec faciat & compleat cogitationem cordis sui: in nouissimo dierum intelligetis ea. Eadem illis obnuntians Ioël Propheta, ait: Clamate ad Dominum, a, a, a, diei, quia propè est dies Domini, & quasi vastitas à potente veniet.

Ioël 1.

De die Iudicij incerta Cap. III.

DE die autem illo vel hora nemo scit, neque Angeli in cælo, neque Filius, nisi Pater. Sic in Marco legimus. Quod si rectè interpretari voluerimus, dicemus: Ideo Pater scit, quia communicat filio. Ideo Filius nescit, quia nemini reuelat. Non autem putemus aliquid latêre Filium quod nouit Pater, aut quicquã minus esse in Filio quàm in Patre, ne in Arrij vel Eunonij hæresim erroremque incidamus, qui Filium Patri negant esse æqualem. Scit ergo Iudicij & diem & horam ille qui iudicaturus est, sicut & ille qui omne iudicium dedit Filio, & qui cum Filio vnum sunt. Sed ob hoc nos diem hunc ignorare voluit, vt semper verentes ne fortè is crastinus sit, quotidie occurrere illi parati simus. Itaque etiam post Resurrectionem suam de ipso die interrogantibus Discipulis respondit; Nõ est vestrûm nosse tempora vel momenta, quæ pater posuit in sua potestate. Hinc & Apostolus ad Thessalonicenses scribens, ait: De temporibus autem & momentis, fratres, non indigemus vt scribamus vobis. Ipsi enim diligenter scitis, quia dies Domini sicut fur in nocte ita veniet. Cùm enim dixerint: Pax & securitas: tunc repentinus eis superueniet interitus, sicut dolor in vtero habentis, & non effugient. Et vt ostenderet qui sunt, quos repente veniens opprimet: Vos autem fratres, inquit, non estis in tenebris, vt vos dies ille tanquam fur cõprehendat. Omnes enim vos filij lucis estis, & filij diei. Vtique qui in luce sunt, inuigilãt virtutibus: quia autem in tenebris, in vitia impingũt, & men-

Marc. 13.

Actor. 1.

1. Thess. 5.

& mẽtis oculis capti, fure veniẽtẽ videre nequeunt. His igitur tanquã fur veniet ipse tremẽdi Iudicij dies, quoniam imperatos offendet. Quamobrẽ diluuio illũ comparans Dominus: Sicut in diebus Noë, inquit, ita erit aduentus Filij hominis. Sicut enim in diebus ante diluuium cõedentes & bibentes, nubentes & nuptui tradẽtes, vsque ad eum diem quo intrauit Noë in Arcam, & non cognouerunt, donec venit diluuium, & tulit omnes: ita erit & aduentus Filij hominis. O miseri & sibimet infensi, qui tanto periculo se expositos agnoscunt, & tamen tanquàm nullum sit, negligunt. Comedant, bibant quantum possunt, gulæ ventrique indulgeant, nubant, nubantur, aut etiam (vt faciunt) illicitis libidinibus incumbant; nunquam tantũ haurire poterunt voluptatis, vt non pro eo omnes mundi labores, omnes miserias in vita pertulisse mallent, cùm ad eas peruenerint miserias, quarum finis nullus est. Et si tam nequiter viuant, tempus quo iudicandi sint nescientes, fortasse cras aut perendie futurum: quantò nequius viuerent, si ad multorum annorum spatium id prorogatum scirent? Vtiliter ergo diem hunc, de quo loquimur, occultum nobis esse Dominus voluit. Diceret enim quispiã, hinc ad annos quinquaginta iudicandus sum: cur non interim otio deliciisque me oblectem; iocis, risibus, lusibus non vacem, gaudiis præsentibus non fruar: si tantum temporis ad pœnitendum mihi restat? Itaque dum vitæ spatia secum computaret, cupidinibus frena permitteret. Quamobrem hunc secundi Aduentus Domini diem ne Prophetæ quidem definire potuerunt, cùm cætera omnia definissent. Et erit, inquit Zacharias, dies vna, quæ nota est Domino: addens, quæ nota est Domino, significauit, aliis notam non esse. Danieli quoque de hoc quærenti responsum est: Vide Daniel, quia clausi sunt signatique sermones vsque ad præfinitum tempus. Cæterùm quamuis ignoretur quando

Matth. 24.

Zach. 14.

Daniel. 12.

præfinitum sit, longè tamen esse non potest. Nam in
Apoc. 22. Apocalypsi scriptum est: Ecce venio citò, & merces mea mecum, reddere vnicuique secundùm opera sua.
Isaiæ 13. Et ante Apocalypsim Isaias: Vlulate, inquit, quia propè est dies Domini, quia vastitas à Domino veniet. Et
Idem 56. iterum: Hæc dicit Dominus: Custodite iudicium & facite iustitiam, quia iuxtà est salus mea vt veniat, & iustitia mea vt reueletur. Ioël quoque Propheta ait: Conturbentur omnes habitatores terræ, quia venit dies Domini, quia propè est dies tenebrarum & cali-
Soph. 1. ginis. Idem & Sophonias affirmat, dicens: Iuxtà est dies Domini magnus, iuxta est velox nimis. Ante hos
Abdiæ 1. etiam Abdias Propheta dixit: Iuxta est dies Domini super omnes gentes. Et hunc quidē constat prophetare cœpisse anno quinto Iosaphat Regis Iuda, & quarto Achab Regis Israël. Ex quo ad hanc vsq; diem qua ista scribimus, computantur duo millia quadringenti triginta septem anni. Quòd si tam multò nobis propior factus sit iudicij dies, quàm illis fuerat, qui tot antè seculis proximū vicinumque denuntiarint; certè nos eundem iam ad ianuam, iam in limine esse, & dicere, & credere possumus. Verùm ne incerta pro certis asserere videamur, concedamus quòd non ita propè sit dies ista, quia mille anni in conspectu Domini, tam quàm dies vna, dum tamē non negetur quandoque ventura, illam euitare nullo modo possumus; aut viuentibus sese offeret, aut resurgentibus. Quid ergo refert, si antè moriamur, quàm Iudiciū fiat, cùm quandoque futurum est, tales ante Iudicem sistendi simus, quales hinc decedimus? Igitur si mille vel plures adhuc anni restant, vt omnium extremus ille numeretur dies tunc vnicuique nostrū adesse putandus est, cùm obimus. Alioquin nō ad eos pertineret, quibus iam ante mille quadringētos sexaginta sex annos
Marc. 13. dictū est: Videte, vigilate, & orate, nescitis enim quando tempus sit. Et rursum: Nescitis quando Dominus

domus

domus veniat, serò, an media nocte, an galli-cantu, an manè: ne cùm veniat repentè, inueniat vos dormientes. Et ne ad illos tãtùm dictũ suspicaremur, adiunxit: Quod vobis dico, omnibus dico, vigilate, hoc est, omnibus, & qui tunc erant, & qui nũc sunt, & qui posteà futuri sunt. Omnibus quippe vigilandum est. quia,
Stat sua cuique dies, breue & irreparabile tempus,
Omnibus est vitæ. Si breue: cur si viuimus, tanquàm longissimum sit? Si irreparabile; cur ætatem otio conterimus, tanquàm ea ignauiter transacta, repuerascere liceat? & non eò concedere necesse sit, vbi & omnis labor irritus est, & omnis dolor perennis? Ecce venio *Apoc. 16.* sicut fur, inquit, Dominus. Beatus qui vigilat, & custodit vestimenta sua, ne nudus ambulet, & videant turpitudinẽ eius. Vestimenta sua custodit, qui gratiam in Baptismo acceptã integram illibatamq; conseruat: qui verò eam vitiis deturpauerit, & sic Sponsi cęlestis thalamũ intrare pręsumpserit, nónne audiet? Amice, *Matth. 22.* quomodo huc intrasti non habẽs vestem nuptialem? nõne ligatis manibus & pedibus, proiicietur in tenebras exteriores? Ibi erit fletus & stridor dentium, ibi erit ignis qui nunquam extinguetur, vermis qui nunquam morietur. Illi autem qui vestem hanc, vel sicuti *Isaie 66.* accepit, ita & custodierit impollutam, vel posteà maculatam pœnitentię lachrymis eluere, & antequã dies iste incertus veniat, mundã puramque reddere curauerit, nónne dicetur? Euge serue bone & fidelis, quia *Matth. 25.* super pauca fuisti fidelis, super multa te constituam: intra in gaudium Domini tui, gaudium perpetuum, gaudium plenũ, gaudium quo maius aut melius, neque desiderari, neque cogitari potest. Profectò si quẽ talia & ad bene agendũm non mouẽt, & ad male non deterrent, stupidior est terra: nam & ipsa cõtremiscet. Durior est saxis: nã & ea liquescent. Asperior est montibus: nam & ij sicut cæra fluent. Tumidior est cælo: nam & illud plicabitur vt liber. Adueniet, adueniet

dies Domini vt fur, & tanquàm laqueus implicabit omnes qui sedent super terrã, hoc est, qui terrenarum rerum curis inhærẽt, vt ad contemplãda cælestia nunquàm inde diuertant. Hi humanitatem omnẽ penitus exuentes, & pecudum amplexi naturam, quocunque
Psalm.31. appetitus fert, eò vadunt, non quò ratio suadet. Facti sunt sicut equus & mulus, in quibus non est intellectus: cum bestiis & feris habitatio eorũ est, & ex hominibus abiecti cum Nabuchodonosor, fœnũ vt bos
Dan.4. comedunt, vtinam & cum Nabuchodonosor tandem aliquando resipiscerent, atque ad se redirent, oculosq; à terra sublatos in cælum erigerent, & non cum Pha-
Exod.14. raone obdurati, ac semper in omne nefas procliui, præcipitesque mergerentur in profundũ. Nos illis relictis, quoniam & ipsi se reliquerunt, ad diem istum subeundum gnauiter accingamur, quem quidẽ venturum non dubitamus, sed quando veniet nescimus. Vt autem ea quoque parte certus sit, qua incertus est, quotidie ipsum expectemus, quotidie adesse, & ceruicibus imminere cogitemus. Non poterit imparatos offendere, quem semper erimus parati suscipere. Hæc hactenus: nunc reliqua propositi nostri prosequẽtes, qualiter iam Domini & Iudicis nostri è cælo aduentus apparere incipiet, contemplemur.

De apparitione Crucis & Christi, interituque Antichristi. Cap. IIII.

Matth. 24. POSTQVAM igitur virtutes cælorum commouebuntur, sicut in Euangelio scriptum est: tunc apparebit signum Filij hominis in cælo, & tunc plangent omnes Tribus terræ. Si virtutes cælorum tunc commouebuntur, id est, Angelici spiritus: quantus timor, qualis stupor in pectoribus mortalium erit? Si beati Angelorum chori turbationem aliquam patientur: quid tunc acturi sunt multorũ flagitiorum cõscij peccatores? Apparebit Signum Filij hominis, de quo

Isaias ait: Cùm eleuatum fuerit signum in montibus, videbitis, & clangorem tubæ audietis. Et iterũ: Eleuate signum ad populos, ecce Dominus auditũ fecit in extremis terræ. Hoc illud signũ est, quo fideles ipsi signari iubentur, loquẽte ad Angelum Domino, sicut Iezechiel Propheta testatus est: Transi per mediã ciuitatem in medio Ierusalem, & signa Tau super frontem virorum gementium & dolentium super cunctis abominationibus quæ fiunt in medio eius. Signũ ergo Filij hominis Crux sancta est, quam ante aduentum eius in cælo splendentẽ conspiciemus, & nisi multum splenderet, Sole iam obtenebrato, conspici nõ posset. Itaque luce sua visibilis omnibus apparebit. Plangent autem omnes Tribus terræ, quoniam & ipsi fortasse quos non accusabit conscientia, pauebũt. Sed illi præcipuè, qui Iesum quidẽ crucifixum credentes minimè tamen ei obsequentes, carnem suam cũ concupiscentiis non crucifixerunt, & illi qui Crucifixum contemptui habentes, de Filio credere noluerunt, Crucisque ignominiam per ludibrium deriserunt, plangent videntes Crucem Domini micare in cælo, quam in terra veluti maledictum abominati sunt. Et cùm maximè venerari debuissent, maximè despicere soliti erant. Plangent & omnes illi, qui adhuc reliqui cum Antichristo erũt Ecclesiæ sanctæ persecutores, & vnà cum ipso conterriti fugam meditabuntur. Sed peribit fuga à potente. Idcirco repenti pauore consternati, in faciem suam ad terram procident, nec ferre cõspectum supra se radiantis Crucis poterunt, cuius adoratores à se paulò antè peremptos recordabuntur.

Isaiæ 18. *Ibid. 20.* *Iezech. 6.* *Legant & aduertant hæc diligẽter, qui nũc signũ Crucis ne intueri quidẽ possunt.*

O præclarũ Regis nostri triumphaleque vexillum! Si eo viso sic formidabunt inimici, quid facient, cùm mox & ipsum Dominũ cum virtute magna & Maiestate post illud prodeuntẽ cernere incipient? Et tunc videbunt, inquit, Filium hominis venientem in nubibus cũ virtute multa & gloria. Videbunt iniqui, quem

Signũ Crucis vexillũ Christi est, & nunc, & in Iudicio futuro. *Marc. 13.*

videre

videre suppliciũ illis & mors erit. Iam enim ex timore in stuporẽ versi animis deficiẽt, & tandem Spiritu oris eius percussi, crudeles animas cũ diris gemitibus ingentiq; cruciatu exhalabũt. Siquidẽ dici nõ potest quàm horrendus tunc erit impijs vel solus cõspectus Iudicis irati. Egredietur enim Dominus (vt Esaias ait) de loco suo, vt visitet iniquitatẽ habitatoris terræ cõtra eum, & reuelabit terra sanguinẽ suũ, & non operiet vltrà interfectos suos. Et rursum idẽ: Ecce, inquit, nomẽ Domini venit de longinquo, ardens furor eius, & grauis ad portandum: labia eius repleta sunt indignatione, & lingua eius quasi ignis deuorãs, Spiritus eius veluti torrens inundãs vsq; ad mediũ colli, ad perdẽdas gẽtes in nihilũ, & frænum erroris quod erat in maxillis populorũ. In Apocalypsi quoque legitur: Ecce venit cũ nubibus, & videbit eum omnis oculus, & qui eũ pupugerũt, & plangẽt se super eum oẽs Tribus terræ: etiã, Amẽ. Igitur terribili minaciq; facie ad nefandissimũ illũ impostorẽ bonorũq; interemptorẽ Antichristũ, & impietatis eius ministros cõuersus clamabit, & dicet: Dies vltionis meæ in corde meo, annus retributionis meæ venit. Hũc clamorem præuidẽs Ioël Propheta admiratur, & ait: Dominus dedit vocem suã ante faciem exercitus sui, quia multa sunt nimis castra eius, quia fortia & facientia verbum eius. Magnus enim dies Domini, & terribilis valdè, & quis sustinebit eũ? Vox ista gladius ille est, quẽ Iohãnes in Apocalypsi vidit ex vtraq; parte acutũ procedere de ore fidelis & veracis, vt in ipso percutiat gẽtes. Et de quo Iob ait: Fugite à facie gladij, quoniã vltor iniquitatũ est gladius, & scitote esse iudiciũ. Hoc ergo gladio, id est, hoc Spiritu oris sui, Dominus Iesus transuerberabit impijssimũ tyrannũ, & eos qui illum secuti fuerint simul delebit, dicente Isaia Propheta: In die illa visitabit Dominus in gladio suo duro & grandi & forti super Leuiathan serpentem veterem, & super

[Margin notes: Isaias 26. — Idem 30. — Apocal. 1. — Isaias 63. — Ioël 2. — Apocal. 19. — Iob. 19. — Isaias 27.]

& super Leuiathan serpentem tortuosum, & occidet cetum qui in mari est. Hoc neque Ieremias tacuit, dũ ait: Dies autem illi Domini Dei exercituum, dies vltionis, vt sumat vindictam de inimicis suis, deuorabit gladius, & saturabitur, & inebriabitur sanguine eorum. Itaque quemadmodũ Sol ortu suo fugat noctẽ, tenebrasque dispescit, sic apparente iustitię Sole, perfidiæ nox & erroris tenebræ interibunt. Latè iacebit interfectorum strages, & iusti videbunt vindictam. Id futurum cecinit Isaias, dicens: Et percutiet terram virga oris sui, & Spiritu labiorum suorum interficiet impium, & erit iustitia cingulum lumborum eius, & fides cinctorium renum eius. Hoc & Apostolus affirmat, cum ait: Et tunc reuelabitur ille iniquus, quem Dominus Iesus interficiet Spiritu oris sui, & destruet illustratione aduentus sui. Non ergo armis, non virûm vi, non veneno perimetur ille nequissimus, sed solo Spiritu oris Domini. Et hoc est illud quod Daniel de illo predicens ait: Contra principem principum consurget, & sine manu conteretur. Etenim qui in humilitate veniens, armatorum manum se querentem (cùm dixisset, Ego sum) retrò ruere in terram fecit: quomodo idem in Maiestate apparens verbo aut spiritu iræ suæ non prosternet malignos? Aut quem mitem aut placidum in monte cum Mose & Elia visum Apostoli aspicere nequiuerunt, cùm resplenduisset: quomodo indignatum aduersarij sustinere poterunt, innumerabilium cœlestium spirituum exercitu septum, Sole ipso (cum septẽplici luce lucebit) lucidiorem, & iam virtute glorię suę terram, maria, cœlosque concutientem? Ambulabunt ergo (vt Sophonias inquit) velute cæci, quia Domino peccauerunt, & effundetur sanguis eorum sicut humus, & corpora eorum sicut stercora. Sed & argentum eorum non poterit liberare eos in die iræ Domini. Quibus ita per Iezechielem minatus est Dominus, dicens:

Ierem. 46. *Isai. 11.* *2. Thess. 2.* *Daniel 8.* *Sophon. 1.*

Iezech.30. dicés : Ecce ego ſuper te Gog principem capitis Moſoch & Thubal, & circumagam te, & educam te, & aſcendere te faciam de lateribus aquilonis, & adducam te ſuper montes Iſraël, & percutiam arcũ tuum in manu ſiniſtra tua, & ſagittas tuas de manu dextera tua deijciam. Super montes Iſraël cades, & omnia agmina tua, & populi qui ſunt tecum, feris, auibus, omni volatili cœli, & beſtijs terræ dedi te ad deuorandum. Per Gog Antichriſtus intelligitur, quia Gog tectum interpretatur, quæ eſt pars domus ſuperior, & ipſe ſuper omnes efferet ſeſe, etiam ſupra Deum, tãto ſuperbiæ ſpiritu inflatus incedet. Moſoch autem & Thubal filij fuêre Iaphet, & hoc loco deſignant illas gentes, quæ ab ipſis originem trahentes, cum Antichriſto contra Eccleſiam venturæ ſunt. Sed de earũ Zach.14. plaga Zacharias quoque vaticinatur, dicens : Et hæc erit plaga qua percutiet Dominus omnes gentes, quæ pugnauerunt aduerſus Ieruſalem. Tabeſcet caro vniuſcuiuſque ſtantis ſuper pedes ſuos, & oculi eius contabeſcent in foraminibus ſuis, & lingua eorum contabeſcet in ore ſuo. De nece verò Antichriſti, & Daniel 7. Principum qui eius factionis erunt, Daniel prophetans ait : Et vidi quoniam interfecta eſt beſtia, & periјſſet corpus eius & traditum eſſet ad comburẽdum, aliarũ quoq; beſtiarũ ablata eſt poteſtas, & tẽpora vitæ cõſtituta eſſent eis vſq; ad tempus & tempus. Sicq; Eccleſia ſublatis perſecutoribus cõquieſcet iã ſecura, niſi fortè tã glorioſum Sponſi ſui aduentũ & ipſa ſtupens timebit, donec ab illo euocata introducatur in Cantic.2. cellaria ſua, et gaudẽs dicat: Sub vmbra illius quẽ deſideraueram ſedi, et fructus eius dulcis gutturi meo.

De horrendo Chriſti ad iudicandum Aduentu, & creaturarum aduerſus peccatorum accuſatione, & igne quo conſumenda ſunt omnia.

Caput V.

QVAM

QVAM enim formidabilis atque horrendus Iudicis Christi aduentus, cunctis qui tunc in terra erunt, apparebit, sed illis præsertim qui damnãdi sunt, quis fando exprimere possit? Quia tamẽ hoc impensius considerare plurimum expedit, nos vt possumus, adhuc indicare pergemus. Verum ita sit, vt non meis verbis, aut humanæ sapientiæ argumentis quicquam affirmem, ne quis minus credibilia putet quæ audit: sed diuinarum testimonijs vtar Scripturarum, eaque duntaxat astruam, quæ verissima esse nemo nisi qui errat, dubitat. In Psalmo dicitur: Nubes et caligo in circuitu eius, iustitia et iudicium correctio sedis eius. Ignis ante ipsum præcedet, & inflammabit in circuitu inimicos eius. Alluxerunt fulgura eius orbi terræ: vidit & commota est terra. Montes sicut cera fluxerũt à facie Domini: à facie Domini omnis terra. Ignis ergo sæuiet, terra tremet, montes liquescent. Et quis hominum inter tot terribilia subsistere poterit, nisi cui Dominus manum suam supponet ne cadat? Et si iustus vix saluabitur, impius et peccator vbi apparebunt? In Sapientiæ libro scriptum est: Et accipiet armaturam zelus illius, & armabit creaturam ad vltionem inimicorum. Induet pro thorace iustitiam, et accipiet pro galea iudicium certum. Sumet scutum inexpugnabile, æquitatem: acuet autem diram iram in lanceam, et pugnabit cum illo orbis terrarum contra insensatos. Tot ac talibus armis munito quis resistet? quis à lancea iræ illius satis tutum se putabit? aut quid respondebit is, quem coram Creatore omnis accusabit creatura? Ait enim: Pugnabit cum illo orbis terrarum contra insensatos. Videamus quomodo pugnabit. Omnia quippe arguent peccatorem ingratitudinis erga Deum, cùm nihil sit vsquàm ab eo conditum, ex quo humano generi non accedat aliquid siue gratiæ, siue honoris, siue vtilitatis.

Psalm. 96. *1. Petr. 4.* *Sapient. 5.*

Arguet

TERRA. Arguet ergo illũ terra, & dicet: Domine, fecisti me ad hominis huius vsum, & tuo iussu fructus protuli ei quibus vesceretur. Arbores sub quarum vmbra æstum pluuiasque declinaret, Syluas, ligna, lapides, herbas, odores, flores, succos, vnguenta, linum, byssinum, bombycinum, sericumque suppeditaui, quibus ei ad varium vitæ commodum opus fuerat. Dedi oues, quarum lana vestitus est: boues, quorum labore fruges comedit: equos, mulos, asinos, camelos, qui ipsum & sarcinas ipsius quò vellet, ferrent, Dedi omnis generis animalia, quorum lacte, butyro, caseo, carne nutriretur, & quorum pellibus tectus, frigora ridere posset. Dedi æs, ferrum, plumbum, argentum, electrum, aurũ, gemmas. Et ipse pro omnibus his nõ obediuit tibi.

Aqua. Arguet illum mare, arguent flumina, arguent lacus, & dicent: Nos quoque tuum opus sumus. Deus, & te volente piscibus aluimus hominem hunc, & dorso nostro nauigia eius tulimus, potũ, salem, lauacrumque ministrauimus, aquas quibus ab incendio se defenderet, & quibus arescentes agros irrigaret, præstitimus Corallia, & margaritas, & vniones ad corporis ornatũ, formæque decorem, tùm etiam conchilia, arenam, algam, spongias, ad multarum rerum necessitatem contulimus, & ipse legem tuam præuaricatus est.

AER. Arguet illum etiam aër, & dicet: Et me, Domine, condidisti, vt huic seruirem, teque iubente respirandi illi potestatem feci, vocis tribui sonum, pluuias & rorem, ventos & auram, nubes & serenum vtilitati eius aptaui, mea opera iste percurrit maria, Solis ardores temperauit, arua siccitate percuntia reparauit. Impedi ei auium genera, vt earum cantu permulceret aures, earum plumis mollius quiesceret, earum carnibus dulcius pranderet, & ipse talium immemor tibi seruire contempsit.

IGNIS. Arguet quoque illum sublimior aëre ignis, ac dicet: Me etiam vt huic commodarem esse iussisti, Domine,

Mea

Mea itaque opera cùm algeret, calefactus est, cùm in tenebris cæcutiret, illustratus vidit: per me metalla in opus conflauit ac procudit, per me vasa testacea indurauit, vitrea formauit, ceram glaciemque, & quædam duriora in vsum suum liquefecit, petram ad ferruminandam murorum structuram in calcem conuertit, ad linienda nauigia de flagranti teda picem liquauit, per me panes coxit, cibos confecit, carnes nunc elixas, nunc assas manducauit, sterilescentes glebas, & effœta arua incensis culmis pristinæ fœcunditati restituit, meo cauterio morbos curauit, meis cineribus ad candificandos poliendosque pannos vsus est. Et cùm tot ex me commoda colligeret, nunquam animũ induxit, vt tibi obtemperando gratiam referret.

Posthæc arguet illũ, & aëre & igne excelsius cœlum, & dicet: Me etiam, æterne Deus, vt hunc iuuarem, desuper extendisti. Solem ei lucere feci per diẽ, Lunam & stellas per noctem: per me cognouit horas, dies, menses, annos, ver, æstatem, autumnum, brumam: per me distinxit mundi ætates, ætatumque secula: per me certorum temporum ordinem, rerumque vices tenuit & obseruauit. At idẽ donorum tuorum oblitus, iussis tuis nõ paruit, legem tuam implere neglexit. *Cælum.*

Postremò & Angeli & Sãcti qui cum Christo erũt, arguent peccatorem. Angelus inquiet: Ad custodiam huius hominis, Domine, ego per te missus frequẽter eum protexi à periculis, frequenter à dæmonum iniuria tutatus sum. Sed dum in vitia subinde prolabentẽ tacita cordis ipsius reprehensione cohiberem, suam sequi voluntatem quàm tuam maluit. *Angeli.*

Sãcti verò dicẽt: Multa prædicauimus, multa scripsimus, multa fecimus, vnde iste plenius apertiusque discere poterat, quà iter esset ad salutem. Sed omnibus his contemptis, per abrupta facinorum auersus abijt, nec promissis beatitudinis conuerti potuit, nec *Sancti.*

æternæ damnationis minis deterreri. Sæpenumerò in memoriam illi reduximus, vt per te ad imaginem Dei factus sit, paulò Angelis minoratus, in Paradiso positus. Vt etiam cùm inde per inobedientiæ crimen eiectus exularet, tua tandem pietate reuertendi potestatem acceperit, ad patriam multò feliciorem, quàm illa fuerit quam amisit. Tu Deus homo factus, ludibria, vincula, sputa, alapas, flagella, spinas, clauos, crucem, fel, acetum, hastam in tuo corpore pertulisti, vt pro hominis peccato hostiam pacificam te offerres Deo Patri. Mori voluisti, vt ipsum viuificares: ad infernum descendisti, vt ipsum super sydera exaltares. Resurrexisti, & in cælum ascendisti, vt ipsum post te traheres, & beatificares. Dedisti ei carnem tuam in cibum, & Sanguinem tuum in potum, vt vitæ æternæ compotem faceres, atque in tuum susciperes consortium. Et hic quidem tot tantorumque immemor beneficiorum, non retulit tibi gratiam, sed offensam, cupidinibus deseruiens, & iussa tua paruipendens, bonis fragilibus inhærens, & æterna non multi æstimãs. Eat ergo sub terram, qui cœlestibus præponere non dubitauit terrena. Hæc & ijs plura olim exprobrabũtur peccatori. Sicque aduersum iniquos armabitur creatura. Sic orbis terrarum decertabit contra insensatos. Quid facient miseri peccatores, vbi tot aderunt accusatores? vbi omnia contra illos in iudicio stabũt, & pro illis nihil?

Oratio. Peccauimus tibi, Domine, multumque deliquimus
Psal. 50. miserere nostri secundùm magnam misericordiam tuam, & secundùm multitudinem miserationum tuarum dele iniquitates nostras. Da vt nũc ploremus ingratitudinem nostram, ne tunc confundamur: vt nunc lugeamus, ne tunc semper lugendi causam habeamus. Remitte facinora clementissime Domine, &
Psal. 31. præsta veniam, quia: Beati quorum remissæ sunt iniquitates, & quorum tecta sunt peccata. Remitte illa

precamur

precamur in præsenti, ne imputentur in futuro. Cùm etiam cæli (vt Isaias inquit) sicut fumus liquescent, & terra sicut vestimentum atteretur, & habitatores eius sicut hæc interibunt: Cumque & illa euenient, quæ ipse per Iezechielem minatus est, dicens: In igne iræ meæ locutus sum, quia in die illa erit commotio magna super terram Israël, & commouebuntur à facie mea pisces maris, & volucres cæli, & bestiæ agri, & omne reptile quod mouetur super humum, cunctiq; homines qui sunt super faciem terræ, & subuertentur montes, & cadent sepes, & omnis murus corruet in terram: Inter hæc tam expauescenda, esto refugium nostrum, Redemptor noster, ne metu concussis fides titubet, spes deficiat, charitas languescat: commoueãtur bestiæ & homines qui te ignorant, & montes & muri subuertantur, non commoueamur nos, neque subuertamur, neque à te vsquam discedamus, neque vi vlla separemur. *Isaie. 51.* *Iezec. 38.*

Vtinã (inquit Isaias) dirumperes cælos & descẽderes, à facie tua montes defluerent, sicut exustio ignis tabescerent, aquæ arderent igni, vt notum fieret nomẽ tuũ inimicis tuis, à facie tua gentes turbarentur, cùm feceris mirabilia, non sustinebimus. Desiderat aduentum Iudicis Propheta, quia tunc demũ se plenam beatitudinem consecuturũ sperat, & tamen non sustinebimus, inquit, vt ostendat eo die, ne Sanctos quidem sine pauore futuros. Et quis non formidabit vidẽs furere ignẽ, mõtes cõteri, valles diuidi, dicẽte Michea: Ecce Dominus egredietur de loco suo, & descẽdet, & calcabit super excelsa terræ, & consumẽtur mõtes sub tus eũ, & valles scindẽtur sicut cæra à facie ignis, sicut aquæ quæ decurrũt in præceps. Quis nõ timebit, cùm Naum Propheta dicat: Montes commoti sunt ab eo, & colles desolati sunt, & cõtremuit terra à facie eius, & orbis, & omnes habitantes in eo? Ante faciem indignationis eius quis stabit? & quis resistet in ira *Isaie. 64.* *Mich. 1.* *Naum. 1.*

furoris eius? Indignatio eius effusa est vt ignis, & p
træ dissolutæ sunt ab eo. Quis denique non concid
præ timore, cùm Ioël Propheta conqueratur, dicen
Ioel.1. Clamate ad Dominum, a, a, a, diei, quia propè est di
Domini, & quasi vastitas à potente veniet. Et rursu
idē: Ad te, Domine, clamabo: quia ignis comedit spe
ciosa deserti, & flamma succendit omnia ligna regio
nis. Et iterum: Ante faciem eius ignis vorans, & po
eum exurens flamma, quasi hortus voluptatis terr
coram eo, & post eum solitudo deserti, neque est qu
Soph.1. effugiat eum. De hac mundi per ignē vastatione, So
phonias quoque Propheta vaticinatur & ait: In ign
zeli eius deuorabitur omnis terra, qui consummatio
nem cum festinatione faciet cunctis habitantibus ter
ram. Hoc idem & Petrus Apostolus testatur, dicens
2.Pet.3. Adueniet autem dies Domini vt fur, in quo cæli ma
gno impetu transient, elementa verò calore soluen
tur, terra autem & quæ in ipsa sunt opera exurentur
Et rursum: Expectantes, inquit, & properantes in ad-
uentum diei Domini, per quem cæli ardentes soluen-
tur, & elementa ignis ardore tabescent.

Ignis igitur & terribilis flammæ inundatio, summ
Iudicis faciem præcurrens, operiet terrarum orbem,
excedetq; montium cacumina, & contra naturam suā
ardebunt aquæ, siccabitur mare, fontes fluminaque
deficient, & tanti ardoris torrens veluti diluuium latè
omnia inuoluet, sed arca, qua aliquis euadere posset,
nulla erit: bonos malosque simul fluctus iste igneus
absorbebit, sed bonos expiabit, malos verò affliget tā-
tùm, & idem ardor alijs erit in salutem, alijs ad pœnā,
Malach.4. dicente Malachia Propheta: Ecce enim dies veniet
succensa quasi caminus, & erunt omnes superbi, &
omnes facientes impietatem stipula, & inflāmabit eos
dies veniens, dicit Dominus exercituum, quę non de-
relinquet eis radicem & germen. Et orietur vobis ti-
mentibus nomen meū Sol iustitiæ, & sanitas in pēnis
eius.

eius. Id sanè ita erit, quemadmodum etiam nunc videmus aurum in igne purius effici, lapides & ligna corrumpi, & in cinerem redigi. Illo prętereà igne terra & cœlũ immutabuntur, dicente ipso Domino: Cœlũ & terra transibunt, verba autem mea non præteribunt. Vnde in Psalmo dicitur: Initio tu, Domine, terrã fundasti, & opera manuũ tuarũ sunt cœli. Ipsi peribunt, tu autẽ permanes, & omnes sicut vestimentũ veterascẽt. Et sicut opertorium mutabis eos, & mutabuntur; tu autem idem ipse es, & anni tui non deficient. Et tunc demum terra cultoribus suis vacua relinquetur, & vbique erit vasta solitudo, nullus prorsus vsquam locorum erit, non homo, non iumentum, non pecus, non fera, non in mari piscis, non in aëre volucris, non saltem sub terra vermis, nullum postremò animal tãto incendio superesse poterit. Quod quidem per Sophoniam significauit Dominus, dicens: Congregans congregabo omnia à facie terræ, congregans hominem & pecus, congregans volatilia cæli & pisces maris, & ruinæ impiorum erunt, & disperdam homines à facie terræ. Quam rem & Ieremias Propheta in spiritu admirans, inquit: Aspexi terram, & ecce vacua erat & nihil; & cœlos; & non erat lux in eis. Vidi montes, & ecce mouebantur, & omnes colles conturbati sunt; intuitus sum, & ecce non erat homo, & omne volatile cœli recessit. Rectè ergo ab Apostolo dicitur: Deus noster ignis consumens est.

Luc. 21. *Psalm. 101.* *Sophon. 1.* *Ierem. 4.* *Hebr. 12.*

De Resurrectione mortuorum. Cap. VI.

POST hæc autem iussu Domini angelica vox intonabit, mundum concutiens, et mortuos ab Adam vsque ad nouissimum hominem omnes veluti è somno excitans. Omnes repentè resurgent viui, suis quisque artubus incorporabitur, et capillus de capite eo-

1. Thess. 4.

non deficiet. Sic quippe per os Zacharię loquitur D
minus et ait: Sibilabo eis, et congregabo illos, quia
Zachar. 10 demi eos. Hoc significauit Ieremias, cùm prophe
Ierem. 25. ret, dicens: Dominus de excelso rugiet, et de habi
culo sancto suo dabit vocem suam, rugiens rugiet
per decorem suum, celeuma quasi calcantium conc
netur aduersus omnes habitatores terræ, quia Iud
cium Domini cum gentibus. Dicens, super decore
suum, et aduersus habitatores terræ, iustos et iniusto
1. Corin. 15. complexus est. Quia omnes quidem resurgemus, se
Ioël, 3. non omnes immutabimur. Sic et Ioël Propheta: Do
minus, inquit, de Sion rugiet, et de Ierusalem dab
vocem suam, et mouebuntur cæli et terra, hoc est, bo
ni et mali simul resurgent. Longè tamen diuersa eri
horum illorumque conditio, teste Apostolo sic inte
1. Thess. 4. vtrosque discernente: Ipse Dominus, inquit, in iussu
tubæ, et in voce Archangeli, et in tuba Dei descende
de cælo, et mortui qui in Christo sunt, resurgēt primi,
deinde nos qui viuimus, qui relinquimur, simul rapie
mur cum illis in nubibus obuiam Christo in aëra, et
sic semper cum Domino erimus. Mali ergo in terra
quam dilexerunt relinquentur, boni autem cælū ver-
sus in sublime tollentur, eò quòd illorum conuersatio
semper fuerit in cælis. Qua autem ætate resurrecturi
simus, idem declarat, dicens: Donec occurramus om-
Ephes. 4. nes in vnitatem fidei et agnitionis Filij Dei in virum
perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi.
Cæterùm eorum quoque qui saluandi erunt, corpo-
Matth. 13. ribus diuersa inerit claritas. Quāuis enim eiusdē ge-
neris semina sint, aliud tamen centesimum fructum
reddit, aliud sexagesimum, aliud tricesimum. Quam
1. Cor. 15. diuersitatem Paulus edisserens, ait: Alia claritas Solis,
alia claritas Lunæ, alia claritas stellarum. Imparia qui-
1. Iohan. 4. dem merita, sed in omnibus idem Deus. Et quia Deus
charitas est, mutuus inter illos amor efficiet, vt beati-
tudo singulorum beatitudo simul omnium sit.

Quod

Quòd si quis Saducæorum hæresim secutus, negare voluerit futuram Resurrectionem: respondebimus ei quod illis responsum est. Erras nesciens Scripturas, neque virtutem Dei. Si enim Scripturas scires, nosses vtique per Iezechielem, sed non ab Iezechiele dictum: Ecce ego aperiam tumulos vestros, & educam vos de sepulchris vestris, popule meus, & inducam vos in terram Israël,& scietis quia ego Dominus,cùm aperuero sepulchra vestra, & eduxero vos de tumulis vestris, popule meus, & dedero spiritum meum in vobis, & vixeritis. Nosses & in Daniele scriptum esse: Multi de iis qui dormiunt in terræ puluere, euigilabunt: alij in vitam æternam, alij in opprobrium, vt videant semper. Nec ignorares Osee Prophetam idem astruere,cùm dicat: Viuificabit nos, post duos dies, & die tertia suscitabit nos, & viuemus in conspectu eius, sciemus, sequemurque, vt cognoscamus Dominum. Sicut enim in Adam morimur,ita in Christo, qui die tertia resurrexit,viuemus. Ipse mortis nostræ destructor est,ipse & resurrectio nostra. Vnde per eundem Prophetam dicit: De manu mortis liberabo eos, de morte redimã eos. Ero mors tua, ô mors, ero morsus tuus, inferne. Quæ res nequaquam latuit virum iustum Iob, qui futuram corporum resurrectionẽ & constanter credidit,& firmiter sperauit,& fideliter cõfessus est: Scio,inquit, quòd Redẽptor meus viuit, & in nouissimo die de terra surrecturus sum. Et rursum circundabor pelle mea, & in carne mea videbo Deum. Quem visurus sum ego ipse,& oculi mei conspecturi sunt, & non alius. Reposita est hæc spes mea in sinu meo. Et ne veterũ tantùm autoritate hoc nobis persuasum putes, audi recentiora. Dominus in Euangelio: Amen amen dico vobis,inquit,quia venit hora & nunc est, quando mortui audient vocem Filij Dei: & qui audierint, viuent. Et paulopòst iterum ait: Venit hora in qua omnes qui in monumentis sunt,

Matth. 22. Iezech. 37. Daniel. 12. Osee 6. 1. Corint. 15. Osee 13. Iob 19. Iohan. 5.

audient vocem Filij Dei. Et procedent qui bona egerunt in resurrectionem vitæ, qui verò mala egerunt, in resurrectionem iudicij. Et rursum idem: Hæc est enim voluntas eius qui misit me patris, vt omne quod dedit mihi, non perdam ex eo, sed resuscitem illud in nouissimo die. Martha fratrem sepultum resurrecturum quidem non diffidebat, sed vix credere poterat, vt iam quatriduanus reuiuiscere posset antequàm resurrectio, quæ omnibus promissa est, venisset, & responsum Domini accepit: Ego sum resurrectio & vita, qui credit in me, etiam si mortuus fuerit, viuet: & omnis qui viuit & credit in me, nō morietur in æternum. Qui credit ergo, viuet: Incredulus autē quamuis & ipse resurget & viuet, inter mortuos tamen non inter viuentes deputabitur, atque (vt apertius intelligas) neminem non resurrecturum, Iohannes in Apocalypsi ait: Et dedit mare mortuos suos qui in eo erant, & mors & infernus dederunt mortuos suos qui in ipsis erant, & iudicatum est de singulis secundùm opera ipsorum. Paulus quoque Apostolus per quem Christus locutus est: Mysterium, inquit, vobis dico, omnes quidem resurgemus, sed non omnes immutabimur, in momento, in ictu oculi, in nouissima tuba. Canet enim tuba, & mortui resurgent incorrupti, & nos immutabimur. Oportet enim corruptibile hoc induere incorruptionem, & mortale hoc induere immortalitatem. Possem argumentis niti, quibus eam rem nō esse factu impossibilem, atque etiam fieri debere probarem, si plus apud me argumenta valerent, quàm sanctarum autoritas Scripturarum, & si nostri nunc propositi esset incredulis fidē suadere, & non magis credentes ad virtutem exhortari, apud quos nihil est quod Deus æternus facere non possit; quippe qui in cœlo & in terra omnia quecunq; voluit fecit, qui dixit & facta sunt, mandauit & creata sunt, denique per quem omnia facta sunt, & sine quo

Idem 6. *Martha, Lazarus.* *Iohan. 11.* *Apocal. 20.* *1. Cor. 15.* *Psal. 134.* *Psal. 148.* *Iohan. 1.*

factum

factum est nihil. Nos itaque qui Catholicam veritatem plena fide sequimur, sic Resurrectionem futuram mente agitemus, vt prius nobis resurgere à vitijs curæ sit. Malè illam expectat, qui hanc quæ prior esse debet, non peregerit. Beatus autem & sanctus (vt Iohannes in Apocalypsi ait) qui habet partem in resurrectione prima: in eo secunda mors non habet potestatem. Tales enim cum suis corporibus de limo terræ sese ad sonitum tubæ cœlestis erigentes, atque in altum sublati, obuiam ibunt Christo, & in parte dextera, hoc est, in beatitudine, in qua nihil est sinistrum, collocabuntur. Scriptum quippe est: Et mittet Dominus Angelos suos cum tuba & voce magna, & congregabunt electos eius à quatuor ventis, à summis cœlorum vsque ad terminos eorum, hoc est, omnes qui vbicunque erunt, ad se conuocari iubebit. Quod Propheta etiam præuidens ait: Deus Deorum Dominus locutus est, & vocauit terram. A Solis ortu vsque ad occasum, ex Sion species decoris eius. Deus manfestè veniet, Deus noster, & non silebit. Posteà infert: Congregate illi Sanctos eius, qui ordinãt Testamentum eius super Sacrificia. Et anuuntiabunt cœli iustitiam eius, quoniam Deus Iudex est.

Apocal. 19. *Marc. 13.* *Psalm. 45.*

De Domini descensu ad iudicandum viuos & mortuos. Cap. *VII.*

Descendens igitur Maiestatis Dominus cum Angelis suis, & cum omnibus Sanctis suis, conspicuus in aëra stabit supra Ierusalem, vt inde homines iudicet, vbi pro hominibus pati voluit. Sed supra illam partem imminebit, vnde postquàm à mortuis resurrexit, sublatus est in cœlum, vt locus ille, à quo olim deuicta morte triumphans cœlum petijt, rursum è cœlo aduenientis gloriam testetur. Quod futurum Zacharias prophetauit, dicẽs; Et stabũt pedes *Zacha. 14.*

eius in die illa super montem Oliuarum, qui est in Ie-
Psalm.131. rusalem ad Orientē. Et tunc sedebūt sedes in iudicio, hoc est, Patriarchæ, Prophetæ, Sacerdotes, Apostoli, Discipuli, Martyres, Confessores, Virgines, Viduæ, Coniugatæ, Sancti, Sanctæque omnes. Tunc imple-
Matth.15. bitur illud: Qui reliquistis omnia, & secuti estis me, cùm Filius hominis ad iudicandum venerit, sedebitis & vos super sedes duodecim, iudicantes duodecim Tribus Israël. Inde est quod Paulus ad Corinthios
1.Cor.6. scribens ait: An nescitis, inquit, quoniam Sancti de hoc mundo iudicabunt? nescitis quoniam Angelos iudicabimus? quātò magis secularia? Hinc iam multò terribiliora, quàm quæ hactenus dicta sunt, subsequētur, & suprà quàm quis dicendo exprimere posit horrenda, & signa, & iudicia, & angustiæ, & dolores.
Zacha.14. Iam primùm sicut Zacharias ait: Scindetur mons Oliuarum ex media parte sui ad Orientem, & ad Occidentem. Mons iste ideo (vt equidem reor) superesit reliquorum conflagrationi, quo magis terreat scissus, quàm terruisset consumptus. Quid autem innuet scissura tam horribilis & vehemens, nisi discretionem illorum statim futuram, qui iudicādi erunt. Et veniet, inquit, Dominus Deus meus, omnesque Sancti cum eo, & erit in die illa, non lux, sed frigus & gelu. Non enim erit illis lux, quos iam æternæ noctis timor occupabit, in quibus charitatis flamma refrixit, & a-
Quàm infelices iniquit moris diuini ardor malitiæ gelu extinctus est, Heu quàm miseri, quàm infelices, quos ista sors manet, qui se in terra residere conspicient, cùm alij in aëra ferentur: qui se iam ad sinistram compelli cernent, & alios constitui ad dexteram: qui se carne liuida, lurida, nigra, & quasi sanie taboque confecta vestitos animaduertent, & alios pulchra elegantique, & iam beatitudinis fulgore luculenta atque splendenti, & illos quidem Angelorum cœlestium consortio copulari: se verò cum apostaticis spiritibus, quibus in

vita mortali magis quàm Deo obtemperabant,ad inferna trudi, ad gehennam mitti, nullo tempore, nullis seculis, nullo vnquam die inde egressuros. Cæterùm antequam eò compellantur, tremebundi & eiulantes & plangentes consistent coram illo tanti horroris, tantæque Maiestatis Tribunali. Quod olim admirans Daniel ait: Aspiciebam donec throni positi sunt, & Antiquus dierum sedit, id est, Christus Deo Patri coæternus, vestimentum eius candidum quasi nix, & capilli capitis eius quasi lana munda, thronus eius flammæ ignis, rotæ eius ignis accensus, fluuius igneus rapidusque egrediebatur à facie eius, millia millium ministrabant ei, & decies centena millia assistebant ei. Iudicium sedit, & libri aperti sunt. Explicabuntur igitur libri prædestinationis præscientięque diuinæ, & Dominus iudicabit orbem terræ in æquitate, & populos in veritate sua. Iustum & impium iudicabit Dominus, ipso per Iezechielem dicente: Ecce ego iudico inter pecus & pecus, arietum & hircorum. Quemadmodum enim pastor (vt in Euangelio dicitur) segregat oues ab hœdis, ita separabuntur iusti ab iniustis. Et ij quidem ad sinistram raptim cogentur, quia opera illorum sinistra sunt. Illi verò ad dexteram concedent, quia semper dexteritas quædam atque agilitas ad bene beateque viuendum in ipsis effulsit.

Daniel 7. *Psalm. 9.* *Iezech. 33.* *Matth. 25.*

Locus verò iudicandorũ ad quẽ congregabuntur, vallis Iosaphat assignatur, dicẽte Domino per Ioëlẽ: Congregabo omnes gentes, & deducam eas in valle Iosaphat, & disceptabo cum eis ibi. Et iterum: Consurgant & ascendant gentes in valle Iosaphat, quia ibi sedebo, vt iudicem omnes gentes in circuitu. Sed quoniã vallis illius angustiæ non ita multorũ hominũ capaces sunt; credimus alios in valle, alios circa vallẽ confluxuros, atq; ideo in ea omnes cõgregandos dici, quia super omnes inde iudicij sententia proferetur.

Locus Iudicij. *Ioël 3.*

At verò

At verò antequàm proferetur, antequàm (sicut Amos
Amos 5. ait) reuelabitur quasi aqua iudicium, & iustitia quasi
torrens fortis: peccatores interim illam præstolantes,
intra se grauissimè conflictabuntur, clamabunt, vlulabunt, ora lachrymis rigabunt, pugnis pectora plangent, quia deliquerunt ei à quo iudicabuntur. O miserandum spectaculum, & quidem venia dignum, si tunc veniæ locus esset, cum iudicij erit. Scriptũ est au-
Prouer.6. tem: Zelus & furor viri, id est, Filij hominis, non parcet in die vindictæ, nec acquiescet cuiusquam precibus, nec suscipiet pro redemptione dona plurima. Sera enim nimis est pœnitentia, cùm iam pro delictis paratur pœna. Tunc flesse decuit, cùm vacabant iocis: tunc tristari operæpretium erat, cùm irrefrenato animi appetitu voluptatibus indulgebant, cùm denunciabatur eis: *Væ vobis qui nunc ridetis, quoniam flebitis*. *Væ* ergo illis, quibus nunc veritatis verba pro ludibrio sunt, quoniam tunc quàm vera fuerint, damno irrecuperabili experientur. *Visitabo* super Orbis
Isaiæ 13. mala, inquit per Prophetam Dominus, & contra impios impietatem eorum, super hoc cælum turbabo, & mouebitur terra de loco suo, propter indignationem Domini exercituũ, & propter diem iræ furoris eius, & erit quasi damula fugiens, & quasi ouis, & non erit qui congreget. Quàm hoc vehementer doleret, idem
Idem 12. Propheta ostendit dicẽs: Propterea repleti sunt lumbi mei dolore, & angustia possedit me, sicut angustia parturientis; corrui cùm audirem, conturbatus sum cùm viderem, emarcuit cor meum, tenebræ stupefecerunt me. Et si hic alieno malo, quod futurum vidit, sic contristatus est; quantus illos afficiet mœror, quibus tale malum proprium aut peculiare erit? Meditabuntur fugam. Sed idem vbique occurrit pauor, nec fugiendo effugere poterunt, nec latendo latére. Vnde
Ierem.46. in Ieremia scriptum est: Terror vndique ait Dominus, non fugiet velox, nec saluari se putet fortis. Denique
tempo-

temporis huius calamitaté designans Sophonias Propheta: Iuxtà est, inquit, dies Domini magnus, iuxtà est, & velox nimis: vox diei Domini amara, tribulabitur ibi fortis: dies iræ dies illa, dies tribulationis & angustiæ, dies calamitatis & miseriç, dies tenebrarum & caliginis, dies nebulæ & turbinis, dies tubæ & clãgoris super ciuitates munitas, & super angulos excelsos, hoc est, super potentes & superbos, & tribulabo homines, & ambulabunt vt cæci, quia Domino peccauerũt. Neque enim nisi cæci sunt qui Domino peccant, quoniam dum peccant, nec quantum boni amittant vident, nec quantũ mali comparent, perspiciunt. Talibus per Malachiam comminatur Dominus, dicẽs: Ecce accedam ad vos in iudicio, & ero testis velox maleficis, & adulteris, & periuris, & qui calumniantur mercedem mercenarij, & humiliant viduas & pupillos, & opprimunt peregrinum, nec timuerunt me, dicit Dominus exercituum: ego enim Dominus, & non mutor. Igitur cùm iam (vt in Psalmo dicitur) aduocabit Dominus cælum desursum, & terram discernere populum suum: cùm paterfamiliâs peregrè rediens, exiget rationem à seruis de pecunia ipsis olim ad negotiandum tradita, cùm etiam de omni verbo otioso ratio reddi iubebitur, cùm denique Dominus mittet Angelos suos, & secernent malos de medio iustorum: illos, qui à sinistros erunt, incredibilis (vt dictum est) timor ac mœror exagitabit. Sed & eos qui ad dexteram deducentur, spes metusque inuicem solicitabunt, non tam pœnam timentes, quàm ne tanta gloria, quam in Christo vident, indigni sint. Itaque & ipsi de se dubitabunt, donec illam optatissimã pij erga se Iudicis vocem audient, quæ cótinuò illis & metum omnem abiget, & perficiet spem. Audient enim: Venite benedicti Patris mei, possidete paratum vobis regnũ à constitutione mundi. O vox omni melle dulcior, omni cibo suauior, omni auro & omni lapide pretioso

Soph. 1. *Malach. 3.* *Psalm. 49.* *Matth. 25.* *Matth. 12.* *Matth. 25.*

pretioso desiderabilior, omni terreno regno felicior, vox perpetui gaudij, immēsæ lætitiæ, cælestis iocunditatis, vox omnia superans desideria, omni voto maior, omni spe plenior. Venite benedicti Patris mei, possidete regnum. Verè benedicti & beati, quibus cōtigerit vt sic euocentur. Quibus autem operibus tam benignè euocari, tamque feliciter benedici, ac tanto potiri regno meruerint, declarat, dicens: Esuriui enim, &
Matth. 25. dedistis mihi manducere: Sitiui, & dedistis mihi bibere: Hospes eram, & collegistis me: Nudus, & operuistis me: Infirmus, & visitastis me: In carcere eram, & venistis ad me. Tum iustis admirantibus tantæ remunerationis magnitudinē, ac simul quærentibus, quando ea quæ commemorata sunt. ei præsterint, respondebit: Amen dico vobis, quàmdiu fecistis vni de his
Eleemosyna. fratribus meis minimis, mihi fecistis. Christo igitur præstatur, quicquid pauperi Christiano impenditur. Non est contemnendus etiam minimus pauper fidelis, quia frater Domini nostri est: non est in necessitate deserendus, ne in illo deseratur Christus. Omni ope qua indiguerit subleuandus est, cùm in eo subleuando tantum lucri sit, quantum æstimatio non capit humana. Comparantur agri, ædificantur villæ, construuntur vrbes, vt inde annui redditus capiantur, cumulenturque diuitiæ: alij negotiantur, alij manibus laborant, alij militant, alij nauigant, atque alij aliis artibus indulgent, vt pecuniam acquirant. Vis tu omnibus iis minus fatigari, & plus acquirere? Opera exerce pietatis: modicum est quo pauper indiget, sed immensum est quod largienti compensatur.

De Sententia Christi aduersus impios.
Caput VIII.

DIDICISTI piæ miserationis præmium: disce nunc eorum, qui miseris misereri negligunt, supplicium. Tunc, inquit, dicet & iis qui à sinistris erunt:

Discedite à me maledicti in ignem æternum, qui paratus est diabolo & Angelis eius. Tam plena est indignationis, & iræ, & ærumnarum vox ista, quàm illa superior benignitatis ac munificentiæ. Vtrumque infinitum, vtrumque immensum, & quod illa obtulit, & quod hæc inflixit. De vtraque in Ecclesiastico prædictum est: Benedictio illius quasi fluuius inundabit, & quo modo cataclysmus aridum inebriauit; sic ira ipsius gentes quæ non exquisierunt eum, hæreditabit. Causam autem subdens cur sic eos damnauerit, ait: Esuriui enim, & non dedistis mihi manducare: sitiui, & non dedistis mihi potum: hospes eram, & non collegistis me: nudus, & non operuistis me: infirmus & in carcere, & non visitastis me. Quàm ergo melior nunc eorum conditio, qui cunctarum oppressi sunt onere calamitatum, quàm illorum qui rerum copia abundant, & nihil impertiunt indigenti. Non ob paupertatem in iudicio damnabimur, sed ob impietatem. O infelices diuites, qui diuitiis vti nesciunt. O felices, qui sciunt. Nesciunt profectò illis vti, qui cùm regnum cælorum illas dilargiendo lucrari possint, auarè retinendo cum illis pariter arsuri sunt. Discedite, inquit, à me maledicti. Quid infelicius, quàm à Christo discedere? Discedite in ignem æternum. Quid miserius, quàm nullum finem pœnæ sperare? Discedite in ignem paratum diabolo. Quid horribilius, quàm cum diabolo, & à diabolo semper cruciari? Si grauitatem damnationis huius iugiter pensabimus, nihil tam graue est, quod pro ea vitanda non lubenti animo perferemus. Sed interim quidam sinistri gregis & ipsi perditæ pecudes, non ad se damnationem pertinere arbitrabuntur, eò quòd aliquando egenis opem tulerint, licet ipsi in popinis ganeisque versati sint, atque etiam contra vnum eleëmosynæ bonum, quod quandoque exercuerunt, plurima perpetrarint mala.

Matth. 25.

Eccl. 39.

Matth. 25.

At longè aliter illis, quā putabunt, eueniet. Postquàm enim pius Dominus eos, qui viscera pietatis non habuerunt, condemnauerit; continuò reliquorū criminum cognitionem suis committet assessoribus, vt illud quod per Isaiam prædictum est impleatur: Brachia mea populos iudicabunt. Itaque Apostoli ac Prophetæ aduersum cæteros peccatores sententiā dicēt.

Isaia 51.

De Sententia Apostolorum aduersus peccatores. Cap. IX.

Petrus.

PRIMVS igitur omnium ipse Apostolorum Princeps Petrus in illos insurgens, exclamauit ac dicet: Nouit Deus pios de tentatione eripere, iniquos verò in die Iudicij reseruare cruciandos. Deinde ad Simonem Magum conuersus, omnes in eo simoniacos execrabitur, dicens: Pecunia tua tecum sit in perditionem, quoniam donum Dei existimasti pecuniā possideri. Post illum Iacobus Zebedæi eos, qui intemperanter sine delectu verba effutiunt, siue turpia, siue vana, nimiæ loquacitatis damnabit, dicens: Si quis putat se religiosum, non refrenās linguam suam, huius vana est religio. Arguet etiam illos qui inter se odio dissident, simultatibusque decertant. Vbi, inquiet, zelus & contentio, ibi inconstantia & omne opus prauum. Et contra proximorū diffamatores dicet: Qui detrahit fratri, aut qui iudicat fratrem suum, legi detrahit, & iudicat legem. Postremò iis, qui felicitatem suam in cumulandis opibus ponunt, insultabit ac dicet: Agite nunc diuites, plorate, vlulate, & in miseriis vestris quæ aduenient vobis: diuitiæ vestræ putrefactæ sunt, & vestimenta vestra à tineis comestæ sunt. Aurum & argentum vestrum æruginauit, & ærugo eorum in testimonium vobis erit, & manducabit carnes vestras sicut ignis. Thesaurizastis vobis iram in nouissimis diebus: ecce merces operariorum, quā messuerunt regiones vestras, quæ fraudata est à vobis clamat.

2. Pet. 2. — Actor. 8. — Iacobus. — Iacobi. 1. — Iacobi. 3. — Iacobi. 4. — Iacobi. 5.

clamat, & clamor eorum in aures Domini Sabaoth introiuit: epulati estis super terram, & in luxurijs enutristis corda vestra, in die occisionis adduxistis & occidistis iustum, & non restitit vobis. Adhæc, vt illum etiam, qui vel vnum tantùm ex mandatis Dei prænaricatus fuerit, morte dignum ostendat, inquiet: Quicunque totam legem seruauerit, offendit autẽ in vno, factus est omnium reus. Iohannes deinde frater eius de peccatoribus definiet in hæc verba: Qui facit peccatum ex diabolo est, quoniã ab initio diabolus peccat. Omnis qui non est iustus, non est ex Deo, & qui non diligit fratrem suũ. Omnis qui odit fratrẽ suum, homicida est: & scitis quia omnis homicida non habet vitam æternam in se manentem. Idem eos qui terrenis inuoluti diuina negligunt, damnabit dicens: Væ, væ, væ, habitantibus in terra. Et illos qui nimis delicatè vixerunt: Quantum, inquiet, glorificauit se & in delicijs fuit, tantum date illi tormentum & luctum. Tum de multis vnam proferens sententiam, dicet: Timidis autem & incredulis, & execratis, homicidis, & fornicatoribus, & beneficis, & idololatris, & omnibus mendacibus, pars illorum erit in stagno ardenti igne & sulphure, quod est mors secunda. Mox etiam quasi indignabundus exclamabit: Foris cãnes, & venefici, & impudici, & homicidæ, & idolis seruiẽtes, & omnis qui amat & facit mendacium. Tunc & ipse gẽtium Doctor Paulus, quos olim docendo corrigere nequiuit, increpando damnabit & dicet: An nescitis, quia iniqui regnum Dei non possidebunt? Nolite errare; neque fornicarij, neque idolis seruientes, neque adulteri, neque molles, neque masculorum concubitores, neque fures, neque auari, neque ebriosi, neque maledici, neque rapaces regnum Dei possidebunt. Et in eos qui sibi sapientes videntur, cõtestabitur atque affirmabit, quòd sapiẽtia huius mũdi, stultitia sit apud Deũ. Et in eos quoque, qui sermonis magis quàm mo-

Iacobi. 2. *Iohannes.* *1. Iohan. 3.* *Apocal. 7.* *Ibid. 10.* *Idem. 21.* *Idem. 22.* *Paulus* *1. Corin. 6.* *1. Corin. 3.* *Idem. 4.*

rum elegantiæ ſtudent: Non in ſermone eſt regnum Dei, inquiet, ſed in virtute. Ac ne ignorantes excuſari poſſe ſperent, qui neceſſaria ad ſalutem diſcere con-
1. Corin. 14. tempſerunt, dicet: Si quis ignorat, ignorabitur. Præterea aduerſus impudicos impuroſque & cupidos, húc
Ephes. 5. in modum ſententiam promulgabit: Omnis fornicator, aut immundus, aut auarus, quod eſt idolorum ſeruitus, non habet hæreditatem in regno Chriſti &
Hebre. 13. Dei Et iterum: Fornicatores, inquiet, & adulteros iudicabit, id eſt, damnabit Deus. Et rurſum: Caro & ſan
1. Cor. 15. guis regnum Dei poſsidere non poſſunt, neque corruptio incorruptelam poſsidebit. Quod alibi diſtin-
Ephes. 5. guens atque exponens ait: Manifeſta ſunt auté opera carnis, quæ ſunt, fornicatio, immunditia, impudicitia, luxuria, idolorum ſeruitus, veneficia, inimicitiæ, contentiones, æmulationes, iræ, rixæ, diſſenſiones, ſectæ, inuidiæ, homicidia, ebrietates, comeſſationes, & ijs ſimilia, quæ prædico vobis, ſicut prædixi, quoniam qui talia agunt, regnum Dei non conſequentur. Idem de illis qui ſuorum vel ſibi commiſſorũ ſaluti nihil aut
1. Timot. 4. parum proſpiciunt, definiet, dicẽs: Si quis autem ſuorum, & maximè domeſticorum curam non habet, fidem negauit, & eſt infideli deterior. Infidelitatis ergo arguentur Epiſcopi & Eccleſiæ Præſides, qui magis ſeipſos quàm gregem ſuum paſcunt, & lupum veniẽtem videntes, dimiſsis ouibus fugiũt. Arguentur Principes, qui ſibi ſubiectos minus rectè gubernant. Arguentur patres matreſque familiàs, & omnes qui eorum quibus præſunt, ſaluti atque vtilitati conſulere negligunt. Poſthæc idem Apoſtolus aduerſus perfidos
Actor. 18. Iudæos excutiens veſtimenta ſua dicet: Sanguis veſter ſuper caput veſtrum: mundus ego ex hoc ad gẽtes vadam, vt ſcilicet Iudæis ob incredulitatis pertinaciam ad æternas tenebras relegatis, ipſos gentiles conuerſos & credentes in cæleſtia recipiat tabernacula.

De

De Sententia Prophetarum aduersum iniquos. Caput X.

POST Apostolos sancti Prophetæ iudicabunt. David de Psalmis suis proferet sententias contra impostores: Ad nihilum deductus est in conspectu eius malignus. Contra amicitiæ simulatores: Qui loquuntur pacem cum proximo suo, mala autē in cordibus eorum. Da illis secundùm opera eorum, & secundùm nequitiam adinuentionum ipsorum. Cōtra detractores; Erubescant impij & deducantur in infernū, muta fiant labia dolosa, quæ loquuntur aduersus iustum iniquitatem, in superbia & abusione. Contra homicidas & raptores: Gladium euaginauerunt peccatores, intenderunt arcum suum: Vt decipiant pauperē & inopem, vt trucident rectos corde. Gladius eorum intret in corda ipsorum, & arcus eorum confringatur. Cōtra eos qui honores ambiunt, cùm honoribus indigni sint: Vidi impium superexaltatum & eleuatum sicut cedros Libani. Transiui, & ecce non erat, & quæsiui eum, & non est inuentus locus eius. Et iterum: Homo cùm in honore esset, non intellexit; comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis. Hæc via illorum scandalum ipsis, & posteà in ore suo complacebunt. Sicut oues in inferno positi sunt mors depascet eos. Contra malignos delatores: Quid gloriaris in malitia, qui potens es in iniquitate? Totā die iniustitiā cogitauit lingua tua, sicut nouacula acuta fecisti dolum. Dilexisti malitiam super benignitatē, iniquitatem magis quàm loqui æquitatem. Dilexisti omnia verba præcipitationis, lingua dolosa. Propterea Deus destruet te in finem, euellet te; & emigrabit te de tabernaculo tuo, & radicem tuam de terra viuentium. Cōtra superbos: Exalta te qui iudicas terrā, redde retributionem superbis. Et iterum: Increpasti superbos, maledicti qui declinant à mandatis tuis.

David. Psalm. 14. Psalm. 71. Psalm. 30. Psalm. 36. Psalm. 41. Psalm. 51. Psalm. 93. Psalm. 118.

Contra Ecclesiæ persecutores: Confundantur & cõ-
Psal.128. uertantur retrorsum, omnes qui oderunt Sion. Fiant
sicut fœnum tectorũ, quod priusquàm euellatur ex-
aruit. De quo non implebit manum suam qui metet,
& sinum suum qui manipulos colliget. Deinde ad-
uersus omnes qui cùm vitiorum morbo laborarent,
pœnitentiæ remedium contempsere, clamabit & di-
Psal.118. cet: Longè à peccatoribus salus, quia iustificationes
Psal.139. tuas nõ exquisierunt. Et rursum: Caput circuitus eo-
rum, labor labiorum ipsorum operiet eos. Cadent su-
per eos carbones, in ignem deijciet eos, in miserijs nõ
Psal 9. subsistent. Postremò dicet: Conuertantur peccatores
Iob. in infernum, omnes gentes quæ obliuiscuntur Deũ.
Iob. 21. Iob quoque vir iustus & timens Deum, impios &
malos damnabit, & execrabitur, dicens: Quoties lu-
cerna impiorum extinguetur, & superueniet eis inũ-
datio, & dolores diuidet furoris sui? Erunt sicut pa-
leæ ante faciem venti, & sicut fauilla, quam turbo dis-
pergit. In diem perditionis seruatur malus, & ad diẽ
furoris ducetur.
Salomon. Salomon & ipse aliquando peccator, sed per pœni-
tentiã iustificatus, arguet peccatores de inconstantia
eorũ, qui ad omnem fortunæ flatũ circumaguntur, &
Prouer.1. dicet: Auersio paruulorũ interficiet eos, & prosperi-
Idem.2. tas stultorũ perdet eos. De impijs: Impij, inquiet, de
terra perdentur, & qui inique agũt, auferentur ex ea.
De ijs qui otio tempus terunt, quod exercendæ virtu-
ti impendere deberent, dicet: Vsquequo piger dor-
Idem 6. mies? Quando surges è somno tuo? Paululũ dormies,
paululum dormitabis, paululum cõferes manus tuas,
vt dormias, & veniet tibi quasi viator egestas, & pau-
peries quasi vir armatus. Et ad improbos conuersus,
inquiet: Sex sunt quæ odit Dominus, & septimũ de-
testatur anima eius. Oculos sublimes, linguam men-
dacem, manus effundentes innoxium sanguinem, cor
machinans cogitationes pessimas, pedes veloces ad
cur-

currendum in malum, proferentem mendacia, testem fallacē, & eū qui seminat inter fratres discordias. Iterum aduersus mēdaces proclamabit: Abominatio est Domino, labia mendacia. Et rursum: Testis falsus non erit impunitus, qui mendacia loquitur non effugiet. Illis quoq; qui in iocos risusque plus æquo effusi sunt, ita denuntiabit: Risus dolore miscebitur, & extrema gaudij luctus occupat. Et quoniam etiam occultæ cogitationes examinabuntur, dicet: Abominatio Domini cogitationes malæ. In eos verò qui tergiuersantes obliquato iudicio recti tramitē deserunt, sic decernet: Et qui iustificat impium, & qui condemnat iustum, abominabilis est vterque apud Deum. Et illos quibus institutio spiritalis ludibrio esse solet, damnabit, dicens: Parata sunt derisoribus iudicia, & mallei percutientes stultorum corporibus. Et illos qui parentes probro lacerant: Qui maledicit patri suo & matri, extinguetur lumen eius in medijs tenebris. Rursum alibi: Oculum qui subsannat patrem, & qui despicit partum matris suæ, suffodiant eum corui de torrentibus, & comedant eum filij aquilæ. Et de his qui ad hereses declinant, inquiet: Vir qui errauerit in via doctrinæ, in cœtu Gigantum commorabitur. De illis quoque qui de vsura, furto, rapina, aut aliquo turpi lucro eleemosynas offerunt, dicet: Hostiæ impiorum abominabiles, quæ offeruntur ex scelere. Superborū etiā arrogantiam contundens, dicet: Per tria mouetur terra, & quartum quod non potest sustinere. Per seruū, cùm regnauerit: per stultū, cùm saturatus fuerit cibo: & per odiosam mulierem, cùm in matrimonium fuerit assumpta: & per ancillā, cùm fuerit hæres dominæ suæ. Posthæc impijs maledicet: Non sit bonum impio, nec prolongentur dies eius: sed quasi in vmbra transeant, qui non timent faciem Domini.

Prouer. 12. *Idem 19.* *Idem 14.* *Idem 15.* *Idem 17.* *Idem 19.* *Idem 20.* *Idem 30.* *Idem 21.* *Idem 30.* *Eccles. 8.*

Post Salomonē consurget Isaias Propheta, & eorum primùm spem irritā faciet, qui cùm in proximos *Isaias.*

 impij

impij & immisericordes sint, in ijs duntaxat quæ Deo
Isaie. 1. offerunt, confidunt. Audite, inquiet, verbum Domini Principes Sodomorũ: Cùm extẽderitis manus vestras, auertã oculos meos à vobis. Et cùm multiplicaueritis orationẽ, non exaudiam: manus enim vestræ sanguinæ plenæ sunt. Ad iudices verò qui pecuniã pluris quàm iustitiam faciunt, dicet: Principes tui infideles, socij furum, omnes diligunt munera, sequuntur retributiones, pupillo non iudicant, & causa viduæ non ingreditur ad illos. Propter hoc, ait Dominus Deus exercituũ, fortis Israël: En ego consolabor super hostibus meis, & vindicabor de inimicis meis. Deinde aduersus mulieres, quę plus operæ ponũt in corporis decore, quàm
Isaie. 2. in pudicitiæ cultu, vociferabitur ac dicet: Pro eo quòd eleuatæ sunt filiæ Sion, & ambulauerunt extẽto collo, et nictibus oculorum ibant, et plaudebant, et ambulabant, et pedibus suis composito gradu incedebant, decaluabit Dominus verticem filiarum Sion, et Dominus crinem earum nudabit. In die illa auferet Dominus ornamentum calceamentorum, et lunulas, et torques, et monilia, et armillas, et mytras, et discriminalia, et perichelides, et murenulas, et olfactoriola, et inaures, et annulos, et gemmas in fronte pendentes, et mutatoria, et palliola, et linteamina, et acus, et specula, et syndones, et vittas, et teristra, et erit pro suaui odore fœtor, et pro zona funiculus, et pro crispanti crine caluitium, et pro fascia pectorali cilicium. In illos quoque quos luxuria volup-
Isaie. 5. tasque corrumpit, exclamabit, dicens: Væ qui consurgitis manè ad ebrietatem sectandam, et potandum vsque ad vesperam, vt vino æstuetis: cithara, et lyra, et tympanum, et tibia, et vinum in conuiuijs vestris, et opus Domini non respicitis, nec opera manuum eius consideratis. De tyrannis autem qui iniustis exactioni-
Idem 10. bus plebem vexant, inquiet: Væ qui condunt leges iniquas, et scribẽtes iniustitiã scripserunt, vt opprimerẽt

in iudicio pauperes, & vim facerent causæ humilium populi mei, vt essent viduæ præda eorum, & pupillos diriperent: quid facietis in die visitationis & calamitatis de longè venientis? Ad cuius confugietis auxilium? & vbi relinquetis gloriam vestram, ne incuruemini sub vinculo, & cum interfectis cadatis? De superbis dicet: Dominus exercituum cogitauit hoc, vt *Idem 23.*
detraheret superbiam omnis gloriæ, & ad ignominiam deduceret vniuersos inclytos terræ. Notabit etiam illos qui aliena vi occupant, & cōtemptui proximos habent: Væ, inquiet, qui prædaris, nónne & *Idem 33.*
ipse prædaberis? & qui spernis, nónne & ipse sperneris? cùm consummaueris deprædationem, de prædaberis? cùm fatigatus desieris contemnere, contemnêris. Tum etiam in mathematicos, qui ex syderum motu futura temerè iudicant, sic sententiam dicet: Augures cœli qui contemplabantur sydera, *Idem 47.*
& supputabant menses, vt ex eis annuntiarent futura, ecce facti sunt quasi stipula, ignis combussit eos, non liberabunt animam suam de manu flammæ.

Post hunc sequetur Ieremias, & pro concione exurgens declamabit contra obstinatos, dicens: Confregerunt iugum, ruperunt vincula, quia scilicet nec iugum legis, nec vincula Euangelij ferre *Ierem 5.*
voluerunt. Idcircò percussit eos Leo de sylua, Lupus ad vesperam vastauit eos, Pardus vigilans super ciuitates eorum, hoc est, propterea vitijs corrupti sunt, percussitque eos Leonis superbia, vastauit Lupi auaritia, excitauit Pardi leuitas. Vel aliter: Percussit eos diabolus fortis vt Leo, Rapax vt Lupus, & multarum fraudū maculis distinctus, vt Pardus. Deinde in eos qui cibo potuq; repleti in libidinē turpiter effundūtur, sub persona Domini indignabitur, & dicet: Saturaui eos, & mœchati sunt, & in domo meretricis *Ibidem 5.*
luxuriabātur. Equi amatores in fœminas & emissarij

facti ſunt, vnuſquiſque ad vxorem proximi ſui hinniebat. Nunquid ſuper his non viſitabo, dicit Dominus? & in gente tali non vlciſcetur anima mea? Et aduerſus iniquos iudices reſpiciens, vociferabitur: Cauſam viduæ non iudicauerunt, cauſam pupilli non dixerunt, & iudicium pauperum non iudicauerunt. Nunquid ſuper his non viſitabo, dicit Dominus? aut ſuper gentem huiuſcemodi nō vlciſcetur anima mea?
Idem 7. Et incredulos Iudæos manu oſtētans: Hæc eſt gens, inquiet, quæ non audiuit vocem Domini Dei ſui, nec recepit diſciplinam: periji fides, & ablata eſt de ore eorum. De adulantium verò malignitate dicet:
Idem 9. Sagitta vulnerans lingua eorū, dolū locuta eſt, in ore ſuo pacē cum amico ſuo loquitur, & occultè ponit ei inſidias: nunquid ſuper his non viſitabo, dicit Dominus? aut in gente huiuſcemodi non vlciſcetur anima mea? Illos quoque deuouebit, qui contempta Dei ope, totam ſpem in hominum auxilio collocant.
Ierem. 17. Maledictus homo qui confidit in homine, & ponit carnem brachium ſuum, & a Domino recedit cor eius. Erit enim quaſi myricæ in deſerto, & non videbit cùm venerit bonum, ſed habitabit in ſiccitate in deſerto, in terra ſalſuginis & inhabitabili. Et iterum: Domine, inquiet, omnes qui te derelinquunt, confundentur, recedentes à te in terra ſcribentur, quoniam dereliquerunt venam aquarum viuentium, Dominum. Illos etiam in damnationem mittet, qui per
Idem 22. dolum alienis damnis ditari ſtudent. Væ qui ædificat domum ſuam in iniuſtitia, & cœnacula ſua non in iudicio; amicum ſuum opprimet fruſtrà, & mercedem non reddet ei. Qui dicit, ædificabo mihi domum latam, & cœnacula ſpatioſa, qui aperit ſibi feneſtras, & facit laquearia cedrina, pingitq; ſynopide. De præpoſitis autem Eccleſiæ, qui minus gnauiter ſuo funguntur officio, dicet: Hæc dicit Dominus Deus Iſraël,
Idem 23. ad Paſtores qui paſcunt populum meum: Vos diſperſiſtis

ſiſtis gregem meum, & eieciſtis eos, & non viſitaſtis eos. Ecce ego viſitabo ſuper vos malitiam ſtudiorum veſtrorum, ait Dominus. Et Hypocritas execrabitur dicens: Maledictus qui facit opus Domini fraudulenter. Ad ſuperbos inquiet: Ecce ego ad te ſuperbe, dicit Dominus Deus exercituum, quia venit dies tuus, tempus viſitationis tuæ, & cadet ſuperbus, & corruet, & non erit qui ſuſcitet eum, & ſuccendam ignem in vrbibus eius, & deuorabit omnia in circuitu eius. Voluptarijs etiam inſultabit dicens: Qui veſcebantur voluptuosè, interierunt in vijs: qui nutriebantur in croceis, amplexati ſunt ſtercora. *Idem 48.* *Ierem. 50.* *Thren. 4.*

Exurget & Baruch Propheta cõtra diuites auaros, & dicet: Vbi ſunt Principes gentium, & qui dominãtur ſuper beſtias quæ ſunt ſuper terram? qui in auibus cœli ludunt, qui argentũ theſaurizant, & aurũ in quo confidunt homines, & non eſt finis acquiſitionis eorum, qui argentũ fabricant & ſoliciti ſunt, nec eſt inuentio opum illorum? exterminati ſunt, & ad inferos deſcenderunt, & alij loco eorum ſucceſſerunt. In eoſdem & Iezechiel Propheta ſucclamabit, dicẽs: Argentũ eorũ foris proijcietur, & aurũ eorũ in ſterquiliniũ erit, argentũ eorum, & aurũ eorũ non valebit liberare eos in die furoris Domini. Idem aduerſus diuinos & ariolos loquetur, dicens: Hæc dicit Dominus: Væ Prophetis inſipientibus qui ſequuntur ſpiritum ſuum, & nihil vident, quia locuti eſtis vana, & vidiſtis mendacium: Ideo ecce ego ad vos, ait Dominus Deus, & erit manus mea ſuper Prophetas qui vident vana, & diuinant mendacium, in concilio populi mei non erunt, & in ſcriptura domus Iſraël non ſcribentur, nec in terra Iſraël ingredientur, & ſcietis quia ego Dominus Deus. Tum quoq; ad Põtifices Epiſcoposque conuerſus, qui relicta Eccleſiæ gubernandæ cura, in voluptatibus & delicijs contabuerũt, dicet: Hæc dicit Dominus: Væ Paſtoribus Iſraël, qui *Baruch.* *Baruch. 3.* *Iezech. 7.* *Idem 13.* *Idem 34.*

 paſce-

pascebant semetipsos. Nónne greges à pastoribus pascuntur? Lac comedebatis, & lanis operiebamini, & quod crassum erat, occidebatis: gregem autem meum non pascebatis, quod infirmum fuit, non cnosolidastis: & quod ægrotum, non sanastis: quod confractū, non alligastis: & abiectum, non reduxistis: & quod perierat, non quæsistis: sed cum austeritate imperabatis eis & cum potentia.

Osee. Post illum Osee Propheta Sacerdotes illos, qui sibi necessaria discere neglexerunt, cæci cæcos in foueam ducentes, arguet in persona Domini, & abominabi-
Osee 4. tur, dicens: Quia tu scientiam repulisti, repellam te ne Sacerdotio fungaris mihi. Sed aliorum quoque ignorantiam accusans, dicet: Populus non intelligens vapulabit. Assentatores etiam, qui arrogantiæ fomitem subdere cordibus Principum eos efferendo solent, reprehendet, & increpabit, & dicet: In malitia
Idem 7. sua lætificauerunt Regem, & in mēdacijs suis Principes, omnes adulterantes quasi clibanus succensus à
Idem 8. coquente. Auaris quoque & cupidis exprobrabit: Aurum suum, inquiet, & argentum suum fecerunt sibi idola vt interirent. Et quoniam hinc decedentes nihil ex his ferre secum possunt, dicet: Desiderabili argentum eorum vrtica hæreditabit, lappa in tabernaculis eorum, cùm venerunt dies visitationis,
Ioël. 1. venerunt dies retributionis. Hunc sequetur Ioël Propheta, & helluones, meribibulosque arguens, inquiet: Expergiscimini ebrij, flete & vlulate omnes qui bibitis vinum in dulcedine, quoniam perit ab ore vestro. Et de ijs qui in carnis lasciuia lōgo vsu obsorduerunt, dicet: Computruerunt iumenta in stercore suo. In eosdem & Amos Propheta clamabit,
Amos.
Amos 4. dicens: Audite verbum hoc vaccæ pingues, quæ calumniam facitis egenis, & confringitis pauperes, quæ dicitis dominis vestris, id est, vitijs quorum serui facti estis: Afferte, & bibemus. Iurauit Dominus in

Sancto

Sancto suo, quia ecce dies venient super vos, & leuabunt vos in contis, & reliquias vestras in ollis feruētibus. Deinde Præsides Ecclesiæ, qui luxuriosæ, vitæ exemplo etiam eos perdunt quibus præsunt, damnabit, inquiens: Væ vobis opulenti estis in Sion, & confiditis in monte Samariæ, optimates, capita populorũ, ingredientes pompaticè domũ Israël, qui separati estis in diem malum, & appropinquatis solio iniquitatis, qui dormitis in lectis eburneis, & lasciuitis in stratis vestris, qui comeditis agnum de grege, & vitulos de medio armēti, qui canitis ad vocē Psalterij. Postremò ad frumentarios qui horrea obturant, vt ingruente fame, annonam carius vendant, cōtestabitur ac dicet: Audite hoc qui conteritis pauperem, & deficere facitis egenos terræ, dicentes: Quando transibit messis, & venundabimus merces, & sabbatum, & aperiemus frumentum, vt imminuamus mensuram, & augeamus siclum, & supponamus stateras dolosas, vt possideamus in argento egenos & pauperes, pro calceamentis, & quisquilias frumenti vendamus. Inde Micheas quoque Propheta auaritiam multorum detestabitur, ita illis denuntians: Væ qui cogitatis inutile, & operamini malum in cubilibus vestris, in luce matutina faciunt illud, quoniam contra Dominum est manus eorum, & concupierunt agros, & violenter tulerunt, & rapuerunt domos, & calumniabantur virum & domũ eius, virum & hæreditatem eius. Idcirco hęc dicit Dominus: Ecce ego cogito super familiam istam malum, vnde non auferatis corda vestra, & non ambulabitis superbi, quoniam tempus pessimum est. Tunc etiam Abacuc Propheta in raptores, in auaros, in sanguinolentos fraudulentosque exclamabit, dicens: Væ ei qui multiplicat non sua, vsquequo & aggrauat contra se densum lutum? Nunquid non repentè consurgent, qui mordeant te? & suscitabuntur lacerantes te, & eris in rapinam eis?

Amos 6. *Idem 8.* *Micheas.* *Mich. 2.* *Abacuc.* *Abacuc. 2.*

Væ qui congregat auaritiam malam domui suæ, vt sit in excelso nidus eius, & liberari se putat de manu mali. Væ qui ædificat ciuitaté in sanguinibus, & præparat vrbem in iniquitate. Væ qui potũ dat amico suo mittens fel suum & inebrians, vt aspiciat nuditatem eius.

Sophonias. Sophonias Propheta sub persona Domini aduersus malos Principes & Hæreticos, & superbos, & malignos, & molles proferet sententiam, dicens: Visitabo super Principes, & super filios Regis, & super omnes qui induti sunt veste peregrina, id est, qui alieno dogmate se imbuerunt. Et visitabo super omnem qui arroganter ingreditur super limé in die illa, qui complent domum Domini Dei sui iniquitate & dolo, & visitabo super viros defixos in fœcibus suis. Ac ne quis opibus redimi se posse speret, inquiet: Argentũ eorum, & aurum eorum non poterit liberare eos in die iræ Domini. Postremò loco Malachias Propheta in persona Christi peccatoribus minabitur ac dicet: Et accedam ad vos in iudicio, & ero testis velox maleficis & adulteris, & periuris, & qui calumniantur mercedem mercenarij, & humiliant viduas & pupillos, & opprimunt peregrinum, nec timuerunt me, dicit Dominus Deus exercituum. Ego enim Dominus, & non mutor. Ac fortasse ridebit aliquis hanc nostrã de Sanctorum iudicio assertioné, & qui scis, dicet, quòd Sancti ita die illo iudicaturi sint? Cui respõdebimus: Cùm eos iampridem ita iudicasse constet, haud aliter posteà quoque iudicaturos. Quoniam qui spiritu Dei aguntur, sibi ipsis contrarij esse nõ possunt. Itaque tales illorũ sententiæ in die Iudicij erunt, quales & antè fuisse, Scripturarum veritas testatur.

Sophon. 1. *Malachias.* *Malach. 3.*

De damnatorum ad inferna abductione,
Caput XI.

CVM igitur tot Sanctorum accusationibus conuicti fuerint infelices illi, quos non antè scelerum

suorum

ſuorum pœnituit, quàm cùm pœnitere nihil profuit, quid agent? quò ſe vertent? Nulla erit reliqua cauillatio, nullum argumẽtum, nullum effugium. Videbunt ſupra ſe Deum iratum, infra ſe ignem paratum, circa ſe terribiles dæmones grauiter infrendẽtes, & iam ad teterrima illa inferni loca cũ furore vrgentes, cõpellentes, trahentes. Qui clamor, qualis planctus, quantus & quã flebilis vlulatus inter illos audietur, quàm miſerabile ſpectaculum illud erit, cùm & pectora pugnis, & ora vnguibus fœdantes incedent? laniabunt capillos, percutient fœmora, cõplodent palmas, comprіment digitos, totis artibus, toto corpore contremiſcent: alij in terram proni corruent, alij horrore attoniti rigebunt, alij lymphatico pauore acti, huc illuc veluti amentes diſcurrent, ora pallor, corda dolor, mentem ſtupor, mẽbra tremor, languorque occupabunt, atque intereà inceſſabilis immugiet gemitus, perſonabit planctus, obſtrepet eiulantium nunquam mœſtior auditus clamor. Et vt Iohannes ait: Quęrent mortem, & nõ inuenient eam; & deſiderabunt mori, & fugiet mors ab eis. *Apoc. 9.* Quòd ſi populus Iſraël, qui ad montem Sinai, vt præcepta Dei audiret, ſanctificatus acceſſerat, eo loquente adeò exterritus ſit, vt ſtatim inde pedem referentes Moyſi dicerent: Loquere tu nobis & audiemus, non loquatur nobis Dominus, ne fortè moriamur; quomodo ij qui nihil in ſe ſanctitudinis habebũt, ſed è diuerſo multorum criminũ conſcij erunt, ferre poterunt, non iam præcipientis Dei vocem, ſed iracundi damnantis clamorẽ, & in ignem æternum abigentis? Adde illas omnium creaturarum accuſationes, omnium Sanctorum execrationes, non quòd Sancti pietatem tunc relinquent, ſed quòd Dei iuſtitiæ conformes erunt, hominibus quidẽ miſerantes, ſed Deo obſequentes, quoniam miſericors & iuſtus Dominus. Adde etiam dæmoniorũ inſultantium, *Pſalm. 110.* & ſingula cuiuſque facinora exprobrantium, diros

rugitus

Matth. 10. rugitus ingentesque minas. Quomodo deinde non etiam ob hoc supra modũ confundẽtur? quia iam nihil absconditum erit, quod non sciatur; nihil occul-
2. Cor. 5. tum, quòd non reueletur, dicente Apostolo: Omnes autem nos manifestari oportet ante tribunal Christi, vt referat vnusquisque propria corporis prout gessit, siue bonum siue malum. Et in veteri Instrumento de scelesto homine scriptum est: Reuelabunt cæli iniqui-
Iob 10. tatem eius, & terra consurget aduersus eum. Et ad
Naum 3. eundem per Naum Prophetam dicitur: Ecce ego ad te, dicit Dominus Deus exercituum, & reuelabo pudenda tua in facie tua, & ostendam in gentibus nuditatem tuam, & regnis ignominiam tuam. Quot ergo furta, quot adulteria, quot veneficia, homicidia, simulationes, perfidiæ, proditiones, insidiæ, fraudes, quot pessimæ cogitationes cæteraque mala, quæ ad illam vsque diem nemo mortalium, nisi qui commisit, nouerat, tunc cunctis in propatulo erũt, tam hominibus quàm Angelis? Et quem tam ignominiosæ manifestationis non vehementissimè pudebit, vt vel ob hoc solum peccasse nollet, ne toti mundo proditus erubescat? Itaque ante eos erubescentiæ, quàm inferni, flamma torquebit.

AD hæc etiam iustorũ gloriam videntes turbabun-
Sap. 5. tur, stupebunt ac dicent: Hi sunt quos habuimus aliquando in derisum, & in similitudinẽ improperij. Nos insensati vitam illorum existimabamus insaniam, & finem illorum sine honore. Ecce quomodo computati sunt inter filios Dei, & inter Sanctos sors illorũ est. At nos vbi decidimus? quò perduxêre nos cõcupiscentiæ nostræ, delitiæ molles, lauta conuiuia, obscœnę libidines, auaræ opes, blandi sopores, ignaua otia, ioci, risus, luxus, luxuria, voluptas? Illa ocyssimè desiêre, & successit nunquàm desitura calamitas. Felices nobis videbamur, & heu quàm repentè in quantã collapsi sumus miseriã? Cur cõcepti fuimus? aut cur cõceptos

non

non est aborsa mater? vel cur nō statim natos aboleuit mors? vel adultos oppressit valetudo? vel angustiauit egestas? vel despoliauit, & in seruitutem captiuos abduxit hostis? Cur vis aliqua nō afflixit? non vexauit? vt aliam vitam, alios mores instituere nos cogeret, quàm eos pro quibus ista patimur. O si mors in igne illo esset ad quem compellimur; quàm libenter in eū irrueremus, vt sic consumptis fugere supplicia æterna liceret? Sed hoc omnino suprà quàm cogitari potest, grauius est, quòd semper ardere cogemur, & nunquā dabitur mori: semper viuemus, vt semper tormenta patiamur. O quàm breui labore quàm magnam potuimus adipisci beatitudinē: & ecce pro quàm modica delectatione, momentaneisque delicijs in quàm immensas incidimus ærumnas? In hæc & eiusmodi lamenta, qui damnati fuerint, flebiliter concitabuntur.

Inter hos autem & Iudæi erunt, qui in errore infidelitatis pertinaces, obduratique periêre. Videbunt Crucem in salutem credentium refulgentem, videbūt ipsum qui in illa crucifixus fuerat, ponentē inimicos suos scabellum pedum suorum, & tunc demum credere incipient, cùm credere nihil proderit. *Iudæi.* *Psalm. 109.*

Videbunt ipsum & Gentiles, & dicent: Vbi sunt Dij quos coluimus? Ecce Crucifixus quem cōtempsimus, ipse est Deus. Ecce illi quos eū confitētes occidimus, nostri nunc iudices sunt. Cernebamus in illis miracula, & putabamus maleficia. Illi pro veritate moriendo vicerunt, nos eos persequendo perimēdoque defecimus. Et quia mendacium secuti sumus, meritò nunc ad inferna relegamur, vnà cum ipsis fatuitatis nostræ Diis cruciandi. *Gentiles.*

Tunc & qui varias hæreses asserere conati sunt, lugentes ac semet inuicē mutuis cōpellationibus mordentes, dicent: Ecce Arri, quem Patre minorē affirmabas, in Maiestate & potestate Patris venit, vt se Patre æqualem probaret, & te condemnaret erroris. Ecce *Hæretici.*

Cherinte

Cherinte & Hebion, & Marcion, & Paule Samosatane, & Photine, quem purũ hominem putabatis, supra omnes Angelos & Sanctos eminet, & mundũ sibi subditum ipse iudicat. Nũquid homo tantùm hic: & non etiam Deus? Nunquid non ideo venit, vt à vobis infidelitatis pœnas exigeret? At tu Manichæe, & tu Valẽtine, ecce ille quem nõ ex Virgine genitũ, sed alter in phantasmate apparuisse, alter è cælo corpus attulisse dixistis: nunc eandẽ ipsam Virginem supra omnes lucidam ac sublimem iuxta se ostentat, & verã matrem præ cæteris honorãdo confitetur, vt vos tantæ prauitatis arguat, & in tenebras exteriores mittat. Vos quoque Manichæe, Marcion, Basilides, qui Prophetas & Legem nõ accepistis: ecce Prophetæ & Leges obseruatores, vnà cum Euangelij professoribus communi beatitudinis gloria illic collucent. Quoniã ipse angularis lapis Christus parietem ad parietẽ iungens, fecit vtraque vnum. Meritò igitur quos ipsi olim diuidere conati estis, eorũ nunc pari concordiq; iudicio condemnamini. Et tu Nouatiane, qui misericordiæ Dei nimium diffidens, negabas post Baptisma peccãtibus esse veniæ locũ: aspice quàm grandis numerus eorum cum Christo in aëre sit, qui etiã post Baptismũ lapsi, per pœnitentiam saluati sunt. Te verò tuus perdidit error, etiamsi nihil aliud commisisses. Hinc & reliqui Hæresiarchę atque eorũ sectatores inter se vicissim lacessentes, alij aliis proprium dogma exprobrabunt. Mox verò communicatis doloribus, lugentes pariter exclamabunt: Væ miseris nobis. Deprauauimus enim sensum Scripturarum, peruertimus veritatẽ, induximus errorem, vbi non erat error: nunc gehenna nos excipiet, non vt corrigat, sed vt puniat, & sicut hactenus animas nostras, ita deinceps etiam corpora simul atque indesinẽter exurat. Sic & vnumquemq; sua scelerum accusabit conscientia, & communis infelicitas ad vnam omnes compellet querelam. Insuper ipsi nequam

Lutherani omnes, Caluinistæ, Puritani, &c. hæc aduertant seriò.

quam spiritus fœda terribilique facie obcursantes in illos exclamabunt: Quid moram facitis? quid cunctamini venire nobiscum? nostri estis, & à Deo reprobati: quoniam nobis magis quàm Deo paruistis. Ibunt ergo omnes maledicti in supplicium æternũ, in pœnas indicibiles, & in multò acerbiores, quàm vt verbis exprimi posit, cruciatus. *Matth.25.*

De Sanctorum cum Christo ad cælum ascensione. Cap. XII.

POsthæc Sol & Luna, qui amisso fulgore lugere dãnatorũ calamitatẽ videbantur, rursum ob lætitiam gaudiumque beatorum reparato lumine, multò clariores quàm vnquam anteà visi sunt, apparebunt. Ac iuxta illud Isaiæ vaticinium: Erit lux Lunæ sicut lux Solis, & lux Solis erit septempliciter, sicut lux septem dierum. Eruntque noui cæli & noua terra, dicente Apostolo: Cæli ardentes soluentur, & elementa ignis ardore tabescent. Nouos verò cœlos & nouam terram, & promissa Domini expectamus, in quibus iustitia habitat. Vnde & Iohannes in Apoc. Vidi, inquit, cœlum nouum, & terram nouam. Primum enim cælum, & prima terra abijt, & mare iam non est. Interim omnes Sancti Christum ad cœlum comitantes, vnà cum Angelicis choris glorificabũt in Hymnis, & Psalmis, & Canticis, & vno ore omnes benedicent ei. Sicut per Sophoniam Spiritus sanctus olim locutus est, dicens: Tunc reddam populis labium electum, vt inuocent omnes nomen Domini; et seruiant ei in humero vno. Sicut etiam ipse per Isaiam ait: Mihi curuabitur omne genu, et iurabit omnis lingua. Tunc enim etiam illi qui damnati erunt, confitebuntur Christum experti virtutem potentiamque eius qua sibi subiecit omnia: Et tunc adorabunt eum (vt in Psalmo dicitur) omnes reges, omnes gentes seruient ei. Et timebunt gentes nomen tuum, Domine, & omnes Reges terræ

Isaie.30. *2.Petri.3.* *Apoca.21.* *Sopho.3.* *Isaie.45.* *Psalm.71.* *Psalm.101.* *Psal.109.*

gloriam tuam. Tunc tu Domine, implebis ruinas, vt vnde reprobi spiritus præcipites corruerunt, ibi homines à te electi tecum habitent, & te ad dexterā Patris in magnificentia æqualitatis confidentem semper videant, semperque laudent.

Daniel.7. Hoc sanè illud erit, quod Danieli quondam reuelatum credimus dicenti: Aspiciebam in visione noctis, & ecce cum nubibus cęli quasi Filius hominis veniebat, & vsque ad antiquum dierum peruenit, & in conspectu eius obtulerunt eum, & dedit ei potestatem, & honorem, & regnum, & omnes populi, Tribus & linguæ ipsi seruient. Potestas eius, potestas æterna, quæ non auferetur: & regnum eius quod non corrumpetur. Iam enim omni prorsus dæmonū malignitate ad inferos cū impiis ablegata & in abyssum detrusa, iam Sanctorum omnium animis corporibusque beatificatis Christo victori triumphus æternus celebrabitur in cælo, vt ipso regnante regnent & ij, qui illum fide, & confessione, & opere in terra coluerunt, eodē Pro-

Idem 7. pheta dicente: Et iudicium sedebit vt auferatur potentia, & conteratur, & dispereat vsque in finem, hoc est, potentia principis tenebrarum, & eorū qui illum secuti sunt. Regnum autem & potestas, & magnitudo regni, quæ est super omne cælum, detur populo Sanctorum Altissimi, cuius regnum, regnū sempiternum est, & omnes Reges seruient ei & obedient. Et erit (vt

Zacha.14. Zacharias inquit) in die illa Dominus vnus, & erit nomen eius vnum. Omnes enim vnū erunt in Deo, ideo & vnus Rex omnium erit Christus, & in Christo Pater, & Christus in Patre, & cum vtroque Spiritus sanctus. Humanitas Diuinitasque pariter in illo videbitur, sicut scriptum est: Et in lumine tuo videbimus lu-

Psalm.35. men. Inde iam gloria in excelsis Deo concinetur, ne-

Lucæ 2. que in terra vt olim, sed in cælo pax hominibus bonę voluntatis erit. Inde voces illæ magnæ, quas Iohan-

Apoc.11. nes in Apocalypsi audiuit, personabunt, dicentes: Factum

ctum est regnum huius mũdi Domini nostri & Christi eius, & regnabunt in secula seculorum, Amen. Et iterum ait: Et audiuit quasi vocem tubę magnæ,& sicut vocem aquarum multarum, & sicut vocem tonitruorum magnorum, dicentium alleluya, quoniã regnauit Dominus Deus noster omnipotens, gaudeamus & exultemus,& demus gloriam ei, quia venerũt nuptiæ Agni, & vxor eius præparauit se,id est, Ecclesia,& datum est illi vt cooperiat se byssino splendenti & candido. Byssinum enim iustificationes sunt Sanctorum. & dixit mihi:Scribe: Beati qui ad cœnã nuptiarum Agni vocati sunt. *Idem 19.*

Hi quidem iam in tanta beatitudine se constitutos cernentes admirabuntur. Fortasse quærent, quibus operibus, quo labore, qua exercitatione tantam percipere meruerint mercedem? Sed audient: Non ex operibus iustitiæ quæ fecistis vos,sed secundùm suam misericordiam piissimus Dominus saluos vos fecit. Neque enim condignæ erant passiones seculi tanta ac tali gloria, sed omnium bonorũ largitor Deus, diues in omnibus,nouit dare magna pro modicis, pro breuibus sempiterna.Modica sanè imperata sunt,sed magna promissa sunt: hæc accepistis, quia illa obsequenter soliciteque implestis. Credidistis in Deum: nunc perpetuo eius conspectu gaudete. Timuistis eum: nunc in illo exultate. Dies festos ei sanctificastis: nunc festiuitate nunquàm finienda fruimini. Parentes Præpositosque vestros digno honore prosecuti estis: nũc à cælesti Patre honorem accipite Angelorum, & in mansionibus à quibus Lucifer cum satellitibus suis ob superbiam lapsi sunt, vos pro humilitate vestra Domino fauente succedite. Dilexistis proximos vestros: nunc amici Dei facti estis, & domestici, & filij. Pudicitiam,castitatem,virginitatem obseruastis: nunc incorruptionis immortalitatisque lucem induimini. Ieiunastis ablato Sponso: nunc illo vobis reddito *Ad Tit.3. Rom.8.*

cœlestis conuiuij indeficienti dulcedine saturamin Flestis aliquando: nunc consolamini. Preces obtul stis: nunc quod precando petistis, accipite. Vigilast in nocte: nunc in die qui noctem nescit, conquiesc te. In vinea Domini laborastis: nunc promissum vo bis perfectæ felicitatis denarium sumite. Vicistis con cupiscentias carnis: nunc in spiritu iubilate. Vicist mundum: nunc in cælo coronamini, Vicistis diabo lum: nunc in Deo cum Christo triumphate. Nem à vobis tollet gaudium vestrum, nullus imminuet ca sus, nullum finiet tempus. Sicut modò, ita & semper & in secula seculorum beati eritis in Deo, & Domi no Iesu, & Spiritusancto. Amen.

Caro. *Mundus.* *Diabolus.*

De damnatorum pœna. Cap. XIII.

De istorum beatitudine paulò diffusius Deo adiu uante dicemus, si prius illorum ærumnam, quo proprium damnauit scelus, pœnasque indagare pro virili parte conabimur. Quantò enim plenius æterna perditionis considerabimus periculum, tantò ad vi tandum cautiores ac soliciciores efficiemur.

Locus inferni.

Pœnalem igitur locum damnatorum subterraneū esse, credi par est, & eum quidem, à quo maximè distat cœlum. Quantum enim peccando iniqui à iustitia, pietateque recesserunt, tantum & mansione à mansionibus Sanctorum separari, congruum atque consentaneum videtur. Sed neque nomen sedis infelicissimæ in eo discrepat, cùm ab omnibus vocetur infernus. Quid autem aliud infernus, quàm terræ centrū, si cælū hoc, quod terrā quaqua versum ambit, mundi pars summa sit? Legimus præterea, Dathan, & Abiron, & Chore, quia à Deo ob delicta improbati sunt, viuos terræ hiatu fuisse absorptos, vt vel hinc cōstet, sub terra esse tormentorum locum, nō supra terram. Vnde & per Iezechielem dictum est: Descenderunt incircuncisi ad terram vltimā, hoc est, in viscera

Iezech. 32.

terræ,

terræ, ne ſcilicet cælum, Solem, Lunamque & reliqua ſydera videre poſsint, qui dum viuerent, cæleſtiũ cõtemplationi nunquam vacauerunt. Ideò & in tenebras mitti dicuntur, quoniam illic nulla dies eſt, nulla omnino lux, niſi quam fecerint flammæ illæ inextinguibiles, quæ ſic fulgent, vt etiã fulgore ipſo torqueãt & excrucient. Cùm enim ſine intermiſsione vrãt peccatorem, hoc inſuper ei præſtant, vt etiam illos inibi vri cernat, quos chariſsimos habuit, & duplicentur ſibi pœnæ, dum ſuas cumulat alienis, vtque idem conſpectis terribilibus dæmoniorum figuris, ex pauoris magnitudine magnitudinem augeat ſupplicij. De his poſteà: nunc locũ iſtum (quamuis ſub terra ſit) perſcrutemur, vt qualis & quàm triſtis exiſtat, ſaltem ex parte noſſe poſſumus, & cùm nouerimus, cauere enitamur, ne illò concidamus, vnde ſpes nulla reuertendi. *Ignis.* *Locus.*

In Iſaia ſcriptum eſt: Præparata eſt ab heritopheth, ab heri, hoc eſt, à principio. Topheth autem interpretatur gehenna pauoris, vel ampla pœna vitæ ſtultorum, vt per hoc intelligas & horrorem loci, & immenſitatem pœnarum. Deinde ſequitur: A Rege præparata profunda & dilatata, vt ſcilicet capax eſſet multorum, quoniam multi ſunt vocati, pauci verò electi: ſi illorum qui vocati ſunt, numero comparentur. Idẽ Propheta pœnæ quoque genus indicat, dum ſubdit: Nutrimenta eius ignis & lingna multa. Flatus Domini, id eſt, diuina iuſtitia, ſicut torrens ſulphuris ſuccẽdens eam. De hoc alibi idem ait: Et conuertentur torrentes eius in picem, & humus eius in ſulphur. In ijs quidem partim fomenta ignis apparent, partim grauitas fœtoris. Et erit, inquit, terra eius in picem ardẽtem nocte & die, non extinguetur in ſempiternum, aſcendet fumus eius à generatione in generationem, deſolabitur in ſecula ſeculorum. Quomodo deſolabitur in ſecula ſeculorum, ſi res quæ deſolantur, minui *Iſaiæ.30.* *Matth.20. & 22.* *Iſaiæ.34.*

 & defi-

& dificere soleant, & ad nihilū redigi? Alia ergo cōditio infernalis foueæ erit, quæ & ardendo desolabitur, & nunquam ardere desinet, perpetuæq; combustioni perpetuò sufficiet, nec ignis extingui, nec ipsa consumi poterit. Et non erit, inquit, trāsiens per eam: Quia fortasse ignei torrentes illi, vel vbique aduersi & occursantes nequitiæ spiritus transitū denegabūt. Vel aliter: Non erit transiens, ita vt inde exire possit,
Isaiæ 24. dicente Propheta: Congregabuntur in cōgregatione vnius fascis in lacum, & claudentur ibi in carcere. Carcer ergo nuuquam aperiendus homines dæmonesque pariter continebit inclusos, obstructo omni exitu portis æreis vectibusque ferreis, ac seris sempi-
Isaiæ 34. ternis. Hinc igitur idem Propheta ait: Et possidebūt eam onocrotalus, & ericius, & ibis, & coruus habi-
In inferno dæmones et homines. tabunt in ea. Per hæc sanè animalia, quæ in Deuteronomio inter immunda censentur, homines peccatores designat, flagitiorumque immunditia pollutos. Posteà infert: Et erit cubile draconū, & pascua struthionum. Et occurrent dæmonia, onocentaurus, & pilosus clamabit alter ad alterum: ibi cubauit lamia, & inuenit sibi requiem. Ibi habuit foueam ericius, & nutriuit catulos, & circunfodit, & fouit in vmbra eius: illuc congregati sunt milui, alter ad alterum. Miluus quoque ex immundis est. Draco verò diabolus est, vt in his etiam bestiarū vocabulis peccatores & simul improbos spiritus intelligamus. Quod autem ait: Inuenit sibi requiem; non requiem significat qua finitur labor, quia ibi nulla laboris quies est, sed quia sedes domiciliūque non mutatur. Sēper enim in tenebris, & in igne, & in fœtore, & in tumultu, & in luctu, & in omnibus miserijs pœnisque permanebunt. Vnde concludens Propheta, dicit: Vsque in æternum possidebunt eam. In generatione & generationem habitabunt in ea.

Tale ergo erit damnatorum cum diabolo habitaculum,

culum, talis carcer. In quo tenebræ, multò quidē illis tenebris, quibus in AEgypto Pharao flagellatus est, tristiores. In quo ignis, non sicut noster consumēs est, sed longè quàm noster grauius exurens, vt qui in illo torquentur, vehemētiorem morte dolorem sentiant, & mori non possint. In quo picis & sulphuris assiduè bullientis intolerabilis fœtor, fumique omni nausea grauius olentis nunquam desinens exhalatio. In quo etiā omnia perturbās procellarū spiritus, iuxta illud: Ignis, sulphur, & spiritus procellarum pars calicis eorum. Spiritus tamen non qui ardores ignis refrigeret, sed magis flammarum impulsu sæuire cogat: veluti si quis in nemoroso monte vnam tantùm arbusculā incendat, mox flamma ventis agitata totū montē comprehendit, lateq; omnem occupat syluam. Aut si magnis parua conferenda sunt: Veluti cum faber alterno follium flatu prunas in vnum coactas exuscitat, scintillę crepitant, flāma furit, vstrina refulget, & sub prunis positum ferrum cōcepto calore candescit, æraque liquantur: sic procellarum illarum irruente turbine concussum infernale incendium flammarum ingentes globos anhelanti vapore difflabit. O diram loci faciem, ô sortem omnibus seculi huius ærūnis, omni calamitate, omni exilio, omni tormento, omni morbo magis expauescendam, non solùm qui æterna sit, sed etiam quia cunctis vitæ huius (si in vnū conferantur) malis acerbior sit. Sicut enim beatorū gloria verbis explicari nequit, sic nec damnatorū pœna tantum in hac mali est, quantum in illa boni, quoniam inter se opposita sunt, vt dies & nox, lux & tenebræ, vita & mors. Id quidem manifestius patebit, si etiam illud quod superius propositū à nobis fuit, paulò plenius considerabimus, quòd scilicet ignis iste in tenebris micans, non solùm calore cruciet, verūetiam fulgore ipso. Tantum quippe inter fumidas nubes lucis ostentat, vt miseri nihil aliud oculis haurire possint,

Quæ tormēta in inferno.

Psalm. 10.

Comparatio

Quàm horrendi in Inferno dæmones. nisi quod visum aut terrore affligat, aut dolore. Vident igitur præter horribilem inferni situm, formidabiles dæmones in diuersas portentorũ facies ex industria identidem se transmutantes, vt ipsa quoq; deformitate cõturbent eos, quos persequũtur immanitate. Videbũt, inquam, & videndo contremiscent, serpentẽ illum antiquum, colubrum tortuosum, Mammonam iniquum, Satanam dolosum, Asmodæum cruentum, Belial peruersum, Beelzebub, dæmoniorum Principem. Videbunt & illos beluinos ferosque spiritus,
Isaie 34. quos Isaias Propheta bestias, Dracones, Struthiones, Pilosos, Vlulas, Syrenas appellat. Videbunt Behe-
Iob 40. moth illum immanem, cuius (vt in Iob legitur) fortitudo in lumbis, & virtus in vmbilico ventris, qui stringit caudã quasi cedrum, & absorbet flumina, &
Idem 41. depascitur montium fœnum. Videbunt parem illi, vel eo etiam vastiorem, Leuiathan, cuius per dentium gyrum formido, cuius corpus quasi scuta fusilia, cõpactum squamis se prementibus, cuius sternutatio splendor ignis, oculi & palpebræ diluculi, de cuius ore procedunt lampades, & de naribus fumus, cuius halitus prunas ardere facit, & in cuius collo moratur fortitudo, & in cuius faciem præcedit egestas, qui feruescere facit quasi ollam profundum maris. Denique de quo dicitur: Non est super terram potestas quæ comparetur ei, qui factus est vt nullum timeret, omne sublime videt, & ipse est Rex super omnes filios superbiæ. Nemo me Poëtarum commenta loqui putet: de veritatis fonte haurimus quæ dicimus. Ibi ista leguntur, vbi nefas est credere quicquam inesse fabulosum, aut mendaciter confictum, sed vel mysterio adumbratum, vel ita vt res habet positum.

Videbunt ergo & fabrũ illũ de quo per Isaiam ait
Isaie 54. Dominus: Ecce ego creaui fabrũ sufflantem in igne prunas, & proferentem vas in opus suũ, & ego creaui interfectorem ad disperdendum. De quibus Naum Propheta

Propheta loquitur, dicens : Clypeus fortiũ eius ignitus, viri exercitus in coccineis, aspectus eorum quasi lãpades, quasi fulgura discurrẽtia. Et quorũ sæuitiam Abacuc admirans, ait : Omnes ad prædam venient, facies eorum vẽtus vrens, & congregabit quasi arenã captiuitatem, & ipse de Regibus triumphabit, & tyranni ridiculi eius erunt, totum in hamo subleuabit, traxit illud in sagena sua, & congregauit in rete suum. Expandit, inquit, sagenam suam, & semper interficere gentes nõ cessat. Aderunt ibi & feræ bestiæ à Daniele quondam visæ : Leæna expandens alas, Vrsus dentibus infrendens, vt comedat carnes plurimas. Pardus quoque cum quatuor alis & totidem capitibus. Alia etiam bestia dentes ferreos habens magnos, & vngues ferreos, comedens atque comminuens, & reliqua pedibus conculcans, & alia quæ Propheta se conspexisse commemorat, supra modum monstrosa atque horrenda. Aderit & ille qui de cœlo cecidit in terram, cui data est clauis putei abyssi. De quo puteo (vt in Apocalypsi scriptũ est) ascẽdit fumus sicut fumus fornacis magnæ. Et de puteo, inquit, exierunt locustæ in terrã .i. dæmoniorũ agmina in eos qui terrena bona beatitudinẽ putant. Et data est illis potestas, sicut habent potestatem scorpiones terræ, & præceptum est illis ne læderent fœnum terræ, id est, humiles. Neq; omne viride, in quo scilicet fidei, spei & charitatis viget succus: neq; omnem arborẽ, hoc est, eum qui à terra sese erigens cœlestia contemplatur, & bonorum operum fructu exuberat. Sequitur : nisi homines qui non habent Signum Dei in frontibus suis. Electos enim, & sanctos & fideles offendere nequeunt, sed illos duntaxat, qui licet labijs Deum honorent, corda tamen procul ab eo auersa gerunt, quibus dicturus est : Nescio vos. Discedite à me omnes qui operati estis iniquitatem. Attendendum autem quales locustæ istæ, quàm terribiles. Et similitudines

Naum 2. *Abacuc 1.* *Daniel 7.* *Apoc. 9.* *Matth. 15.* *Marci 7.* *Matth. 25.* *Apocal. 9.*

locuſtarum, inquit, ſimiles equis paratis in prælium, ſuper capita eorum tanquam coronæ ſimiles auro, & facies eorum ſicut facies hominũ,& habebãt capillos ſicut capillos mulierum, & dentes earũ ſicut dentes leonũ erant,& habebant loricas ſicut loricas ferreas, & vox alarum earum, ſicut vox curruum equorum multorum currentium in bellum, & habebãt caudas ſimiles ſcorpionum, & aculei erant in caudis earum. Prætereà; Vidi, inquit, equos in viſione, & qui ſedebant ſuper eos, habebant loricas igneas, & hiacynthinas, & ſulphureas, & capita equorum erant tanquam capita leonum,& de ore eorum procedit ignis, & fumus, & ſulphur. Porrò caudæ,inquit,eorum ſimiles ſerpentibus habentes capita, & in his nocent.
Idem 13. Aliam quoque Beſtiam vidit aſcendentem de mari, habentẽ capita ſeptẽ,& cornua decẽ,& ſuper cornua decem diademata, & ſuper capita eius nomina blaſphemiæ. Et beſtia quam vidi, inquit, ſimilis erat Pardo, & pedes eius ſicut pedes Vrſi, & os eius ſicut os Leonis. Ac ne plura huiuſcemodi proſequi longum ſit, flamma illa ad hoc tantum lucebit, vt hæc vel his ſimilia monſtra obijciat obtutibus impiorum. Etſi enim iſta, quæ à Iohanne vel Prophetis relata ſunt, ad allegoricos ſenſus referri ſoleant: nihil tamen obſtat, quin ipſi impuriſsimi ſpiritus in haſce formas (vel potius deformitates) vertere ſeſe & poſsint, & velint,vt homines quibus ſemper infenſi ſunt, formidine ipſa vexent, antequam verberibus cædant. Quòd ſi ſanctiſsimis viris quandoq; tales apparuêre, quomodo non apparebunt damnatis? Et ſi illis iniuriam inferre auſi ſunt, quibus nocere Chriſto protegente non poterant; quantò magis eos infeſtabunt,in quos iam ſæuiendi ius accipient? Iob iuſtum
Iob. Sathan humani generis inimicus, impetrata in eum poteſtate opibus exuit, liberis orbauit, ſeruis priuauit, vlcere percuſsit. Inſuper quoſdam qui calamitati-

mitatibus eius insultarent, concitauit. Idem beatos Apostolos veluti triticum cribrare expetiuit. Paulum vas electum colaphizauit. Antonium Alexandrinum Abbatem fustibus commitigando tantùm non exanimem reliquit. Machario bipennem manu vibrans hostiliter minatus est. Hilarionem variarum portentis vocum terrêre aggressus est, & eiusdem orantis dorso insiliens, latera calcibus, ceruicem flagello verberare non timuit: & eis parcet, qui sibi traditi erunt, quos igneis vinctos catenis trahet secũ in abyssum? Sed & ipse in igne cruciabitur. Dolore ergo stimulatus, acrius ad inferendam homini iniuriam insurget.

Appstoli. *Paulus apostolus.* *2. Corin. 12.* *Antonius abbas.* *Macharius* *Hilarion.*

Diximus de terrore qui dãnatis per lucem gehennalis ignis incutietur; dicamus nunc de dolore. Sicuti enim monstrosas dæmonũ species in lumine illo atro caliginosoque concernendo formidabunt: ita eorum supplicia, quos in vita charos habuerunt, intuendo magis tristabuntur. Frater fratri commiserebitur, filijs parentes, parentibus filijs, amicis amici. Dumq́ue inuicem quilibet nunc suo, nunc alieno malo dolent, duplicabitur omnibus grauitas mœroris. Hinc sanè diues ille sepultus in inferno, multum de fratribus quos superstites reliquerat solicitus, mitti ad eos Lazarum precabatur, vt ab ipso admoniti cauerent eò deuenire, vbi illorum afflictio suæ pœnæ additamentum foret. Audiuimus quosdam in furto deprehensos, cum coram Iudice constituti crimen negarent, patienter tormenta tulisse. vbi autem & filios in quæstionem adductos conspexissent, eorum ferre supplicium nequiuisse, atque continuò furtum confessos. Et si necem ipsi subire maluerunt, quàm liberis fidiculas intendi videre: quali quantaque premerentur tristitiæ acerbitate, si vnà secum in inferno illos ardere vidissent, & flebiliter exclamare, & ab ijs qui ope indigent, opem implorare? Puto & ipsi exclamassent obsecrantes, vt tota in se verterentur incendia, & illis

Dolor damnatorum in inferno.

Diues purpuratus. *Luc. 16.*

leuaretur

leuaretur pœna. Aut si id effici non liceret, vt saltem procul ab eis, vbi etiam grauioribus atterendi supplicijs essent, secedere sibi permitteretur, tantũ ne illos, quos genuissent, vri aspicerent, gemere audirent, affligi angique sentirent. Denique in imo infernalis barathri flendo demergi ac defigi præoptassent, & vt hunc vnum effugerent, omnes alios dolores non ita graues credidissent. Ad augendam ergo reorũ anxietudinem atque ærumnam, ignis iste (sicuti diximus) non modò torrebit, sed etiam splendoris aliquid diffundet, illarum duntaxat rerum videndarũ copiam suppeditans, quæ spectantibus multò plus afferent molestiæ, quàm si etiã ipsas tenebræ caliginosiores occuluissent. Et de hoc hactenus: nunc patientium pœnas, vtrum diuersæ sint, perpendamus.

Pœnarum diuersitas. Diuersas esse nulli dubium est, nisi cui fortè libuerit Stoicorum more vitia omnia paria esse definire, vt pares etiam pœnæ vitiorum sint. Quæ quidẽ sententia toto Catholicæ veritatis theatro exploditur & exibilatur. In Lege quippe veteri Sacerdos eos, qui lepræ *Leuit. 13.* morbum contraxerint, considerare iubetur, ac diiudicare, alba, an nigra, an rufa sit: diuersa autem lepræ genera, diuersitatem significant peccatorũ. Lex etiam illum qui infamauerit vxorẽ, verberibus afficiendum *Deut. 22.* decernit. Qui verò alienam stuprauerit, lapidibus obruendum iubet. Inæqualis pœna inæqualitatẽ criminis indicat. Idcirco de iis quoque qui verberandi sunt, mandatur, vt pro mensura peccati, fiat & plagarum modus: Et plures plagæ irrogentur ei, cuius gra-*Deut. 25.* uior fuerit culpa. Sed ne quis differentiã hanc in præsenti vita, non in futura haberi cauillari possit, in Sa-*Sapien. 6.* pientiæ libro scriptum est: Iudicium durissimũ in eos qui præsunt, fiet, & potentes potenter tormenta patientur, & fortioribus fortior instat cruciatio. Cur ita, nisi quia in eodem quoque genere peccati, magis delinquit is qui dignitate præcellit? Adhæc etiam in Euan-

Euangelio perſpicua eſt criminum & animaduerſionum diſcretio. Omnis, inquit, qui iraſcitur fratri ſuo, reus erit iudicio. Qui autem dixerit fratri ſuo racha, reus erit concilio. Qui autem dixerit, fatue, reus erit gehennæ ignis. Fruſtra nimirum fieret iſthæc diuiſio, ſi nulla eſſet vitiorum diuerſitas, & ſi alia leuius, alia grauius non punirentur. Aut ſi diuerſa non ſunt, cur qui verbum dixerit contra filium hominis, remittetur ei? qui autem dixerit contra Spiritum ſanctum, nõ remittetur ei, neque in hoc ſeculo, neq; in futuro? Quare illo nequam ſpiritu cum ſeptem aliis nequioribus ſe (differens enim etiam ſpirituum nequitia eſt) reuertente ad eum à quò exierat, fiunt nouiſsima hominis illius peiora prioribus? Quamobrem ſeruus qui cognouit voluntatem domini ſui, & non ſe præparauit, & non fecit ſecundùm voluntatẽ eius, vapulabit multis; qui autem non cognouit, & fecit digna plagis, vapulabit paucis? Quomodo denique Iudæ peccatum maius dicitur Pilati peccato, dicente ad Pilatum Domino: Non haberes poteſtatem aduerſum me vllam, niſi tibi datum eſſet deſuper; proptereà qui me tradidit tibi, maius peccatum habet. Quòd autẽ aliud alio leuius ſit, minusq́ue noxæ habeat, Iohannes Apoſtolus declarat, dicens: Qui ſcit fratrem ſuũ peccare peccatum non ad mortem, petat & dabitur ei vita peccanti non ad mortem. Eſt peccatum ad mortem, non pro illo dico vt roget quis. Grandis diſtãtia, alteri peccanti vita orando impetratur, pro altero qui in morte eſt, ne orare quidem permittitur. Igitur ſicuti diſtincta ſunt delictorum genera, ita & delinquentiũ ſupplicia diſtincta ſunt.

Matth. 5. Matth. 12. Matth. 12. Luce 11. Luc. 12. Iohan. 19. 1. Iohan. 5.

Est Gehenna & caminus ignis inextinguibilis, eſt vermis & tinea immortalis, ſunt tenebræ aliæ exteriores, aliæ interiores, eſt profundum & puteus abyſsi, ſunt glareæ cocyti, ſecundũ quòd dicitur: Dulcis fuit glareis cocyti; eſt ſicut calor, ita & frigus, iuxta illud:

Tormentorũ genera. Iob 21.

Ad

Iob 24. Ad nimium calorem transiet ab aquis niuium. Sunt spiritus creati ad vindictam; sunt pix, sulphur, grãdo, sitis, fames, mors, scorpij, serpentes, est romphæa vindicans in exterminiũ impios, est absynthium, & aqua fellis, est turbo indignationis Domini, & tempestas erumpens & irruens super capita iniustorũ. Est & de quo superiùs dictũ est, procellarũ spiritus, qui flammas non sinit quiescere, neque prunas consopiri, aut cinere obduci. Sunt denique omnia mala, & nihil prorsus boni, & hoc vnum omnium pessimum, nulla vnquã neque minuendæ, neque finiendæ tantæ acerbitatis expectatio. Quam rem quidam admirantes, quæsiêre qua ratione iustum esset, quòd criminibus, quæ tam breui temporis spatio perpetrantur (breuis enim est vita mortalium super terram) pœna constituatur æterna. Quibus responsum est, hoc non tantùm diuinæ, verumetiam humanæ conuenire seueritati atque censuræ, vt scelera quædã, licet horę vnius vel puncti momento commissa fuerint, plurimorum annorum mulctentur exilio, diuturniore carcere castigentur, longioribus discutiantur tormentis, quoniam non tam tempus in peccando spectatur, quàm pondus. Peccat qui vno ictu homicidiũ peragit, peccat qui tota die verba blaterat otiosa, & absque intermissione garrit atque argutatur, & cùm vterque peccet, alterque multũ temporis, alter parum in peccando conterat: homicidium tamen pœna interdũ longiore punitur, inconsulta verò loquacitas ne breue quidẽ coërcetur. Deinde tametsi ad delinquendũ non multũ temporis hominibus præscriptũ sit, animus tamẽ illius quem nunquã delictorũ pœnitet, qui nunquam male agere cessat, tendit in infinitũ. Et vt Gregorius inquit, vellent iniqui semper viuere vt semper possint peccare: ideo iustè quidẽ flagello plectuntur sempiterno. Prætereà vt appareat, qualis quantusq; sit qui offensus est, oportet vt offensor ipse & grauissimè & diutis-

Quare pœna æterna constituta sit temporaliter peccantibus.

& diutißimè, id eſt, ſine fine puniatur. Huc accedit, quòd ei quidē qui breui tēpore peccans ęternis addicitur ſuppliciis, non fit iniuria neque dolus, quoniam antequàm peccaſſet, hæc eadem peccantibus propoſita eſſe non ignorauit. Sciuit etiā, quòd ſi breui tempore virtutis opera exercere ſtuduiſſet, æterna remuneratione ſe fuiſſe potiturum, & tamen virtute contempta vitiū ſequi maluit. Quis ei, quæſo, fraudi fuit? quis eum in illam nunquàm ſatiabilem carnificinam præcipitauit, niſi ſuamet peruerſa in eligēdo mala voluntas? Ad aquam ineffabilis dulcoris manum extendere poterat, & prunis potius ardētibus eam immerſit. Talibus per Prophetam dicitur: *Ecce vos omnes accendētes ignem, accincti flammis, ambulate in lumine ignis veſtri, & flammis quas ſuccendiſtis.* *Iſaiæ 50.* Profectò quiſquis infinitæ beatitatis promiſſa paruipendit, infinitæque calamitatis minas non timet, quando & has euadere licet, & illa promereri, dignus eſt cruciatibus infinitis pro tanta animi ſui temeritate, tantaque ſtultitia. At aliquis fortaſſe incredulus eiuſmodi minis non adhibet fidem: tantò magis meretur illas experiri, vt quod credere noluit libens, credat inuitus: cognoſcat quia vera ſunt, quæ falſa eſſe impiè dubitauit: tradatur diabolo & angelis eius, qui non credidit Chriſto & Apoſtolis eius.

Quoniam autem docuimus, diuerſa eſſe ſupplicia, ne quis aliqua vt aliis minus dura, ita etiam non multum acerba putet, ideoque ad euitanda negligentior efficiatur: oſtendemus ea quoque quæ illic leuiſsima ſunt, omnibus quæ hîc habentur eſſe grauiora. Nihil hîc quidem tam triſte eſt, tam luctuoſum, vt non habeat aliquid conſolationis. Pauper es, ſiti, fame, nuditateque confectus: inuenies qui miſerebitur & ſtipem porriget. Incurabiles morbi doloris interualla habent, & poſt vehementem acceſsionem, vel feſtina remiſsio expectatur, vel protinus exitus. Perpetuum exilium

Quod minima in inferno pœna maior ſit illa, quæ hic habetur maxima.

Auguſti. in pſalm. 37.

exilium non adimit patriam, sed mutat, & plerisque natale solum reliquisse vsui fuit. Qui in latomiis vinculisve coartantur, aut perfractis claustris, aut Praesidis miseratione euadere sperant. Qui cęditur mutilatur, vritur, in equuleo suspenditur, vngulis raditur, virgis verberatur, cruci affigitur, membratim discerpitur, omnia denique quę crudelium tyrannorum furor adinuenit tormenta, in suo ipso corpore excipit, quantò vehementior dolor est, tantò citius finem affore doloris confidit, & totum quem intolerabiliter sustinet angorem, se morte mox effugiturum gaudet. Soli illi qui ad tartarum relegantur, nihil penitus habere possunt vnde conquiescant, nedum vnde gaudeant. Quis enim illic miserebitur, vbi omnes miseri sunt? Quis consolabitur, vbi omnes lugere nō cessant? Quando dabitur vel modica tormentorum intermissio, vel vllum leuamen, vbi vrens ignis nunquā extinguitur, rodens vermis nunquam moritur, vexantia dæmonia nullo labore defatigantur, nulla crudelitate satiantur? Quis postremò malorum sperari terminus poterit, vbi diuini Iudicij irreuocabilis maledictio in æternum perseuerabit? Deinde vitæ huius aduersitatum tribulationumque causa hæc ferè est, vt aut iustus per patientiā coronetur, aut peccator per timorem corrigatur. sed causa gehennæ ignis alia non est, quàm vt obstinatus, quem nunquā flagitij pœnituit, nunquam careat tormento: hîc ira, illic pietas Dei est. Nónne ergo satis patet, grauiorē esse animaduersionem Dei irascentis, quàm castigationem diligentis? Verberat aliquis filium, sed vt à vitiis deterreat: verberat hostem, sed vt interimat. Nónne igitur leuissimus in hostem ictus durius feriet, quàm maximus in filium? Sic & minima in inferno pœna maior est, quā quæ hîc inferri potest maxima, quoniam hîc filij, illic hostes Dei sunt: quanquam multi & hîc hostes, sed ita vt esse possint filij. Hoc idem nobis contrarij quoque

ratio

ratio suadet. Nam quemadmodum in cœlesti gloria minimo beatorum ij, qui in terra felicissimi existimantur, comparari nequeunt: ita è diuerso qui in inferno minimum miser est, omnibus quæ supra terram haberi possunt miserijs, miserior est. Quantò itaq; plus haurit gaudij, qui in cœlo minimus est, quàm qui in terra maximus: tantò plus pœnæ sentit, qui inferno minimam sentit, quàm qui maximam in hoc seculo.

De reuelationibus infernalium pœnarum Caput XIIII.

HIs rationibus addamus etiam reuelationum argumenta, vt eorum ipsorum, qui vel periêre, vel à perditionis limine reuocati sunt, confessionibus, quāta pereuntium infelicitas sit, certius innotescat. Audiuimus epulonem diuitem de Euangelio per quàm lugubriter conquerentem, & sancto Patriarchæ supplicantem, vt mitteret Lazarum, qui intincto in aqua digito guttulam vnam linguæ suæ instillaret, eò quòd totus in igne arderet totusque cruciaretur. Quanta ergo calamitas est sic torreri, & vna aquæ gutta indigere, nullaque postulatione eam impetrare posse? Sed huic tam ingenti miseriæ additur prçteritæ felicitatis amara recordatio. Responsum enim accipit: Memento quia bonis multis in vita fruebare, Lazarus verò pressus erat malis: tu nunc cruciaris, ille consolatur. Additur & fratrum superstitum irrequieta solicitudo, cùm tam vehementer expauescat, ne eandem & illi perniciem sortiantur, quos fortasse sciebat haud alijs moribus viuere, quàm ipse vixerat. Non ergo satis est flammis excoqui, & ne linguam quidem tanti ardoris habere expertem: multiplicium insuper curarum perpetua anxietudine exæstuandum est. *Diues purpuratus; Lucæ 16.*

STACTAEVM Ephesium Iohannes Apostolus, dum efferretur, ad vitam reuocatum percunctatus dicitur: Quid in alio orbe de illis duobus fratribus dis- *Duo Iohannis discipuli.*

cipulis suis viderit, qui sibi aliquandiu religiosè adhærentes, rursum per inconstantiam lubricitatemque desciuerant. Cùm ergo is quantam beatitudinem cum quali infelicitate permutassent, coram recensuisset, cōtinuò illi ambo omnes diuitias paulòantè repetitas acceptasque (hæ autem erant virgæ in aurum versæ, & lapilli in gemmas) vt his redimerent possessiones, quas pro amore Christi distraxisse dolebant, ad pedes Apostoli effudêre, multis cum lachrymis rogantes veniam ac dicentes, omnia se perpeti paratos, tantùm vt pristinam gratiam apud Deum sibi recuperare liceret. Nequaquam tam citò tantas opes iterum contempsissent, & ad Apostolicam reuersi fuissent egestatem, nisi certò cognouissent, & omnibus opibus maiorem esse Paradisi gloriam, & omni egestate angustiorē inferni ærūnam. *Abdias.*

Caluaria cuiusdam Ethnici.

MACHARIVS Alexandrinus dum aliquando per Scythioticam solitudinem deambularet, caluariam hominis humi iacentem conspicatus, cœpit per Christum Iesum obsecrare & interrogare, cuius fuisset dum viueret, quóve nunc in loco animus quondam inhabitatot suus degeret? Grande miraculum: aridum ôs, carneque & neruis nudum prorupit in vocem, ac se gentilem fuisse, proximique vici indigenam, respondit: nunc verò in foueam baratri infernalis tam altè retrusum angustiari, quàm procul à terra distet cœlum. Sed etiam se inferius corruere Iudæos incredulos, & ipsis inferius hæreticos Christianos, qui reuelatam diuinitus veritatem mendacibus peruertere sententijs moliuntur. Meritò quidem ipsi hæretici & Gentilibus, & Iudæis, damnabiliores sunt. Nam vtrique illi apertè cum Ecclesia pugnant: hi verò amicitiæ simulatione ex insidijs nocent, & cùm se Christianos nuncupent, nulli Christianos perniciosius lædunt. *Sur. Tom. 1.*

Cadauer cuiusdam rustici.

EADMVNDO Cantuariensi Archiepiscopo die quadam in visu apparuisse ferunt, latè patentem campum,

pum, squalentibusque aruis vastum, & in eo rustici cuiusdam sola vitæ prauitate nõ ignobilis, exanime corpus ab ingenti coruorũ multitudine certatim impeti, distrahique & dilacerari. Deinde compertum ea ipsa die rusticum illum fuisse vita defunctum. Quid mali, quid iniuriæ vsquam esse potest, quod nequissimi spiritus damnatorum animabus illic in inferno non irrogent: si hic in cadauera eorum tam auidè debacchantur?

IOSAPHAT Auenir Indorum Regis filius Barlaã Eremitæ industria & disciplinis ad Christianitatẽ cõuersus, meretriculæ cuiusdam forma blanditijsque & procacitate captus fuisset, nisi diuina miseratione contigisset, vt parumper obdormiscens, & Sanctorũ gloriam, & damnatorum pœnas videret. Eo somno confirmatus, in castitatis proposito perseuerauit. Tyrunculus adhuc in fide erat, & puto turpis voluptatis tam violentæ solicitationi succubuisset, nisi per huiuscemodi visum, & Paradiso delicias omnibus mundi oblectamentis magis expetisset, & omnibus formidalibus ipsa inferni tormenta magis expauisset. Si ergo ista per speculum & in ænigmate, & quãdam soporis vmbram visa tantam vim habuêre, quid virium quantumque efficaciæ haberent, ita vt sunt, conspecta? *Damasc. in vita Barlaam, c. 36.* *Iosaphat Regis filius.*

SICVTI conspexerant tres illi Ierosolymis bis morte defuncti, de quibus tunc quoque mentionem fecimus, cùm de Purgatorio tractaremus. Qui (vt Cyrillus tradit) ad destruendam hæresim quandam precibus ipsius Cyrilli & Eusebij, Hieronymique iam cum Christo regnantis meritis, qua die mortui fuerant, resuscitati sunt. Tunc palàm testari cœperunt, se Hieronymo duce loca Paradisi inferni, Purgatorijque perlustrasse, & cùm damnandi essent, eiusdem apud Deum gratia antequàm iudicarentur, ad vitam redire iussos. Enarratis igitur omnibus quæ vidissent, sola infernaliũ *Tres à morte ad vitam reuocati.*

pœnarũ recordatione à lachrymis se temperare nullo modo poterant, quòd dicerent, tales ac tantas esse pœnas illas, vt nullæ penitus excogitari possent cum ipsis comparandæ. Itaque sine intermissione flebant, donec peracta viginti dierum pœnitentia, rursum (vt prædixerant) suis exuti corporibus decessêre, non vt prius ad mortem, sed ad vitam. Perpendamus horum testimonio, horumq́ue luctu, quàm immensum malum sit illud, quod cum nullo malo conferri queat, & cuius timor lachrymas cohibere non sinebat. Horum quoque pœnitentiam imitemur, qui tam pauculorum dierum fletu tantam euaserunt perniciem, & simul beatitudinẽ consecuti sunt æternam. *Inter Epist. August. Epist. 206. cap. 2. & 3.*

Rufus Cyrilli nepos. Idem Cyrillus refert, dum mœstus oraret, indicari sibi petens, qualiter se haberet Rufi nepotis sui nuper defuncti anima, se fœtorem primò sensisse supra modum grauem, neque naribus omnino nisi compressis tolerabilem, mox deinde Rufum conspexisse catenis candentis ferri præcinctum, flammas fumo mixtas ore vomentem, & toto prorsus corpore ex ardoribus quos intra se habere videbatur, scintillantem. Cumq́ hoc spectaculo conterritus miraretur, & vehemente expauidus quæreret, quam ob culpam iuuenis moribus integer, & ob id quondã omnibus charus talibu pœnis dignus iudicatus esset, ob eodem didicisse, nihil ei aliud crimini fuisse datum pro quo ita vexare tur, præter aleæ lusionem, quoniam ipsa identidẽ vs esset, & leuissimum vel nullum peccatum existimã illud Sacerdoti confiteri neglexisset. O seuera diui iustitiæ iudicia, & expauescendum examen! Si vnu in homine vitium, tot virtutibus quæ eidem inera non est compensatũ, vt ipse à damnatione liber es quomodo illis compensabitur, qui pleni flagitiis n la cum probitate decedunt? Et si tam sæuos patie tur cruciatus aleæ lusor: quales, quæso, passuri sint

nera

nerator, fur, adulter, homicida, vel hæreticus, vel idololatra ? Non dubitamus, quin isti grauius peccent: proinde nec dubitemus, præter hæc Rufi supplicia esse adhuc quædam multò grauiora. *Ibid.c.14.*

Exempla quæ sequuntur, de beati Pontificis Gregorij Dialogo recitabo, ne quis ambigat, quin ea verissima sint, quæ tanto teste proferentur. *Gregorius Papa.*

Quidam in finibus Valeriæ Prouinciæ ægrotans, priusquàm Seuerus Presbyter ad ipsum à peccatis absoluendum aduenirer, diem suum obijt. Mox eiusdem Seueri lachrymis ac precibus, annuente Domino, reuixit. Interrogatus quid sibi cùm è corpore migrasset, contigerat, respondit se à quibusdam hominibus nigrioribus quàm Aethiopes sunt, & qui ore naribusq; ignem efflabát, repentè correptum fuisse, & per opaca loca, atque aspera raptim deductum. Sed dum adhuc deduceretur, à candidissimis iuuenibus, multaq; luce coruscantibus obuiam factis dimitti, ac vitæ pristinæ restitui iussum, quòd dicerent Seuero Presbytero hoc poscenti Deum concedere. Igitur cùm peccata sua eidem confessus pœnitentiam peregisset, die septimo iterum, sed felicius, obdormiuit. Terribiles illi nondum confesso, cùm per tenebras traheretur, dæmones fuêre, haud dubiè terribiliores futuri, si ad gehennã vsque pertraxissent. At verò quam fortis Seueri pietas, quàm potens meritum, qui de ore tam rapaciũ luporum eripuit prædam, & animam ab Orci faucibus auulsam inseruit cœlo? Ex quo liquet, tunc maximè Sanctorum precibus nobis opus esse, cùm expiramus. Iam iudicatis nihil proficiunt preces: Nulla est in inferno redemptio. *Greg. Dial. lib. 1. c. 22.* *Quidã Seueri precibus vitæ restitutus.* *Orcus, id est infernus.*

Neque enim Theodoricum Italiæ Regem Arrianum, ne in interitum rueret æternum, sua tenere vis, suusque valuit potentatus. Quem Solitarius quidã in Lipara Siciliæ Insula Deo seruiens, in foueam illã quæ flammas eructat, vinctũ deiici, vidit à Iohanne Papa, *Theodoricus Rex.*

Symmachoque Patritio, quos ille Catholicam tue-
tes fidem non multò antè occiderat. Meritò ab ip
præcipitari visus est, quos ipse præcipitatos in mo
ignominiam putauit, dum martyrio coronarētur. I
prehensum quoque est, eodē die ipsum interiisse, q
talia de illo Solitarius viderat. *Ibid. lib. 4. c. 30.*

Ignis in Siciliæ insulis.

Opinor locum illum in quem est deiectus, sicut
alia quæ in illis circa Siciliā insulis, atque in ipsa S
lia perpetuò ardere constat, infernæ fornacis infu
bulum esse, & flammas ac fumū ipsum inde à geh
næ igne sursum versus euaporari. Si enim is ignis e
dem cùm nostro naturæ esset, vnde illi materia su
ceret, per tot iam secula assiduè flagrāti? Nónne ia
pridem insulas illas omnes in nihilum redegisse? Is
go ignis est, qui ad cruciandum factus est, non ad
sumendum, nisi fortè quod consumptum aut po
plus adiiciat. Si quis autē nosse cupit, quàm alta p
funditas sit, à summo ore bullientis foraminis ad v
mum vsque inferni fundum, Theodoricum inter
get, quem ideò totum præcipitiū illud emensum c
dimus, quia nullum crimen grauius est, quàm ab
clesiastica dissentire veritate, & Hæresum prauit
bus implicari. Quò autem minus dubitemus,
apud inferos tormentorum ignem, huc vsque ill
nostris oculis visendum diuina prouidētia iussit p
micare. *Ibid.*

Hæreseos crimen quā grauissimū.

Eumorphus & Stephanus Optio.

Quod ita esse, Eumorphi quoque Romani Gallę
duæ filij exemplo probari potest. Qui cùm anim
ageret, clamare cœpit, dicens: Pergite citò accersit
mihi Stephanum Optionem. Ecce enim nauis aml
nunc ad Siciliā vectura in portu nos præstolatur, i
ora soluit, iam vela suspendit. Insanire putabatur,
nec rursus morantes famulos increpās: Non insa
inquit, agite, iam ite, si libet, & quod vos volo, pe
cere ne cunctamini. Dum eūnt, audiunt Sthephan
illum decessisse: dum redeunt, Eumorphum ex

ctum offendũt. Vtriusque exitus eodem temporis puncto contigit, vt talis euentus doceret, haud temere visum eos ad Siciliã euocari, vbi Ethna sicut & infernus igni flagrat inextinguibili. *Ibid. c. 35.*

Reparatus Romanus & Tiburtius Presbyter.

Prosequamur adhuc ignis huius non leuia visa, vt aliorum casus repetẽtes discamus nobis cauere. Quo tempore Gothi Italiam vastabant: Reparatus Romanus improbus magis quàm ignobilis vir, dum defunctus plangeretur, reuixit. Et mittite, inquit, ad Ecclesiam Laurentij Martyris sciscitatum, quid Tiburtius presbyter agat. Vidi enim eum rogo impositũ acriter torreri, vidi & alium rogum, qui flammæ mucrone cęlum lambere videbatur, de flamma quoque vocem erumpentem audiui, quæ indicaret quis ille esset; cui pœna parabatur. His enarratis, repentè obmutuit, nõ sydere, sed morte percussus, atque iterum illuc vnde redierat abiit. Tiburtius etiam infelicem animã tunc exhalasse compertus est, de quo hominũ quoque præiudicium factum fuerat, nemine non vitam illius detestante. Cùm enim Presbyter esset, nihil Presbyteri habebat, præter figuram ac nomen. Reparato autem alios admonendi, non sui à perditione liberãdi copia data erat, Deo per illum cæteris consulente, vt cauerent eorum vitia imitari, quos ad Gehennam damnatos satis certo indicio cognouissent. *Ibid. cap. 31.*

Curialis ardens in sepultura.

In Valeriæ prouinciæ regione fuisse Curialis quidã perhibetur, qui cùm in Vigilia Paschæ filiam cuiusdã sibi amicissimi iam adultam ad Baptismum tenuisset, contracta spirituali necessitudine eam illo die secum manere petiit, concessam lautè atque opiparè accepit, & quasi à se genitæ amoris signa ostendit, longè alium amorem cælans in corde. Nocte enim superueniente, misellam nihil tale timentem inuadens, vitiauit. Cæterùm cùm illuxisset, tanti sceleris conscius ad Ecclesiã procedere verebatur; ne tamẽ de se suspitionem aliis generaret, si tam solenni festo Missæ non

interesset, perrexit non cum modico diuinæ vind
timore, sed diei illius impunitas reliquorũ secur
suppeditauit, quasi verò malorum obliuiscatur D
si non ita citò castiget. Die igitur septimo post cō
sum flagitium cùm sanus ambularet, repentè co
dit mortuus. Cùmque sepelissent eum, flamma d
mulo erumpens ardere non desiit, donec cadau
mul cum conditorio consumpsit. Hinc coniecta
bet, quantò vehementius anima eius viuens ac se
torqueatur in inferno, cuius exanime & insens
corpus comburi dignum fuit in sepulchro. *Ibid*

Petrus Monachus. Monachus quidam natione Hiberus, cui Petro
men fuit, cùm non satis monasticè viueret, mortẽ o
Mox autem corpori restitutus, dixit se vidisse infe
tormenta, perpetuumq; Gehennæ ardorem. Cum
propè esset vt & ipse in ignem proijceretur, ab An
fuisse ereptum, & ad mortalem vitam quam reliqu
redire iussum, hoc addito, vt iam disceret qualiter
deinceps viuendum esset. Intantum itaque posteà
mutatus est, vt ipsa corporis maceratione se vidiss
staretur, quod tantoperè timeret. *Ibid. c. 36.*

Stephanus Romanus. STEPHANVS Romanus vir sua ætate illustris,
stantinopolim profectus, in valetudinem incidens
decessit. Et quoniã ij qui illum comitati fuerãt, of
gratia corpus eius ad patriã referre volebant, quæs
est pollinctor qui illud exenteratũ sale condiret, n
itinere putresceret. Pollinctore tunc non inuẽto, is
mortuus iacebat, die postero exurrexit viuus, vix
posteà non parũ diu, sed minus quã debuit emend
adeò quosdam ne visa quidem horrenda ita terrent
corrigãt. Igitur narrare solebat, tunc se ad inferos
ductum vidisse formidabilia illa quæ olim audita n
crediderat, & dum veluti reus ante Iudicis trib
nal sisteretur, dimitti iussum, reprehenso errore
Stephanus Ferrarius. rum qui ipsum adduxerant, cùm non ipse, sed Step
nus Ferrarius adduci iussus esset: se itaque restitu
cad

eadem hora Ferrarium hunc vicinum suum defunctum fuisse, & tantæ visionis fidem fecisse, ne somnium putaretur. Quòd autem non se satis correxerit, hoc quod sequitur exemplo, perspicuum erit. *Ibid.*

Miles quidam.

Miles quidam in eadem vrbe Roma pestilentiæ morbo extinctus, cùm reuixisset, dixit, apparuisse sibi pontem angustum, fluuiumque subter labentem, tetrum admodum & caliginosum, ac foetore incredibili grauem. At verò ad vlteriorem ripem loca amoena, & quæ oculos florum varietate, nares odorũ fragrantia, multum præcipueque obiectarent, tum habitacula passim disposita diuini cuiusdam nitoris ac formæ, sed inter ipsa vnum cæteris maius elegantiusque, quod totum aureis laterculis adhuc construebatur, cui autem cõstrueretur, se scire nequiuisse. Considerasse tamen, quòd iusti pontem securè pertransirent, reprobi verò laberentur, & in fluuium ruerent. Tunc vidit (vt aiebat) Peregrinum Presbyterũ tam inoffense per angustias illas gradum tulisse, quam hic piè vixerat. Sed inter eos quoq; qui ceciderant, quosque rapidi gurgitis spumosi vortices agitabant, vidit Petrum ecclesiasticæ familiæ Irenarcham, qui quadriennio antè obierat, ferreis vinculis complicatum, & de horribili alueo enatare frustra conantem, atque idcirco ei supplicio mancipatum audiuit, quòd reos olim quos puniendos accipiebat, sæuiter magis quàm obsequenter punierit. Vidit & Stephanum, de quo modo diximus. Qui cùm transire pontem vellet, ad medium perueniens pedibus delapsus est, ventre adhæsit ponti. Per pedes ergo ab immundis spiritibus in fluuiũ trahebatur, per manus ab Angelis, ne mergeretur, tenebatur. Interim qui talia vidit, vitæ restitutus, pendentis in ponte qui finis fuerit, scire non potuit. De quo ne Beatus quidem Gregorius præiudicium facere ausus, lapsum adhæsionemque tantùm interpretatur, dicens: Deorsum deprimit carnis lasciuia,

Peregrinus Presbyter.

Petrus Irenarcha.

Stephanus Romanus.

ciuia, ſurſum attollit eleëmoſyna. Ex ijs autem du
bus quid in Stephano magis excelleret, incertu
erat. Ideo nec totus mergi viſus eſt, nec totus eme
gi. Nos inde diſcamus, non ſic incedere vt labamu
cùm tam atra & ſæua ſit perditionis æternæ vorag
cumque tam viroſam exhalet mephitim, vt non n
nus fœtore ipſo cruciet, quàm vortigine fremituq
ruentium aquarum. *Ibidem.*

Adoleſcēs ſecularis. Fuit Romæ in monaſterio Beati Pontificis Grego
(vt idem tradit) adoleſcens quidam ſecularis, cu
fratre monacho manens, ita mundanæ vanitati dec
tus, vt nulla piæ conuerſationis præcepta admitter
proteruus, leuis, vecors erat, vt qui magis rei famili
ris defectu, quàm amore fratrem ſecutus eſſet. H
ipſe peſtilentia percuſſus, cùm iam moriens extrem
ederet anhelitus, monachis aſsidentibus, & pro ſal
te eius Deum deprecantibus, magno omnes pauo
turbauit, dicens: Faceſsite hinc, cur prohibetis n
dracone iſto deuorer, ſi illi datus ſum? iam igni
faucibus hauſit caput meum, & ſtridentibus ſquam
quaſi ſerris tractim terens enecat me. Abite, quæſ
nam præſentibus vobis totum abſorbere non pote
& idcirco magis cruciat. Cumque admoneretur,
ſe Crucis ſigno contra illum defenderet: Quid po
ſum, inquit, cùm & manus & pedes meos caudæ ſu
ſpiris circumuolutos colligarit? Hoc audito, fratr
in terra cum lachrymis prouoluti, ardentius pro e
ſupplicare cœperunt. Inde ipſe meliuſculus factu
gratias Deo agere, quòd exauditis fratrum precibu
à ſe tam immanem beſtiam effugaſſet, inſuper vita
ſe aliam, ſi conualeſceret, inchoaturum pollicer
terrenaque omnia contempturum. Conualuit, &
quod promiſerat præſtitit, tam ſanctè poſthac viuen
quàm anteà petulanter. Timeamus & nos crudeli
ſimum hunc Draconem, qui non tantum caput, ſe
totos penitus cupit deglutire, totos perdere, & i
ardente

ardentem flammis alueum demittere, vt veluti fornace conclusos torreat semper & excruciet. *Ibidem cap.37.*

Cuius quidem credulitatem subsequentis quoque casus infelicitas facit manifestam. Iconiæ in monasterio (quod Tõgalathon dicebatur) monachus erat, qui simulata sanctimonia magnam apud omnes æstimationem sibi comparauerat. At verò cùm ægrotans ad diem vitæ suæ supremum accessisset, expauefactus fratres conuocat, hypocrisim (quam diu cælauerat) prodit. Et nunc videte, inquit, quò me perduxit diu mentita sanctitas. Ieiunijs me identidem affligi fingebam, sed oculté comedés nunquam ieiunabam, nunc inimico traditus sum. Ecce me terribilis serpens tortuosi corporis voluminibus implicatũ tenet, ecce in os meum, quod clandestinis dapibus replebatur, caput indidit suum, & letifero morsu sanguinem sugens, adimit spiritum. Sub hæc verba miser defecit, quibus profectò non illi, sed nobis consultum est, vt cognito hypocritæ fine, hypocrisim euitemus. Nimis animæ suæ infensus est, qui tam diri serpentis venena non perhorrescit, cùm etiam in Ieremia scriptum sit: Ecce ego mittam vobis Serpentes pessimos, quibus non est incantatio, & mordebunt vos, ait Dominus. *Ibidem cap.38.*

Monachus Hypocrita.

Ierem.8.

Chrisorium Romanum, opulentum quidem, sed scelestum hominem fuisse constat, ita vt diuitijs, an vitijs magis abũdarit, incertum sit. Cùm autem graui valetudine quateretur, & iam expirãs anxiaretur, apparuêre illi teterrimi dæmones ipsum certatim prehẽsantes, trahereq; ad inferna nitẽtes. Qui cõterritus ac tremens, Maximi filij sui opẽ flebiliter implorare, seq; super lectũ in quo iacebat, huc atq; illuc vertere miseris cœpit modis. Nemo spiritus videbat, & tamẽ nemo ibi cõuenisse dubitabat, cùm illius gestus lamẽtaq; cõsiderasset. Postremò cùm iam amicorũ auxilium desperas-

Chrisorius Romanus.

desperasset, ad hostes cõuersus, inducias oro, inqu
inducias vel tamen vsque mane : dum hoc poscen
ingeminat, animam exhalauit. Quàm dura igitu
inexorabilis dæmoniorum improbitas, à quibus n
solum pax nulla impetrari potest, sed neque breui
mi temporis induciæ, perijsse horam arbitrantur, c
ab inferenda homini molestia fortè cessarint. A
duus itaque & perpetuus eorum qui damnantur t
tor & carnifex est diabolus, nec solùm animas per
tas vexans, sed interdum etiam ossa pereuntium in
pulturis quiescere non sinens. *Ibidem.*

Valentinus curator. Valentinum nanque Mediolanensis Ecclesiæ cu
torem cùm Genuæ defunctus in Ecclesia Beati S
Martyris sepeliretur, noctu terribili clamore ex
custodes, viderunt per pedes vinctum foras protr
à dæmonijs, vlulantem vociferantéque; eo visu c
territi, abierunt quisque ad cellam suam. Manè v
reliquis fratribus quæ viderant referunt, & vnà c
illis adeunt Valentini sepulchrum: aperiunt, vacu
inueniunt, admirantur. Deinde extra Ecclesiam c
pus eius quærentes, illic vbi transpositũ fuerat, iac
conspiciunt, sic vinctis pedibus, sicuti tractum cust
des dixerant. *Ibid. cap. 35.*

Tinctor quidam. Romæ quoque tinctor quidam in Beati Ianua
Martyris Ecclesia sepultus, nocte sequenti eiulare a
ditus est, & quòd arderet, grauiter lamentari. Ma
adaperta sepultura, vestimenta cum quibus posit
fuerat inuenerunt, corpus nusquam comparuit. Hi
considerandum, qualiter animæ illorum torqueant
in inferno, quorum corpora à dæmonum iniurijs,
in Ecclesia quidem condita tuta esse possunt. *Ibide
cap. 54.*

Feminæ. Nam in Sabinorum quoque Prouincia Moniale
quandam fuisse traditum est, quæ corporis castitate
Monialis quædam. seruans, linguam procacitatis vitio polluebat. Cun
que diem obijsset extremum, & in Ecclesia sepul
esse

esset, æditiuus nocte intempesta Ecclesiam ingressus, vidit illam ante altare distentam secare per medium, partemque superiorem igne cremari, inferiorem verò relinqui intactam. Manè igitur visa fratribus narrans, dum locum in quo eam vri conspexerat ostendit, deprehensa sunt in marmoreo solo ardoris vestigia. Qui ergo linguæ intemperantis est, timeat tam cruentam sectionem, timeat ignem, non ignem qui tunc in Ecclesia visus est, sed qui per illum significatus est, ignem Gehennæ quouis alio igne acriorem. *Ibidem cap. 51.*

Cuius quidem ignis tam vehemens erit cruciatus, vt ad maledicendum Creatori suo multos compellat. Sic enim in Apocal. relatum est: Commanducauerunt linguas suas præ dolore, & blasphemauerunt Deum cœli præ doloribus & vulneribus suis. Quorum impatientiam furibundaque lamenta Isaias cernens, dicebat: Quis poterit habitare de vobis cum igne deuorante? quis habitabit de vobis cum ardoribus sempiternis? Quòd si illum blasphemare non verebuntur, qui paulò antè in iudicio tam timendus apparebit; satis constabit, ipsos censere, nihil iam posse sibi inferri grauius, quàm quod illatum erit. Ex immensitate ergo pœnæ capient blasphemandi audaciam. Ista prætereà tanta vis doloris atque acerbitas conturbabit, peruertetque in illis intellectus rationem, memoriæque vigorem. Nihil cognoscent, nisi vnde doleant, nullius rei recordabuntur, nisi cuius recordatio augebit tristitiam. Cognoscent quantum boni amiserunt, dum eos peccati non pœnitet, quantum mali subierunt, dum à committendis malis non cessant. Execrabuntur liberi parentes, quòd se à flagitijs iusta castigatione non coërcuerint. Execrabuntur parentes liberos, quòd propter nimium eorum amorem, indignos se fecerint amore diuino, nihil pensi habentes Deum offendere, dum ipsis blandiuntur,

Ignis cruciatus.

Apocal. 16.

Isaiæ 33.

propter

propter ipsos auaritiæ cupiditatique dediti,& sen
per illicitos quæstus diuitias,quas eis relinquat,cō
rantes. Maledicet frater fratri,amicus amico,quò
bi perperam actorum socius comesque fuerit,&
æqui, non honesti sedulus monitor atque consul
Maledicet filia matri, quòd impudicitiæ sibi ex
plum fuerit. Maledicet filiæ mater, quòd dum
corripiendo lædere cauet, ipsa correptionem non
uerit vltionis diuinæ. Maledicet,inquam, alius ali
dum suam quisque considerat ærumnam, suæ
pœnæ stimulatur aculeis. Attamen etiam quisque
diximus) propinquorum amicorumque tormen
quos iuxta se cernet torquebitur, mutuaque inte
los commiseratio communis afflictionis erit inc
mentum. Vellent pœnas eorum non videre, qui
coguntur maledicta ingerere. Sua singulis crucia
excitabit iram, aliena multiplicabit terrorem. Q
multa? nihil ibi scietur, nihil videbitur, nihil aud
tur, nihil sentietur; nihil cogitari poterit, nisi qu
pœnis cumulum addat, quodque afflictos magis p
mat ac vexet. Heu, heu teterrima damnatorum so
Quantò melius cum illis actum esset, si omnia m
quæ hìc haberi possunt, pertulissent: & quæ illic
Iudic.1. bentur, euasissent? Si, sicut Adonibezech, manib
Ibidem 9. pedibusque abscisis, inutilis truncus facti fuisse
Si, sicut Sichemitæ, quos Abimelech in phano Ber
4.Reg.25. compulerat, fumo & igni necati essent: Si, sicut S
1.Par. 20. dechias, liberos coram se crudeliter cædi vidisse
Si, sicut Ammonitæ, quos Dauid oppida eorum Ra
ba expugnato cœpit carpentorum substrati ro
Hester 7. contusi atque contriti expirassent: Si, sicut Aman,
summo penè dignitatis gradu repentè ad imū deu
luti,& in crucem suspensi, ignominiosa morte vit
Zacha.5. finissent: Si, sicut mulier illa, quæ Zachariæ Prophe
in medio amphoræ apparuisse dicitur, plumbea ma
Daniel 6. in os indita suffocati fuissent: Si, sicut Danielis acc
sator

fatores à Leonibus, vel Elisæi derisores, ab vrsis: Vel Achab Regis vxor, à Canibus membratim discerpti, dilaniatique essent: Si denique, sicut ille septem Machabæi fratres, tyranno sæuiente, linguis mutilatis, capite pelle sua deglabrato, pedibusque ac manibus desectis, in sartagine fricti atque exusti fuissent. Nullum crudelitatis genus est, cuius toleratu inferorum tormenta redimi non debuerint. Introibunt enim in inferiora terræ peccatores, tradentur in manus gladij, partes vulpium erunt. Dentibus frement & tabescent, & omne desiderium illorum peribit. Et vt Amos Propheta ait: Leuabunt eos in contis, & reliquias eorum in ollis feruentibus. Atque etiam in Apocalypsi scriptum est: Fumus tormentorum eorum ascendet in secula seculorum, nec habebunt requiem die ac nocte. Quid ergo agimus, ô anima? quid desidia torpescimus? & fallacium voluptatum blanditijs deliniti, vitæ religiosæ laborem subire cunctamur? Sit graue in paupertate ætatem agere, nisi multò grauius est siccis faucibus anhelantem vna aquæ stilla perpetuò indigere. Sit ignominiosum humilitate subijci & se nihili reputare, nisi multò ignominiosius est, omnia immundorum spirituum ludibria sine fine sustinere. Sit durum ac difficile contempta carnis lasciuia castitati studere, nisi multò durius difficiliusque est, gehennæ flammas, abyssi tenebras, dæmonium iniurias, totius inferni multiplices variosque horrores atque supplicia semper perpeti, semperque perpetienda expectare, nunquam finienda. Hactenus de damnatorum pœna; nunc è diuerso de Beatorum gloria, sicut proposuimus, dicere aggrediamur, vt si quem fortè tantæ perditionis metus ad bene beatéque viuendum non satis mouet, moueat saltem promissi præmij spes, cœlestiumque cupiditas gaudiorum.

4. Reg. 2.
Ibidem. 9.
2. Mach. 7.
Psalm. 62.
Psalm. 111.
Amos 4.
Apoc. 14.

De Beatorum gloria.

Caput. XV.

Claritas corporum.

ILLI igitur, qui post mirabilem corporum suorum resumptionem ad possidendum æternitatis regnum à Domino euocati fuerint, imprimũ multo splendore renitent, ac veluti lucentia sydera Solem iustitiæ comitantes, Angelorum mixti agminibus cælum versus ferētur. Inerit sacris artubus infusæ beatitudinis fulgor, dum eos Maiestatis diuinæ aspectus ita illuminat, sicut Sol iste, quem videmus, Lunam ac stellas. Quòd si Moysi facies ex colloquio diuino sic radiabat, vt multorum oculi pręstringerentur, nec in eum intueri possent, cùm tamen ille corpore corruptioni obnoxio ac mortali adhuc in terra degeret: quantò lucidiores facies eorũ erunt, quorũ corpus immortalitatem induet & incorruptionem, qui nunquàm à Deo separābũtur, qui non terram hanc, sed terram viuentium, id est, cœlestem patriam semper inhabitabunt, iam ciues facti Sanctorum, & domestici Dei, & cohæredes Christi:

Sapien.3. Fulgebunt ergo iusti (sicut scriptum est) & tanquàm scintillæ in arundineto discurrent: tunc semet inuicem

Sapien.4. admirabuntur, & mutuo affecti gaudio dicēt: O quàm pulchra est casta generatio cum claritate? De hac san

Baruch.5. illorum claritate prophetabat Baruch, dicens: Stell dederunt lumen in custodijs suis, & lætatę sunt: vocat sunt, & dixerunt, Adsumus, & luxerunt ei cum iocun ditate qui fecit illas, hic est Deus noster. Et Danie

Daniel.12. Fulgebunt, inquit, quasi splendor firmamenti, & qu stellæ in perpetuas æternitates. Hoc idem testatus

Matth.13. Isaia.30. ipse Dominus, & ait: Tunc iusti fulgebunt sicut Sol regno Patris eorum. Solem autem septempliciter l cidiorem futurum prophetica nobis vox attestat Hoc ergo Sole, in quem prospicere visus noster n sufficit, multò clarius coruscabunt corpora iustoru

Qu

Quod vt indubitanter crederetur, idem Dominus in seipso manifestum facere voluit, quando in monte, & Sole lucidior, & niue candidior apparuit. Nec splendor ille fuit, qui tædium oculis afferret, sed qui tanta mentem Apostolorũ dulcedine perfunderet, vt Petrus ibi construi tabernaculum, sedemque perpetuam sibi constitui expetierit, & cum ipso fulgente in deserto vel solus permanere, quem non fulgentem in ciuitate celebrique in loco etiam nosse denegauit. A Patre luminum splendorem istum oriri, & per Filium Sanctis communicari, ipse Filius ad Patrem loquens confitetur, cùm ait: Claritatem quam tu dedisti mihi, dedi eis, non quòd aliquando ipse claritatem non habuerit, sed quòd à Patre eam etiam acceperit, qua nunquam caruit. Veruntamen pro meritorum mensura claritas ista singulis impertietur: vt quisque plus lucis capax fuerit, ita plus accipiet. Et sicut cæteris beatitudinis dotibus alij alios antecellent, ita & hac splendoris gloria, dicente Apostolo: Alia claritas Solis, alia claritas Lunæ, alia claritas stellarum. Stella enim à stella differt in claritate, sic & resurrectio mortuorum. Nec tamen diuersitas gloriæ inuidiam inter eos parere poterit. Nam quamuis alius alio plus hauriet, omnes æquè pleni erunt. Satiabor (inquit Propheta) cùm apparuerit gloria tua. Denique nullus erit ibi liuori locus, vbi perfectus amor etiam minores præstantioribus aliorum bonis ita gaudere compellet, vt suis. Rursum idem Apostolus omnia beatitudinis insignia in Deum referens, ait: Nos verò omnes reuelata facie gloriam Domini speculantes, in eandem imaginem transformamur, à claritate in claritatem tanquam à Domini spiritu. Et iterum: Saluatorem expectamus, inquit, Dominum nostrum Iesum Christum, qui reformabit corpus humilitatis nostræ configuratum corpori claritatis suæ, secundùm operationem qua etiam possit subijcere sibi omnia. Iohannes

Matth. 17.

Iohan. 12.

1. Corin. 15.

Psalm. 16.

2. Corin. 3.

Philip. 3.

hannes quoque Apostolus ille, qui in sepulchro positus fulgere cœpit: Scimus, inquit, quoniam cùm
1. Iohan. 3. apparuerit, similes ei erimus, quoniam videbimus eum sicuti est. Et omnis qui habet spem in eo, sanctificat se, sicut & ille sanctus est.

Agilitas corporum. Præter claritatem istam, & hoc beato corpori accedet, quòd nihil penitus in se habebit, quo grauari retardaríve aliquando posit, semper præpes atque agile erit, vt ibi præsto sit, vbi voluerit, quasi qui oculis, aut cogitatione (cum libitum est) multa terrarum spatia momento temporis percurrat, atque adeo ipsas mundi regiones, Orientem, Occidentem, Meridionalem, Septentrionalemque cœli plagam quam celerrimè peruagetur ac lustret. Scriptum est enim: Sicut sagittæ in manu potentis, ita filij excussorum.
Psalm. 126. Cuius quidem doni spe atque expectatione exhilaratus Abacuc Propheta, ait: Ego autem in Domino gau-
Abacuc. 3. debo, & exultabo in Deo Iesu meo. Deus Dominus fortitudo mea, & ponet pedes meos quasi ceruorum. Et super excelsa mea deducet me victor, in Psalmis canentem. Hoc idem Isaias prophetando promittit,
Isaiæ. 40. dicens: Qui sperant in Domino, mutabunt fortitudinem: aussument pennas sicut aquilæ: current, & non laborabunt: ambulabunt, & non deficient. Mutabunt, inquit, fortitudinem, quia nemo nunc ita fortis vt sine peccato esse posit, ne puer quidem vnius diei. Tunc autem nemo erit cum peccato, nemo ibi peccare poterit, vbi nulla iniquitas præualebit. Pennas verò aquilæ illis tribuendo, gressus eorum velocitatem expresit. Et ne lasitudo aliqua fagitatione itineris timeretur, non laborabunt, ait, neque deficient. Leue quippe & expeditum corpus erit, quia excusso omni penitus terræ puluere, totum defœcatum, totum purum, & ab omni prorsus labe alienum, mortalitatis corruptibilitatisque naturam in immortalitatem & in incorruptionem conuertet, vt diuinũ potius quàm

quàm humanum ſit. Quamobrem non ſolùm refulgens ac leue agileque erit, ſed etiam impaſsibile, ſuaueolens, penetrabile, ſubtile, attamen palpabile,

Impaſsibile erit, quia in Apocalypſi ſcriptum eſt: Non eſurient, neque ſitient amplius, neque cadet ſuper illos Sol, neque vllus æſtus, quoniam Agnus qui in medio Throni eſt, reget illos, & ducet eos ad vitæ fontes aquarum, & abſterget Deus omnem lachrymam ab oculis eorũ, & mors vltrà non erit, neque luctus, neque clamor, neque dolor erit vltrà, quæ prima abierunt, Et dixit qui ſedebat in Throno: Ecce noua facio omnia. Et vt ſciamus gratiæ munera iſta eſſe, non naturæ, ait: Ego ſitiẽti dabo de fonte aquæ viuæ gratis. Idem in Iſaia legimus, ac penè iiſdem verbis ſcriptum: Non eſurient, neque ſitient, & non percutiet eos æſtus & Sol, quia miſerator eorum reget eos, & ad fontes aquarum potabit eos.

Apocal. 7. Impaſsibilitas corporum. Apoca. 21. Iſaie. 49.

Suaue etiam olens erit. Quia in Cant. Canticorum de Sponſa, id eſt, de Eccleſia canitur: Quæ eſt iſta quę aſcendit per deſertum ſicut virgula fumi ex aromatibus Myrrhæ & Thuris, & vniuerſi pulueris pigmentarij. Et iterum: Odor, inquit, vnguentorum tuorum ſuper omnia aromata. Quòd ſi nunc etiam videmus beatorum corpora in ſepulchris poſita atque exanima magis egregiè fragrare amomo Aſſyrio, & thure, & myrrha, & balano, & cardamo, & nardo, & opobalſamo, & omnibus ſplenijs: quantò præſtantius fragratura eadẽ crediderimus ſuis animabus iuncta, ſupra cœlum ſublata, ante conſpectum ſummi Dei viuentia & lætantia?

Suaueolẽtiá corporum. Cãtic. 3. et 4.

Penetrabile præterea & ſubtile erit, neque tam corporeum corpus quàm ſpiritale, vt quemadmodum aqua piſci, & aër volucri, ita illi quæque ſolidiora cedant, & (quod mirabilius eſt) ſine fractura, ſine apertura peruia ſint, veluti cùm ſolares radij, permeant vitrum vel lapidem ſpecularem, vel aliud

Penetrabilitas et ſubtilitas corporum.

 perſpicuũ,

perſpicuum, non offenſa eius materia, neque vll.
parte læſa. Sic enim & Saluator noſter non aperto
pulchro cùm ſurrexiſſet, exijt. Sic ad Diſcipulos cl
Iohan.20. ſis ianuis ingreſſus eſt. Et ne phantaſma putaretur: I
Luca.24. pate & videte, inquit, quia ſpiritus carnem & oſſa r
habent; ſicut me videtis habere. Itaque poſt reſur
ctionem eiuſdem naturæ corpora Sanctorum eru
cuius fuit corpus Chriſti, vt membra ſua capiti
conueniant, & digna ſint quæ in Deo maneant, &
quibus habitet Deus.

Loci præſtantia. Poſt hanc corporum prærogatiuā cumulabitur g
tia gaudiumque perpetuum ex loci præſtantia, iuſt
rum conſortio, Angelorum ſocietate, malorum eu
cuatione, repletioneque bonorum, Deique conſp
ctu. Locus igitur beatorum ſicuti ſublimior cunc
eſt, ita & pulchrior, nobilior, amplior, atq
ſplendidior. Hîc quippe ſupra cælos eſt, & terra v
uentium dicitur, vt terram iſtam, in qua nunc ſumu
morientium, non viuentium, eſſe intelligas, & e
aſcendere, vbi vera vita eſt, concupiſcas & enitari
Quòd ſi in iſta etiam terra quædam & viſu iocund
& vſu grata, eſſe non negamus, quantò in illa qu
ſuprà eſt, omnia tùm iocundiora, tùm gratiora ex
ſtere dixerimus? Laudantur multis in partibus floren
tes campi, fœcundi colles, amœni valles, montes ar
genti, auri, gemmarumque feraces, piſcoſa maria
molliter labentia flumina, perſpicui fontes, dulces
aquarum ſcatebræ, diffuſi lacus, non inſalubria ſtagna,
præſtantiſsimæ etiam vrbes, & in ijs delubra, fora,
porticus, cæteraque ædificia, cùm marmorum ſpecie,
tùm artificum opere mira. Et ſi tot egregia in hoc in-
fimo viſuntur elemento, quantò omnia excellentiora
eſſe credi par eſt; illo in loco, qui cuncta ſupereminet
elementa, qui cuncta ſibi ſubiecta, & quaſi ſub pe-
dibus poſita deſpicere videtur, & ſua ſublimitate ſe
omnium nobiliſsimum profiteri, quem ſummus &
immor-

immortalis opifex fabricauit atque ornauit Deus, vt esset Angelorum sedes, hominumque beatorum domicilium sempiternum. Videmus ista etiam quæ sub cœlo sunt, Solem, Lunam, sydera, cuncta terrena corpora luce sua formositateque superare, nec dubitamus ea que supra cœlum sunt, longè illustiora formosioraque esse, quæ mortales oculi videre non possunt. Nouimus prætereà, concepti formatique hominis primam habitationē maternum vterum esse; secundam, hunc terrarum orbem; tertiam, si sanctè pieque vixerit, regnum ipsum cœlorum. Quātò igitur primam secunda, tantò secundam tertia superat decore, claritate, amplitudine. Prima quoque in vtero habitatio nouem mensium est, secunda in terra, cum longissima, centum annorum est. At verò tertia in cœlo perpetua est & æterna, nullo temporis spacio concluditur, nullo annorum numero terminatur. Quæ quantum cæteras diuturnitate præcellit, tantum etiam operis pulchritudine, materiæ nobilitate, naturæ virtute, bonisque omnibus præcellere putanda est. Quid quòd mundus homini simillimus sit, adeò vt à principibus Philosophiæ viris homo ipse microcosmus nuncupetur? Sed in homine ipso apparet, vt quæque membra infirma sunt, ita minus insignia esse, minusque habere decoris. Infima sunt pedes, femora, inguina, venter: suprema sunt pectus, manus, collum, facies, vertex: & hæ quidem partes nudæ sunt, vt quas formæ suæ minimè pudeat: illas verò quasi erubescentes plerunque tegimus, & operimentis cælamus. Inferiora etiam nullum sensum preter tactum habent: at in superioribus cuncti pariter sensus conuenêre. Cor sedet in pectore, vbi cogitationum conceptaculum est, animique passionū. In manibus, præter tactū, qui toti corpori communis est, etiam perfectio earum voluntatū est, quæ operationem exigunt. In collo siue palato gustus est, quo sapores discernimus: lingua, qua vocem

formamus. In facie odoratus, visus, auditus. In ver
ce intellectus quo Deum cognoscimus : memor
qua præterita recordamur, voluntas, qua à m
agendo declinamus, & ad bene beateque viuend
disponimur. Animaduerte igitur huius minoris n
di, id est, hominis, quātò superiora inferioribus or
toria, generosioraque ac meliora sint : ita maior
quoque mundum se habere crede, vt quantum c
lum distat à terra, tantum quoque & cœlorum reg
à regnis terræ, rerum omnium copia atque magn
centia distare nunquam dubites. Quin potius c
Baruch 2. Baruch Propheta attonitus exclama : O Israël, qu
magna est domus Dei, & ingens locus possessic
Psalm. 86. eius? Magnus est, & non habet finem, excelsus & i
Psalm. 92. mensus. Vel illud cum Psalmista : Gloriosa dicta s
de te, ciuitas Dei. Et, Domum tuam, Domine, de
sanctitudo in longitudine dierum. Adhæc etiam
mo ignorat, inferiora ista per illa superiora regi &
bernari. Inde nobis dies, inde nox; inde numeran
annos, inde anni partes distinguimus, inde discer
mus menses, inde terra concipit, inde animanti
alimenta suppeditat. Multò ergo nobilior locus
de talia donantur, quàm hic qui recipit donata.
certè sine illius munificentia ac liberalitate stare n
posset, ille verò nulla huius ope indiget, neque qu
quam pro quotidianis beneficijs repetit, sed eti
multa bona largiendo, ad plura possidenda surs
nos inuitat, seque nobis vltrò offert, & si per vi
quæ ad illum ducit contenderimus, bonis eius p
fruemur. Cuius quidem pulchritudinem Proph
Psalm. 25. admiratus, dicebat : Domine, dilexi decorem don
Psalm. 85. tuæ, & locum habitationis gloriæ tuæ. Et : Quàm
lecta tabernacula tua, Domine Deus virtutum ? c
cupiscit & deficit anima mea in atria Domini. Et: B
qui habitant in domo tua, Domine, in secula secul
laudabunt te. Postremò si loca ipsa ex ijs qui in i
man

manent considerauerimus (debet enim domus forma habitatoris personæ dignitatiq; respódere) omnis terræ pulchritudo cœlestis machinæ pulchritudini collata deformitas erit. Hîc mortalium habitatio est, illic immortaliũ: hîc peccatorũ, illic iustorum: hîc hominum, illic etiam Angelorũ, etiam Dei. Superni ergo cœlestisque habitaculi elegans & ineffabilis decor, & nulli cóparanda structura, & omnibus lignis, omnibus gemmis, omnibus metallis magis excellens materia, pars magna gaudij lætitiæque Beatorum erit.

Sed profectò magis etiam gaudebunt sua inter se societate Sanctorumque Angelorum. Electus gloriosusque cõuentus immensam singulis pariet animi voluptatem. Illuc enim ascenderunt Tribus, Tribus Domini, testimonium Israël, ad confitendum nomini Domini. Illic sunt primi parentes nostri, illic Patriarchæ, illic Prophetæ, Sacerdotes, Duces, Iudices, Reges, reliquique veteris legis obseruatores, non per legem, sed per gratiam, quæ successit legi, beatitudinem adepti, quia Lex per Mosen data est, gratia & veritas per Iesum Christum facta est. Illic itaque cum Christo & Apostoli eius sunt, & Pontifices, & Presbyteri & Diaconi, & Monachi, & Anachoretæ, & Martyres, & Virgines, & Viduæ, & omnes Christi serui, omnesque fideles, qui fidem synceram, spem firmam, charitatem veram in fine non deseruêre. Hi omnes tam veteres, quàm noui, quoniã vtriq; vnum in Christo sunt, concordi inter se consortio lætabuntur, paresq; animis ac volũtate, delectabũtur (vt Propheta ait) in multitudine pacis. O si modò, sicut speramus, eò conscenderimus, quale nobis gaudiũ erit, viuos præsentesque cernere in cœlo, quorũ nunc ossa in sepulchro iacentia, multorum interdum dierum, multiq; periculi peregrinationibus videre expetimus, visaque veneramur? Quanta iocunditas erit, loquelas eorum audire, quorum nunc scripta admiramur?

Societas Sanctorum. *Psalm. 121.* *Iohan. 1.* *Psalm. 36.*

Qui si mortali adhuc ore tam comptum, elegantemque sermonem edere consueuêre ; quantò dulciore nunc iubilant sono, cum mortis expertes sunt, cum nihil terrenum sapiunt, sed tantùm spiritalem diuinamque sapientiam mente concipiunt incorruptibili. O quantum oblectamētum erit, eorum iam consuetudine familiariter vti, quos tametsi nunquam viderimus, memoriam tamen ipsorum festis, ceremonijs rituque solenni celebramus.

Societas Angelorū. Quid prætereà de societate Angelorum dicam? Vnum quandoq; sub hominis figura conspexisse, magni miraculi loco habetur; sed quid miraculi erit, eos in propria imagine videre? Nam & hoc beatis oculis datū erit, vt cernere angelicos spiritus possint, & non vnum tantùm, aut duo, aut tres, sed tot millia millia millium, & quorum numerum scit ipse qui creauit. Deinde quo ordine disponantur, quibus discernantur dignitatibus, qua quisque præstet autoritate. Hîc sunt Angeli, illic Archangeli, alibi Throni, alibi Dominationes, alibi Virtutes, alibi Potestates, alibi Cherubin, alibi Seraphin, Gabriel, Raphael, Michael, & si qua alia sunt illorum nomina qui in cœlo sunt. O iocundissimum spectaculum, in quo licebit nobilissimam Dei creaturam ineffabili visionis dono clarè intueri, & cum ea fraterna iam charitate coniungi, consortioque eius perpetuo frui: & vnà cum ipsa communem Dominum semper laudare, in Psalmis & Cāticis illis quorum iubilus omnia musica instrumenta superat suauitate: & non tubæ, non cytharæ, non lyræ, non cymbala, non tympana, non nabla, non organa, non symphoniæ, non sambucæ, non Psalterium, non cornu, non vlli qui in terra sunt hominum auiúmve cantus illi valent comparari. Cunctis dulcius est angelicum melos, cunctis iocundior beatorum vox, cunctis delectabilior canticis cœlestis festiuitas, Alleluyaque sempiternum.

Sed qui

Sed quid tandem de ipsa Virgine Beata loquar? Quàm etiam iocundum erit, sacram eius micantemque faciem cernere? quæ pulchrior est quàm Luna, fulgétior quàm Sol, cuius decorem Angeli mirantur, Sancti obstupescunt, vtrique honorant. Hæc est cœli Regina, stellis coronata, Sole amicta, supra oẽs mulieres benedicta. Hæc est Dei mater, & tamen Virgo: ipsum genuit, per quem ipsa facta fuit, imò per quem facta sunt omnia. Hæc est Virga de radice Iesse, de qua flos ascendit Christus. Hæc terra, quæ germinauit mundi Saluatorem. Hæc porta clausa, per quam non apertam Dominus Deus Israël ingressus est. Huius virtus, huius gloria talis est in cœlo, vt ordinatę castrorum aciei cõparetur: quod sanè partim ad ipsam, partim ad comitatũ ipsius aptè accõmodateq; referre possumus. Ad ipsam, quia nihil post Christũ ita compositum est, ita ordinatum, ita omni fortitudine, omni bonitate, omni gratia plenum: ad Comitatumq; quia Virgines virgini assistunt, seruiunt Sancti, Angeli quoque ancillantur, & ipsa innixa super dilectum suum omnibus præsidet, præ omnibus conspicitur sublimis, quoniam sublimissimus est, qui de ipsa nasci dignatus est. *Societas Virginis Beatæ.* *Isaie 11.* *Ibid. 45.* *Ezech. 44.* *Cantic. 6.*

Eleuata est enim magnificentia eius super cœlos, vt sit sanctę Ecclesię caput, & Sacerdos, & Dominus. Per ipsum accessus patet ad Patrem, quia Dei & hominum mediator est, & Dei Filius, & imago, & virtus, & sapientia, & lux, sedens à dextris Maiestatis eius, ipsi omne genu flectitur, cœlestium, terrestrium, & infernorũ, ipsum omnis spiritus laudat, omnis lingua confitetur, quia ipse est Verbum, in quo condita sunt vniuersa (sicut Apostolus inquit) in cœlis, & in terra, visibilia & inuisibilia, siue Throni, siue Dominationes, siue Principatus, siue Potestates, omnia per ipsum & in ipso creata sunt, & ipse est ante omnes, & omnia in ipso constant. Ipse Redemptor, ipse Saluator noster, *Psalm. 8.* *Societas Christi.* *Galatas 3.* *Coloss. 1.*

noſter,ipſe ſalus noſtra,pax,gaudium,beatitudo. C
Iohan.12. illo habitabunt Sancti in hæreditate cœleſti,in lum
Iohan.17. inenarrabili, in gloria ſempiterna. Ait enim: Vbi
ſum, illic & miniſter meus erit. Et: Pater quos de
mihi,volo vt vbi ego ſum,& illi ſint mecum,vt vide
claritatem meam, quam dediſti mihi, quia dile
me ante conſtitutionem mundi. O felix ſocietas
minum & Angelorum, & præ omnibus deſideral
bus magis deſiderandum conſortium, vbi & V
Dei Mater, & Chriſtus Dei Filius, non in ima
picta aut ficta, nec ſub aliena ſpecie, ſed in pro
forma proprioque decore conſpicui præſenteſque
parent, & ab omnibus illa honoratur, hic col
& adoratur. O plenum perpetui gaudij ſpectacul
& nullius vnquam aduerſi particeps felicitas! Pr
eſt à te omnis ſolicitudo, omnis metus, omne p
culum,procul omnis labor,omnis dolor, omne tæ
nullus tibi proximat morbus, nulla te infeſtat ægr
do,nullus inquietat hoſtis,nulla conturbat conter
nullum vexat odium, nullũ tentat vitium, abeſt æ
abeſt hyems, abeſt tempeſtas, abeſt omnis vento
hymbriũque procella omniſque maligni aëris int
peries.Nemo eſt qui de caſu aliquo ſortéve conqu
tur, nec qui ſibi pręter id quod habet, amplius o
iocundius deſideret, melius concupiſcat. Tecu
quies & ſecuritas, gaudiũ & gratia, ſalus & pax,
cordia & charitas, iuſtitia & virtus, ver perpetu
amœnitas perennis,& indicibili ſuauitate cuncta
mulcens ſancti Spiritus aura. Omnes in te exul
omnes iubilant, omnes omnibus bonis plenos eſ
ſemper fore ſe agnoſcunt.

Societas, Dei. Hoc illis præſtat clara viſio inuiſibilis Dei, & l
illius inacceſsibilis gratuitus conſpectus. Quanq
diuinus Euangeliſta Iohannes dicat: Deum nemo
Iohan.4. vnquam. Et vas electum Paulus: Quem nullus h
1.Timo.6. num vidit, ſed nec videre poteſt. Quæ quidem

ſic accipienda ſunt, vt vel ad Maieſtatis eius immenſitatem referantur, quam nemo comprehendere poteſt, niſi qui immenſus eſt: vel ad eam formam, quæ corporis oculis cerni nequit, quia Deus ſpiritus eſt, & ſicut in ſpiritu eũ adorare oportet, ita & ſpiritu aſpicere, vt qui carneis oculis inuiſibilis eſt, mẽtibus beatis viſibilis ſit, & hoc quidem verè aperteque, ſed modo mirabili atque inaudito, & qui verbis exprimi non poteſt. Hinc ſanè idem Apoſtolus, qui Deum à nemine videre poſſe dixerat: Videmus, inquit, nunc per ſpeculum in ænigmate, tunc autem facie ad faciem. Nunc cognoſco ex parte, tunc autem cognoſcam ſicut & cognitus ſum. Et ille quoque qui Deũ à nemine vnquam viſum aſſeruerat, rurſum ait: Chariſsimi, nũc filij Dei ſumus, & nondum apparuit quid erimus. Scimus quoniã cùm apparuerit: ſimiles ei erimus, quoniam videbimus eum ſicuti eſt, Et iterum: Serui eius ſeruient illi, & videbunt faciem eius. Et ipſe Dominus in Euangelio: Beati mundo corde, quoniam ipſi Deum videbunt. Diſcipulis quoque rogãtibus oſtendi ſibi Patrem, reſpondit primò id quod credere debeant: Ego in Patre, & Pater in me eſt. Deinde quod ſperare: in illo die, inquit, vos cognoſcetis, quia ego ſum in Patre meo, & vos in me, & ego in vobis. O immenſam erga nos diuinæ bonitatis charitatem: in hominibus manere dignabitur, vt ab hominibus cognoſcatur, cognitus videatur, viſus beatos efficiat. Vnde ſequitur: Qui diligit me, diligetur à Patre meo, & ego diligam eum, & manifeſtabo ei meipſum. Diligit nunc nos Dominus vt credamus, poſteà diliget, vt quod credidimus, manifeſtè videamus, quia ſcilicet viſione & Angeli ſemper vident faciem Patris qui in cælis eſt. Dabit ergo nobis credentibus Paracletum Spiritum, vt maneat nobiſcum in æternum, Spiritum veritatis, quem mũdus non poteſt accipere, quia non videt eum, nec ſcit eum. Nos autem cognoſcemus

Quomodo videtur Deus.

Iohan. 4.

1. Cor. 13.

1. Iohan. 3.

Matth. 5.

Iohan. 14.

Matth. 18.

Iohan. 14.

eum,

vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcendit, quantum aut quale ſit bonum illud, quod præparatũ eſt iuſtis, quod fidelibus repoſitum eſt in theſauris æternitatis. Cui Apoſtolicæ ſententiæ aſtipulatur Iſaias Propheta, dicens: A ſeculo non audierunt, neque auribus perceperunt: oculus non vidit, Deus, abſque te, quæ præparaſti expectantibus te. *Iſaiæ 64.*

De reuelationibus cœleſtis Beatitudinis. *Caput XVI.*

IMmẽſam quidem & inenarrabilem eſſe gloriam illam, Sanctorum quoque nobis exempla certis manifeſtisque argumẽtis oſtendunt. Iacob in quiete ſcalam vidit de terra ad cœlum vſque extenſam, Angelosque per eam aſcendentes ac deſcendentes. Vidit Dominum ſcalæ innixum, ſibique benedicentem, & euigilans ait. Verè Dominus eſt in loco iſto, & ego neſciebam, ſimulque obſtupefactus: Quàm terribilis eſt, inquit, locus iſte? nõ eſt hîc aliud niſi domus Dei, & porta cœli. Somnians ergo imagines menti oblatas vidit, & tanta demum admiratione correptus fuit. Quid ſi beatos ſpiritus & inuiſibilem Deum, non in imagine, ſed in veritate, in qua ab ijs qui in cœleſti regno ſunt, videntur, conſpexiſſet? *Iacob. Gene. 28.*

Idem cum viro luctatus, marceſcente, tacto ab eo femoris neruo, claudicauit. At vbi in viro Deũ agnouit, gloriatus eſt, dicens: Vidi Dominum facie ad faciem, & ſalua facta eſt anima mea. Contempſit exteriorem corporis læſionem, dum ex præſentia Dei intus in mente exultat, dumque animæ ſalute lætatur, membri non ſenſit detrimentum. Sed quantò magis tunc exultaſſet, ſi claram, non adũbratam faciem Dei vidiſſet, & ſalutem tam animæ, quàm corporis, perpetuam perennemque fuiſſet aſſecutus? *Idem. Gene. 32.*

Moyſi Dominum in flamma Rubi apparuiſſe legimus, atq; ad ſe accedenti dixiſſe: Non appropies huc, *Moyſes. Exod. 3.*

ſolue calceamentum de pedibus tuis. Locus enim
quo ſtas, terra ſancta eſt, & ego ſum Deus patris tu
Deus Abraham, Deus Iſaac, Deus Iacob. Expauit i
tanti nominis horrore perculſus, nec iam aſpicere f
mam audebat, ad quam auſus fuerat accedere. Quã
magna igitur cœlicolarum felicitas, quibus nec a
ceſſus denegatur, nec viſionis diuinæ fruitio ſubtr
hitur?

Idem. Exod.33. Sub aliis quoque creaturam formis latens Creat
Moyſi apparebat, & (vt teſtatur Scriptura) loqueb
tur ad eum facie ad faciem, ſicuti ſolet loqui homo
amicum ſuum, & tamen ad ipſum Moyſes: Si inue
gratiam in conſpectu tuo, inquit, oſtende mihi facie
tuam, vt ſciam te, & inueniam gratiam ante ocul
tuos. Et iterum: Oſtende mihi gloriam tuam. Quib
verbis indicauit, tametſi figuram ignis aut nubis ce
neret, & inde vocem emiſſam audiret, non tamen
faciem illam videre, quam in Paradiſo beati vider
Vnde reſpondit Dominus: Non poteris videre facie
meam. Non enim videbit me homo, & viuet.

Idem. Exod.24. Poſt hæc Moyſes de monte Sinai deſcendens, cũ
ad populum verba faceret, apparuit (ſicut ſcriptu
eſt) facie cornuta ex conſortio ſermonis Domini.
cornua quoſdã lucis radios fuiſſe exponunt. Et Ap
2.Corin.3. ſtolus gloriam vultus eius appellat, qua luce ita ill
rum ad quos loquebatur viſum præſtringebat, vt n
velatus aſpici non poſſet. Et ſi tantus gloriæ ſplend
in hominis adhuc mortalis vultu effulſit, quantò fu
gentiores futuros putamus vultus eorũ, qui indue
immortalitatem? qui non momentanea & breui,
olim Moyſes, ſed perpetua & æterna manſione cu
Deo erunt, & faciem, quam ipſe videre non potera
clarè aperteque ſpectabunt.

Idem. Nume.12. Sunt tamen quidam, qui Moyſi Deum clarè & ſ
cundùm naturam ſuam quãdoque apparuiſſe aſſeu
rent, ex eo quod dicitur: Palàm, & non per ænigma

&

& figuras Deum videt. Dictum est autem, non quòd Dei essentiam viderit, sed quòd colloquiis eius vsus sit simplicibus & apertis, nō per somnium neque per ambages verborū, aut res aliud quàm ostendūt significantes, vt tantò cæteris Prophetis prælatus videatur, quantò minus obscura oracula meruerit accipere.

ELIAS curru igneo per turbinem in cælū raptus *Elias Propheta.* videri potuit beatus, quoniam non est morte solutus, ne sicuti cæteri omnes ante Saluatorem, ad inferna *4. Reg. 2.* descenderet. Sed quantò illi beatiores erunt, qui resumpto corpore obuiā Christo in aëra rapiendi sunt, ne vt ille per turbinē, sed per resurrectionis gloriam, nec vt ille in cælum, sed supra cælum, nec ideo beati futuri, quia ad inferna non descendent, sed quia diuino semper fruentur conspectu. Vis nosse quantū inter se differant? & ipsi in fine moriendum est, Antichristo perimente, deinde resurgendum Christo resuscitante, vt ad solidam hanc (de qua loquitur) consummatamque perueniat felicitatem.

IEZECHIEL Propheta vidit super firmamento *Iezechiel Propheta.* sedentem in Throno; & cùm multa alia quæ viderat enarrasse, posteà intulit: Hæc visio similitudinis glo- *Ezech. 1.* riæ Domini. Quantæ autem admirationis, quantíve *Idem 2.* mysterij sint ea quæ vidit, legere possumus, explicare non possumus. Et si tam stupenda gloriæ similitudo, qualis quæso ipsa gloria? Et si similitudinem videns, territus (vt ipse fatetur) cecidit in faciem suam, quomodo sustinuisset eius, qui sub illa similitudine latebat, Maiestatis conspectum? Nisi fortè eodem spiritu confirmatus, qui iacentem erexit, de quo ait: Et ingressus est in me spiritus, & statuit me supra pedes meos. Ex quo cōiectare libet, quātò illi fortiores sint, qui gloriam ipsam videntes exultant, si hìc similitudinem tantūmodo eius videns tam vehementer timuit.

Porrò vt iam perfectioris gratię vtamur documentis, ipse Dominus noster Iesus Christus coram Petro *Christus.*

& Iaco-

& Iacobo,& Iohanne in monte transfiguratus refu-
Matth.17. Luc.9. sit,ita vt splendorem illius cernentes, futuræ beatit-
dinis dulcedinem degustarent, & bonũ est nobis h-
esse dicerent. Nondum plenè gloriam eius videba-
sed tantùm quoddam gloriæ simulacrũ: & tamen
ipsum sic coruscantem viderunt, ibi cum ipso quà-
primum permanere exoptarunt. Moysen & Eliam c-
ca eum stare conspiciunt, & ecce quos nunquam a-
teà viderant, diuino fulgore mentem illuminante
noscunt. Exclamat Petrus: Domine si vis, faciam
tria tabernacula: tibi vnũ, Moysi vnum, & Eliæ vnu-
cur quartum sibi fieri non petiit? quia sub eodem
bernaculo cum Domino habitare concupiuit, cu-
aspectum tantæ suauitatis esse persensit. Sed cur ab
Moysen & Eliam seducebat? vt ostenderet sufficer-
bi solum Christum. Cæterùm vt imbecillitatẽ hu-
næ naturæ agnoscamus, nubis lucidæ superuentu
de nube diuinæ vocis sono conterriti Apostoli, in
ciem ceciderunt. Maiora itaque restabãt quæ no
sustinere poterant, & quibus nunc gloriosi fruun-

Stephanus Protomartyr. Act.7. CHRISTVM tamen cum gloriæ suæ sublim-
Stephanus primus Martyr antè vitæ finem vidisse
ditur. Sic quippe de illo legimus: Cùm esset pl-
Spiritu sancto, intendens in cœlum vidit gloriam
& Iesum stantem à dextris Dei, & ait: Ecce video
los apertos, & Filium hominis stantem à dextris v-
tis Dei. Plenus igitur Spiritu sancto sit oportet, qu-
videre Christi gloriam. Cuius visæ iocunditate ca-
Stephanus cùm lapidaretur, non vt mortem euad-
orauit, sed vt per mortem cum Christo viuere in-
ret, dicens: Domine Iesu, suscipe spiritum meum.

Paulus Apostolus. 2. Corin.12. PAVLVS quoque Apostolus gloriam Dei vi-
creditur, sed ad tertium vsque cœlum raptus, i-
vtrùm in corpore, an extra corpus sibi cõtigerit, n-
& cùm ita sit, manifestum est, ad videnda quæ vi-
audienda quæ audiuit, non sensibus corporis vsu-

alio quodam sensu longè puriore, diuinioreque. Et audiui, inquit, arcana verba, quæ non licet homini loqui. Profectò si aure audisset, & lingua eloqui valuisset. Sed supernæ gloriæ bonum maius est, quàm vt iis instrumentis aut percipi queat, aut exprimi posit.

IOHANNES in Apocalysi se in cælo fuisse testatur, non tamen cum corpore, sed in spiritu. Ibi vidit sedentem in throno, voces audiuit, sensit tonitrua, lampades conspexit, & quatuor animalia Deum laudantia, & vigintiquatuor Seniores; honorem officiumque deferentes sedenti in throno. Vidit sanctam ciuitatem Ierusalem tanquam Sponsam ornatam viro suo Christo. In qua neque luctus, neque clamor, neque dolor, neque mors erat, sed gaudium, pax, quies, vitaque sempiterna. Cuius muri ex lapide pretioso; ipsa aurum mundum, templũ eius Deus omnipotens & Agnus. Claritas Dei illuminat illam, & lucerua eius est Agnus. Non intrabit in ea, inquit, aliquid coinquinatum, aut abominationem faciens & mandacium. Vidit fluuium aquę viuę procedentem de sede Dei & Agni, de quo in Psalmo dicitur: Fluminis impetus lætificat ciuitatem Dei. Vidit lignum vitæ reddẽs fructum, & folia ad sanitatem eorũ, qui seruient Deo, & faciem eius intuebuntur, & nomen eius frontibus inscriptũ gerent. Non egebunt, inquit, lumine lucernæ, neque lumine Solis, quoniam Dominus Deus illuminabit illos, & regnabunt in secula seculorum. Quàm præclarè Apostolus reuelatã sibi supernæ gloriæ descripsit dignitatem? Audimus quidẽ verba, consideramusque Mysteria, & miramur. Sed vbi sunt, quæso, illa ineffabilia? Profectò si omnium insuper hominũ linguæ hac de re sola quotidie loquantur, semper bonũ illud residuum erit, quod dici non potest, quodque omnem exuperat fandi pariter & scribendi facultatẽ.

Idem Apostolus iam ferè centenarius senex, cùm

Iohannes Apostolus. Apocal. 1. Apocal. 4. Idem 21. Idem 22. Psalm. 45. Apoc. 22. Idem.

ſupremus vitæ dies vrgeret, ſepulturā ſibi parari
ſit, quàm dum palàm intrat, ingenti lumine diuin
operitur. Lux receſsit, ſed ipſe non comparuit.
cus in quo ſe animam redditurus collocauerat, M
na adhuc ſcaturire cernitur. Illum itaque cum
pore ad cælum aſſumptum credimus: tùm quia
quam terrarum reliquiæ eius oſtenduntur, tùm e
quia nō incongruè aſſumptus videtur. Nam quer
modū beatus Virgo carne & ſpiritu ſanctificata
Filium quem genuit, ſupra cælum aſcendit: ſic de
vt etiam iſte adoptiuus filius carne & ſpiritu ſan
catus, ſanctam ſequeretur Matrem, & integer eò
ueniret, quò ipſa, cui commendatus fuerat, in
abiit. En quātò largior noui quàm veteris Teſtar
ti gratia. Tulit Deus cum corpore Enoch, tulit E
ſed vt differret mortem eorum, non vt auferret
hannes verò ita ſublatus eſt, vt amplius mori nō
ſet. Illi futuram in fine corporum reſurrectioner
pectant, hìc multò antè præuenit, prius reſur
quàm eſſet ſepultus, prius cælum penetrans, c
putaretur mortuus. Nec mirum ſi feruens o
membris illis nocere non potuit, quæ tanto pr
gio mox donanda erant.

Petrus Apoſtolus. In Petri Apoſtoli Martyrio à multis Angelos
tradunt, coronas illi roſarū liliorumque porrige
atque etiam iuxtà ſtantem Chriſtum, apertumq
brum manu tenentem, in quo ea ſcripta conſpic
tur, quæ Petrus ad populū fando expromebat, &
plebs eum ſubtrahere neci vellet, ne oblatā ſib
riam impedirent, petiit. Sed quota hæc beatitu
eius pars? quæ tantùm ad fidelium conſolation
infidelium conuerſionem ſe oſtendit, cùm ille
inuiſibilibus intra ſe iam frueretur bonis, quæ p
liberiusque amplecti affectans, crucifigi optau
tam immane ſupplicium gratanter ſubiit, neque
ei grauis, ſed dilatio mortis erat.

PAVLI Apostoli caput à corpore dissectum, ter per humum prosiliit, ter Iesu Christi nomen inuocauit, tres fonticulos, quâ saliendo terram contigit, scaturire fecit. De vulnere eius lac primo, deinde sanguis emanauit. Quorsum tot miracula in morte Sancti huius? nisi vt hæc tam magnifica oculis nostris obiecta pensitantes, quantò illa in cælo magnificentiora sint eius præmia, quæ oculus non videre potest, cogitemus. *Gregor. Turon. de glor. Mar. cap. 28. & August. Serm. 26. de Sanctis.* *Paulus Apostolus.*

ANDREAS quoque Apostolus, cùm in crucem Egeæ Proconsulis iussu actus esset, deliberãtibus turbis, vt ipsum per vim irruentes eriperẽt, non acquieuit, dissolui cupiens & esse cum Christo. Cùm igitur iam biduum de cruce ad illos verba fecisset, vitæ æternæ promissis omnes erigens, si religionem à se prædicatam constanter tenuissent: postremò animam Deo commendans, luce de cælo lapsa circunfulsus expirauit. In quãto ergo lumine viuunt Sancti, si etiam moriendo luce sepiuntur? *Andreas Apostolus. Philip. 1.*

Sic & Odilo Abbas Cluniacẽsis, qua die defunctus est, Gregorio monacho multa luce refulgens apparuit, seque æternæ beatitudinis præmio potiri dixit. Sic quadraginta martyrũ apud Sebasten Armeniæ oppidum combustorũ ossa in fluuiũ proiecta, sub aquis veluti micantium stellarũ imagines lucere visa sunt, & ab Episcopo, qui ea quæsitum ierat, latenter collecta, reuerénterque seruata. Sic supra Nicolai Remensis Episcopi & sororis eius tumulum, quos capta vrbe effera Vandalorum gens Christum confitentes peremerat, & lampades ardere visæ, & Angelorum cantus auditus. Sic denique multorũ vel in sepulchris corpora, vel in visu apparentes imagines, dum mirò fulgore splenduissent, fidem fecère, illos æterni luminis beatitudinẽ in cælesti gloria consecutos: contra eorũ prauitatem atque dementiã, qui ad vltimũ vsque Iudicij *Odilo Abb. Surius Tho. 1. fol. 49. Quadraginta Martyres. Basilius Hom. in 40. Mar. Nicolaus Episcopus cum sorore.*

diem & bonis deferri dixerunt Paradisum, & infernum malis. Quod si ita esset, profectò plus gloriæ cadauera Sanctorum nunc suaui odore fragrantia, nunc ingenti luce conspicua haberent, quàm ipsæ animæ, nescio vbi, neque quo veterno consopitæ.

Legant & intelligant hæc Heretici.

Hieronymus Presbyter.

Diui quoque Hieronymi corpus, cùm spiritum reddidisset, subita lux circumfulsit, visi sunt Angeli, & Christi vox audita, quæ illum ad possidendum cæleste regnum inuitaret. Lux cum spiritu abiit, odor suauissimus cum corpore remansit. Eadem hora Cyrillus Episcopus Hierosolymitanus animam eius Angelicis manibus gestatam cælum versus tendere conspexit. Eodem die sancta hæc anima miro radians fulgore Augustino Hippone apparuit. Thuroni etiã duo monachi lucentem globum aëra transire, & inde dulciter canentium choros audiri, dum admirantur, intellexerunt Hieronymi Presbyteri animam tunc apud Bethlehem defuncti ab Angelis ad Paradisi quietem ferri, & hoc quidem pro laboribus, quos ipse in vita exhausit, Dei laudibus & hominum vtilitati semper intentus. Tot prætereà signa de illo, tot miracula enumerantur, vt mihi certè vel præcedere reliquos beatos apud Deum dignatione videatur, vel paucos habere pares.

Epist. 205. inter Epist. Aug.

Paulus primus Eremita.

Hieron. de vita Pauli.

PAVLI etiam primi Eremitæ beatam animã Angelico ministerio ad cælũ tolli vidit Antonius Abbas, mox defunctum esse deprehẽdit, & questus est, quòd se in itineris comitem non assumpsisset, nihil dubitans, quin è corpore statim ad beatitudinem translatus esset. Idem Antonius non modico locorum interuallo discretus, Ammonis Abbatis obitum cognouit, cùm animam eius multò candore illustrem, & in sublime tendentem conspexisset. *In vitis PP. fol. 31.*

Ammon Abbas.

Abbates. Martyres

Adhæc Pafnutij, Benedicti, Stephani, Egidij, S[...] Abbatum, Tiburtij, Valeriani, Maximi, Marcellini, [...] tri, Iustini, Pastoris, Quintini, Seueri Martyrum, De[...]

mi Leonis Papæ, Amatoris Antiſiodorenſis Epiſcopi, Germani Capuani Epiſcopi, Onophrij Solitarij in Aegypto, Specioſi in monte Caſsino monachi, compluriumque aliorum, quos enumerare longum eſſet, felices animæ, quo die corpora ſua reliquerunt, eo ad cælum tolli viſę ſunt, & dum tollerentur, melos interdum lætantium Angelorum auditum; Deo volente, felicitatis ad quam euocabantur, teſtimonium in terra reſidere, ne alios pigeret eorũ vitam imitari, quos beatos eſſe tam certo indicio agnouiſſent. *Epiſcopi. Monachi.*

AVGVSTINVM quoque, quo die corpus eius mandatum ſepulturæ fuit, monachus quidam procul inde manens, & in ſpiritu raptus, vidit inſula & pontificalibus indumentis inſignem, ſedere intra nubem candoris eximij, de oculis eius promicantes radij totam illuminabant Eccleſiam, & vbique incredibilis odoris fragrãtia nares oblectabat. Poſt hæc à Bernardo Abbate viſus eſt, dum per noctem ſermones eius à fratribus in Eccleſia legerentur, limpidiſsimas ore aquas vomens, quibus totum Eccleſiæ pauimentũ ſupra modum inundabat. Verè enim ille quaſi quidam inundans fluuius Eccleſiam Dei ſalutaribus documẽtis irrigauit, & lumine ingenij Scripturarum obſcura clariora fecit. Sanctitatis etiam virtutumque ſuarum odorem tam latè effudit, vt nomẽ eius & in terris celebre ſit, & in cælo. Palàm igitur factũ eſt, quibus potiſsimè meritis ad æternitatem vitæ peruenerit, inæſtimabilemque mercedem. *Auguſtinus Epiſcopus.*

Quo die Abbas quidã duos lectos ineffabili ornatu comptos, multoque nitore ſplendentes ab Angelis ferri viderat atque audierat, in altero Hugonem Abbatem Cluniacenſem collocandum, in altero Anſelmum Archiepiſcopũ Cantuarienſem: cognouit ambos tunc ſimul vita iſta defunctos, & in lectis verę felicitatis requieuiſſe, de quibus dictum eſt: Exultabunt Sancti in gloria, lætabuntur in cubilibus ſuis. *Hugo Abbas. Anſelmus Archiepiſcopus. Pſal. 149.*

Erasmus Martyr. ERASMO Episcopo Martyri, post ingentia
Christo fortiter tolerata supplicia, visi sunt sancti A
stoli & Prophetæ coronam sibi de cælo afferre. . C
visione delectatus, orauit vitæ huius finem, eo
impetrato, spiritum exhalauit. Nunc itaque Mart
gloria coronatus exultat, & in conspectu Dei Opt
Maximi claris atque inclytus incedit, eorum vtens
sortio, à quibus coronari, & ad cælum vsque ded
meruit. *Sur. Tom. 1.*

Dominicus. IN Dominici quoque Prædicatorum Patris ob
ad quantam ipse migrasset beatitudinem, testatum
duorum visione, Guualæ Præpositi Conuentus
xiensis, & Rhaonis fratris. Alteri somnianti appa
cœlum apertum, & Angeli Dominicū eò de terra t
ferentes, & Iesus Christus multa cum iocundi
eundem suscipiens, ac susceptum Mariæ matris off
amplexibus. Alter cùm Missam celebraret, sensi
corporis consopitis tantùm, spiritu vigilans, illum c
reuerendo quodam virorum comitatu ab vrbe Bo
nia processisse vidit, aurea corona micantique fulg
conspicuum, quem nondum vita audierat defunct
Quāti ergo esset apud te, Domine, Dominicus tu
Psalm. 20. neminem latêre voluisti. Quoniam præuenisti eur
benedictionibus dulcedinis, posuisti in capite
Act. 7. coronam de lapide pretioso. cœlum illi sicut P
tomartyri tuo Stephano patére fecisti, & sicuti Ioh
nem Apostolum tuum, ita & hunc seruum tuum
gini matri Virginem commendasti, vt pariter ost
Iohan. 19. deres, quantum ipse meruisset & prædicandi offi
& proposito castitatis. *Sur. Tom. 4.*

Franciscus. FRANCISCI etiam Patris (à quo Minor
Ordo cœpit) vt vita, ita vitæ finis nobilis ac mag
ficus fuit. Quo expirante, quidam fratrum anin
eius in stellæ specie de ore eius emicuisse, cœlum
petijsse vidit: eâdé illa hora Minister Terræ laboris
uiter ęgrotās, cùm iam deficiente spiritu & langue

te lingua obmutuisset, repentè in vocem prorupit, dicens: Expecta me, pater, expecta me. Et interrogatus, patrem Franciscum se videre dixit, multa cum luce cælum versus tendentem. Hoc dicto de corpore exiit, & verba re comprobauit, illũ continuò sequẽs quem cernere se aiebat: nunc cum illo simul cælestibus fruitur diuitiis, quo cùm simul terrenas contempsit. Cæterùm Frãciscus sicut hîc multis humilior, ita illic clarior. Quod ne dubitaremus, in visu apparens, figuram stellæ fulgentis præ se tulit. Nam et si alij quoque Sancti stellis comparentur, stella tamen à stella differt in claritate, sic & ipse in gloriæ dono. Nec mirum, si illic proximus accedit Christo, qui hic stigmata portauit Christi. *Bonauent. cap. 14.* *1. Corin. 15.*

MARTINI Episcopi vultus, cùm obiisset, splendidus apparuit, vt nõ mori eum, sed ad immortalitatem transire fidem cuiuis faceret. Angelici præterea cantus circa ipsum auditi. Eadem hora Seuerinus Coloniensis Episcopus animam eius ab Angilis ad cælum ferri vidit. Seuerus etiam Monachus ipsum in quiete conspexit, niueo tegumento, vultu rutilo, radiantibus oculis, librum manu gerentem, summa cæli petere. Et euigilans audiuit eundem tunc decessisse. Ambrosiô quoque Missam Mediolani celebranti, & in spiritu rapto visum est, se exequiis eius interesse, & cùm ad se rediisset, nuntiauit astantibus, Martinum Turónensem Præsulem obiisse. Tot itaque testimoniis declarata est eius beatitudo, vt si pietatis iustitiæq; opera quæ fecerat, laterent, beatus tamen crederetur. Rursum tanta eius probitas fama celebris fuit, vt si nulla in morte signa apparuissent, in Sanctorum tamen numero ab omnibus habendus esset. *Seuer. Sulp. in vita eius.* *Martinus Episcopus.*

NICOLAVM Myreæ Episcopum, adhuc infantem, vitæ æternæ prædestinatum esse signis quibusdam miraculisque apparuit, sed præcipuè visione. *Nicolaus Episcopus.*

Sabatij Religiosi viri in secessu mentis abducti. Aiebat enim, se in cælo vidisse diuersorium quondam regio luxu instructum, auro gemmisque fulgens. In quo & sedile erat, tam opere quàm materia inprimis insigne, atque ita coruscans, vt Solis radios vincere videretur. Audisse autem, ea Nicolao puero præparata, & in cælesti reposita regno. Præscius quippe futuræ vitę eius Deus, pręmium ei decreuerat ante pugnam, coronam ante victoriam. *Ioan. Diacon.*

Thomas Archiepiscopus.

THOMAE quoque Cantuariensi Archiepiscopo adhuc viuo, sedem contiguam sedibus Apostolorum à Deo concessam sę vidisse dixit quidam, qui mortuus mox reuixerat. Inde dum Thomas pro iuribus Ecclesiæ sibi commissæ staret, ab impiis cæsus Martyrio coronatur, dumque illi exequiæ à Clero agerentur, Angelorum accinentium vox audita testis beatitudinis eius fuit, fidemque fecit, haud vana fuisse de illo visa hominis rediuiui, quæ Apostolis annumerandum significarant. *Sur. Tom.6.*

Gregorius Papa.

GREGORIO Pontifici Maximo (qui vnus ex columnis est Ecclesiæ Christi) dum Missale sacrificiũ offerret, & iuxtà ritum ad plebẽ cõuersus, Pax Domini sit semper vobiscum, diceret; Angelica vox cũctis audientibus respondit, Et cum spiritu tuo. Exinde mos inoleuit, vt Pontifici eà verba repetenti, nihil à Clero respondeatur, vt scilicet dignum se exhibeat, cui Angeli respondeant, non homines. Præstare enim cæteris vitę sanctitate debet, qui pręstat officij dignitate. Beatitudinis verò Gregorij hoc quoque testimoniũ additur, quòd Petrus eius discipulus pluries capite ipsius Spiritum sanctum in figura columbæ consedisse viderit. Cumque id prodidisset: Ne credite, inquit, nisi me nunc mori conspexeritis. Hac tanti veri assertione vsus est, vt inuidiam nonnullorũ reprimeret, qui scripta Pontificis lacessentes, delenda, ignique tradenda censebant. Sciebat autem moriturum se, vt primum

secre-

ſecretum illud vulgaſſet. Ipſo igitur Petro ſicut prædixerat moriente, expauefacti aduerſarij, illum quem paulo antè petulanter mordere nõ dubitarant, venerari cœperunt, Sanctumque ac beatum dicere. Itaque Gregorij beatitudinem, & qui ſciebat, moriendo probauit, & qui liuebant, admirari compulſi ſunt. *In vita Greg. lib. 4. cap. 70.*

Ricario Solitario ſepulto, diſcipulus eius Sigobardus in ſpiritu raptus, vidit ipſum in aula quadam decoris & odoris incredibilis conſidentem, ſplendoreque coruſcum, ac per hæc viſibilia beatitudinem inuiſibilem ei obueniſſe facilè intellexit, magiſque mores magiſtri ſui æmulari & effingere conatus eſt, quẽ tantam felicitatem conſecutum fuiſſe minimè dubitauit. *Pet. de Natal.* *Ricarius Solitarius.*

In ciuitate Acitana ad tumulum Torquati Epiſcopi de eius natalitio, hoc eſt, Idibus Maijs, olea florem mittit, fructum facit ac maturat. Inde expreſſum oleum, cuiuſque generis ægritudini efficax habetur. *Ado in Martyrol.* *Torquatus Epiſcopus.*

Pari miraculo Remanſi Galliarum vrbe ſecundùm ſepulchrum Baudelij Martyris laurus fuit, cuius folijs contacti infirmi curabantur, & ab immundo ſpiritu vexati liberi fiebant. Quid per iſta Dominus ſignificare voluit, niſi animas eorum apud ſe habitare, de quorum ſepulturis tanta procederet virtus? *Baudelius Martyr.*

Monachus quidam cùm mortem obijſſet, à Mutio Abbate interrogatus, vellet ne ad vitam quam reliquerat redire? ſe cum Chriſto eſſe malle, reſpondit, nec amplius locutus eſt. Cum Chriſto igitur beatorum animæ ſunt, non cum ſopore, quo verius illi dormiunt, qui beatitudinem earum ad diem Iudicij differri ſomniant. *In vitis PP. fol. 11.* *Monachus quidam.*

ALEXIO Romæ defuncto vox cœleſtis inſonuit: Quærite virum qui oret pro Roma. Illi ſub pauperculi humilitate latens, mundo ignotus erat, & mon- *Alexius pauper.*

ſtrante cælo patuit. Cur autē vt pro Roma oret, quæri iuſſus ſit, qui iam mortuus erat, niſi quia poſt mortē melius viuere cœperat, dignriorque eſſe, qui quod oraſſet, impetraret. Vir iuſtus igitur & poſt obitum orat, non pro ſe, quia beatus eſt, ſed pro alijs qui nondū beati ſunt. Siquidem quantò quis proximior Deo eſt, tantò citius quod orarit, exorat. Hinc nempe Eccleſię mos eſt, illos quos in Sanctorum catalago redactos colit, vt pro ſe deprecentur precari. Ita nunc & Alexius ipſe, vt oret pro nobis inuocatur, qui prius à nemine noſcebatur. Sed quoniam ſoli Deo notus eſſe ſtuduit, notus factus eſt omnibus, & id quidem poſt vitæ huius finem, quando multi, qui noti ſunt, venire in obliuionem ſolent, & cum nomine pariter ſepeliuntur. *Metaphraſt.*

Victor Martyr. VICTOR Martyr perſecutoris gladio cœditur, & continuò vox de cœlo auditur: Viciſti Victor beate. Non propter illum hoc contigit, qui iam cum Deo erat, ſed propter illos, qui fortaſſe tormentorum quæ perpeſſus eſt, memores, beatum eſſe dubitarent, niſi tam certo indicio verum didiciſſent. Quanta autem beatitudo ea ſit, docet in Martyribus vitæ huius contemptus, intrepida ſupplicioru m toleratio, & nulla vnquam ſæuiendi arte ſuperata Chriſtum confitentium firmitudo. Nihil quippe tam durum eſt; vt durum eſſe poſsit, dum perenne bonum ſperatur, neque quicquā tam dulce eſt, vt dulce eſſe queat, cum diuina ſuauitudo deguſtatur.

Agilus Abbas. AGILVS Resbacenſis Abbas cùm annos plurimos Deo ſeruiſſet, confidenter precatus eſt, vt è vita decederet; & reſponſo accepto, eiuſce voti peracto biennio compotem ſe futurum, gaudere cœpit, vtpote qui tum demum veram vitam inchoaturus eſſet, cùm hanc finiſſet. In obitu eius Ado monachus lætantium Angelorū cantus audiuit. Duo præthereà, alter febri laborans, alter dentiū dolore vexatus, tactu corporis

poris eius curati sunt. Si quis igitur visionum reuelationibus parum credit, experimento credat operis. Palàm est, beatas esse animas eorum, quorum mortua corpora tanto adiumento viuis sunt.

SERGIVS & Bacchus Martyres, carceris angustia constricti, beatæ vitæ spe gaudebant. Et cùm prior Bacchus per torméta consumptus animam exhalasset, Sergius relictum se querés, valde animo affligebatur, vbertimque flebat. Flenti noctu Bacchus apparuit, visu iocúdus, luce decorus, gemmea corona insignis. Tum ne lugeret, iussit. Mox enim fore, vt ipse quoque pœnis conficiatur, sibique iungatur. Non immeritò igitur Sergio supplicij dilatio supplicum erat, si post supplicia ad tantam gloriam Bacchus peruenerat. *Sergius & Bacchus Martyres.*

MERCVRII Martyris apud Cæsaream passi corpus capite truncum splendore fulsit, odore fragrauit, quo miraculo plurimi ad Christianam credulitatem conuersi sunt, iam certi, animam eius cœlesti perfrui beatitudine, in cuius cadauere contra aliorum cadauerum naturam, & lux pro pallore erat, & odor pro fœtore. *Pet. de Natal.* *Mercurius Martyr.*

MARCELLVS Tudertinæ vrbis non ignobilis ciuis, magis tamen animi probitate notus (vt in Dialogo Beati Gregorij relatum legimus) cùm mortuus iaceret, à Fortunato Episcopo ad vitam reuocatus est, At verò non dissimulauit, hoc se oppidò quàm ægrè ferre, quòd diceret, ad quietis beatæ loca iá se perductum fuisse, cùm ad corpus redire iussus est, annuente Domino precibus Fortunati. Vixit itaque iterum moriturus, ita tamen, vt beatitudinis præmia quæ acceperat auxisse potius credatur, quàm minuisse, adeò se ipso melior euasit, dum intermissa amittere timet. *Greg. Dial. lib. 1. cap. 10.* *Marcellus Tudertinus.*

VRSINVS Nursiæ Presbyter, castus ac sanctus, dum animam ageret, lætus exclamauit, gratias agens ijs, quos *Vrsinus Presbyter.*

ijs, quos ad se venisse solus cernebat. Et quærentib qui ei asidebāt, qui essent illi quorum aduentu ta topere gauderet: Nunquid non videtis, inquit, P trum & Paulum Apostolos hic adesse, & euocare m Mox ad eos quos tantùm ipse videbat, cõuersus du repeteret: Venio, venio, ecce venio; cum ijsdem biens, corpus exanime reliquit. O felix animula, qu nec mortis dolorem sensit, dum conspectu Sancto rum lætatur, nec de futura salute dubitauit, dum Sanctis vt secum veniret inuitatur. *Ibid. lib. 4. cap. 11.*

Probus Episcopus. De Probo quoque de Reatino Episcopo memoria proditum est, quòd cum ex languore mox se decessurum cognouisset, omnibus qui ei asidere solebant tunc fortè summotis, præter vnum puerum, vidit ad se intrātes Iuuenalem & Eleutherium Martyres, quorum aduentu puer conterritus, & repentino fulgore stupefactus, vbi qui essent didicit, fugiens prorupit è cubiculo, familiam clamore concitat, ad locum vbi Episcopus iacebat concurrunt, neminem inueniunt, præter corpus eius iam exanime. Quo quidem relicto, ipse cum illis abierat, quorum domicilium in cœlo, non in terra erat. *Ibidem cap. 12.*

Seruulus mendicus. SERVULUS paralyticus moriens, homines circa se psallentes silere iusit, quoniam Angelos audire cœpit. Et cùm ad cœlestem cantum. quem sentire solus poterat, oculos, aures, animumq́ue intendisset, corporis vinculis solutus, abijt. Tam autem suauis odor à corpore iam extincto exhalauit, vt nemini dubium esset, quin eius animam cantus illi, quos ipse audierat, egredientem suscepissent, & in beatorum sedibus collocassent, *Ibidem cap. 14. & Homil. 15. in Euange.*

Duo à Longobardis suspensi. Duo Valentij Abbatis discipuli in Valeria Prouincia à Longobardis ad arborem laqueo suspensi, necatique, vespere diei illius psallere auditi sunt, ita vt carnifices ipsi, qui eos interemerant, attoniti terrerentur.

Quid

Quid hoc eſt, niſi vt credamus, eos qui Deo ſeruiunt, tunc dæmum feliciter ac beatè viuere incipere, cùm contingit mori. *Ibid. cap.* 21.

Neque hoc omnino prætermittendum, quod beato Gregorio teſtante verum fuiſſe non ambigitur. Quidam religioſæ vitæ vir moriens, Ionam & Iezechiëlem & Danielem Prophetas vidit, viſos cognouit, cognitos ſalutauit, & dum reuerentiæ illis, quos nemo alius cernebat, cùm multi adeſſent, officium exhibet, mortẽ oppetijt. Si hic corpore adhuc grauatus eos, quos nunquam viderat, ſtatim cognouit: quanto clarior certiorque erit notitia illorum, qui vel modò ſarcina carnis depoſita ad cœlum euolant, vel poſteà cum eadem carne beatificata, illuc aſcenſuri ſunt. *Ibidem cap.* 34. *Quidã vir.*

Tantæ beatitudinis magnitudo non minus in fœminis illis conſpici conſiderarique poteſt, quæ ipſam non ſolùm feliciter, ſed etiam manifeſtò aſſecutę ſunt. Mariam Magdalenam cùm in ſolitudine vitam ageret, ſolitarius quidã Presbyter ab Angelis in cœlum tolli, & iterum loco ſuo reſtitui vidit. Ab ipſa deinde quid hoc eſſet curioſè ſciſcitatus, didicit triginta iam annos eam non alio cibo ſuſtentatam, præterquàm cœleſtium gaudiorum contemplatione: beatis, quemadmodum ipſe conſpexerat, ſpiritibus eò ſe perducentibus ac reducentibus, & iam finem vitæ huius facturam, vt vitam illam inchoet, quæ nullo concluditur fine, nulla carpitur moleſtia, nullo indiget bono. O quanta hæc diuinæ dilectionis gratia, id mortali corpore concedere, quod concedi ſolet immortali, vt tandiu ſine alimento viuat, & terrenum adhuc in tam ſublime feratur! Sed cur tandem ſolutam animam Deo reddidit? ne ſcilicet animæ perpetuæ beatitudini impedimẽto eſſet, cuius alternam aliquatenus non impedierat. *Metaphr.* *Fœminæ.* *Maria Magdalena.*

MARGARITAE Virginis capiti, dùm ipſa grauibus af- *Margarita Virgo.*

bus afficeretur pœnis, nec interim cessaret confiteri Christum, cunctis qui aderant cernentibus, columba de cælo aduolans, auream corollam imposuit. Eò miraculo quatuor millia hominum relictis idolis Christum colere cœpêre, nec timuerũt capitis subire discrimen, dum diuinitus coronari concupiscunt. Haudquaquam sic præsentem vitam despicerẽt, nisi meliorem certissimè expectarent. *Idem.*

Dorothea Virgo. DOROTHEA Virgo & Martyr, ad Paradisum Sponsi sui Christi se per tormenta peruenisse probauit, brumæ tempore missis rosis Theophilo scribæ. Quam rem ille impensius considerans, cùm prius Christianorum religionem irrideret, sequi cœpit, ita vt gratanter & ipse iugulum gladio submitteret; nihil iam ambiguus de beatitudine adipiscenda, quam tali argumento in Christo tantum esse didicerat. Præferens igitur huius vitæ voluptatibus cœlestes rosas, vltrò martyrium adijt, & illarum odore decoreque captus mori optauit. *Eusebius Histor. Ecclesiastic. lib. 8. cap. 6.*

Eulalia Virgo. EVLALIAE Virginis post multa tormenta capite cæsæ, anima sub Columbæ volantis figura visa est cœlum petere, & nubibus condi; vt palam esset, Martyrũ animas carnis nexu expeditas, illo protinus tendere, quò ipse præcessit, pro cuius amore torqueri, vri, occidique gauderent. *Prudent.*

Prisca Virgo. PRISCA Virgo dum Christum confitens torqueretur, luce de cœlo lapsa circunfunditur, cum Sanctis in carcere sibi apparentibus psallit, carceris pedor in odorẽ suauissimum vertitur, ipsa ab Angelis in Throno diuini fulgoris gloriosè collocatur. Si tanta illi inter tormenta affuit beatitudo, quantam exhaustis iam tormẽtis, consummatoque agone secutam credimus? Neque enim æqua esse debet merces pugnantis adhuc, & post pugnam iam victricis: illic auxilium petitur, hîc triumphus debetur.

SEPTEM

SEPTEM mulierũ, quæ cũ Beato Blasio Episcopo ad Sebasten martyriũ passæ sunt, cùm capite cæderentur, animas virginali forma à corporibus egredi viderunt, cœlumque versus ferri, candidas admodum, & corollis circa capita fulgentibus decoras: & hoc ipsi sicarij testabantur, à quibus interemptę sunt. Nunquid non satis verum putabitur, quod ne inimici quidem negare potuerunt, eas videlicet statim post necem, beatitudinis æternæ fructum percepisse? *Metaphrast.* *Septem mulieres Martyres.*

AGATHA Virgo & Martyr, per Apostolum à vulneribus curatur, & peracto agonis cursu cùm mortua efferretur, Angeli sub visibili specie exequias celebrãt, & literis in marmore incisis, beatitudinis eius testimonia relinquunt: Mentem sanctam, spontaneam, honorem Deo, & patriæ liberationem. Quis dubitat, quin ab ijs ad Sponsi vsque thalamum, perennesque nuptias euecta sit, quorum tanto obsequio in morte meruit honorari? At cur Apostolorum consortio non dignam dixerimus, ad quam sanandam Petrus de cœlo ad terras descendere iussus sit? *Sur. Tom. 1.* *Agatha Virgo.*

AGNES Virgo post Martyrium parentibus ad sepulturã suã excubantibus ac lugentibus, gloriosa apparuit cum splendido elegantique Virginũ comitatu, aureis armillis, candiduloque amictu multum fulgens, & Agnum niue albiorem dextera baiulans. Tum represso parumper gradu, parentes ipsos dulciter admonuit, ne se velut mortuam flerent, sed potius cum Christo beatè viuenti congratularentur. A Sanctarũ, inquit, virginum quas videtis recepta collegio, ei in cœlo iuncta sum, quem in terra posita toto corde dilexi. Meritò igitur non solùm Martyrij eius diem festum agit Ecclesia, sed etiã eum quo se talem ostendit, celebrem habet. In martyrio, quæ passa sit, recoluntur; hic autem, ad quantam beatitudinem post passionem peruenerit, commemoratur. *Ambros. Ser. 90.* *Agnes Virgo.*

Cæcilia Virgo. CAECILIA Virgo Angelorum viſione fruens, roſarum liliorumque media hyeme vernantium odoramentis, quæ ſibi de Paradiſo allata fuerant, Valerianum & Tiburtium conuertit; tam ſuauiter illa redolebant, vt iſti repentè contempto ſimulacrorum cultu Chriſtum ſequerentur, qui ſibi ſeruientes talibus iam impertiret donis, indeque coronari cupientes, libenter ad Martyrium perrexêre. Ipſa quoq; nullis auerti à Chriſto ſupplicijs potuit, quoniã certa erat eius conſortio ſe in cœlo viſurã, cuius Angelos videre meruerat in terra. *Ado in Martyrol.*

Catharina Virgo. CATHARINAM Virginem, cùm poſt tormenta capite truncanda eſſet, orantem vox de cœlo conſolata eſt, quæ diceret, preces ſuas exauditas eſſe, & iam aperto cœli aditu à Domino aduentũ ſuum expectari. Itaque læta & hilaris, ceruicem gladio ſubiecit perſecutoris. Deſecto autem collo, lac pro ſanguine exilijt, corpus ab Angelis ad montem Sinai delatum eſt. Talis itaque honor corpori exhibitus teſtatur, quanto magis in cœlo ſpiritus eius honoretur. Colligamus cuncta ſimul, & ſummatim perpendamus, quali beatitudinis gloria in illius ineffabilis Maieſtatis conſpectu, Sanctorumque omnium Virgo iſta repleatur, cui in conſpectu hominum tot mira contigerũt: vox de cælo blandiens, lac pro cruore manans, Angeli corpus trãsferentes. *Meta.*

Theodora Theodorus dicta. THEODORA Alexandrina, quæ ſexu diſsimulato inter Monachos perſanctè vixit, cùm deciſsiſſet, Abbati in quiete apparuit cum quadã nuptiali pompa, Sanctarum exultantium agmine eam circumuallante, ipſa in medio gemmis auroque coruſcans. Tunc ſe illam eſſe confeſſa eſt, quæ Theodorus Monachus diceretur, mas credita. Mox deinde experrectus, vt ſibimet redditus Abbas, continuò cellam eius adijt, & defunctam eſſe reperit, & fœminam fuiſſe cognouit. Denique conſtantiam mulieris inter viros tam diu tam

integrè

integrè versatæ miratus, beatitudinem quoque palam prædicare cœpit, atque in quali eam gloria exaltatam conspexerit, vltrò prodere. Gloriosa quidem sunt, quæ de illa vidit, sed multò gloriosiora sunt, quæ videre non potuit. *In vitis PP.*

Apud Alexandriam Paulus Antonij Abbatis discipulus, in spiritu ad cælum vsque pertractus, vidit thalamum quendam miro ornatu excultum, lateque fulgentem, & Antonio paratum putabat, donec audiuit, Thaidi meretrici illum seruari. Ex quo cognitum est, ei mulieri peccata per pœnitentiam dimissa esse, & cœlestem beatitudinem condonatam, dicente Domino: Pœnitentiam agite, & appropinquabit regnum cœlorum. *Ibidem.* *Thais meretrix conuersa.* *Matth. 3.* *Ibidem 4.*

SCOLASTICAE Virginis animam frater eius Benedictus Abbas in columbæ forma ad cælos euolantem vidit. Cognitoque quòd obijsset, corpus illius ad monasterium suum deferendum curauit, & in sepulchro quod sibi parauerat, condidit, vt iunctis ossibus in terra cubarent, qui animis iungendi erant in Paradiso, pariq; vitæ merito pari beatitudine fruituri. *Greg. Dial. lib. 2. cap. 34.* *Scolastica Virgo.*

Thebaidis monasterij Abbatissa Euphraxiam Viduam propediem vita decessuram intellexit, cum Antigonum eius virum in cœlesti beatitudine constitutum per somnium vidisset, ac supplicantem, vt ipsa iam de terris euocata sibi in cælo copularetur. Somnij fidem probauit euentus, & Euphraxia (sicut prædictum fuerat) breui defuncta, ad eandem beatitudinem ascēdit, ad quem præcesserat maritus. Euphraxiæ quoque eius Deo dicatæ Virginis eadem Abbatissa obitum prædixit, deinde Præpositæ eius Iuliæ, postremò suum, neque secus quàm prædixerat euenit. In vno conditorio tres positæ vna beatitudine gaudent in Paradiso. Quoniam ideo in proximo secum hinc migraturas Abbatissa præcognouit, quòd quanta ipsis *Euphraxia Vidua.*

 parabam-

parabantur præmia, antè supra cælum in spiritu raptà vidit. *In vitis PP.*

Gertrudis Virgo. GERTRUDIS Virgo Nigellani Monasterij quæ die obijt, Abbatissæ Treuerẽsis monasterij ante Altare oranti apparuit, seque ad Spõsum suũ ire dixit, cœlesti gloria fruituram. Alio quoque miraculo beatam esse patuit. Cùm monasterium arderet, supra tectum visa est candenti velo flammas præmens, restinctoque statim incendio, cùm totum ædificium consumptum iri timeretur, nihil damni illatum fuit, igne Virginis imperio cedente, quia illi iuncta erat, cuius voluntati subiecta sunt vniuersa.

Edeltrudis Virgo. EDELTRUDIS Virginis corpus, cùm post sextũ decimum obitus sui annum ad aliud sepulchrũ transponeretur, integrum inuentũ est, ineffabilique odore fragrans, quinetiam (quod multò mirabilius est) in vocem prorupit, dicens: Sit gloria nomini Domini. Ex quo apparet, quãta sit animæ eius cum Deo viuentis beatitudo, cuius mortuum etiam corpusculum Deo laudes gratesque ageret. Præterea tactu eius multi, qui morbo affectæ fuerant, protinus conualuerunt. Et si cadauera sanctarum animarum sic separata sanctitatis earum sentiant virtutem, quantæ virtutis futura sunt, cum illis iterum fuerint copulata? *Bed. Hist. Angl. lib. 4. cap. 19.*

Galla Romana. GALLAE Romanæ Christi ancillæ ægrotanti, Gregorius autor est, Apostolum Petrum apparuisse, atque illam vt secũ veniret inuitasse, eò quòd peccata sua dimissa essent. Hanc visionem cùm alijs ipse retulisset, corpore exuta cum illo vtique abijt, cui claues datæ sunt regni cælorum. Illum igitur beatitudinis locum ascendit, cuius ianitor est qui inuitauit, hic iacentem vocauit, hic venienti aperuit. *Grego. Dial. lib. 4. cap. 13.*

Romula Virgo. ROMVLAE quoque Virginis beatitudo, ex eo planè percipi potest, quòd paralysi dissoluta, cùm ad

vitæ

vitæ finem perueniſſet, luce repentè circunfuſa eſt. Cuius lucis fulgore attoniti qui ei aſsidebant, & expauefacti, magis etiam timuerunt, cùm mox conuenietis illuc turbæ ſtrepitũ perſenſiſſent, & neminẽ viderent. Repreſſo deinde ambulantiũ fragore, ſucceſsit ſuauitas odoris, qui ibidem tandiu permanſit, donec Romula ſpiritum tradidit. Tunc etiam ante oſtium cellulæ eius pſallentium cantus auditus. Haud dubiũ quin ideo, vt palàm fieret, dignam fuiſſe animam illam, quam hinc abeuntem Angeli exultantes comitarentur, & cum tripudio ad cælum perferrent, atque in illo æterni Sponſi thalamo feliciter collocarent. *Ibidem cap. 15.*

HANC Angeli comitati ſunt, Traſillæ verò Virginis Beati Pontificis Gregorij amitæ animam, ipſe Angelorum Rex & Dominus Ieſus Chriſtus. Huic primùm in viſu apparuit Felix Pontifex, & perpetuæ lucis illi ſedem oſtendens: Veni, inquit, & fruere conſeſſu hoc beatorum. Mox ipſa febris morbo affecta, & iam animam agens, vidit ad ſe venientem Ieſum, & eis qui aderant, vt aſſurgerent iuſsit, eò quòd aduenisſet Dominus. Tum ad viſionem quam ſola cernebat, mentem oculoſque dirigens expirauit, atque illico odor ſuauiſsimus nares ômniũ occupans, nemini dubiũ reliquit, quin verè ibi Dominus ipſe affuerit. Sed quis dicere poteſt, quanta is Traſillam felicitate beatificarit in cælo, qui ad conſolandum deſcendere dignatus eſt in terram? *Ibid. cap. 16. & Hom. 38. in Euange.* *Traſilla Virgo.*

· DE MVSA puellula idem autor Gregorius tradit, ei per viſionem nocturnam Dei Genitricem Mariam cum Virginum choro appauiſſe, atque iniũxiſſe, vti riſu iocisque, & omni vanitate abſtineret. Futurum enim, vt poſt trigeſimum diem ſuo ſuarumque virginũ conſortio gauderet. Tota itaq; immutata eſt, tantoq; promiſſo illecta nihil egit, ob quod eo indigna videri poſſet. Inde morbo implicita, & tandem die *Muſa Virgo*

 qui

qui prædictus fuerat imminentem, eadem visione iterum consolata, quasi vocanti se respondere cœpit: Venio, Domina, venio. Sub iis verbis efflauit spiritum, ipsam cæli Reginā, Virginesque eius ad cælū præeuntes, tam exultater secuta, quàm feliciter. Neque enim de beatitudinis possesione mox capienda dubitabat, cuius pollicitationem ex ore ipsius, cui cōcessum est, vt dare posit, acceperat. *Ibid. cap. 17.*

Exhortatio. His & huiuscemodi exemplis (vt antè diximus) edocemur, quanta sit illa inuisibilis & incomprehensibilis nobis Sanctorum felicitas, cùm tam mira sint, quæ de ipsis mortales oculi videre potuerunt. Gaudeamus igitur, quia maius est bonum illud, quàm vt quis (donec carnis huius pondere premitur) aut cer- *1. Corint. 2.* nere posit, aut dicere, aut etiam cogitare. Gaudeamus, inquam, quia tam ingens immensumque bonū promissum est nobis ab ipso qui veritas est, ab ipso qui neminem fallit, & in cuius ore non inuentus do- *1. Petr. 2.* lus neque mendacium. Erimus ineffabilis beatitatis perpetui possessores, modò breuis vitæ huius cursum post illum qui via est dirigamus, post illum qui lux est pietatis iustitiæque, passibus ambulemus. Hic magister noster, hic dux, hic Dominus, hic omniū sequentium se Saluator est. Quomodo autem eum sequi oporteat, & ipse docuit, & Sanctorum suorum egregia præclaraque exempla, quibus totum opus istud contextum est, satis nos abundeque instruxerunt. Horum itaque dum licet, dum res tempusque suppetit, vestigiis insistamus, vt vbi illi sunt, & ipsi simus. Non declinemus neque ad dexteram, neque ad sinistram, non pes titubet, non mens vacillet: constanti fide, spe firma, forti magnoque animo, viam salutis ingredia- *Sapien. 5.* mur. Modicum laborabimus, multum metemus. Ac- *Esaie 6.* cipiemus enim (sicuti scriptum est) regnum decoris, & diadema speciei de manu Domini Dei nostri. Ipse dextera sua teget nos, & in brachio sancto suo defen-

det

det nos. Ipse ponet consolationem lugentibus Sion, dabit coronam pro cinere, oleum gaudij pro luctu, pallium laudis pro spiritu mœroris. Ipse sustollet nos super altitudines terræ, in hæreditatẽ inæstimabilium diuitiarum, regniq́ue cælestis. Ibi erit (vt Isaias ait) mensis ex mense, Sabbatum ex Sabbato, nullus deniq́ue finis, nulla vnquam decessio erit gloriæ Beatorum. Non cesset igitur manus nostra operando, lingua orando, oculi vigilando, mens contemplando, corpus abstinendo. Contemnamus opes, renuntiemus voluptatibus, paruipendamus honores, nihil terrenum concupiscamus, nihil nisi quod naturæ necessitas exigit, habeamus. Non efferamur prosperis, nec frangamur aduersis. Irrisorum cauillationes, inuidorum morsus, maleuolorum odia, superborum contumelias, indignantium minas, furentium verbera, omnisq́ue generis offensas atque iniurias æquo animo toleremus: diligendo quidem illos, qui nobis infesti sunt, & pro persecutoribus nostris deprecando, nec malum pro malo, sed potius bonum reddendo. Paruus breuisq́ue omnis labor est, si propositæ nobis mercedis immensitas æternitasq́ue penfetur. *Idem 66.*

PERORATIO.

NVNC, quoniam tandem ad instituti operis finem peruentum est, & sexto iam peracto volumine Sabbatum instat quiescendi, tibi cæli terræq́ue Conditor ac moderator Deus, gratias ago, manipulos offerens de plenioribus Ecclesiastici agri spicis variè consertos, vt quos tuis auspiciis tuoq́ue auxilio collegerim, tuo etiam nomini consecrentur. Tu da, vt horum semina in terra cordis nostri sata cælestis gratiæ hymbre irrigentur, & fructum faciant, in tuis horreis recondendum. Da, vt Sanctorum tuorum (quos passim commemorauimus) vestigia obseruan-

tes, poſt vitæ huius miſeriam ad illas veræ felicitatis perducamur manſiones, in quibus ipſos accipere dignatus es, & cum iiſdem Angelorum tuorum iuncti choris, tuoque conſpectu beatificati, in te gloriantes, in te exultantes, te vnum in Trinitate, & trinum in Vnitate adorâtes, viſibilibus inuiſibilibusque perfruamur bonis æuoque ſempiterno.

A M E N.

Hic Liber Exemplorum digniſsimus eſt, qui recudatur.

Io. Molanus, Apoſtolicus & Regius Librorum Cenſor.

accioche siano
degna ... cuor

imi del nro Arbori
... il mano che sia